

אסיפת גליונות

ראש השנה תשפ"ז

אסור לעיין
בשעת התפילה וקריה"ת

החברות מיועדות לבתי כנסת
על דעת התורמים

נא לא להוציא מבית הכנסת עד לאחר שבת

תוכן העניינים

עמק הפרשה	דורשי יחודך
הגאון הגדול רבי משה פרידמן שליט"א..... 77	הגה"צ רבי חיים ליברמן שליט"א..... 44
סוגיא בפרשת השבוע	שם משמעות - גליון מוגדל לכבוד יו"ט
הגאון רבי משה פרידמן שליט"א - ישיבה הגדולה טשקוב..... 79	הגה"ח רבי שמעון הירשלער זצ"ל..... 45
במשעולי החסידות	האר"י החי
להבין ולהשכיל בדב"ק של תלמידי בעשטה"ק..... 81	מנינים מתורגלים של המהרא"ל צינץ זי"ע ועכ"א..... 49
חמידיא דאורייתא	פארו עלי
הגאון רבי יעקב פרידמן שליט"א..... 84	הגה"צ רבי אברהם צבי קלוגר שליט"א..... 51
פניני הרמב"ן	הלכה לסעודת שבת
הגאון רבי ישראל מאיר קעניג אב"ד יאקא שליט"א..... 87	הרה"ג משה שניאור זלמן גרוסמן שליט"א..... 55
היכל הוראה	משמחי לב
הגאון הגדול גאב"ד היכל הוראה שליט"א..... 89	עניני הלכה..... 58
מבי מדרשא	באמונתו יחיה
משולחן של מרן הגאון הגדול רבי משה שאול קליין שליט"א..... 91	המשפיע הגאון הצדיק רבי משה וואלפסאן זי"ע ועכ"א..... 59
שיעורי הלכה	מעדני אשר
הרה"ג ר' מנחם מענדל גייגר שליט"א..... 93	הגאון רבי אשר אנשיל שווארץ שליט"א..... 61
דעהו	מחמדי התורה
סטישין..... 95	הגאון רבי שלמה שווארץ שליט"א..... 65
התחזקות ובטחון	מתיקות הדף היומי
במשנת הזרע שמשון..... 107	הרה"ג רבי אברהם ישעיה קובלסקי שליט"א..... 69

חבריא	הסניגור
חבורת הזוהר אתכבשו..... 3	מתורגלים של מרן קדוש בעל קדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע ועכ"א..... 29
אבני אפד	בית העירוב
מוריני הרב רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל..... 9	בית הוראה לעניני עירובין..... 31
היכל החת"ם סופר	בקדושתו של אהרן
במשנתו ותורתו של מרנא ורבנא חת"ם סופר זי"ע..... 13	הרה"ק מבעלזא זי"ע..... 33
לודמיר	יסודי העולם
להפצת משנתו של הרח"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע..... 17	מרנן צדיקי הדור מייסדי החסידות אחר המלחמה..... 35
זעליחוב - גליון יאריציט	משה עבד ה'
זכרו של האי צדיק הרה"ק רבי אהרן מקארלין זי"ע..... 19	מרן הרח"ק בעל ישועות משה מויד'צ'יץ זי"ע..... 42
אמרו לפני מלכיות	
מתוך תשובות ברשב"א..... 23	
תורת אור החיים	
מתורת בעל האור החיים הקדוש זי"ע ועכ"א..... 25	

היכל הוראה	היכל הוראה
הגאון רבי משה פרידמן שליט"א..... 77	הגאון רבי משה פרידמן שליט"א..... 77
סוגיא בפרשת השבוע	סוגיא בפרשת השבוע
הגאון רבי משה פרידמן שליט"א - ישיבה הגדולה טשקוב..... 79	הגאון רבי משה פרידמן שליט"א - ישיבה הגדולה טשקוב..... 79
במשעולי החסידות	במשעולי החסידות
להבין ולהשכיל בדב"ק של תלמידי בעשטה"ק..... 81	להבין ולהשכיל בדב"ק של תלמידי בעשטה"ק..... 81
חמידיא דאורייתא	חמידיא דאורייתא
הגאון רבי יעקב פרידמן שליט"א..... 84	הגאון רבי יעקב פרידמן שליט"א..... 84
פניני הרמב"ן	פניני הרמב"ן
הגאון רבי ישראל מאיר קעניג אב"ד יאקא שליט"א..... 87	הגאון רבי ישראל מאיר קעניג אב"ד יאקא שליט"א..... 87
היכל הוראה	היכל הוראה
הגאון הגדול גאב"ד היכל הוראה שליט"א..... 89	הגאון הגדול גאב"ד היכל הוראה שליט"א..... 89
מבי מדרשא	מבי מדרשא
משולחן של מרן הגאון הגדול רבי משה שאול קליין שליט"א..... 91	משולחן של מרן הגאון הגדול רבי משה שאול קליין שליט"א..... 91
שיעורי הלכה	שיעורי הלכה
הרה"ג ר' מנחם מענדל גייגר שליט"א..... 93	הרה"ג ר' מנחם מענדל גייגר שליט"א..... 93
דעהו	דעהו
סטישין..... 95	סטישין..... 95
התחזקות ובטחון	התחזקות ובטחון
במשנת הזרע שמשון..... 107	במשנת הזרע שמשון..... 107

היכל הוראה

בית דין רבני בערשבע

רחוב הרב זונפלד 3 ירושלים ת"ו - טל' 02-5322775

בדיקת כשרות ארבעת המינים

כס"ד ערב סוכות תשפ"ז

הודעה מיוחדת לרווחת ציבור השואלים על שאלות בארבעת המינים

ישבו רבני היכל הוראה

בראשות הגאב"ד מוריני הגאון הגדול רבי משה בראנדסדארפער שליט"א

הרב הגאון שמשון עזר בראנדסדארפער שליט"א - מו"ח
 הרב הגאון יעקב דוב זונפלד שליט"א - מו"ח
 הרב הגאון יוסף אליהו שטרנר שליט"א - מו"ח
 הרב הגאון מנחם משה נסכים שליט"א - מו"ח
 הרב הגאון פנחס אהרונסון שליט"א - מו"ח
 הרב הגאון מרדכי לוינער שליט"א - מו"ח
 הרב הגאון יהודה לייב קופמן שליט"א - מו"ח
 הרב הגאון שלמה מאיר מילואר שליט"א - מו"ח
 הרב הגאון שמשון גראנטוביץ שליט"א - מו"ח
 הרב הגאון מאיר אליהו למברגר שליט"א - מו"ח

בימי עשיית שלישי רביעי חמישי (ד' ה' ו' תשרי)

לפנה"צ..... 10:00-1:30 אחה"צ..... 5:00-9:00

< (יום א' ב' תשרי ערב יו"ט אין קבלת קהל על ד' מינים מומתת שאלות צום יו"ט) >

יום שישי ו' תשרי..... 10:30 בבוקר ועד 1:00 בצהריים

מיום ג' למחרת יו"ט כ' בימי שלישי רביעי וחמישי ג-ז בבוקר עד 1:00 בערב רצוף

יום שישי ערב חג הסוכות..... 10:30 בבוקר - 1:00 בצהריים

מפגש מרנא "שאלת חתך" סוגיות מחייל

היכל הוראה

בית דין רבני בערשבע

רחוב הרב זונפלד 3 ירושלים ת"ו - טל' 02-5322775

בשורה טובה תתקיים שיעור מיוחד בהלכות ארבעת המינים

לבני הישיבות והכוללים, ולרבנים העונים על ד' מינים

מפי מוריני הגאון הגדול רבי משה בראנדסדארפער שליט"א

גאב"ד ומח"ס "היכל הוראה"

שבו ימסרו יסודות הידענות הנחוצות בכללי "הדר" בד' מינים להלכה ולמעשה הכוללים הדרכה מעשית בבחינת ד' מינים מהודר השיעור יתקיים ב"היכל הוראה" רחוב זונפלד 3 אי"ה בעש"ת יום רביעי (ה' תשרי) תשפ"ז

בשעה 12:00 לפנה"צ

ברכת כתיבה וחתומה טובה

הנהלת ההיכל

מאמר מערכת

שנה טובה ומתוקה עליכם, חברי אתכונשו די בכל אתר ואתר, שנת אורה וישועה, שנת חיים, שנת רוממות.

ירח האיתנים אשר עומד אחר כתלנו, אשר מהותו וערכו כמין אריח על גבי לבנה. נבנית קומה ועוד קומה, כמו מסביר את סוד קסמה הזוהר של חבורת הנעלה, חבורת 'אתכונשו', חבורת הנשמה. 'זה היום תחילת מעשיך' (יום - דא ראש השנה), היום בו ניצבים אנו כולנו לפני ד' אלוהינו, כפי שמטיב הזוהר הקדוש להעמיק, להסביר, את מהותו של יום, את ה'זוהלים' ורועדים מיום בואך, את סוד הנסירה והבנין מדי שנה בשנה, אשר ידוע אך ליודעים, ואף להם - במידה ובמשורה.

ומתוככי הלב, עמוק פנימה, זועק קול השופר, מן המיצר קראתי יי-ה, מעמקי תוככי הלב, הוא בוקע ועולה, הקול הפשוט הזה, ובוקע חלונות רוקיע, ממים מחיצה ועוד מחיצה, כמו חץ, נושא את לבבנו עד לכסא הכבוד.

ומשם, אל עשרת ימי זוך וטוהר ורוממות והתקדשות והטהרה, שמגיע אל שיאם ביום הקדוש והנורא, יומה של הנשמה, היום בו אין שליטה לשום דבר גשמי, והנשמה שולטת בכיפה. אין לו שליטה, לשטן, ביום זה, הוא אינו יכול להעלים ולהסתיר את זוהרה של הנשמה.

ומשם, אל חג הסוכות, אל ה'למיטב' בצילא דמהימנותא עילאה, אל קרבת האלקים, אל הישיבה בחיקו של הקב"ה, אל שבעת האושפיון היורדים לסוכתנו, הלא-המה שבעת המידות המתנוצצות בזוהר עליון בקרבנו פנימה. ימינו תחבקנו.

ומשם, אל יום היחודא עילאה, אל תכלית כל אלה הימים, אל הידיעה הנצחית, החקוקה בנפש באותיות של חקיקה, ש'אתה הראית לדעת כי הו"ה הוא האלקים אין עוד מלבדו'.

משמעותם של ימים המספסים ועולים ממדרגה למדרגה, הם מהותם ועמקם של חברי 'אתכונשו', שמדי יום ביומו זוכים להארה חדשה, לעמקות נוספת, לרוממות נוספת. עם הדף והעמוד החדש, מתווספת לה לנשמה אור חדש, והיא בוחקת מדי יום ביומו.

ויאמר כל אשר נשמה באפו, כולנו אנשי הנשמה, אנשי הזוהר, ד' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה.

לשנה טובה ותכתבו ותחתמו לאלתר לחיים בערל פריעד

קו אתכונשו
03.30.6666
מענה אנושי לכל עניין!
שליחה 0 בין השעות 13:00-16:00 בצדדים ועדכונים

לסדר
הלימוד
האישי
שלך <
לחבורות,
פרטים
ועדכונים

הגה"ח רבי יחיאל יהושע
שיינפלד שליט"א
מחבר ספרי 'אש החסידות'

מאמר פתיחה: וחותם יד כל אדם בו

אנו בעצמינו קובעים להיכן ילך השפע החדש של השנה

השפע האלוהי כשהוא עדיין בשורשו העליון, הוא שפע פשוט. על דרך זרם העלקטרי שהוא שפע פשוט שאין בו ציור ולא הגדרה, אפשר לחבר אליו כל מחמם לצד כלי מקרר, הזרם עצמו אינו מחמם ואינו מקרר אלא הכל תלוי בכלי המקבל.

מאחר והשפע העליון הוא אור פשוט הניתן מלמעלה, אין הדבר תלוי אלא בידי של האדם התחתון, שמציב 'כלי' לקבל בו את השפע העליון, כפי אשר יטנו לבו, לטוב ולמוטב, לקודש או לחול.

זהו הדין שנעשה בראש השנה. **האדם נבדק ונידון היכן רצונו, מה הרצון שלו. הרצון הוא הכלי שלתוכו נכנס שפע החיים**, אם רצונו האמיתי והפנימי הוא לעבוד את ה' - נכנסים בו החיים ומוסיפים כח וחיות לעבוד את השי"ת, ואם רצונו הפנימי הוא להצליח בעולם הזה - נכנס בו שפע החיים עבור ענייני העולם הזה.

הצדיק אשר כולו קודש לה', מקבל מיד את שפע החיים החדשים לעבודת בוראו, והוא נחתם לאלתר. כך גם הרשע שולק את השפע החדש עבור עסקי העולם הזה, וכתב ונחתם לאלתר כפי רצונו ומאווי. ואילו הבינוני תלוי ועומד, הוא צריך להרבות בתשובה ולהחליט בקרבו שכל רצונו הוא אך ורק לעבוד את ה' ולהשתמש עם החיות החדשה לצורך גבוה, ובכך נכתב ונחתם לחיים טובים (ע"י תולדות יעקב יוסף, פ' כי תצא אות ב).

ועדיין ניתן בכל זאת לשנות ולתקן גם לאחר יום הכיפורים, עד שמגיע החותם החיצון והמושלם הנחתם ב'הושענא רבה', ואז נרשם הכל ב'פתקא' באופן ברור ומוחלט, וה'פתקא' נמסר ביד המלאכים כדי לבצע אותו בפועל.

ויש להתעורר בדברי **הקדושת לוי'** (ר"ה): "בעשרת ימי תשובה, שאז תצא חיתוך השפע, ונגזר אומר החיונית לכל אדם מהמקור החיים, צריך האדם לזוהר של יידיה ח"ו מחשבתו בדברים הגשמיים, רק יהיה מחשבתו דבוק בהמקור החיים כדי שישירה עליו החיונית להמשיך אותה לדברים טובים ולא יתלבש ח"ו השפע ההוא בחיצוניים".

מה השייכות בין ראש השנה להושענא רבה, ואיך נכנס יום הכיפורים באמצע? האם יש 'מהלך' ברור בחודש תשרי שנבחר עם מועדים שונים אשר לכאורה כל אחד שונה לחלוטין מרעהו?

איתא בתיקוני זוהר (הקדמה טו): **ודא איהו בראשית, בא תשרי, בגין דבמדת הדין אתברי עלמא.**

הזוהר הקדוש מלמדנו שתביט "בראשית" הפותחת את התורה, רומזת על חודש תשרי, בכך שהיא בנויה מאותיות 'בא תשרי' ו'תשרי' היא בהיפוך אותיות - בסדר תשר"ק, שרומז על מידת הדין שבחודש זה.

וסוד הדבר הוא, **לפי שחודש תשרי הוא ההתחלה וההשרש משפיע על כל ימי השנה**, כמו תביט "בראשית" שהיא שורש העולם ותחילת התורה, שהכל כמוס ונגזר בתביט זו. ובפרט היום הראשון - 'ראש השנה' הוא ה'ראש' של השנה, וכידוע שהגוף כולו נגרר אחרי הראש שהוא המלך על האברים.

על כן קראו ליום זה גם 'הרת עולם', שהוא כמו יום ההיריון של כל השנה, וכפי מה שאדם פועל ביום זה, כך יהיו התוצאות והפירות בכל השנה.

הדבר דומה לעובר שבתחילה אין לו צורה, ובמשך הזמן מתחיל להתרקם וללבוש צורה, עד שניכרת בו צורת הגוף ומערכת אבריו, ואז נחתם הבסיס, וכבר אי אפשר לשנות, ומכאן ואילך הוא רק מוסיף ומתפתח על הבסיס הקיים.

כך גם השפע העליון של השנה החדשה, מתגלה בראשית - באחד בתשרי, כשהוא פשוט, ללא ציור וללא תבנית, הוא הולך ומתרחק בעשרת הימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים (ויש אומרים שזה מתחיל מאחד באלול עד יום כיפור, שהם ארבעים יום - כנגד ארבעים ימי ציצית הולד שאז עדיין אפשר להתפצל שיהיה זכר).

התרחקות זו היא לפי הרצונות של בני האדם המעצבים את תבנית השפע ע"י השאיפות והקבלות-טובות שלהם. עד שבנגיעת יום הכיפורים נקבעת צורתו הסופית ונבנית חותמו - שזהו ענין ה'חותם' של נעילה, שמזכירים בו 'וחתמנו בספר החיים'.

בכל שנה, בתחילת השנה - ראש השנה, נשפעת חיות חדשה מאת הקב"ה על השנה כולה. חיות זו אין בה ציור והגדרה, אלא חיים פשוטים הם, שפע של חיים, כמו שמפגלים בראש השנה - 'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים'.

צעידה בעקבות
גדולי הדורות בהגותם בסילודין
בספר הזוהר הקדוש

מקום אריה לייז

יקותיאל יהודה גנזל

אגרת סלונימאית, הגהות שהופכות לספרים ואתרוג זהוב

הרה"ק המגיד רבי ישראל מקאזניץ זי"ע - בעל 'עבודת ישראל'

לרגל יומא
דהיולא -
י"ד תשרי

צדיקן של עולם: לחיות לאור הזוהר הקדוש

מרתק לראות בין חידושי ותורותיו של המגיד מקאזניץ זי"ע שהוא מבסס את מנהגיו ופסיקותיו לצד אמרותיו הטהורות, על אדני הזוהר-הקדוש. כך היה בדיון ההלכתי הגדול לגבי הצבע הנבחר והמהודר לאתרוגים של סוכות. רבינו הסמיך לכך את המובא בתיקוני-זוהר 'הירוק משובח' וגילה רז, שה'ירוק' שהזוה"ק מכון אליו, הוא הנקרא 'צהוב' בלשוננו. ומכאן - שמשוכם ליטול אתרוג מוצהב.

גם מקור לנהוג לשזור זמירות שבת על שולחן השבת, ברננות לקל אשר שבת ברא, מצא רבינו בתוך דיוקו בלשון התיקוני-זוהר.

וכשהגיע לפרש פסוק מספר חבקוק: "וצדיק באמונתו יחיה", השתית ביאורו על מאמר הזוה"ק (בפרשת תרומה) ש"צדיק הוא הקב"ה, צדיקו של עולם". ומכאן הביאור: על-ידי 'באמונתו', על-ידי שכלל ישראל מתחזק באמונה הטהורה, הם כביכול גורמים לחיות 'לצדיק' כל העולמים, יתברך ויתעלה.

דרך זו של הצבת הזוה"ק כמאיר את הדרך ולהשתית ממנו את דברי התורה לצד המנהגים והדינים, המשיכה גם אצל זרעו אחריו.

כששלח הגה"ק רבי שמעון מזעליחוב זי"ע מראשי ישיבת חכמי-לובלין, שאלה דחופה לרבו, הצדיק הפלאי רבי אהרלה מקונוץ זי"ע מבני-בניו של הקאזניצער מיד, כדת מה לעשות במגיפה שפרצה בעיר מגוריו והיא מכלה בילדי ישראל, רחמנא ליצלן. שיגר לו רבו שיעלעל קצעה המובאת בזהר הקדוש (בפרשת נחש) בכדי לעצור מגיפה - שישגר עשרה תלמידים חכמים לארבע קצוות העיר ושם יגידו את פרשת הקטורת. המה עשו כפי שהורה על סמך דברי זוהר - והמגיפה נעצרה.

המקורות מהם נשאב המאמר: אור ישראל, נזר ישראל, ילקוט עבודת ישראל, אלף המגן, שערי מועד, מאיר עיני חכמים, עבודת ישישכר, בית אברהם, זכותא דאברהם.

האיכות המזוקקת. הספר הקדוש 'אור ישראל' ורעהו 'נזר ישראל', לשם לוקטו החידושים וההגהות מכתבת יד קדשו של המגיד.

ובלשוננו של גאון ישראל הגה"ק רבי יוסף שאול נתנון זי"ע בעל 'שואל ומשיב' בהסכמתו לספרים: "פירוש וביאור והגהות על ספר הזוהר הקדוש והזוהר חדש, אשר כתב על גיליון הספרים בכתיבת ידו ממש".

למה נקראו תיקונים: ללמוד מתוך התעוררות

רבי שמעון בר יוחאי עשה שבעים תיקונים יקרים מפינינים גם תגן הקלונים, הלא הם 'תיקוני זוהר' (המהווים חלק נפרד מהחיבור המרכזי) בהם מבאר רשב"י סודות נשגבים על בריאת העולם בביאורי פסוק ראשון של בריאת העולם.

רבינו המגיד מקאזניץ זי"ע נתן טעם לשם הניתן להם 'התיקונים':

"נראה לי שלכן נקרא תיקונים", כי תיקון העולם מתרחש כשיודע האדם מדוע נברא ומי בראו ויודע לעבוד את בוראו. ואת הידיעות הללו יכול האדם להשיג על-ידי לימוד והשגת 'תיקוני זוהר'.

בין הגהותיו על הזוהר-הקדוש, מציין רבינו על בסיס דברי הזוה"ק - שעל-ידי לימוד הזוה"ק תתעורר הגאולה השלימה.

והיה המגיד הק' מעודד את תלמידיו והסרים למשמעותו להגות בלימוד הזוהר-הקדוש, להבין ולהתעורר. ופעמים שהיה מתבטא: "כשלומדים מאמר מספר הזוהר-הקדוש המובא בספר 'קב הישר', מתעוררים יותר מכפי שלומדים את המאמר בתוך ספר הזוהר עצמו". וביאר בספר 'מאיר עיני חכמים' מאחר ובעל 'קב הישר' האיר את אורו בתוככי קטעי הזוהר הממלאים את חיבורו הגדול, הרי הלומד, גם אם אינו במדרגה גבוהה, מקבל את משנה ההתעוררות, את ההתעוררות של בעל 'קב הישר' המוליכה להתעוררות הגדולה מאור הרשב"י ותלמידיו

האגרת מופלאה השתמרה פהק לדור אחרון. מילים שנבעו מקולמוסו הלוהט של הרה"ק הבית אברהם' מסלונים זי"ע כתשובה לבר-הכי ששאל על פתח השער להיכנס ללימוד תורת רזו. "וככה תעשה", מנחהו הרבי, "תתחיל ותלמוד מעט-מעט... העיקר ללמוד שיבוא לידי מעשה, שתקרב את הדברים שהנך לומד, להניחם בדברי התפילה או התורה שאתה לומד".

ומה באשר לספרים המוליכים את האדם אל שערי הנסתר?

הרבי ממליץ לו ללמוד את "הספרים של הרה"ק מרן מקאזניץ זי"ע - עבודת ישראל ופירוש התיקוני זוהר הנקרא אור ישראל, ונזר ישראל על הזוהר..."

נהגות פתח יובל:

אור ישראל, נזר ישראל

האגרת הזו, פותחת בפנינו צוהר אל הייחודיות הרבה של הרה"ק המגיד רבי ישראל מקאזניץ זי"ע מגדולי רועי החסידות, הנמנה בעצמו בין מפרשי הזוהר-הקדוש.

הקאזניצער מגיד זי"ע היה שוקד יומם ולילה בלימוד הזוהר-הקדוש.

ידידו ורעהו, הרה"ק האוהב ישראל' מאפטא זי"ע סיפר בתוך שיחיו אודות המגיד מקאזניץ על אותו לילה בו נכנס אליו ומצאהו מקונן בתיקון צחות ולאחר מכן יושב והוגה בזהר-הקדוש. אנו גם מוצאים על שאלה מוקשה בזהר-הקדוש שהניח המגיד מקאזניץ על שולחנו של הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע.

וכשהיה עוסק בלימוד הזוה"ק בדחילו, היו חידושי אור מנסרים במוחו הטהור, את אותם חידושים והגהות, הוספות ונגהות, היה המגיד רושם על שולי הגיליונות בספר הזוהר. לאחר הסתלקותו עברו ספרי הזוהר המקודשים הללו ליורשיו ומהם ליורשיהם עד כחלוף יובל שנים. בשנת תרכ"ב האירו שמי עולם החסידות והקבלה עם הדפסת שני ספרים, מעוטי הדפים אך מרובי

עדיינות מבני ה'חבורה' - משלוחה ד

רבי שמעון מדבר אלי אישתי!

אולי סיפורי הוא סיפור פשוט. אך לי היתה הארה גדולה מזה. בשיבתו בה הנני לומר, התקיים מבצע עידוד מיוחד להשכמה בבוקר ללמוד לפני התפילה, כשהובטח על כך פרס כספי נאה. בימיים הראשונים אכן השכמתי קום, אך ביום השלישי קמתי באיחור. אמנם לא איחור רציני, אך איחור שיש בו כדי להפסיד את המבצע. וכל משך התפילה, היה לבי שבור בקרבי מדוע לא הלכתי לישון בזמן ומדוע קמתי מאוחר, וכמובן שהכוננה בתפילה היתה ממני והלאה. עד שבאמצע שמועץ חלפה מחשבה במוחי, מה שווה תפילה כזו, כשאני מכין בה כמעט מאומה...

סימתי להתפלל שמועץ, והואיל ונותרו עוד רגעים ספורים עד לחזרת הש"ץ, פתחתי את חוברת הזוה"ק שלי, לגמוע עוד כמה שורות בהספק היומי. והנה, רבי שמעון כביכול מדבר אלי אישתי! ואלו הדברים שאני קורא לגורל תדהמת' (פי' ויחי רמד):

אף על גב דלא יכיל לכוונא לבא ורעותא, סדורא ושבחא דמריה אמאי גרע, אלא יסדר שבחיה דמאריה, אף על גב דלא יכיל לכוונא, ויצלי צלותיה! [ובתרגום: אף על גב שלא יכול לכוון לבו ורצונו, סדור ושבח של רבנו לקה יגרע, אלא יסדר את שבח רבנו אף על גב שלא יכול לכוון, ויתפלל תפלתו]. היתה לי זו הארה שממית נפלאה!

סימון משמים!

אספר בזה השגחה פרטית מעניינת, אותה ראיתי עין בעין בהגיעי למירון.

נכנסתי לציונו הקדוש של רשב"י, כאשר ברצוני ללמוד את ההספק היומי שלי ביאתכנשי ידעתי באיזה כרך אמור להימצא סדר הלימוד שלי, נייגשתי לארון הספרים, הוצאתי את הכרך המבוקש, אחזתי בסימניה ופתחתי את הספר. והנה למרבה הפלא, הסימניה היתה מונחת בעמוד המדויק בו אחזתי!

יור ללאן שטאד - טברה

נחל' אש מכבשונם
של צדיקי הדורות
במעלת לימוד
הזהר'ק

פתח ואמר

זוכים אנו להאחז בימי הרת עולם, אחוזים ואחודים באור תורתו ונשמנו על התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי, שהעיד על עצמו 'יכולני לפטור את כל העולם כולו מן הדין'.

אי ב'אור יקר' (זוה"ק חלק יב קכא). וזה לשונו: 'אמנם יש צדיקים שהם יכולים לעמוד נגד הדין, ואדרבה הם ממתקים דיני הצדק, כדפירש רבי שמעון בעת פטירתו, כל יומא אצטערנא דלא יוקיד עלמא בדינוי דצדק'.

עוד אי שם (זוה"ק עה): 'עד' שששמע בכל רקיעין בכל העולמות בסוד עולמי הפירור, משם ולמטה כולם יונקים מהרחמים ונכנעים דינם וכחם מתבטל, וכולם משבחים ואומרים כי ענין זה נעשה בזכות רבי שמעון ותורתו המיוחדת למעלה וגורם כל זה, שכל מה שגזר הקב"ה הוא מקיים ואין מי יוכל לעמוד נגדו, שאפילו לקוחים למות היה מציל כנודע במהה מעשיות בוהר'.

יודיע אכן מה שמסופר בוהר'ק (ח"א רנה). בתוספות השייד לר' (קה): בפרשת וירא [מתורגם]:

יום אחד יצא רבי שמעון ור'אחא עולם חשוד ואפל, ונסתתם אורו. אמר לו רבי אלעזר בנו, בא ור'אחא מה רוצה הקדוש ברוך הוא. הלכו ויצאו מלאך אחד שדומה לר' גדול, ומוציא שר'אחא אש מפיו. אמר לו רבי שמעון, מה אהר רוצה לעשות? אמר לו: אני רוצה להחריב את העולם משום שלא מצאנו שלשים צדיקים בדור. שכן אמר הקדוש ברוך הוא על אברהם, ואברהם היה יחיד. ויהי בגימטריא שלשים הם. אמר לו רבי שמעון: בנקשה מקו, לך לפני הקדוש ברוך הוא ואמר לו: בר יוחאי מצוי בעולם. הלך המלאך והוא לפני הקדוש ברוך הוא. אמר לו: רבון העולם, גלי לפניך מה שאמר לי בר יוחאי? אמר לו הקדוש ברוך הוא: לך תחריב את העולם ואל תשיח בבר יוחאי. כשכא, ראה רבי שמעון את המלאך. אמר לו: אם לא תלך, אורני עליך שלא תפגש לשמים, ותהיה במקום של עזא ונאול. ובשקננס לפני הקדוש ברוך הוא. אמר לו, ואם אין שלשים צדיקים בעולם, אז יהיה עשרים וכו', ואם צדיק יסוד עולם! באותה שעה יצא קול מן השמים ואמר: אשיר חלקה, רבי שמעון, שהקדוש ברוך הוא גזר למעלה, ואתה מבטל למטה. בנדאי עליך כתוב (תהלים קמ) רצון רצאיו יעשה'.

ה'תפארת שמחה' (לל"ג בעומר) מביא מעשה זה, ומסיים בה: 'אך זה גופא הוא מחסדו הגדול וטובת בני ישראל, כי הכל לפי הדור ולפי גדול דאגתו של הצדיק יסוד עולם, אשר בכוחו הגדול יכול להגן על הדור, ולא לדורו בלבד הוא המשפיע להגן עליהם בתפלותיו הניכס והצוללים, רק צדקתו עומדת לעד ולדור דורים'.

מעשה ולקחון
לאורו של
הזהר הקדוש

עובדא דחכימא

התייפחות מזעזעת באישון ליל

סיפור על שני ילדים שהתמודדו עם הגרוע מכל ועל מלאך שסופר דמעות

זצוק"ל ששמע את הסיפור ונפשו התפעלה. הוא שלח לזמן את הרבנית הצדקנית ע"ה כדי שתראה גם היא את הילד הפלא, את הכוח המוחשי של תפילה משתפכת.

*

סיפור מטלטל זה מופיע בספר 'שיח יוסף', המסמך לכך את המסופר בוהר-הקדוש:

באותו יום, כשרבי אלעזר ורבי אבא יצאו לדרכם לבקר את אחד מן חבריהם הקדושים, הגיע עורב והודיע להם שרבי יוסי מפקיעין שבק חיים כלל חי, הוא נפטר, בדמי ימיו. על אתר החליטו: מסובבים את הדרך ויוצאים ללוות את רבי יוסי מפקיעין בדרכו האחרונה. כשהגיעו, נגלה לעיניהם מחזה מרטיט:

היתום הצעיר בן החמש, בנו של רבי יוסי - שהתייתם מוקדם יותר מאמו - נשכב על גופו הטהור של אביו ושגא בבכי ובתפילה אל הקב"ה: "ריבוננו של עולם, הלא אתה מקיים בעצמך את אשר כתבת בתורתך הקדושה. ובתורה הלא ציוות, במצוות 'שילוח הק' - לא תיקח האם על הבנים... ריבוננו של עולם, את אבא כבר לקחת וכעת נשאנו, אני ואחותי הצעירה עם אבא בלבד... וכעת גם את אבא את לוקח מאיתנו... לא תיקח האם על הבנים..."

הילד בכה וכל הסובבים, בבית ומחוזה לו, געו בבכי תמורים.

לפתע ירדה אש מן השמים ובת-קול נשמע: "אשריך רבי יוסי, שדבריו של בןך, הגדי הצעיר, ודמעותיו הטהורות, הגיעו עד לכיסא הכבוד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה ונוספו לך עוד עשרים וששים שנות חיים, כדי שתוכל לגדל את בןך לתורה".

רבי יוסי, הנפטר, פקח את עיניו - - -

בימים החגיגים שלאחר מכן, שהיו רוויים בהודיה, גילה להם רבי יוסי: "בשמי מרום ישנו מלאך היושב וסופר את שמעותיו של כל אדם שנשוא תפילה לאלוקים. כל דמעה שיוולגת, נספרת ונמדדת. וכשכבה בני והויל שלוש מאות ושבעים דמעות, הוא צעק את הצעקה של 'לא תיקח האם על הבנים' ובאותו רבה זעו ורעדו כל הכיסאות בשמי מרום ובבית-דין של מעלה וקולו של הקב"ה נשמע פוסק ואומר: הוסיפו לו עוד עשרים וששים שנים".

*

בְּרַחֲמֵי הַחַיִּים, חודש האיתנים, בו כל אחד מאיתנו נתון לגור-דין שיגורו את עתידו ואת עתיד צאצאיו ומשפחתו, אנו צריכים לזכור: כל דמעה נספרת וכל תפילה פועלת. עוד דמעה, עוד תפילה, עוד בקשה ישירה מהמלך הקדוש - ונזכה לשנה טובה ונזכה, מתוקה ומלאה רחמים וחסדים גלויים.

מקורות: זוה"ק ח"ג דר דר, ב, ספר שיח יוסף

הלב שלהם שָׁתָה דם-תמצית, הנפש שְׁסוּקָה והקריים מבכענות מכאב.

הורים מיוסרים המלווים בצביטת-לב את בנם, ילד צעיר וחנינו, שהמחלה הנוראה תקפה אותה בעוצמה רבה לא-עליו. וכעת, כשהרופאים בישרו להם שהגיע השלב של ההקרנות האכזריות, הם ישובו אתו, עם ילד השעשועים המוזכר, וניסו להעביר לו את הבשורה האיוֹבִית.

מצוידים בארגז ממתקים וצעצועים יוצאי דופן הם התיישבו מולו.

כשהחזיקו את דמעותיהם ומקווים שפעמימה לבנם לא נשמע החוצה, הם תיארו לו את המצירות המרה. מתחילים בטיפולי הקרנות. הם גם תיארו לו את ההשלכות: הטיפולים הכימותרפיים יגרמו לנשירת שערותיו. וזה! וזה! וזה!

הילד הביט בעיניים גדולות, מפוחדות מעט, אך לא הגיב דבר.

*

ויהי בחצי הלילה.

ההורים שנו-סוף הצליחו להירדם אחרי התהפוכות מדמיונות, התעוררו למשמע קול בכי. הם התעוררו, מבוהלים, מיהרו לתור אחר מקור ההתייפחות ונשימתם נעתקה.

הבן יקר שלהם, החולה והמתמודד, יושב על מיטתו ומדבר ישירות עם בורא העולם, רופא כל בשר ומפלאי לעשות, מדבר בוכה, בוכה ומדבר.

"ריבוננו של עולם", הוא חוזר שוב ושוב, "נתת לי 'מתנה' בצורת מחלה קשה ואני מקבל עלי דין שמים באהבה ובאמונה. אם אתה, מסובב כל הסיבות רואה שהכי טוב עבורי לעבור את הכאב והיגון - מקבל אני עליי. אם נגזר עליי ששערות הראש ינשרו לי, למרות שיהיה לי לא נעים להופיע בתלמוד-התורה ככה - מקבל אני. אבל דבר אחד אני מתחנן בפניך, שגם אם כל שערות הראש ינשרו, הפאות, הפאות הקדושות, יישארו לי! אני מתחנן בפניך, אני רוצה להישאר עם הפאות, עם הסימנים היהודיים".

ילד טהור בוכה את צוקן-לחשו בתוך החדר, ושני הורים מפורקים מבכי, במסדרון.

*

הפלא הגדול קרה, לעיניהם המשתוממות של הרופאים וכל הסובבים.

הטיפולים הקשים החלו, הצדיק'ל הטהור התיישר והוזכר וכל שערותיו נשרו. מלבד... הפאות. הפאות נותרו יפות ומעובות, אף לא שיערה אחת התנתקה משרושה.

אוהב ה' תפילות טהורות מלב וך.

ההורים עלו עם הילד למעוננו של מרן הגר"ח קניבסקי

ניצוץ אחד:

כל מלין דעלמא, תליין בתשובה ובצלחות דצלי בר נש לקודשא בריך הוא. וכל שכן מאן דאושיד דמעין בצלותיה, דלית לך תרעא דלא עאלין אינון דמעין.

תרגום: כל דבריו העולם, תלויים בתשובה ובתפלה שמתפלה אדם להקדוש-ברוך-הוא. וכל שכן מי ששופך דמעות בתפלתו, שאין לך שער שלא נכנסים אותו דמעות.

זוה"ק שמות יב:

עדייות מופלאות מחברי חבורת הזהר אתפגשו

סיוע שמימי ברכישת דירה

זכיתי בליג בעומר אשתדק להצטרף לחבורה, וזה לי שנה שהנני לומד יום יום ביה"מ. ממש מרגישים איך נעשים כבירה חדשה, ובמיוחד בליג בעומר הרגשתי השנה שאני מגיע למירון ממש כמו 'מחותן'.

אציין בזה סיפור נפלא שארע עמי בעת זו:

חתמתי חוזה לרכישת דירה, והיה חסר לי סכום עצום בכדי שאוכל להוציא משכנתא. ניסיתי כל מיני השתדלויות שלא צלחו.

באחד הימים קשרתי את הזוה"ק לידי, אמרתי לעצמי, מדוע אני כה מרבה בהשתדלויות בשעה שיש לי את רבי שמעון כהן עמי. למדתי קטע בזוה"ק ונשאתי תחינה מעומק הלב, והתחזקתי באמונה ובטחון. ולא יאומן כי יסופר, כי מאותה שעה ואילך ממש נהפכה הקערה על פיה. לפתע חזרו אלי כמה אנשים שפנית אליהם בבקשת סיוע ומיאנו, חבר נוסף סייע לי בגיוס סכום עצום. ממש חסדי ה' גלויים בזכותיה דרשב"י.

מלך אז ב. - בע קן

תזכרה מחכימה

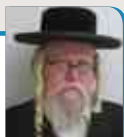
יחזיאנו כל ידו...

הגאון רבי נתן ואכטופיל זצ"ל אמר על המסופר בגמרא (ב"מ פה) שנגנשו רבנו הקדוש ביסודים, כי פעם ראה שמובילים על לשחיטה, והעגל ברח והתחבא תחת כנפי כסותו, ואמר לו: לך [לשחיטה], לך נוצרת!

ובאר שלמות שרבי בודאי צדק באמרו כן, אך עכ"ז הואיל והעגל בא לחסות תחת כנפיו, היה עליו לחוס ולגונן עליו ולא לשלחו לשחיטה.

וחשבתי שרשב"י הרי העיד על עצמו 'כולני לפטור את כל העולם כולו בן הדין, בודאי שעליו להגן על הבאים לחסות תחת כנפי חסותו, שהם סולו - חברי 'אתכנשו' - ההוגים בתורתו, שהרי אנו צאצא ואתה רוענו! אנו כרמך ואתה נטרנו!

חיים מ. ג. - בית שמש

הרה"ח ר' אברהם שלום שישא הי"ו
ירושלים ע"ה"ק

אתכנשו חברי

חברי אתכנשו בעליו לב

ל'אתכנשו'. הוא לא הצטרף לשכנע אותי יותר מדי, כי כאמור, כבר טעמתי את הטעם הערוב מלפני כן. ואכן מאז ועד היום הגני זוכה ללמוד בקביעות את הוזה"ק בסדר הלימוד של 'אתכנשו', והגני מייחל להשי"ת שאזכה להמשיך להתמיד בכך כל ימי חיי.

ש. ממש פלאי פלאים! שתפו נא אותנו, מה גרם לכם ש. אכן, טעמו וראוי כי טוב ה'. חברי 'אתכנשו' זוכים לשמוע את קולכם בהודעות החיזוק שהנכם משאירים בשלוחה 7, נשמח לשמוע כאן מעט מהני מילי מעלייכם.

ת. אציין דבר נפלא בענין חשיבות ומעלת לימוד הוזה"ק ביום השבת.

בספה"ק "פלא יועץ" (ערך חידוש) כתב: 'ידוע מעלת המחדש חידושי תורה וכו' ובפרט בשבת חשוב מאד כשמחדש חידושי תורה וכו'. וגם לימוד הוזה"ק הקדוש אף באין מבין, חשוב כאילו חידש חידושים.' עכ"ל

בוזה"ק (בראשית ד; שלח קעג) הפליג מאד בגודל יקרת וחשיבות הענין לחדש חידושי תורה בשב"ק, 'עיון שם. וב'שערי תשובה' (סי' רצ. א) מביא את דברי הוזה"ק, בדמוצאי שב"ק, עת חזרת הנשמה היתירה למקומה, שואל אותה הקב"ה מה חידוש חידשה בתורה, 'עיון ש'.

והנה אין הרבה אנשים הזוכים לחדש חידושי תורה בשב"ק, ואם כן עתידה נשמתם לעמוד בבושה וכלימה, כאשר הקב"ה שאלנו מה חידוש חידשה בשבת. אך לפי מה שכתב ה'פלא יועץ' שלימוד ואפילו אמירת זוהר הקדוש בשבת, נחשב לחידוש בתורה, הרי שזה נותן מענה הגון בפה של הנשמה היתירה לשאלתו של הקב"ה, למען לא תבוש ולא תכלם.

על פי הדברים הללו יומתק מה שכתב הרמ"ז ז"ל שעל ידי לימוד הוזה"ק זוכין לזכרון, והוא על פי דברי כק"ז מרן החתם סופר ז"ע (חידושי לשבת קמ): 'שע' חידושי תורה זוכין לזכרון.

גם אפשר להבין בזה מה שכתב מוה"ר מברסלב זצוק"ל בספר שיחות הר"ן (ע' קח) שעל ידי לימוד הוזה"ק נעשה חשק לכל הלימודים, שלפי הנ"ל הוא שפיר מובן, כי על ידי שזוכין לזכרון, ממלא זוכים לחשק בתורה, כי אדם הזוכר את מה שהוא לומד, זה נותן לו חשק ללמוד עוד.

בהזדמנות זו ברוצני להודות מעומק הלב לכל המתעסקים בקדשים, על פעלם הנשגב, ולכל החברים היקרים, ויהי רצון שזוכה במהרה לשמוע קול שופר של משיח שיפוצץ בראש כל הרים, הנה בא גאולתכם, במהרה דידן מתוך רחמים וחסדים.

ש. שלום וברכה הרב שישא, כאשר רואים את גודל להיטותכם אל לימוד הוזה"ק ועל דרבון וזיכוי יהודים נוספים להצטרף אל האי חבורת קדישתא, בודאי הדבר מונח אצלכם ב'גירסא דינקותא', נשמח שתשתפו אותנו בענין.

ת. שלום וברכה לכם ולכל החברים! האמת היא ממש לא כך! לימוד הוזה"ק אינו בגירסא דינקותא שלי, ואדרבה, במקום בו גודלתי וחונכתי - ת"ת וישיבה שהם מגדולו לתורה וליראת שמים על סתרת הקודש - לא נשמע מעולם כל התייחסות ללימוד הוזה"ק. כמדומי שבישיבה בה למדתי, לא היה כלל ספר הוזה"ק בארון הספרים...

בבית אבי מורי זצ"ל אמנם היה סט ג' כרכים של ספרי זוה"ק מהדפוס הישן, מעוטף בעטיפה חומה, שזה היה סימן שיש לו שיעור קבוע בזה, וכפי שאכן הבחנתי כמ"פ שהוא הוגה בוזה"ק, אך מעולם לא דיבר על כך כלל ועיקר.

ש. אם כן מהיכן באה לכם ההתלהבות הזו?

ת. ראשית התקשרותי אל ספר הוזה"ק ניתן לומר היה על ידי הספר הקדוש 'יסוד וישרש העבודה', אשר כידוע הוא מלא וגדוש בציטוט קטעים נפלאים מהוזה"ק על כל סדר יומי של איש יהודי. ואצין לדוגמה בלבד: מעלת אמירת הקטורת - שבזוה"ק מפליא על כך פלאי פלאות, או חשיבות ענייית אמן וכד' וכד', כידוע לכל מעיין בספר זה אשר אדוני מיוסדים על הוזה"ק. אכן היה זה רק 'טעימה' קלה, ולא זכיתי עדיין לקבוע סדר לימוד מסודר בוזה"ק.

ומשמאי ריחמו עלי, ולפני כט"ו שנים הצעזע לי ללמוד בכולל חצות באתרא קדישא מירון, ולמסור שם שיעור בוזה"ק בחצות הלילה. נעניתי לבקשה, ואכן הייתי שוהה כל ימות השבוע במירון, ואומר את השיעור בוזה"ק לחברים מקשיבים כשעה שלימה בכל לילה.

בלימוד ההוא טעמתי טעם 'גן עדן' ממש... אמנם איני יודע אם גן עדן התחזון או העליון... אך טעם ענוג ועילאי ביותר. והסיבה לכך היתה פשוטה, כי נתחברו שם שלושה קדושות כאחת: קדושת המקום - אתרא קדישא מירון, קדושת הזמן - חצות ליל, וקדושת לימוד הוזה"ק.

סדר זה נמשך רק שנה אחת בלבד, ולאחר מכן המשכתי בגפי ללמוד בוזה"ק אך לא בסדר קבוע.

לפני למעלה משנה, בעת שהותי בציון דוד המלך ע"ה, ניגש אלי ראש כולל חצות דשם, הרה"ג ר' ישראל מאיר גומבו שליט"א, והציע לי להצטרף

עדכון וחיזוק היכל אתכנשו

אתכנשו

שלוחה 6 - למקרה שיטב קבלת ערכת הדואר.

אנו משקיעים מאמצים רבים ועצומים, בכדי שכל חבר יקבל את ערכת הדואר החודשית שלו לביתו בעתו ובזמנו.

שלוחה מיוחדת קיימת ב'קו אתכנשו' - שלוחה 6, לעדכון על בעיות בקבלת ערכת הדואר החודשית בזמנה. שלוחה זו פעילה בין התאריכים כ"ג לחודש.

אם לא קיבלתם עדיין את הערכה לחודש הבא עד תאריך כ"ג לחודש הקודם, נא עדכנו בשלוחה זו, ונשלח במיוחד עבורכם את הערכה החודשית במשלוח דואר אישי עד הבית תוך 5 ימי עסקים ב"ה. יודגש כי זהו שירות מיוחד בעלות גבוהה מאד, ובאם קיבלתם את הערכה בימים הבאים, נא עדכנו אותנו בהתאם.

לצד זאת, הוספנו מוקדי חלוקת חוברות בערי הארץ, ומי שלא הגיע אליו הדואר החודשי, יוכל לגשת למוקד הקרוב אל ביתו ולקחת את החוברת האישית.

למידע על מיקום המוקד הקרוב לביתכם, צרו קשר עם משרדנו 0330.66666 שלוחה 0

להקדשת ימי לימוד והחברות זוה"ק

לזכות בדבר ישועה ורחמים ולע"נ
צרו קשר: 0330.66666 שלוחה 0
זכות הרבים בידכם תהא תלויה

כ"ח תשרי
ל"ג האה"ח
מות גיטל שרה ע"ה
בת יבולתס"א ר' שמעון הי"ו

כ"ו תשרי
לכות החתן מרדכי
בן רבקה
והכלה מרים בת רינה

כ"ה תשרי
לכות החתן מרדכי
בן רבקה
והכלה ועדלא בת חיה געלא

כ"ה תשרי
לכות החתן מאיר נפתלי צבי
בן חיה אסתר
והכלה רעכל בת שרה פערל

ראש השנה
לכות ה' יצחק אייזיק
בן צפורה פייגא
ליר"ש

תרועה מנן לט - זכויות הלימוד של אלפי בני החבורה בחודש זה מוקדשת להצלת ולע"נ

למקבלת החובות במייל, נא לשלוח בקשה למחזור: A033066666@GMAIL.COM עם היתוב 'שלוחה'

ישמח לב מבקשי ה'

סדרת שיעורים בספר 'ברית כהונת עולם' בהסברה בהירה ובמתקנות נפלאה
מאת המשפיע המפורסם הגה"ח רבי שאול יהודה שידלא שליט"א

בקו ברית כהונת עולם - 0733-02-88-77 • מארה"ב: 718-750-4740

בע"ה בשבועיים הקרובים יעלה בכל שבוע שיעור במאמר 'פרי עץ הדור' - סוכות, ולאחר החג בעד"ה יהיו השיעורים אחת לשבועיים במאמר 'תרי"ג' בעניני ימי החנוכה

--ברכת מו"ל טוב נשגב קדם

הגה"ח רבי נחמיה הערץ שליט"א

מו"ל הגליון הנפלא פאר מקדושים ושאר ספרים

לרגל שמחת אירוסין בנו הבה"ח מרדכי אלכסנדר שיחיק למנ"ט ובעטו"מ

יזכה לראות רוב נחת דקדושה ממנו ומכל יוצ"ח

מערכת אסיפת גליונות

ברכת מו"ל טוב נשגב מעומק הלב לידיד המערכת המסייע רבות לכל עניני הפצת
התורה והתקידות

ה"ה הרב החסיד רבי אלימלך דאוידאויטש שליט"א

לרגל הולדת בנו התאומים בשעה טובה ומוצלחת

יעזור השי"ת ויזכה לגדולם לתורה לחופה ולמשימים טובים ויראה מהם ומכל יוצ"ח

רוב נחת דקדושה

כעתירת

מערכת אסיפת גליונות

שיעורי לימוד

בארבעת המינים

בשילוב מצגת ייחודית

להלכה למעשה

מפי המומחה הנודע

הרה"ג רבי

אלטר אליהו מרמורשטיין

שליט"א

מו"צ בברכפלד מודיעין עילית

ניתן להתקשר :

053-3144016

ווארט לשבת קודש • מבית נתיבות דעת

הרה"ג ר' שמואל דוד גרוס שליט"א ביתר

האבודרהם (בסדר תפלת ר"ה) מביא בשם הראב"ד, שעל כן דן השי"ת את בני
האדם בראש השנה, כי הנה שלא כמידת הקב"ה מידת בשר ודם, מידת בשר
ודם דן את אוהבו בשעת רצון, ודן את אויבו בשעת כעסו, והקב"ה דן את
העולם כולו בשעת רצון, היינו בחודש תשרי שיש בו מועדים ומצוות הרבה,
שופר וכיפור וסוכה ולולב בארבעה מינים, [כדי שבזכות המצוות הרבות ייצאו
זכאים בדין]. - [רואים מדבריו שהדין נמשך עד יום הושענא רבה, שבו נמסרים
הפתקין, שעד אז אפשר לשנות את גזר הדין]..

ליתר הרבה: ספר 'נתיבות דעת' [בהוצאת עוז והדר]

בס"ד

לכו נא על הקברים

סגולה בדוקה ונפלאה מאת תלמיד הבעש"ט הק'

הרה"ק מרן רבי מנחם מנדל בן רבי אליעזר מפרימשלאן זי"ע

רבו המובהק של בעל היושר דברי אמת, בספרו מביא הרבה מדבריו הק'

בספר דרכי ישרים בקונטרס הצוואה [באות י'] כתב וזה לשונו:

בכל צרה וצוקה ח"ו תלכו על קברי בשבירת לב ובצדקה

ובפרט בעשרת ימי תשובה וערב יום כפור

אולי אזכה להתפלל עבורכם, כל זה יהיה בשבירת לב

באמת לפני אלוקים בצדקה. עד כאן לשונו הטהור

יש לציין שרבינו זי"ע נפטר ביום הושענא רבא וא"א לעלות לקברו ביום היארצייט אז עשרת ימי תשובה הוא הזמן הקרוב להשתטח על קברו

מקום מנוחת כבודו, בבית החיים העתיק בטבריה

בחלקת תלמידי הבעש"ט הק', אשר כידוע הוא מקום קדוש המסוגל לכל הישועות

תפילת רבים ברוב עם, להעתיר על הכלל והפרט

יתקיים בע"ה בעת רצון עשי"ת ליל שישי פרשת האזינו – שובה, ז תשרי, לאחר חצות הלילה

רוכשים, לומדים וזוכים לשנה טובה

**ספר
"שמע שלמה"
השלם והמפואר**

יצירה מפוארת
המאגדת בתוכה
את כל אוצר
תורתו ותולדותיו
של קודש הקדשים

**רבינו שלמה
מקארלין זי"ע**

מאמרי קודש
וסיפורים
ממאות ספרים
וכתבי יד
נדירים

ברכת הרה"ק בעל העקידת יצחק מאלכסנדר זצוק"ל:
"תוושעו בשפע, ברכה והצלחה חיים ושלוש עושר ואושר וכל טוב סלה."
ברכת הרה"ק רבי אורי יהושע אשר אלחנן מפוריסוב זקלביעל זי"ע:
"דברי תורה הנאמרים בצדק מפי הרה"ק זצ"ל הג"ל, יהיו מסוגלים בכל בתי
ישראל לשמירה וברכה והצלחה, ולהושע בכל טוב לכל ההוגים בהם".

הפצה ראשית: ספרי 'אור החיים'

מסקוד ישראל יהלמן רבנו ישראל בעל שם טוב
הוליסדיו וז"ע ועכ"ל אביו ששואב מנארים והשקף
את בני ישראל רבות בשנים סודיות הרב
רבי אליעזר דוד פרידמאן זללה"ה זצ"ל
רב בית"ד דחסידי בעלזא בלאגרא

אבני אפד

ראש השנה תשפ"ז

ספד"ק ארץ צבי - הרה"ק רבי צבי אריה מקאז'גלוב זי"ע (תרפ"ד)

בסוף פרשת כיצורים כתוב (כו, יב): והשתחית לפני ה' אלקיך. ואמ"כ: ושמתה בכל הטוב וגו'. נראה דזה רמז על ר"ה, וסוכות, כי הם ג"כ כיצורים מן השנה: ראשית — זו ראשית השנה, ראש השנה, ויה"כ הוא צמיחת והשתחית לפני ה' אלקיך, כי אז עיקר העבודה הוא הנעשה וצטול וימי פחד ודין, וגם היא לפני ה' אלקיך, כי ברה"ה תנן (טז). כל צלי העולם עוזרין לפניו כגני מרון, וציוה"כ כתוב (אחרי טו, ג): לפני ה' מטהרו, וצ"ל עשי"ת ככלל כתוב (שפי"ה, נה, ו): דרשו ה' בהמלאו קרואו בהיותו קרוב (ר"ה ית), כי ישראל אז קרובים להשי"ת, והוא נגדד והשתחית לפני ה' אלקיך, אמ"כ סוכות הוא: ושמתה בכל הטוב, כי סוכות זמן שמחתנו ווע"ה בזה"ק (מחמה קמב, א) שד"ן ויה"כ נמשך עד שמיני עצרת, ע"כ למחרתו שמחת תורה, שמחה נוספת, עוד הפעם.

ונראה שלפי מה שאדם זוכה להכניעה וצטול ברה"ה ויה"כ ומקיים ציה והשתחית לפני ה' אלקיך, לפיהו זוכה אמ"כ בסוכות אל: ושמתה בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך. וזה פירוש: והיית אך שמח, אך מיעוט הוא, להורות כי עיקר השמחה היא לפי מה שמיעט עצמו ברה"ה ויה"כ, ואם מיעט עצמו יותר זוכה אמ"כ לשמחה יותר, וזכר לדבר: אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות.

דרשות חתם סופר

אשר ישנו פה עמנו עומד היום לפני ה' אלקינו ואת אשר איננו פה עמנו היום. יל"ד דה"ל למימר ואת אשר איננו פה עמנו היום עומדים לפני ה' אלקינו. ויל"ד דה"ל פירוש, דהנה מרי תמיהות יש כאן, א' שאמר ישנו פה צעלי גופי גשמיים עומדים לפני ה' אלקינו ודבקים צו ית"ש ממש ע"ד ואמ"כ הדבקים צה' אלקים חיים כללם היום נחיים חיות אנושי נשמה בתוך גוף ית"י דבקים והוא פלא א' אשר ישנו פה עומד לפני ה' אלקים. והפלא השני את אשר איננו פה הם הנשמות העתידים להוליד והמה רמות קדושות אין להם חלק ואחיה נגשמות המה ממנו היום מזורפים עמנו הגשמיים — ע"ד שקבלנו שבר"ה ויה"כ הנשמות הקדושות שכבר מתו ונשמו' האבות מצטרפ' עמנו בבהב"נ בתפלתנו. ועד"ו יש לפרש מאח"ל פ"ק דערין שאמר מלאכי השרת לפני הקב"ה מפני מה אין ישראל אומרי' שירה ברה"ה ויה"כ, אמר הקב"ה ספרי חיים וספרי מתים פתוחי לפני ויאמר שירה, פ"י כי המתים אעפ"י שמתפללי' עמנו ותפלתם עושה רושם, מ"מ שירה אינם יכולים לומר עד תחית המתים דלא כחצי (שפי"ה כו) הקילו ורגנו שוכני עפר, אבל צה"ל לא המתים יהללו ית' ולא כל יורדי דומה. ע"כ כיון שספרי חיים וספרי מתים פתוחי' א"ל לומר שירה מפני המתים המזורפים בתפלתנו. והיינו דכתי' (מלה"ה סב) עומקים יעטפו צר יתרועעו אף יצירו, כשהעומקים יעטפו צר הם שוכני ממעמקי קצר אז יתרועעו ברה"ה וגם יצירו שיאמר שירה אפי' ציוס תרועה.

ספד"ק רסיסי לילה - הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע

ענין תקיעת שופר שכתב רמב"ם (פרק ג מהלכות תשובה הלכה ד) כלומר עורו ישנים מתרדמתכם וחז"ל אמרו (ראש השנה טז) שיעלה וזכורנים לפני לעזבה וצמה בשופר. הכל אחד. כי ה' צילך כאשר האדם מתעורר משנתו וזכור זהשם יתבדק, אז השם יתבדק וזכר אותו כלאות ענין שהוא זכור זהשם יתבדק אין הוא מלא כל הארץ כבודו והכל שלו וצריך לעזבו, וכיוצא, כל חד לפוס אתערותא דליה קך השם יתבדק כנגדו, כדרך שאמר (בבב"א). אתם עשיתו חטיבה וכו' אף אני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם. מה שאין כן כשם ששלוש שוכות, הגם כי אין שמה לפני כסא כבודו הזכרון שלו הוא מלא השמחה שזכר כציוס שמה הוא שוכה חס ושלוש מידה כנגד מידה. ולכן יהיה עטף בשופר לעוררנו. ואמרנו ז"ל (ראש השנה טז) שהוא לערב השטן והכל אחד כמו שאמרנו (בבא בתרא טז). הוא ששן הוא יצר הרע ועיקר יצר אינו אלא ההשקפה דמיון שאינו מניחו לזכור ולשום אל לצבו על מה נצרב בעולם ולהתעורר משינתו:

ומי שזומע קול שופר ומקיים מצוה ה' הוא מתעורר משיקועו דמיונות עולם הזה, וממילא השטן מתעורר, כי עיקר השטנותו הוא השיקוע דמיונות, וזה כל האדם לעמל יולד, לעמל תורה להוציא עצמו מדמיון שוא ולדבק בתורת אמת. וכאשר האדם מתעורר פתח פתאום מכל מיני דמיונות וזכור זהשם יתבדק, השטן מתעורר ומתבלבל כח ההשגחה. הגם דאין כוחו כשופר גדול להיות צאה גמורה להר הקודש, דהיינו יצאה גמורה מן הדמיון לתלוטין שלא ישוב עוד, מכל מקום לצבול וערעור להשגחה יש. וממילא השם

טבעת האפד

מטבע לשון הספרים הקדושים
שטבע מודנו הרב זצ"ל בשיעוריו

זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך אלקים חיים (תפילות חיים) אנו מתפללין 'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך אלקים חיים', למענך דייקא, דבאופן אחר אין אנו מבקשים כלל להיכתב בספר החיים, אלא שיהיה בחיותנו חיים למענך.

ערוגות הברושם פרשת נצבים בד"ה שמעתי בשם הרה"ק מהר"ם מבעלזא זי"ע

*

אנו מתפללים 'זכרנו לחיים' על ידי זכות תשובה שאנו עושים, כי אתה מלך חפץ בחיים, ולא במות הרשע, ומכל מקום כשתכתוב זה 'בספר החיים', כתוב שאתה עושה 'למענך אלקים חיים', ולא למעננו, כדי לסתום פיו של ס"ם.

דפוס חתם סופר לראש השנה תש"ס בד"ה זכרנו

ובכן צדיקים יראו וישמחו (תפילות חיים)
דשאר יראות מאימת בשר ודם, האדם מצפה שיברח מן היראה זו כו', ומשכיל שכן שאין לו שמחה אם יראה החיצונית תחת פניו, אבל היראה מחמת הבורא ברוך הוא אדם מצפה ליראה זו כו', וכן גם כן הפירוש 'ובכן צדיקים יראו וישמחו' על דרך זה, שמחו מה שיראו.

תפארת שלמה לראש השנה בד"ה ובכן צדיקים

יום הזכרון הזה (תפילות חיים)

מכל שכן מי שהוא זכור את חבירו בתפלתו, בוודאי זה רצונו של הקדוש ברוך הוא, לכן ראש השנה נקרא יום הזכרון, שמחויב כל אחד ואחד להתפלל על חבירו, וזה שנאמר אצל השונמית שאמרה (מלכים - ב ד, יג) 'בתוך עמי אנכי יושבת', פירוש בתוך אבנתא דלבא, כי כל הלבבות דורש ה', כאשר כולם מתייחדים כאחד להתפלל כל אחד על חבירו, ולזה הוא יום הזכרון.

תפארת שלמה לראש השנה בד"ה להבין הטעם

באין מליץ יושר מול מויד פשע (תפילות חיים)
אדם אף על פי שחטא, רק כיון שידוע שחטא ומבקש מלפניו יתברך שימחול לו, ומכיר בשפלותו, זה הוא גופא למליץ יושר לפניו, וזהו 'באין' במדה שאדם מחויב עצמו לאין, זה גופא 'מליץ יושר'.

קדושת לוי לראש השנה בד"ה באין מליץ

אמרנו לפני מלכותנו כדי שתמליכנו עליכם (ראש השנה לד)

'אמרנו לפני מלכות', שתאמר מלכותיות בהתעוררות כזה ובכוונה, עד שתפעלו באמרוטיכם, שבאמת יהיה כן, שתזכו לעמוד לפני כביכול ותמליכנו עליכם.

עטרה לראש צדיק מסכת ראש השנה בד"ה אמר רבה

יתברך חפץ חסד וזכר הברית. וזו"ל אמר (ירושלמי מנחה ב' פס' ד) ראש השנה (טז):
דהוה חושב דזהו שופר גדול, והיינו דחושב דהתעוררות זו מלך ומתפשט בלז
להיות יחד קצוה שלא תמוז א':

וזהו עיקר החילוק שבין שופר לשופר גדול בהתפשטות הקול, אבל בעולם
זה שהיזר הרע לא נעקר מן הלב לגמרי, כל האתעוררות הוא לפי
שעה לבד, שכל זמן שאין לבד חלל בקצוה כדוד המלך ע"ה שהרגו ליזר רע
(עשרה זכר ד) בתענית, אי אפשר להיות קצוה וקיים בעצמותו שלא יתברך כלל.
זה כל עסק האדם בעולם הזה להיות רלוא ושוב ולהתחזק להתעורר עמו

כתפת האזנך

ממילא יתחדש העולמות באופן הבריאה הראשונה מלאים ברכה וכל טוב לישראל, ותחל
השנה וברכותיה, אמן. ע"כ דברי הרה"ק רבי לייבל ז"ע, אשר מה כאן עומד ומשמש ודאי
עומד למעלה ומשמש, להמליץ טוב על ישראל להתברך בשנה טובה ומתוקה.

ב. נספר בזה עובדא על הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאלב ז"ע בשוררו פיוט "ונתנה תוקף",
ותחילה נקדים קצת אודות דרכו הקדושה וכוחו הנפלא בשוררו שירה ל-ל ח: הרה"ק רבי
יצחק אייזיק מקאלב ז"ע היה "בעל תפלה" מיוחד במינו באופן נפלא שובלתי אפשר לתאר,
הוא דרך בה בדרכו של רבו הרה"ק רבי שמואל שמועלקא מניקלשבורג ז"ע, שגם לו היה כח
מיוחד לשמש כבעל תפלה, וכפי שהיה מספר הרה"ק בעל "מנחת אלעזר" ז"ע ד"ה ממונקאטש,
והרה"ק רבי שמועלקא ז"ע היה מנגן בקדשו כל פעם יגיונים חדשים מבלי להכניס מקודם,
רק כפי שנטה עליו ד' ה' ויהי משורר כגון המנגן, ממש בבחינת "השיר שהללים היו אומרים
בבית המקדש", וכמו כן תפלת תלמידו, הקאליבער רב, וכוחו בנגינה, היו בשפה ברורה ובנגינה
קדושה באופן נעלה ביותר, וכפי שמשתקף מניגוניו הרה"ק הנמצאים בנינו. בראשית באו של
הרה"ק רבי אייזיק לכתון פאר כרב בעיר קאלב והגלילות (מחוז סאבאלטש), והגותורו שם ציבור
גדול של אנשים שפוטס עד מאוד, ועד כן כי שבהרה חתונות היו מוקדים שם בחורים
ובתולות בתערובות רח"ל ואין פוצה פה.

כשראה זאת הרה"ק מקאלב, מיהר לתקן ענין זה, ולצורך כך גדר והתקין תקנה בכל
גלגלותיו, שאין לעשות שום חתונה ללא השתתפותו, והוא בבכורו ובעצמו היה טורח וטוע
להשתתף בכל החתונות שבגלגלותיו, וכאמור כוחו היה יפה בנגינה, והחיל לשורר בקולו
הנעים והיה מוקד ריקודי קודש ומשמח את קהל הנאספים, וכך היה אומר: "זה נראה וזה
קען בעסער טאנצען" - [י יוכל לקוד יותר יפה...], וכמובן שבשעה שאותו צדיק קדוש פתח
בריקודי, לא הרהיבו אף אחד מהריקים והפוחים להגות כמעשים לקוד בתערובות, וככה
הצליח לגייס כמעט את כל מדינת הגר.

וספר הרה"ק בעל "מנחת אלעזר" ז"ע ממונקאטש, שהיה איש נגיד אחד שהיה איש פשוט
ראו ותם שהיה גיל לנסות לקאלב על פני יראש השנה מדי שנה בשנה, ותפלתו היה שיהיה
מהרה"א מקאלב היו בשפה נעימה קדושה, ערבים לאוהן שומעת הפלא ופלא ובפרט באמירת
הפיוט "ונתנה תוקף" וכו'.

האיש ההוא היה משתוקק תמיד ליקח את אשתו גם כן עמו לקאלב לז"ה, שתשמש גם היא
ענימות נוראות תפלת "ונתנה תוקף" מפי הצדיק, אשר היה מתפאר בזה לפניו תמיד, אך
תמיד נמצאו לה עיכובים, פעם הרה פעם לידה, פעם היתה מינות באותו זמן, ואלא שתיינא
מילתא שתוכל ליסע לקאלב על ראש השנה. ויהי היום פעם אחת באמצע החורף, והנה צדיק
זה הקדוש מקאלב, נסע לדרך לקבץ על ידי נדבות למצות הכנסת כלה וכיוצא, ובא גם לעיר
של האיש הנגיד הג"ל להכלית זה, ונפל אז בלב איש ההוא לבקש שיאמר ובו עתה פיוט
"ונתנה תוקף", ותוכל אשתו לשמוע אל הנה ואל התפלה בקולו החזק והנעים של הרה"ק,
אך הבין אותו יהודי שאין זה מתאים, ואין ירהיב בנפשו להציע בקשתו זאת לפני הצדיק,
שתפאסם יומים טבת שיש ויכוצא אימר לפניו "ונתנה תוקף קדושת היום" כמו ב"ה.

והנה עלתה בלבו של הנגיד עצה, ויגיש אל רבו הרה"ק הציע לפניו את דבריו באמרו: "היות והרבי
מטלטל עצמו זמן רב עדי צילוח לאגור מלא חפני כפי הנצרך לדבר מצוה שעוסק בה, על כן
הני מציע ליתן להרבי ממיסל הסכום בפעם אחת באופן שלא יצטרך לנדוד יותר, ואני מבקש
בשכר זאת שהרבי ימלא בקשתו לשורר לפני פיוט "ונתנה תוקף" כעת".

הרה"ק מקאלב לא דחה אותו על אתר והיה מתיישב בדבר, אך לבסוף פנה אל האיש ואמר
לו: "הן אמנם דבר גדול היה ד' בשבילי, שאבקבא כל פעם אחת כל הסכום, ואחסוך הרה"ב מן
ממניעת ביטול תורה ותפלה, אך נתישבותי כי ווען אייזישק זשונג "ונתנה תוקף", קומען זיך
צוזאם זי פמלא של מעלה, און ביי זמלאים פחיון" שטייענדיג זי מלאים באמת, נו, איך דאך
דענטמאל דבר בעתו, בראש השנה ויהי כיפוף, ועתה כשטאריח אין איין פראסטען וואכען
טאג אל הפמלא של מעלה, און זי וואס וועל ציטערן ביי מיין זאגן "ונתנה תוקף", זה אל על
שיאלו, מה זה ועל מה זה הרעב והרעדה עתה, ואימרו "אייזישק ברוך געלט, פאר דעם זשונג
ער "ונתנה תוקף" מעין ראש השנה, ואימרו המלאים "אוי! בשביל מעות הטריוויה והרעיד אותו
לכך?!" וגם אני אתבייש מפניהם שגבול שלש מאות ורייניש זאל איך מטריח זיין כל צא
מרום צו שטיצערן ועל, כל איך מונע את עצמי וחלילה לי מעשות כדבר הזה!..."

עוד מובא בספרה"ק לפרש הפיוט "ומלאים יתפזון וחיל ורעדה יאחזון", דענין הפחד של
המלאים הוא, דרצון הבורא ב"ה הוא שיהיו מלצי יזר על ישראל שיצאו זכאין זיין, וממילא
בר"ה ויהי כ, הקב"ה מסתכל על המלאים אם יצאו ידי חובתן בלימוד סיגוריא, ועז"ז וזחלים
ורועדים מפחד שמו לא יצאו ידי חובתן ולא השלימו רצון הש"ה בלימוד זכות על בניו.

א. בספרה"ק ארץ צבי להגה"ק רבי צבי אריה מקאז'גלוב ז"ע, כתב באור באופן נפלא הטעם
שקורין פרשה זו פרשת כי תבוא קודם ראש השנה, והוא בהקדים מה שאמר הכותב "ונתנה
את הברכה על הר גריזים ואת הקללה על הר עיבל" (דברים יא, כט). נראה ללמוד מזה, דאדנות הדיבר
שנתברך לא נתקל כלל, כי הקללה היא רק על חלקי הרע שבאיש הישראלי שאינם מחמת
עצמו כלל, רק שנשתאבו בתוכו מבויות נכרים הם הסטרא אחרא ואומות העולם, והברכה
היא על עצם נפש הישראלי שהיא טובה מצד עצמה, על כן הוכנו לזה ב' מקומות, ואנשים
מיוחדים לקללה ואנשים מיוחדים לברכה, להורות נתן כי אין פעולתם בנפלא אחד, ובמה שזה
פועל אין זה פועל.

זה באור דברי רש"י (פסחים טז, טז), לפי ששמעו ישראל צ"ח קללות וכו' והריקו פניהם וכו' התחיל
משה לפייסם וכו' הרבה הכנסתם למקום ולא עשה אתכם כליה והרי אתם קיימים לפני.
והקשו המפרשים, אם כן מה בצע בתוכחה, כיון שאפילו חוטאים אין מגיע להם רעה, ועי' כלי
יקר, ולהל"ל אתי שפיר דעיקר התוכחה לשדוף ולבער חלקי הרע שבאדם, וכל הלשונות הדיבר
כליה"ח אין נוך עד השמירן וגו', עד השמירן אותך וכדומה, אותן לשונות אין סובבין כלל על
האיש הישראלי, רק על חלקי הרע שבנפש הישראלי. זה שכתב רש"י לא עשה אתכם כליה,
אבל על כל פנים צריך יסורין לנקות ולבער חלאת והומה הטמאים שנשתאבו בם מבחוץ.

זה נראה טעם שקורין פרשת התוכחה קודם ראש השנה וקודם שבתות, ובמגילה (א) מושם
תכלה שנה וקללותיה, והוא מושם בדראש השנה השי"ת משפיע חיות חדשה לכל הבראה
מעין המאורע. **ואדמו"ר זצ"ל מסוכטשוב** הגיד, דאדיתא **בספרי** מאן תקע קוב"ה, ובאר דבכל
ראש השנה השי"ת משפיע חיים חדשים כמו בתחילת הבראה, דכתיב (בראשית ב. ז) ויפח
באפיו נשמת חיים, והרמז התקיעה שאנו תוקעין. זה מאן תקע קוב"ה. דהיינו ויפח באפיו,
ודברי פי חסד חן, על כן קוראין התוכחה לדחות חלקי הרע ולבטלם שלא יעיקו מן ההשפעות.

ואדמו"ר זצ"ל הגיד על הגמרא (ר"ה טז.) ג' ספרים נפתחין בראש השנה וכו' רשעים גמורין
נכתבין ונחתמין לאלתר למיתו, היינו דכל איש יש בו רשע גמור, וחלק זה היינו הרע
הגמור שבאדם נכתב לאלתר למיתו, היינו שיתבטל חלק זה מן האדם, עכ"ל, וזה ענין
קריאת התוכחה קודם ראש השנה וקודם שבתות, לבטל חלק הרע שלא ייוק מן ההשפעות
השי"ת משפיע בראש השנה.

ובאופן נפלא כתב בספרה"ק תורת אמת להרה"ק רבי לייבל אייגר ז"ע, כי הנה אמרו בגמ' (מגילה
א.) עזרא תיקן להם לישראל שיהיו קורין קללות שבתות כהנים קודם עצרת ושבתות
תורה קודם ראש השנה כו' כדי שתכלה השנה וקללותיה כו'. ויש להבין לשון ההב של כהמיו
ז"ל, למה נקט בלשונם שהתקנה היה על קריאת הקללות בידו שתכלה כו', הלא התקנה היה
לקרות כל הסדר בחקתי קודם עצרת, והסדר קודם ראש השנה, ושניהם מקדימין בברכה,
ובוודאי זה תכלית העיקר לברך את ישראל בכל הברכות וישעיה טובים לשומרי המצות
והחוקים, ולמה לא אמרו חז"ל עזרא תיקן שיהיו קורין בברכות כו' כדי שתכלה השנה וברכותיה.

אמנם י"ל, כי על השראת הברכות והטובות לישראל לא שייך לומר שבאים מכח תקנת עזרא,
רק ממליהן באים בעת התחדש השנה בראש השנה שהוא זמן בריאת העולם מאין ליש,
שאין לך ברכה גדולה מזו, ונברא ב' שהוא לשון ברכה, והבראה לא היה משום צד אתערותא
דלתא, כי רגע אחת קודם הבראה לא היה שום נברא בשלם להמשיך הברכה, ורק ברצון
הבורא יתברך ברא העולם ומלואו, מלא ברכת ה', ובוודאי בכל זה התחדשות השנה שהוא
ביום ר"ה זמן בריאת העולם בפועל שנברא ב', וכמו כן ביום העצרת זמן התחדשות קיום
העולם ע"י התורה שמתחלת ב', שהוא לשון ברכה, תנעורו אז אותו הרצון מהבורא ית',
לחדש בריאת העולם וקיומה בברכה שלימה בלי שום אתערותא דלתא, ובלי צורך שום
סיעתה להמשיך הברכה על ידי תיקון מצד שום נברא בעולם, ממש כמו בראשית הבראה
בר"ה, וקיום העולם בעצרת.

אמנם לאשר כן גורה חכמתו ית' ליתן הבחינה חפשיית ביד האדם ולקיים העולם, או חלילה
לקלקל לגרום ח"ו השחתת העולם, וכאמנם ד"ל (ב"ר א.) שהעולם נברא ב' הלואי יעמוד,
שהענין הוא שאף שבאמת הבורא יתברך ברא את העולם מלא ברכה, אך מצד בחירת האדם
הלואי יעמוד, לזה בא עזרא ותיקן להם לישראל, היינו שעשה להם תיקון גדול, שכלל דעם
התחדשות העולמות בר"ה ובעצרת וכו', אשר מצד הבראה הוא זמן התעוררות הברכה,
אך מצד מעשינו אולי אין אנו ראוין ח"ו מצד הבחינה שהלואי יעמוד, עצה טובה ותקנה
גדולה עשה לנו לקרוא מקודם את כל דברי התוכחות והקללות בתורת כהנים ובמשנה תורה,
ולהודות בפניו ולבבנו כי סרנו ממצותיו וממשיכיהם הטובים וצדיק אתה ה' להביא עלינו ח"ו
כלל הכתוב בספר, וממילא המודח בקנס פטור, ומודה ועובד ירוחם מן השמים לרחם עלינו,
ולחפץ לנו את הקללות לברכות, וזהו שעיקר התקנה היתה לקרוא את התוכחות כדי שתכלה
השנה וקללותיה, וכל מניעת הברכה שהיה רק מצדנו כליל יחלוק, וממילא בחסדי המניעה,

אבן ישראל

ליקוטי עניינים מחיי קדוש ישראל מויוזנין ז"ע
כפי שנאמרו על ידי מורנו הרב זצ"ל

פרק י"ג - ויאכלו בני ישראל (ב)

מתבונן בכל חסידיו בכל לילה

שמעתי מהגה"ח רבי נפתלי יעקב כהן זצ"ל כי בצעירותו שימש כדומ"ץ בקירלובאבא, שם היה מקבל משכורת זעומה ביותר שלא הספיקה לו עבור צרכי בני ביתו, ואף לאחר שהיה מקבל תמורה מאחד מגבירי העיריה, מכל מקום לא היה לו די עבור הוצאות בני ביתו, על כן היה מזכיר את עצמו לפני רבינו האהבת ישראל ז"ע אודות הלחץ וזו הדחק, במיעוט פרנסתו.

נענה לו רבינו האהבת ישראל ז"ע ואמר, כי בכל לילה בטרם עולה הוא על יצועו, נעם איך אדורך מין גאנצע עולם, דיר נעם איך אויך אדורך, היינו שבכל לילה הוא מעביר לפני עיניו את כל חסידיו, וזממילא הרי הוא מעביר אותו גם כן, ויודע הוא ממצוקתו, אלא שאין בידו להשפיע לו יותר מכפי מה שיש לו, ומיני אז לא הזכיר הגה"ח רבי נפתלי יעקב כהן זצ"ל את העניין ולא כלום.

והיה הגה"צ רבי נפתלי יעקב כהן זצ"ל מפליא את הדבר, כי לא מצא בשום צדיק שיתפאר עצמו לומר הפלגה זו על עצמו, מלבד הרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעפסק ז"ע. ויש להוסיף על דבריו, כי הן הסתם לרבינו האהבת ישראל ז"ע היו חסידים רבים יותר מאשר אצל הרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעפסק ז"ע, ועדיין דבר חידוש הוא אצל רבינו האהבת ישראל ז"ע.

כעין זה מסופר, כי פעם נכנס אחד החסידים אל רבינו האהבת ישראל ז"ע באחד מחודשי הקיץ לקוויטל, ותוך כדי הקוויטל ביקש החסיד מרבינו האהבת ישראל ז"ע שיוזכר להתפלל בעדו בתפילות הימים הנוראים, לזכות להתברך בשנה טובה.

השיבו רבינו האהבת ישראל ז"ע, א יוד וואס קומט צו מין אינמיטען די יארה, און ער גלייבט נישט אז איך האב איהם אינזינען ימים נוראים, איז א שאד אויף זיינע שפאזען צו קומען, היינו יהודי הבא אליו באמצע השנה ואינו מאמין כי הוא מתפלל עליו בימים הנוראים, הרי חבל על הוצאות הדרך שהוציא הלא בדרכו.

תצליחו בכל אשר תעשו

לפני שנים רבות נסעתי פעם אחת לגבעת שמואל הסמוכה לבני ברק, בהיותי על הדרכים ישב לידי יהודי שהכרתי היטב משנות ילדותי, בהיותו מרבה להיכנס לגריוסווארדיין, אלא שבמשך הימים עזב היהודי את דרך התורה רח"ל, אמנם מאחר והכרתי אותו, פתח לדבר עמי הדברים.

בין הדברים סיפר לי, כי הנה במקורו היה מחסידי בוקאוואסקא, אשר רבו הרה"ק רבי דוד מבוקאוואסקא ז"ע היה חתן הרה"ק רבי יהושע העטרת ישועה' מדזיקוב ז"ע גיסו של רבינו האהבת ישראל ז"ע, ועל כן באחד הפעמים בהיותו בגריוסווארדיין, נכנס אל רבינו האהבת ישראל ז"ע להתברך מפה קדשו, והנה לאחר שכבר יצא מן החדר, שלח אחריו רבינו האהבת ישראל ז"ע לקרוא לו, וכאשר חזר ונכנס אל החדר, אמר לו רבינו האהבת ישראל ז"ע מעומק לבבו, טירה מיר א טובה, און זייט מצליח, תעשה לי טובה, ותצליחו בכל אשר תעשו. וסיפר לי האיש, כי באותה שנה זכה להצלחה יוצאת דופן, והצליח בכל מעשה ידיו אשר עשה למעלה מן המשווער.

יתכן לבאר כוונתו של רבינו האהבת ישראל ז"ע, על פי מה שאמרנו צדיקים ז"ע, כי פעמים מרגיש הצדיק שעתה הוא עת רצון בשמים, ויודע כי ברכותיו יעשו פירות באותה שעה, על כן ביקשו למצוא יהודי להשפיע אליו את הברכה, ולכן קרא רבינו האהבת ישראל ז"ע לאותו יהודי, וציווה לו את ברכתו, הגם שלא היה ראוי לה מצד מעשיו.

הצלחה מה היא

דרכו של רבינו האהבת ישראל ז"ע הייתה להרבות בנסיעות לשבות שבתות בכפרים ועיירות שונות, והיה לפעמים נזכר היטב כי יש לו בכך עניינים נשגבים מבית אנוש, כי היה נוסע גם כן למקומות בהם לא התגוררו כלל מחסידיו.

באחד מנסיעותיו אלו, נקלע בדרכו של רבינו האהבת ישראל ז"ע יהודי פשוט, אשר כראותו את רבינו האהבת ישראל ז"ע והכיר בו כי איש מורם מעם הוא, גמר אומר לברכו בבית הדיוט, ועל כן פנה ואמר לעבר רבינו האהבת ישראל ז"ע, כי הוא מברכו שצליח ויוכל להרוויח הרבה כסף.

לשמע דבריו פנה רבינו האהבת ישראל ז"ע אל סובביו, ואמר להם, שיראו נא אלה השגות יש לי לאיש זה במשמעותי 'הצלחה', כי הנה אצל הצדיקים ברכת ההצלחה הייתה מכוונת למושגות נעלה ונשגבת בהרבה.

מיעוט פרנסה

פעם אחת התאונן אחד החסידים לפני רבינו האהבת ישראל ז"ע, על מיעוט פרנסתו, עד כי אין הקומץ משביע את הארץ, ואינו יכול להתפרנס כראוי ממעשה ידיו.

נענה רבינו האהבת ישראל ז"ע והשיב לו, מיין פרנסה איז אויך נישט לייכט, זעסט איך זיין שוין צוויי שעה, אין מ'האט מייך נאך גארנישט אריין גיברענגט, היינו שאף פרנסתו שלו עצמו אינו בא בניקל, שהרי יושב הוא כבר שעתים ומקבל אנשים לעצה ולברכה, ועם כל זה עדיין לא הביאו לו פדיונות.

חסידיו ויוזנין לעומת חסידיו אטיניא

כפי שהזכרנו היה רבינו האהבת ישראל ז"ע אומר, כי קשה עליו הדבר להשפיע פרנסה בריחוק לחסידיו, ועל אף גודל אהבתו הרחומאית לכל אחד ואחד מאנשי שלומם, לא עלה הדבר בידו להשפיע פרנסה בהרחבה לכל הבאים אליו לבקש על שפע פרנסה.

לעומת זאת, אצל אחיו הרה"ק רבי חיים מאטיניא ז"ע, פעלו החסידים שפע פרנסה וכל טוב, בהיותו מושפע לכל חסידיו רוב הצלחה במעשה ידיהם, ואכן היו רבים וטובים מבין חסידיו אטיניא שהיו יהודים אמידים ביותר, עד כי היו החסידים אומרים, כי ליוזנין נוסעים עם סקאוונס, כמין תרמילים ששימשו את הולכי הרגלים, ואילו לאטיניא נוסעים עם מזוודות, שכן היו חסידיו אטיניא בעלי יכולת.

ושמעתי בזה דבר פלא מרוב החסיד רבי יוסף שטיינמנץ ז"ל, כי אביו שהיה מחסידיו ויוזנין היה לו שותפות עם הרב החסיד רבי שמעלקא פעלדמאן ז"ל שהיה מחסידיו אטיניא, והגם שהיו אנשי אמת ולא העלימו זה מזה ח"ו, מכל מקום היה הרב החסיד רבי שמעלקא פעלדמאן ז"ל מצליח בעסקיו יותר מאשר אביו, ותלו את הדבר בהיותו חסיד אטיניא, לעומת אביו שהיה חסיד ויוזנין.

מרבה בתפילות על המשכת הפרנסה

פעם אחת אמר רבינו האהבת ישראל ז"ע על החסיד המופלג רבי אברהם ברוך המכונה אלטר רוזנברג זצ"ל בעל 'צוואת אבא', בנו של הרב החסיד הוותיק רבי יודל עביר רוזנברג זצ"ל, כי אם היה מתפלל על איש אחר את סך התפילות שהתפלל עבור רבי אלטר רוזנברג זצ"ל להמשיך עליו פרנסה, או אז היה הלא ממלא בחיות של זה מחמתו רוב עשירותו, אלא מפני שרבי אלטר רוזנברג זצ"ל לא נולד במזל טוב של 'מזוני', על כן לא הועילו לו התפילות להשיג עשירות גדולה זו, אלא זאת הועילו התפילות שלא יצטרך לפשוט את ידיו ליטול מן הדצקה, אלא יהיה לו ככל מחסורו, וזאת על אף שהיה עובד לפרנסתו בבנק, מכל מקום הוצרך לריבוי התפילות על כך.

הרי לנו ללמוד מכך, כי אין לו דבר העומד בפני התפילה, ואף אם האדם לא נולד במזל של הצלחה, מכל מקום יש לו להוסיף ולהרבות בתפילה עוד ועוד, עד שבסופו של דבר יוכל לפעול בתפילתו להיפקד בדבר ישועה ורחמים, להצליח בכל אשר יפנה.

המשכת פרנסה

אחד מחסידיו רבינו האהבת ישראל ז"ע הרבה להפציר ברבינו האהבת ישראל ז"ע להמשיך לו פרנסה בריחוק, אמנם בכל פעם השתמש רבינו האהבת ישראל ז"ע מלברכו ברכה שלימה.

פעם אחת עלה ביד החסיד לפעול אצל רבינו האהבת ישראל ז"ע לברכו, ואכן בירכו רבינו האהבת ישראל ז"ע שיזכה לברכה והצלחה בכל מעשה ידיו, והנה תכף עם יציאתו מן הקדוש הלך לתחת הרכבת בכדי ליסע לביתו, ותוך כדי עמידותו בתחת הגיע אליו אדם זר וביקשו לשמור על חבילתו, ואכן החסיד הסכים לדבר, אלא שציון ואמר לו, כי תוך זמן קצר אמור להגיע הרכבת שהוא מחכה לה, ולא יוכל להתעכב יתר על המידה, למעשה, תוך כמה רגעים הגיעה הרכבת, ותלה לא הגיע לבקש את חבילתו, והחסיד הותיר את החבילות בתחת הרכבת.

לאחר תקופה, כאשר נכנס אל רבינו האהבת ישראל ז"ע, אמר לו רבינו האהבת ישראל ז"ע ברוב צער, וכי מה יכול אני לעשות לך, רציתי ליתן לך, אמנם לא רצית לקבל את הדבר.

מעשה אפד

שיחות מלווה מלכה ממורינו הרב זי"ע

לחבירו אלו מכונים 'הישר', כי דברים אלו השכל הישר משיג לעשותם.

אמנם רבי ישמעאל חלק והדגיש, כי הטוב היינו העניינים שבין אדם לחבירו, כי אפילו בעניינים שבין אדם להשכל שהשכל וההגיון מחייב לעשותם, מכל מקום אין לנו לעשותם כי אם מצד ציווי השם יתברך, ואילו הישר היינו העניינים שבין אדם למקום, כי אף המצוות שבין אדם למקום, צריך האדם לעשותם כחוב שהשכל מחייבו.

הרה"ק רבי ישראל הינוקא די פראנקפורטער מקארלין זי"ע יו"ד ב' תשרי תרפ"ב

(א) כידוע התעטר הרה"ק רבי ישראל מקארלין זי"ע בכתר ההנהגה בעודו ילד בן ארבע שנים בלבד, לאחר שזקינו הרה"ק רבי אהרן ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע הסתלק לבית עולמו ביום י"ז סיון תרל"ב, ואביו הרה"ק רבי אשר השני מסטאלין זי"ע הסתלק לבית עולמו מעט יותר משנה לאחר מכן ביום ט"ו מנחם אב תרל"ג.

בהיות הרה"ק רבי ישראל מקארלין זי"ע ילד בן שלוש שנים, בעוד זקינו הרה"ק הבית אהרן זי"ע עדיין בארצות החיים, ראה פעם מחזור ליום הכיפורים שהיה פתוח בסדר העבודה, ונתקלו עיניו בדברי הפייט 'תכנת כל אלה לכבוד אהרן, כלי כפרה לישראל שמתו, תחת אהרן מגזעו יעמד לשרת לפניך ביום הסליחה', ואמר לפרש את הדברים, 'תכנת כל אלה לכבוד אהרן', זה הוא זקינו הרה"ק הבית אהרן זי"ע, 'כלי כפרה לישראל שמתו', זה אביו הרה"ק רבי אשר השני מסטאלין זי"ע, אשר כידוע הסתלקותו הייתה מתוך מסיירות נפשו להציל את בני ישראל מן המגיפה, 'תחת אהרן מגזעו יעמד', זה מוכון עליו בעצמו.

ואכן בחצר הקודש קארלין ישנו ניגון מיוחד על דברי הפייט האלו, ומשוררים אותו ביומא דהילולא, וייתכן כי טעם הדבר מוחמת שמרומזים בו רועי החסידות צדיקי בית קארלין זי"ע.

(ב) הרה"ק רבי גרשון העניך מראדזין זי"ע סיפר בשבחו של הרה"ק רבי ישראל מקארלין זי"ע, כי השתבח בשלושה דברים. הראשון, ער דינט נישט קיין מענטשען, היינו שהוא עושה מלאכתו מלאכת שמים בשלימות, ואינו פונה עצמו כלל להתייחס למה אשר יאמרו את הבריות, וכך הוא דרכם של צדיקים גמורים העובדים את השם יתברך בכל לבבם, ומתעלמים מדברי מתנגדיהם המנסים להצר צעדיהם.

השני, כי הנהגתו בינו לבין קונו, שווה היא להנהגתו בין אלפים בישראל, ואינו משנה את התנהגותו ממקום למקום [ובנוסח אחר הובא (ברכת אהרן עמ' קמ"ט), כי הוא יכול לעמוד בין עשרת אלפים אנשים ולדבר אל ארבע קירות הבית, היינו שאין איש היורד ומבין אל כוונת דבריו].

השלישי, אלעס וואס ער זאגט איז א חז"ל, היינו שכל דיבוריו הם דברי תורה, ואפילו שיחות חולין שלו צריכים לימוד.

זי"ע ועכ"א

הגאון רבי מאיר לייבוש המלבי"ם זצוק"ל יו"ד א' תשרי תר"מ

(א) המלבי"ם זצוק"ל היה במשך תקופה ארוכה כרבה של בוקרשט, אשר הייתה בשפל המצב בענייני היהדות, וכפי המוסופר כי פעם התקיימה אסיפת רבני זיבנברגן בבוקרשט, שהשתדלו אז שתדלני היהודים לפעול אצל השלטונות, שכל הנהגת הקהילות בזיבנברגן יעמוד תחת הקונסוליה היהודית בבוקרשט, אשר גדולי הרבנים יעמדו בראשה, וכך יוכלו לנהל את ענייני היהדות בזיבנברגן על מי מנוחות. בין המשתתפים היה הרה"ק העצי חיים מסיגעט זי"ע, אמנם בכל ימי שהותו בבוקרשט לא הכניס חתיכת בשר לפיו, אף שהביאו לו מסיגעט בשר כשר בתכלית, וכל זאת, בכדי שלא יאמרו כי הרב דסיגעט אכל בשר בבוקרשט.

סוף רבנותו של המלבי"ם זצוק"ל בבוקרשט אף היא לא הייתה סוגה בשושנים, כאשר לאחר דרשה נוקבת על מצבה הירוד של יהדות בוקרשט שנשא המלבי"ם זצוק"ל בפרוס ראש השנה באחד השנים, התעוררו עליו מלשינות נוראה מצד פורקי העול שבעיר, עד שכמעט ונגזר דינו למיתה על ידי השלטונות, שלאחר השתדלות רבה המתיקו את דינו בגירושו מן העיר לצמיתות.

(ב) ביאר המלבי"ם זצוק"ל את דברי הכתוב (תהלים ק, ב) 'עבדו את ה' בשמחה', כי הפרש יש בין עבודת השם יתברך לשאר ענייני עבודות העולם, כי עבודת האדם לבשר ודם, אין הוא יכול לשמוח בעבודתו, שכן אינו בטוח כי יקבל שכר טוב בעד עבודתו, ואף אם יקבל את שכרו, מכל מקום לא תבוא שמחתו רק לאחר מכן בעת קבלת השכר, ונמצא עוד את עבודתו בעצבון רוח. מה שאין כן עבודת השם יתברך, שהיא עצמה השכר והתכלית, על כן העבודה עצמה נעשית מתוך שמחה, וזהו 'עבדו את ה' בשמחה'.

(ג) ישנו מאמר נפלא של המלבי"ם זצוק"ל, על דברי המדרש התמוהים (ספרי פרשת ראה פיסקא ע"ט) על הפסוק (דברים ו, יח) 'ועשית הישר והטוב', הטוב בעיני שמים והישר בעיני אדם דברי רבי עקיבא, רבי ישמעאל אומר הישר בעיני שמים. ובמקום אחר מכריע הספרי (פרשת ראה פיסקא צ"ו) כדעת רבי ישמעאל, ואינו מובן מה הוא נקודת מחלקותם, ומה חילוק יש בדבר למעשה שעלינו לדעת את ההכרעה שבמחלוקת זו.

ואמר לבאר בזה, כי הנה טוב מתייחס לדברים שמצד הגיון השכל אין אנו יודעים שיש צורך לעשותם, ורק מצד דברי השם יתברך שציוונו לעשות כן, יודעים אנו כי דבר טוב הוא לעשות כן. לעומת זאת, ישר מתייחס לדברים שמצד הגיון השכל היינו מבינים ויודעים כי צריכים לעשות כן.

משכך, דעת רבי עקיבא היא, כי המצוות שבין אדם למקום, הם אלו המכונים 'הטוב', כי אין הם דברים שהדעת נותנת לעשותם, אלא מחמת ציווי השם יתברך עלינו, יש לנו לקיים את הדברים. לעומת זאת, המצוות שבין אדם

היכל
מלון שומרי בנישנות ויחידות
של מרמא ורמא החיים סופר ויחיד
החתם סופר

גליון ע"ג • ראש השנה • א' תשרי תשפ"ז

בפתח העיר

יום זכרון תרועה

רבינו בכמה מקומות (ראה תורת מדינת ישראל) מאריך לאורך שגולתה תורתו וטונו של יצחק מסיניס על אברהם בשעת העקידה, זאת "אז **יֵאָבֶדֶם הָיָה** בעצמו ובאי ששמו מפי הקב"ה, אבל יצחק מן נפש והאמין לאביו, וע"ז ה' מוחזק כבר לנביא, ה' וכן נשאו את קבור על יד ה' לחשט לסוף ה' ונמצא כמו יצחק אבינו ע"ז חיק אמות תורה שבתה, כן חיק אבות אמות תורה שבע"פ לכלית להרהר על דברי נביאים וחכמים, ונמצא מעתה דזכרון להרהר הוא להזכיר כמות של אמונה בדברי ח"י ומוסרי התורה. וכן כתב רבינו בתשובותיו (א"ח סי' יח).

ומעתה כתב ברניו, בראש השנה שחל להיות בשבת, ואין לנו חוקים משום גזירת חכמים, הרי אנו כבר פועלים בזה גופא את הזכרון לטובה שהיה אמור להיות "לשופר", דבוא השנה במטבליה הקטנית השופר שנסצווניו בן המ"ח להיכנינו לטובה, ואנו גופא כן מחמת אומתנינו בחז"ל ה"ק ובדבריהם, ואנו שם את הריכוז מעשה הקידוש: "ולכן גם במה שאנו מבטלין מ"ע של שופר כשחל ראש השנה בשבת, כשבכל גזירת חכמים, אנו מקבלין את תקנתם, ראינו לנו שיעלה ויכוננונו לטובה כמו בשופר עצמו".

ובדבר רוממות ראש השנה שחל להיות בשבת, כתב רבינו בדרשותיו (שם ע"א), דיש בה התעוררות מידת הירחמים ביתר שאת, דהנה ג' ימים הם ע"ב שעות, והוא מנין חס", ובמנות הלוי (אסתר ד, טו) א' דאסתר ציותה לצום ג' ימים ולילות, ע"ב שעות, כדי לעורר את מדת החסד.

ומערת: "הנה קדושת יום ר"ה הוא שני ימים יומא ארבעה, ונקרא יומים שני שהוא כימים, ואין בו שייעור יומא, על כן קרי' שופר מלא הדין. אך כשלש שבת נצטרף להן עוד קדושת שבת, והוה כמו ג' ימים שבת, על כן שופר כי הוא בעצמו ימים שני חס". והיינו לחיינו לזימן, כשהוא רק חיינו צריכים תפלה, ויחמת הדתים, אך ביום השלישי המצורף הוא שבת, על"י יקמנו ונחיה לפנינו משה, היינו חילי של חסד שומאר עילי למען אלקים חיים.

כה 'יתן ה' וכה יוסיף, ונזכה כולנו יחד להכתב לחיים בירושלים, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ורוב רחמים וחסדים.

א גיט געזעטלט יאר
פאצירט

פנינים מתורת רבינו

• גרוויסם בשפה ברורה לשולחו השבת.

פנינים לראש השנה

טעם אכילת תפוח בדבש

חיבור שני ימי ד"ה הוא כדי להאריך זמן התשובה, והזוכה לתשובה כל השנה יהיה לו לטובה

יש לפרש כי הפסוק 'אורך ימים אשביעהו ואראוהו בישועתו' (תהלים צ"א י"ד) הולך תחת יד ראש השנה, בהסבסדי ה' חסיד ב' ימים להיות יומא אירכאם להאריך זמן התשובה ביום הדין, ע"ד דרך 'אור אפים' (נשות ליד), ואם זכה אדם לתשובה שלמה ומתקן דין לרחמים ביום ה' הרי כל השנה בטובה, ע"ד דרך 'שבענו בבקר בים' (שם צ"ד), שהוא ר"ה שהוא בקורקל של שנה, ששלע ידי זה 'ורגנו ונשמח בכל ימיו'. ועל כל אמר 'אורך ימים אשביעהו ואראוהו', אשביעהו כסודא אירכאם, ועל ידי זה ממילא אירכאם בישועתו במשך כל השנה.

(דרשות ח"ג דף ה' ע"א ד"ה אורר)

כתבינו בספר החיים – לגדל בנים ותלמידים לתורה

וכתבינו בספר החיים למען אלוקים חיים. פירוש: ומתחילתו מתפללים "וכרנו לחיים" כל פסץ בחיים, "אלו חפץ במוות ושע" כ א מריר אף, כך שגבתינו יאוש חתבוהו. נמצא אלו החיים שמריר, הם יאוש למענעו ולטובתינו כך שנוכל לתקן את אשר עשו. נאוש במקשים מה שהוא יותר חשוב מזה, שגבתינו להיות צדיקים כל כך עד שתכתבינו בספר החיים לטובתינו. כל א למען אלוקים חיים, כביכול להוסיף כח בפמליא של מעלה, ולהעמיד תלמידים הרבה ולגדל גבירי תורה, כדכתיב (דברים כ"א) והותיר ה' לטובו הפנים בטרם.

(דושהד ד' כ"ט ע"ב)

השי"ת אף שהוא מלך יכול למחול על כבודו

אבינו מלכנו חטאנו לפניך, אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה. ישמעתנו בשעת הגאון בעל חתם סופר זצ"ל לפרש שממית' לזו. לדבר דאמרינן בגמ' (דקדושין ק"ד) תלמידים שם שמחל על כבודו, כבודו מחול, מפני שהתורה היא והוא יגיע בה, הוא גם בעלים למחול על כבודו. אבל קצת שמחל על כבודו אין כבודו מחול, מפני שהכבוד הוא שלו, אלא אני מדייטנו ונתנינו לו הכבוד. אולם זה נאמר רק במלך בשם דם כמובן, אבל במלך מכלי המלכים הקב"ה הוא ראשון והוא אחרון, והוא מלך הכבוד וההכבוד הוא אלו. ממילא יכול למחול על שם שטאטא נגדו. והיינו שאר אומרים אבינו מלכנו חטאנו לפניך, והמחל לנו, ואי משום דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, אבל הרי אין לנו מלך אלא אתה, והמלוכה ששך עליה, ותוכל להיות שפיר.

(זכרון למשה עמוד קכ"ו מהגר"נ הכהן שווארץ זצ"ל אבד"ק מאד, בשם רבינו החת"ס)

המבכניע לבו בתחילת השנה ושב אל ה' יזכה לשפע שנה טובה

בכפסוק מראשית השנה ועד אחרית שנה (דברים י"א) של לדרוק בנינו הלשון נדקט בחתימת עינו
מלכת השנה עם ה' הידיעה, וסיים עד אחרית שנה לב' ה'
ה' הידיעה. ויבאר כי כן דרשו חז"ל (ר"ה טז) מרשית
השנה חסר א' מלמד שכל שנה שרשה בחתימתה י'
השנה אחריה סוף הכופה, כלומר, אם יתעוררו בחתימת
השנה ויכנעו לבם לשון אל ה' וישברו לבם הערל,
ויהיו כערים ורשעים בחתימת השנה, אז יחוס עליהם ה'
ויעזיב עליהם שפע שנה טובה.

זוכן היא כוונת התקיעות שופר הוא להכניע לבבות ולעורר הנפשות לשוב, ואם כן אם מריעים בתחילה ויתעוררו הלבבות להיות נכנע כעניים ודלים, אז יהיה להם אחרית ותקוה טובה וזוכים לשפע העליונה.

(תו"מ השלם עמוד קצ"ג)

טעמו ודאו כי טוב

מאות שיעורים חדשים, שיחות, וסיפורי קודש
מתורגמת מרגא חתם סופר ז"ע א

חייגה:

0733.454.678

!מלכא רחמי

ארה"ב:

1-605.615.70.10

ל"שה"ק   אידיש   אנגלית   צרפתית

כמו"כ תוכלו בקו זה להירשם לקבלת הגיליון, ואפשרות מענה על מדור 'לחידודא'

קו היכל
החתם סופר

מחברי ספרים חדשים בתורת רבינו החתם סופר זכאים לפרסם את ספריהם במדור זה, לפרטים ניתן לפנות לאימייל: chasamsofer3@gmail.com

ואתפלל כדת

עבדכי טאמי הדרוויזתאפליס מנייריבינו

שבתון זכרון תרועה מקרא קדש טעם הגזירה שלא יתקעו ברה"ש שחל להיות בשבת

למה גזרו משום שמא יעביירו ולא אסרו משום שמא יתקעו כלי שיר? לב"ש דלית להו' מתוך שהותרה הוצאה לצורך, א"כ נגזר שמא יעביירו גם ביו"ט? דברי רבינו בדעת הסמ"ג? גזירת שמא יעביירו ד"א ברשות הרבים נתקנה על ידי משה רבינו

דברי מהר"ם פדווא אסרו בשבת משום שמא יתקעו כלי שיר דאילו כן היה צריך לאסור גם ביו"ט

במתני' פ"ג דראש השנה (כט) 'יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה, ואמר' בגמ' הטעם, 'כדבריה דאמר רבה הלוי חייבין בתקיעת שופר ואלו הכל בקיאי בתקיעת שופר גזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד ויעביירו ואמר' אמרת ברשות הרבים והיינו טעמא דלולב וטעמא דמגילה'.

ובמג"א (תקפ"ח סק"ד) ועוד אחרונים העתיקו קושיית מהר"ם פדווא, דהא גם התקיעה בעצמה שבות היא, שמא יתקעו כלי שיר, וא"כ למה אמרו לאסור לתקוע בשבת גזירה שמא יעביירו, נימא דאסור משום שמא יתקעו כלי שיר, ויתרץ מהר"ם פדווא, דהאי גזירה לא גזרו בתקיעת שופר, דא"כ לא יתקעו לעולם, דהיינו שירי שמא יתקעו, ונמצא שיעקרו מ"מ ביה"ט, אבל גזירה שמא יעביירו לא שייך אלא בשבת, דהא ביו"ט שרי גם להעבייר ד"א, דמתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה גם שלא לצורך ולכן אין לגזור בזה רק בשבת.

והקשה המג"א על דבריו, דהא כתבו הרמב"ן והר"ן (מגילה ב: מהפ"ה) דאילו היו ידעין בקביעת דירחאל לא היינו חוששים לחשש שמא יעביירו ד"א לבטל מצוה דאור, ורק משום שידעין בקביעת דירחאל ושמא אינו יו"ט כלל, ונמצא תוקע בכדי, לכן אסרו לתקוע לטולב ולולב בשבת. ומעתה אין כתב מתקע פדווא דלית הוה טעם הגזירה משום שמא יתקעו כלי שיר היה לנו לגזור גם ביו"ט, הרי ביו"ט דאי לא היינו גזרין, דליכא חשש קביעת דירחאל, שהרי ממנ"א אי יו"ט הוא שפיר תוקע, ואי אינו יו"ט הרי חול הוא, וכל החשש הוא רק בשבת והדא קושיא לדוכתה, דגם אילו היו חוששים לכך לא היתה נעקרת מצות שופר.

לב"ש דלא סבירא להו מתוך - א"כ נגזר גם ביו"ט שמא יעביירו?

ורבינו בדרשותיו (ח"ד ד"ב ע"א) כתב ליישב תמיהה זו של המג"א, דגם ביו"ט היה לחל"ל לאסור לא היה חשש שיתקע כלי שיר, ואף דאיכא ממנ"א כ"ל, אכתי יש לחשוש שמא באמת יו"ט הוא, אך היות ואנו מסופקים בתרועה אי שברים או תרועה, נמצא דכל אחת מן המסופקות היא. ומעתה נמו שכתב הר"ן, דבשבת אנו חוששים לצד שבאמת אינו יו"ט ומחמת כן גזרין שמא יעביירו, הכא נמי כאן יש לחשוש בכל תרועה שיתקע דשמא זה אינו תרועה ושייך לגזור בו שמא יתקע (וכ"כ בדג"מ על דברי מג"א שם).

אלא דילע' דבשבת כשיש ספק שמא אינו ר"ה, הרי יש צד שכלל לא יקיים המצוה, ולכן הסכימו חז"ל לגזור שמא יעביירו, אך נא בספק תרועה, הלא לבסוף חז"ל גזרו שמא התרועות ודאי יקיים את המצוה, וא"כ לא היה לחל"ל לגזור בזה.

אמנם גם לאחר ישובו של רבינו בזה, אכתי תמוה מה שהקשה עוד רבינו (בחי יומא טו) על עיקר דברי מהר"ם, והוא, על מאי דנקיט דאילו היה גזירה זו קיימת גם ביו"ט, לא היו חז"ל גזרין בזה אף בשבת ד"א לחלק ביניהם, ותמה רבינו דמה בכך שגזירה זו ביו"ט, הרי שפיר "ל דביו"ט דלהאי אזהרת התירוה תורה לא רצו חז"ל לאסור, אבל כשחל בשבת, גזרו משום איסור שבת.

ויש להוכיח כן, שהיה מה שבי"ט ליכא גזירת שמא יעביירו, היינו משום דס"ל לב"ה מוציאין את הלולב ביו"ט משום דמתוך שהותרה הוצאה כו'. ויש לתמוה דהא ב"ש לית להו שבות, ולכידהי שייך גזירה שיש יעביירו ביו"ט כמו בשבת ממש, וא"כ לדברי מהר"ם אין גזרו חז"ל בשבת ולא ביו"ט [ומוכח או כדברי רבינו כאן, או ככל המג"א בשם הר"ן דהחשש הוא משום דאין בקיאי בקביעת דירחאל, ולכן ביו"ט ליכא חשש]. ועל' קובץ אזהרות הסופר (ח"ה עמ' יא) שהובא כת"ל תלמיד רבינו ז"ע שנגע בראיה זו בשם רבינו.

בשמא יעביירו היו טעה בדבר מצוה ועשה מצוה, משא"כ בשמא יתקעו כלי שיר

ובשו"ת (ארח"ס יח) כתב רבינו ליישב באופן, ורהיית דבריו, דמה שכתבו הראשונים דאילו היו ידעו בקביעת דירחאל לא היו חז"ל גזרין שמא יעביירו בשבת, היינו משום דאז גם אילו היה מוציא ומעבייר ברה"ל לא היה בו איסור, דהוי ליה

טעה בדבר מצוה ועשה מצוה. וכדתנן להדיא בסוכה (מא): דאם הוציא הלולב מרה"ל בשבת של סוכות פטור משום טעה בדבר מצוה ועשה מצוה, ולכן אי"צ לגזור בו. אלא דכיון דלא ידעו בקביעת דירחאל, א"כ אפשר דאינו יו"ט והיה זה 'לא עשה מצוה', לכן גזרו. ומטעם זה גם לא גזרו לב"ש ביו"ט אף לשייך בו איסור הוצאה, דאם יו"ט הוא גם אם ישכח ויוציא לא ימיר היא, דהא טעה בד"מ ועשה מצוה הוא, ואין חול הוא הרי מותר להוציא.

אמנם זהו בנוגע לאיסור שמא יעביירו, אבל אי החשש היה משום שמא יתקעו כלי שיר, היינו תיקון כלים אחרים, כגון תיקון נימא בכינור, וא"כ שפיר גזרו חז"ל, דהא אי יכשל בגזירה זו ויתקן כלי שיר הרי אינו כלל מענין עשיית מצוה. ומעתה בזה גם ביו"ט יש לאסור דהא עה"צ דהוא יו"ט ויבא לתקן כל שיר הוה איסור.

אמנם לכא' ת"ז מה מתיישב רק עפ"י נוסח הרמב"ם (פ"ב ה"ז), דהחשש שמא יעביירו הוא: "שמא יטלנה בידו ויולכנה למי שיתקע לו, ויעביירה ד"א ברה"ש", דבזה שפיר הוי טעה בדבר מצוה, אבל אי החשש הוא שילך אצל בקיאי ללמוד כדגס"ס בגמ' ידיו, יש לדון אם מקרי זה טעה בדבר מצוה [ועי' עוד דברי רבינו סוכה מב. ותוס' חזיקים שם דדנו על גזירת שמא יעביירו מצד טעה בדבר מצוה].

דברי הסמ"ג גזירת שמא יעביירו ד"א ברה"ה היא גזירה קדומה מימות משה רבינו

ושם באותו דיבור מתרץ רבינו באופן נוסף, והוא על יסוד דברי הסמ"ג (עשר רבד) דגזירת שמא יעביירו ד"א ברה"ה היא גזירה קדומה, וכבר נגזרה בימי משה על ידי משה רבינו ע"ה. והיינו ממאי דאמר' בפסחים (צ) דדעת רב דשוחטין זורקין הפסח על טבול וכן ואין שוחטין זורקין על טמא מת אף ביום השביעי כל עוד שלא טבל. ויליף לה רב מאה דכתיב בפרשת פסח שני (במדבר טו) 'ויהיו אנשים אשר היו טמאים לנפש ולא יכלו לעשות הפסח ביום האוה', ומדכתי' 'ביום האוה' משמע דהיו ביום ז' לטומאתם ודוקא ביום ההוא לא יכלו הא למחר יכלו, ועכ"ל דחם משה לפסח שני והרי דאין שוחטין על טמא מת.

והקשו התוס' שם, דאם כן למה דחה אותם משה לפסח שני, היה לו להורות להם לטבול בו ביום ושוב יוכלו לשחוט ולזרוק עליהם אף שהם טבולי יום. ותי' דבאמת אולי עשו כן, אלא דאמר להם משה דאם לא יטבולו ידחו לפסח שני.

אבל הסמ"ג שם תי' על קושיא זו, דהיה בשנה ההיא שבת ערב פסח [שהרי א' שבת ביום ראשון דעשר עשרות נטלה אותה היום], ובשבת הרי אין זורקין מי טמא, ולכן לא יכלו לטהר עצמם. ואף דהטעם שאין זורקין בשבת פירשו לעיל מינה בפסחים (טט) משום גזירה שמא יעביירו נהגה מימות משה, וכן כתב הפנ"י בריש פ"ד דראש השנה (כט) "אשכחן כה"ג טובא שיש כמה שבותין שאסורין מדאורייתא במ"ש הסמ"ג לענין הזהה לטמא נפש שהיו בימי משה אף על גב שאינו אלא שבות והרבה גדולים הסכימו עמו, ומייתי ראיה מדאמרין בפרק במה מדליקין משה גזר כמה גזירות ותיקן כמה תקנות, וא"כ ה"ג לענין הך שבות דתקיעה י"ל ג"כ כן וכן מבאר בכמה מפרשים קדמונים". וכ"כ במשנת חכמים למהר"ם חאזני (אות תפלה-תקלות) דגזירת שמא יעביירו בשופר קדומה מימות משה רבינו. אמנם ע"י שם בהמשך דבריו רבינו דחידד דאם גזירת שמא יעביירו נתקנה בימי משה, הריהו גם גזירת שמא יתקעו כלי שיר אפשר דנתקן אז ע"ש.

מדור נושא פרסים: הגרלות מיוחדות בין המשיבים

להודיע

הודיעות עיתון רבתי ז"ע

בתוספות ר"ה (טו) הקשו איך תוקעים תקיעות דמעומד ודמינש והוא עבר על כל תוסף, וכתבו דאין לומר דלאחר שכבר יצא י"ח תו לא הוי זמן המצוה וליכא כל תוסף, זה אינו דהא אמר' (שם כח) גבי ברכת כהנים דאם תוסף ברכה נוספת יש בו איסור כל תוסף, משום דאי לצבור אחר שנית לצבור אחר מברך אותם ולכן עדיין זמן מצוה הוא בשבילו, וה"ג אם מתרמי ליה להתקוע ציבור אחרת תוקע להם וא"כ אכתי זימני הוא. ולאנן תמוה דמה שיתקע לצבור אחר שנית לצבור שכבר יצא הוא בעצמו הוא רק מטעם ערבות שעושה מצותו של הזולת, ואינו דומה לברכת כהנים דמוקיים הוא עצמו שנית את המצוה?

שו"ת חת"ס ארח"ס יח; קס; שו"ת חת"ס ארח"ס יח; כב

בין המשיבים בחודש תשרי, תתקיים הגרלה

פרס ראשון: 1,000 ש"ח
פרס שני: 2 זוכים כ"א בסך 400 ש"ח

תשובות ניתן להחזיר באופנים הבאים:

1. בנדרים פלוס בקטגוריית "החלל החתום סופר"
  2. בטלפון 0733.454.678 שלוחה 4 (לאחר בדיקת הספה)
  3. במייל CH3131325@gmail.com
- יש לציין, שם, כתובת, טלפון, ומקום לימודים.

יש לשלוח את תשובת בחירה נפרדת.

בקרב קדושים

שבתון עקר יו"ט ע"פ צדקין וצדקין הדרויות

המהרש"ם מברז'אן זצ"ל (ג)

רואה בחלום ליל מכתב מהחת"ס א"ו שיהיה לו אריכות ימים ושנים

לזכרון, באדר שנת תרס"ו חלם לי שראיתי את אבי זלה"ה, וידעתי שהוא מלאך של שאת ושאלתי מה נשמע של חדשות, והשיב פסח הג'ל נחלית מאוה, ובליל ער"פ חלם לי שהובא לפני ספר מהגאון החת"ס, ושם נדפס מכתב אלי בזה"ל 'ידעו ר"מ שהודיעו לי מן השמים שיהיה לר"מ ענו אריכות ימים ושנים'.

כת' הדפוס בקונטרס כן יכבד אב ברש תחלת מרדכי

בקיאות אף במקשה-ביכ"ל על החתם סופר

וספר [הגאון רבי הנינין פאדווא זצ"ל גאב"ד לונדון] שיהיה מאריך שאל שאת שמו הזכיר ולא קלעתי שאל את הגאון מברז'אן האם מותר לאכול בשרידי הבאים מפורטוגל (היה בזה ניחוש של הנינין בעיניו) הגאון זצ"ל הקפיד קצת אצלי ששאלים שאלה כזו? האם הייתי בשפאניאן או פורטוגל? האם יודע משה על זה? ואחרי זה התנייח לי מן אמר להשוואל חכה נא רגע, הוא עבר למדף הספרים ופשפש ומצא קונטרס שרצה בו - וה"ז נכדבריו של הג"ד הענין (שליט"א) [זצ"ל] - א מעשה ביכ"ל, והראה להשוואל ששם מסופר שהח"ס זי"ק נהנה מאכילת סאדרינין הפורטוגזים, ואמר לי לך יודי הונגריא אין לך מה לשאול הלא רבן של כל ישראל הח"ס אכלם...

סופר המלך, זכור לאברהם עמ' יב

תולדותינו

פרקי חיייו של רבינו זצ"ל

מאטערסדארף (ב)

הגאון רבי גרשון חיות-בוכשטיין [תקכ"ח-תקכ"ט]

היה גאון מפורסם בדורו. לפני כן היה רב בהונצפולץ ודיין ב"ועד ארבע ארצות". נשאר בקהילה רק זמן קצר. מכאן עבר לכהן כרב מדינת מעהרין בניקולשבורג, ושם נפטר בשושן פורים תקמ"ט.

הגאון רבי ירמיה רוזנבוים זצ"ל [תקמ"מ-תקנ"ו]

הרב ירמיה רוזנבוים (מאטערסדארף) הגיע מפולין. היה מכונה בשם "דער גרויסער ר' ירמיה" (על שם משכמו ומעלה גבוה היה מכל העם). לפני בואו למאטערסדארף בשנת תקמ"מ כיהן כאב"ד טאדא (לפי גירסה אחרת נתמנה לאב"ד מאטערסדארף כבר בשנת תקל"ז). החזיק ישיבה חשובה בעיר. בזמן כהונתו נפתח בית הספר היהודי בקהילה. את קהילת מאטערסדארף עזב בשנת תקנ"ו. בין תלמידיו במאטערסדארף היה הרה"ק רבי שמחה בונים מפשיסחא זצ"ל. לאחר מכן נתמנה לאב"ד סאטוב. נפטר ביום ד' אב תקס"ה בעיר דעברצין. ונטמן בעיר שאמשון הסמוכה. חיבר את הפירוש "מודעא רבא" על ספר "מודעא ואונס" של רבי חיים שבתי (מהר"ש). פירוש זה נדפס לצד הפירוש "מודעא זוטא" מבנו רבי יואב (לבוז תקנ"ח). תשובותיו של רבי ירמיה נדפסו בספר "אמרי נועם" של בנו.

הגאון החסיד רבי ישכר בער בלאך זצ"ל [תקנ"ו-תקנ"ח]

רבה האחרון של מאטערסדארף בטרם נקרא שם רבינו לכהן פאר, היה הגאון החסיד רבי ישכר בער בלאך זצ"ל. הנקרא בפי כל מו"ה בער חסיד, היה בנו של הגאון החסיד המפורסם מו"ה שמשון חסיד ז"ל מאלטונא-האמבורג בעל "נזירות שמשון" ו"תוספות חסידים" על המשניות. למד באלטונא אצל הגאון רבינו יהונתן אייבשיץ זצ"ל ובהאמבורג אצל הנוב"י. התנהג בחסידות ועסק בקבלה. עמד בקשרי שו"ת עם רבו ה"נודע ביהודה" ועם בעל ה"חתם סופר". שימש רב בקהילות אייבניץ, גויטיין שבמעהרין (תקנ"ח), טוב'שטוי (תקל"ח), סעמניץ שבסלובקיה (תק"מ ואילך) שם אף סידר קידושי רבינו בזיו"ר שהיה בסעמניץ בעת שבתו שם. בוסקוביץ (תקנ"ג). לעת זקנותו בשנת תקנ"ו נקרא לכהן ברבנות מאטערסדארף, ובה נפטר ביום ט"ז שבט תקנ"ח. מחבר ספר "בינת ישכר" - דרשות (פראג תקמ"ה).

רבינו החתם סופר זצ"ל בהספידו עליו קורא בשבחו ואומר: **"הרב החסיד הגדול בן חסיד ה' מוהר"ר בער בלאך אב"ד דק"ק מאטערסדארף, אשר לרוב חסידותו נאמר עליו אחרי מות וימות, אחר שכבר הניח עצמו מכל תאות העולם הזה חזר ומת בקדושה וטהרה, וראויים היו כל ישראל להתכפר בו"**.

בצוואתו מזהיר הגאון ז"ל לבני קהלתו שבשבת וי"ט לא יכבו את הנרות בבית הכנסת על ידי נכרי, ומבטיח שכאשר יקיימו צוואתו וי"ט תבא על העיר שריפה, ישתטחו מיד על קברו ויחצלו ותפתלם על תשוב ריקם. קרה פעם, ובני הקהלה עברו על צוואת רבם הגאון ויחצלו זצ"ל, ואכן פרצה דליקה בעיר, ולתמחונם הרב של אנשי הקהלה חפשו הם אחר קברו ולא מצאוהו, ויהי הדבר לפלא.

במאטערסדארף העיר והאם בישראל, משמו שם ברבנות מאז ומעולם אנשי שם גדולי הדור, והם אלו שביססו את רוח התורה והקדושה עם עד שהיתה עיר גדולה לאלוקים. בפרק זה נסקור בקצרה את רשימת הרבנים שנועד לנו על רבנותם במאטערסדארף בטרם עלה רבינו על כס הרבנות.

רבני מאטערסדארף שנים ת"ת-צ"ז

רבה הראשון שמוזכר בפנקס הקהלה משנת ת"ת, היה הגאון רבי משה מאטערסדארפער זצ"ל, נבל"ע בג' תשרי שנת ת"כ. אחריו כיהן הגאון רבי אלעזר זצ"ל שהיה זקינו של הגאון המפורסם רבי אלעזר קליר בעל "אור חדש". והיה לכאף הרב האחרון של הקהילה הישנה לפני הגירוש בשנת תל"א.

משנת תנ"ג מילא את תפקיד הרב בפועל רבי שמשון ורטהיימר, שמונה אז לרב מדינת אונגאריין. בשנת תנ"ג נתקבל הגאון רבי צבי הירש לסקער זצ"ל לרב ומורה במאטערסדארף. בשנים תפ"א-תפ"ו כיהן ברבנות הגאון רבי מרדכי גימפל מניקלשבורג. בנוסף, הגאון המפורסם רבי מאיר א"ש זצ"ל בעהמ"ח "פנים מאירות" נתקבל לאבד"ק אייזנשטאט בשנת תע"ז, ובתמיכתו השתתפו אז אנשי ה"שבע קהילות" - ביניהם קהילת מט"ד. בקהלות אלו היה מבקר כפעם בפעם לפקח, לדון ולפשר ביניהם. כך נמשכה הנהגה זו כשהוא מכהן כ"רב הכולל" על שבע הקהלות עד לפטירתו בשנת תק"ד.

הגאון רבי אריה ליב פראנקפורטר-שאטין זצ"ל [ת"צ-צ"ז]

בשנת ת"צ החלה תקופת רבנותו של הגאון רבי ארי' ליב פראנקפורטר זצ"ל. הוא היה חתנו של הגאון מהרש"ש אב"ד פראנקפורט בעל המחבר ספר "כוס ישועות". ואף כינו שם משפחתו 'שאטין' כשם חמיו. בזמנו החלה תקופת הזוהר של תולדות הרבנות במאטערסדארף.

בשנת ת"צ נתמנה רבי אריה יהודה ליב לרבה של מאטערסדארף. עמד בקשרי שו"ת עם מהר"ם א"ש מאייזנשטאט, שהעריכו מאד. כתב חידושי תורה, פסקים ותשובות בכל מקצועות התורה. ספרו עליו שעבר על הש"ס ארבעים ושתיים פעמים, בעמידה. הוציא לאור מהדורה חדשה של תלמוד בבלי (אמסטרדם ופרנקפורט דמיין ת"פ-תפ"ב) בה הוסיף הגהות ומראי מקומות. כמו כן כתב פירוש ל"ג מידות של רבי ישמעאל. נפטר ט"ז טבת תצ"ז, ונקבר במאטערסדארף.

הגאון רבי נתן נטע פראנקפורטר זצ"ל [תצ"ז-תקכ"ח]

את מקומו מילא בנו הגאון רבי נתן נטע זצ"ל, התייתם בגיל צעיר ומילא את מקום אביו ברבנות בחיותו בן י"ג שנים בלבד. היה מקובל ידוע בזמנו. בזמן כהונתו עבר רדיפות מצד כאלו שחשדו בו בשבטאות, נפטר בשנת תקכ"ח ונקבר בבית החיים במאטערסדארף, אך על מצבתו לא הוזכרה רבנותו מחמת המחלוקת.

עניני דיומא

שביעי אור חיייו רבינו בקיפופה זו

הבעל קורא המיוחד

מתופסי משוט בים התלמוד, עד אשר חלה את חוליו אשר נפטר בו, בא לבקר כבוד קדושת רבינו הגדול בעל חתם סופר זצ"ל, ומצאו שהוא מלא וגדוש בכל אפיקי הש"ס, ושישנו לו כמה קונטרסים מלאים חידושים, ולזאת כאשר הספידו מראש ז"ל ביקש ממנו מחילה וכיבדו בתואר "מורינו" בתוך ההספד, והגיד לסביביו שלא ידע את יוסף שהוא ת"ח גדול כ"כ ז"ע ונתנב"ה."

ובענין זה יש לצייץ מש"כ רבינו בתוך תשובתו (שרת חתם סופר ח"ו סימן פ"ו) אודות גניית הטעמים בראש השנה בקריאת התורה, וז"ל: "ואני לא ידעתי שום שינוי, כי לעולם מנגנים זרקא כמשפטה וסגול כמשפטו, רק ב"ט"ב מנגיין קולו כאבל המדבר, ובראש השנה ויום כפור כעומד נידון לפני המלך, ובמגילת אסתר בניגון של לב שמח, ובס' יוסף ואמץ איתא שהיה מקובל על כל מגילה מה' מגילות נגון אחר, אבל לעולם הגנינו נשארנו במשפטינו, כל שום שינוי, רק השינוי בהרמת קול כמקובל לנו מאבות אבותינו."

אצל רבינו החתם סופר זצ"ל היה בעל קורא מיוחד בימים הנוראים. כמו שכתב הגר"י ווייס ראב"ד ווערביי זצ"ל, בספרו אבני בית היוצר (סי' כ"ה). והוא גם באלף כתב ח"ב עמו קצ"ו בזה: "הצדיק וחסיד התמים מו"ה יוסף לעצאטע זצ"ל, תלמידי מובהק למרנא הגאון מהרם ברבי זצ"ל, הוא היה מצדיקים בנעלם, והוא היה קורא בתורה בימים נוראים דו' פרשיות לפני מרגא בעל החתם סופר זצ"ל בגל קבלת פרסה, וקריאתו הייתה בדקדוק גדול לקרות כנקודות וכהליכות, ומסדר קריאתו היה משמעות להכתובים על דרשות חז"ל, והיה נהוג מאוד בטעמי הפסוקים לקרות כהלכה, והיו הנקדנים כוספ"ם אותו על כך לשמוע ממנו קריאתו בספר התורה, גם מירר יוסף לככות בכיה רבה ביום צום קדושת הנורא יום הכיפורים, בעת קרא פרשת אחרי מות נתמלאה דמע כל הייערה מהספר תורה מריבוי דמעותיו ששפך על אודותיו צדיקאי כמבוא במגן אברהם (פתיחה לס' תרכ"א משמיה דהו"ק והאר"י ז"ל), ולא התוודע לאיש שהוא

ימים נוראים

לשון קדשו

יציצי אור ע"ז פרישת השביעי בלשון קדשו של רבינו זצ"ל

ובכן תן כבוד

למה מתפללין "וכל בני בשר יקראו בשמך" האם כן לא נהיה מובדלים מהם • ביאר כפול הענין "הוא אלוקינו" "אמת מלכינו" • לקבל מלכותו מאהבה ולא מיראה

ובכן תן פחדך ובכן תן כבוד. כבר הקשיית לשאלו (ראה דרשות דף שני"ב טור ב' ד"ה עלינו) אם אנו אומרים עליו לשבח על שהבדילנו מן העמים, איך מתפללים אחר כך וכל בני בשר יקראו בשמך אם כן אין אנוהו ראשית. וי"ל ליישב הוא אלוקינו אמת מלכנו הוא כפל ענין, ועוד מה לשון אמת מלכנו, ד' באומרו הוא מלכינו אפס זולתו. אבל תואר מלך הוא על כל אופנים, אך לשון מושאל איננו מלך באמת, והוא מבין תפוק וגבורת, על כן כנענים לפניו ומקבלים עולו על צוואתיהם, והוא דיין ואלוקים באמת, אך לא מלך באמת, אלא על דרך שאלה. אך יש שמקבלים מלכותו מחמת שהוא ראוי אפילו בלא ידאת עונש וציפוי שכן, וזהו מלך באמת. וזהו החילוק בין מלכות נאמרו וחבירו ובין מלכותו של אברהם אבינו ע"ה שהמליכוהו עליהם וקראוהו נשיא אלוקים אתה בתוכינו (בראשית כ"ג).

והנה השי"ת אנו מכירים משני צדדים, הוא אלוקינו ואין עוד מטעם שהוא דיין שופט וכל יכול, וגם אמת מלכינו באמת ולא על דרך השאלה, כי לאהבתינו אותו ית' ש אנו מקבלים מלכותו לא לעול כי אם לשבח רצון, ובתחתיה אנו מקבלים עול מלכות שמים באמרנו שמע ישראל ה' אחד, ואחר שקבלנו עול חוזרים ואומרים ואהבת את ה' אלוקיך, לא לעול כי אם לאהבה ורצון. ועל כן אנו מסיימים על כך נקוה לראות מהרה וגו' לתקן עולם במלכות שדי, היינו מלכות של כח וגבורה, לא שיזכו הם להכיר אהבת ה' כאברהם אבינו ע"ה וזרעו, והיינו מה בינינו לאומות העולם. והוא ובכן תן פחדך על כל מה שבראת, לא מלכות של אהבה, ובכן תן כבוד לעמך, כי הם אוהבי ה' באמת.

(דרשות דף שס"ז ע"א ד"ה וכן)

הליכות והנהגות

עבדי ה' תנהיגו רבני ז"צ

עניני ראש השנה שחל בשבת

ביטול מצות עשה בשביל גזירת חכמים מפני כך ראוי שיעלה זכרוננו לטובה

בעקבות יצחק היה גדול כוחו של יצחק מכוחו של אברהם, כי אברהם היה נעצמו הנביא ושמעון כפי הגבורה, אבל יצחק מסר נפשו והאמין לאביו אף לעבור על ד"ת ולהישחט לפניו, וזכות זו אנו מזכירים בשופר של א"ל. וזהו גם ב"ה של שחל בשבת, כאשר אנו מבטלים מצות עשה בשביל גזירת חכמים, הוא כמסירת נפשו זו, ובעבור כך לבד ראוי שיעלה לנו זכרוננו לטובה כמו השופר עצמו (ות"ם השלם פרשת וירא דף ע"ה ויעקב. וע"ע בשו"ת חת"ס א"ח ס"ל ר"ח ד"ה והנה).

זכות השבת מגין כמו שופר

זכות השבת עצמו מגין עלינו כמו שופר, וזהו "זכרון תורעה" אף שאין תורעה באמת רק זכרון יעלה, כבר מגין עלינו (דרשות דף שס"א ע"א ד"ה ונבחר). ובאמת השבת עצמו משבית וממתיק הדינים לגמרי ומהפכה לרחמים, ולכן אין צריכים לתקוע (דף שט"ז ע"א ד"ה תבי). כי בשבת אין מוציא הקהל בכיכול דבר רע מפני כאשר דן את העולם, ואף כאשר ירצה לגזור דין לרשע וח"ל למתו, לא יאמר פלוני ימות, אלא "פלוני יהיה עד יום פלוני", והוא הפרש רב, כי מדיבור טוב יוצא טוב, ומדיבור רע יוצא רע (דרשות דף שס"א ע"ב ד"ה פ"ה).

עונג שבת ושמחת הנפש מביא מחילת עונות כמו שופר
גם בראש השנה שחל בשבת שאין תוקעים בו בשופר, מחילת יום הכפורים תעמוד במקומה, כמו בחול שותוקעים בו בשופר, וזאת בזכות עונג שבת ושמחת הנפש אשר בו (ות"ם דברים עמו קצ"ד ו"ה וכל ז"ל וע"ש כי יש לעורר שאחם האנושים שכל השנה אין מאזינים לדרשות ח"ל ויעברו על גזירות ושבייתם, ועתה יקיימו דברי ח"ל שלא לתקוע נגד מ"ע של שופר, ואין יקר עליהם מצוה דרבנן אשר כל בעיניהם לעבור עליה, ע"ש).

שבת שקול נגד שופר

ג' מצות מבבלים ומגושים השטן, והם שופר, מילה, ותפילין, והשבת שקולה כנגד שלשתן, ולכן שבת ראשי תיבות שופר ברית תפילין, ולכן בראש השנה שחל בשבת אין צריך לתקוע בשופר (דרשות דף א"ב ע"ב ד"ה תנה).

קדושת היום בראש השנה גם בלא התקיעות

ראש השנה שחל בשבת, אין קדושתו פחותה מחמת שאין תוקעים בשופר, כי השופר טפל הוא אגב היום, ואע"פ שביטלו חז"ל התורעה קדושת היום לא בטלה (דרשות דף ע"א ד"ה והנה).

לגנוח ולהרים כשופר קול תפילתו, ובכיה בשבת

אפילו בשבת שאינו זמן שופר, מ"מ קיים "קרא בגרון אל תחשוך כשופר היום קול" (שיעור נה. א), כי גם בשבת הוא מן קריאת בגרון, וקרא כשופר, והיינו גנוח ולייל (דרשות דף ע"ב ד"ה קרא). אמנם בשבת אין לבכות, וזכות זו שרורים לבכות ומנמנים מפני קדושת השבת, זהו גופא הסניגור ליום הדין (דרשות דף שפ"ה ע"א ד"ה בעזרא).

ראש השנה שחל בשבת, בזמן המנחה הוא זמן מסוגל

לתפילת אבות על בנים

בשבת במנחה מתעורר רצון העליון (וזה"ק ח"ב פ"ה ע"ב), ולכן אז הוא זמן נכון לתפילה על בנים, כי בקשת בנים צריך התעוררות רצון העליון, דבני חיים ומזוני במזל עליון תליא (דרשות דף שט"ז ע"ב ד"ה ואמנם, וע"ש דלכן התפילה תנה על הבנים בראש השנה בשבת מנחה, כי אפשר שהיה זה בראש השנה שחל בשבת, וידעה כי אז הוא עתה רצון).

תענית בראש השנה שחל בשבת

אף שיש סוברים כי מצוה להתענות בראש השנה (ראה טור ב"י סי' תקצ"ו). אכן דעת רוב ראשונים ואחרונים שאין להתענות בו שרת חת"ס א"ח ס"ל ר"ח ד"ה והנה), מ"מ אם חל בשבת, אין להתענות בו, וזאת אם צריך בכך לקרוע גזירה רעה (דרשות דף שט"ז ט"ו ב').

היכל המעשה

עבודת יסופרי הוד עקדושת רבני ז"צ

מכתב ההגנה של יורש העצר

שחיות חמורות, עד שהוא סולק מכל תפקיד ממשלתי. בעיניים כלות הוא נאלץ לראות כיצד אלו שהיו עד לאחרונה עבדים ממשלתיים בארמון, ירשו את כסאו, ואילו הוא הפך לעבד המושעבד בתחת.

תאוות הנקמה של השרים החדשים, העבדים לשעבר, החלה לבעור, ובהזדמנות הקרובה כאשר המלך הכריז שוב על וועדת ביקורת. הוסיפו להעליל עלילות על בן המלך, במטרה להשפילו עד לעפר.

לצערו הרב, הפעם לא היה יכול בן המלך להיכנס ולהתייעץ עם אביו, שכן מאז חשיפת פרישת השחיות, שמר המלך על ריחוק ממנו.

בצערו הרב, נעמד בן המלך סמוך לחלון חדרו של אביו, וזעק פנימה בקול מר: אמת אבא שאת לא רואה בי עוד בן, אבל בסך הכל עבד פשוט, אבל אין תוכל להתעלם מהמצות והתלאות, הדיניות וההשפלות, שאני סופג מדי יום. אלו שהיו בעבר עבדים תחת, הם הפכו לי לאדונים..."

כשמעו המלך את קול הבכי של בנו, נכמרו רחמיו, הוא נישא אל החלון ואמר לו: "שמע בני! כתוב לי אגרת, בו תביע חרטה על המעשים הפסולים שעשית, ותחזיר לחזור למוטב; תציין כל מה שעבר עליך בשנים האחרונות, ואני מצד אשתדל לסגור את התיקים נגדך, עקב הבעת חרטה מצד הנידון".

"זאת ועוד" יעץ בן המלך "הזדרז למסור לי מכתב זה בטרם יבואו יריבין עם תיקי התביעה, כי כאשר יבואו ויראו שהמלך כבר חרץ את דינך לטובה, הם יחששו לצאת נגד החלטת המלך".

משל זה, אמר רבני החתם סופר ז"ע, כהוראה על סדר עבודתו בראש השנה:

כאשר הוציא הקב"ה אותנו ממצרים, בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון, והעמידנו מעל כל השרים והמדינות. ואמנם המקטרגים חצצו לדבר רע עליו, אולם הקב"ה באהבתו אלינו דוחה דבריהם ומלמד עלינו זכות.

אולם ביום ראש השנה, יום הכסא, הקב"ה בכיכול מתרחק ומתכסה ממקום המושפט, ויש חשש שהשופטים יקבלו את טענות של שרי מעלה על ישראל.

על זאת נתן לנו אבינו אברהם עצה לתקוע בשופר, שהוא מכמתב אל השופטים. בתקיעה פשוטה, שהוא קול אחד, אנו מזכירים את שבת מלך העולם, שהוא אחד בתכלית האחדות. כן אנו מעוררים בתקיעות את זכות האבות, עקדת יצחק וקבלת התורה. אנו גם רוממים בתקיעות על 'תשובה תפילה וצדקה המעבירין רוע הגזירה'. תקיעה פשוטה - נגד תשובה, כי פשוטה לקבל שיבה. תורעה - כנגד תפילה בקול יללה. תקיעה אחרונה פשוטה - נגד צדקה, כי פשוטה לתת צדקה.

ואכן, עד שנחבר בית המקדש, זכינו בזכות תקיעת שופר שקיבלו השופטים של מעלה את קולנו, ויצאנו זכאים בדין.

ברם, משחרב בית המקדש, שחה לעפר נפשנו, ובמקום שהיינו תחילה מושלים על כל האומות, נעשינו עבדים לעבדינו. אולם אנו זועקים אל ה' בראש השנה, ראה והביטה בשפל מצבנו שעבדים מושלים בנו בגזירות קשות ואכזריות. "אם עבדים" - אם הפכנו להיות עבדים לאומות, עניינו לך תולדות עד שתחננו, כי אנו קובלים על האומות שהם אדונים קשים שלנו, והכבידו עולם עלינו.

הנה כי כן, נתן לנו הקב"ה עצה שגם עתה בגלות נתקע בשופר, ובתקיעה זו נכון לקבל על עצמינו קבלת אמתית מעומק הלב, לשפר משינוי ולתקן אשר קלקלנו. ובקבלה זו יקבל הקב"ה אותנו ברחמים וברצון, ויקרע רוע גזר דינו, ואחר כך כאשר יבוא המסטינים לקטרג, ישתתנו טענותיהם, כאשר יראו שהקב"ה כבר פקד אותנו בדבר ישיעו ורחמים.

(מקובץ על פי דרשות חת"ס, ח"א, מאמרים לראש השנה, דף כא, א.)

ההוד וההדר, הפאר והמלכות, היו מעל ומעבר למה שאדם יכול לדמיין, מיטות זהב וסכף על צרפת בהט ושוש, וכל מה שיש לעולם-הזה להציע.

אך לגודל הכאב, אווירה עכורה נשבה תמיד בארמון. העבדים היו מלאי קנאה ומרירות כלפי יורש העצר, בן זקוניו של המלך, שקיבל ממלך כוח וסמכות ללא גבול, וכל ניהול המדינה היה מופקד בידיו.

אם לא די בשנאתם של העבדים, התמודד המלך גם עם אווירה מתוחה בתוך הממשלה. משום שמלך זה, הספיק במשך חייו לעמוד כמה פעמים תחת החופה, ומכל זיווג נולדו לו כמה בנים, אלא שבנים אלו זכו ליחס משפיל, לעומת הבן הצעיר, זה שנולד למלך מזיווג האחרון לאחר כמה שנות צפייה, שרק הוא זכה לגילויי חיבה בלתי מוסתרים, וזכה לתואר "משנה למלך ויורש העצר".

הבנים שסבלו ממעמד נחות יותר, כמו גם העבדים שנאלצו להיכנע ליוש העצר, היו מלאי קנאה וחמיצות, ולא חדלו מלשלוח חיצי ביקורת על כל אמירה ותנועה של יורש העצר.

לעתים קרובות הם הביאו לפני המלך דברי רכילות על יורש העצר שהוא מועל בתפקידו. אולם המלך באהבתו לבן זקוניו, דחה את דבריהם על הכסף, וגם המלכה, אמו של יורש העצר, הייתה מלמדת תמיד זכות על בנה האהוב.

שנים עברו, והמלך החליט כי לטובת המדינה יש להעמיד כמה חוקרים ומבקרים, שיבדקו היטב את הגישה בלשכות הממשלה השונות, ויבדקו שאין כספים הנועלים ללא ביקורת הוגנת.

בני המלך והעבדים צללו למשמע הבשורה. הם ראו בכך הודמנות להדיח את יורש העצר.

הם קבעו פגישה עם המלך וטענו בפניו: "מלך במשפט יעמיד ארץ! ועדת הביקורת צריכה להקין את כולם, מקטן ועד גדול, אנו דורשים שגם יורש העצר, יעמוד בפני ועד החוקרים".

המלך לא אהב את הרעיון, אבל לא נותרה לו ברירה, והוא העניק את הסכמתו.

אך אלו טענו עוד: "אין זה מן היושר שאנשי הוועד יבדקו את יורש העצר כאן במדינה, כי כך לא יוכלו לעשות מלאכתם נאמנה וללא משוא פנים. אנו מציעים שחברי הוועדה יסעו למדינת רחוקה, רחוקים מכל לחץ חיצוני, כך יוכלו לדון באמת וביישר".

גם לבקשה זו לא היה המלך יכול לסרב. סירוב מצידו היה מתפרש כניסיון לטשטש את החשדות על בנו. ושונאי היושר חגגו את נצחונם אותו הם כבר ראו בעיני רוחם...

יורש העצר הרגיש את חרב הוועדה מונפת על ראשו, ונכנס באותו היום אל אביו להביע את חששותיו: "מי יודע מה אנשי הוועדה יקבעו עלי? הרי המלך והמלכה אינם נמצאים שם, ומי ערב בעדי שהם לא יקבלו את הטענות נגד?".

המלך שהכיר את הלך רוחם של חברי הוועדה, הציע לבנו תשובה: "עצתי אמונה, שתכתוב מכתב הגנה מיוחד אל וועדת הביקורת. מכתב זה יהיה מורכב משלושה חלקים: א. בתחילה תדבר בשבח המלך וגדולתו. ב. בהמשך המכתב תספר על מסירותך למען המלך, ולמען הנהגת המדינה, בנאמנות ובנקיין כפיים, ותבשר מחברי הוועדה שיוודעו שאתה נקי מאשמה, וראוי שיעלו אותך מכאן ולהלן לרמה גבוהה יותר. א. את המכתב תחייב שוב בשבח והודאה למלך.

חברי הוועדה אכן קיבלו לידם את מכתבו המנומק של יורש העצר. הם השתכנעו מכנותו בדבריו, ואכן קבעו שהוא זכאי ושיש להעלות אותו לדרגה גבוהה יותר.

שנים עברו, ויורש העצר שהרגיש מדי בטוח בעצמו, החל לשלוח יד בכספי המלכה, הוא נתפס כמקורב בפרשיות

סמוך לציון קודש הקדשים
רבי שלמה מקארלין ז"ע

| גליון 298 |

ראש השנה תשפ"ז

לודמיר

מקושרים לצדיק מאז ועד היום

להפצת משנתו ותורתו הבהירה של
קודש הקדשים רבי שלמה מקארלין ז"ע
סיפורים ותולדותיו, ותולדות זרעו אחריו

שבוע של חיים

מתורתו של רבינו ותלמידיו הק'

ראש השנה

פרנסה לעבודתו יתברך - הרה"ק ר' משה מקוברין אמר: מורי ז"ל הקפיד על מי שיתן בימים הנוראים קוויטל בבקשה על פרנסה, ואמר: איך באפשרי לאדם לחשוב בעת זה צרכי הגוף, בעת כי צריך לחשוב: במה יתרצה העבד אל אדוניו?

אך עתה, היהודי שמבקש על פרנסה מבקש על טהרת הנפש, כי תוכן רצונו שיהיה לו דעה צלולה להתפלל עבור לפני המקום, או לאמר קפיטל תהלים בדעה צלולה, או ללמוד, לכבד שבתות, לשלם שכר לימוד, והכל הוא לעבודת ה' יתברך.

(אמרות משה)

טוב ומצוה - הרה"ק רבי אשר מסטאלין ז"ע אמר על מאי דאיתא בזהר הקדוש: צוויין ככלאב הב הב. היינו, מי שיש לו פרנסה ורוצה עוד, זהו הב הב. אבל פעם אחת הב, טוב והוא מצוה.

(ספרן של צדיקים)

תקיעות - הרה"ק רבי שלמה מקארלין ז"ע אמר פעם אחת לפני תקיעת שופר: תקיעה היא נגד אברהם אבינו, תרועה נגד יצחק אבינו, תקיעה נגד יעקב אבינו. הנה הם עומדים כאן - והראה בידו הקדושה עליהם - הבה נתבייש מהם, ונשוב בתשובה שלמה. ויפול חרדת אלקים על כל המתפללים, וגעו בבכי ועשו תשובה שלמה. ואחד מהחסידים הזקנים סיפר עובדא זאת לפני הרה"ק בעל הבית אהרן.

(ספר בית אליהו)

אורו הקדוש

שאלות ותשובות בחיי היום יום
במשנת רבינו הקדוש

שאלה

ראש השנה מגיע, ובכל שנה מחדש אני מוצא את עצמי נלחם באותו קושי: אני כל כך רוצה להרגיש 'יראה ורעד', ולחוות את אימת יום הדין מתוך התעוררות פנימית. הקושי הזה מתבטא בעיקר כשאני עומד ברגעים שלפני תקיעת שופר. כולם סביבי נראים מרוכזים, פניהם רציניות, ויש אפילו כאלו שדמעות זולגות מעיניהם. ואני? הלב שלי מרגיש באותם רגעים כמו אבן - יבש, אטום, מנותק וחסר כל רגש. אני מנסה בכוח להתרגש ולפחד, חושב על יום הדין ועל המלכת ה', אבל שום דבר לא זו בפנים. התחושה הזאת, שאני עומד ומפספס את הרגעים הגדולים ביותר של השנה פשוט מפני שהלב שלי אינו מצליח להרגיש יראה, מייאשת אותי מאוד. רציתי לשאול: איך יהודי כמוני, שמוצא את עצמו יבש וקר דווקא ברגעי האמת, יכול לעורר בלבו יראת ה' אמיתית בראש השנה, ובפרט בזמן תקיעת שופר? האם ישנה דרך נכונה להגיע ליראה ורעד ברגעים אלו?

תשובה:

כשקוראים את שאלתך, עולה בלב נקודה שבראש ובראשונה כדאי לך לברר עם עצמך: למה בדיוק אתה משתוקק? האם אתה מבקש באמת להגיע ליראה ה', או שמא אתה משתוקק בעיקר ליחוויה של התרגשות ודמעות? ואולי חלק מן הכאב נובע מכך שנדמה לך שכל הסובבים אותך מרגישים את מה שאתה אינך מצליח להרגיש? זוהי נקודה שכדאי לברר בנפש עוד לפני שיוציא לחפש עצות כיצד לעורר את הלב. יראת שמים אינה נמדדת בהכרח בדמעות הזולגות מן העיניים, ולא תמיד סערת הרגש שאדם חווה מעידה על מדרגתו בעבודת ה'.

אך נצא מנקודת הנחה ששאלתך כנה ואמיתית. אתה יודע ומבין שראש השנה הוא יום הדין ויום המלכת המלך, וכואב לך שלבך אטום ואינך מצליח להתעורר לפחד וליראה מפני בורא עולם, כפי שהיית רוצה וכפי שראוי ביום קדוש זה, ובפרט בשעה הנשגבה של תקיעת שופר.

ראוי שתדע שהמפתח לפתיחת שערי הלב טמון במילה אחת: הכנה. כאשר גישים לרגעים הגדולים הללו מתוך הכנה נכונה, מכשירים את הלב לקבל את קדושת השעה.

שמא תחשוב שההכנה הראויה והמתבקשת היא לנסות להעפיל למרומים, ללמוד את סודות היום ואת כוונות התקיעות העמוקות והנסתרות מתוך ספרי הזהר והקבלה? התשובה היא: ממש לא.

מנהג מופלא היה לו לרבינו הקדוש, הרה"ק רבי שלמה מקארלין ז"ע: בראש השנה, בזמן שלפני תקיעת שופר, היה יושב ולומד גמרא. זו הייתה הכנה לקראת המצוה הנשגבה והנוראה של תקיעת שופר.

הרה"ק בעל הבית אהרן מקארלין ז"ע הסביר את עומק הדבר וביאר כי לימוד הגמרא הוא דרך ישירה המוליכה את האדם ליראת שמים. וכך אמר בלשון קודש:

"באגדות [חז"ל] יכול יהודי למצוא יראת ה', וכך גמרא היא

גם כן מלאה יראת ה', ושמות קדושים כמו בזהר וכמו בתיקונים, אלא שזהו רק לצדיקים גדולים. הקארלינער והבארדיטשובער היו לומדים גמרא בראש השנה לפני התקיעות; ויהודי רגיל צריך לדעת שזו תורת ה', ושיש לו את הזכות שדיבורים קדושים כאלו עוברים דרך פיו."

רבינו הקדוש רבי שלמה מקארלין ז"ע אף היה רגיל לומר שאין לאדם צורך בשום ספר מוסר יותר מאשר לימוד של מעט גמרא בעיון.

יש כאן לימוד גדול עבורנו. פעמים רבות, כאשר אדם מבקש להתעורר, הוא מתחיל לעסוק דווקא ברגש עצמו: הוא בודק את לבו שוב ושוב - האם אני כבר מפחד? האם אני מתרגש? מדוע אינני בוכה? אלא שכלל שהוא מנסה לסחוט מעצמו את הרגש בכוח, הוא עלול דווקא להתרחק ממנו ולהישאר מתוסכל מכך שאינו מצליח להרגיש כפי שציפה.

רבינו הקדוש מלמד אותנו דרך אחרת. אל תעסוק כל העת בשאלה מה אתה מרגיש; עסוק בדבר שמכין ומזכיר את הלב. שב מול דף גמרא, הכנס את הראש ואת המחשבה לתוך דברי התורה הקדושה, חזרו שזו תורת ה' ושוכית שדיבורים קדושים אלו עוברים דרך פיו.

לכן, אם אתה רוצה באמת להכין את לבך לקראת הרגעים הנשגבים של תקיעת שופר, אמץ לעצמך את העצה העתיקה והמונסה הזו: בזמן הפנוי שלפני התקיעות, אל תילחם ברגשותיך ואל תנסה לסחוט מעצמך דמעות בכוח. פתח גמרא ולמד בה מעט בעיון.

ואל תמדוד באותה שעה אם כבר התרגשת ואם כבר זלגו הדמעות. עצם העסק בתורת ה' מזכיר את המחשבה, מכין את הלב ומעמיד את האדם במקום הראוי לקראת המלכת המלך ותקיעת השופר. ומתוך הכנה אמיתית זו תוכל לגשת אל התקיעות ביראת שמים אמיתית, כפי לבך וכפי מדרגתך.

למסירת שאלות, הערות או אהרות למדור זה, ניתן לפנות לקו לודמיר: 02-300-111-22 שליחה 99
או לדואר אלקטרוני: A023011122@gmail.com לתשומת לבכם: בחירת השאלות לפרסום נעשית על פי שיקול דעתם הבלעדי של חברי המערכת. אין המערכת מתחייבת לבחור או להשיב לכל שאלה שנשלחה.

רכים מעידים:

סאט שרתחיה
לקנות לימוד
בתורה של
רבינו, כל יד
השופר.

הרה"ק רבי אורי יהושע אשר אלחנן מפריסוב-קאליבעל ז"ע, בהסכמתו על הספר הקדוש 'שמע שלמה':
"דברי תורה הנאמרים בצדק מפי הרה"ק זצ"ל הנ"ל, יהיו מסוגלים בכל בתי ישראל לשמירה וברכה והצלחה, ולהושע בכל טוב לכל ההוגים בהם."

דברים שנחרטו על גווילי אש

האודב לכל ישראל ובפרט
לחריצים עמדת הדבורא על ידי

האישוש שבוטל

עשרה רובלים מדי חודש בחודשו, וזאת בתמורה לכך שיוציא את התיק שלך מבית המשפט ויחזיקו אצלו..."

"רק זכור ושמו לשלם לגוי כל חודש בזמנו, בלי להחסיר כלל..."

נפרד ר' ליפא מהרבי ויצא מיד לקיים את פקודת הקודש. הגיע לעיר בה ניצב ופועל בית המשפט, חיפש ואיתר את האיש האחראי על תחזוקת המקום, הציע לו את הממוקן בעבור העלמת התיק - והכול התקיים ובה על מקומו, בדיקת כהוראתו המפורטת של הרבי.

במשך חמש שנים תמימות התיקיים ההסכם. תיק האשמה נותר מוטמן בביתו של הגוי, סדרן בית המשפט; הסכנה שריחפה מעל לראשו של ר' ליפא חלפה לפי שעה, ובכל חודש, בקביעות איתנה כבדו, עשו את דרכם עשרה רובלים לידיו של הגוי, שכן חודשי בעבור הסתרת התיק המשפטי.

והיה ביום מן הימים, ומברק בהול הגיע לידיו של ר' ליפא, ובו הודעה דחופה וקצרה: מהר ובוא לסטאלין ככל האפשר...

אך סיים ר' ליפא לקרוא את העוהה הבודדת במברק, ובתוך דקות אחדות אף בוריות, וכבר היה ישוב בעגלה הדוהרת לבית הרבי בסטאלין.

"ליפא, פתח הרבי הקדוש ואמר בקול פוקק, "סע לעיר של מקום בית המשפט, ותן לשמש הממונה שכן מגדול של חמישים רובלים. והפעם תבקש ממנו דייקא להניח את התיק שלך על שולחנו של השופט, בבוקר של יום פלוני..."

חסיד מאמין ונאמן היה ר' ליפא וקיבל את צו הקודש בתמימות ובכל לב, אלא שמפני נפלוטת שאלה מרוב דאגה מפני הבאות:

"רבי, מה יהיה עם המשפט?"

השיב הרבי הקדוש והנשגב בגערה נוקבת על עצם השאלה, ושילח את ר' ליפא מקורבו לחיים ולשלום.

הגיע היום המיוחל. השופט הישש נכנס בצעדים איטיים לאולם הדיונים והתיישב על מקומו. ערמת תיקים נחה על שולחנו, כמדי יום, מסודרת להפליא בידיו של שמש בית המשפט הנאמן. חזק רחב עלה על פניו של השופט הכפוף, והוא פתח בחגיגות חריגה את הדיון הראשון.

עד מהרה הבינו הכול את פשר החגיגות וארשר פניו המוחזקת - כי אותו יום הוכרז בעד המשפט כיום חגיגי, שבו יבטול כל התיקים שיונאו לפני השופט.

התובע שנכח באולם בית המשפט כמעט שניגל מתעלף מרוב צער, כששמע שמכריזים את שמו של היהודי ליפא מרגלית. כי מקורב מאוד היה ליושב ראש המפקדה הצבאית, וזה רב שהוא מחפש ללא הצלחה את תיק האישוש של ר' ליפא, במטרה לנקום בו.

"מהיכן לקחת את התיק הזה?" צווח התובע על סדרן בית המשפט.

זה משך בכתפיו וענה בהיתממות: "היות שידעתי שמחפש אתה זמן רב את התיק, הנה מצאתי זה עתה, ולכן מיהרתי תיכף להביאו לפני השופט..."

בכך הוטר סופית האיום מעל לראשו של ר' ליפא, ומדבר הרבי הקדוש לא נפל דבר. (ע"פ כתבי הר"צ ר' מנשה רחנפלד)

♦ ♦ ♦

לכבוד יום ההילולא ה-105 של הרבי הקדוש רבי ישראל מסטאלין, בן הרה"ק רבי אשר זי"ע, שנודע בכינויו "הינוקא מסטאלין" ו"הפרנקפורטער" - יום ב' דראש השנה תרפ"ב. (ראה מדור "ילדי רבינו שלמה").

דממה מעיקה עמדה בחדר ההמתנה לקבלת הקהל, בלשכת הגיוס של הצבא הרוסי. ארשת מתוחה ניכרה היטב על פניהם של הממתנים בתור, שרובם באו הנה כדי לבקש חנינה ופטור מגיוס.

בין הבאים בלט בחור צעיר חסידי, מלווה בדודו נשוא הפנים בעל העיניים הפיקחיות, הלווה הוא החסיד הנעלה ר' נחום ליפא מרגלית, מחשובי חצר הקודש רחסידי סטאלין. איש נכבד היה, בקי היטב בשפה המקומית ובעל קשרים הדוקים עם פקיד ממשל רמי דרג.

הגיע תורם של השניים להיכנס ל"ור הלשכה. ר' ליפא הציג בפני המפקד את אחיינו, הניח ערמת מסמכים על השולחן והסביר את העילה לבקשת הפטור מהגיוס.

ר' ליפא דיבר בשפה עשירה וקולחת. הוא הטיב לכבד את המפקד ולדבר בגניוס ראו, אך בד בבד שילב בדבריו טון נחרץ ובלתי מתפשר, תוך כדי שהוא משדר עוצמה ונחישות ללא מורא.

המפקד עיין במסמכים חליפות והחל להכביר בשאלות וחקירות, ור' ליפא ענה תשובות קולעות בזו אחר זו. משאל תמו השאלות המטרידות והמתרסות, פקעה מעט סבלנותו של ר' ליפא, והוא פתח בדיבורים חריפים וחודרים כלפי

ישוב הר"ק הלשכה הצבאית. המפקד, בעל המדים עטורי הדרגות והמדליות, התרתח באחת. הוא התרומם מכיסאו והכה בעוצמה על השולחן. תסכול וכעס אחזוהו נוכח הטענות הצודקות שהציג ר' ליפא, ונוכח הדברים שפגעו בכבודו המנופח.

"צא מכאן ברגע זה! עזוב מיד את המקום!" שאג המפקד בפנים סמוקות.

"אתה עוד תראה! אתבע אותך באשמה של איום בהכאה כלפי איש צבא בתפקיד!" צרח המפקד, ור' ליפא ואחיינו נמלטו מהמקום מחשש שמא יוציא האיש נגדם את כלי נשקו.

המפקד לא רק התרה, אלא מימש את איומו והעליל לשווא, כביכול איים עליו ר' ליפא להכותו באלמות, ועל כן דאג להוציא צו מעצר מייד על ר' ליפא.

אולם, בחסדי ה', השוטט שקיבל את הפקודה לבצע את המאסר היה מדידיו וממוקדיו של ר' ליפא. אצילותו וחכמתו כבשו את ליבו, והוא ידע נאמנה שהינו חף

ומפשע, וכי עלילה תפלה היא זו שנתפרה על ידי המפקד השחצן. השוטט מיהר לביתו של ר' ליפא והודיע לו על צו המעצר ועל המשפט החמור שצפוי להיערך לו, אשר עלול להסתיים בעונש כבד ביותר. השוטט חתם על צו ערבות, שהוא ערב להביא את ר' ליפא לבית המעצר ככל שיצטרך, ובה פטר אותו משיבה בכלא.

קם ר' ליפא ושם פעמיו במהירות לבית רבו היושב בסטאלין, "הינוקא", שלאחר הסתלקותו כונה בשם "הפרנקפורטער" על שם מקום מנוחתו בעיר פרנקפורט, הלא הוא הרבי ר' ישראל מסטאלין, החמשי בשושלת הקודש קרלין, שר' ליפא מקורבו היה די מינו ואיש סודו.

נכנס ר' ליפא לקדוש פנימה, ובחדרת קודש גולל בפני הרבי את המעשה כולו ואת החשש מפני המשפט הכבד.

אך סיים את דבריו, ומיד נענה הרבי ואמר קצרות:

"ליפא, אין מה לפחד, רק בתנאי שתציית ותקיים כל מה שאומר לך..."

"מהר וסע לעיר בה עומד מקום המשפט, ושם תחקור ותברר היכן גר השמש האחראי של בית המשפט, ותלך אליו אחרי הצהריים, ותבטיח לו תשלום קבוע חודשי בסך

הרה"ק
רבי ישראל מסטאלין זי"ע

ילדי רבינו שלמה // חידת השבוע

האם ראוי לבקש בראש השנה על פרנסה? הפתרון מופיע בעלון זה. בקדי לענות יש לחצי לקו לודמיר 023011122 להקיש 0 ולפעל על פי ההוראות.

נתן לענות עד עד ליום שני פרשת האינו
בין העונות נכונה, יגדל וזכי לרכישת מתנה בסך 50 ש"ח

הזוכה לפרשת ראה: אליעזר איזנבאד, ירושלים

רבי ישראל מסטאלין - הפרנקפורטער הקדוש - זי"ע

ביום השני של ראש השנה נפטר הצדיק רבי ישראל מסטאלין, בן של רבי אשר, האדמו"ר הצעיר מסטאלין. ונקדו של האדמו"ר נתן מקארלין, בעל הבית אהרן. רבי ישראל נולד ב"יד פסלו שנת תרכ"ט, ובהיותו בגיל ארבע שנים ומומנה תדשים התיסם מאביו, והקתר לרבי על החסידים בעודו ילד קטן (ינוקא). במשך פחמישים שנה הנהיג רבנו ישראל את עדתו, והעידוקי החסידים כי פשוט אלקים היו מסתופפים בצלו. הרבי נוהג היה להסתייר משני רואים את עבודתו ופשוותו. אולם למרות זאת הרגישו הכל את הקדושה העצומה

החיים בלודמיר

חסידי ברסלב בעיר לודמיר

בימים אלו של ערב ראש השנה, מופיעות ובאות בשערי לודמיר קבוצות קבוצות מבני חסידי ברסלב הי"י, העושים את דרכם דרך הגבול הפולני בואכה 'אומן', שם ישוה בחג הבעל"ט בתוך קהל עם רב.

האורחים הנעלים התקבלו בכבוד ובמאור פנים בלודמיר, ולכבודם נפתחו שערי בית רבינו, על שם אגפיו וכוניינו: בית הכנסת, היכל התורה והמקווה, וכן חדר הקפה ובו משקאות חמים וצוננים, עוגות ומנות לחימום מהיר.

לאחר שהשיבו האורחים הנכבדים את נפשם, שמו פעמיהם להשתטח באוהלו של רבינו שלמה, היושב ומצפה לבואם של בני אוהביו כמו בחיים חיותו.

האורחים היקרים הביעו באוזניו את התפעלותם הרבה מן האירוח הלבבי של 'הכנסת אורחים לודמיר', וחלקם אף הפליאו לתאר את התחושה המרוממת בעת התפילה בציונו של רבינו שלמה זי"ע.

עם מדת האמת הקדושה, אפשר לעבר מסוף העולם ועד סופו.

מרגלית מתורגם

של רבינו שלמה מקרלין

זעליחוב

ראש השנה

ליקוטים שמועות וסיפורים לרבוה"ק לבית קאזניץ

ימים נוראים בצלו של הרה"ק
ר' אהרן יחיאל מראזניץ זי"ע

גיליון מיוחד לכבוד
יובל דהלווא
קדישא
של רבינו
ד' תשרי תשפ"ו

דין'ל ע"י
וועד בוני זעליחוב
מקום מנוחת קדשו של רבינו
הרה"ק רבי
אהרן יחיאל מקאזניץ זי"ע
נלב"ע ד' תשרי תש"ב
גיליון י"ט

במעמד צפה מן הצד ילד לודאי קטן שלמד במסודותיו של הרבי - שלמים התפרסם כרבי גדל - הלאו הוא הגה"ח רבי גדל אייזנר זצ"ל משגיח ישיבת חידושי הרי"ם, והוא ספיפר זאת וראה בכך מסר גדול.

המסר שעולה מן הסיפור נוקב, האם יעלה על הדעת ששני סוחרים יושפעו מפסק דין שנימוקיו המזוהים במחילת כבוד התורה הם כסף אינו דבר חשוב, או שיהודים יריבו זה עם זה בגלל כסף, הישנו סוחר בעולם שיושפע מנימוק כזה שמחת להיגיון? על כרחך שלא המלים השפיעו עליהם, כי אם הלב הענק שניצב מאחוריהן. כאשר הלב יוקד - הוא מצליח להעביר את האמת הנוקבת במסילות משלו, הנימוקים הנ"ל אינם מתחת להיגיון, כי אם מעל ההיגיון.

גם אויביו ישלים אתו

על הנסיעות אל הרבי סיפר הרה"ח רבי שמואל מרגליות ז"ל: "בישיבת חכמי לובלין למדו הרבה בחורים המקושרים לאילנא רבני של הרבי מקאזניץ זי"ע, ומאוד השתוקקו בכל זה לגלל כסף, הישנו סוחר בעולם שיושפע מנימוק כזה שמחת להיגיון? על כרחך שלא המלים השפיעו עליהם, כי אם הלב הענק שניצב מאחוריהן. כאשר הלב יוקד - הוא מצליח להעביר את האמת הנוקבת במסילות משלו, הנימוקים הנ"ל אינם מתחת להיגיון, כי אם מעל ההיגיון.

ל"מים, כשרץ לבם בנעוגים אל הרבי, פתחו הקופה אך לא מצאו בו כסף שיספיק לנסוע לאם על דרך הליכה ולא רצו ושוב, ומאין יספיק להזכה בגורל לחזור לישיבה בלובלין. לא ידעו מה לעשות, עד שקם אחד מחשובי החבורה והכריז שבכל זאת על הזוכה בגורל לנסוע, ובנוגע חזרתו לישיבה, אין מקום לדאגה, כי בודאי היצח"ר לא יתן בש"א ולא יסכים שהבורח יהיה ישרא להסתופף בצלו של הרבי ולהתעלות שם בעבודה ויראת שמים, ומובטחי שכבר ידאג לו הבע"ד להעניף משם בהזדמנות הראשונה."

העיתונים בזמן ההוא היו מתארים על הצבור הגדול שהיו מגיעים להסתופף בשבתות וימים טובים, ימים נוראים* יום כפור* וכד' בצילי הקל של הרבי, גם על מנהג ה"פאנטש" שהיה נהוג לעשות במוצאי יום טוב.

כי אתה סלחן לישראל

בין כסא לעשור שנת ת"ש שהה האמרי אמת' לגור זי"ע בווארשא, מחמת הנוצח לא ילך קיים מנהג פירות כרגיל, ונודע למשמשי שלאנוש האדמו"ר הרה"ק רבי אהרן יחיאל מקאזניץ עלה להשיט תרגולים לקיים בהם מנהג פירות. ושלח בקשה לשלוח א' אל הרבי מגור. הרבי מקאזניץ הלך בעצמו לברר תרגול עבור האמרי אמת', על א' אמר: "אזא האן פאסט נישט פארן ערער רבין, מ'דארף א טאוואקס אין די ראש השנה טעג". דבר זה עזר לו. השליח חש לסכן עצמו להסתובב ברחוב במבצב זעם עוף, מ'מ מסר נפשו לקיים השליחות.

משחזר, פנה אליו הרבי מקאזניץ בהבטת תודה, ואמר לו בשכרו 'ווארט': תתלפת יוה"כ אנו מסיימים בכרכי כי אתה סלחן ומחלן וכו'. "יעדע אונזער אז מען בעט איהם איבער איז ער דאך מוחל...? אלא הפטיר הרבי. "יאי... ער איז מוחל... מוחל... אבער ער איז נישט מוחל!... אבער דער אייבשטער איז א סלחן ומחל!... ער איז מוחל... מוחל... און יא מוחל!!"

כתר יתנו לך - לאמיר גיין צו די קארנאציא

חסידים רבים נהרו מקדמת דנא לקאזניץ בימי הסליחות והרחמים, עוד בימי אביו הרה"ק רבי ירחמיאל משה זי"ע מסופר שבאו אנשים רבים לחסות בצל הקודש, עד שפרחי החסידים נתלו מעל המאורות.

כאמור, נכתר הרבי בלול תרס"ט למלאות מקום אביו זי"ע, ובראש השנה תר"ע - נהרו קהל גדול להצח"ק. הרבי תיכף מסר עצמו לטובת העניים והנדכאים, ועוד בראש השנה הריא הוכרו מעשי ומפעליו לטובתם שהכה לגלגלים והעלה חרון העשירים והמכובדים. גם במשך השנים לפעמים עיכב התקיעות עד שאספו הבטחות בסכומים הגונים לקפות העניים.

בשנים הראשונות להנהגתו התפלל הרבי לפני התיבה, קולו בקודש ישמע בחלל מתוך נעימות ומתיקות גדולה ונפלאה עד שהתאספו לשם כל בני העיר לשמוע אל הנהגה ואל התפלה, בשאגתו הפולח לבבות הרעיד קשי עורף וגסות רוחם. זקני החסידים העידו על האש שקידה בלבבו ומיירה את סדר התפלה ונשמעה בריזות. כשכל סדר העבודה מתמוזז בעבודת ימים אלו 'וגילו ברעד' - חשבוה מתוך שמחה של מצוה.

עד שירצה את חבירו

לאדו - בימי מלחמת העולם הראשונה. האדמו"ר הרה"ק רבי אהרן יחיאל מקאזניץ זצ"ל היה ספן חדרו, בחדר החיצוני המתניו שני יהודים ליכנס לפניו לדין תורה. לפתע יצא הרבי מן החדר, התיישב באחד בראש השולחן, והשיב את שני הניצים משני הצדדים או מול זה, ראשית הרבי דמי פסק, והשניים הושיטו לו חמישים רובל כל אחד.

הרבי קיבל את המעות בידיו, קרא אל השמש, והתעניין האם בשטיבל פלוגי יש די פחמים להסקה וכדו', כאשר השיב השמש בחיוב, התבקש לרכוש עבור המעות לחם וגבינה במעות אלו, מסתמא עבור אותם ילדים שהרבי אסף במסירות בתקופת המלחמה והעמיד עליהם מלמדים.

לאחר מכן הקשיב הרבי לטענות שני הדברים, וראשית אמר: "הפסק הוא - שאני לא אפסוק בזה, מאחר והמריבה היא על כסף - וספק אינו ערב חשוב כלל!"

הס הושלך בחדר, פסק דין משונה שכזה. את השקט תחכו המילים הבאות: "...שיהיה יריבו זה עם זה בגלל כסף!!" -- וכמו ביכל נדיר חזר הרבי על המילים שוב ושוב, ובכל פעם עלה קולו יותר ויותר.

בשל זה התחרטו בעלי הדין על הדין שחברו לעצמם, לפתע הפכו פניו של הרבי לרוח, והוא החל לדבר אל ליבם שאין טעם לריב על הכסף ושיתפייסו, הוא חזר על הדברים שוב ושוב, עד שטענותיהם פרחו מהם, והם הושיטו את ידיהם זה לזה.

אך את הרבי זה לא סיפק, והוא החל לצעוק: "האם לזאת התכוונתם? ששתי חתיכות בשר יגעו זה בזה? גם גאטליש יש חתיכות בשר שנוגעות זה בזה והתכוונתם לפיוס בכל הלב!!..."

בשל זה נעמדו בעלי הדין זה לזה וביקשו מחילה אחד מהשני, די חיברה ליד ויצאו לריקוד משותף, והפעם לא של גושי בשר - כי אם של לבבות, וכך הסתיים לו הדין תורה' המזור.

למעשה:

א. כפי שמאמרים בידע מקאזניץ יום שלוש האזינו ד תשרי תרצ"ד דער שטארקער ראש השנה סעוואן אין אטוואקס. "דינע מאמענט" יום שיש פיר וילך ד' תשרי תרצ"א תחת הכותרת: ראש השנה אין אטוואקס און גער. "ביאונדעקספרעס" ביום הבל תחת הכותרת: "ווי אויז איז אדורך דער יום טוב אין אטוואקס". "דער מאמענט" יום שיש פיר וילך ד' תשרי תרצ"א תחת הכותרת: ראש השנה טעג". דבר זה עזר לו. השליח חש לסכן עצמו להסתובב ברחוב במבצב זעם עוף, מ'מ מסר נפשו לקיים השליחות.

זימא דהלולא של רבינו

כוח טמיר עילאי - בלתי מובן ובלתי מוסבר. מעשיו ומפעליו נשארו כחידה סתומה - חידת מסתורים שלא פוענחה גם במאות מות קדושים.

כוח טמיר עילאי

היו כאלו שלא הבינו אפי' על כוח הקדושה שפעמה בקרבו, וחשבוהו לברוך הכשרון בלבד. ביניהם מסופר על 'קאנצערטין שפילער' שהופיע בחצה"ק לתהות על קנקנו של הרבי, להספיק לעצמו סחורה מרווחת להציג לפני שומעי לקחו על מעשיו ותנועותיו של הרבי בעת עריכת השולחן וכדו'. הגיע לאטוואצק ופנה לבית מדרשו של הרבי, שם נאמר לו כי הרבי מתבודד כעת ביער הסמוך, ההוא יצא לחפש אחריו - בתקוה אולי ידייק שם ימצא הסחורה המבוקש ללקוחותיו. והנה מצא את הרבי העומד ליד אילן א' כשידיו פרושות בתפלה כלפי שמיא, ובגעגועים עזים מתרפק בתחנונים, לפתע פנה הרבי אליו בתמימה: "הרי אתה 'קאנצערטין שפילער' ממוחל?! - והרבי התחיל לפרט לו כל מעשיו ותעלוליו שבגללי ובסתר בפרוטרוט... משחזר ההוא למארחיו ידידי הליצים, הודה בפה מלא על כוחו הטמיר של הרבי, אך בגסות שכלו השיכיל כי בסך הכל "ער האט א קונץ אין מח אז ער איז תופס יענמ'ס מחשבות"....

עבודת השמחה

הרבי השקיע בעת ההיא להלהיב בלבבות בני הנעורים עבודת השמחה של מצוה - אשר בחר בנו מכל העמים להיות לו לעם סגולה, ולכן הנהיג ריקודים ומחולות בכל הזדמנות לשיר ולשמוח יחד באוהו ואחדות. עד שלפעמים אמר: "ס' גרינגער צו פארשטיין א געצען דינער, ווי צו פארשטיין איינער וואס זעהט אידען טאנצען אין א רינג - און ער כאפט זיך נישט מיט".

גם ידוע שהרבי לא סבל חשכות המביא לידי יגון ועצבות וכדו', ולכן צוה בעת יציאתו - נר יהא דלוק במקומו - להשאיר האורות דולקים בביתו. וסיפר הרב"צ רבי מנחם הערש קאליש בן הרב"ק ר' מאיר'ל אמשינוב-ער זצ"ל, שבבית הרבי דלק ה'עלעקטריסטי' ששרים בארבע שעות ביממה - שבע ימים בשבוע. והוסיף כי בעת ההיא סיפרו, שמעולם לא שלחו מעטם החברה לתבוע על כך, ולא זכר אי רק מחמת הערצתם אל הרבי, אי שחששו מהתוצאות.

תיקוני נשמות

סיפר האדמו"ר הרב"ק רבי מאיר'ל מאמשינוב זצ"ל: פ"א ביקר הרבי בווארשא והתאספן בבית אחד מגדולי מעריציו, והנה עברה לפניו האכסניא עגלה הרותמת לסוס, ולפתע עצר הסוס מלכת עוד. הבעל עגלה ניהל ככל שביכולתו - אך ללא הועיל - לא קם ולא זע. הרבי עמד בעת ההיא ליד חלון בית האכסניא, שם מבטו על הסוס המתעקש, יצא לחוץ, הפשיט מעליו ה'גארטעל' ומדד בה אורכו ורוחבו של הסוס, גובהו וקומתו וכו'. חזר ולבש ה'גארטעל' וחזר לבית האכסניא. כשאך פנה הרבי לדרוך לפתע צנח הסוס ומת. וסיפר הרב"ק רבי שמואל מרגליות ז"ל ששמע מפי הרבי, שפעם היה אברך שלמד הלכות שחיטה, והגיע לסטאלין וביקש המלצה להיות שוחט מדודו הרב"ק רבי ישראל מסטאלין זצ"ל, כי היה חפץ בהסכמתו ושיכרך אותו בהצלחה, ורבו הכיר בו שאינו ראוי לאותו לאיצטלא, פנה אליו ואמר: ווילסט ווערן א שוחט? בוא נא עמי אל הופה, והראה לו שם סוס אחת, ואמר: "דו זעהסט דעם פערד, ער שטייט שוין דא שש עשרה שנה, ער דארף נאך זיין דא א צייט... ער איז גיוועהן א שוחט!!"

כמו כן סיפר הרב"ח רבי אלימלך קליימאן ז"ל, שהרבה פעמים באו חתולים לרוך והשתתף בעריכת שולחן הטהור של הרבי, אך הרבי לא נתן לגרשם, ולפעמים גם הטריח הרבי א"ע לחלל לפניו מה'שירים'.

בטובתו של ישראל

רבות יסופר על מדת טובות וחסדו להטיב עם הכולל בכל עת מצוא, ולא היה יכול לעמוד מנגד בעת דחקם. היו כאלו שלא הבינו לרוחו ולדאבון לבו נכו מנחלתו. וכל אימת שנזדמן לו להשתדל עבור הזולת, טרח את עצמו בגופו ובגפו. בין כשנגע הענין עבור אחד שלא היה לו במה לשלם שכר דירה וכדו', וכן במלי דשמיא.

מסופר על א' שלא היה לו לשלם שכר דירה והבעה"ב התעקש להוציא ולהשליכו לחוצות, הלה הגיע אל הרבי לבקש בנהי ובכיה, והרבי תיכף קם בזריזות ללכת לבית הנגיד הנכבד להשתדל עבור האומלל. הבעה"ב ראה מרחוק את הרבי מגיע, תיכף הבין על מה, והסתתר בביתו. הרבי הקיש על דלתו כמה פעמים וביקש בלשון פולני לשוחח עמו, אך הלה סירב עד שיצא

ענף עץ אבות

האדמו"ר הרב"ק רבי אהרן יחיאל מקאזניץ זצ"ל נולד כ"ב במרחשון תרנ"א לאביו הרב"ק רבי ירחמיאל משה מקאזניץ זצ"ל. (תעודת הלידה מופיע בקובץ שבט מישאל' קובץ י' עמ' מג, ומתרגמה נראה שנכתבה בקאזניץ ב' כסלו ערש"ק תולדות תרנ"א, ושם: רבי ירחמיאל משה בן ל"ג שנה מגראדזיסק ואשתו ע"פ החוק מרת ברכה טווערסקי ב"ב שנה נולד להם בן זכר כ"ב חשוון ד' פ"ר חי' שרה בשעה 7 בבוקר, וקראוהו בשם אהרן יחיאל. העידו על כך שלמה ראזענפעלד בן ע"א שנה, ולעזר שפיגעל בן ש' שנה. מאידך י"א שאינו ראיא, כי בפולין לא הצריכו להביא את הילד לפני השופטא לירשום בניירותיהם, ולכן איחרו לפעמים להנפיק מסמכי לידה עד היות הנער כבן ג' שנים ויותר. עוד יוזכר כי לכך העמידו בכל עיר שני עדים קבועים מטעם הקהלה לחתום כל המסמכים). ונקרא בשם 'אהרן' - על שם הרב"ק רבי אהרן מקארלין זצ"ל, ו'יחיאל' - על שם זקנו (אבי אביו) הרב"ק רבי יחיאל יעקב מקאזניץ זצ"ל. (ע"פ המסופר היה בדעת אביו לקראו בשם 'אהרן' בלבד, אך מכיון שהפצירה בו אמו והעמיד שם ושורת לאביו - סבר וקיבל. לאחר הברית נענה: "ווען ער הייסט ווען אהרן אליין וואלט ער געווען די גרעסטע איד די וועלט")

הנער גדל על ברכי אביו לתורה ועבודה, גם את דרך החסידות המשולבות קאזניץ - קארלין נבעו בערקי דמו, ה'ברען' האש היוקד בלהבות בערו בקרבו, ולעתים הבחינו בו גיוני קדושה להנחיל, שכל רואיו העידו עליו כי לגדולות נוצר.

בעודו ילך רך בשנים נהג אביו להכניסו עמו לחדרו של המגיד - דעם מגיד'ס שטוב - החזיק את הנער בידו והחווה לו כלפי המיטה של המגיד. אך הילד ענה לפליא כי אכן רואה הוא את המגיד היושב על המטה. אביו הק' סטר לו על לחיו והשתיקו ללמדו שלא יספר עוד את אשר ראה.

האיש מקדש

כשהגיע לפרקו נשא הרבנית מרת רחל בת שבע בת דודו הרב"ק ר' אברהם פנחס ספרד מקינעוו - מגזע הרב"ק מאוסטראה וחתן זקנו הרב"ק הרב"ק רבי מרדכי מלויב.

על כס האדמו"ר

לאחר פטירת אביו בשנת תרס"ט הוכרז בעת הלויה כיורשו וממשיך דרכו - בהיותו כבן ח"י שנה בלבד. תיכף אחר עלותו על כס ההנהגה התמסר הרבי למפעל חייו - לקרב רבבות ישראל לתשובה. וכפי שסיפר הרב"ג רבי שמחה בונם ליבערמאן זצ"ל מלונדון - צפת: "עוד בשבת הראשונה להנהגתו של הרבי - בחודש אלול ההיא - תיכף לאחר הסתלקות אביו הרב"ק רבי ירחמיאל משה זצ"ל, לפתע באמצע עריכת שולחן הטהור עלה הרבי על השולחן ורץ לעבר הפתח, יצא לרחובת של העיר ושהה כחצי שעה, החסידים והזקנים שלא הבינו לדרוך הק' ריגנו אחריו, ובאו כטענה כי לא ראו הנהגה כזאת אצל אביו, עד שכיניו לשבת זו בשם "די שווארצע שבת", עברו שבוועים, ב'ראש השנה' ההיא הבחינו המתפללים באחד שקבע ש'ביתא' ב'המ"ד' לאחרונה, עד שהכירו בו שהינו לא אחר מאשר "דוד'ל לאדזשער" הידוע - יהודי מתבולל מכוכבי ה'טאנץ' זאהל... עד מהרה התברר, כי בליל שבי'ק' ההיא שהרבי יצא אז בעת עריכת השולחן, הרבי חיפש אחריו ופגע בו בטרם נכנס למקומות המטופנים, תפס בו ודיבר אל לבו וקירבו לחיק היהדות והאמונה. (הרה"ק רבי שמחה בונם הנ"ל ידע לספר על קיומה של המגיד'ס שטיבעל' בחצה"ק בקאזניץ, עוד עמד שם כעין 'שאפעקעל' מאדעריני לחוץ ידים, מלמעלה היו ממלאים אותו בדלי מים, ומלמטה היה כעין בית קיבול, ושם היו נוטלים את ידיהם. על הכולל היה תלוי עוד הקאסעקעט' של המגיד זצ"ל - מלאה באבק - שנצטבר עליה במשך השנים, ולא היה אפילו לעננה מהאבק - "מהאט זיך נישט דערווייט אהנצורירען דעם מגיד'ס היט").

פודה ומציל

הימים ימי הרס עולם - ימי מלחמת העולם הראשונה, ארס ההשכלה החריבה את נאות תפארת ישראל, הדלות והאבידות היה לנחלת הכלל, ומאידך רוח ההשכלה הבטיחה שפע פרנסה וכדו', מקודם להציץ בספרי חוקיהם וכדו' - פשוט להתקבל לעבודה, ובאמת היה כל מוסר ספריהם כי אם לפענע ארס בקרב אחבנ'י. וכהיום כן אז, הצליחו במעללם, ומעטים היו שהבחינו הרכבת העוקבת על צוק לעזאזל.

ואז קם הרבי והיה להם למלאך המושיע, בעיקר התמסר לטובת הדור הצעיר שהתרחקו מחיק היהדות, ועד מהרה התפרסם שמו בכל פולין בדרכיו המיוחדות בהן משך את לב הנוער וקרבים ליהדות, בפיקחות ידע לדבר על לבם דיבורים מועטים, אך החודרות ונקובות למעמקי לבבם. תמיד מצאנוהו עליו טוב לב - וזכה לבד העידו כל רואיו כי אין שמחה כשמחה של מצוה. פניו המאירות - העידו כי השכינה שורה בישראל. עיניו היוקדות וזיקי האש הנמלטות מהן - קסמו כל רואיו. ותיכף בבואם לפניו הריגשו כי צפון בו איה

ותפס את הרבי בבגדיו והוציאו מביתו בכח. מפיו של הרבי נשמעה אנחה פולחת: "אז...! נא! אך מן השמים תבעו את כבודו וכעבור כמה ימים נפטר לבית עולמו."

סיפר האדמו"ר מהר"א מלעלוב זי"ע עד כמה הרבי הטריח עצמו לעשות א' טובה פאר א' איד: "פעם נסע אבי - האדמו"ר מהר"ק רבי מרדכי מלעלוב זי"ע - עם הרבי והוויאסק בעגלה, אבי - האדמו"ר מלעלוב זי"ע - של האם יש בן

◆ נגזי קאזניץ ◆

מאמר שהופיע בציטונג ע"י אחד מתושבי פולין לפטירת רבינו

פולישער שלאכטשיץ, און מאכט צו מיר אזוי צו זאגן: "חיים/קא", זאגט ער צו מיר, "איך האט שטיין אין לאגער א שווערען קאסטען, וואס מען דארף אויפלאדעווען: אבער דער וואגאן שטייט אויפ'ן דריטען טרא (טראק) - איך וועל דיר געבען פינף זלאטעס, נאר איך ווייס נישט צו דו וועסט דעם קאסטען קענען דערשלעפען?"

"יא, פאניע לעבען, צו פארדינען אויף שבת וועל איך שלעפען די גרעסטע משא."

איך גיי ארויף אין לאגער, איך גיב א קוק: אזוי, ווי איז מיר - א קאסטען, 'לקאן אים נישט ירען פון ארט. איך גיב מיר א שפי אין די דלאניס און זאג צום שרה:

"פאניע לעבען, גיב מיר אים אזוי א העלף ארויפלייגען אויף די פלייצעס. 'כלויב אן אראפצוגיין פון די טרעפער פון לאגער, איך דערשפיר: אז אט ברעך איך זיך איין אונטער דער משא... דאס גאנצע בלוט האט מיר א שלאג געטאן אין פנים אריין, 'להאב געפילט, אז די וועלט עקט זיך מיר..."

- רבנו של עולם, א איד דארף דאך האבען כוח צו טראגען אויף זיך דעם שווערען עול פון דער תורה, זאל איך נישט קענען דערשלעפען דעם קאסטען? גאט אין הימל, העלף מיר, איך טע דאך לכבוד שבת... פלוצים איז געשען א סך, דער קאסטען אויף מייןע פלייצעס איז געווארען לייכט ווי א פעדערל... איך האב אנגעהויבען צו לייפען. איר ווייסט דאך אידען, ווי ווייט עס איז פון לאגער ביז אויפ'ן דריטען "טראק"? אין א פאר מינוט בין איך שוין געווען אויף יענער זייט, ארייפגעלאדעוועט דעם קאסטען און וואגאן אריין אין שוין.

"חיים/קע, דו ביזט א מאראדעץ! נא, דא האסטו א פינפערל און א האלבען זלאטע עקסטרא!"

איך בין באלד אהיים געלאפען צו מיין ווייב, איר דערלאנגט די פינף גיב מיט א האלבען זלאטעס און געזאגט: "חיה, געשווינד לויף און קייף איין אייף שבת!"

בעסטען. דעם קאזניצער'ס שמש האט געהייסען: מענדעל סארווער, ער איז געווען א איד מיט זיין ספעציעלען הלבשה, ר'האט תמיד געטראגען א ברייטען זיידענעם קאשקעט, שניטעל מיט א שליף פון הינטן, דאס דאזיגע מבלוש און אלס שופיעזע געווען צו קורץ און אלס מארינארקע צו לאנג, דערצו האט ער געטראגען א גראבען זיידענעם גארטעל אין גרויסע ווכטענע שטיוועל.

איך דער אמת'ן האט מענדעל סארווער, א איד מיט א שווארץ רונדיג בערדעל, מיט א היפש בייכעלע און קלוגע אייגעלעך, געפירט דעם גאנצען הויף. דעם רבי'ן האט ער פארשטאנען אויפ'ן וואנק, אז דער קאזניצער האט אויף אים בלויז א קוק געגעבען - האט ער תיכף פארשטאנען וואס ער פארלאנגט.

אמאל, שבת ביים טיש, זאגט דער קאזניצער צו איינעם פון זיינע חסידים, אזוי צו זאגן:

"חיים טרעגער! דו האט היינט תורה!"

"אוי, ווי איז מיר, זכ"ר, האט חיים געזאגט, 'איך, רבי? ווי קום איך צו זאגען תורה פאר'ן הייליגען רבי?"

"חיים, איך הייסט! דו הערסט?" זאג פאר'ן עולם וואס ס'האט מיט דיר פאסירט דעם פרייטאג."

ביי חיים טרעגער האבען געציטערט הענט און פיס... ער האט זיך פארטראכט...

"דעם פרייטאג בין איך געווען ביי דער 'קאלייע (באן) און געווארט אויף די 'מאואראווע' באן, וואס האט געדארפט אנקומען פון ווארשע. ס'איז שוין געווארען שפעט, און איך האב נאך נישט געהאט אויף שבת, ס'איז מיר געווארען א גרויס רחמנות אויף מיין אידענע, וואס האט געווארט אין דער היים, - אויסגעקוקט נעבעך - 'לא'ל איר ברענגען א פאר זלאטעס, דערווייל האב איך נאך ניט פארדינט קיין גראשען.

"פלוצים באווייזט זיך עפעס א פארשוידעל, וואס זעט אויס ווי א

אין דער דאזיגער צייט האבען זיך אין אטוואצק, ביי ווארשא, באזעצט דער קאזניצער, דער אסטראוואצער, אין דער מאדזשיצער רבי, אטוואצק, כאטש ס'איז אויך געווען א קליין שטעטל, זיינען אבער די אטוואצער גוים נישט געווען אנטשיסעמטען, ווארום וואס מער אידען זיינען אין דעם דאזיגען שטעטל געקומען, וואס מער פרנסה איז געווען סיי פאר אידען און סיי פאר גוים.

געווען אפילו א סאך גוטע אידען, וואס האבען גוט פארשטאנען דעם קאזניצער רבי'ס שיטה, נו - איז א וואונדער, וואס פשוט'ע חסידים, וואס זיינען געפארען צו אן אנדערען רבי, האבען געמאכט חוזק? זיי האבען דערייטל אז אלע זיינע חסידים זיינען הארעפאשען, מגושמ'דיגע פארשויען, למשל: האט איר דארט געזען ס'רוב טרעגער'ס, טישלערס, שוסטער'ס, שניידערס, בלעכערס, אלע זיינע חסידים זיינען אפילו שבת ביים געזעסען צוגעבונדען די קאפאטעס מיט שטריק.

דער רבי האט בטבע פיינט געהאט גבירע, טאמער האט זיך אמאל געיאוועט א גביר און פארלאנגט עפעס פון רבי'ן, איז ער אויסגעריסן געווארען... דער קאזניצער רבי האט געפירט טיש פונקט ווי אלע גוטע אידען, אבער די תורה, וואס ער פלעגט זאגען, האט מען גארנישט געקאנט משי'ן זיין.

אין פלוג האט זיך געדאכט, אז ער פארקרייט עפעס קיין בייבעריק, עפעס האט זיך נישט געקלעפט א ווארט צו א ווארט, נאר לטוף, און מען האט זיך גוט צוגעהערט - פארטראכט - האט מען ערשט דערפילט דעם טעם, ס'זיינען געווען געדאנקען, רמזים פון גאר הויכע רעיונות.

דער רבי האט שטארק געהאט, ווען זיינע ארימע חסידים האבען כאטש איינמאל אין דער וואך געגעסען א גוטען מאלאייט, דעריבער האט ער טאקע פארלאנגט, אז צום טיש זאל מען דערלאנגען פון שענסטען און פון

אין דער אמת'ן האב איך אייך נישט געדארפט דערציילען די מעשה, ווארים איר גלויבט דאך נישט אין קיין נסים. און אין מופתים אודאי אין אודאי נישט, נאר וואס זשע דען? איך וויל פשוט אז דאס אלץ פארציילענט ווערען לזכרון פאר די שפעטעריגע דורות, און צוריקגעשמועסט - וואס הייסט, איר גלויבט נישט אין קיין מופתים? איר עיט דאך בפירוש - למשל, נעמט אזא קאסטען מיט א ווייסער שויב, וואס איר רופט עס 'טעלעוויזיע', נעמט און קוקט אין דעם איין פון דער אנדער זייט - וואס געפינט איר דארט? גארנישט, עפעס א פאר דרעטלעך, אן עלעקטריש לאמפ - און שוין... נו, איז עס נישט קיין מופת? איר קאנט זיך זיצען אין קאזניצער, און זען און הערען וואס עס טוט זיך מעכר ליט! מיינט איר דאך אודאי, אז דאס האבען אויסגעקלערט, ווי הייסען זיי דארטען 'סאיענטיסט' די גרויסע קעפ? הייבט זיך נישט אן!

הערט מיך אויס! און אונזערע הייליגע ספרים געפינען מיר שוין מיט טויזענטער יארען צוריק, אז מען האט געקאנט הערען א קול פון איין עק וועלט צו דעם אנדערען. היינט-צו-טאג איז שוין די ראדיא, די טעלעוויזיע נישט קיין מופת, פארוואס? מחמת מען פארשטייט דאס שוין מיט'ן שכל... ס'זיינען אבער פאראן אזעלכער סודות, וואס מיר קענען נאך היינט גארנישט משי'ן זיין, אנטקעגען וואס זאג איך דאס? אנטקעגען די מופתים, וואס האט בשעתו באוויזען דער קאזניצער רבי זצ"ל.

אין קרוין פוילען, בימי פילדוסקי, האט מען אירען שטארק גערופ'ט, בכלל אין די קליינע שטעטלעך, וואו עס האבען געוואוינט גוטע אידען, ווען איך שבת אדער יום טוב זיינען זיך צוזאמגעגעפארען א סאך אידען, האבען די שונאי ישראל דאס נישט געקאנט פארליידען, די סכנה איז געווארען וואס אמאל גרעסער, האבען די גדולי הדור באשלאסען עוקר צו זיך און זיך באזעצען אין די גרעסערע שטעט.

הכנות למסע הלוויה

מסע הלוויה

מספר אהלי שם שהופיע בחיי רבינו זי"ע

9:30 עמדת סימון למטותו כשיצאה השמחה מההורה בטהרה, ונצחו ארזלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש."

"עוד בלילה ההוא נתאספו לטכס עצה האם להביאו לקאזניץ לקברות בית אבותיו, אך יהודי העיר הושיבו ביד" לפסוק לטובתם שיטמן הצדיק בעירם. זכיתי להיות מהנבחרים להתעסק עם גופו הקדוש ולהלביש התכריכים. הלוייה היתה הלוייה המונית, והשתתפה בה כל יהודי העיר, אנשי היודענראט לחצו על הממשלה הפולנית לקבל רשיון לעסוק בהלויות כראוי, והאישורים הונפקו. חיש מהר יצא הכרוז, ומכל העיירות מסביב נהרו לחלוק לו כבוד האחרון, היתה זו הלוייה האחרונה המסודרת עלי אדמת פולין, והמוני מלוים באו וטמנו גופו הטהור על הבית החיים הישן ליד מקום מנוחת הרה"ק רבי אהרן הכהן מזעליחוב - בעמח"ס כתר נהורא ועוד. ז"ע ועכ"א".

הנאספים המחזיק 'ציגאריעס', הנחשק לו כעת. כשהבחין הרבי שאינו בנמצא, קפץ בזריזות מהעגלה, נכנס לחנות ועד מהרה חזר קופסא "ציגאריעס". -- הרבי מקאזניץ שכל יושבי פולין יראו וחרדו לקראתו, טרח להשיג קופסא "ציגאריעס" - א טובה טוהן א איד!

פנים הופיע איש לבקר בבית הרבי, הרבי ביקש לכבדו כוס 'טיי' לשותות - אך הלה השתמט כי לא צריך כעת. בכל זאת שלח הרבי להגיש לפניו מזונות - ושוב ענה כי אינו נצרך. כשהרבי הושיב לו ציגאריע - ענה שאינו מעשן. פנה אליו הרבי בתנועה של רוגז: "יהודי שאינו צריך, לא אוכל, לא שתיה, ולא לציגאריע, במה ידע למסור מחשבתו להעניק טובה ולהנות את הזולת..."

ההסתלקות

על סדר ההסתלקות תיאר הרה"ק רבי שמואל חנוך מרגליות ז"ל - שזכה להתקרב ולהתקשר עם הרבי זיע"א בשנותיו האחרונות, ולא זהו ידו מידי הרבי עד יציאת נשמתו:

"בעת ההיא, בעצם ימי המלחמה האיומה הביאו את הרבי מווארשא לזעליחוב, מאחר שבין היודענראט בזעליחוב היה א' בשם דוד קעסעלבריינער - מחסידי הרבי, והוא סידר לטובה עבור יהודי העיר, וגם הכין עבור הרבי מקום דירה ולינה ב'בוידיעס', גם מקום פנוי לאנשיו ודורשי שלומו".

"בימי ער"ה נחלה הרבי וזקקו מעות לרפאות. בראדום נמצאו אז כמה בעלי בתים וגנידים, ולכן שלחו 'טעלעגראם' מזעליחוב לראדום להודיע כי הרבי נמצא בזעליחוב שם חלה ורתוק למטה, וזקוקים מעות להוצאות צרכי הרפואה. הלכתי עם ג' בחורים ואברך אחד, רבי שלמה סיני, מנשה, ולייל מנשה'ס, והצלחנו לאסוף סכום הגון, ושמו פנינו לבוא אל הרבי עם בנסיעה ע"י ה'באה'. הדייטשען בדקו וחיפשו בעת ההיא אחרי יהודים הנוסעים על הבאה, ובתחבולות הצלחנו להתחבאות מידיהם הודים".

"בזעליחוב גופא לא פעל אז ה'באה סטאנציע', כי אם בעיר גארוועליץ - כט"ו או ח"י קילומטער משם, ובאמת היה סכנה לעבור דרך הסטאנציע ואת כל הדרך אל העיר, כי באם יתפסו על חם, אחת דתם להעלות על המוקד. אך בנסי נסים הצלחנו להגיע לזעליחוב בערב ראש השנה בבוקר. בבואי שמונו פנינו לעבר בית הרבי, הרבי שכב על ערש דוי מהטיפוס רח"ל, לא ידענו האם הרבי בהכרה או לו, לא הגיב ולא ענה אפי' ברמזים וסימנים. אך כאשר ניגשנו להושיט ידיו אליו לשלום, לפתע התחזק והתיישב על המטה, וגנח בכאב לבו על סאת צרת ישראל".

"בר"ה ערכו מנין מיוחד בחדר הסמוך, בעת תקיעת שופר התחזק והתיישב על המטה, ולמחרתו בצום גדלי' קרא לרופא שהעניק לו אינפוזא - דעפיצין לשק כאביו. גם ביקש הרופא להחליף סדיניו והכסת, אך הבחורים יראו לנפש ונסו מאימת מחלת הטיפוס המדבקת רח"ל, בכל זאת התחזקתי ואחותי את הרבי מתחת זרועותי, והעליתי את גופו הטהור עלי עד שעלה בידי הרופא לעשות כרצונו. ולעת ערב - מוצאי צום גדליה בשעה

מסע זעליחוב

ההסתלקות של טהור ופולחן רבי אהרן מאזניץ זצ"ל - ר' תשרי תשנ"ז

זעליחוב קאזניץ ליגענסק דינוב רימנעב צאנז קראקא ראדוויץ

ההרשמה לקראת סגירה

התקשר עכשיו > 073-302-9834

יום שלישי ר' תשרי כ"ז 15/9/26

יום חמישי ו' תשרי כ"ח 17/9/26

עליון רבתי לשני הקדוש ומעמד מראש בפינת טענין סכים

הוא יהיה רביא רבני

הרה"ק רבי אהרן מאזניץ זצ"ל

הרה"ק רבי אהרן מאזניץ זצ"ל

שומר הבית החיים + 48.883.542.452
כדאי להתקשר לשומר כ 20 דקות לפני ההעגה

האדרעס של הציון הקדוש בזעליחוב

Reymonta 36A, 08-430 Zelechow, Poland

לשליחת סיפורי ישועות ולקבלת הגליח למייל וכן הארות והערות office@zelechow.org

קבלה בימי המלכות לקראת קריאת שמע

[שעל המיטה, במנוחת הנפש] מתוך התבוננות וכוונה כראוי רבים העידו כי ע"י הלימוד והעיון בדברי הרשב"א אלו נתעוררו ונתלהבו לאהבת ה' יתברך ולשמוח בעבודתו, ולהעדיף מצוות ה' וחפצי שמים על כל חשקי עולם הזה.

בס"ד

אָמְרוּ לְפָנַי מַלְכוּת כְּדֵי שְׁתַּמְּלִיכוּנִי עֲלֵיכֶם

דברים נשגבים מלחיבים כל לב מכתבי אורו של עולם - הרשב"א זי"ע

בענין קבלת עול מלכות שמים באהבה וכוונה בקריאת שמע דבר יום ביומו

(מתוך שו"ת הרשב"א ח"ה סימן נ"ה)

הערה: חילקנו את דברי הרשב"א לעשרה מצוות כפי שמחולק בספר חובות הלבבות (פתחה לשער היחוד).

בק"ש טמונים יסודות כל הבנין של כלל ישראל

עוד שאלת לבאר לך ענין פרשת קריאת שמע.

בבר אמרתי שאין לנו עסק בנסתרות, ובאמת יש לכל בעל דעה לדעת, כי היא פרשה מיוחדת לנו, כוללת היחוד והאמונה שהיא באמת רומזת סודות ועיקרים גדולים שהם יסודות כל הבנין אשר בית ישראל נכון עליהם. ואמנם יש לנו רשות להתבונן בפשטי הדברים שהתורה כולה רומזת ואומרת, ואני אומר ואגיד לך גם כזה ענינים עלו בלבי מפשט הענין שנצטרך לכוין אליה בשעת הקריאה.

לקרות בכוונה לפעול אמונה בלב ולקבל מצוותיה

והוא שכולנו חייבים לקרות את הפרשה לא לכוונת קריאה בלבד כקורים אחת מפרשיות שבתורה לצאת י"ח הקריאה בלבד, רק לכוין דעתנו לדעת שהוא אחד יתעלה ושהוא אלהינו, ושאלו חייבים למסור נפשנו ותאווננו וכל מאודנו לשמו ית' ושנהיה גומרים ומסכימים הסכמה מוחלטת בכך לא בעקימת שפתים לבד, השם יצילנו מן הכת שנאמר בהם "בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני".

ולקבל המצוות בחשק נמרץ

ושנקבל עלינו זה לא כמצירים ודואגים על כך, כמו שגומר אדם בלבו ביראת מי ששולט עליו, ושאי אפשר לו לצאת מתחת רשותו ולהמנע מעשות מצוות, רק באוהב וחושק יחשוק להשיג רצון אדוניו אשר אהבו לו ישים על אהבתו נפשו ימצא לנפשו תענוג ומתכבד בכך מה שיגיענו ברדיפת מצותיו.

שמע: לשמוע להתבונן לחקור ולקבל

ועוד צריכין אנו להתבונן שאין אמונתו וייחודו מצות אנשים מלומדה, שהלימוד שלימדהו והרגילוהו עליו יביאוהו להאמין ככה שלא הונח על חקירת דעתו

וחכמתו יחויב בהפך כאשר יקרא לרוב האמונות, רק אנחנו חייבים לשמוע ולחקור אחר השמיעה והחקירה שהחקירה האמתית תחויב ותכריע על ככה, והוא אומר: **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל**, שמלת שמע כולל ג' ענינים, הנחתה הא' היא שמיעת האזן "אזן שמעה ותאשרני" (איוב כט, יא), והושאלה לכוונת הלב "ונתת לעבדך לב שומע", והושאלה לדעת הלב "ונתת לעבדך לב שומע" (מ"א ג, ט), והושאלה גם לקבלה והאמונה בו, "שמע בני מוסר אביך" (משלי א, ח), "אשרי אדם שומע לי" (שם ח, לד), "אם שמוע תשמעו אל מצותי" (דברים יא, יז). וכאן ר"ל באומרו שמע ישראל כולל ג' ענינים שנצטוינו לשמוע וללמוד, כי לולי שנשמע ונלמוד לא נתבונן אליו. ואחרי השמיעה והלימוד יחקור היטב אם יש ראייה סותרת חס ושלום.

מצוה א': להאמין שהבורא נמצא

ואחר שנבא מתוך השמיעה אל החקירה באמת תביאנו החקירה ותכריחנו הכרח אמתי לקבל ולהאמין כי הוא יתברך נמצא [והוא אומר ח'].

מצוה ב': להאמין בהשגחה

ובן הוא משגיח על פרטי מעשנו. והוא אומר **אֱלֹהֵינוּ** שלשון אלהות מנהיג ודיין. כמו "נתתיך אלהים לפרעה" (שמות י, א) תרגם אנקלוס רבה, "אלהים לא תקלל" (שם כב, כז) תרגום דיינא. ולפי שהמתפלספים משתבשין וגוזרין שהוא תברך אינו משגיח בפרטים התחתונים ואפילו במין האנושי, והוא כדעת האומרים "עבים סתר לו ולא יראה וחוג שמים יתהלך" (איוב כב, יד), על כן אמר **אֱלֹהֵינוּ**, כי הוא משגיח בנו.

הוספה במצוה ב': השגחה מיוחד לעם ישראל

ומצטרף לזה שהוא מנהיגנו, ולא כוכב ולא מזל ולא שר משרי מעלה רק הוא יתברך. ושהוא הברילנו

לך" (בראשית כח, כב), ובמדרש (תנחומא ויחי ו) שנתן כל נכסיו שהביא מחוצה לארץ בקניית המערה, כמ"ש "בקברי אשר כריתי לי" (בראשית ג, ה), שנעשה לו כרי מנכסיו בדמי מערת המכפלה.

מצוה ה': להשריש בלב עומ"ש ואהבתו

והבלל שצריכין אנו לקבוע בנפשנו הסכמה מוחלטת בכל עת שנקרא הקריאת שמע שאנו מסכימין למסור כל תאוותנו וחשקי לבבנו וכל נפשנו מן האברים ועד נטילת נפש והממון על יחוד קדושת שמו וקבלת מלכותו. ושנראה בציור הלב כאילו באנו לידי כך וקיימנו. והוא אומרו "כי עליך הורגנו כל היום" (תהלים מד, כג). וכי אפשר ליהרג בכל יום, אלא שבכל יום שאנו קורין בקריאת שמע ובכל נפשך ומסכימים על כך הרי הוא כאילו הורגנו באותה שעה עליו יתברך, כי כל המסכים על זה כאילו עשאו. והוא שאמר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך. ר"ל יהיו מוסכמים וחוקקים על לבבך. ומדעתי כי זה היה מדעת מ"ש בגמרא בברכות (יג, ב) עד היכן כוונת הלב עד על לבבך. כי בלתי גמר כוונת הלב והסכמתו לא יתכן אמינות הענין. על כן באומרו על לבבך צריכין אנו להתבונן על כוונה הזאת ושנסכים עליה. וע"כ נ"ל שהלכה כדברי מי שאומר עד [על] לבבך, עד (על) שם צריך כוונת הלב.

לקבל עומ"ש בשמחה וה' מצוות הנובעים מזה

ואמנם לא יתכן הכוונה האמתית אף בגמר הלב על זה כולו אם תהיה בהסכמה הכרחית מתוך היראה, כי מסכים לפחד הגמול והעונש, ושמח היה אם [לא] נצטוו ולא נצרך לכך. ואין זו עבודה שלימה, עד שיהיה שמח בעת שנצטווה ומצא עצמו בגמר דעתו על הקיום. [מצוה ו' ז'] והוא אומרו וְשִׁנְתָּם לְבָבְךָ וְדַבַּרְתָּ בָּם, כאדם המלמד לבנו דברים ערבים עליו והם מורגלים בפיו ומדבר מהם תדיר, שאין אדם מדבר בדברים שלבו קץ ומואס בהם. ולהניח אותם כעדי בין העינים, [מצוה ח' ט'] והוא אומרו וְהָיוּ לְטִטְפַּת בֵּין עֵינֶיךָ. שיהיה הדבר תמיד בין עיניו, ושל לא יעבור אפילו רגע. טוטפות עדויים. וכמו ששנינו בשבת (נז, א) ולא בטוטפת ולא בסרביטין. [מצוה י'] ולכתוב אותם על פתחי השערים, כדי שיהא הדבר תמיד בין עיניו, ושל לא יעבור אפילו רגע מזכרונו, וכדי שנתפאר ונתעזר בו.

לשמו ולקחנו לחלקו. כאומרו "בהנחל עליון גוים" וכו', "כי חלק ה' עמו" (דברים לב, ח-ט).

מצוה ג': להאמין ביהודו

ושחוא יתברך אֶחָד ואין עוד. וכבר ביאר כל מה שאמרנו באומרו "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד" (שם ד, לט), וידעת היום כולל הלימוד והשמיעה, והשבות אל לבבך על החקירה. כי ה' הוא האלהים כולל האמונה והקבלה. שהחקירה תביא לדעת שאין עוד זולתו אדון בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד.

מצוה ד': אהבה בכל לב הנובע מתוקף אמונה

ואחר שנדע ונסכים על זה אז באמת ראוי לאהוב אותו בכל לבבנו ובכל נפשנו ובכל מאודנו, כי משלו הכל, ומשלו נתן לו. כמאמר דוד מלך ישראל ע"ה "כי ממך הכל ומידך נתנו לך" (דה"א כט, יד), והוא אומרו וְאַהֲבָתְךָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ בְּשֵׁנֵי יָרֵיךְ. וכמו שאמרו ז"ל (ברכות נד, א) בשני יצריך ביצר הטוב וביצר הרע, ויצר הרע הוא המפתה לאדם ללכת אחר חמדת הלב. והזהירנו להיות חשק עבודתו ואהבתו יתברך מבזה כל החשקים. כאומרו "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה [בוז יבוזו לו]" (שה"ש ח, ז), והוא מדתו של אברהם אבינו ע"ה, שניתן לו בן בעת זקנתו אחר היותו חשוך בנים ושנתאוה לו כל ימיו. והיה המעולה שבמין האנושי, ועיקרו בחפץ חסד, ונעשה לו אכזרי לאהבת בוראו לשחוט אותו בידו [וזה הוא ביצ"ט]. ועזב ושכח אהבת בנו יחידו אשר אהבו תכלית אהבה וחשק, [וזה הוא ביצה"ר] להיות אהבתו גוברת ומשכחת כל החשקים והתאוה. והוא שנקרא אוהב, כאומרו "זרע אברהם אוהבי" (ישעיה מא, ח).

ובכל נפשך כולל כל מה שיגיע לאדם מן הנזקים והעצר, ואפילו נטילת נפשו בקיום המצות. כאמרם ז"ל (ויקרא לב, א) מה לך יוצא ליסקל, על שמלתי את בני, מה לך יוצא לישרף, על שנטלתי את הלולב, והוא מדתו של יצחק אבינו ע"ה שנעקד על גבי המזבח ופשט צוארו תחת הסכין לחשבו כי השי"ת חפץ בכך. ובכל מאדך, למאוס כל ממונו אם יצטרך לכך לקיים עבודתו יתברך. כיעקב אבינו ע"ה שמאס בעושר בית אביו, ובחר לו להיות יושב אהלים. ואמר "וכל אשר נתן לי עשר אעשרנו

ראש השנה תשפ"ז

(אור החיים פרשת בחקותי כו, יח)

מתוך המהדורה החדשה של הספר "כל הכתוב לחיים"
לזכות הפטרון יהודה בן שרה מרים, וכל משפ'

חידות גפלאות בעשנת של האור החיים הקדוש

2

עיתון הספר הנפלא "שפע אור"
הוראות הדרכות צריכות האור החיים הקדוש בענייני השפעות טובות וענייני חזרה
בהוצאת ידידינו הנגיד הערועס צוה"ר יואל לאנדא שליט"א

שבע אור

שער התורה

♦ תורה לשמה ♦

הלימוד המובהק הוא תורה לשמה:

יח. הנה הלימוד המובהק והראוי ביותר הוא, כאשר ילמד האדם תורה לשמה, לקיים מצות ה' שציוונו לעסוק בתורה, ולעשות נחת רוח לפניו יתברך שמו (ט).

הלומד לשמה ניצל מן היצר הרע:

יט. וכאשר אשר לומד האדם תורה לשמה, זוכה שהתורה תהיה מגנא ומצלא מן החטא, וניצל מידי היצר הרע, שלא להיכשל בעבירות חלילה (כ).

בתחילת הלימוד ילמוד גם שלא לשמה:

כ. והנה אם עומד האדם בתחילת הלימוד, או אז גם אם אין בידו לעסוק בתורה לשמה, וכוונתו על מנת להתכבד או אפילו על מנת לקנטר, אל יבטל עצמו וילמד תורה, כי מתוך שלא לשמה בא לשמה, והתורה מחזירתו ללמוד לשמה (כא).

לאחר שלמד כבר, אין ללמוד שלא לשמה כלל:

כא. אולם לאחר שכבר למד הרבה והחכים בתורה, אל ילמד שלא לשמה, כגון להתכבד או לקנטר, כי הרי זה מגונה, וכל הלומד לשם כך מוטב שלא היה נברא (כב).

♦ ולמידתם אתם ♦

צריך ללמוד באימה ובריאה:

כב. העוסק בתורה צריך ללמוד באימה ובריאה, מתוך ידיעה שהקב"ה הוא נותן התורה, וכי ממקום קדוש עליון ניתנה (כג).

צריך להתגבר על מידת העצלות:

כג. וצריך האדם להתעצם ולהתחזק בלימוד התורה, מתוך התגברות והתעצמות על מידת העצלות, כי רק על ידי זה, יוכל האדם להשיג את דברי התורה הזאת (כד).

צריך ללמוד ביגיעה ובעיון:

כד. עוד צריך להזהר ללמוד בכל כוחו וימי נפשו ולבבו, מתוך יגיעת נפש ובשר, לעיין ולדקדק בעומק פלפול וסברא, וצריך המעיין לבדוק עד מקום שידו מגעת (כה).

צריך להבין ולהשכיל מה שלומד:

כה. בעת לימודו צריך להתיישב בכל פרט ופרט, עד שיעמוד על עיקרון של דברים, להבינם על בוריים, ותהיה שמיעתו מכוונת ומיושבת על לבו (כו).

♦ וידעתם היום ♦

מצוה נוספת היא ידיעת התורה:

כו. בנוסף למצות תלמוד תורה, יש עוד מצוה של ידיעת התורה, וחיוב זה מוטל על כל איש מישראל (כז).

יש מצות שבלי ידיעתם א"א לשמור המצות:

כז. אמנם יש מצות אשר מלבד מצות הידיעה, צריך האדם לדעת אותן על בוריים מצד חובת גברא, כי בלי ידיעת אותן המצות, אי אפשר להתנהג כדת משה וישראל, ולשמור את מצות התורה כהלכתן (כח).

מקור השפע

ה' אליקין:

(כד) 'אור החיים' (שמות יט, ב): 'א...הא' הוא התגברות והתעצמות בעסק התורה, כי העצלות הוא עשב המפסיד השתנה... עד גדר שימית עצמו עליה'.

(כה) 'חפץ השם' (שבת פח ע"ג): 'למיימנים וכו'... מכאן תוכחת מגולה לכת של תלמידי חכמים אשר לומדים בתנוג... אלא דצריך לטרוח בכל כחו אשר נתון בימין... וצריך המעיין לבדוק עד מקום שידו מגעת, ואם ידע דאיכא תלמידי חכמים מעיין יותר ממנו בפלפול וסברא, בוא יבוא אצלו לידע עומק הש"ס'.

(כו) 'אור החיים' (בבבד כו, כד): 'אם צריך להתיישב בכל פרט ופרט מהתורה, עד שיעמד על עקרו, כמצטרך בעמק הלכה, כי הוא זה עקר התורה'.

(כז) 'אור החיים' (שמות כא, א): 'האמת כי חובת ידיעת התורה לכל איש ישראל'.

(כח) 'אור החיים' (שמות כא, א): 'אשר תשים לפניכם... כי להיות שיש חלקים בתורה שהם חובת גברא, לדעת את אשר יעבדו... המשל בזה אם לא ידע שאסור לאכול טרפה, הרי הוא אוכלה, וכן הדם וחלב, ובמצות עשה פסח מצה ומרור... הן אלה יתחייב לדעתם...'.

(יט) 'אור החיים' (שמות כו, ב): 'ויקחו אליך שמן זית זך, ירמוז אל התורה שנמשלה לשמן... ודקדק לומר זך, שצריכין לעסוק בתורה לשמה, בלי שמרים, שהם לקטנר ח"ו או להתגדל'.

(כ) 'אור החיים' (ויקרא כו, ג): 'ותנאי הוא הדבר ואת מצותי שבה, ב' מצות הצריכים בלימודה, שלא ילמוד לא לקנטר ולא להתכבד, אז תשמרו ועשיתם אותם, מבטיח הכתוב שהגם שתבא עבירה לידו יהיה ניצול ממנו'. וכן (ויקרא כו, יד): '...שאין מציל מהיצר אלא תורה לשמה'.

(כא) 'ראשון לציון' (הל' ת"ת, סימן רמז): '...דש' חילוק בין תחלת הלימוד, לאחר שלמד, ובתחלת הלימוד בכל גוונא אפילו להתירה או לקנטר שרי, דאמרינן מתוך שלא לשמה בא לשמה, תורתו מחזירתו ללמוד לשמה'.

(כב) 'ראשון לציון' (הל' ת"ת, סימן רמז): 'ואחר שלמד ונתחכם, אז אם ילמוד לקנטר או להתירה, מוטב שנפכה לו שליתו על פניו... נוח לו שלא נברא'.

(כג) 'אור החיים' (כח, א): 'כיון הכתוב לומר, שצריך שיעסוק בתורה, בגדר מעלתם על הדברים, שממקום קדוש עליון באו... כפי ערך המדבר אותם, שהוא

עזרת לשבת קודש - עזרת
אור החיים לזכרון השפיעו עשה ואלו
הוא, וכל עשה

שבת קודש בהיכל רבינו הק'

רבינו חיבר תפילה על גלות השכינה, לאומרה בראש השנה וביום כיפור

בקותסר "סדר תיקון שובבים", שיל' ע"י ר' יצחק ב"ר משה די פאס, בחורף של שנת ת"ק בליוורנו [בעת שרבינו היה שם בדרכו לארץ הקודש], הביא וכתב:

תפלה שישד ה"ה הרב המובהק הכולל החסיד והעניו כמוהו"ר חיים בן עטר יא"א, לאומרה בראש השנה בג' תפלות אחר גמר העמידה, קודם 'אלוקי נצור', וביום כיפור בעוד שהשליח ציבור אומר 'ועובר ה' על פניו'.
זה נוסח התפילה:

וְהִי רִצּוֹן מִלְפָּנֶיךָ אֱבִינוּ מִלְכֵנוּ אֱלֹהֵינוּ יְדִידוֹת אֹדֶר נִפְשֵׁנוּ דוֹחֵנוּ וְנִשְׁמָתֵנוּ, לְמַעַן בְּרִיתְךָ אֲשֶׁר
קָרַת לְשִׁלְשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שְׂאִינָן חֻזְרוֹת דִּיקָם לְעוֹלָם מִלְפָּנֶיךָ, וְכֵן אֶהְיֶה וְהִשְׁבֵּנוּ
שְׂכִינְתְּךָ לְבֵית קִדְשֵׁנוּ וְתִחְדָּד לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ בְּנוּ כִּימֵי קֶדֶם, כִּי קָשָׁה פִּרְדָּתְךָ מִמֶּנּוּ כִּפְרִדַּת נִפְשֵׁנוּ
מִגּוֹשְׁפֵנוּ, הִמּוּ מַעֲיֵנוּ וְקָלְתָה נִפְשֵׁנוּ אֶל נְאֻלַּת שְׂכִינְתְּךָ וְאֶל מַעוֹן קִדְשְׁךָ, וְלִדְּוָנֶךָ יִי נִכְסִפֵּנוּ. הִנֵּנוּ
מִתְנַגְּסִים וְבוֹכִים לְפָנֶיךָ יְיָ אֱבִי הַרְחֵקֵנוּ מֵעֲלֻת הַשְּׂכִינָה - הוֹשִׁיעָה יְיָ שְׂכִינְתְּךָ, וְדַבֵּק נִפְשֵׁנוּ
בְּאַהֲבָתְךָ הַנְּעִימָה וְהַעֲרִיכָה עַל נִפְשֵׁנוּ דוֹחֵנוּ וְנִשְׁמָתֵנוּ, וְיַעֲלֵנוּ מִלְכֵנוּ בְּהִיכָלֵךְ.

הזהיר לומר כל הפזמונים והתחנונים בראש השנה וביום כיפור

רבינו הקדוש בספרו חפץ ה' (ברכות יא, א) כתב:

ראיתי להוכיח מכאן לחזק המנהג שנהגו לומר הרבה פזמונים ותחנונים ביום התענית וביום ראש השנה ויום הכפורים בתוך שמונהעשרה, כפי סדר הנוגע לכל אחד, כי כן נהגו רשות רבותינו להוסיף כפי מה שירצו, ודלא כמנהגים להשמיט הפזמונים ביום 'יום הכפורים' מתוך התפילה, כי מנהג אבותינו תורה. וכן ראוי להניח הסדר שכתוב במחזורים.

1. המכוון בה על העתיד להיות בגאולה העתידה, כמ"ש (מלאכי א, ג) "פתאום יבוא האדון אל היכל". והלשון הוא מתיק"ז (כו, א): "הנה הוא יבוא ויגדל מלכא בהיכלא דאיהו אר"י, כונא דא - יאיהוה"ל, הא מלכא בהיכלא"ל, [והיינו כי שם אר"י איהו חושבן היכל' (שם לב, ב), ושם דא אתקין ביתא למלכא (זוה"ק ויקרא כא, ב), וכאשר יגדל מלכא בהיכלא, הוא יחיד ב' השמות הו"ה אר"י, דהיינו יחיד קוב"ה ושכינתו (תיקוני זוהר חור ש"ק א, ג), ורבינו רמז לזה בקצת, באור החיים הקדוש, סוף פרשת שלח].

החיבור של רבינו 'אור החיים' הקדוש זי"ע והפצת תורתו הק'

- שיעורים יומיים קצרים וברורים בספח"ק אור החיים באידיש ובעברית
- הדפסת וחלוקת ספרי האור החיים הק' המסוגלים לשמירה והצלחה
- תפילות והזכרת שמות בציון רבינו הק' ע"י ראש המכון בכל שבוע
- הוצאת והפצת גליון שבועי במשנת רבינו הקדוש לזכרון הרבים
- כולל להוראה "כנסת ישראל", כשמו ובדרכו של ישיבת רבינו הק'
- כולל "ליל שיש" ללימוד ספח"ק "אור החיים" על הפרשה

לפרטים והשתתפות במפעלות הקדוש בקו מורשת אור החיים: 0733713620

ספרי מכון "מורשת אור החיים הקדוש"

בראשות הרה"ג משה שווארץ שליט"א

זמירות לשבת קודש עזרת אור החיים
(גם בספח"ק ע"י) מני אור החיים על סדר הזמירות. ופרטים רחבים על מניני וזמירות רבים במניני שבת קודש.

סידור עם פירוש אור החיים הק'
לחול ולשבת נוסח ספר - ב' כרכים.
ונסח עזרת המזרח - בכרך אחד.

כתבי אור החיים הקדוש:
גלויות ואגרות מכתבי רבינו הק' ותלמידיו,
עם ליקוטי שפסות מכתבי תלמידיו רבינו.

כל המצות לחיים:
ילקוט אלפי ביאורים והערות מפורטות על ספר
אור החיים הק' - ב' כרכים. עם הפניות.

פרי תואר:
על יורה דעה - ח' כרכים וסו"א - ח' כרכים - נכס;
עם ביאורים והערות, ומסור "מסקי פרי תואר"

מניני ומסקי חפץ ה':
אור מני אור החיים על מניני ומסקי חפץ ה', נעלם הספר הקדוש
חפץ ה' על פסוקות חפץ ה', עם ביאורים והערות נפלאים

תהלים עזרת אור החיים:
אור מניני וזמירות תהלים אור החיים משולבים במדק
התהלים. עם פניות ומפניות.

נר המערכה:
פרקי חיים ותולדות רבינו בעל אור החיים הק', עם מסמכים
ועילויים נדירים. מס עז. מכל מפניות ומפניות.

שערי אור החיים:
ביאור דרש על התפילות אור החיים, ומדפיס מכון
ובללים ללימוד ספח"ק אור החיים.

ראשון לעיון:
על ש"ם נר יורה דעה - ח' כרכים. עם ביאורים
והערות, וכרך מיוחד "מסקי ראשון לעיון"

להשיג בקו המורשת 0733713620, או בנדרים פלוס קופת 'מורשת אור החיים'.

או במייל: torat6398@gmail.com | הפצה: ש. פרנקל 0534153889

להצטרפות לקבלת הגליון, במייל המערכת: g0774904173@gmail.com

גליון יב

ראש השנה תשפ"ז

הגליון השבועי ללימוד סגנון על עם ישראל ברוח משנתו של רבינו הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב בעל הקדושת לוי סגנון של ישראל

דורש טוב לעמו

מליצה ישראל מרבינו

במוסף של ראש השנה, כאשר הגיע רבינו בפסוקי הזכרונות לפסוק ועל ידי עבדיך הנביאים וכו' והקימותי לך ברית עולם' [קודם שאמר 'ונאמר הבן יקיר לי אפרים'] אמר בניגון המפורסם החודר עד עומקי הלב ומעורר את הרגש, בזה הלשון: 'א' יודענע איז פאר מיר געקומען און האט זייער געוויינט, האב איך זי געפרעגט 'וואס וויינסטו דו', האט די יודענע צו מיר געזאגט 'וויא זאל איך נישט וויינען, וויא זאל איך נישט וויינען, די קאפ טוהט מיר ווייא'. האב איך איהר געזאגט 'וויין נישט, וויין נישט, ווייל אז איהר וועט וויינען וועט אייך די קאפ נאך מער ווייא טוהן'. האט די יודענע געזאגט 'וויא זאל איך נישט וויינען, וויא זאל איך נישט וויינען, איך איין איינציגע זעה, און דא גייט דער הייליגער יום הדין, און ווער ווייסט אויב עהר וועט זוכה בדין זיין'. האב איך איהר געזאגט 'ווייט נישט, ווייט נישט, עהר וועט בוודאי זוכה בדין זיין, א טאטע האט רחמנות אויף זיין קינד, ובפרט אויף אזא טייער קינד, אזא וויא עס שטייט אין פסוק (וימיה לא, יט) "הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אוכרנו עוד על כל המו מעי לו רחם ארחמנו נאם ה'".

[תרגום: יהודיה באה לפני ובכתה מאוד. שאלתי אותה מדוע היא בוכה והיא ענתה לי וכי כיצד לא אבכה כאשר ראשי כואב, אמרתי לה אל תבכי, כי אם תבכי יכאב לך הראש עוד יותר, אמרה לי היהודיה וכי כיצד לא אבכה כאשר יש לי בן יחיד, ועתה מתקרב יום הדין ואיני יודעת אם יזכה בדין, אז אמרתי לה אל תבכי כי הוא בוודאי יזכה בדין, כי האב מרחם על בנו ובפרט על בן יקר כזה, וכמו שכתוב "הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אוכרנו עוד על כל המו מעי לו רחם ארחמנו נאם ה'".]

דברים עריבים ח"א פ"ג, עשר אורות מערכת ג' אות טו

פניני קדושת לוי

אמרות טהורות מתורת רבינו

והמקבל רוצה לקבל ואין מי שיעכב. אמנם אם יש מי שמתנגד לכך שהנותן יתן את המתנה עבור המקבל, והמתנגדים עושים כל מיני פעולות כדי שהמתנה לא תבוא לידי המקבל, אז צריך הנותן לכתוב על שטר חתום, שהמתנה שייכת למקבל, ואז לא יוכלו כל המתנגדים להוציאה מידו, לאחר שהיא כבר בידי על פי חוק.

זה מה שאנו מבקשים 'זכרנו לחיים' בגלל שאתה הוא 'מלך חפץ בחיים', ועל כן אין אנו צריכים שום כתב ושטר על כך, כיון שאתה חפץ לתת לנו חיים, ודי בזכירה בפה. וכמו שידוע מאמר חז"ל (ברכות ז.) שכל מה שהשם יתברך אומר לטוב, אפילו אם אמר זאת על תנאי, אין הוא חוזר בו. וכל שכן כאשר השם יתברך גוזר להטיב לבניו, בוודאי לא יסוג אחור להפר את עצתו ולהשפיע להם כל טוב, כי עצת ה' לעולם תעמוד לטוב לבניו. אמנם כיון שיש כוחות המתייצבים להטות, על כן צריך שיכתוב זאת ה' בספר, כדי שידוע כל המתנגדים והמקטרגים כי הדבר גמור ואין שוב ביכולתם למנוע מאתנו את כל הטובה, אחר שנחקק בספר, וממילא יסתלקו.

ועל כן אנו מבקשים 'וכתבנו בספר החיים למען אלקים' - בעבור מדת אלקים שכידוע היא מדת הדין, וכיון שיש מדת הדין המונעת את השפעות הטובה לעם בני ישראל, על כן בקשתנו שיכתב זאת בספר לחיים, למען יסוגו אחור כל המוסטינים.

מתקיימת. אבל כאשר השי"ת דן את עולמו בחסד אז יש לו קיום ואין מי שיטבל. וזהו פירוש 'ויכון בחסד כסאך ותשב עליו באמת' שכאשר השי"ת כונן את כסאו ודן את עולמו בחסד, אז הוא באמת, שיש לדון זה קיום.

בראש השנה שחל בשבת בהכרח שיכתבו כל ישראל לחיים

יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת (ראש השנה פרק ד משנה א).

רגיל היה רבינו זיע"א להמליץ טוב על ישראל ולומר תמיד בראש השנה שחל להיות בשבת 'רבנו של עולם, בשנה זו צריך אתה לכתוב את כל ישראל לחיים, כי אם חס ושלום לא כן, האין אתה רשאי לכתוב בשבת, הלא הוא חילול שבת. אבל כאשר נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך בית ישראל לחיים טובים ולשלום, רשאי אתה לכתוב, כי פיקוח נפש דוחה את השבת.

זה שאמרו במשנה 'יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת', 'יום טוב' - דהיינו היום הוא טוב מאוד, ומפרש והולך איזה יום הוא יום טוב מאוד, 'של ראש השנה' - אף על פי שהוא יום הדין עם זאת הוא טוב, ומפרט מתי הוא טוב מאוד, על זה אמר בזמן 'שחל להיות בשבת', וכמו קדושת לוי - ליקוטים חדשים, ועוד שנתבאר.

זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים.

כאשר אחד רוצה לתת מתנה לחבירו, ואין מי שיאמר לו דעה בענין זה, ואין שום משטין שימנע ממנו לתת את המתנה, הלא בוודאי די בזה שאומר לו שהוא רוצה לתת לו את המתנה, ואז כבר יודעים שניהם שהמתנה תינתן, ואין צריך לעשות על כך שום שטר או כתב, כי הנותן רצה לתת

צריך לחתוך את מדת הדין ולעבוד את השי"ת במדת הרחמים

זמרו אלקים זמרו זמרו למלכנו זמרו (תהלים מז, ט).

בראש השנה ויום הכפורים הוא המתקת הדין, ובימים אלו צריך האדם לחתוך את הדינים ולעבוד את הבורא יתברך במדת הרחמים - לעורר רחמים כאב הדין את בנו, ולא במדת דין - כשופט המעמיד את עמו במשפט. והנה ידוע ששם 'אלקים' מרמז על מדת הדין. ועל כן יש לומר פירוש הפסוק "זמרו אלקים זמרו" מלשון 'לזמר עריצים', שבימים אלו אשר השי"ת יושב לדון את כל ברואי עולם, עליכם לראות שיש לחתוך את מדת הדין כדי שהמלך היושב על כסא המשפט לא ידון את עמו במדת הדין, אלא כאב את בנו, ויציל אותנו מכל דופי.

ויפון בַּחֲסֵד כִּסְאָהּ וְתִשֵּׁב עָלֶיהָ בְּאֵמֶת (תהלים ז' עתה תוקף).

כאשר הקדוש ברוך דן את עולמו בחסד, אז יש קיום לדין שדן את העולם, ודבר שיש לו קיום נקרא 'אמת', אבל אם חס ושלום אין הקדוש ברוך הוא

דן את ישראל במדת הדין אז בכה וצדיקים שבדור לבטל את מה שגזר השי"ת, וכמו שאמר חז"ל (מועד קטן טז:) על הפסוק (שמואל ב, כ, ג) "צדיק מושל יראת אלקים" אמר רב אבהו כך אמר אלקי ישראל 'לי דבר צור ישראל, אני מושל באדם, מי מושל בי? צדיק, שאני גוזר גזרה והצדיק מבטלה'. ואם כן נמצא כביכול שגזירת השי"ת אינה

שימועה טובה

מדיברות קדשו

השי"ת רוצה שיבקשו מאתו מידי יום ביומו מה שצריכים אליו, והוא בשביל אהבת ישראל שרוצה לשמוע קולו תמיד, לכן אינו משפיע השפע בראש השנה מיד בבחינת הדיבור רק בבחינת קול, ובכל יום מתפשטת לאיזה דבר שיצאה הצדיק כדי להתפלל אליו בכל יום.

בפי ישרים תתרומים

מרן ה'חפץ חיים' רבי ישראל מאיר מראדין ז"ע"א

יפה שיחתן (ח"ב עמ' רב"י).

פניני הדרכה ישירה

ל'יקוטי הנהגות מדברי רבינו

עניני תשובה (ד)

טעם שמדריגת בעלי תשובה גדולה משל צדיקים

בעל תשובה אשר סר מאחרי' ה' במעשים הרעים והמתועבים וכאשר ניהם על הרעה אשר עשה ויתמרמר בנפשו על אשר נותרהו מה' ונבדל ונכרת מחיי החיים וכל השבילין וארוחת ה' נסתכחו ממנו ונתגשם מאוד בחומריית התאוות, ועתה איך יבוא לפני ה' והדר גאוונו במעשים המלוכלכים, אזי במסותרים תבכה ונפשו ובמר יצעק ולפני ה' ישפוך שיחו, מעומקא דלבא, כמו שכתוב "ממעמקים קראתיך" במסירת נפש ובביטול במציאות, ולכן יוכל לעלות להגיע למדרגה גדולה יותר מצדיקים גמורים אשר עובדים את ה' בתורה ומצוות כו', כי הצדיקים עבדוהם הם עולים במעלות המודריגת בדרגה ובשיעור, כל אחד ואחד לפני עבודתו. אבל הבעל תשובה עולה למעלה מעלה מהם, היינו לפני עצמות הבורא ברוך הוא, אחרי אשר השליך את נפשו מנגדו וצוועק לה' מעומק הלב במסירת נפש ובביטול במציאות. לכן באתערותא דלתתא אתערותא דעלילא, בבחינת להמשיך עליו אור וחיות מעצמות הבורא ברוך הוא, שלמעלה מעלה מסדר השתלשלות, אשר צדיקים גמורים אינם יכולים לעלות ולבוא למדרגה זו, ה' המשתכחם אינם דק לפני ערך עבודתם. וזהו "תשובה שראול עד ה' אלשך", פירוש שבבחינת תשובה עולים לפני שיעורא דה' וזהו גם כן אם תשוב ישראל אלי תשוב אלי ייבא לפני עצמות הבורא ברוך הוא.

קדושת לוי, ליקוטים ד"ה לא כל המרבה

ע"י אמונה שהוא בריה חדשה יכול לשוב בתשובה

איתא במדרש (בראשית כא) אין ועתה אלא תשובה, ופירוש כן הוא, משום דכל אדם ואדם מישראל מחיבו להאמין באמונה שלימה שבכל רגע ורגע מקבל חיות מהבורא ברוך הוא כמו שדרשו (בראשית יא) "כל הנשמה תהלל כל נשימה ונשימה תהלל י-ה" (תהלים קיג, 1), שבכל רגע החיות רוצה לצאת מן האדם והקדוש ברוך הוא שולח לו בכל רגע חיות חדש. נמצא לפי זה מהני תשובה לכל אדם, כי בעת שעושה תשובה מאמין שהוא כעת בריה חדשה ובזה השם יתברך ברוב רחמיו אינו מזכיר לו עונות הראשונים. אבל אם חס ושולם אינו מאמין בזה חס ושולם לא מהני התשובה. וזה פירוש המדרש אין ועתה אלא תשובה, כיון שהוא מאמין שהוא עתה בריה חדשה מהני לו תשובה.

קדושת לוי, איכה ד"ה א"י השיבנו

בתי יהודים בברדיטשוב

באחד מימי הסליחות, קודם ראש השנה, בעוד רבינו משה הלך באחת מסמטאות העיר ברדיטשוב, ראה באחד מבתי העניים אור גדול מאיר. רבינו עצר מהילוכו ונכנס אל הבית, וזונה אשה צעירה יושבת על יד השלחן, והיא אומרת 'תחינות'. כאשר ראתה האשה את רבינו בפתח הבית הזדעזעה עד עמקי נשמתה, בידעה כי דרכו של רבינו ללכת לבתי החוטאים ולעוררם בתשובה, וכיון שבא רבינו אל ביתה הבינה כי בודאי ראה רבינו כי היא מהחוטאים. בלב נשבר ובקול מר פרצה האשה בבכי ואמרה 'אמנם חטאתי, אך כבר עשיתי תשובה, וכל מה שביכולתי כבר עשיתי כדי למרק את עוונותי'.

אמר לה רבינו: 'בתי, אל נא תתעצבי, לא חוטאת את אלא זכות גדולה יש לך. ספרי נא לי את אשר קרא לך'. פתחה האשה וסיפרה כי אביה ואמה גרו בכפר סמוך לברדיטשוב, והיו מתפרנסים מהמשק שחכרו מאת הפריץ אדון הכפר. כאשר נפטרו הוריה היתה אשה זו נערה בת שבע עשרה שנה, והלכה אל הפריץ והתחננה לפניו כי לא ידיח אותה מחזקת הוריה. כאשר ראה אותה הפריץ בערה בו אש התאוהו והתחיל לנבל את פיו כאשר הוא מדבר בפניה דיבורים גסים, אך אשה זו יראת ה' היתה, וכאשר שמעה את דבריו מיהרה להסתלק מן המקום וברחה מפניו. כאשר ראה אותו גוי כי היא ברוחה מפניו שינה את טעמו והתחיל לדבר בלשון רכה, ואמר 'חלילה לי לעשות לך רעה, אני נותן לך את כל המשק בחכירה לשלוש שנים ובחצי ממחיר החכירה', ותוך כדי דברו חזר שוב לדבר גסות דיבורים מאוסים. יראת ה' בערה בקרבה של נערה זו, והיא נסה מפני אותו רשע וברחה לביתה. כאשר חזרה לביתה לא מצאה מנוח לנפשה, וכל אותו הלילה לא נתנה תנומה לעיניה. והיה בבוקר, היא לקחה מספריים וגזזה את שערותיה, כדי שלא להכשיל בהם עוד בני אדם, ולמחרת היום ארזה את מעט מטלטליה ועזבה את הכפר, כדי להתרחק ממקום הסכנה, והשתקעה בעיר ברדיטשוב. לפונתה היא היתה משרתת כמה שנים בבתי עשירים, עד אשר זיכה אותה ה' והיא נישאה ליהודי ירא שמים, ויחד הם הקימו את ביתם. אך לפני כשנה בעלה נפטר, והותיר אותה אלמנה בודדה, ולבה נוקפה שימא חטאה גרם לבעלה שיפטר מן העולם בקיצור ימים.

כאשר שמעו רבינו את דבר הסיפור שאל את האישה היכן הם השערות הגזוזות. השיבה לו כי מכל צמותיה הארוכות רק תלתל אחד נשאר לה לזיכרון, ובלב מלא צער על רוע מזלה, על עניה ועמלה, הוציאה האשה את התלתל שנשאר והביטה בו בכאב, כאשר הוא מזכיר מלעייתו רוע נעוריה, וכיון שכך היא מצדיקה עליה את הדין. רבינו ראה זאת וממועת זלגו מעיניו, הוא חזיק אותה בדברים וברך אותה בכל טוב.

כאשר הגיע ראש השנה, קודם התקיעות עלה רבינו לבימה לתקיעת שופר. רבינו עמד ושתק, וגנח, ואז נשא את עיניו למעלה ואמר 'רבונו של עולם, אם עווננו ענו בנו, אם פשעינו מכריעים את הכף לחובה, תקח נא את תלתל השיער של האשה העלובה ותניחנה על הכף השניה, בטוח אני כי תלתל זה יכריע לזכוננו'.

באותה שעה נעשה רעש גדול בפמליא של מעלה, טענותיו של השטן נסתמו, ושערי שמים נפתחו לרווחה וכל תפילות ישראלך התקבלו לרחמים ולרצון, ואותה שנה היתה שנה של ברכה והצלחה לכל ישראל.

סיפורי חסידים (ראש השנה אות יז)

סיפורי חסידים (ראש השנה אות יז)

בקשת המערכת

הננו פונים בזאת לקהל הקוראים המעוניינים לשלוח סיפורים בני זמנינו על לימודי זכות וסגנון על כלל ישראל, או כל חומר אחר אשר ראוי להעלות על גבי גליון זה, וכן רעיון לשיפור או יעול הגליון למען הפצת דרכו והליכותיו של הרה"ק מבראדיטשוב זצ"ע לשלוח אל המערכת בדוא"ל 7172759s@gmail.com

קחו חלק בהדפסת הגליון לע"נ/לזכות, ובוודאי זכות הרה"ק מבארדיטשוב תגן על כל השותפים בהפצת מעיינותיו

בית העירוב

בית הוראה וביהמ"ד גבוה להלכות עירובין

גליון מס' 45 ראש השנה תשפ"ז

בית העירוב

עדות מכלי ראשון על הנעשה במשמר הירדן

מין מתלי בית העירוב

שאני יכול לעשות זה לדבר על ליבם, להאיר פנים, להשפיע בדרכים כאלו ואחרות. מכאן והלאה ההחלטה נתונה ביד כל אחד ואחד האם לשמור בפועל מצוה כזו או אחרת, והאם להימנע מאיסור כזה או אחר.

שונה הדבר לגמרי ענין העירוב. כאן אין לי צורך לדבר עם כל אחד ואחד, אין צורך להשפיע, ההחלטה לאו דווקא נתונה בידי כל תושב ותושב. כשאנחנו מקימים עירוב מסביב לכל המושב, באותו רגע הצלתי בבת אחת את כל היהודים שגרים כאן מאיסור הוצאה! מכאן והלאה אני כבר לא חייב לדבר איתם כלל על הענין.

לכן אני מרגיש את כובד האחריות מונחת על כתפי דווקא בענין העירוב יותר מכל דבר אחר. ברוך ה' מצאתי שותף נאמן, הרה"ג רבי ישעיה וינד שליט"א ראש בית ההוראה בית העירוב, יחד עם רבני ופעילי הארגון, הבינו את גודל האחריות מחד, ואת הזכות העצומה מאידך. לכן הם החליטו להיכנס לעניין.

אבל ברור שנוכל להרים את פרויקט העירוב במושבים משמר הירדן ואלופלט רק יחד עם הציבור, אם יהודים בעלי לב חם למען השבת יצטרפו.

המשך בעמוד הבא <<<

מושב משמר הירדן ללא עירוב

מספר לנו הרב הלפרין, שגר סמוך ליישובים אליפלט ומשמר הירדן, ופועל מזה שנים להחזיר קצת אידישקייט בקרב התושבים באזור. "קחו למשל את מושב משמר הירדן, אמנם יש בית כנסת במושב אבל רוב התושבים רחוקים משמירת תורה ומצוות, יש ביניהם גם שומרי מסורת, אך מיעוט קטן ביניהם שומרי שבת.

כשאנחנו אומרים 'שומרי שבת', זה לא תמיד אומר שמירת שבת כפי שאנחנו מבינים את זה. לא כל שומרי השבת באמת מקפידים על כל פרטי ודקדוקי ההלכה. לדוגמה, ביישוב אין עירוב, ואף פעם גם לא היה. אני זוכר כשהייתי בחור ירושלמי נשאלתי למה ביטלו חז"ל את המצווה הגדולה של תקיעת שופר כשראש השנה חל בשבת, מחשש שמא יעבירו ארבע אמות ברשות הרבים? הלא יש עירוב שמתיר לטלטל. אנחנו רואים בגמרא שגם בימי חז"ל היו עירובין במקומות שהתגוררו שם יהודים.

בזמנו, באמת לא הייתה לנו תשובה על כך. כבחרו חרדי ידעתי שיש עירוב ואין שום חשש להיכשל בטלטול. אך כיום, לצערי הקושיא נעלמה, אני כבר מבין היטב את גזירת חז"ל. אני רק מתאר לעצמי אם היתה לנו כיום מצוות תקיעת שופר גם בשבת, בקלות היו היהודים כאן יכולים להיכשל בטלטול השופר, רח"ל.

למה כואב לכם דווקא שאין עירוב, הלא ישנם עוד חילולי שבת? אתה צודק מאוד, כל חילול שבת הוא נורא בין מדאורייתא ובין מדרבנן.

מאוצרות גאוני הדורות

כוח השבת בשנה הזאת

לאבינו שבשמים! לטובה על ידי קול השופר, לא איכפת לו, העיקר שלא יבולע לשבת, שלא ייכשלו באיסור הוצאה ויבואו להעביר השופר ד' אמות ברשות הרבים, ותתחיל השבת חלילה.

וזוהי מסירות נפש גדולה מצד ישראל, שהם מוסרים נפשם למען השבת המרמזת על קדושת שמו ית'. וכיין שכן הרי זה עצמו מה שאין אנו תוקעים בראש השנה שחל בשבת, היא עקידה רוחנית מופלגת שמועילה לרצות אותנו, כמו שמרצה זכרון שופר המזכירה זכות העקידה.

(משך חכמה פרשת אמור)

אחד המיוחד ממצוות החג הוא לתקוע בשופר של איל להזכיר זכות העקידה, שהתקיעה מכנסת זכות ישראל מה שחללנו מיצחק למסור עצמם לגמרי, כל תאוותיהם והרגשותיהם ושאלות החיים על מוקד אהבה ה' ותורתו.

ידוע כי בני ישראל והשם יתברך הנה פשני אוהבים נאמנים אשר כל אחד חושש על כבוד רעהו. לכן אחרי שידוע לנו גודל התועלות ממצוות שופר, אשר אף אם יבוטל באונס, הסכנה גדולה. ובכל זאת אמרו ישראל פן יבולע חלילה למצוות שבת אשר מעיד על קדושת שמו יתברך, יעבור עלינו מה ויתקדש שמו יתברך. אף אם יקטרג השטן, ולא ייפגס זכרוננו

היסטוריה רויית כאב, בשנים בהן חל ראש השנה בשבת...

...וגם טבח סימחת תורה

בשנת תשפ"ד נרצחו ביום אחד למעלה מ-1,100 יהודים

בית העירוב
בית הוראה וביהמ"ד גבוה להלכות עירובין

חייגו עכשיו וקחו חלק בהצלת אלפי יהודים מחילול שבת:

999-5666-02

בעל הערוך לנו בגילוי נפלא
כשחל ראש השנה בשבת — גורל השנה תלוי בשבת:
נכבד אותה בכל כוחנו, והיא עצמה תעמוד לנו
לסניגור ותהפוך את השנה לשנת ברכה וישועה.

האם יוכל ר' אשר ללכת לתקוע מחוץ לתחום?

יום השני, כיוון ששניהם כיום אחד דמי, דמה שהיה מונח בכניסת יום הראשון מועיל גם ליום השני.

אבל הראב"ד חולק על כך, שלדעתו לא אמרו קדושה אחת הן רק להחמיר ולא להקל. והיינו שנקטינן שב' ימי ר"ה קדושה אחת הן ולכן אי אפשר לערב יום אחד לרוח זו ויום השני לרוח אחרת, כמו שאי אפשר לערב חצי יום לרוח זו וחצי יום לרוח אחרת. אבל לא אמרינן דין זה לקולא שכיוון שכיומא אריכתא דמי אין צריך שיהא העירוב קיים גם בכניסת יום השני.

* האין נקטינן להלכה? *

הטור בסימן תט"ז בהביאו להלכה בשני ימים טובים של גלויות שיכול לערב כל יום לרוח אחרת, כתב "וכן הדין בכל ב' ימים טובים, חוץ משני ימים טובים של ראש השנה שהם קדושה אחת ואין מעריבין עליהם ב' עירובין". וכתב הב"ח שנראה מלשון הטור דנקט שר"ה קדושה אחת היא רק לחומרא שאין לערב לב' רוחות, אבל לקולא שאין צריך העירוב להיות קיים גם ביום השני, לזה לא נקטינן דקדושה אחת הן. והיא כדעת הראב"ד ודלא כדעת הרמב"ם.

וכן משמע גם מדברי המחבר שכתב בסגנון זה בשולחנו בסימן תט"ז סעיף א' 'אבל בשני ימים טובים של ראש השנה הרי הן כיום אחד, ואינו מערב לשני ימים אלא לרוח אחת'. וכן פסק הב"ח שלענין הלכה יש לפסוק לחומרא בהלכות עירובי תחומין, ולכן יש לבדוק שהעירוב קיים בכניסת יום הב' של ראש השנה.

אבל המג"א שם פירש מדברי המחבר שכונתו גם להקל שמועיל להניח העירוב רק בהתקדש יום ראשון של ר"ה ואין צריך להיות גם בכניסת יום השני, וכדעת הרמב"ם. והקשה המג"א דבהלכות יו"ט בסימן ת"ג פסק המחבר שבראש השנה אסור לבשל מיו"ט לחברו כמו כל יו"ט של גלויות, והיינו משום דלהקל לא אמרינן דקדושה אחת הן. ומתיר המג"א דקיימא לן שיום הראשון עיקר, ולכן אסור לבשל בו ליום השני. אבל לענין תחומין כיוון דיום ראשון עיקר, הרי יום השני חול ואין צריך לעירוב תחומין שמונת לצאת בו חוץ לתחום. בנתיבות שבת (פמ"ה קפ"ו) ביאר דברי המג"א, דהא

עירוב בדרך בין היישובים

דכתבו הפוסקים הטעם משום דקדושה אחת הן, משום שטעמא דיו"ט ראשון עיקר אינו מספיק אלא בצירוף הטעם דקדושה אחת הן.

אכן באמת מצינו בעוד כמה מקומות שחוששים גם בראש השנה לחומרא ואין מקילין כיוון שהן ב' קדושות, לכן כתב בערוך השולחן הטעם שהקילו בעירובי תחומין, דתחומין דרבנן, הם אמרו מצות עירובי תחומין, והם אמרו דקדושה אחת היא לענין עירובי תחומין, בין לקולא בין לחומרא.

גם האליה רבה הסכים עם המג"א, וכתב שכן הוא גם דעת הטור ודלא כביאור הב"ח בדברי הטור, וכן דייק מלשון הלבוש, וכן פסק החי"א. גם במשנה ברורה הביא את דברי המג"א להלכה.

וכתב בנתיבות שבת (פמ"ה קפ"ו) דאף ששבת ויו"ט שתי קדושות הן וקדושת שבת היא קדושה בפני עצמה, מכל מקום כשחל יום א' דראש השנה בשבת, אמרינן לחומרא שחל קדושת ר"ה על שבת ולכן הרי שני הימים כקדושה אחת שאי אפשר לערב לב' רוחות, ואם נאכל עירוב מותר ללכת גם ביום השני.

* להלכה בנידון דידן. *

נמצא להלכה לפי דעת רוב הפוסקים 'כול ר' אשר ללכת לתקוע ביום ב' דראש השנה, אף אם נאכל העירוב ואין נמצא במקומו בכניסת יום השני. וכן הדין גם כשחל יום א' בשבת.

כל הנכתב הנו בדרך ליבון הלכה, למעשה ישאל כל אחד את רבו.

מצוה מיוחדת מצא לו ר' אשר, שגר באחד היישובים בדרום הארץ. ביישוב סמוך ישנם כמה יהודים קשישים שכמעט לא יוצאים מביתם, אף לא לתפילה בבית כנסת. מזה כמה שנים שר' אשר מגיע אליהם בימי ראש השנה, עובר בין הבתים בהם דרים הקשישים, השופר בידו ותוקע עבורם, מוציאם ידי חובתם במצוות היום דאורייתא. אין זה כל פשוט עבורו להקדיש זמן ניכר באמצע היום בין התפילות, אך רצונו עז לזכות את היהודים הללו, וידע הוא שמצוות אלו משקלם רב על קף המאזניים בימי הדין.

אמנם היישוב אינו רחוק כל כך, אך כיוון שעליו ללכת כקילומטר וחצי כדי להגיע אליהם, צריך הוא להניח עירוב תחומין כדי שיוכל ללכת עם השופר יותר מאלפיים אמה. שהרי כידוע איסור טלטול והוצאה התירו ביום טוב לצורך, ולכן יכול הוא לטלטל את השופר בידו אף במקום שאין עירוב, אך איסור תחומין קיים גם ביו"ט.

את העירוב הוא מניח באמצע הדרך כפי שהדריכו רב הבקי בהלכות עירובין ותחומין. על פי הדין, כדי שהעירוב יחול צריך הוא להיות קיים בכניסת היום, ולכן אם אדם מניח עירוב לשבת וליו"ט שאחריו, אם רוצה הוא ללכת גם ביו"ט צריך העירוב להיות קיים על מקומו גם בכניסת היו"ט.

בשנת תשפ"ד היה הדבר, כשיום ראשון של ר"ה חל בשבת, אחד מחבריו של ר' אשר עבר במקרה לפנות ערב במקום שבו הניח את העירוב, וראה שפת העירוב נעלם.

כשנודע הדבר לו, אשר לא ידע מה לעשות, האם מותר לו ללכת לתקוע בשופר עבור היהודים במושב הסמוך, והאם בשנה כזו כשר"ה חל בשבת הדין שונה?

* מקורות הסוגיא *

שנינו במשנה עירובין דף לח. "רבי אליעזר אומר יום טוב הסמוך לשבת בין מלפניה ובין מלאחריה, מערב אדם שני עירובין". והיינו שיכול להניח עירוב תחומין אחד ללכת בשבת עוד אלפיים אמה לצד אחד של העיר, ולהניח ליו"ט עירוב לצד אחר של העיר, ויכול ללכת כל יום לצד שעיר. ותכמים חולקים שם. ושם אמר רב הלכה כרבי אליעזר דאמר שתי קדושות הן.

בגמ' מובאר שנחלקו האם שבת ויו"ט הסמוכים יש להם קדושה אחת וכיום אחד ארוך, או שתי קדושות הן, שיש להם דין כשתי ימים נפרדים. שאם קדושה אחת הן אי אפשר לעשות עירוב נפרד לכל יום, כשם שאי אפשר לעשות עירוב אחד לחצי שבת לצד אחד של העיר, ועוד עירוב שיחול בחצי שבת השניה לצד אחר של העיר, משום שכל היום אחד הוא, וכל מה שחל מתחילת היום נמשך לאורך היום כולו.

ולהלכה כיוון שנפסק כרבי אליעזר, כתב הרמב"ם שיש בזה קולא וחומרא. הקולא היא שיכול להניח כל יום עירוב לצד אחר. והחומרא היא שגם אם רוצה שהעירוב יחול לשני הימים לאותו צד של העיר, אין מועיל בזה שהניח את פת העירוב בכניסת יום הראשון, אלא הפת צריך להיות שם גם בכניסת יום השני, שהרי הוא קדושה אחרת וכו"ט חדש, וצריך חלות חדשה לעירוב. וכן פסק המחבר בשולחן ערוך סימן תט"ז סעיפים א' - ב'.

* ב' ימי ראש השנה. *

עוד שם במשנה דף לט. "רבי יהודה אומר ראש השנה שהיה ירא שמא תתעבר מערב אדם שני עירובין, ולא הודו לו תכמים". בגמ' נתבאר שחכמים אלו ר' יוסי הוא, שלדעתו בכל ב' ימים טובים של גלויות אפשר לערב כל יום לרוח אחרת, כיוון שהן ב' קדושות, אבל ברי"ה שני הימים הן קדושה אחת צריך שיהא עירוב אחד לשניהם.

כתב הרב המגיד שמדברי הרמב"ם נראה שלהלכה כיוון שלענין ר"ה נפסק כדעת חכמים שקדושה אחת הן, כי שם גם קולא שאין צריך שיהא העירוב מונח גם בכניסת

בין כתלי בית העירוב

המשך מעמוד קודם

ליום הדין עם זכויות של שמירת שבת, והיא תעמוד לו לזכות ולסגולה להיכתב לשנה טובה במיוחד.

ומכאן נאחל לכל השותפים העושים והמעשים למען השבת, למתנדבים היקרים והמסורים, לכל קוראנו ולכל בית ישראל בברכת כתיבה וחתימה טובה, בזכות השבת - כי היא מקור הברכה.

אלינו, אזי תוך זמן קצר יעמוד כאן העירוב על תילו, ומכאן ואילך 1,750 יהודים יינצלו מעשרות חילולי שבת. זו אינה זכות חד פעמית אלא זכות שתחזור על עצמה שוב ושוב, כל שבת מחדש."

הדברים נשמעים אחרת כאשר הם נאמרים מכלי ראשון, ממי שעד לדברים מקורב. מה גם שכבר הורו גדולי הדורות שהשנה חייב כל יהודי להגיע

* ניתן לתרום להקמת העירוב במשמר הירדן בטלפון 02-5-666-999 - 02-5-666-999, או דרך נדריים פלוס

בקופות בית העירוב בכותרת 'תשפ"ד שנה טובה'.

* ניתן להזמין שיעורים מרתקים בענייני עירובין בליווי מצגות, לימי חול המועד ובין המועדים, בטלפון 02-5-666-999 - 02-5-666-999, שלוחה 3-3.

* מענה הלכתי ומידע בענייני עירוב בבית הוראה 'בית העירוב': 02-5-666-999 - 02-5-666-999, שמואל בוכרין.

* לקבלת גיליון זה ישירות למייל שלח בקשה: E025666999@GMAIL.COM

לשירות
הציבור!

בקדושתו של אהרן

מִרְן הִרְהָ"ק מִהֶר"א מִבְּעֶלְזָא זִיע"א

היום הרת עולם

ומִרְן זִיע"א בִּצְעָקְתוֹ פֶּעַל לִסְקַל אֶת מִזְמִיתוֹ וְלִסְכוֹר אֶת פִּיהֶם מִכָּל וְכָל.

[ציון בזה, שבשנת תר"ב, כאשר הסתיימה בניית בית הכנסת הקדוש בבעלזא והבנין כולו עמד על מכונו, למעט עזרת הנשים, בקשו גדולי החסידים מכ"ק מִרְן מִהֶר"ש זִיע"א להכנס לבית הכנסת לחנוכה, אך מִרְן זִיע"א סירב ואמר שאין מן הראוי לחנוך את בית הכנסת בטרם תושלם בניית עזרת הנשים. מִרְן זִיע"א נימק אז את דבריו, שהרי אמרו חז"ל (בבא מציעא נט, ב): "אף על פי ששערי תפלה ננעלו, שערי דמעות לא ננעלו", ומכאן שמוטב לנו שתפלתנו תהייה ספוגות בדמעות. ולכן זקוקים אנו לתפלות הנשים שדמעתן מצויה ותפלתן מתוך בכי, שבכך מובטחים אנו שיתקבלו תפלותינו לרצון בשמי מעל - דרך שערי הדמעות הפתוחים לעד. מעתה, אם ניכנס כעת להתפלל בבית הכנסת לפני שעזרת הנשים תעמוד אף היא על תילה, יהיו חסרות דמעות הנשים השופכות לבן במים בתפלתן, ומי יעלה לנו את התפלות למרום... (כן סיפר נכד מִרְן מִהֶר"ש זִיע"א - הרה"צ רבי מנחם מנדלעא זצ"ל, בן הרה"ק רבי משה מקאריב זי"ע).

כן מסופר, שפעם אחת בעת שהיה כ"ק מִרְן מִהֶר"ש זִיע"א בדרכו מביתו נאווה קודש אל בית הכנסת, ועמדו בצד הדרך כמה נשים שרצו להיכנס לבית הכנסת והמתונו עד שמרן יעבור. משהרגיש מִרְן בכך, הורה לומר להם שיקדימו להיכנס לפניו לבית הכנסת, בהפסדו: "זיי זענען גוטע בעטערס!" (הן 'מבקשות' טובות).

"קול צעקת הדושים"

כ"ק מִהֶר"ש מְבִילְגֵיירִי זִיע"א מציין בכתבי הקודש, שכאשר אביו כ"ק מִרְן מִהֶר"ש זִיע"א היה קורא בתורה ביום כ' דראש השנה, היה מרים קולו בצעקה בפסוקים האחרונים של בני ראומה, בתיבות: "את נכח ואת נחם ואת תחש ואת מעכה" (בראשית כב, כד).

וכותב שם עוד, שגם זקינו כ"ק מִרְן מִהֶר"ש זִיע"א, שהיה רגיל לקרות בתורה מדי שבת בשבתו, כאשר היה קורא בתורה בפרשת וירא את הפסוק הנ"ל, היה צועק וצווח עד מאוד. כששאלוהו פעם מדוע נוהג הוא לצעוק במילים אלו, השיב: "ווען איך זאל נישט אזוי שרייען, וואלטן זיי חרוב געמאכט די וועלט" (אם לא הייתי צועק כך היו הם - כוחות הסתר אחרא - מחזירים את העולם).

עוד מביא כ"ק מִהֶר"ש זִיע"א, מה שכתב בזה הרה"ק בעל "אוהב ישראל" מאפסא זִיע"א בספרו הקדוש (סוף פרשת וירא): "מצאתי בקובץ ישן, ז'פליגשו כ' תחש ואת מעכה, 'תחש' - ראשי תיבות תיקעו חודש שיזפר, 'מעכה' ראשי תיבות מִלֵּךְ עַל בַּל הַעֲוִלִם, ולרמוז זה קורין פרישה זו בראש השנה יום ב'. והמשכיל יבין את כל זאת", עכ"ל.

בדומה לכך מסופר, שבראש השנה שנת תש"ח לפ"ק, כאשר בארץ ישראל התחוללו מהומות קשות מצד הפורעים הערבים ימ"ש, בעת שכ"ק מִרְן מִהֶר"א זִיע"א עמד וקרא בתורה ביום א' של ראש השנה, כאשר הגיע לתיבות "גרש האמה הזאת ואת

מעמד הכרות "המלך" היה מחזה נשגב וגורא הוד, רטט וחלחלה אחוז בעמדו המלך עליהם את מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ואזיל סומקא ואתי חיורא לתוקף קדושת המעמד, כי הוא גורא ואים - - -

וזאת נוכל ללמוד ממכתבו של הבחור החשוב חיים גינענסקי מטאראג ז"ל ה"ד, בו הוא מתאר את הימים הקדושים של שנת תרנ"צ בבעלזא בצל קדשו של כ"ק מִרְן זִיע"א, ובין היתר כותב אודות מעמד עילאי זה של הכרות "המלך", וזה לשונו: "אכתוב לך עכשיו קצת מה שביקשת ממני לדעת בשל' אדמו"ר מבעלזא (שליט"א) [זי"ע], מה נשמע שם, בכדי 'תרוממנה קרנות צדיק'... כעת שרתה עלי התעוררות גדולה, בראשית שש מעתי תפלות המוספים מפיו קדשו בשני הימים של ראש השנה, ותקיעות שופר... ובפרט כשראיתי את אדמו"ר ה'ק' בשעה שהיה הבעל תפלה של שחרית אמר 'המלך הוישב על כסא' רכ', כמו דרך הבעל תפלות שמנגנים בתיבת 'המלך' ומאריכים ביותר, אז היתה צורת ה'ק' לבנה גופרית, ובשעה שבעצמו אמר תיבת המלך יחד עם הקהל, אז היה מנענע בידי ומרתיע בכל גופו ברמ"ח איבריו, שהיה אחד גדול בעיני כל רואהו, ואז היתה עלי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים מכל חיי העולם הבא" - - -

שערי דמעות לא ננעלו

בעת פתיחת הארון בראש השנה וביום הכיפורים, היה כ"ק מִרְן מִהֶר"ש זִיע"א ממתין זמן רב עד שפסק קול בכייתיהן של הנשים הצדקניות, שהרבו להעתיר בתפלה ולומר תחניות ובקשות בעת נעלה זו של פתיחת הארון, וקולן נשמע היטב בחלל בית הכנסת, ורק משנמדו הקולות כליל היו ממשיכים בסדר הוצאת ספרי התורה.

שנה אחת אירע, שגם לאחר שקולן של הנשים נדם לחלוטין ובחלל בית הכנסת שררה דממת קודש, בכל זאת לא המשיך מִרְן זִיע"א בסדר הוצאת ספרי התורה. לפתע נשמע קולו של מִרְן בצעקה: "שיהיה שקט שם למעלה!" - - -

ורק לאחר מכן הוציא מִרְן את ספר התורה מארון הקודש והמשיך בהמשך קדשו. הדבר היה לפלא בעיני הנוכחים, מאחר והקולות שבו מלמעלה מעבר עזרת הנשים כבר השתתקו דקות ארוכות קודם לכן, ומדוע אפוא צעק מִרְן שהקולות יפסקו.

לאחר התפלה, בהיותו בחדר קדשו, סיפר כ"ק מִרְן זִיע"א כמה סיפורים על צדיקי הדורות שהרגישו בגזירות קשות העומדות להיגזר חלילה על עם ישראל, ובתפלתם פעלו לבטל את הגזירות ולקרוע את רוע גזר דינם של ישראל.

כאשר שמעו המקורבים ואנשי הבית את הסיפורים הללו מפיו קדשו של מִרְן זִיע"א, הבינו למפרע כי צעקתו של מִרְן בעת פתיחת הארון - "שיהיה שקט למעלה" - לא היתה מכוונת כלל וכלל לעזרת הנשים, שהרי מעייניו של מִרְן בכלל היו נתונים באותה שעה בשמי מעל, ומטרת הצעקה היתה להשתק את קולות המקטרגים והמטשנים שבקשו לעורר קטרוע על בני ישראל,

היום הרת עולם

ימי הרת עולם נערכו בצל מִרְן בהתעלות עילאית ובחירת קודש המורגשים בעליל ובענין זה נודעת היא עדותו של כ"ק מִרְן מִהֶר"ש זִיע"א על אביו הקדוש כ"ק מִרְן מִהֶר"ש זִיע"א, באמרו: "לא היו צריכים לאמונה, נאר מען האט אנגעקוקט דעם טאטען ז"ל האט מען געזעהן, אז פון זיכור ברית' ביו די אנדערע נאכט ראש השנה איז ער נישט געווען אויף דעם עולם" - - - (די היה להסתכל על כ"ק אביו ז"ל ולראות שמעת אמירת סליחות 'זכור ברית' - בערב ראש השנה - עד ליל שני של ראש השנה, הוא לא היה שרי כ"ק מִהֶר"ש מְבִילְגֵיירִי זִיע"א כותב אודות הדביקות הנוראה שניכרה על פני קדשו של כ"ק מִרְן מִהֶר"ש זִיע"א בעת עריכת השולחן הטהור בליל ראשון של ראש השנה שנת תש": "... ובהשולחן הקדוש ליל א' דראש השנה, הדביקות היה באופן נפלא ומבהיל, ממש היה נרגש כדברי אאמו"ר זצ"ל (כ"ק מִרְן מִהֶר"ש זִיע"א) שערך בשם א"ז מו"ר זצ"ל (כ"ק מִרְן מִהֶר"ש זִיע"א) שאמר בזה הלשון: על אביו ה"ק שר שלום זצ"ל: מן 'זכור ברית' עד ליל ב' דראש השנה, גם בלי אמונה היו רואים עין בעין שאינו נמצא בעלמא הדין..."

*

אחר התפלה בליל ראש השנה נהג מִרְן להסב פניו כלפי קהל ומברכים את כל הקהל הקדוש יחד בברכת השנים לאמור:

"גוט יום-טוב א גוט יאהר, גוט יום-טוב א גוט יאהר, גוט יום-טוב א גוט יאהר".

לאחר מכן שילש את ברכתו בשילוש קדושה, כשבכל פעם הוסיף לברך בברכה נוספת, כסדר הזה:

"לשנה טובה תכתבו ותחתמו לאלתר לחיים, לשנה טובה תכתבו ותחתמו לאלתר לחיים טובים, לשנה טובה תכתבו ותחתמו לאלתר לחיים טובים ולשלום".

*

אחד מחסידי כ"ק האדמו"ר רבי משה מרדכי מלעליב זצ"ל שאלו פעם, מדוע אינו נוהג לערוך את שולחנו בליל ראש השנה, כמדי ליל שבת וחג.

השיבו רבי משה מרדכי זצ"ל: "הלא ה'בעלזער רב' (כ"ק מִרְן מִהֶר"א זִיע"א) כה ירא וחרד מאימת הדין, עד שהוא אינו מגביה את עיניו כלל בימים קדושים ונשגבים אלו, ואני עוד אערוך שולחן?" - - -

*אגב נביא בזה עובדא מאלפת שהתרחשה בצל קדשו של כ"ק מִרְן מִהֶר"א זִיע"א בליל ראש השנה שנת ת"ש, כאשר לפני עשיית הקידוש שלח הגבאי את אחד הבחורים לראות האם הרבנית הצדקנית ע"ה כבר הגיעה לשמוע את הקידוש של מִרְן זִיע"א. כאשר שמע מִרְן את דברי הגבאי לאותו בחור, בענה ואמר: "נישט זעהן, הארכין" (לא לראות), אלא להקשיב האם הרבנית נמצאת.

לשאת דברי כיבושין והתעוררות באונו העם, וקוראים להם להתעורר מתרדמת הזמן ולשוב בתשובה, וכדברי הרמב"ם הגדולים (הלכות תשובה פ"ג ה"ד): "אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירה הכתוב, רמז יש בו, כלומר, עורר ישנים משנתכם, ונרמזת הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם, וחזרו בתשובה, וזכרו בראשכם" ---

בין היתר מרגלא בפיו להזכיר בדרשה זו את דברי הגה"ק רבי שלום שרעבי ז"ע, שהגם כי בגמרא (יומא פ, א) מבואר שישנם ארבעה חילוקי כפרה, ואחד מהם הוא העון הנורא של חילול ה' אותו קשה לתקן בחיים, והרי התכלית היא שנוזה לתקן את כל החטאים בעודנו בחיים, על כן הצעה לכך היא, באמצעות הרהורי התשובה בעת תקיעת שופר, על ידם ניתן לתקן את כל החטאים בחיים חיותנו.

התעוררות הרבנית המורגשת בבית הכנסת בעת אמירת דברי הכיבושין שלפני התקיעות אינה ניתנת לתיאור כלל וכלל, כשכל הקהל מפשפשים במעשיהם ומתחצים לפני בוראם בשכרון לב, בתקוה שיאזינו ויקשיבו לקול תקיעותיהם ויקבל ברחמים וברצון סדר שופרותיהם.

*

בעת התקיעות היה מונח אמתחת עם שבעה שופרות, ביניהם גם שופר אחד מקרן שמאלית של האיל, אף שהמנהג לתקוע בשופר מקרן ימנית.

עוד זאת נהוג, שבעת תקיעת שופר מחזיק אחד המשמשים צנצנת מים.

*

הגה"ח ר' חיים ברוך פינץ ז"ל סיפר, כי באחת השנים, כאשר נכנס כ"ק מרן מהר"א ז"ע לתקיעת שופר, הבחין שפני קדשו של מרן חיוורות כסיד ההיכל, וכל כולו אומר פחד ורעדה.

לאחר התפלה ניגש ר' חיים ברוך אל אחד מהמשמשים בקודש ושאלו האם אירע היום משהו חריג לפני התקיעות בקודש פנימה. השיב לו המשמש, שמרן היה אחוז פחד וחלחלה יותר מגדר הרגיל, עד כדי כך שלא היה מסוגל ללבוש בעצמו את מלבושיו והמשמש הוצרך לסייע לו...

*

סיפר כ"ק מרן ז"ע:

הרה"ק רבי שמעון מעירוסלב ז"ע, למרות היותו 'תלמיד חבר' של כ"ק מרן מהר"ש ז"ע, בכל זאת לא נהג לנסוע אל מרן לבעלזא בימים הנוראים, מאחר וחסידיו הגיעו להסותף בציליו בימים אלו. והנה, דרכו של הרה"ק מעירוסלב היתה להקדים ולהתפלל בראש השנה, וכך אירע שפעם אחת בעת שכבר אחז הרה"ק מעירוסלב באמצע עריכת השולחן הסעודת וסעודת התג של יום ראש השנה, הרגיש ברוח קדשו שכעת מקיים מרן את מצות תקיעת שופר, והתבטא ואמר: "אה, דער בעלזער רב בלאזט מיר אריין אין ד' יוה"ן..." (הרבי מבעלזא חוקע לי לתוך המרק).

וקראת לשבת עונג

פעם אחת, כאשר חל יום טוב ראשון של ראש השנה להיות בשבת קודש, כאשר הביא לפני כ"ק מרן מהר"ש ז"ע את מאכל השולחן בעת שסעד את סעודת צפרא דשבתא. נפח מרן בפיו הקדוש לעבר צלחת החמין המהבילה.

אמר על כך אחד הצדיקים - מגדולי תלמידיו של מרן - שחשב שם, שהוא הרגיש כי בעת הנפחיה כיון מרן את הכוונות הנעלות של תקיעת שופר.

תרומה ותגביה... למעלה

הרה"ח ר' נח לאנגסאם שליט"א, שזכה להסתופף בצל קדשו של כ"ק מרן מהר"א ז"ע בימים הנוראים של שנת תשי"ז, מספר:

"בראש השנה קניית את עליית רביעי' תמורת שבועים דולר, ואחר כך עלה כ"ק מרן ז"ע בעליית חמישי, כפי שנהג בערוב ימיו.

משכן, כאשר שארתי לעמוד סמוך לבימה אחר שעליתי לתורה, זכיתי להיות עדי למחזה גורא הוד, כאשר במקום לעלות לתורה ולברך ברכת התורה, פתח מרן ז"ע את ספר התורה ורצה לעשות 'הגבהה' לספר התורה...

כראות זאת הגבאי הרה"ח ר' שלום פינגל ז"ל, ניסה תיכף להזכיר למרן ז"ע שכעת צריך לומר 'ברכו' ולעלות לתורה, אך מרן המשיך בשלו כשהוא מתכוון להגביה את ספר התורה, וכולו אחוז שרעץ קודש. כך נמשך הדבר כמה פעמים, עד שלבסוף התעורר מרן מדביקותו ואמר 'ברכו את ה' המבורך'.

בעת ההיא זכינו לראות בעליל את גודל דביקותו של מרן בה, כאשר ראשו מגיע השמימה והוא אינו חש כלל בנעשה סביבו, למרות שהוא עצמו שימש אז כבעל קורא! כנהוג.

תקיעת שופר

סיפר כ"ק מרן מהר"ם מביאליצ'י ז"ע:

בראש השנה שנת תש"ד קרא לי כ"ק אחי (מרן מהר"א ז"ע) בהפסקה שקודם תקיעת שופר, ושאל אותי האם הכרתי את היושב הגאון החסיד רבי ישראל ראזער זצ"ל. כאשר השבתי בחיוב שאכן זכיתי להכיר, נענה מרן ואמר: "רבי ישראל הרי היה דיין פוסק בדיני תורה, והוריתי לו שלא לפסוק בדיני תורה טרם ישאל אותי והוא אכן מילא אחר דברי. פעם אחת נודמן לפניו דין תורה שהוא היה יכול להרויח בה מומן רב, וכאשר בא לשאול את פי אם לדון בדין זה או לא אמרתי לו שלא יקבל את הדין תורה, והוא שמע בקולי". עכ"ל.

כאשר יצאתי ממחדר - המשיך כ"ק מהר"ם ז"ע לספר - חשבתי לעצמי בפליאה, על מה ולמה סיפר לי מרן עובדה זו ודייקא כעת, בזמן הנעלה שלפני תקיעת שופר. עד שלפתע נזכרתי, שפעם אחת כאשר עמדתי סמוך לאבי ז"ל (כ"ק מרן מהר"י ז"ע) על הבימה לפני תקיעת שופר, שמעתי את אבי הקדוש אומר: "נחמן הערש שאל אותי 'הרבי הרי פוסק שאלות, אך מתי הרבי לומד דינים אלו, וענית לו שבעת קריאת הקוויטלעך יש לי שיעור קבוע בחושן משפט'. ומה הבנתי שפיר, שישנו 'רעבישע ענין' לדבר אודות דיני תורה וענייני חושן משפט לפני תקיעת שופר.

שנה אחת, כאשר היה כ"ק מרן מהר"א ז"ע בדרכו מביתו נאוו קודש לבית הכנסת בסיום ההפסקה שלפני התקיעות, חלף על פני הגרויסע שטוב' אשר בביתו נאוו קודש, שם ישב חסיד אחד עם צלחת 'קאשע' בידו ואכל. כאשר ראה הלה שמרן כבר עושה את דרכו לבית הכנסת, התחיל למהר באכילתו, כדי שלא יאחר לבוא אל התקיעות.

מרן הקדוש, שהיה שרוי באותה שעה נעלה בגבהי מרומים וראשו מגיע השמימה, הבחין למרות כל כפוזון שאחז את האיש ובקצב אכילתו המהיר.

ניגש אליו מרן ואמר לו: "פאוואליע, פאוואליע, קאשע שטאפט, און איך וועל ווארטן..." (לאט, לאט, 'קאשע' - כוסמת - ממלא ומפסג; אני אמתין לך...). כשמוסר עמדו, חרף גודל השעה ורעום הזמן, היו עיניו ולבו של מרן נתונים בדאגה כנה לשלומו וטובתו של אותו חסיד, שלא ינוק מאכילתו.

"דרש"ו ה' ועזו, בקשו פניו"

ביום א' דראש השנה לפני התקיעות, נהג מרן

בנה" (בראשית כא, י), הרים מרן ז"ע את קולו בהטעמה מודגשת, ותוך כדי כך הגיף את ידיו הקדושות והחווה בהם תנועת גירוש ושילוח, כאומר: 'שכלחו כלה גרש יגרש אתכם מזה'...

למחרת היום, ביום שני דראש השנה אירע שוב פעם דבר חריג בעת קריאת התורה, שכאשר הגיע מרן ז"ע לתיבות "את טבח ואת גחם ואת תחש ואת מעכה" קראו מרן באנחה שוברת לב: "אוי, את תחש, אוי, את מעכה" ---

יצוין, כי ביום א' דראש השנה שנת תש"ז אירע דבר דומה, שכאשר הגיע מרן ז"ע לתיבות "כי לא יירש בן האמה הזאת" (שם) עצר מרן לזמן ממושך ולא המשיך בקריאה, ורק כעבור כמה דקות חזר וקרא כמה פעמים פסוק זה, ואז המשיך הלאה בקריאה.

בעת קריאת התורה ביום א' דראש השנה שנת תרפ"ו, השנה האחרונה לחייו, התאמץ כ"ק מרן מהר"ד ז"ע לקרוא בתורה בעצמו חרף תשישותו הנוראה.

ומסופר, שכאשר הגיע מרן ז"ע לפסוקים דלמן (בראשית כא, כב-כד), שלח את ידו וסמכו על בן הן כ"ק מרן מהר"א ז"ע שמעל צעידו, וקרא באיטיות רבה ובהדגשה יתירה: "ויהי בעת ההיא ויאמר אבי-מלך ופיכל שר צבאו אל אברהם לאמר, אלקים עמך בכל אשר אתה עושה. ועתה השבנו לך באלקים, אם תשקי לי ולעניני ונבדי, כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרת בה..."

וכאן עצר מרן קמעא כשהוא אחוז שרעפים, וכעבור זמן מה סיים וקרא בקול אדיר וחזק: "ויאמר אברהם, אנכי אשבעו".

אל אראה במות הילד

חסיד אחד שהגיע לבעלזא להסתופף בצל קדשו של כ"ק מרן מהר"י ז"ע בראש השנה, הביא יחד עמו את בנו הבחור שהחל לסור מדרך הישר והתנהגותו אל היתה ראויה בעליל, מתוך תקווה שהימים הנוראים בבעלזא יחוללו שינוי בלבו הפורה ראש ולענה של בנו הצעיר.

אמנם, למרות שגופו של אותו בחור מצוי היה בחצר הקודש, מכל מקום נפשו ומחשבותיו נדדו הרחק משם, כאשר אף לתפלות היום לא נכנס הלה לבית הכנסת, אלא עמד מחוץ לבית הכנסת ובילה את היום יחד עם עוד מתי מעט כמוהו שהודמנו לשם.

בעת קריאת התורה ביום ראשון של ראש השנה הוזמן שבחור פוחז זה ניצב היה בדיוק מול פני קדשו של מרן ז"ע, כאשר עמד מחוץ לבית הכנסת תחת החלון האמצעי שממול הבימה.

והנה, כאשר הגיע מרן ז"ע לקריאת הפסוק (בראשית כא, טז): "אל אראה במות הילד" קראו מרן בקול גדול ובהדגשה עזה ועמוקה שלא כרגיל. קול שעתקו של מרן בעת קריאת הפסוק הגיעה לאוזנו של הבחור הלו, וקולו בקודש של מרן, בשילוב ההטעמה הייחודית בה קרא מרן את הפסוק, הרעידה את נימי נפשו החבויים של הבחור ועוררה אותו מתרדמת הזמן בה היה שרוי, בהרגישו שמרן התכוון אליו בהדגשתו פסוק זה, כשמרן מתחנן עליו קמיה שמאי: "אל אראה במות הילד" ---

דקירת הלב שספג אותו בחור חוללה שינוי עז בקרבו, כשהוא חש שמרן ממרק את קשיות עורפו ומרי לבבו. לקח הבחור את עצמו לידיים וחזר למטב, עד שפשט צורה ולבש צורה לגמרי, כאשר מאז הפך להיות 'חסידישער בחור' ירא ושלם, ולימים צמח ליהודי חשוב ונעלה העובד את קונו בלבב שלם.

(כ"ק האדמו"ר מראומיסטריי וקאא צ"ל מארה"ב)

התודה והברכה להרה"ח ר' אהרן יונד שליט"א
לאהרן 5387722@gmail.com

יסודי העולם

מדוע ביתם של בני צדיקים יסודי העולם זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל
ששתלם הקב"ה בדורינו אחר המבול
להקים את עולם התורה והחסידות אחר המלחמה

מרת הרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זיע"א

יד הנזונה לאחרים

בשנים המאוחרות כאשר נצרך רבי איציקל לטיפול ברגליו, אם היה שם הרה"ק רבי משה אהרן רייך זצ"ל, רצה רבי איציקל מאוד שהוא יסוק בכך, באזמור: "יד הנזונה לאחרים, היא תשמשינו", וזאת מחמת גדול מעשי החסד והכנסת אורחים שהיה הרה"ק רבי משה אהרן רייך זצ"ל עושה תדיר.

מקום לכל אדם

אצל רבי איציקל היתה הדלת פתוחה לכל יהודי שבור ונדכא, ללא הבט על מצבו. היה שם יהודי אחד ששמו 'נאכמאש', אשר כל יושבי פשעווארסק הכירוהו. יהודי זה יצא מפולין גלמוד ללא משפחה, והיה עובד אצל הרה"ק ר' אברהם יוסף קרופמאן ז"ה בחנות הירקות, והיה מתגלגל בבית המדרש בפשעווארסק. לא ידע הרבה, אך היה יהודי ירא שמים שעבד את בוראו לפי מצבו בתמימות. בזמנו הפנוי היה אומר מעט תהלים ומתחנך לפני ה'. בכל שבת היתה לו חזקה להביא את ה'קולאצ'ן' הידועים מבית האופה אל בית המדרש. גם יהודים מעין אלו מצאו שם את מקומם, ורבי איציקל קירב כל אחד וחפץ בקרבתם.

רבי איציקל התמסר לכל נשברי הלב, ובתוכם בחורים מבוגרים שהתקשו במצבם - אשר כונו בשם 'החברה'. רבי איציקל היה מקרבם ומחזקם באופן יוצא מן הכלל, ורצה שישוהו במחיצתו כדי שיהיו לפחות בין אנשים כשרים. פעם אחת ערך רבי איציקל את שולחנו, ואותם בחורים דיברו בקול רם והפריעו מאוד לקהל המסובים. גער בהם אחד הנוכחים ואמר: "שאלו מי שרוצה לדבר שיצא לחוץ!" הגיב על כך רבי איציקל ואמר: "לדבר - שידברו, אבל לשבת - שישבו כאן עמנו". הוא עשה כל שביכולתו שיהיו סביבו אף כשהפריעו, ומכולם יצאו דורות נאים בזכות הכוח הרוחני שהאיר הצדיק בלבבם.

מצאת התפילת הדרך' לאחר הפטירה

היה דר באנטווערפן יהודי אחד נגיד וגביר גדול, אשר היה רגיל לנסוע למדינת רוסיה לצורך עסקיו. לנגיד זה היה בית מחוץ לעיר, ושם היה מרן רבי איציקל זי"ע רגיל להתאכנס לעיתים מזומנות כדי להחליף כח ולנפוש, וזה היה בימי זקנתו של רבי איציקל.

במוצאי שבת קודש אחד, בעת סעודת מלוה מלכה, היה רבי איציקל שרוי בהתלהבות גדולה, והיה נצרך לסכום רב של מעות עבור סעודת הכנסת כלה. ביקש רבי איציקל שיקראו אליו את הנגיד בעל הבית. התנצל הנגיד ואמר שאינו יכול לבוא כעת. כיון שהוא כבר מוכן ומזומן עם צדירותיו לנסוע לרוסיה לקנות סחורה, אך רבי איציקל לא הגיח לו והפציר בו מאוד שיבוא. בלית ברירה הגיע הנגיד ושאל את פי רבי איציקל למה הוא נצרך.

אמר לו רבי איציקל: "נצרך אני כעת בדחיפות גדולה לסכום של מיליון פראנק עבור הכנסת כלה, ואין הדבר נותן לי מנוח". השיב הנגיד לרבי איציקל: "אדאג לזה שביאו לרבי את המעות, אך עלי למהר כעת לשדה התעופה לדרסי לרוסיה". ענה לו רבי איציקל: "לא! עליך להישאר עמנו להשתתף בסעודת מלוה מלכה, אחר אשר החתינו במעות הללו עבור הכנסת כלה".

נשאר אותו יהודי לסעודת מלוה מלכה, ולאחר הסיום נכנס להיפרד לשלום. אמר לו רבי איציקל: "ביתו הכרת הטוב חפץ אני ליתן לך דבר מה, אתן לך 'תפילת הדרך' אשר אכתוב עבורך כעת". ואכן כתב לו רבי איציקל את כל נוסח תפילת הדרך בכתב ידו הקדושה ומסרו לידו.

לימים אבדה לאותו יהודי המזוודה שלו, ושם היה מונח הכתב יד של 'תפילת הדרך' שכתב רבי איציקל. פנה האיש אל המשמשים ובקשם לשלול את פי רבי איציקל אם יוכל לכתוב עבורו תפילת הדרך פעם שנית, באמרו שבכל העת שהיה הכתב אצלו ראה בו נפלאות גדולות.

כאשר ביקשו מרבי איציקל לכתוב שוב את התפילה עבור היהודי שאבדה לו, כבר לא היה לרבי איציקל כח לכתוב, אך הוא אמר בזה הלשון: "הוא עוד יקבל זאת בחזרה".

לימים עבר, ורבי איציקל הובהל לבית הרפואה, ושם בעוונותינו הרבים נסתלק לגנוי מרומים ביום הכיפורים. וידיעה זאת פלא, מיד לאחר הלוייה קיבל הנגיד שיחת טלפון ממשטרת גרמניה, שהודיעו לו כי נמצא תחת ידם תיק קטן ובו מסמכים שונים הנושאים את שמו, ובתוכם נמצאה גם התפילת הדרך' בכתב ידו של רבי איציקל. וזה היה זמן רב לאחר שנאבד ממנו.

מרת הרה"ק האביר יעקב מסדיגורא זיע"א

זכרונות מאחינו כ"ק מרת אדמו"ר מקופשינצין שליט"א (ה"ב)

שמעתי מדודי רבי ישראל העשיל ז"ל שפעם נכנס לדודי זצוק"ל בצהרי היום, ופגשתי אותו כאשר הוא יושב על יד הגמרא ולומד. כאשר נכנסתי ראיתי אשר איזה דבר בלבשו לא היה מסודר כדרכו בקודש להקפיד על ענין זה מאוד. ושאלתי אותו הרי דודי אומר לי תמיד שאקפיד על לבושי שיהיה נקי ומסודר. ענה לי הרבי כאשר אני יושב סגור בחדרי חדרים ולומד, אז איני חושב על שום דבר, אלא רק מבקש כל הזמן מהקב"ה שאוכל להבין מה שהגמרא הקדושה אומרת, ומלבד זה לא מעניין אותי מאומה.

ח. ה'ישועות משה' מויזניץ היה מביא את תלמידי הישיבה בתל אביב להדלקת נר חנוכה אצל דודי וגם כשכבר עבר להתגורר בבני ברק היה מגיע בשנים הראשונות באחד מימי חנוכה אל דודי זי"ע למעמד הדלקת נרות.

ט. נוהג היה רבינו שאף כשנסע בימות הקיץ לנופש, לקח עמו את ספרי שו"ת ה'חתם סופר'. פעם בא לבקר את רבינו בעת שהותו על הכרמל הגאון הצדיק רבי מנחם נחום רבינוביץ, מחבר הספר 'מחשבת נחום' ואב"ד בחיפה. בעת ביקורו הבחין הרבי שהרב רבינוביץ מוטטר ביותר. רבינו שאלו לסיבת הדבר, ובמענה לשאלה סיפר הרב שעומדת לפניו בעיה כיצד לפסוק בענין גט מסוים. רבינו התעניין לשמוע דבר, ולאחר ששמע את הדברים הורה לי להוציא מהארון את שו"ת 'חתם סופר' והראה לו תשובה אחת, שבשולי התשובה יש פתרון ומענה לבעיה.

י. בצעירותי רצה רבינו שאלמד 'שולחן ערוך' יורה דעה. התארגנה אז חבורה של מספר בחורים מאנשי שלומנו, והובא כמגיד שיעור הגאון רבי דוב בער רבינוביץ, אב"ד וואסלוי ופיאטרא ואחר כך רב שכונת נוה שאנן בתל אביב, שהיה בקי עצום וידען מופלג בהלכות אלו. לאחר מספר שבועות של לימוד קרא לי רבינו להיבחן אצלו. אני עמתי מצידו האחד של השולחן, ואילו רבינו עמד מצידו האחר כשהוא נשען על ארון הספרים בחדרו, וללא ספר בידיו בחן אותם בעל פה את ה'פרי מגדים' על סעיפים רבים בהלכות טריפות.

יא. לאחר פטירתו עמד שם בביהמ"ד הגה"צ ר' אלי דיין זצ"ל וחפצתי לשמוע ממנו משהו על הרבי. ואמר לי: ששים פעמים... בתג שמחת תורה לא הייתי בבית, להיכן אסע עתה.

יב. פעם בהיותו במקום נופשו בהר הכרמל ביום קיץ חם הגשתי לרבינו כוס מים קרים לשתייה, אך רבינו לא שתה. לשאלתי מדוע אינו שתה השיב: בהיותנו ילדים אהבנו סרדינים, כבד ושתייה קרה. משגדלנו קיבלנו על עצמנו שיותר לא ניגע בדברים אלו. ואכן מעולם לא שתה רבינו שתיה קרה.

האב"ה היה עד לסליחות בהר הכרמל בחיפה, ואף השלחן הק' של יא' אלוה היה נוהג לעשות שם, ופ"א חל יא' אלוה על שבי"ק, והייתי שם בשב"ק. וידוע הדביקות וההתערורות שהיה אצלו בימי הלילא הק' שכל השיט ומפרט התורה הק' שיצאו מפיו היו בפחדים נוראים, ותיקף בכניסת השבת ראו עליו שנשתנה צורתו בהתערורות ודביקות נוראה. ובמקום האכסני' עמדו שם שני כורסאות, ולא רצה לשבת כל השבת על הכורסאות האלו. וכשבקשו ממנו לשבת על אחד הכורסאות מיד סירב ולא רצה בשפ"א. ומרוב התרגשות פרץ בבכי ואמר י"ד ציוי זיידעס", והיה לפלא לכל העומדים שם, כי ידוע שרבינו הק' היה תמיד פיו שקול ולעולם לא היה משמיע דיבורים מעין אלו ולעולם היה מגלה טפח ומכסה טפחיים, ולא נהג לדבר בגוזמאות. ואף פ"א נכנס להטיש ואמר בהתרגשות, היינט האט מען דאך גאזוגט אין דער תיקונים הגי התרי סבין קדישין דנחתין לעלמין, הכוונה לתיקון"ז שמחולקים לחודש אלוה וביום יא' אלוה מתחיל התיקון"ז בתיבות הללו.

מרן הרה"ק האמרי היים מויוז'ניץ זצ"ל

ראש השנה בצל רבינו ז"ע - מזכרונות הרב החסיד ר' יודא יואל מילר ע"ה

ר"ה תש"ד

זכור אזכור את ימי ר"ה תש"ד בצילו. שהיית אז באונגארן, והש"ת ברחמי האיר בליבי את ההחלטה לנסוע אל רבינו לימי ר"ה. והיו ימים אלו למשיב נפש ולמקור חיות עבורי לשנים הקשות שבאו אחר כך, שכן באותה שנה, בימי הספירה תש"ד, גורשנו אל המחנות הידועים לשמצה וסאת צרות ותלאות נוראות עברו עלינו, אך תמיד, במצבים הקשים ביותר, היתה דמותי המאירה והקדושה של רבינו למקור התחזקות ובכוחה שרדתי - בחסדי ה' - את התופת הנוראה.

הגעתי ברכבת לגראסוורדיין לפני ר"ה, ובאותם ימים, כשמוראות המלחמה כבר נתנו היטב את אותותיהם גם באונגארן, היה על כל הבא בשערי העיר להתפקד בתחנת המשטרה, להצהיר על בואו ומטרתו ומשך שהותו בעיר.

למרות קשיי התקופה, לא התחשבו החסידים בתנאים ובסכנות הדרכים ובאו במסירות נפש להסתופף בצל רבינו ז"ע, אולם את המתח והפחד אפשר היה לחוש היטב.

בניא צלמוות

בליל ר"ה, אמר רביה"ק את מאמרו (הנדפס בחלקו בספה"ק "אמרי חיים" ל"ה) על הפיוט (הנאמר בסליחות לערב ר"ה) "ידידים צעקו חלו קרות במחוזים, הקול למכון ויעודו ישמע ממרומים, יכמרו רחמי בזכות שלשת תמימים", וכה אמר, בקול רוטט מבכי, "ידידים צעקו", יודען שרייען געוואלד, זיצט א יוד ערגעץ אין א בונקער און טראכט, ווער ווייסט ווי הערט מיין זון קול שופר, געפינט זיך א יונגערמאן אין א וואלד און קלערט, ווער

ווייסט ווי הערט מיין טאטע קול שופר, "חלו קרות במחוזים", זיי שרייען געוואלד, אולם - "הקול למכון ויעודו ישמע ממרומים"? - הערט מען דען אויבען דעם קול? האם נשמע במקום קול שוועתם ועקתם? וכל העם געה בבכי תמוררים למשמע דבריו הנקבים שפילחו כליות ולב.

בתוך דבריו הק' תינה את שואתה של יהדות פולין שהוכחדה, וזעק מנהמת לבו: "צדיקי פולין, ידיעי למכוני בהאי שופר, זיי פעלן אינדז אויס!" ויהי המקום לתרדת אלקים...

באותו מאמר רמז את אבותי - רבותינו הקדושים, צדיקי האי שושילתא דדבהא מן "האהבת שלום" ועד "האהבת ישראל", שהיו למליצי יושר בעדנו (ראה במאמר הנדפס שם), אגב, על חלק גדול ממאמר זה חזר רבינו בשולחנו הטוהר בריה"ש שנת תש"ח, בתל אביב.

באותה שנה, חל ר"ה בימים ה-, וישבת שובה היתה סמוכה לר"ה. בדברי קדשו בשבת, פירש רבינו את הפסוק הנאמר בהפטרה: "שובה ישראל עד ה' אלקיך" (הנדפס בספרו הק' לשבת

שובה), בהקדם מאמרו של המגיד הגדול הרבי ר' בער (יצוין, שבנדפס מכ"ק כתוב אחד מתלמידי הבעש"ט, אך בשעת מעשה פירש רבינו את שמו ומנו הר"ב) את נוסח הברכה "שומר עמו ישראל לעד", שהשי"ת שומר ומצפה - מלשון "ואביו שמר את הדבר" - שבני ישראל יעלו למדרגה כזו שהיו עד ותכשיט לו ית'. ובוה פירש רבינו: "שובה ישראל" - באופן כזה תעשה תשובה, שתתהוו עד ותכשיט "לה" אלקיך."

צבאות ה'

במוצאי שבת קדש, לאחר תפילת ערבית והבדלה, עברו כל החסידים להפרד מרבינו ז"ע. פרידה, שעבור רבים מהם היתה אכן פרידת עולם, כי נהרגו על קידוש ה' במשך שנה זו, בה עלו על מוקדה אלפים ורבות מבניה התמימים

זכירת העקידה לזרעו של יעקב

כתב רבינו ז"ע: חז"ל אמרו שלעתיד לבא יאמר הקב"ה לאברהם בןך חטאו לי, אמר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שמך, אמר אימר ליה ליעקב דהוה ליה צער גדול בנים אפשר דבעי רחמי עליהו, אמר ליה בןך חטאו, אמר לפניו רבנו של עולם ימחו על קדושת שמך, אמר לא בסבי טעמא ולא בדרדיק צעה. אמר לו ליעצק בןך חטאו לי, אמר לפניו רבנו של עולם בני ולא בןך, בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם בני בכורי עשיו בני ולא בןך, ועוד, כמה חטאו? כמה שנותני של אדם שבעים שנה, דל עשרין דלא ענשת עליהו פשו להו חמשין, דל עשרין וחמשה דלילותא פשו להו עשרין וחמשה, דל תרתי סרי ופלגא דצלווי ומיכל ודבית הכסא פשו להו תרתי סרי ופלגא, אם אתה סובל את כולם מוטב ואם לאו פלגא עלי ופלגא עליך, ואם תמצא לומר כולם עלי הא קריבתי נפשי קמך..."

לפ"ז אפשר לפרש מאמרנו בזכרונות' זעקדת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור, כינוע שיש מבוכה בין הפוסקים אודות בקשה זו, כי אם הכוונה לזרעו של יצחק כפשוטו, הרי גם בני עשיו בכלל, ויש שכתבו לומר 'לזרעו של יעקב, אמנם אפשר לומר שהכל מבואר לנכון, כי 'זעקדת יצחק לזרעו, היינו מה שיצחק עקד עצמו עבור זרעו, שאמר פלגא עלי ופלגא עליך, ואף הסכים שיהא כולו עלי, הא קריבתי נפשי קמך, ומבקשים אנו שזאת העקידה שנאמרה רק על בני יעקב ולא על בני עשו, עקידה זו היום ברחמים תזכור.

מרן ז"ע שינה את הדברים מהמשמעות הפשוטה 'זעקדת יצחק - לזרעו היום ברחמים תזכור, למשמעות מחודשת - 'זעקדת יצחק לזרעו - היום ברחמים תזכור, ודק, ודפח"ת.

של יהדות הנוגארן ובהם רבים מאנשי שלומנו, ה"ד..."

זכורני, שלפני בתור עמד יהודי, שהיה ט"וניק (טמיר ונעלם) - אנשים שהסתתרו מאימת השלטונות ורבים מהם הסתתרו בביתו ובתצור של רבינו, ולמרות הסכנה שבדבר הגן עליהם רבנו ופרס עליהם את חסותו ושאול את רבינו, היות והוא טמיר ונעלם, האם יוכל להשאר כאן. רבינו הורה באצבעו על שכלם, ברומוז לכוכבים שעיתור את הקאפטן אותה עטה, שצורתם היתה בדומה לכוכבים שעיתור את מדי קציני הצבא, ואמר: "זעהסט, איך בין א גענערעאל, ויכול אתה להתעניין אצל ה'עולם, שבי"ה אינני שונא ישראל... יכול אתה להשאר כאן..."

ר"ה תש"ח

כעבור שלש שנים, בהן, כאמור, היו ימי ר"ה אלו עבורי לבאר מים חיים לשאוב חיזוק ועידוד בשנות ראינו רעה, זכיתי שוב להסתופף בצל קדשו בימי ר"ה בשנת תש"ח, ימים ספורים לאחר הגיעו ארצה. רבינו ז"ע דר אז

בבנין הישיבה ברה"ל ליליבלום בתל אביב. את התפילות והשלה"ט בליל יו"ט, ערך רבינו באולם 'שאלתאלי' שברח' לוינסקי, באולם עצמו התפללו, ובחצר - בערך השיש.

בדברי התורה פירש רבינו את נוסח הפיוט: "גשים מול ארון הקודש באימה לשכך כעס ותמה", ואמר בהתעוררות רבה: מתעדים אנו לעמוד ביום מחר בתפילה לפני ה', להיות 'גשים מול ארון הקודש', עלינו איפוא להתבונן, האם אכן עומדים אנו 'באימה'?! האם אכן אחרים אנו באימת הדין, ביראת שמים כדבעי?!

"לשכך כעס ותמה" - 'לשכך' לשון 'שכחה', אמר רבינו, עלינו לשכח את הכעס והתמה ולהופכו ללכו נרגנה לה' - נוט' לשכך כעס ותמה. ובהמשך הפיוט הורם מה שידברו וכו' פירש רבינו נוט' משה, מבקשים אנו משה רבינו, רעיא מהימנא, שיעמוד לימינו וימליץ טוב בעדנו.

דבריו הקדושים הלוהטים כגחלי אש הבעירו תבערת תשובה ויראה בלב כל, דמעות נגירו כמים. בתוך דבריו הק' פרץ רבינו בזעקה: "מאימת הדין נפשי תבחיל - דאס הארץ פאלט אזוי אריס פאר פחד הבורא!"

עוד חקוק בעיני המראה המרהיב כשרבינו פוסע בדרכו חזרה לביתו, כשהקהל מעטרים אותו כחומה והוא בתוך כמלך בגדוד, נראה היה כמו שרביט הנצחון בידי וכולו אומר בטחון וחדות ה'.

בלתי לה' לבדו

ביום ר"ה התפללו באולם ברח' העבודה, ואת השולה"ט של סעודת יום ב', ערך רבינו בבנין הישיבה ברה"ל ליליבלום.

בדברי קדשו עורר על פקידת עקרות, כענין קריאות היום - פקידת שרה אמנו וחנה אם שמואל הנביא. בהמשך דבריו הזכיר ברמז את "המעשה הידוע אצל הרה"ק ר' מענדיל מוויטעבסק אודות אותו חסיד שנתפס לסט"א" [גופא דעובדא הכי הוה: חסיד אחד טעה ביער עבות ולא מצא את דרכו, עד שפלתע ראה אור במלכת מבית אחד ונכנס שמה, ומצא שם כמה אנשים עד שהתברר לו ששבו הוא בידי הסט"א.

הללו אמרו שמחכים הם לראש כת דילהון ואז יחולל מה יעשה עמו. בהגיע הראש, שאלו אם נוסע הוא לאחד הצדיקים. ענה שמסתופף הוא בצל הרה"ק ר' מענדיל ז"ע. חיפשו הללו בספריהם ולא מצאו ולו שמץ מעבודתו אצלם, ולפיכך שיחררוהו]. ובוה פירש רבינו את אמרנו בתפילה: "כי כל פה לך יודה" - שכל מה שאנו אומרים ומתפללים, יהיה לך לבד, לשמו ית' ולא ח"ו שנעשם עטרה לסט"א, רח"ל. דבריו הק' הביאו להתעוררות עצומה ורחשי תשובה כנים.

מִרְן הַרְה"ק הַחֲלֻקָּה יְהוֹשֻׁעַ מִבִּיאָלָא זְצוּק"ל

עֲלֵה אֱלֹקִים בְּתוֹרָה ה' בְּקוֹל שׁוֹפָר

תפילת ליל ראשון

בערב יום טוב התפלל רבינו ז"ל תפילת מנחה לפני העמוד, התפילה ערכה השעה ארוכה מאד בדביקות נפלאה בבכיות והתרגשות עצומה – שהכניסה את כל הקהל לאוירה העילאית של ראש השנה. לאחר מכן אמר תפילת "אֲחוֹת לְבוֹ קִטְנָה". [בביאול התעטף טלית בליל א' וראש השנה, שכן נהג הרה"ק ר' נטע מחעלם, ולאחר פטירתו עברו כל חסידיו להסתופף בצל הרה"ק מלענטשנא, זקינו של רבינו ז"ל, ולכבוד אותו צדיק היה הרה"ק מלענטשנא מתעטף גם הוא בטלית בליל א' דר"ה].

התבערה של רבינו רוממה וגישאה את כל הציבור, ההתעוררות וההתלהבות בתפילת היום טוב בקול רעש ואריכות בכל תיבה שמעמו למרחוק, ה"קריאת שמע" וה"שמונה עשרה" ארכו זמן רב, ועד סיימנו את התפילה כבר היה בתוך הלילה. [כשחל ליל א' דר"ה בשבת, היה רבינו יגיש לפני התיבה לומר ברכת מעין שבע "מנ אבות", לאחר מכן חזר למקומו, והש"ך חזר לומר "לדור מזמור"].

קודם ברכוהו ואז השיב

אחר התפילה פנה רבינו אל הציבור, פניו האירו באור יקרות, וברך את הקהל בשנה טובה. ישב על כסאו כשטליתו על ראשו, והקהל עוברין לפניו כבני מרון. בעינים יוקדות ובפנים מאירות סקר את הגשמות העוברות לפניו אחד אחד, ונענע להם בראשו, ושפתיו מרחשות ברכות ותפילות. הסדר היה, שקודם היו מברכים אותו: לשנה טובה תכתב ותחתם לאלתר לחיים טובים. ורבינו ענה: **אמן!** והיה משיב כנגד המברכים. [בשנים קדמוניות היה רבינו ז"ל מושיט ידו לכל אחד, אולם משגבר זרם הקהל, היו עוברים בלי נתינת יד. גם מתחילה היה משיב לכל אחד, בהמשך הזמן עמדו חמישה אנשים ואמרו יחדיו, ורבינו השיב להם כאחד, בשנים מאוחרות יותר קרא רבינו הקהל נתבקשו לומר רק לשנה טובה].

בשנים המאוחרות היה רבינו ז"ל יושב שתיים ויותר עד שכל קהל האלפים מבני ירושלים גמרו לעבור אל מול פני הקודש להתברך.

האדמו"ר מביאולא פשיטא (ב"ב) שליט"א

תבער את אש בניכר

כאשר היה רבינו ז"ל בראש השנה תש"ז בצרפת, לא היו לו שם כמעט מכרים וידידים, ולא בית מדרש, רק היה בגלות ממש. יהודי אחד בשם רבי ישכר טשאפטניק סיפר לי, שפגש את רבינו ז"ל שם בראש השנה, וראהו כולו בוער באש ופניו לוהטים מקדושת היום, כל הנכוחים הרגישו ברבינו לא נמצא אתם כלל, ובדלשונו: **"ראו שחור בשמים, ואינו כאן בארץ כלל"**. פגישתו זו ומראה פניו של רבנו לא יכל להשכח מלוח לבו אפילו לאחר עשרות שנים.

רבי יוסף בימל שליט"א (כתבי ר"א גולדברג ז"ל)

לבקש על גלות השכינה

אצל רבינו ז"ל היתה שעת התקיעות מצב מיוחד, ההתעוררות היתה גדולה ומלאה את כל חלל בית המדרש. רבינו ז"ל היה נושא דברי התעוררות, והזכיר את מסירות נפש ישראל על בוראם. כאשר געה בבכיה לא נותרה עין יבשה בבית המדרש, כל הציבור בכו עמו בדמעות שליש.

עיקר שיחותיו לפני תקיעת שופר היו על

גלות השכינה, והיה מעורר שיתפללו על השכינה הקדושה שתצא מן הגלות, ושתהיה הגאולה השלימה.

בקול רווי תחנונים נשא את משלו ויאמר – **מעשה במלך שהרחיק מעליו את בנו אשר חטא לו, והגלה אותו למקום רחוק בין אנשים זרים, הילד איבד את גדולתו ואת גינוני המלכות שהיו לו, והיה רועה עם כל שאר הרועים, עד ששכח שהוא בן מלך.**

המלך מאהבתו לבנו יחידו ומצערו בצרתו, נתן אפשרות לבני המקום ההוא, שביום מיועד יוכל כל אחד להפיל תחינתו לפני המלך ולבקש בקשתו מלפניו. המלך המתין על בקשת בנו, והנה ביום המיוחל עמד בן המלך לפני אביו המלך, ותינה את צרותיו, וביקש שיתן לו לחם לאכול ובגד ללבוש ואוהל לדור בו. גער בו אביו המלך ואמר: זאת תבקש? בקש שאחזירך לביתי – בית המלך, וכלום יחסר לך דבר בבית המלך.

המשך רבינו ז"ל כשדמעות זולגות מעיניו: אמנם מבקשים על פרנסה בריאות ובנים ושאר דברים, אבל, זכרו לבקש ולהתחנן גם על גלות

פִּי הַשֹּׁפָר הַתְּהַלֵּל עַל כְּבוֹד שְׁמֵי, וְאֵן הַכֹּל יִשְׁיֵן, כָּל הַבְּקָשׁוֹת.

חלקת יהושע (לראש השנה)

את השופר ולתקוע, רעדו לי הידים, כיצד הצלחתי לתקוע? אינני יודע. זה היה מכותו של הרבי, אחר כך עוד נדרשתי להתפלל מוסף כשליח ציבור לפני העמוד וגם לתקוע – אני לא יודע איך עשיתי את זה, האמינו לי, זה לא הייתי אני...

כשרק התחיל לומר **"לְמַנְצָה"** הייתי נתקף בחיל ורעדה, פחד והתרגשות שאי אפשר לתאר... כל שנה ושנה כמו בשנה הראשונה... המעמד המרעיד הזה מלווה אותי כל החיים... הוא עומד לי חי מול העינים.

רבי יצחק אלפא פישביץ ז"ל (בראיון עם רבי נתן סודסקי שליט"א. משתתף אשתו ח'א עמי שיה)

אמירת לְמַנְצָה על עון ביטול תורה

רבינו ז"ל אמר, למה נחסר את ט' **"לְמַנְצָה לְבִנֵּי קִרְח"** שאומרים קודם התקיעות. מפני שאות ט"ו רומזת על התורה, **"טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף"**, ואין טוב אלא תורה, והתורה מסתרת לבו ונפשו של אדם. ואומרים פרק זה להזכיר, שעיקר החסרון שעליה צריכים לשוב בשמחה הוא לימוד התורה הקדושה, שכל רגע ורגע מחוייב האדם ללמוד, ומי יכול לומר שלא החסיר רגע מלימודו.

רבי שמחה בונם עקשטיין ז"ל (כתבי ר' יהודה אריה גולדברג ז"ל)

וְהוֹכִיחַ אֲבֵרָהָם עַל הַבָּאֵר אֲשֶׁר גִּזְלוּ

היה קורא בעצמו בתורה כדרכו, קריאתו בתורה בראש השנה היתה נפלאה שאין על עפר דוגמתה, ההתעוררות מתוך נעימות כאשר קרא וזעק והתחנן **"וְהוֹכִיחַ אֲבֵרָהָם אֶת אֲבִימֶלֶךְ עַל אֲדוֹת בָּאֵר הַמַּיִם אֲשֶׁר גִּזְלוּ"** אין לתאר.

רבי מאיר יחזקאל וינר שליט"א

וְיָלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּיו

זוכרני כאשר סיים את קריאת עליית שני' בתחינה והתרגשות עצומה קרא בקול גדול: **וְיָלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּיו** – ואז התגלגלו שתי דמעות מעיני הקדושות.

רבי יואל שפיצר ז"ל

עיקר שמו"ג ראושונו ומלכותו

עיקר השמונה עשרה בלחש שהתפלל התארך בג' ברכות ראשונות. בשמונה עשרה שבלחש לא שמעו ממנו קול דברים, אבל היו שומעים את הבכי החרשי שלו, ובפרט במלכות.

ראש השנה תשי"ט

מאוצר החיים עט"ר רוח אפיון משיח ה' אדמו"ר שליט"א – ככל אשר אוכל להעלות על הכתב מרשמי הימים הנוראים עדיין לא הגדתי החצי, ויותר ממה שכתוב פה, וממש גהניק מזיו השכינה הִיָּינוּ בשלשת הימים הקדושים, ראש השנה ויום הכפורים ובשבת קודש שובה שביים.

בליל ראש השנה היה קהל גדול מאד בתפילה, ואחר התפילה באו יקירי ירושלים להתברך בברכת שנה טובה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

לפני השלחן הטהור בא האדמו"ר מגור שליט"א [הבית [ישראל] כדרכו בכל שנה, והפעם סגר את עצמו עם מרן שליט"א למשך חרבע שעה, מה שדיברו כמובן שאיני יודע.

בשלחן שהיה היותר פנימי, והיו בו רק אנ"ש, דברי הקודש של מרן שליט"א היו בענין אֲשֶׁרִי

השכינה הקדושה, וממילא לא יחסר לכם דבר והקב"ה ימלא כל משאלותיכם לטובה.

הג"ר מאיר בראנד ז"ל

הִתְקַעַ שׁוֹפָר בְּעִיר וְעַם לֹא יִתְרִידוּ

שמונה שנים שימש רבי יצחק ליפא פישביץ ז"ל כבעל תוקע ובעל תפילה בר"ה אצל רבינו ז"ל בתל אביב, גם אחר עלות רבינו לירושלים בשנת תשט"ו היה ר' יצחק ליפא נוסע לרבינו ז"ל לפרקים לימים טובים וכדומה, במכתב על חג השבועות **"תשכ"ב"** כותב רח"ש פרוש: **"ליום טוב באו הרבה מאנ"ש... איצה ליפא ובניו שיחיו, איצה ליפא הנהה את הקהל במיירותיו בראיו לו"**. גם היה שליחו של רבינו בכמה ענינים, כבר בשנת תש"ז מזכירו רבינו ז"ל באחד ממכתביו לר"ד פרקוביץ **"ידידי האברך ר' יצחק ליפא נ"י מסר לי"**.

על תפקידו כבעל תוקע אצל רבינו ז"ל מספר: למרות שהניח חסיד מודוין בלב ונפש, מאז בא רבינו ז"ל לתל אביב הייתי הולך מיד שבת בשבתו מהלך רב עם חותני ר' משה שמחה גולדשטיין להתפלל במחיצתו, הייתי אצלו בתפילות בטישען, הייתי ספוג כל כולי ממנו, כל ההווה שלי היתה – הוא!

רבינו רצה שאשמש אצלו כ'בעל תוקע', ואמר לי ללמוד הלכות תקיעת שופר, ולהבחין אצל ר' ליביל פרידמן, לאחר מכן מינה אותי לתפקיד. בימי אלול נדרשתי גם לתקוע לפני הרבי שישמע אם אני תוקע בטוב.

לתקוע אצלו היה נורא נוראות. הרבי הלא היה מלאך אלקים ממש, וכשאני משחזר לעצמי את דמותו בעת התקיעות – אֲשֶׁשִׁי פִּיִּיעָרִי ואני צריך לעמוד לידו בשעה זו. הייתי אז פחות מבן שלשים שנה.

הַמֶּן הַמִּיָּצֵר" היה להבת אש, אי אפשר לתאר את זה, וכשאמר **"תִּקְעוּ-ה' וְהָיָה"** ואני צריך לקות

הָעַם יִדְעֵי תְרוּעָה, רַחֲמָנָא אָמַר תַּקְעוּ (ר"ה טו:)
- שהתקיעה מעוררת רחמי השי" על ישראל,
וזהו יִדְעֵי תְרוּעָה, שידועים לרצות את בוראם,
להמשיך רחמים על כלל ישראל על ידי התרועה.
קודם התקיעות נאמרו דבריו הקדושים בבכיות
עצומות - ועוררו את הקהל לבכי ולתשובה. כמו
כן עורר את הקהל להתחזק במנהגי ישראל
הקדושים, ולהתרחק מהפריצות בהנהגת הבית,
ומהבלוויות [טשופין בלעז]. ואמר, כי צורתו של
יעקב חקוקה בכסא הכבוד - זו צורתו הקדושה
של איש ישראל.

ביום ב' דראש השנה קודם התקיעות לימד זכות
על ישראל, באמרו: כי הדין בס"ת שאם נתרחק
האותיות צריכים לקרב אותם, וכל איש ישראל
הוא אות בתורה, ישראל ר"ת יש ששים ריבוא
אותיות לתורה, ובעונותינו הרבים נתרחקנו,
והשי"ת צריך לקרבינו בימים צדוק בהמשכת
הרחמים והחסד וכל טוב לכלל ישראל. וקרא
להבעש"ט הקדוש ולהרבי ר' אלימלך ולהקדושת לוי
מבאריששוב שיעוריו רחמים לפני כסא הכבוד על
כנסת ישראל, שהשי"ת יאמר די לצרותינו וישלח
לנו משיח צדיקנו בקרוב.

וגעז בבכית עצומה בעת אומרו דברים אלו,
וכל הקהל בכה, כדברי רבותינו
ז"ל (קדושין ל:): אפילו אבן הוא
נימוח וכו', וכולם געזו בבכיה.
אם ארצה להאריך לא יספיקו
לך כמה גלינות, ולכן אקצר
ואכתוב רק ראשי פרקים.

אגרת הגר"ר חיים שלום פרוש ז"ל
(אל בנו הבכור צבי ז"ל)
כאשר נתמנה אדמו"ר המבשר
טוב ז"ל לרבנות לונאנא, קודם
התקיעות אמר, הגם שמנהג
ישראל הוא, שהרבנים נושאים
דרשות מוסר ותוכחה על
הדברים הצריכים תיקון, אמנם
אנו מקובלים מאבותינו, שבעת

הזאת צריך לעורר זכות על ישראל [רבינו עזר
מעט על כמה ענינים, אולם עיקר היה לימוד זכות על
ישראל].

ראש השנה צריך גם ללמוד

ביום השנה כשירד מביתו למקוה, אמר: ראש
השנה זהו באמת זמן תפילה, אֲבָעֵךְ מִדְּאָרְךָ זַעֲהֵן
עַפְפֵּס צוֹ לַעֲרַנֵּן.

מתחזר חלקת יהושע

דיבורו כל היום בעניני מלכיות

נראה שיש ענין לומר פסוקי ועניני מלכיות
בכל ראש השנה ולא רק בזמן התפילה, וזכרנו
כאשר הלכתי עם רבינו זצ"ל בדרך למקוה, כל
הדרך דיבר אתי על מלכיות. הרבי המליך את
המלך הנכבד בכל דיבור ודיבור שדיבר בראש
השנה.

הגר"ר חיים שמעון אסתרונ ז"ל

הרמת ידיי בצעקת 'המלך'

בעת זעקת המלך היה יושב [בשנותיו האחרונות
לעת חולשתו. קודם השיתוק], וראיתו מרים שתי
ידיי כלפי מעלה, כמו שבוי המרים שתי ידיי.
רבי מנחם מדין זיכרנו שליט"א

[בספי החיים (ולאחי המהר"ל, ספר סליחה ומחילה
פ"ח): "השי"ש מתחיל להרים קולו וצועק: המלך! ומיד
כל מיני מקטריגים יסתלקו. משל לליסטים שתפס
נפש אחת ומילכו דרך עיר המלך, ובבואו בשוק העיר
מקום אסיפות עם רב צועק הנתפש בקול גדול: הַמֶּלֶךְ!
ומבקש עזרת המלך ואנשיו שיעזרו מיד מבקש נפשו.

מיד הלסטים שומט ידו ממנו ובורח על נפשו. כך אנו
נמסרים כל השנה ביד מנוול זה שונא נפשינו, ואין
להמלט ממנו עד כי נהלך ונבוא יחדיו בקול המון חוגג
בבית אלקינו מקדש מעט בימים אלו, ואז נצעק אל
תשועת המלך הגדול יתברך שמו, ואז השטן מתירא
על נפשו ומסתלק ממנו, וכן בכל התפלה כשמוכר
המלך ירים את קולו!]

אמירת י"ג שבחים בנשימה אחת

פעם נוכחתי בחדרו של רבנו בראש השנה
בעת שהתפלל "ישתבח" ואמר הי"ג שבחים
בנשימה אחת, וזה היה אחר התקפת לב, שהיה
לש מאד, פתאום האדמו"ר פני רבנו וקולו נשנק,
ונפל מתעלף. אחר התאושש והראה שיביאו לו
מים ליטול ידיו, והמשיך בעבודתו בלא שום
שינוי.

רבי מרדכי יפה שליט"א

שתיית מים חיים בראש השנה

רבינו ז"ל הקפיד כל השנה לא לשתות מים
חיים כלל, עד מסירות נפש, אפילו כשהוצרך
ליטול כדורים בבית החולים ולא היה אלא מים
בלי תערובת או נמנע מנשילת התרופה, אולם
בראש השנה שתת מעט מים חיים, ואמר: המלכים
היו נמשכים על המים (הרויח יב), ובראש השנה

עיקר ראש השנה - שמירת המחשבה ושמחה

הַעֲקָר בִּימֵי רִצּוֹן הַבָּאִים עֲלֵינוּ לְטוֹבָה, וּבִפְטָר רֹאשׁ הַשָּׁנָה - לְשִׁמּוֹר הַמַּחֲשָׁבָה
מֵאֵד מָאָד, וְהוּא סִיּוֹעַ לְכָל הַשָּׁנָה בְּעֶזֶר ה' הַיְבָרֵךְ, וְעַל זֶה נִקְרָא "רֹאשׁ הַשָּׁנָה".

אֲךְ הַעֲקָר בְּהַתְחַלְּקוֹת וּבְשִׂמְחָה, כִּידוּעַ מִזֵּהָר הַקָּדוֹשׁ (ח"ג עה): שִׂמְחָה תִּקְוֶה
לְבָבִי מִסְטָרָא דָא וְכו' [בכניה תקיעה בלבאי מסטרא דְאָ, וְהַדְוִתָּא בְּלִבָּאִי מִסְטָרָא
אַתְרָא], וּכְיָדוּעַ הַחֲלוּק בֵּין עֲצוּבֹת לְמִרְיוֹת, מִרְיוֹת מְבִיא סוּף לְשִׂמְחָה, כִּי ה' יִתְבָּרַךְ
מִמֵּתִיק מִר כְּמִר. אֲתָם נְצִיבִים [חיים], וְזֶה הַבְּשִׁטָּה לְדוּרוֹת, וְאָנּוּ נִמְצָאִים
בְּהִיכַל הַמֶּלֶךְ, וְעַל זֶה וְהַדְוִתָּא לְפָנָיו, וּבְשִׂמְחָה תִּצָּאוּ.

וְטוֹב מָאָד לְקַבֵּל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשִׂטַּת קְרִיאת שְׁמֵעַ - עֲשֵׂת הַדְּבָרוֹת, כְּמוֹ שֶׁמֵּצֵין
בְּסִדּוּר קְתָר גְּהוּרָא, כְּמִדָּה שֶׁמּוּבָא זֹאת בְּשֵׁם הַבְּעִשְׂט זְצִלְהָהּ.

אגרת רבינו ז"ל (ל דוד פרוקינג' ה' נציבים תשי"א)

מדינא, והוסיף: אקרא לאלקים עליון לאל גומר
עלי. שלימות המצוה לגמרי זה רק אצל השי".
ולא הסכים שיתקעו שוב.

כשאירע שהבעל תקוע טעה [וזה היה לעתים
נדירות ביותר]. היה חוזר גם על הקריאה: תקיעה
או שברים תרועה.

הגר"ר מאיר בראנד ז"ל

השגחתו בסעודה על האורחים

בליל ב' דראש השנה לא ערך רבינו ז"ל
שלחנו לציבור, רק היה סועד עם האורחים [עד
שנות התשל"ו]. אירע בליל ב' שהלכתי עם אבי ז"ל
[הרה"ר ר' רפאל פרידמן] להלוויה של יהודי אחד
מתל אביב, הרבי המתין עלינו עם הקידוש עד
שוכנו.

אפילו שהיה ראשו מגיע השמימה היה גם
בבחינת 'סולם מוצב ארצה', בעת הסעודה נתן
לבו אל המסובים שיאכלו כל צרכם, ויהיה להם
כל צרכיהם. בשנת תשכ"ד, בתוך סעודת החג -
אחר שגולדה בתי הראשונה בד' אלול - [אז לא
היה נהג לשאול על השם, לכן לא שאלתי את רבינו
על זה], אכן באמצע סעודת החג, שאלני הרבי:
איזה שם נתת לבתך? מיני אז שאלתי על כל
שמות צאצאי שיחיו.

רבי יצחק צבי פרידמן שליט"א

סעודה שלישית ב"ה שחל בשבת

פעם חל א' דר"ה בשבת,
בסעודה שלישית הודרו מאד,
וחמש דקות לפני השקיעה
היה דוחק להביא מים אחרונים
לברך, אמרו לו: עדיין לא נתנו
דגים. שאל את השעה. והסכים
בדוחק שביבאו דגים, וטעם כל
שהוא, וחילק מעט. ומיד ברכו
ברכת המזון.

כשהיה ראש השנה בימים ה'
ו', התפלל לפני העמוד מנחה

של יום השני, שהוא מנחה של ערב שבת. וכשהיה
בימים ז' א', התפלל מנחה ביום הראשון, שהוא
מנחה של שבת, והיה מתפלל בנוסח יפה מאד, אבל
לא בנוסח העולם, רק היה לו נוסח מיוחד ערב ומתוק.
גלות סיביר ערכו מנין במסירות נפש, ושם התפלל
רבינו לפני העמוד, כאשר באותו מנין השתתף גם
רבי יחזקאל פבר ז"ל.

מתחזר חלקת יהושע

ר"ה יום סגולה של יצירת האדם

זכורני פעם בליל ראש השנה דיבר רבינו ז"ל
על הפסוק: כִּנֵּי אֲתָה אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶּתִיךָ, שְׂאֵל מִמֶּנִּי
וְאֶתְנֶה, [רבינו היה אומר בשם רבי אלעזר מקאזניץ,
שביום לידת האדם יכול לפעול כל הענינים לטובה],
אוי תואדם נוצר בראש השנה, איז בכוחו ביום
זה לבקש ולפעול אצל הקב"ה סליחה ומחילה וכל
הצטריותיו.

האדמו"ר מביאלא פשיסחא שליט"א (אשדוד)

תגובות:

רבי מנחם מדין זיכרנו שליט"א: כל ימי הסליחות
מלבד מוצש"ק וער"ה, היו אומרים סליחות
באשמורת הבוקר. תיכף אחר אמירת שמע קולנו
היה מרים את עיניו הקדושות אל השעון והביט אל
השעה, בדרך כלל היתה זו שעת קרי"ש של הגן
החמה. ומיד היה נכנס לחדרו לקרוא ק"ש של הגן.

רבי יצחק קרישבסקי שליט"א: כשחל יום טוב
בערב שבת, לא הלך אחר הצהריים למקוה לכבוד
שבת, רק יצא יד"ח מהמקוה שהלך בבוקר.

מזן הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א

תיאורי הוד מיום הרת עולם במחיצת הקודש של רבינו הקה"ט זיע"א:

ובסוף הלילה פרצה סערה גדולה בים, והיו כולם במצב של סכנה גדולה. באותה שעה בירר אצל יודעי דבר אם כבר עלה עמוד השחר, וכאשר שמע שהשוקר אור נטל תיכף את השופר ותקע כמצוות היום, ולא עבר זמן רב עד שנח הים מזעזע.

ואמר רבינו זיע"א, שאנשים חשבו שתקע בשופר כסגולה שישקטו הרוחות, אך האמת אינה כן, רק שהבין שהוא עומד בסכנת חיים, ולכן רצה להספיק לתקוע בשופר ולקיים עוד מצוה אחת בטרם ימות, ובע"ה עמדה לו זכות המצווה שנגרעו ההוחות.

אירע פעם בימי מגורי רבינו זיע"א ברחוב מוהליבר בתל אביב, היה לו מקווה טהרה במרתף הבית, פעם אחת בערב שבת קודש היה מצונן מאד והרגיש חולשה גדולה, ואעפ"כ ציווה לבנו כי "ק' אדמו"ר הרא"מ זיע"א לסגור את כל החלונות, כי רבינו זיע"א רצה ללכת ללבוש שבת. בתחילה ניסה הוא לדבר על לב שיוותר על הטבילה מפני בריאותו, אך משלא הצליח בזה עשה רבינו זיע"א לסגור כל חלונות הבית, ואכן ירד וטבל עליו ונשתטף, ונשחזר ונעלה. סיפר המעשה הנ"ל, ובזאת התכוון לומר, שאף הוא הרגיש חולשה גדולה וחשש שהגיע קיצו, לכן ירד לטבול במקוה כדי להספיק לעשות מצוה בטרם תצא הנשמה מן הגוף, ובה"ה הועילה לו מצוה זו ששבה אליו רוחו ובה"ה מרגיש טוב יותר.

בענין אכילת הסימנים בליל ראש השנה, סיפר הגה"צ רבי יוני הלברשטאם שליט"א: זכורני ש"ק' אדמו"ר (הרה"צ רבי חכם צבי הלברשטאם מטשאקאווא) זצ"ל הלך לתפילת מנחה בערב שבת סליחות, ובאותו זמן גם בא רבינו זיע"א לבית מדרשו, שהיו גרים בשכונת, ודיברו ביניהם על ענין אכילת הסימנים, והזכירו דברי הבני יששכר (תשרי ב, יא) דענין הסימנים הוא דווקא בלילה הראשון של י"ה, ואמר רבינו בהוא נוהג כמנהג ירושלים שאוכלים הסימנים בשני הלילות, והוסיף שהוא נוהג להיות בראש השנה בירושלים, וסימן לדבר מה שנאמר (ישעיה ד, ג) כל הכתוב לחיים בירושלים.

{נלקט ונערך מתוך קונטרס שושלת בית דוד}

מלכי המלכים ואדוני האדונים, מרוב פחד שנפל עלי.

*

סיפר רבינו זיע"א על אחד מצדיקי קדם זיע"א, שבדרכו לארץ ישראל שהה בספינה בליל ראש,

סיפר הגה"ח רבי אברהם שווארץ ז"ל על יומא רבא הדין במחיצת הקודש: זכינו ובית אבי הרה"ח רבי חיים יצחק ז"ל שימש לאכסניא לרבינו זיע"א (בתקופת שהייתו בתל אביב), וכך הכיתו לשוהות הרבה במחיצתו, ויכולנו להעיד כי הפחד והמורא והרעדה שאחז ברבינו בלילי ראש השנה ויומו מאימת יום הדין, השפיע עמוקות על כל הסובבים אותו, ואף על צעירי הצאן.

רבינו זיע"א אמר ע"פ בראש השנה לאחר שתקפה עליו מחלתו, שבשנה שעברה לפני התקיעות ניגרו מעיניו כמה ליטרים דמעו. ומה מאוד גברו בכיותיו וצעקותיו בכל שנה בתפילת הש"ץ וזמני חטאיו וכו', עד שגם הילדים שהיו בחוץ כדרכם, נכנסו לבית המדרש לשמע הבכיות והבכיות.

וסיפר הגה"ח רבי ראובן ראובנר ז"ל: פעם בליל ראש השנה בעת עריכת השולחן קרא בריה"ק זיע"א לאחד העומדים לצידו ואמר לו בלשון קדש - די אלע ענינים וואס מ'מאכט לערב השטן איז דא, אבער דארטן, ווערט פערעט ביי איהם... (כל הענינים הנהוגים כדי לערב השטן שייך רק לעלמנו, אבל למעלה מי שואל אותו בכלל).

כמו"כ סיפר הגה"ח רבי אברהם ברוך דייטש, שבשחרית ימיו של רבינו, כשנתמנה לשבת על סא אבותיו ולהמשיך דרכם, עדיין לא ידעו החסידים גדול מדרגתו ולא שיערו תוקף גדולתו, עד דאמא ובא יום ראש השנה, והי כאשר אך החל רבינו לברך ברכת תקיעת שופר, נפל מתעלף מאימת הדין ומפחד יושב תהלות. או אז ראו והכירו מקצת דרכו בקודש, והבינו כי קדוש ישראל בקרבם.

סיפר חדי"ב הרה"צ רבי שמואל עוזר קאפא זצ"ל: פעם אחת כשיירדתי לפני התיבה בראש השנה, כאשר התחלתי את הפיוט 'מסוד חכמים ובנונים', בהגיע לתיבות אפתחה פי בתפילה ובתחנונים, ניגש אלי כ"ק אדמו"ר זיע"א ואחז אותי בשתי ידיו ונענע אותי אנה ואנה בהתעוררות רבה, ובאותו רגע נאחותי באימה ויראה שכזאת, ורק בקושי רב הצלחתי להמשיך עם הנוסח את המשך התפילה 'לחלות ולחונן פני מלך

עובדות קודש שסיפר רבינו הקה"ט זיע"א

אודות אביו הרה"ק הרש"ן מלעלוב זיע"א (יומדי"ג תשרי) והרה"ק מהר"י מטטאלין זיע"א מנר"ב פרנקפורט (יומדי"ג יום ב' דר"ה). ובענין התקשרות האיתנה של אביו זיע"א לאותו צדיק זיע"א.

כפי שנשמעו מפי"ש של בקש"ת אדמו"ר מפנינסק קארלין שליט"א:

[א] כשהיה רבינו זיע"א מדבר מהרה"ק הפרנקפורטר זיע"א, היה מדבר ממנו בהתלהבות אש, עד שהיה נראה ממש כאילו זכה להסתופף בצלו בחיי חיותו. וזו רבותא גדולה, שהרי בעין גשמיית לא זכה לראותו כלל, עכ"ז היה מקושר עליו בהתקשרות עצומה.

וידוע שבחג השבועות האחרון נסע הרה"ק רבי שמעון נתן נטע מלעלוב זיע"א להסתופף בצלו של אדמו"ר מפ"פ זיע"א, ושאל אותו הרה"ק מפ"פ אודות רבינו מדוע זה לא הביאו עמו, ענה הרה"ק רש"נ, כי חשב אולי להביאו אך לסוף החליט שבנסיעתו לראש השנה יקחנה עמו, נענה רבינו אומר, מי יודע. (ולבסוף נלכדו אותו צדיק ביום ב' דר"ה).

[ב] פעם בראש חודש אלול ערך רבינו שוה"ס רק בפני הבחורים, ודיבר לפניהם. וכשנכנסו אמר, השולחן היום הוא לכבוד הרה"ק מפראנקפורט זיע"א [שכבר היה כחודש ימים קודם ההילולא].

והוסיף ואמר, אמנם אתם לא זכיתם לראותו, אבל זכיתם לראות יהודים שראו אותו, וצדיקים אמרו אשרי העינים שרואים עינים שראו צדיקים.

ובאותו פעם אמר רבינו שיבוא גם אחד מהזקנים, ובא הרה"ח רבי חיים אשר לדרמן ז"ל יחד עם הבחורים.

[ג] הרה"ק רבי שלמה'קע מוועהיל זיע"א שמע בשמים תפילה נעימה מאד בקול רם, והלך לבקש אחריה מי הוא שמתפלל כן, והלך לביהמ"ד דחסידים קארלין בעיר העתיקה והקשיב לקול תפילתם, ואמר שתפילתם היא טובה אך לא זו היא התפילה ששמע בשמים (כשהיה מספר סיפור זה היה מדגיש, שבקארלין אכן היו מתפללים טוב, אך מ"מ לא זו היתה התפילה ששמע רבי שלמה'קע בשמים). אחר כך עבר על יד ביתו של האר"י הקדוש זיע"א, ונשמע משם קול תפילתו של הרה"ק רש"נ זיע"א, אמר רבי שלמה'קע, אכן, זו היא התפילה ששמעתי בשמים. וידוע שהרש"נ מלעלוב זיע"א היה מתפלל בקול רם ומאריך בתפילתו כמה שעות עד כחצי היום, והיה יושב בחצר שעל גג ביתו כל היום, ובת אחיו היתה מביאה לו מאכל ומשתה.

[ד] סיפר רבינו כשהיה אביו הרה"ק רש"נ זיע"א בסטאלין אצל הרה"ק מפראנקפורט זיע"א, נכנס אל הקה"פ עם קוויטל, ובכניסתו אחז בו פחד גדול ומרוב פחדו לא היה יכול להוציא הקוויטל מחיקו, והכניס הרה"ק הפ"פ ידו לחיקו והוציא הקוויטל משם.

ואמר רבינו זיע"א שמעשה זה יכולים לשער יראתו את השם יתברך, כי מורא רבך כמורא שמים.

[ה] סיפר רבינו זיע"א, שאביו הרה"ק רש"נ זיע"א לא היה מוכיחו ומתנכו כלל, כי אמר שכבר נתחנך בילדותו על ידי זקינו הרה"ק רבי דוד'ל זיע"א, ולפיכך אינו רוצה לומר לו שום הוראה כדי שישאר אצלו רק החינוך של זקינו.

וכן היה מזוהי זקינו הקדוש בעצמו לאנשים אחרים, שלא יתעברו בחינוכו של רבינו זיע"א.

[ו] פעם בעת עריכת השוה"ט בבית מדרשו שברחוב בהר"ן, נאנח רבינו זיע"א. ואמר לו אחד החסידים, אני שמעתי מאביכם (הרה"ק הרש"ן) שאמר שמה שנה תהיה לנשמתו טובה ממכם. נענה רבינו זיע"א ואמר, אכן אכן, כשאעשה תשובה.

[ז] רבינו זיע"א היה מספר, שאביו הרה"ק רש"נ זיע"א היה אצל הרה"ק מפראנקפורט זיע"א, ואדמו"ר מפ"פ התפלל אז תפילת מוסף לפני התיבה, וכל התפילה התפלל בהשקט וכפי הנוסח, אך כשבא לומר נעשה ונקריב לפניך באהבה, בתיבת באהבה ראה רש"נ איך ששתי פלגי דמעות יורדים בעיניו, שלא היה יכול להתאפק.

[ח] רבינו היה מחשיב מאד את בני הרה"ק מפ"פ זיע"א, ומדבר מהם בהתלהבות גדולה, ואמר עליו שמתו שלימה.

והיה רבינו מתאר בהתלהבות איזה חן היה להריקו שרקדו יחדיו האחים הקדושים בני אדמו"ר מפ"פ זיע"א. בשמחת נישואי בתו של אדמו"ר הרה"ק מהרא"א מקארלין זיע"א, (שכידוע נסע אז רבינו זיע"א לקארלין להשתתף בשמחת החתונה).

[ט] היה אומר בשם אביו הרה"ק רש"נ זיע"א על אדמו"ר הרה"ק רא"א מקארלין זיע"א, שגדולתו לקח מעם אביו אדמו"ר הרה"ק מפ"פ זיע"א, ושפלותו נטל מחמיו הרה"ק רבי מרדכי יוסף מולאטיפולי זיע"א.

מרן הרה"ק בעל השפע חיים מצאנז ז"ע

ראש השנה ויום הקדוש בצל קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע מסכת עובדות וזכרונות, מאוצרו המנוצח של המשמש בקודש רבי יהושע וייצנבלום ז"ל

עבודה קשה שבמקדש

"כאמור, עבודת הקדוש הקוויטלעך היתה עבודה קשה שבמקדש, והרבה פעמים אמר מרן שאין לו את הכוחות הנדרשים עבור כך. אני זוכר שהרבני החסיד ר' ארון טהלר ז"ל, שהיה איש חסיד זקן ובא בימים, שהתגורר בפתח תקוה ושימש כשוחט, רצה פעם אחת להיכנס אל מרן ז"ע עם קוויטל, וכשנסנסתי למרן לבקש להכניס את ר' ארון טהלר, אמר לי מרן שאין בכוחו כעת לקבל קוויטלעך. כשיצאתי ואמרתי לו את דברי מרן, ענה הלא ואמר לי: תאמר לרבי שאני מבין, לכל דבר יש לו כוח, להתפלל שעות ארוכות, ולומר שיעורים וכו', ורק לקבל קוויטל כמה רגעים אין לו כוח?... כשחזרתי על הדברים באוזני מרן, עלתה בת שחוק על פני קדשו ואמר: אם כן, תכניס אותו..."

"עד כמה היתה לקיחת קוויטלעך אצל מרן ז"ע עבודה קשה שבמקדש ולא דבר של מה בכך, תעיד העובדה הבאה, באחת השנים הגיע מרן ז"ע לביקור בארץ הקודש בחודשי הקיץ, כמה חודשים לפני חודש תשרי, ועדיין לא ידעו אם מרן יישאר בארץ ישראל גם בירח האיתנים. אמר לי מרן אז לפני ימי הסליחות: שמע נא, אם אתם תוכלו לשמור שאף אחד לא ייכנס אלי עם קוויטל עד אחר הימים הנוראים, אז אני נשאר כאן לימים טובים, אבל אם לא, והכניסו אלי אנשים עם קוויטלעך, לא אוכל להישאר כאן זמן רב. ואכן בשנה זו עד תוצאי יום הקדוש לא נכנס אף אחד לאזכרות."

"זכרני שבשנים הראשונות הורה לי מרן ז"ע לא לכתוב שום בקשה בקוויטל, רק את השמות, וזולת בקשה מיוחדת. בשנים מאוחרות יותר הורה רבינו לכתוב רק "לבריאית הגוף והנפש" שהיא בעצם בקשה כללית, ובחודש אלול להוסיף גם "ליתכניה וחתימה טובה".

"כמו כן היתה קפידא שכל אחד יכתוב למעלה שם העיר. פעם הגיש אחד קוויטל שנכתב בעט בצבע אדום, ורבינו אמר לו שאין כותבים קוויטל עם צבע זה, וצויה עליו לכתוב קוויטל חדש. גם אני נזכר שאחד מאנשי שלח אל רבינו קוויטל בו פירט את בקשתו לזכות לשבירת המידות. ביקש רבינו עט וציויה לתקן ולכתוב "שיזכה לתיקון המידות"..."

"פעם נכנס הגה"צ הרב מבאניאד זצ"ל אל הקודש פנימה. בציאתו מן הקודש אחרי שהגיש קוויטל לפני מרן ז"ע בו הזכיר לטובה את כל יוצאי חלציו, ראתי עליו שיהא כולו ברעש ומשתומם. שאלתי לסיבת הדבר והוא אמר לי שהגיש עתה קוויטל בו רשם את כל יוצאי ח"ו, ותוך כדי קריאת רבינו את הקוויטל הבחין שבטעות כתב את אחד השמות שלא לפי סדר הגילאים, אך הנה פלא, רבינו קרא בדיוק כפי הסדר הנכון."

"גם זכרני שפעם לא רצה רבינו ז"ע לקרוא קוויטל מסוים של אחד מאנשי מירושלים, כנראה ביודעו שכבר נגזרה גזירה. בני משפחתו של אותו יהודי נכנסו אל הקודש פנימה כשהם ממריים בבכי למעלה משעה ומחצה, בועקות ובבכיות, שרבינו יחון אותם ויקרא את הקוויטל, אולם דבר לא הועיל. ואכן כעבר תקופה קצרה הסתלק אביהם ז"ל לבית עולמו.

לקודש פנימה עם קוויטלעך כנהוג ולהתברך במברכות קדשו שתחל שנה וברכותיה בכל מיילי דמיטב. המונים צבאו על דלת הבית הקדוש וקבלת הקהל נמשכה עד השעות המאוחרות של הלילה."

"שנה אחת פנה אלי מרן וביקש ממני להפסיק את קבלת הקהל. הוא ביקש שאחוס עליו ואגביל את שעות קבלת הקהל. באמרו אלי כי הדבר מונע בעדו יותר מדאי מלעסוק בתורה, והוסיף עוד בעונות קדשו: "הנה כולם כבר חזרו בתשובה ומלאים בקבלות על העתיד וחרטה על העבר, ואני עדיין את התחלתי ללשונת תשובה"... וגעה רבינו בבכי וייבב בקול מר: "מה יהא בסופי, מה יהא על נשמת..."

"עבודת קדוש נשגבה ועילאית ראו אצל מרן

זקה"כ בישחמ משה מבאר שתי הנוסחאות בתפילה, לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר כבגלוי ויש נוסח בסתר ובגלוי שיש שתי דרכים בעבודת השי"ת דרך א' בסתר כבגלוי, בגלוי קל לעבוד ה' שמתבייש מבני אדם אבל בסתר באין רואים היצה"ר יכול להתגבר עליו לעשות רח"ל מה שלבו חפץ וזהו המדריגה שגם בסתר הוא ירא שמים.

דרך ב' בסתר קל לעבוד את השי"ת שלש בלא פניות ומדרגתו הוא שגם בגלוי באינו ביהמ"ד כשיש סביבו מאות איש כוונתו בלתי לד' לבדו כמו בסתר.

ובזה יבואר אצי' לדודי רדודי ל"י אף כשרק דודי רואה אותי גם אני לדודי, ובאופן ה' אף במחשבה שרק דודי יודע את כוונתי אם היא לש"ש - וכמ"ש הרה"ק הרבי ר' אלימלך שאף מלאכים אינם יודעים מחשבות - גם אז אני לדודי וכונתי נקי'.

וכשאדם לומד לשם פניות וכבוד מוסר רח"ל התורה והתפילה לטומאה וזוהי יבואר באינו מלכנו חטאנו גם כשהיינו לפניך ונסקנו בתורה ובמצוות וחו' מסרנו את זה לטומאה, ונחפשה דרכינו היינו כשהלכנו בדרכי ה' ונשובה ונא לא תשיבנו ריקם מלפניך מבקשים שלא נהיה ריקנים מהמצוות שקיימנו.

ולכן אוכלים סימנים בליל ר"ה שמפחדים להתפלל בקול שחוששים שיהיו פניות לכן מסתירים הבקשות באכילת הסימנים והרואה סבור שאוכלים סתם.

אבל באמת אותם שהסתירו עצמם לא נפקי מיניה זרעא מעליא וכן הבנים לא רואים את אביהם לומד ומתפלל ואין להם ממילא ללמוד דרך הבעש"ט היתה ללמוד בביהמ"ד יומם ולילה ולא לחשוב כלל שיש בבי"ה הרואים אותו וכך הבנים יראו וילמדו ממנו וימשיכו הדרות הבאים בעבודת השי"ת.

ובזה יבואר הנסתרות לעבוד את ד' בסתר זה טוב לד' א' והנגלות לעבוד את ד' בגלוי זה יביא שהתורה תמשך לנו ולבנינו עד עולם.

(עידן רוער דרעיין צצ"י תשמ"ב)

וחיל ורעדה יאחזון

"העניין המרכזי אשר ראינו בעינינו במשך כל הימים הנוראים אצל מרן ז"ע, היה: א' פחד"ג"ע צורה, החיל והרעדה, האימה והיראה הקדושה שהיתה חופפת כל היום על פני רבינו ז"ע. משבת מברכין אלול כבר ראו את האימה והיראה הגדולה הזאת על פני קדשו, וכך זה נמשך לאורך כל התקופה של אלול ותשרי, הן בשעת התפילות, הן בעריכת השולחנות והתורים והן בעת קבלת הקהל."

"במיוחד בעת תפילותיו של רבינו שעוד יותר מכל ימות השנה היו בדחילו ורחימו, בבכיות עצומות כבן המתחטא לפני אביו, שהיו מזככות נשמות כל שומעיהן. כשעמדנו ליד רבינו בתפילותיו והקשבנו לקול בכיו המועדע בהשתפך עליו נפשו, כשהוא טובל כולו בדמעות רותחות, לא יכולנו אף אנו שלא להתעורר ולהתפלל ביתר כוונה ורגש."

כי קרוב יום ה'

"בשבת מברכים אלול נהג מרן ז"ע להוסיף בברכת החודש את הבקשה "זלתשובה שלימה" בתהעוררות גדולה. כל הנהגה המשתלשלת בשומעים את הדברים מפורשים ויוצאים מפי כהן גדול, יראה וירעד יבוא בהם ותכנסם לפצות, אם הם לא היו נהגו, כי הנה קרוב יום ה' כי הוא נורא ואיום ומי יכילנו."

"אמנם שמעתי ממרן ז"ע, שהוא נוהג לומר כן רק לפי שכן נהג הגה"ק בעל מנחת אלעזר ממונקאטש ז"ע לומר "זלתשובה שלימה" (ודרכי חיים ושלוש את תרפ"ו), אולם זקה"ק בעל דברי חיים מצאנז ז"ע לא היה נוהג להוסיף לומר "זלתשובה שלימה" בברכת החודש."

"אם לא נברא הקולמוס שיתאר את התעוררות שהיתה בכל שבת ושבת בעת ירעוא דרעוין בצל מרן ז"ע, הרי על אחת כמה וכמה

בהגיע חודש אלול, אשר כל הקרב קרב אל היכל קדשו של מרן ז"ע וזה לטובל בנהרות של טהרה ותשובה, ובפרט בהגיע שבת סליחות, אשר ממש היה אפשר למשש בדיים את התעוררות באוויר. מרן ז"ע אף היה גליל לספר על זקה"ק בעל דברי חיים ז"ע שבחודש אלול היה אומר דברי תורתו בנעימה מעוררת ומיוחדת לחודש אלול"

תקעו בחודש שופר

"בחודש אלול היה מרן ז"ע תוקע בעצמו בשופר לאורך התפילה. אבל מלבד תקיעות אלול, לא ראינו שיתקע במשך חודש אלול עוד תקיעות כלימוד והכנה לקראת ראש השנה."

בעלי השיר נכנסים בשיר

"בשנים הראשונות, לקראת ראש השנה היו בעלי המנגנים נכנסים אל מרן ז"ע, לסדר ולהכין את סדר התפילה והניגונים. תחילה היה מרן אומר את נוסח הקדיש עם הניגון, וכן האזין לניגונים שניגנו המנגנים, וראינו אז על מרן ז"ע אותה דביקות נשגבה כמו שראינו בעיני בשר בעת התפילות בראש השנה עצמו.

עבודת קבלת 'קוויטלעך'

"בימי הרחמים היה מגיע קהל רב כדי להיכנס

מִרְיָן הֶרֶה"ק רַבִּי חַיִּים זַאנְוִוִּיל מִרְיָנִיץ זִיע"א

עֵינֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וַיִּמֵּי נֹרָאִים

רבינו היה שליח ציבור בכל התפילות ב"ה ויום הכיפורים, כבכל ימות השנה.

כבכל השנה היה רבינו מאריך בתפילת העמידה בעמידה כעמודא דפרזלא בדבקות נפלאה בלא תנועה כלל, ובימים נוראים האריך בה ביותר, והיה מתפלל בכפיפת קומה, כמנהג רבו הקדוש [הרה"ק ר' אברהם מתייהו משטנשט ז"ע].

אירע פעם באמצע תפילת ר"ה בעומדו בכפיפה, כאשר הגיע לברכת מודים, לקח מחזור קטן בידו וכפף עצמו ביותר עד שנגע גופו הק' כמעט בארץ, ועמד כך למשך חמשה ועשרים מינוטין בריציפות ואז קם וחזר באחת לעומדו, והמשיך בתפילתו. ותפילת מודים היה אומר מתוך סידור תהלת ה' נוסח לובאוויטש. ויצוין שפעם נשאל רבינו ע"י הר"ר גרשון קליין היאך בא לידו סידור תהלת ה' כי בדרך כלל השתמש בסידור העמדין, שחיבה יתירה נודעת לו מצדיקי בית רוזין ז"ע, וענה לו רבינו, 'מים גבויים ימתקו'. והיתה כוונתו לומר כי בהיותו במדינת רוסיא תחת ממשל הקומוניסטים ימ"ש, ואסרו להתאסף ולהתפלל, הגיע סידור זה לידו ע"י חסידי חב"ד בעלי מסירות נפש שהיו מקורבים אליו, ואז היה רגיל להתפלל בהחבא ובגניבא בסידור זה.

ייתכן שמפני כן השתמש בו לאמירת מודים, כדי להעלות על ליבו צוים רחמי וחסדיו יתברך עימו על אשר ניצול מפח יקוש מצפורני הרשעים בהיותו תחת ממשלתם, וגם על אשר הוציאו משם, ועל זאת שבחו אהובים שחפץ היה רבינו לכוון באומרו מודים להודות לפניו יתברך על זאת.

אחר תפילת שמ"ע של ליל ר"ה היתה אמירת 'לדוד מזמור' בקול חוצב להבות אש, בהתייפחות בדמעות שלישי, וכנודע לבאי בית רבינו כי בעת הגיעו לענינים הנוגעים אל ציפיה ויחול אימת יבוא ויראה ויגלה מלכותו לעיני כל חי היה אומרם בסערה יתירה ורגש רב. והיה נוהג רבינו לומר אחר המזמור את תפילת 'יהי רצון' שאחריה.

ופע"א תכף אחר שגמר המזמור והקדיש שאחרי, פנה לאחד מהסובבים ושאלו מה מתרחש בעולם, ושוא חפץ היה להסיח דעת הנוכחים לבל יתפעלו מעצום עבודתו הקדושה.

נהג רבינו לומר בסיום הקדיש אף בעשיית עושה שלום ולא 'השלום'.

כאשר התגורר רבינו בשכונת סי-געיט השמיע בליל ר"ה אחר התפילה בזה"ל: 'ראש השנה באנאכט, בענטשט דער אייבישטער אלע אידען! [-בליל ר"ה מברך השי"ת את כל ישראל]. כשמוע הקהל את דבריו פנו אל רבינו שיברכם, ואכן בירך כל א"א בנוסח ברכת כהנים [יברכך וגו' יאר וגו' ישא וגו'].

בעת ששהה רבינו בארה"ק הגיע לאחר ממקורביו מכתב מחתנו המבקשו להזכירו לפני רבינו לכתימה וחתומה טובה ורשם שמו ושם אמו ועוד איזה ענינים, וקודם ר"ה לא עלה ביד אותו מקורב להביא לפני רבינו המכתב, וראה זה פלא שבלי ל"ה הלך רבינו לדירת אותו מקורב, וביקש המכתב שהגיע וקרא אותו כולו על אתר.

בסעודת ליל ר"ה קרא רבינו לילד ששמו מאיר ונתן לו מאייערן [גור] והוסיף בלשון קדשו 'זאל זיך מעייערן' [שנרבה ונתרבה].

רבינו היה נוהג לומר במשך כל חודש תרי בברכת המזון 'הרחמן הוא יחדש עלינו את השנה הזאת לטובה ולברכה'.

פע"א בהיותו בסי-גייט יצא לצרכיו בתפילת שחרית לפני אמירת 'המלך' וכאשר שב לביתו ה"ד והיה בדרכו להעמוד, עצר עמו אצל הבימה ותיכף במקומו שם שאג בקול גדול 'המלך' בטרם הגיעו אל עמוד התפילה.

פעם סח רבינו אודות מה שאין נוהג לומר כ"כ ניגונים בתפילות ימים נוראים, היות יש עימו יחודים וכוונות שהניגון עלול לבלבל דעתו מהם.

רבינו נהג לקרוא בתורה, והקריאה היתה בהתעוררות גדולה ופעם כאשר קרא ביום ב' דר"ה את התיבות 'והנה איל אחר' נתרש ביותר והראה באצבעו הקדושה על עצמו.

מִרְיָן הֶרֶה"ק מִמֵּאחֲנוּבָקָא זִיע"א

עֹבְדוֹת וְהַנְהֻגוֹת מֵאֲחֲרֵי הַטּוֹב שֶׁל אֶחָד מִמְּשֻׁבְשֵׁי קוֹדֶשׁ.

א. רבינו היה דבוק באביו הרה"ק רבי יוסף מאיר צוק"ל במאוד, ואמר איך אויף מיין טאטן האב איך א רעכט צו זאגן אז ער איז געווען א חד בדרא ביי אלע ענינים! ועוד ביטויים מופלגים [בביקור של הרה"ק השפע חיים מצאנו אצלו, שאל אותו רבינו, אם הכיר את אביו, וענה השפע חיים שאמנם לא הכירו, אך כשרואה את רבינו מבין את גדלותו של אביו, רבינו בענוות קדשו נענה תיכף ואמר 'איך קום גישט צו די טאטע'ס פייאקעס' (אינני מגיע לסוליות רגליו של אבי ז"ע)], הגם, שהיה בן כ"ב שנים כשאביו נסתלק.

ב. ביום ההילולא ער"ח אלול, היה רבינו לומד משניות לע"ג הטהורה, ופעם התבטא שאינו יכול לסגור את המשניות, כי כשהספר פתוח, הוא רואה את אביו הקדוש לנגד עיניו!

ג. כמו"כ בשנים קדמוניות אמר תחנון אף ביום ההילולא, כמנהג חצרות סקוורא, אמנם בסוף ימיו הפסיק לומר תחנון ביום זה.

ד. ככלל, אמירת תחנון היתה אצלו דבר נעלה מאוד, והקפיד מאוד על אמירתו, עד כדי כך, שפעם אחת היה מדובר שיהיה סנדק בברית מילה, ולכן לא אמר תחנון כנפסק בהלכה, אמנם אחר התפילה כשנתברר שלבסוף לא יהיה סנדק, חזר ואמר תחנון.

וכן היה מבקש מחתנים בימי השבע ברכות שיתפללו אצלו, בכדי שלא יאמר תחנון כדין.

ה. אחר התפילה היה רבינו לומד מעוטר בטלית ותפילין, בין השאר היה לומד חק לישראל, וזוהר הקדוש, ובדרך כלל מחמשה עשר באב התחיל ללמוד תיקוני זוהר, כמנהג אבותיו הק' כהכנה דרבה לקראת הימים הנוראים.

ו. כידוע ומפורסם רבינו היה מתמיד עצום, בתורת ה' חפצו ובה הגה יומם ולילה בחזונו דאורייתא, ובתשוקה עצומה.

מחזה הוד היה בעת שנכנסו אליו אנשים לעצה ולברכה. רבינו היה יושב שקוע בעומקה של תורה, וכלל לא השיב לב למתרחש סביבו, ולפעמים היה הנכנס צריך להתקרב ממש סמוך לרבינו עד שנגער מדיבוקו בתורה הק', כן גם היה תיכף כשסיים לענות לשואל ולהאציל מברכותיו, בטרם יצא הלה ממחדרו כבר חזר רבינו לשקיעתו בהויית דאביי ורבא, מתוך חביבות ותשוקה שאין דומה לה!

מחזה נפוץ היה בעת שהגישו לרבינו באמצע לימודו כוס שתיה שהיה צריך לשתות לצורך בריאות גופו הק'; רבינו היה יכול לאחוז את הכוס בידו זמן רב ואפילו שעה שלימה מבלי לשתות בעוד שכל חושי ומעייניו היו נתונים בתורה הק' משוש חייו! (ולפלא שמעולם לא נשפך אף טיפה אחת).

אף מהתבוננות מהצד בעבודה נגשבה זו היו יכולים לרכוש מלוא אוצרות של אהבת תורה, שמלווים את האדם כל ימי חייו!

ז. בשנים האחרונות כשיכלו יותר לעקוב אחר סדר לימודו, ראיתי שלומד בעיקר גמרא רש"י תוספות שעות רבות, ובהספקים גדולים.

ח. אספר עובדא נוראה שממנה אפשר לקבל קצוה של השגה בהפלטת התמדתו של רבינו. היה זה כשבא לחנוכה הבית בבית אחד מחסידיו, אחר קביעת מזוזה ערך שם רבינו שולחן לחיים, בעל הבית שהיה ממקורביו רבינו ז"ע, נתרש מאוד שזכה לביאת צדיק לביתו, ומתוך שהיתה דעתו בדיחא עליו פנה לרבינו וזה אמר; הרי רבינו לומד ומסיים כל תקופה את כל הש"ס, אהיה עוז לבקש מרבינו שילמוד נא פעם אחת את הש"ס כולו עבורי ולזכותי! לשמע הדברים עלתה נהרה על פני רבינו, שהגיב, גוט!

לא עברו ימים מרובים ורבינו אמר למקורבו הנ"ל; זה עתה סיימתי ללמוד את הש"ס כולו עבורך כאשר ביקשת!

בזמן מועט מאוד הספיק ללמוד את כל הש"ס, באופן מבהיל שקשה להשיג!

ט. עובדא הוה כשבנו את המקוה בבית מדרשו, והתעוררה שאלה הלכתית, ורבינו הביע את דעת קדשו כדת מה לעשות, והיה שם הרה"ג מאני סגלוב שהיה ת"ח גדול שעלה מרוסיה, והוא סבר שצריך לפסוק אחרת, נענה רבינו ואמר הביאו לפני שו"ע, הספר הובא ואחר עיון קצר הורה רבינו לתור אחר מהדורה קודמת של הספר ולהביאו לפניו, ואכן שם נמצא כתוב כדברי רבינו, כשראה רבינו את פילאת הנוכחים הפטיר בענוות קדשו, שאמנם כבר רבות בשנים לא עסק בהלכה זו, אך מונח בוכרונ שכן כתוב!

משה עבד ה'

במשנתו של האי צדיק הרה"ק
בעל ישועות משה מוויז'ניץ זי"ע ועכ"א

"א נייע וועלט"

עבודת התשובה באספקלריית חייו של רבינו (א)

כותב הרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע (וידא, ד"ה אשרי תבחר):

"הצדיק חושב תמיד שאינו עובד השם כלל", והוא ממשיך ומשרטט אנה מובילה מחשבה זו: "ואזי, בלתי אפשרי להצדיק הזה להשקיש ולנוח ולהפסיק עצמו מאהבתו ויראתו ותפארתו יתברך, רק תמיד רחף רץ אחר רץ לקראת המדרגות האלו".

חזיון עילאי זה, נראה במחיצת רבינו השכם והערב.

לא רק בראש השנה, לא רק בעשרת ימי תשובה.

עריכת 'חשבון הנפש', היתה לדידו חוב תמידי, יום יומי, כל שעה ורגע.

כך מתוארים בני חבורתו הקדושה של הרה"ק א באגרתו הידועה של הרה"ק רבי זכריה מענדיל משענדישוב זי"ע ("אגרת הקודש" הנדפסת בסוף הספה"ק "נועם אלימלך"): "תמיד הם חוזרים בתשובה כל ימיהם, כמעט שאפילו רגע אחד אינו הולכין בלא הרהור תשובה בלבבם". וזו דרכם של צדיקי האמת הדבקים בדרכם, כאשר מתאר תלמידו הרה"ק בעל ה"מאור ושמש" זי"ע בספרו (פרשת מסעי, ד"ה וידבר) את אשר קיבל מרבו הרה"ק הרבי רבי אלימלך, וממשיך: "וכן דרך הצדיקים הקדושים אשר המה בארץ שהומים יום ולילה על התשובה".

ותשובה זו, תשובה של מעלה היא. קריאה מתמדת של "לכו ונשובה אל ה'".

אין בה קורטוב של דכדוך, ואין היא מביאה לרפיון נואש. אדרבה ואדרבה.

ריבואי-ריבואות פעמים נשמעה מפיו קריאת-ההתחדשות - 'א נייע וועלט'. שוב ושוב דלקו שפתיו במהלך שיחותיו הקדושות - "מאי דהוה הוה, מכאן ואילך חושבנא". כל זמן מקודש וכל רגע של התעוררות היתה לדידו הזדמנות פז שאין דוגמתה: "מו'אופט אוועק דעם עבר (-משליכים) אחורנית את העבר, מעתה ואילך - א לעכטיגע וועלט, א לעבעדיגע וועלט" ---

לא רק בימי הרחמים והסליחות או בשאר זמנים ידועים המוקדשים לתשובה. רוח ההתחדשות נשבה ממנו בכל עת ומועד. תדיר-תדיר, שגור היה על פי כענין 'סיסמת חיים': "ס'הייבט זיך אן א נייע וועלט". כל חג לפי בחינתו, היווה במשנתו עת כושר לנוח את כל העבר ולפתוח דף חדש; כל התכנסות חסידית ואסיפת מרעים מכל סיבה שהיא, היתה עת מצוא להתנער מכל מה שהיה עד הנה ולהתחיל מחדש; וכך כל עת התעוררות מכל סוג. ובאמת, וכי אימתי לא היה אצלו עת התעוררות...

על צורת עריכת ה'חשבון הנפש' הראויה על פי משנתו ולאור מגילת חיון, נביאה בזאת נצנוצי אורה שיאירו את הדרך לכל מבקש ה' בעמדתו בימי התשובה, ימי הרחמים והסליחות.

אחר השבת שאל אותו אחד ממקורביו מה 'תפס' אותו ביותר, ורבי חיים ענהו כי ממקום שבתו בסמיכות אל אבי הק' הבחין איך אבי הק' ממלמל

בשבת פרה שנת תשמ"א שבת אבי הק' זי"ע בעיקר ירושלים, והגה"צ רבי אברהם חיים ברים זצ"ל הגיע להסתופף בצלו בעריכת השולחן.

האנחה השקטה באמצע ה'טיש'
סיפר מרן אדמו"ר שליט"א מוויז'ניץ (בשולח"ט
שב"ק פרשת כי תשא תשע"ד):

ה'פינק' (-ניצוץ) במחזור של הרבי, שהבעיר לפידי אש בלבבות

באישווייץ, במחנה, שיחזרתי שוב ושוב את ה'ברען' של הרבי

סח החסיד הישיש ר' אברהם מרדכי מליק ע"ה, משרידי תלמידי ישיבתו הראשונה של רבינו אשר הקים בגרויסרודיין בשנת ת"ש, טרם ניתבו גזירות הצוררים במחנות מגוריהם:

"בלילות, אחר תום סדרי הלימודים, נעמדנו כדרכם של בחורים לשוחח יחד. רבינו (-הוא עמד בן כ"ד שנה בלבד) היה מתקרב ובא לעברנו, ופתח בנעימות נוסח תפילות הימים הנוראים, והיה זה מתוק מדבש... הלהב היה עולה מאליו, היינו מתלהטים יחד בנגינת קטעי התפילה המעוררים של ראש השנה, עיצומם של ימי חול גיליים באמצע השנה... איני יכול לשכוח את קולו הולך ומתגבר של הרבי באמירת הנוסח של 'עלינו', כאשר קולו היה מנסר בהתלהבות כבירה באומרו 'לתת גדולה ליוצר בראשית'..."

המחזה הזה נחקק בלבי ברטט קדוש, ובכל הימים הקשים שעברתי במחנות ההשמדה הייתי נזכר ברגעים הללו ושואף חיות ורוצץ עז להמשיך לחיות... פיזמתי לעצמי שוב ושוב את המילים 'לתת גדולה ליוצר בראשית', ובכך נשאתי קומתי שלא להיכנע לכל הנגישות המורזות שהקיפוננו, ובתורתי איתן ברוח:

*

"שווער לעבן, יעצט הער איך שוין"...

באחת השנים, בימי שהותו של רבינו בשווייץ למנוחה, הסתופף בצלו חתנו כ"ק האדמו"ר מסאטמאר שליט"א.

באחד הימים בצאת רבינו להליכה היומית, פנה אל חתנו ושאל לו: "אומרים בשם צדיקים שמט"ו באב כבר מדיים ומכנינים את הכסאות למשפט, האם אתה כבר שומע את זה?"

האדמו"ר מסאטמאר החריש ולא ענה.

רבינו המשיך בהליכתו, וכעבור רגעים אחדים פתח באמירת הנוסח של תפילות הימים הנוראים. מדי דבר, התלהט התלהב יותר ויותר, והתעברה ללהב יצאה והיה דומה שהוא כבר עומד לפני התיבה בבית מדרשו הגדול מוקף באלפי החסידים בעיצומו של ראש השנה ממש... לאחר כרבע שעה שהקול היה הולך ומתגבר תוך כדי צעידה, נענה האדמו"ר מסאטמאר ואמר לרבינו: "שווער לעבן, איך הער שוין" (-עכשיו אני כבר שומע את תזוזת הכסאות לקראת ראש השנה)...

בהזדמנות דומה, נשמע רבינו קורא בקול גדול: "לאמיר אנהייבן צו לעבן"...

כח ההתחזקות וההתחדשות היה אצלו כברית התיכון בכל תחום. כח איתנים של התנתקות מן המצב הקודם והתכנסות מוחלטת אל מצב חדש, אל קיום רצון ה' ברגע ההווה.

(מתוך ספר "בדחילו וברחיו" לתולדותיו של רבינו)

*

חשבון הנפש - כיצד

"המטרה של חשבון הנפש, היא בשביל לעזור ולהכריז 'עד כאן', היה מרגלא בפי רבינו. אל תדלק אחר העלמה בהעלמה ותדרוף ההנחה בהנחה, היה מצטט את לשון ה' חובת הלבבות". היעד הוא השינוי מעכשיו.

"מן הנמנע לסובב את הגלגל אחורנית", היה אומר, "אבל מרגע זה ואילך - דף חדש".

כל חג ומועד וכל עת התעוררות, נחתם עם מטבע-הלשון הקבוע שלו: "מ'גייט אריין אין א נייע וועלט". נכנסים לעולם חדש, פותחים דף חדש. העבר - אין, נתמסר בכל הכח להווה ולעתיד. "מ'דארף אנהייבן א נייע בלעטל".

כך בכל הזדמנות שהיא. כל מאורע היה בעיניו זמן להתחדשות. בתקופה בה תנן את בית מדרשו החדש ורחב-הידים, לדוגמא, הדהד עם לקח שהפיק מן המאורע: "תחנכו בית מדרש חדש, עתה יחנך כל אחד בעצמו עולם חדש, עולם מחדש. עולם של איברים וטורים, של דבקות בתורה ובהש"ת". וכיצד בזה בהזדמנויות לאין ספור לכל אורך שנותיו.

תלמידו הגדול, רבי מנחם מנדל זצ"ל מקאסוב-ירושלים, ששימש משגיח רוחני בישיבה, סיפר:

"היה בחור בישיבה שלא התנהג כראוי, ומשגיחי הישיבה גמרו אומר שאין מקומו בישיבה. נכנס הבחור אל רבינו - שעמד אז בראשות הישיבה, והתחנן שיחזירוהו. אמר לו רבינו: והרי לא פקדת כלל את בית המדרש עד הנה, והבחור השיב: הגני מקבל עלי שמעתי ואילך אלמד כדבעי. "אם כן אפוא", הצהיר רבינו מיד, "מקומך אכן אתנו".

"אנו, משגיחי הישיבה, באנו אל רבינו בטענה. והרי לא בכדי הגענו להכרעה הקשה, הן ניסינו כבר את כל הדרכים והבחור נותר בשלו. אך רבינו היה נחרץ בדעתו, באמרו: "בחור שאומר ברורות שהוא מקבל על עצמו לפתוח דף חדש ולקבל את עול התורה - וכי כיצד אפשר להשיב את פניו?!"

"ידענו", הפטיר הרה"צ רבי מנחם, "שכאשר בחור אומר כי 'מאי דהוה הוה' והוא מקבל עליו עול תורה מרגע זה ולהבא, הרי זו אצל רבינו כטענה שאין עליה תשובה".

(שם)

עד ערב. שברון של שפלות-רוח, שהוביל לאלתר להסתערות מחודשת.

אחר התייפחות מרטיטה בה נשמע מתחטא בסגנון: "הייליגער באשעפער, זכני לשוב אליך בתשובה שלמה; אנו, העתירו עלי שאזכר", היו הנוכחים עדים לתפנית המידית: "חשבון נפש, אבל רק לא יאוש. דאס גינט! זאת לא יצליח הבעל-דבר לפעול אצלי. זיי אזוי איך זעה אויס, בין איך מיך אלט'ס מחזק"...

*

"לאמיר אנהייבן צו לעבן"...

מאז ימי עולמי של רבינו, היו עשתונותיו חדרות ויראות ממצבו בעולמו, ואלו בקעו לפעמים מפיו בביטויים מפלחי כליות. "איך האב נישט גארנישט", היה מתאונן בינו לבין עצמו. "וואס פאר א פנים האב איך אויף דער וועלט", ורבות כיוצא בזה. והיו חסידים ותקנים מציינים,

כי לגדל הפלא, ככל שרבו ימיו וגבהו קומתו בסתר המדרגה, רק תכפו וגברו חששותיו על 'שפל מצבו', דומה היה כי בעיניו הולך מצבו ונגרע מיום ליום...

אבל אין הוא מתפלש בכאבו, אינו שוקע בהרהורי עגמת נפשו. מינייה-וביה, בטלול תמיד של 'יצאו ושוב', מתנער הוא בחוזקה ורוותם את כל הווייתו מחדש. כארי מרבצו, מזדקף הוא באחת ומסתער מראשית.

אותו 'מיינ וועלט' שהיה חרב ונחרב לדידו, הטיל רבינו מיניה וביה אחור גוף אלפי מילין, והתנער בחדווה לעבר ה'וועלט' החדש המתחיל עכשיו, שבשרי שניה זה שהוא עומד בו. הנה לו 'א' נייע וועלט, א לעכטיגע וועלט"...

מכאן ולהלן חושבנא, חושבנא לדכיותא...

"איך ליג נאך איך די בלאטעט", נשמע רבינו פעם ממלמל בחרדה, ותיכף מתנער: "אבער פון יעצט און ווייטער - א נייע וועלט" (-הנני עוד שוקע ברפש. אך מעתה ואילך - מתחיל עולם חדש)---

כן, לדוגמא, נימק פעם לאחד מבאי ביתו כאשר אירע רבות שהתאחר לתפילת מנחה עד סמוך לשקיעה:

"וכי מה אעשה", תינה את מרי לבו, "ראיתי ששוקף היום כבר קרב ובא עוד מעט קט, ולא עשיתי היום כמעט כלום, טרם הועלתי מאומה עד הנה. נשלתי אפוא חיש כרך גמרא ו'חטפתי' כמה דפים, 'הצלת נפשות' של ממש..."

כן נעה מטוטלת-ימיו מבוקר

ראש השנה שחל בשבת:

שמחה של קרבת אלקים, שמחה של המתקת הדינים

מה לשמחה ביום הדין?

אמר רבינו בשיחת קדשו בקידושא רבא, שבת פרשת נצבים-ויילך תשמ"ט:

אבי הקדוש זי"ע אמר, דצירוף חודש תשרי הוא ויה"ה, ואין 'יהיה' אלא לשון שמחה, ללמד שעבודת חודש תשרי צריכה להיות בשמחה.

כן רימז אבי הקדוש: הר"ת של מלכויות וזכרונות שופרות עולה עם הכולל כמנין 'שמחה', להורות, אשר אף שראש השנה הוא יום דין, צריך להיות בשמחה.

וביאור הדברים, שהגם שהימים הללו הינם ימי דין ומשפט, ובעלות האדם את מעשיו ועלילותיו שבמשך כל השנה חיל ורעדה תאחזו למר אנה אני בא, עם זאת חלילה לו ליפול לעצבות. שהרי כל המטרה והתכלית היא לשוב אל ה' ולהתקרב אליו, ובלעדי שמחה - אי אפשר להתקרב אליו כראוי. השמחה היא הראש היסוד לעבודת הש"ת, שהרי 'עו וחדה במקומו כתיב' (דה"א טז, כז), וכמאמר ז"ל (שבת לז) אין חשיבה שורה לא מתוך עצבות וכו' אלא מתוך דבר שמחה של מצוה. העצבות הוא מקור הטומאה והס"א, ולכן גוררת היא לעבירה, ולאידך גיסא, השמחה היא מקור הקדושה ומביאה את נפשו של האדם לקיום מצות הבורא ב"ה. אשר על כן יתחוק האדם להיות תמיד בשמחה אף בזמני התשובה, וע"י כך גם יוכל להשלים עבודת התשובה כראוי, ועוד זאת, שע"י כך השמחה נמתקין הדינים לחסידים ורחמים.

תחל שנה וברכותיה ר"ת שבת

המשיך רבינו:

ביותר, לאשר יו"ט של ראש השנה השתא חל להיות בשבת קדוש, מייחלים ובטחים אנו שיוציא לאור משפטינו, ויכרתם אל על בנים ירחם עלינו להושיענו בתשועת עולמים ובשנה טובה ומתוקה ברחמיך ובגשמיות.

הרה"ק מבאדירטשוב זי"ע מפרש את המשנה (ר"ה כט) "יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת", אשר "יום טוב" הוא כשראש-השנה חל בשב"ק. ומבאר הדרי בשב"ק אסורה מלאכת הכתיבה, ורק באופן של פיקוח נפש הותרה מלאכה בשבת, ולזאת מוכרח הש"ת לכתוב את כנסת ישראל בספר החיים לטובה ולברכה, כדי שיהא בבחינת "פיקוח נפש" שדוחה את השבת.

על דרך זה פירש אבי הק' זי"ע את הפסוק (תהילים עג, כח) "אני קרבת אלקים לי טוב", 'קרבת' בגימטריא 'שבת', 'אלקים' הוא מדה"ה, באם יום הדין חל בשבת קדוש, הרי שגם אלקים - לי טוב, אפילו מדה"ד מתהפכת לטוב, לרחמים.

שבת מיט ר"ה איז אן אנדערע וועלט. גדול כל השבת, כל דינין מתעברין מינה, אלע טרעטן אָפּ פארן שבת, שבת קדוש הוא מקור הברכה, ולזה, 'תחל שנה ברכותיה אתון שב"ת', כי בכח השבת - יומא דנשמתא - כל הדינים יחלופו והקטיגור יהפך לסניגור, וימליץ טוב בעדו שנתברך בשנה טובה ומבורכת, ובחסדים ורחמים.

הדרגתי יהודי

ענני הסיודות מאגדות שיעוריה
ושיעוריה של המשפחה הגדולה
רבי לוי אברהם שלישי

"זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון"

ישראל למטה הם בהעלם והסתר פנים גדול מאד, עד שהעוה"ז הוא מלא קליפות וסוף"א, ולכן מעשיה קשים ורעים, והרשעים גוברים בו וכו'.

ורק לעתיד לבא כאשר יעבור הקב"ה ורח הטומאה מן העולם, ותעביר ממשלת זדון מן הארץ, אזי יתגלו ההמשכות הגדולות ההם שנמשכו ע"י ישראל עם קדוש, בקיום התורה ומצוות ובעבודה שבלב וזו תפילה וכו', ובלב עניני עבודת ה' וכו'.

והנה כדי שימשיך הקב"ה חיות חדש, לחדש קיום העולמות, זה תלוי במעשה התחתונים, ולכן כשמגיע ער"ה בבין השמשות, לפני תחילת ליל ר"ה, נעשה בעולם מצב של חלישות העולמות, ונקרא בזוה"ק בלשון "דורמיטא", כמו בחי' שינה, או בחי' התעלפות ח"ו, דכרי הזוה"ק שופר, שאומרים לפני תקיעת שופר שהקב"ה כביכול מתרצה ועומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים, והשטן מתבלבל לגמרי.

עד שבני ישראל נכנסים לבתי הכנסת ומתחילים לומר המלך הקדוש, ומבקשים בתפילה מלך על כל העולם כולו בכבודו וכו', וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כי יצור כי אתה יצרתו וכו', ולמחרת בתפילות שחרית מבקשים ר"כ כמ"פ על גילוי כבוד מלכותו ית', עד שמגיע לתקיעת שופר, ותוקעין על סדר הברכות, וסדר הפסוקים של מלכות זכרונות שפורות, אזי דכרי הזוה"ק שופר, שאומרים לפני תקיעת שופר שהקב"ה כביכול מתרצה ועומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים, והשטן מתבלבל לגמרי.

וזו כונת הפסוק תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגיגו, כמבוא' בליקוטי תורה שכונת "בחודש" הוא על חודש תשרי, שנק' חודש סתם כי הוא חידוש חיות כללי על כל השנה, ולא כמו שנקראים שאר החודשים שנאמר חודש הראשון או חודש השני וכו'. אעפ"י שגם על חודש תשרי נאמר בפס' בחודש השביעי, בכ"ז נק' גם חודש סתם כנאמר בפסוק תקעו "בחודש" שופר, בכסא ליום חגיגו שהוא ר"ה שהחודש מתכסה בו.

ותשרי נק' חודש סתם שהוא ענין חידוש, חידוש כללי לכל השנה, וראש החודש הזה הוא הנק' ראש השנה, כי אז נמשך חיות כללי חודש לכל השנה. כל ראשון לחודש נק' ראש חודש, שהוא החיות של כל החודש, אלא שראש חודש ממשך רק עד סוף החודש, והוא ג' חיות שנמשך מהחיות הכללי של ראש השנה, שהחיות מתחלקת ל"ב חלקים, ובראש השנה נמשך חידוש כללי לכל השנה עד סוף השנה בתחילת ליל ר"ה.

ולכונן חידוש בתנאי באגרת הקדוש ר"ה, שהחיות הנמשך בארץ העליונה והתחתונה נמשכה מהארת חכמה עילאה מקור החיים וכו', והארה והמשכה זו מתחדשת באור חדש ממש בכל שנה ושנה, כי הוא ית' וזכמתו אחד בתכלית היחוד, ונק' בשם אור אין סוף ב"ה, שוף אין סוף וכן קץ למעלה וגדולת האור והחיות הנמשך ממנו ית' ומחכמתו, ועילוי אחר עילוי עד אין קץ ותכלית לרומ המעלה למעלה מעלה.

ובכל שנה ושנה יורד ומאיר מחכמה עילאה, אור חדש ומחודש שלא היה מאיר עדיין מעולם וכו', כי אור כל שנה ושנה מסתלק לשרש בכל ער"ה כשהחודש מתכסה בו, ואח"כ ע"י תקיעת שופר והתפילות נמשך אור חדש עליון, מבחי' עליונה יותר, להאיר על הארץ ולדרים עליה, הם כל העולמות העליונים והתחתונים המקבלים חיותם ממנה, והיינו מן האור אין סוף ב"ה וזכמתו המולבש בה וכו'.

וה"ש תמיד עני' ה' אלקים בה מרשית השנה ועד אחרית שנה, שהענינים הם כניונים לממשכת והארת אור החכמה וכו', והארה והמשכה זו אף שהוא תמידית, אעפ"י אינה בבחי' מדרגה אחת לבדה מדי שנה, אלא שכל שנה ושנה הוא אור חדש עליון וכו', והוא מרשית השנה ועד אחרית שנה לבדה. ולכן כתיב מרשית חסר א', רמז על הסתלקות האור שמסתלק בליל ר"ה, עד אחר התקיעות שיורד אור חדש עליון יותר שלא היה מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה, והוא מסתתר בארץ החיים שלמעלה ושלמטה להחיות את כל העולמות כל משך שנה זו, אך גילוי מההסתרה הזה תלוי במעשה התחתונים וזכמתם ותשובתם בעשר"ת. עכבר"ק.

יוצא שעיקר ענינו של ר"ה הוא שבינים זה הקב"ה מחדש חיות חדש כללי להחיות את כל העולם כולו עם כל הנבראים שבו, כמו שהקב"ה ברא את העולם בתחילת הבריאה בששת ימי בראשית, "זה היום תחילת מעשיך" כפשוטו בכל שנה ושנה ביום ר"ה הוא התחלת הבריאה ממש.

איתא ברה"ט (ט"ז) שלשה ספרים נפתחים ברה"ט של צדיקים של רשעים של ביונים, צדיקים נכתבו ונחתמו לאלתר לחיים, רשעים נכתבו ונחתמו למיתה, ושל ביונים, תלויים עד יוכ"פ וכו'. והיינו שבכל שנה ושנה ברה"ט שולקין עונות של כאור מבאי עולם, עם זכויותיו וכו', ומבאר המשנה שם כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון.

והרמב"ם בהל' תשובה מבאר שזו כונת מצות תקיעת שופר, כלומר עורו ישינים משינתכם וכו', וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן, הביטו לנפשותיכם והיטיבו דרכיכם ויעזבו כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה.

עפ"י פשוט הענין הם שני דברים, א'. הדין שדין ברה"ט ושולקין כל מעשי בנ"א, ב'. התשובה שצריכין לעשות כאור"א, שעל ידה זוכין בדין. כלומר שב' הדברים האלו תלויים זה בזה, והיינו הדין שדין הוא על חיי הגוף, בני חיי מזוני, כמבאר בראשונים בשם הרמב"ן, וע"י ההנהגה הטובה בקיום התורה ומצוות זוכין בדין, ולכן מי שחטא עליו לעשות תשובה, ולקבל עליו עול מלכות שמים מחדש כדי שיזכה בדין.

לפ"ז יוצא שעיקר מחשבת האדם ביום הקדוש הזה הוא כמ"ש בראש השנה יכתבו וכו' ומי ימות וכו' מי יעני ומי יעשר וכו', ועל בני חיי ומזוני ריחיק, אלא בהיותו יודע שא"ל לזכות בדין על חיים אלה מבלי תשובה ומעש"ט, הרי הוא מתחרט על מעשיו הלא טובים, ומקבל עליו מכאן ולהבא להתנהג כרצונו ית', ומבקש ומתחנן לה' שיקבל תשובתו ויכתבה בספר החיים להצלחה ולברכה ולשנה טובה ומתוקה, בבני חיי ומזוני ריחיק, ולזכות לכל השפעות טובות.

אולם עפ"י תורת הבעשט"ה ק"ע"א בדרך החסידות מתגלה אופן אחר לגמרי, ובפנימיות עמוקה ביותר, עד שפנים חדשות באו לכאן. לפי תוכן פנימיות הכונה של יום הדין בדרך החסידות, ניתן להבין שהדין על חיי הגוף בבני חיי ומזוני הוא רק כתוצאה בלבד.

דהיינו שעיקר ענינו של ראש השנה הוא, שבינים זה הקב"ה מחדש את כל העולם כולו עם כל הנבראים שבו, כמו בפעם הראשונה ממש, בששת ימי בראשית, וכמ"ש בתפילות מוסף בפסוקי זכרונות "זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון", דהיינו שזה היום ר"ה בו מתחדש כל הבריאה מחדש, באופן של תחילת מעשיך ממש, כמו שהיה ביום הראשון של הבריאה בששת ימי בראשית, כמ"ש "זכרון ליום ראשון", כן הוא בכל שנה ושנה.

דהיינו שבביל"ר"ה הכל חוזר לקדמותו, שהחיות שהקב"ה משפיע ומחיה את כל העולמות הוא רק לשנה אחת, ובכל שנה כשמגיע סיום השנה החיות מסתלק למקורה ושרשה. ואזי דנין את כל מה שעבר בכל השנה, וצריכים לדון מחדש האם החדש החיות נשנית להעולמות בתחילת השנה, האם חיו בחיי תורה ומצוות בקדושה ובטהרה ובעבודת ה' באהבה ויראה בעבודת התפילה, וקיום המצוות, ובעבודת המידות בין אדם למקום ובין אדם לחבירו וכו'.

והקב"ה אומר לבני ישראל "עשיוהי הכל חוזר לקדמותו", כמו שהיה קודם בריאת העולם, בטורם כל יצור נברא, וצריכים לדון מחדש האם החדש החיות נשנית להעולמות בכל העולמות או לא. מפני שהרי היה במשך השנה כמה מיני פריקות עול, שלא קבלו עול מלכות שמים בשלימות, ובאופן כזה אינו רוצה לחדש המשכת החיות להעולמות.

ואזי נמשך פחד גדול בכל העולמות, גם הגשמיים וגם בכל העולמות העליונים הרוחניים, וברואי מעלה המלאכים וכו' כמ"ש ומלאכים יחפזו וחלי ורעה יאחזון. ואימרו הנה יום הדין. כי אם לא ימשיך הקב"ה חיות חדש, אזי כל העולמות הגשמיים יתבטלו, ואזי גם העולמות הרוחניים וכל הברואי מעלה יתבטלו, כי כל חיותם הם מהעולם התחתון מהאדם התחתון שהם עם ישראל שלמטה, מקיום התורה ומצוות שלהם, ומאברה ויראה שלהם נמשך חיות לכל העולמות.

שהרי כל תכלית קיום העולמות העליונים הם רק בשביל העולם התחתון, מפני שהם ממשכים למעלה המידות העליונות שהם חסד וגבורה וכו' ומדרגות עליונות ומשתלשל עד למטה בדרגות התחתונות עד לעולם הגשמי, באהבה ויראה המלוכשים בענינים גשמיים. והאדם המעלה שהוא עם ישראל צריכים להשתמש באהבה בשמשך להם רק לתורה ומצוות ועבודת ה', ולא להשתמש בהם בענינים גשמיים ובהבלי העולם ח"ו, ואזי מעלים מלמטה למעלה העולמות העליונים חיות קיום שלהם לעבודת ה' שלהם.

וכמאמר חז"ל שאין המלאכים אומרים קדוש עד שיאמרו עם ישראל למטה קדוש, וחוזר חלילה, ומה ממשכים העליונים למטה חיות של קדושה ועבודת ה', להאדם של מטה לגלות אמיתות ה' ויחודו ית'.

וגילוי החיות שנמשך למטה לגלות יחודו ית' בתורה ומצוות ועבודת ה', הם הרבה יותר מהחיות הנמשך בעולמות העליונים, אעפ"י שהם נבהים ונעלים מאד, עד שאין לתחתונים שום השגה בהם, כי אינם מלוכשים בלבושים גשמיים, אעפ"י עיקר תכלית בריאות העולמות הם בשביל עוה"ה הגשמי, כפי שגילוי אלקות שנמשך למטה בעוה"ז ע"י קיום התורה ומצוות הם מאור אין סוף ב"ה בכבודו ובעצמו ית' ממש, ואילו כל הגילויים שלמעלה בעולמות הרוחניים בכל הברואי מעלה, הם רק בבחי' זו והארה מגילוי השכינה שלמעלה בעוה"ב, ובג"ע העליון והתחתון לנשמות שלמעלה.

אלא שהמשכיות שנמשכים למטה בעוה"ז ע"י קיום התורה ומצוות, הם עדיין בהעלם וא"ל להשיגם, עד כדיין החושך יכסה ארץ, וגלות השכינה שהיא הניצוץ האלקי שבנשמות

התעמק | ספירת הפסוקים

לב נשבר שובר כל המנעולים ופתח כל השערים

שנה אחת אמר רבינו הבעל שם טוב הק' ז"ע לרבי זאב וואליץ קיצעט ז"ע שיהיה הבעל תוקע שלו. ולפני

ראש השנה למד איתו הבעש"ט ז"ע את כל הכוונות, ורבי וואליץ רשם על דפי שיוכל לשנע ולהעמיד על ידו בעת התקיעות.

כשהגיע זמן התקיעות, עמד הבעל שם טוב הק' על ידו ולקח ממנו הכתבים עם הכוונות. ואמר לו: הכוונות הם כמו מפתחות לפתוח שערים, אבל לפעמים העלה המנעול חלודה שאי אפשר לפתחו במפתח, אבל כל ששבר הוא כמו קדרום גדול שבכוחו לשבור כל המנעולים וכל דלתות נחושות.

גליון ל"א | ראש השנה | תשפ"ו

פנינים ואמרים נפלאים מאוצרות וכתבי תורתו של מורינו הגה"ח רבי שמעון הירשליער זצ"ל

משמעון

שה לבית פנינים וחיידים על דפי הפיטה

דבר בעתו פנינים וחיידים כענין דיומא

בביאור הטעם שאנו עולה בגימטריא חס' חסר אלף

בדרכי משה (אורח סוף סי' תקפ"ט) מובא שלא לאכול אגוזים ב"ה, מטעם שזה מרבה כחיו וגינה, וזה מפריע מלשמוע קול השופר מתחתיו ועד סופו, ולכן נהג מהר"ל שלא לאכול אגוזים. עוד יש טעם אחר (מובא בד"ס סי' תקפ"א) שאנו בגימטריא חסא, ובהגהת רמ"א (סי' תקפ"א ס"ב) מזכיר שני הטעמים - ועל הטעם השני קשה, דהלא אגוז הוא בגימ' חס בלי אלף.

ועוד, דחטא גימ' חי, והאם נאמר דאסור לאכול ב"ה דבר הבא מן החי, אדרבה, מצינו (מובא בכמה ראשונים, וגם בב"ס סי' תקפ"א) שעל ר"ה נאמר (נחמ"ח, י) לכו אכלו משמנים.

ולפענ"ד בצירוף ב' הטעמים יומתק הדבר, כי כמו בחטא, האלף נבלעת ואינה נשמעת, כמו כן על ידי כיתה וניעה, קול השופר נבלע ואינו נשמע כראוי, ועי"ז יתכן שלא יצא ידי חובת תקיעת שופר, וזה גופא חטא. ואע"פ שזה נגרם בשוגג, כמו כל חטא שהוא שוגג, אבל ידוע מה שכתוב בספח"ק (אלשיך ויקרא ד, כז), שכל שוגג נגרם על ידי פשיעה מקודם, דלא בחנם באים לידי שוגג, וזה רמז גדול לשו"ב על השגות, בהבין האדם שזה נגרם על ידי פשיעה הקודמת, כמו שמצינו כאן שע"י אכילת אגוזים נגרם ביטול המצוה.

ולכן אגוז בגימ' חטא, ר"ל חס בלי אלף, דאין האלף מורגש כל כך, כי בשגגות חסרה לאדם הדיעה, ומדומה באות אלף דייקא שהיא אות הראשונה לכ"ב אותיות, ומרמזת על הקדמה לדבר. והבין היטב, כי הוא ועיניו נחמד בס"ד.

עוד י"ל ביאור הרמז מאגוז לענין החטא, דהנה אמרו חז"ל (במדרש השש"ר, א, ו) ועל חטאנו (סו:), שירא לאגוז, שאפילו מוטל בטיט ובצואה אין מה שבתוכו נמאס, - אבל כמובן אם האגוז שקוע ברפש במשך זמן רב, סוף סוף מתעפש גם הפרי שבפנים. והרמז בזה, שאם האדם מהרהר בלבו שהטאטא נשאר מבחוץ ולא פגם בפנימיותו נפשו, זה בגימ' חטא חסר, שהוא בעצמו חטא, דאם שקועים בחטא אז מתקלקל הכל כאמור, אבל באמת לא נמשך להיות שקועים בחטא אמן אמן ח"ו, כידיוע ברמז הפסוק (החיל"ל, י) ועוד מעט ואין רשע, וא"כ אין החטא שלם, ונשאר לעולם חסר א'.

ברכת השנים - הכנה למלכות

הזמן היחידי במשך השנה שמברכים איש לרעהו בכונה אמיתית, הוא ליל ראש השנה אחר מעריב, שכל אחד ואחד מברך לחבירו ולבני ביתו ברכת לשנה טובה תכתב ותחתם לרחיים טובים ולשלום. ולפענ"ד זה ההכנה והקדמה הכי גדול קודם שמקבלים עלינו מלכותו יתברך - כי קוב"ה וישראל ואוריייתא חד, ובפרט ביום ראש השנה שהוא המלכת הקב"ה, שתמליכנו עליכם, לקיים ויהי בישרון מלך - בהתאם ראשי עמ' יחד שבטי ישראל. וזה דוגמת קודם מתן תורה, שהיו כאיש אחד בלב אחד.

ויש להוסיף, הרי הדבר ידוע שאותה כונה טהורה ותחושת אחדות מרוממת השורות בליל ראש השנה, אינה מתקיימת ואינה מחזיקה מעמד לאורך זמן מחמת טרדות הזמן ושגרת החיים.

אשר על כן, אנו 'חוטפים' ומנצלים את שעת הכושר של ליל התקדש החג - עת הלבבות פתוחים באמת - ומברכים איש את רעהו בברכה אחת שורשית מקור ולב, ברכה אשר כוללת ומקפלת בתוכה מראש את כל ימות השנה.

רמז נפלא בפסוק 'למשפטי עמזדי חיים'

שמעתי דבר פלא, כי התיבות 'ראש השנה' עולים בגימטריא תתס"א, ולא מצאנו בכל התנ"ך רק פסוק אחד שיתביתו עולים בגימטריא כמנין הזה, והוא הפסוק בתהילים (קט, צא) 'למשפטי עמזדי חיים כי הכל עבדיך' שהוא בגימטריא מכוון תתס"א, והוא ענין ראש השנה כמובן.

הדיוס קופץ ב'ראש'

אמרו חז"ל (מגילה יב, ב) שלמדנו מהמן שהדיוס קופץ בראש. וי"ל בדרך רמז, שגם מי שהוא הדיוס, ואפילו ההדיוס הכי פחות, כגון המן, ולבן (וי' ביש' בראשית כ, ג), אף על פי כן 'קופץ בראש', הדיוס שבוים ראש השנה יי ביכלתו לקפוץ ממקומו ולעלות למדרגה רמה עד מאד. [מקענן א שפירא].

ברכת לשנה טובה - לפי כל השיטות

בענין צדיקים ידוניים לרחיים, ורשעים למיתה, רבו השיטות, ע"י רמב"ם (פ"ג מה' תשובה ה"ב) שאדם שעונותיו מרובים על זכותיו מיד הוא מת ברשעו, והראב"ד משיג עליו דיש רשעים חיים הרבה, מלא נחתמין לאלתר שלא ימלאו ימיהם שני הדור (עי' ברש"י בכות ג - שני דורות, שנים שפוסקים לאדם בשעת לידתו) שנגזרו להם, ועי' בהגהות מיימוניות (שם אות א') שמביאים את שיטת התוס' במסכת ר"ה (סז: ד"ה ונתחמין) שכתבו דהמיתה והרחיים הוא לחיי עולם הבא, עי"ש. [ולפי זה יתכן שאדם זוכה לכל טוב בשנה זו, ואינו יודע שנתת לו כבר שאבד חלקו בעולם הבא, והוא דבר נורא]. אבל הרמב"ם ס"ל, שכל

העונשים שבעולם הזה, נגעים, ומיתת בנים, ועוני, הכל בכלל מיתה. ונראה לענ"ד שכלן מנהג ישראל תורה לברך ולאחל זה לזה בליל ראש השנה 'לשנה טובה תכתב ותחתם לרחיים טובים ארוכים ולשלום' - שבוה כוללים ברכה לפי כל השיטות האמורות:

"לרחיים" הוא פשוטו של מות מיד ח"ו - כדברי הרמב"ם, "לרחיים טובים" הוא לאפוקי מעונשים שונים ח"ו - כדברי הרמב"ם, "ארוכים" הוא שימלא מספר ימיו ולא ילקח ח"ו קודם שנותיו הקצובות לו - כדברי הראב"ד, "ולשלום" י"ל הכוונה לחיי העולם הבא לאחר שמילא ימיו בעולם הזה - כדברי התוס', ועי"ז שמצינו בגמ' (שבת קנב:), שעל הצדיקים נאמר (שם מח, כב) 'יבוא שלום ינחום על משכבתם, ועל הרשעים נאמר (שם מח, כב) 'אין שלום אמר ה' לרשעים. והבן.

'שנהיה לראש': להיחלץ מההרגלים הישנים ולהתחדש

שנהיה לראש ולא לזנב. כאמור הוא פלא שמתפללים שנהיה לראש, שהרי אמרו חז"ל (אבות ד, טו) וזה זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים.

והרהרתי לתרץ בדרך העבודה, דהנה יש כמה בני אדם שמסתכלים על עצמם בראש כאילו כבר אין להם דרך לצאת ולהתרומם ממצבם הנוכחי, כי ההרגל נעשה טבע ושלטון, ע"כ אנו מתפללים 'שנהיה לראש', היינו שנתקשר לראש השנה, שהוא עת התחדשות, שהיא שנה חדשה, וזהו זמן חדש שיש לאדם את היכולת להשתנות בו ממה שהיה בעבר, ולא נהיה 'לזנב', להיות נמשכים והולכים אחר השנים שעברו בלי שום התקדמות.

קבלת המלכות בראש השנה - סטולה נפלאה לזכות בדיון

בשנת תשס"ט שאלתי את הגאון רבי אברהם גורביץ שליט"א ר"מ גייטסהעד, מהו ענין קבלת המלכות בראש השנה, הלא בכל השנה אנו מקבלים עול מלכות הקב"ה עלינו, דאין שום ברכה בלא הזכרת מלכות. וגם מקבלים עול מלכות שמים בשעת קריאת שמע שלש פעמים בכל יום, וא"כ מה החידוש במלכות שתמליכנו עליכם בראש השנה.

והשיב לי, ששמע בשם אביו הגר"ר לייב גורביץ זצ"ל, ידידוה הקבלה בשם הגר"ח מוואלאזין, שכשהאדם בצרה גדולה ירהרה בדעתו להתחזק באמונת אמונו שאין עוד מלבדו, וישעבד לבו לאביו שבשמים שהוא המלך והמושל ואין בלתו, ועי"ז יצא, כמו שכתב בספרו 'נפש החיים' (שער ג פרק י"ב) שהיא סגולה גדולה לבטל ממנו כל מני דמים שלא יוכלו לשלוט עליו, וכידוע שהרבה עשו כן וניצלו. ולכן בראש השנה יום הדין, דיומא קמא הוא בחינת דינא קשיא, וביזמא נתינא דינא רפיא, הוא שעת סכנה ממש, שספרי מתים וספרי חיים מונחים לפני כאמורם (ל"ה ל"ב, ב), ולכן העצה היעוצה להתחזק מאד בקבלת מלכותו יתברך, כמו שאומרים בתפלה וידע כל פעול כי אתה עפלתו וכו', כי זו היא סגולה נפלאה לזכות בדיון.

מפי השמועה פנינים נפלאים שנסמנו מפי סופרים וספרים

סוד מאה הקולות של תקיעת שופר - כל אנהה ספורה ומנייה

איאת בגמרא (ר"ה ל"ג, ב) שענין תרועה שהוא יבאב נלמד מאימיה דסיסרא שנאמר בה (שופטים ה, כח) בעד החלון נקשקה תיבב. ובתוספות (שם ד"ה שיעור) מובא מדברי הערוך שתוקיע מאה קולות כנגד מאה פעיות דפעיית אימיה דסיסרא. ולאכורה מוקשה מדוע צריך לתקוע בקיום מצות תקיעת שופר כפי מנין הפעיות שפעיתה אמו של אותו רשע, ומה לנו בזה.

וראיתי בשם הגאון רבי אייזיק שר"ל ז"ל סלבדוקה, שמבאר דבאמת קשה מי מנה כמה פעיות פעתה אמו של סיסרא באותה שעה ומנא להו לחז"ל שהיו מאה פעיות דוקא. ועל כרחך צריך לומר שידוע כן ברוח הקודש כי מלאך מנה את יבוביה ופעיותיה אף על פי שהיתה נכריה אמו של רשע מפורסם.

ומזה נלמד דבר עמוק שכל צער וכל אנהה ונגינה של כל בריה בעולם הוא מנוי וספור לפני הקב"ה במדה מדויקת לא פחות ולא יותר. ולכן נתקן לתקוע בשופר בראש השנה כמנין מאה קולות ודייקא שזה מוסר השכל לדעת, שכל צער שיש לאדם הוא בדקדוק נפלא וכל אחרותיו מנויות וספורות אחת מאה חסר לא נעדרה. ועוד יש בזה ענין של פלאה כאמורים לפני הקב"ה: ריבונות של עולם השומע ומונה אנתותיו של כל נברא ראה נא בעיניו הרי כבר נגנזהו דיי הוחר מהר והושיענו למען שמך.

"שפתי ישנים דובבות" - קריאה של חיבה

אנו פונים בבקשה אישית לכל מי שזכה להכיר את המחבר זצ"ל ויש ומהתחתיו זכרונות ועובדות ממסכת חייו, וכן למי ששמע מפיו סיפורים ופנינים מכלי ראשון או שברשותו הקלטות מדבריו - אצא העבירו אלינו את החומרים היקרים הללו, למען נוכל להעלותם על הכתב ולזכות בהם את הרבים. נא לשלוח לכתובת המייל: 3004070650@gmail.com, המערכת

עניינא דיומא

תקיעת שופר

הלא הלשון הוא כלי שרת לעבוד עבודה לה' וכו', ואיך האדם יטנף הלשון יום ולילה ברחובות ובמושב לצים וכו', באופן שלשונו חתיכה עצמה נעשית נבילה, משוקץ ומתועב בכל דיבור אסור, ואיך אח"כ יביא כלי מוסר ומאוס, זה לשונו, לפני ה' לברך ולהתפלל וללמוד, והדאי תפלתו תועבה, וטורפין לו תפלתו וכו', היתכן שבמתנה שנתן לו ה', בה יכעיסהו בדבר לה"ר ונבלתו הפה וכיוצא, להכעיס לבוודא ית' עיי"ש יתר דבריו הקדושים.

והנה תיבת "שופר" ר"ת ונשלמה פ"ר ש'פתינו, או יאמר ר"ת ר'מז ש'ומר פ"ו ולשונו, כי הלא הפה והלשון הם הכלים לשלם חובותינו ע"י לימוד תורת עולה ותפלה כנגד תמידים תקנום וכו', ולכן בבוא יום הדין הגדול והנורא אשר בו עומד נפש כל חי ומבקש תחנה מאת קונו יוצרו ובוראו, איך יעיז האדם לדבר בפיו, ולכן לוקחים את השופר אל הפה ומשמיעים קול התקיעה על ידו, ולא ע"י הפה ממש, כי בושא תכסה פנינו איך נפצה פה להשמיע קולנו, ואם יזכה האדם להתעורר בעת תקיעת שופר לרמז הזה, בושא תכסה פניו, ואז תתקבל תפלתו, כי לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה (תהילים א. טו), וכפי הרמז הידוע בתיבות ב'חצוצרות ו'קול ש'ופר ה'ריעו שהוא ר"ת "בושה", כי זה העיקר בתקיעת שופר. ורמז נחמד הוא.

ויתכן לומר, שלכן בתפלתנו אנו משמיעים קול בכיה, גנוחי גנוח וילולי יליל, כי רק בקול בכי ותחנונים נוכל להתרצות לפניו ית"ש השומע קול בכיות, יען את הקולות האלו לא נגמנו במשך השנה ברעה, שהרי כשהאדם גונח או בוכה הוא נמצא של כובד ראש וצער, אבל שאר הברות הפה נפגמו בעוה"ר בדברים אסורים, ולא נוכל להתרצות בהם רק ע"י תיקון גדול, והבין היטב.

לימוד זכות ונפלאה על בני ישראל בשעת תקיעת שופר

גריסין גמ' (ר"ה טז, א) אמר רבי אבהו, למה תוקעין בשופר של איל, אמר הקדוש ברוך הוא תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם וכו'. ולענ"ד אפשר לומר בביאור השייכות לעקידת יצחק, דבעקידה כתיב (בראשית כב, יג) והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו, ופרש"י, בסבך, באילן. בקרניו, שהיה רץ אצל אברהם, והשטן סיבכו ומערבבו באילנות ע"כ.

והנה איתא במשנה (אבות פ"ה מ"ז) שאילו של אברהם נברא בערב שבת בין השמשות. ונראה מכלל זה שאותו האיל היה מוכן ומזומן לכך מששת ימי בראשית, וכל דבנו היה להגיע אצל אברהם אבינו כדי שיעלהו שם לעולה, אלא שהשטן עיכב עד הנה וסיבכו בסבך בקרניו.

וי"ל דכן הוא רצון כל בן ישראל לעבוד את בוראו באמת ובתמים, אלא שהשאר שבעים מעבב (ברכות ז, ד) וזה הלימוד זכות של בני ישראל בשעת תקיעת שופר, שבאמת כולם שבו בלב ונפש לחלוף ורוצים לעבדך באמת, רק שהשטן מעבב אותם בקרניו דהיינו במחשבותיו, והראיה שכעת כשהשטן מתבהל כולם עושים רצונו, ולכן הקב"ה זוכר לנו עקידת יצחק ברחמים.

רבינו תם עומד למעלה ומליץ יושר על כלל ישראל

נשימה. שמעתי מפי חד צוראר מרבנן שהרהר בעת תקיעת שופר, דהנה לדעת רבינו תם (עי' בב" ס' י"א צ"ח ט"ד) יש לעשות שברים תרועה בשתי נשימות, ור"ת עומד למעלה ומליץ יושר על כלל ישראל ואומר, הלא אמרו חז"ל (ב"ר יד, ט) עה"פ כל הנשמה תהלל קה, על כל נשימה ונשימה תהלל קה, ואני הוספתי נשימה אחת של מצוה במצות תקיעת שופר, שבני ישראל מדקדקים בה לקיים מצוותיך הקדושים, יהי רצון מלפניך אבינו שבשמים שתשלם הרבה נשימות לכלל ישראל. והדברים ערבים.

עומק ההשפעה של קול השופר גם בלא הרגשה

אם יתקע שופר בעיר וגם לא יתקדו (עמוס ג, ו)

איתא בספ"ק שבעת תקיעת שופר מוכרח כל אחד ואחד מישראל להתעורר לתשובה שלימה, כדכתיב אם יתקע שופר בעיר וגם לא יתקדו, והנה שאלתי לכמה וכמה יראים ושלמים, והודו לי, שבעצם לא הרגישו חרדה כ"כ מתקיעת השופר ממש, אלא מן ההכנות שלפני המצוה, אמירת מאמרי הזוהר, פסוקי "לנמצח לבני קרח מזמור", פסוקי "מן המיצר" וכו', והוא לפלא.

והנה ראיתי בספ"ק קדושת לוי שענין התקיעה הוא מלשון "נתקע ביבמתו" (יבמות נד, א). אולם הדמיון הזה היה לפלא בעיני, דהלא לשון תקיעה שייך גם באהל, ושאר דברים.

אבל לפענ"ד מוטמן בדבריו הקדושים רמז נפלא, שכמו דמצינו ביבום, הגם דנתקע ולא תנחין כלל לקנות, אע"פ כן מועיל ונעשה יבום גמור, כמו כן הוא בתקיעת שופר, הגם דלאו אדעתיה, שאינו יודע עד מה, ולא חיל ולא מרגיש, מכל מקום כל אחד ואחד מישראל שבא לשמוע קול שופר, נעשה אצלו איזה קשר וחיבור עם הענינים הגבוהים והרמים הנתקנים ע"י פעולת מצוה זו, כמאמר הכתוב (דברים כט, ט-י) אתם נצבים היום כלכם לפני ה' א' ראשיכם שבטיכם וגו' כל איש ישראל טפסם נשיכם וגו', דאיתא בספ"ק דקאי על זמן תקיעת שופר בראש השנה. ולפי זה י"ל בכוונת הכתוב הנ"ל, "אם יתקע שופר בעיר וגם לא יחרדו", דגם מי שהוא במדרגה נמוכה הנקרא 'עם', לא יתכן שלא יחרד לבו עכ"פ במקצת בשעת תקיעת שופר, ואע"פ דלא ידע ולא מייכין, אבל בודאי כל אחד זוכה להתעוררות מלעילא כפי הכנתו למטה, כמאמר הכתוב (תהילים י, י) תכין לבם תקשיב אזנך.

המתעורר מהשינה - מסוגל לחולל נפלאות במשך ימי החיים

עורו ישינים משנתכם. ידועים דברי הרמב"ם (פ"ג מהלכות תשובה ה"ד) וזל"ק: אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר, עורו ישינים משנתכם, ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וחזרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשתיכם והיטבו דרכיכם ומעלליכם, ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה.

וחשבתי לבאר הענין ע"פ העובדא הידועה, שרבי ישראל סלנטר שמע איש אחד האומר לחבירו: מילא וואס איז דער גאנצער לעבן, מער נישט ווי א חלום! (הרי כל חיי האדם אינם חשופים אלא כחלום ותו לא!)

אמר לו רבי ישראל: זהו רק כשהאדם ישן, אז החיים הם חלום, אבל אם האדם מתעורר משנתו, אז הוא מסוגל לחולל נפלאות במשך ימי החיים... ודפח"ח.

והרהרתי שזו מטרת תקיעת השופר, שרמז יש בו עורו ישינים משנתכם, לצאת מן השיגרה שכאילו אין העולם אלא חלום, כי זהו רק כשישנים, אבל השופר צווח באזני כל יהודי "עורה למה תישן", ואז כבר עושים את חשבון החיים.

עניין השופר בתחילת לפי של האדם ביום הדין

בענין רמז שופר נפל ברעיוני דבר נפלא, דהנה כתב הרב חיד"א בספרו לב דוד (פרק כ"ג) וזל"ק: וכבר הרב הגדול מור"ם אלשיך (עי' בספר"ק תורת משה ל"מ אלשיך שמות כה, לה) ז"ל בנועם מוסר אמר מר, כי עתה הן בעון חסרנו כל, ואין בידינו להקריב חובותינו, ולא בגדי כהונה, ולא בית המקדש לכפר בעדינו, וכיוצא בהם שאר פירות וקרבנות הציבור, ולא נשאר לנו לעבודת ה' אלא הלשון אשר בו נתפלל ונודה ונלמוד ונברך לשמו ית', והחי יתן אל לבו וכו' וכל עצמותי אחזמו רעד, כי

להתלמד לקבל את הכל בשמחה - ולא להתפעל ממעביו השונים

לחזור ולהטיב אחריתו.

וכעין זה אפשר לומר ברמז סדר הימים הקדושים, שמתחלה בא יום ערב יוה"כ, שבו המצוה דוקא באכילה ושתייה, ואח"כ ביוה"כ גופא המצוה להתענות בכל חמשת העיניים, ובסוכות אכולים דוקא חוץ לבית, שהם כל מיני מצבים של האדם, ואת הכל צריך לקבל בחיזוק ובאמונה גדולה בלי התפעלות וכלי נפילת המוחין, ואז כשהאדם מגיע למדרגה כזו שמסתפק במה שיש לו בכל האופנים, אז זוכים לשמחת בית השואבה דהיינו שמחה שלמה ואמיתית, והבין.

תקיעה שברים תרועה תקיעה.

י"ל הרמז שתיקנו חז"ל לתקוע בראש השנה תקיעה שברים תרועה תקיעה, מפני שבמשך תקופות השנה יתכן שיעברו על האדם כל מיני מצבים, בין לטוב ובין למוטב, ועל כן צריך האדם להתלמד לקבל את הכל בשמחה, ולא להתפעל ממעביו השונים, ולכן תקיעה הוא קול פשוט, לרמז כשמצב האדם הולך ישר בלי עיקולים, ואח"כ יש מצב של שברים שלבו נשבר, ויותר גרוע תרועה שהוא ענין יללה דכיה, שמרומזת על צער גדול, ואע"פ אח"כ באה שוב תקיעה קול פשוט, כי לא לעולמים יזנה ה' ועתיד

ראש השנה שחל בשבת

הבח של שבת שאין צריך בה לשום זעקה כי ממילא נתקן הכל

בספר **תורת אמת** להח"ק **מהר"ל איגר מלובלין** (יב"ד שנת ה'א) כתב, ידידועים דברי המדרש ויק"ר כט, א) שבימים ראש השנה נברא אדם הראשון, בשעה ראשונה עלה במחשבה וכו', בתשיעי נצטווה (שלא לאכול מעץ הדעת), בעשירי עבר, באחד עשר נידון, בשנים עשר יצא בדימוס, אמר הקב"ה לאדם, זה סימן לבניך, כשם שעמדת לפני בדין היום הזה ויצאת בדימוס, כך עתידין בניך לעמוד לפני בדין ביום הזה, ויוצאין לפני בדימוס, עיי"ש.

והעצה לזה שיהיו יוצאים בדימוס ויתוקן הכל, הוא על ידי קול השופר שהוא ענין הצעקה מלב עמוק, ועל ידי זה יתהפך לחמים, וכשחל ראש השנה בשבת אף שמדין תורה ראשית לתקוע בשבת. תקנו חכמינו ז"ל לכל לתקוע, והוא על סמך זה הנרמז בדבריהם ז"ל (שבת יב). **שבת היא מלועז, שאין צורך כעת לזעקה**, כי זהו הכח של קדושת שבת שאין צריך בה לשום זעקה כי ממילא נתקן הכל, ורפואה קרובה לבוא.

שביתת המקטרג והגיהנום ביום השבת

בספר **דברי חיים** (ראש השנה ו, ב) מובא טעם נוסף למעלת היום, שכן בשבת גם הגיהנום שובת ושוקט, וממילא אין אנו צריכים לתקיעת השופר כדי להשתיק את המקטרג והמשטיין, שהרי אף הוא שובת ממלאכתו ביום קדוש זה.

עקידה רחנית במסירות הנפש על השבת

בספר **משך חכמה** כתב דברים נפלאים, דהנה בראש השנה (טז, ב) אמרו כל שנה שאין תוקעין בתחילתה מריעין לה בסופה משום דלא עירבב שטן. פירש בעל **הכלות גדולות** (מובא בתוספות שם ד"ה שאין) שאין הכוונה רק כשראש השנה חל בשבת, אלא הכוונה לכל מצב שבו אירע אונס שמנע את התקיעה.

והביאור בזה הוא שאין התקיעה מצוות עשה רגילה שבהיעדרה ייענש האדם על ביטולה, שהרי אנוס רחמנא פטריה (בבא קמא כח, ב) אלא היא משמשת כעין רפואה וזכרון, וכפי שאמרו לגבי שעיר יום הכיפורים שכיון שלזכרון הוא בא הרי זה כאילו הוקרב בפנים, וממילא, כשם שחולה שלא לקח תרופה מחמת אונס לא יתרפא ממחלתו, כך גם כאשר נעדר זכרון השופר המכניס את זכרונות ישראל לאביהם שבשמים, נותרים אנו ללא מזור ורפואה וקטרג הנשט נשאר במקומו [ועיין בחושן משפט סימן כא בש"ך בעניין זה שאנוס אינו נחשב כאילו עשה, ואם נחתיב על מנת שיעשה פלוני ולא עשה באונס אינו מחתיב].

אולם בשבת הדבר שונה לחלוטין, שכן אחד מטעמי מצוות שופר הוא לתקוע בשופר של איל כדי להזכיר את זכות עקידת יצחק (ראש השנה טו, א). התקיעה מזכירה את הכוח שנחלל ישראל מיצחק אבינו למסור את נפשו לחרפה ולמכה עבור כבוד שמו יתברך, שזוהי זכות העקידה האמיתית שבה בני עוקדים את כל תאוותיהם, הרגשותיהם ושאפויותיהם על מוקד אהבת השם ותורתו. והנה כידוע בני ישראל והקדוש ברוך הוא דומים לשני אוהבים נאמנים שכל אחד חושש ודואג לכבוד רעהו, וכדאיתא (ברכות ו, ב) שבתפילין של ריבונו של עולם כתוב "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ", וכך גם מצוין שהשם יתברך אמר "נקום נקמת בני ישראל" ואילו משה רבנו אמר "לתת נקמת ה'", ולכן, אף על פי שידוע לנו גודל התועלת שבמצוות שופר והסכנה העצומה שבביטולה אפילו באונס, בכל זאת מסרו ישראל את נפשם וקבעו שמוטב לבטל את התקיעה מאשר להסתכן בחילול שבת המעידה על קדושת שמו יתברך שחידש את עולמו יש מאין.

בביטול התקיעה בשבת מכריזים ישראל שמבחינתם יקטרג השטן ולא ייכנס זכרונם לטובה, ובלבד שלא יפגעו בכבוד השבת פן יעבידו ארבע אמות ברשות הרבים ויתחלל שמו חלילה. בכך מתקדש שמו יתברך בעולם, ועצם הוויתור הזה על תקיעת השופר למען השבת הוא כשלעצמו עקידה רוחנית מופלגת המועילה לרצות את בוראנו ממש כמו זכרון השופר.

אימת שבת בתחילתה לחדת השופר

בספר **פרי צדיק** (דף פט) ביאר שעיקר כוונת תקיעת שופר היא לעורר את היראה בלב, וכמו שנאמר **אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו**. אך בשבת אין צורך בשופר כדי לעורר יראה, שכן חז"ל דרשו (תענית ח, ב) את הפסוק יראי שמי - על שומרי שבת, ומבואר שביום השבת נופל פחד וקדושה על כל אחד מ ישראל מעצם קדושת היום, וכפי שאמרו בירושלמי (דמאי פרק ד) שאפילו עם הארץ אימת שבת עליו, וממילא היראה מושגת ואין צורך בשופר.

המקתת הדינים והזכרת מלכות שמים ביום השבת

עוד יש להוסיף טעם על פי המבואר ב**זוהר הקדוש** שבשבת קודש כל הדינים מסתלקים ואין שום שלטון אחר בכל העולמות מלבדה. כיוון שעיקר עניין השופר הוא להזכיר מלכות שמים ולהמתיק את הדינים, הרי שבשבת ממילא שולטת רק קדושתו יתברך בגילוי מוחלט, ואין לנו בכך צורך.

שבת היא מלועזק ורפואה קרובה לבוא

טעם נוסף קשור למאמר חז"ל **שבת היא מלועזק ורפואה קרובה לבוא**, כלומר שעצם השבת יכולה לרפא ולרפאות, ולכן ביום השבת אנו פטורים מזעקת השופר ואיננו זקוקים לה כדי לעורר רחמי שמים.

הכל הער בשבת מייתר את קול ההקיעה

בספר **אור יהל** (להג"ר לייב חסמן) מובאר שעניינה של השבת הוא שעל כל אדם לדאוג שלבו יהיה ער ופתוח לתשובה, עד שלא יצטרך לקול השופר שייעיר אותו. הרמב"ם הרי כתב שעניין השופר הוא עוררו ישנים משינתכם וגרדמים הקיצו מתרדמתכם, הרי שרק הישן צריך לעוררו משינתו בקול השופר, אבל בשבת קודש לבו של האדם ממילא ער ופתוח לקדושה, ולכן הוא יכול להסתפק בזכרון תרועה בלבד.

סידרא דמצווה בלימוד זכות על סידרת העבירות

בספר **קדושת יום טוב** (כ, ב) מביא מליצה ישרה בסגנון נוסף, שהרי כל החשש לתקוע בשבת נובע מכך שאפילו אדם זהיר וקדוש עלול לטעות מתוך סידרא דמצווה ולטלטל את השופר ארבע אמות ברשות הרבים, ויבוא לידי חילול שבת.

מכאן אנו יכולים ללמד זכות על עצמנו בקל וחומר מהשפעתה של טרדה של חול ואפילו טרדה דעבירה, שכאשר אנו עוברים בעולם הזה שהוא מקום סומא, הדבר מטרדי את מחשבתנו אפילו בעת התורה והתפילה ומשכח מאיתנו תורה ומצוות, כרמז בראשי התיבות של המילים שכן ח'ובת כל ה'יצורים שהם שכו"ה.

לימוד זכות זה עומד למליצה ישרה עבור כל בית ישראל, בתנאי מובן שנקיים את השבת כהלכתה וננצל את היום כראוי, **אויסינצען דער שבת**, לקיים ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם. בדרך זו נזכה על ידי קדושת השבת לתשובה מאהבה, שהיא למעלה מהתשובה מיראה הנעשית על ידי השופר, ואז כל הדוונות ייפגעו לנו לזכויות כדברי חז"ל.

החותר חיים לכל חי - סוד הקשר המופלא שבין הנשמה לטף

נשמעם לדבר גשמי כדאיתא בספרים הקדושים, ולכן אצלם הפירוד קשה מאד.

ובאמת משום כך רצה הקב"ה ליתן את התורה בעולם השפל הזה, כי בלעדיה היה העולם מגושם כל כך עד שהנשמה לא היתה יכולה לחזור למקורה בקלות. ורק לאחר תנית התורה שעל ידיה יש קצת רוחניות גם בעולם הזה, יכולה הנשמה להישאר בטוהרתה ולהיפד מן הגוף בנקל בבוא עתה.

וזוהי בחינת **החותר חיים לכל חי**, שהקב"ה חתר מעט את הקשר וההתדיבקות שיש לנשמה עם הגוף שבתוכו ניתנה. נמצא כי מה שהאדם חי הוא בחינת חיתון, ולכן חת"י הוא שם המלאך הממונה על החיים. וגם השם של פרנסה הוא חת"י, כי על ידי הפרנסה האדם חי, והחיים מוכרחים להיות על ידי בחינת חיתון כנכור.

וכן ראשי התיבות של **פ'ותח א'ת י'דך** מרכיבים את השם הקדוש פא"י (גם זה שמות הפרנסה), שעולה בגימטריא אלפים יחד עם הכולל של חמש האותיות. שכן שם אלפים הוא מידת הדין שעניינה הוא הגבלה וצמצום. וגם כאן מרומז עניין גבול וצמצום, שהתקשרות הנשמה עם הגוף מוגבלת ומופסקת במקצת, וכל זה לטובת הנשמה כאמור, ודוק.

איתא בספרים הקדושים שמרומז כאן השם הקדוש **חת"י** היוצא מסופי תיבות של הפסוק (תהילים קמה, טז) **פ'ותח את י'דך**, והוא שם המלאך הממונה על החיים. לעומת זאת מובא מן הארז"ל שזהו אחד משמות הפרנסה.

ונראה לענינת דעתי ביאור השייכות בזה. הנה איתא בספר **התניא** (פרק יט) שנשמת האדם רצונה חשקה וטבעה להיפד מן הגוף ולהידיבך לשרשה ומקורה. ובאמת חסד א-ל הוא שמשאיר את הנשמה בקרבנו, כפי שככת הרמ"א (א"ח סי' ו ס"א בהג"ה) בביאור נוסח ברכת אשר יצר במילים "ומפליא לעשות", שהפלא הוא שהקב"ה שומר את רוח האדם בגופו וקושר דבר רוחני בדבר גשמי.

ואולי זו גם כוונת חז"ל במאמרם (בראשית רבה יד, ט) על הפסוק (תהילים קה, ו) **כל הנשמה תהלל י-ה**, שעל כל נשימה ונשימה תהלל י-ה. שכן מצד רצון הנשמה היה לה להיפד מן הגוף, ולכן צריך האדם להודות להשם יתברך על כל נשימה שהיא מתאפשרת על ידי הנשמה שבגוף כידוע.

ולכן איתא בחז"ל (ברכות ח, א) שאצל הצדיקים פרידת נשמתם מגופם היא כמשחל בניית מחלבה, מכיון שנשמתם משתוקקת תמיד למעלה לשרשה. אם כן בעת המיתה הנשמה חוצרת בקלות רבה מכיון שזו כל תשוקתה, והיא בבחינת מיתת נשיקה. אבל הרשעים שפגמו במעשיהם הרי הם מהפכים את

שמעון טובות
מגדולי ומאורי ישראל

גשמי ברכה

הרה"ק רבי אהרן יחיאל מקאנזיץ זצ"ל

ד' תשרי תש"ב

שבעים שנה עברו מאז. ואחרי חיפושים רבים ועבודת מפרכת נמצא בדרך פלא ציון קדשו: בשנת תשע"ה התגלה הצדיק בחלום ליהודי אחד העוסק רבות בחידוש קברי צדיקים בפולין. רבינו פנה אליו בחלום ואמר: אני הוא רבי אהרן מקאנזיץ, הלא הנך פועל בעבור רבים הקבורים בפולין למה אינך פועל גם למען בית החיים בו אני טמון? העסקן הקיץ נרעש משנתו. יצר קשר עם הבנש"ק הרב אהרן חיים אלעזר האפשטיין בן אחר בן להמגיד מקאנזיץ ונושא שמו של רבינו, וספר לו על חלומה והודיעו. השניים לקחו את דבר החלום ברצינות הראויה, והם החלו בשדרשת של בידורים מקורית עד שהגיעו למסקנה כי מקום קבורתו היא בעיר 'זעליחוב'. בשלב זה נסעו משלחת של אברכים לעיר 'זעליחוב' לבירור המקום המדויק, ובבואם למקום חשכו עיניהם בראותם את החיים חרבה משמם מציבות ומלא שיחים ועצים.

כאן אירע דבר פלא גדול: גוי זקן מתושבי העיר 'זעליחוב' הופיע בפני הקבוצה והלה סיפר להם מזיכרונותיו על כל חיי ופרטי הקהילה היהודית בעיר, ואף אמר כי הוא יכול להעיד על מיקומו המדויק של הציון, כי הוא זכר את הלוויה ואף שקברו את רבינו ממש ליד האהל של הבקע 'כתר נהורא'. ואכן, האברכים ניקו את השטח ומצאו ארבע יסודות של האוהל מסביב מקום הקבורה שנסמך להם בדי אותו זמן. עברו יומיים מת אותו הגוי בפתע, וראו בזה כמות מן השמים שהאריכו ימיו ושנותיו רק כדי שיוכל למסור את המידע על הציון הקדוש.

לאחר התייעצות עם צדיקי דורינו, הכין הנאמן המהביר זצ"ל את נוסח המאמר לבעל האור הגנוז זי"ע ולרבינו הק' מקאנזיץ. ביום "א" כסלו תשע"ו התאסף ציבור חשוב מלונדון בראשות המהביר זצ"ל, ובהשתדלות הרב חיים האפשטיין שליט"א, להקים המצביה על ציון קדשם של ב' כתר נהורא והרה"ק רבי אהרן הטמון לידו, כדי שיהיה לשם ושאירת על מקום מנוחתו.

ה"איש הפלא" הרה"ק רבי אהרן יחיאל מקאנזיץ זצ"ל, דור שישי - בן אחר בן - להמגיד מקאנזיץ, היה נקרא בלשון חיבה "רבי אהר'לע קאנזיצער". המשיך לאחר פטירת אביו הרה"ק ר' יהויאל משה זצ"ל בשלשלת הזהב של בית קאנזיץ. ידוע ומפורסם כי כל אדמורי"ל וגדולי מנהיגי פולין בזמנו התייחסו אל רבינו בהערצה וביתרות הכבוד, וההשיבוהו את מעשיו הכבירים אשר פעלו גדולות ונצורות.

רבי אהר'לע היה יחיד במינו בין שאר צדיקי מנהיגי דורו. גם שנים רבות אחר השתלכותו נשאר כמי חידה סתומה שלא פוענחה ובלתי פותרת. כל כולו היה למעלה מהשגת אנוש, בלתי מובנת לפי קט שכלו של ילד אשה. לבו רחב כמו לב הארץ, וכי דרכו במסתרים היא.

פעולותיו של הנאמן המהביר זצ"ל

הנאמן המהביר זצ"ל עסק רבות בלבר מקחו של האי צדיק, וללקט את החומר של תולדות ימי חייו ופעולות נפלאות על רבינו. וזכה ביחד עם איש אמונו הרב רבי משה גלאוויס שליט"א להוציא לאור עולם בחדוש תשרי שנת תשע"ט, את הספר הנפלא 'ארי במסתרים' על רבינו, שהיה לנחלת הכלל בעולם החסידות ומצוה לה.

גילוי ציון קדשו בזעליחוב

על פי בקשת רבינו קודם השתלכותו נטמן בעיר 'זעליחוב', סמוך לציון הרה"ק ר' אהרן מעזליחוב בעל 'אור הגנוז' כתר נהורא' מגדולי תלמידי המגיד ממעזריש. אמנם מחמת צוק העתים לא הקימו אז אפי' מצביה על מקום הקבורה, ובזמן השואה הוסר הצוררים ימ"ת את הבית החיים לתל עולם, ולא יכלו לאחר את מקום מנוחתו.

הפעילות בקרב הנידחים והתועים

לא היו ימים טובים לאותם 'בעלי התשובה' - שעליהם אמרו חכמינו זצ"ל כי במקומם של בעלי תשובה אין צדיקים גמורים 'יכולים לעמוד' - כימים ההם שעשה ופועל רבי אהר'לע בקרב הנידחים והתועים, והיה חורש בהם חורשה עמוקה אשר היה למותם באותו דור. הרבה פעמים היה הרבי יורד לתוך עמקי הקליפות והיה נכנס גם לתוך בתי טיטראות שלהם, ומשם היה מוציא יהודים הרבה ומחזירים לתשובה. וכמה עדויות וסיפורים נאמרו בזה. סיפור מקורביו שראה פעם לובש את ה'טילע' בכדי לילך ללכת טיטראות, והיה מתהלך אנה ואנה תופש בשרים קדושים כולו בוער וסוער, ואומר בלחש: הגנו מוכן ומזומן לשיעור מצות מחיית עמלק...

סיפור מור"ר רבי שמואל הלוי וואנזער בעל 'בטת הלוי' זצ"ל, שהכיר את רבינו מבקורו ביישיבת חכמי לובלין, שפעם אחת היה הרבי בווזארע ועבר לפני 'מקום הלולות' בליל שבת, ושמעו מקול הכלי זמר והכלי נגינה. הרבי עצר ושאל וחקר מי יומי המושק שם. וכשסיפרו לו כי ראש המושקים שם הוא יהודי מתבולל ר"ל, נכנס הרבי לתוכני ה'טיטאער', ועלה עד לראש הבימה סמוך לאיש ההוא, וצעק עליו מנמתם כל: שבת... שבת...! מיד זרק הלה את כליו, ורץ אחרי הרבי לבית מדרשו. עד שהרבי החזירו בתשובה.

קל יותר לקרב רחוק - מאשר לשבור נאות של תורה

סיפור מהעיר 'ירחמיאל ישראל יצחק דאמב זצ"ל, שפעם שאל הגה"ק רבי שמעון'לע מעזליחוב את הרבי: 'קאנזיצער רבי איך טהוט מיטן פארטניץ עולם און איך זענט מצליח, פארוואס זענט איך נאר עוסק מיט מקרב זיין אנשים רחוקים, פארוואס זענט איך נישט אריינצוברענגען אין די בחורים די לומדי תורה אביסעל פנימית?' הרבי ענה לו: 'גלייטש מיר רבי שמעון על איך אסאך לייכטער אריינצוברענגען אין דעם גרעכטעטע פון דעם גרעכטעטע אין איין הרהור תשובה. איידעך אין איין בחור וואס לערנענעט אין איין נעבעך פארקאטט אין זיין גאות, אריינשיינען אביסעל פנימיות'...

הנטיעה לעיר הבריה לונדון והצלתה הבורח

גם עד לעיר הבריה לונדון הגיע הרבי. הנטיעה לעיר לא הייתה ידועה להרב הציבורי חסידי, ומכעט שהיה בחשאי, ורק לאחר שובו לפולין התגבש אצל רבי הסיבה לנטיעת הייתה להוציא ממקום טומאה זה כמה נשמות טהורות.

מסופר, כי בשגנועי הרבי על ידי הגבול להיכנס לענגלאנד, שאלוהו העומדים על משמר הגבולות למסרת ביקורו. ענה הרבי כי הגיע הנה בשליחות אבותיו וזקניו הקדושים. וכששאלוהו לכמה זמן בדעתו ובכוונתו להישאר שם, ענה הרבי: עד שאבי יקרא לי לחזור הביתה... הללו ממהו על שהרבי לא היה נראה אז צעיר לימים, ומגיע בשליחות אבותיו וזקניו... אך מתוך ריאת הכבוד לא העז לשאול עוד.

פעם עלה בלב אחד מאלו האנשים שהחזיר בתשובה, כי אינו יכול עוד לסבול את עול ושבט התגלות של הרבי. עשה מעשה וקם ברח מקצה הארץ, ולא נודע לאף אחד לאן ולאיפה הלך האיש. הלה פנה ונסע עד לעיר 'לונדון' הרחוקה, בחושבו כי אין לו שם

נגעה להם בחיוב וחילוק להם 'ציגארטלעך', והיא הצית להם נאש במקטריהם. תחילה יצא האדמור"ר מגור בבבלה מחדרו הפרטי, וביקש בתחנונים מהרבי שיפסיק להעלות להם אש בה'ציגארטעס'. הרבי נענה לו והפסיק. לאחר זמן הוברר ונודע כי הכוס שהובא להרבי מגור שהרבי פסמו, לא נטבלה כדת וכדין, ואילו האנשים שילגלו וביקשו 'ציגארטען', לא זכו לחיים טובים ר"ל.

והאדמור"ר בעל 'הפני מנחם' מגור זצ"ל, היה מפליא על כך שהבית המדרש בגור היו נמנע היחיד בין הבתי חסידים שבפולין שנתנו לאחר השואה בשלימות כמו שהיו. והוסיף יתכן כי יש לזה קשר לסיפור הנפלא של הרבי (ויוזין כי גם את היל"ל 'שיבת חמיי לובלין' מדר הרבי באבנטו בביקורו שם, ואף בגין זה נותר על חילו).

סיפור רבי חיים האפשטיין, כי כששהה הרבי באנטווערפן, בא פעם גוי שיכור אחד כנגדו, ושאל את הרבי בלעג וקלס בלשון דייטש 'וואס וואונטשען זי' הער ראבינער?' ענה לו: 'אם מתה משונה!' ותיכף מת הלה שם במקומו.

בברלין וימי ההסתלקות

ב'בערלין' התאכסן הרבי בבית משפחת ראד, מנכ"ד זקנו המגיד מקאנזיץ זי"ע, וסיפר מור"ח הגה"צ רבי אברהם שמואל ראנד זצ"ל, כי כשהיה מדבר עם אנשי הגבול וה'פאליצ'י' היה מביט אליהם דווקא בלשון 'ענגלאנד' ולא בלשון דייטש, וראו עליו כי יש לו ענין גדול בזה, ויש שאמרו שרצה לשבור קליפת 'למניה' בזה, וכפי שכן היה בסוף המלחמה שהאנגלים נצחו להדייטשן ימ"ל.

ביום ב' דראש השנה, אמר הרבי לכמה ממקורביו: 'אם האשדמאי רוצה להשימד להרוג ולאבד את כל היהודים, איני רוצה לחיות יותר, כי איכסם אכלו ויראיתי באבדן עמי ישראל'. ועוד אמר אז במרידות: 'מיהאט מיר אפיגעהערט אירעכע אין הימעל, האב איך נישט וואס צו לעבן'.

נוסח מצביה שנוצר ע"י המהביר זצ"ל

מצביה עולת ראיא הלזו
הורמה לזכרון

רבינו אהרן יחיאל האפשטיין

זכר צדיק קדוש לברכה

אדמו"ר האחרון לבית קאנזיץ בפולין

אהרן קדוש ה' בלשון חסידים נתקדש

האי מירי ועלם' והוא לב כסגן אברהם אש

ר'ומותא לב בגורנו' ונתקברו בהן בריות לתורה על ידו

ו'טמן פה עד מתיים חיו רבי יחיאל בן יצחק חסדו

עלתה נשמתו בסערה השמימה

ד' תשרי יום ה' פרשת וילך

להטביע עזמו במים ר"ל, והרבי הניא מכו, וחזקו ושדלו בדיבורי

נחמה ועידה, ובכך הציל הרבי את חייו.

הביקור בגור והנפחחות

בשנה אחת ביום 'הושענא רבה' ביקר הרבי אצל הרה"ק בעל 'הארי מנחם' מגור זצ"ל, השני דבורי ביניהם בידידות. בתוך השיחה הגישו להרבי מגור כוס חם לשתות. לתהמת החסידים נטל הרבי את הכוס ושפך את כל תכולתו ארצה, מה שעורר את חסידי גור להתנגד ולעסוק על התנהגות הרבי המוזהר בבית רבם. ואחר כך נכנס הרבי לבית המדרש הגדול דשם, ולקח את אבנטו ומודל לארוכו ורוחבו של הביהמ"ל, גם מדר לגדול השתי לעמודים ששמדו שם. וכששאלו אותו לסיבת המדידה, ענה להם שבדעתו לבנות את בית מדרשו גדול יותר מכל גור.

כמה מהעומדים שם של אביתו לזכר הקדושה לילגלו ושחקו עליו, ובנימת זלזול נישאו אל הרבי לבקש ממנו 'ציגאריע'. הרבי

הארי הדי

פנינים נפלאים מתורתו של

המהר"ל צינץ

הגאון רבי אריה לייב צינץ זי"ע מפלאצק

גיליון שפ"ז, ראש השנה תשפ"ז

מכון להוצאה הדפוס ומפארת
של ספר מהר"ל צינץ זי"ע

ת.ד. 3498 אשדוד 77134
טל': 08-8648989
פקס: 08-8648686
tzintz@tzintz.org

מלכות

מלכות ברחמים - כיצד מחשבת המלך הופכת את הקטגוריה לסגור

מעשה במלך המושל על מדינות רבות, וציווה על כל מדינה ומדינה להעלות לו מכס ומס מכל אשר ימכרו ויטורו בה.

כדי לפקד שהמדינות הללו אכן עומדות בחובן, מינה המלך ממנוה מיוחד שתפקידו לדווח לו על כל העלמת מס, ושכרו נקבע לקבל חלק מכל העלמת מס שיתפוס. כיוון שכן, הרי דבר יום ביומו היה הממונה תר ומחפש אחר העלמות מסים כדי לדווח עליהן למלך ולקבל את חלקו.

באחד הימים רבו העלמות המס באחת המדינות באופן רב ועצום, עד שהמלך ציווה לערוך משפט מיוחד למדינה זו לראות מה לעשות עמה ועם יושביה הנוהגים כן. והייתה סברה להכריע את משפטה ולקבוע כי היא תחרב, כל יושביה יגורשו וכל רכושם יוחרם.

אלא שמשעה ששמע הממונה על המכס באותה מדינה את פסק הדין העתידי, החל חושש לעורו. הוא הבין כי אם אכן ייגזרו עליה כך, הרי שאף הוא יינזק ביותר, שהרי אם תחרב המדינה תאבד משרתו ושוב לא יהיה לו על מי לדווח שמעלמי מס המה. וכך נמצא כי דווקא הוא שאמור היה להיות הקטגור הראשי במשפט, הוא שיצא ללמד סנגוריה על בני אותה מדינה.

והנמשל, הקב"ה ברא את עולמו וציווה על יושביו לעובדו ולקיים מצוותיו חוקיו ותורותיו. כן מינה את השטן שתפקידו לקטרג ולגלות כל עבירה שהיא, והוא עצמו כידוע מקבל חיות וכווח מן העבירות.

והנה בא יום הדין ראש השנה, והקב"ה מתיישב על כיסא דין. אך כשבא השטן לקטרג, נאחו לפתע חיל ורעדה, כי אם ייגזר דינם של עם ה' לרעה ויחליט הקב"ה להחרב את עולמו, הלא אז תיפסק אף חיותו שלו. שכן אם לא יהיה עולם לא יהיו מי שיעברו בו עבירות שמהן הוא

מקבל את חיותו. וכך נמצא שהשטן עצמו, תחת לקטרג, מלמד סנגוריה. ומשעה שהקטגור עצמו נעשה סנגור, הרי הקב"ה עובר מכיסא דין לכיסא רחמים ומזכה את עמו בדין.

והוא שאמר הפוסק בתהילים (עו, טו) **משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה**. אזי בתחילה ארץ יראה שלא יוכל העולם להתקיים, אך אחר כך כאשר היא מעלה על דעתה כי השטן עצמו הוא שיבוא ללמד זכות על ישראל כדי שלא יבטל בעצמו מן העולם, הרי ושקטה. שידעת שהקב"ה עושה כן כדי לגלגל זכות על ישראל כאשר אפילו הקטגור נעשה סנגור. והוא שנאמר **ביום למשפט אלקים להושיע כל עניי ארץ סלה**. מה שהקב"ה קם למשפט הרי זה כדי להושיע כל עניי ארץ, וכאמור שעצם מה שהקב"ה בא לדון את עמו במידת הדין, נעשה בסיבה עמוקה לגלגל עליהם רחמים.

קומץ המנחה - דרוש לערב ראש השנה

הטעם שקבע השי"ת את 'יום הדין' - ביום שבו מכתירים אותו למלך
דרך המלך בעת שעולה על כס מלכותו שעושה הנחה לכל נתיניו ומוחל להם על עוונותיהם. וכמידה זו נוהג גם ה' להיטיב עם בראיו בעת בואו למשפט. ולכן קבע שביום הדין הוא ראש השנה יכתירוהו הכל למלך, שכן אם מתנשאת מלכותו באותו יום, הרי ראוי שימחל ויחונן את כל נתיניו ועבדיו, וכך מוציא הוא את עמו זכאים בדין.

והוא שאמר המשורר (תהלים צא, ה) **מלך, שכן אדון עולם הלא מלך עוד בטרם כל יציר נברא**, ועוד טרם בריאת העולם כבר היה מלך, ובכל זאת אף שכבר מלך, מכל מקום **גאות לבש לבש ה' עו התאזר** - אזור עוזו ומתנשאת למלך ולחדש מלכותו שוב בכל שנה בראש השנה, כדי **שתבון תבל מל תמוט** - שיצאו בראיו זכאים בדין אחר שימחל להם פשעיהם ביום הכתרתו למלך.

קומץ המנחה - דרוש לערב ראש השנה

זכרונות

זכרנו לטובה - ביום הזיכרון הזה

הצבא. ואך בחוריו אכלה אש - מהם שנאכלו על יד האש ואבדו בקרבות הצבא, מה שהביא לכן שבתולדותיו לא הוללו - כלות רבות לא נכנסו לחופה, משום שכהניו חבר נפלו - הם אותם בחורים שהיו חתניהם ולא שבו מהצבא. וקללה נוספת ישנה שאלמונתיו לא תבכינה - נלקחו לצבא גם אנשים נשואים ולאחר שאלו נפלו בקרב ולא היה מי שיעיד עליהם, הרי נשותיהם נשארו עגונות שדין שאינן יכולות לשבת שבעה על בעליהן להספידם ולבכותם, כדי שלא יבואו להתירם לינשא על ידי כך.

ובדרשתו הורה מהר"ל לציבור שבתפילות ראש השנה לא יחסכו ממילותיהם ומבקשתם לפני ה', אף שאינן סודות כתפילות והסליחות המתוקנות לנו מדור דור. ומשום שאותן תפילות שתיקנו הקדמונים כבר אינן בהן הזכרה על הצרות החדשות המתחדשות בכל עת, ועל כן זו העת לבקש אף בלשון שאינה צחה והקב"ה שומע תפילת כל פה, מקבל אף תפילה כזו לשלון הכתוב "ודילוגו עלי אהבה".

קומץ המנחה - דרוש לערב ראש השנה

ניתן לשמוע בכל שבוע דבר תורה מרבנו המהר"ל צינץ על פרשת השבוע,

חדש!

מפי המשפיע הרב הגאון רבי ברוך שוורץ שליט"א
מרבני המכון ומו"ץ באוצר הפוסקים

08-8648989 שלוחה 5

שופרות

השופר מעורר את זכותם של ישראל שקיבלו את התורה

והרי יש להעמיד נמשל כנגד מעשה זה. המלך - הוא ה' מלך כל הארץ, ובני ישראל הם האומה החביבה עליו שרק הם הסכימו לקבל תורתו ומצוותיו. אך אם חלילה עוברים על מצוה ממצוות המלך, הרי מייד קמים שאר העמים המקנאים בהם על אותה חביבות ומקטרגים עליהם. ולפיכך הורה המלך שבעת שקבץ למשפט יבואו ויזכירו לפניו זכותו של אהובו - אביהם הקדום של בני אותה אומה וכך תתעורר אליהם אהבתו ביתר שאת. והיינו זכות אילו של יצחק שנעקד לפניו בגבורה. אלא שמיצחק יצאו אף אומות אחרות, ואין רצונו של ה' שבים הדין ישאו אף הם חן וחסד מלפניו בזכותו של יצחק, ולכן הורה שיעשו את זכרון אילו של יצחק בשופר. שהרי כאמור את זכות האיל ניתן להעלות בעוד אופנים ובהם חצוצרות, תוף ונבל שכולם נעשים מאיל. אך ציווה ה' להזכיר זכותו של יצחק דווקא בשופר שבו תקע ה' בעת שקיבלו את התורה וכנאמר (שמות ט"ו, יט) "ויהי קול השופר הולך וחוק", והיינו שהשופר מעורר את זכותם של ישראל שקיבלו את התורה וזכות זו אינה עומדת לשאר העמים יוצאי יריכו של יצחק שלא קיבלו את התורה.

והוא שאמר המשורר, שאנו זמרה ונתנו תף פנור נעים עם נבל - אם כדי להזכיר זכות אילו של יצחק, אפשר היה אף להשמיע קולות זמרה בתוף בכינור או בנבל שאף הם באים מן האיל. אך ה' חפץ שרק ישראל הם שתעמוד להם זכות עקידת יצחק, ולפיכך ציווה תקעו בחדש שופר וכאמור שהשופר מעורר רק את זכותם של ישראל מקבלי התורה. ומשום שחוק לְיִשְׂרָאֵל הוא - שעל ידי כך יזכו בדין וישרא ה משפּט רק לאלקִי יַעֲקֹב - שרק בני יעקב שקיבלו את התורה, רק הם שיוזכו בדין וישאו חן מלפני ה' באותה עת.

קומץ המנחה - דרוש לערב ראש השנה

תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. כי חק לְיִשְׂרָאֵל הוא משפּט לאלקִי

יעקב. (תהילים פא, ד-ה)

מעשה במלך השולט על מדינות וממלכות רבות. באחד הימים ביקש המלך לפרסם את חוקיו וחפץ שנתניו יקיימו את אותם חוקים. ברם רצונו של המלך לא היה שכל העמים שתחת מלכותו יקיימו את אותם חוקים, ודי היה לו בזה שאומה אחת מכולם תקבל את אותם חוקים, תשמרם ותקיימם. ואכן נמצאה אומה אחת שקיבלה על עצמה את כל חוקי המלך לשומרם ולעשותם. ובשל כך היתה זו חביבה ביותר לפני המלך בכל עת ובכל שעה.

אלא שכל שגדלה חביבותה של אותה מדינה לפני המלך כן גברה הקנאה שקינאו בה שאר המדינות, ואם נמצא שבני אותה מדינה עברו על איזה מצוה ממצוות המלך - מייד קמו להם מקטרגים להשטין כנגדם. אך המלך חפץ היה בטובתם, ולפיכך באותו זמן שקבע לקבל לפניו את הקיסרונים על אותה מדינה, התיישב על כסא מלכותו עם בגד מיוחד שהיה לאיש ממנו יצאו בני אותה מדינה ושאותו אדם היה נאמן אליו במיוחד. וכך כשהוא לבוש בבגד זה שבה ונתעוררה לפניו אהבתו הישנה לאביהם של בני אותה מדינה, וממילא עתיד היה דינם לצאת לזכות.

אלא שאביהם של בני אותה מדינה היה אביהם של אומות נוספות בהן אך כאלו שלא קיבלו על עצמם לקיים את מצוות המלך. וחשש המלך שמא יבואו אף שאר העמים יוצאי חלציו של אהובו וירצו גם הם לעלות לפניו לחן ולחסד. ולכן הורה לבני אותה מדינה החביבה עליו, כי אף הם ילבשו בגד בדמות הבגד אותו הוא לובש ושיש בידיו מאותו אב קדום, וכך מובטחים הם שיצא דינם לזכות ושרק הם שיעלו לפניו לחן ולחסד.

פניני ישועות

שרשרת השמחות של משפחת פ. בזכות השותפות עם הצדיק!

ההתרגשות בבית הייתה בשיאה, אך האם, שראתה בחוש את הנס הגלוי והבינה איזה מפתח אדיר מונח בידה, החליטה לפעול מייד גם עבור בתה שהמתניה לזיווגה. בעודה מודה לה הישועה הראשונה, היא פנתה בשבית למכון והרימה תרומה נוספת, אותה הקדישה במפורש לבניין עדי עד עבור הבת. מה שאירע לאחר

מה שאירע לאחר מכן הותיר את כל מכריהם פעורי פה. באורח פלא, עוד באותו החודש ממש שבו הרימה האם את התרומה השנייה - נשברה הצלחת והבת באה כברית האירוסין למזל טוב! הבית הוא באור יקרות של שמחה כפולה ומכופלת

בימים אלו, בעיצומן של ההכנות הנרגשות לקראת יום החופה, חשה הכלה הצעירה רצון עז להמשיך את שפע הברכה ולזכות לסייעתא דשמיא בהשלמת בניין הבית מתוך מנוחת הנפש. כמי שנוכחה לראות במו עיניה את פלאי הסגולה מתקיימים במשפחתה, היא בחרה לפנות בעצמה למשרדי המכון.

תקופת השידוכים מביאה עמה לא פעם ציפייה מתוחה, תקוות ואכזבות, אך בבית משפחת פ. זכו לראות כיצד שערי השמיים נפתחים בזה אחר זה בתוך זמן קצר, בשרשרת פלאית של השגחה פרטית.

הכל התחיל כאשר בנם היקר הגיע לפרקו. לאחר תקופה של ציפייה, הצעות שונות ובידורים שלא הבשילו לכדי סיום, החליטו הוריו שהגיע הזמן לפתוח ערוץ של רחמי שמיים מרובים שפועל מעל לדרך הטבע. הם נחשפו לסגולתו הנדירה של רבנו המהרא"ל צינץ זי"ע ולכוחו לעמוד כמליץ יושר עבור המסייעים בהדפסת ספריו הקדושים. בלב מלא אמונה, הם יצרו קשר עם משרדי המכון והרימו תרומה מיוחדת להצלחת שידוכו של הבן. התוצאה הייתה בלתי נתפסת: מיד לאחר התרומה נקבעו השחקים, ההצעה המדויקת הגיעה, והבן התארס בשעה טובה ומוצלחת!

ניתן להזמין חנינם את ספרי רבנו לבתי מדרש וישיבות

08-864-89-89

ארה"ב: 718-2592395

להשתתפות בהדפסת הספרים לקיום צוואתו של הגאון זי"ע ולזכות בהבטחתו

באר עזרי

מחודת האז"ב
ר' אברהם נבי קאהנער שליט"א
רב דק"ק גור ישראל

נקודה של התבוננות וחזיון
על פרשת השבוע

אשיחה בחוקק

דרכי עבודת ה'
הנלמדים מהלכות שבת

יחוד השבת

מלאכת החודש

ה'יצירה' הגנוזה בחרישה שטראית כחודש וזעוד

חרישה - יצירת נפוש העדר כהנה לזריעה

חוב ככל מלאכת שבת הנה פעולת של יצירה, שעל ידי נפשה האדם שווקי בקיום העולם [בשית החל בדך של יצירה, ובשבת קדש בשבתה מאותן מלאכות].
אולם במלאכת החרישה או הואם דבר חדוש - שבהסתכלות היצירה נראה שאין בה שום יצירה, כי אם הריסת והשחתת הקרקע. אך מוכן לכל שהאמת אינה כן, והחרישה אינה קלקול כי אם הכנת הקרקע לזריעה, ולכן החרישה נחשבת למלאכה.

ובאמת מביא באחרונים דבר חדוש - שהחרישה נחשבת למלאכה רק באופן שדעתו לזרוע שם [עיי' פ' יחושע שם ע'ג, חז"א א"ח קל' דף ס"טו חוש]. ונעם הדבר, שכן בשאר המלאכות עצם המעשה ח"ו למעשה אומן שיש בו יצירה. אך בחרישה אין זה כן, שדרי חפדת הקרקע היא [לכאורה] למעשה קלקול והשחתה, ורק מכיון שהחרישה געשית לצורך הזריעה, נחפ' בה המעשה למלאכה ויצירה. נמצא, שהדרי החרישה כמלאכה תלויה במחשבת האדם, שדופף בדעתו את מעשה הקלקול וההשחתה למעשה של מלאכה ויצירה.

כל חושך הוא כהנה לאור - בביראת העולם ואצל כל אחד ואחד

אחר הקדמה יסודית זו בענין גודל מלאכת החודש, נחבטן בנקודה פנימית בעבודת ה', העולה מתוך הדברים.

הנה תכלית הבריאה היא גלות את כבוד מלכותו יתברך. ובכל פעם שיחיד מתעסק בחורה ומצווה, יכל' הוא להאמין בפשטות שהוא מקיים תכלית זו - שהוא מייצר בעולם עוד מקום גילוי לאור יתברך, ושואף הופך מקום העלמה למקום של השראת תשכית. אולם, לפעמים האדם [מרגיש שהוא] נמצא בתקופה של חושך העדר וריקנות, עוב' עליו מה שערב, והוא חש שאיננו עושה ופועל מאומה. ולפי מה שנחשבא יש לו לאדם לידע ולדבון, שהחרישה הינה הכנה לזריעה, ומקום ההעדר הזה אינו מקום ריק וחלל, אלא הכנה לאור ה' שיעדד לאדם שם.

ובאמת, כעין כל זה אירע בתחילת הבריאה, שדרי לפני שנברא העולם היה הכל מלא באור יתברך, והשית' סילק את אורו [בביתל] כדי שיהיה מקום העלמה, ושם יעבדו אורו הנבראים ויגלו אותו בעולם [ח-גלגל]. נמצא, שנעצם בריאת העולם הייתה בחינה של סילוק האור ויצירת מקום חושך, אולם מוכן שאין זה ידירה חז"ל, אלא חלק מרגנת התכלית - כדי לגלות שם את השית' בידה שאת.

וכמו כן בפשט איש ישראלי, שאומנם בדרך כלל הוא מתעסק בגילוי כבוד מלכותו בדרך של קום ועשה, בחורה ומצווה. אולם כשהוא נמצא בתקופת ומצבים שהוא מרגיש שאיננו פועל מאומה, וכל מצאוהו היא העדר וחושך, יש לו לידע שהחושך הינו הכנה לאור, והחלל הפני' בו הוא נמצא, הוא המקום ששם יאיר אורו יתברך, בידה שאת.

סוד החרישה בגלות עצמים ואצל כל אחד ואחד

ענין יסודי זה נרמז גם בתחילת יצירת האומה הישראלית, בגלות מצרים. שכן מסופר בחז"ל, שכאשר רצו המצרים לזרוע את התעוקה של בני ישראל, נעשה להם גם הם נבלע בקרקע, והיו המצרים מביאין שוורים וחורשין על גבן, שנאמר 'על גבי חרשו חרשים וכו'. וכיון שמתגלגלן באין עדרים עדרים לכתורן וכו'. וכשהגלה הקב"ה על הים הם הכירוהו תחילה, שנאמר 'זה אלי ואנוה' (סנה' יב).
יש בזה רמז לכללות גלות מצרים - שהמצרים חרשו את נפשות ישראל, עד שהם היו במצב של חושך ואפלה, אך לבסוף הם רבו שדוקא על ידי זה הם זכו לקבל את הדורה [מבטוא רחבה בסנה' יב].

וגלות מצרים היא שורש ויסוד לכל הגלויות סלמ, וכן גלות הכלל, וכן גלות הפרט - מעביר נפשו שעוברים על כל ידיו, שמרגיש לפעמים שאינו עוסק כלל בגילוי כבוד מלכותו, וכל מצאוהו הוא העדר וחרישה. אולם העבודה היא להתחזק באמנה שחרישה זו היא הכנה לזריעה שהוא מבוא, והתפוך את החושך לאור, את הקלקול לתקון, ודוקא מתוך מקומות אלו יזכה לאילנות ופרדות נאים - לגלות בעולם את כבוד מלכותו יתברך.

נח הצדיק עתקן כלי חרישה בתקון חטא אדם הראשון

נחזים סודו זה בענין עבודת הצדיקים, בהקדם דברי חז"ל [המבואר בריש'] על מה שנאמר אצל נח (בראשית ה טו) "יקריא את שמו נח לאמר זה ינחם ממעשיו למענצן ידיו מן האדמה אשר אדירה ה' - עד שלא בא נח לא היה להם כל מחרשה, והוא הכין להם. ודורה הארץ מציאה קציעם וחרדוהם כשזרעוהם חטים מקללתו של אדם הראשון, ובכיון מה נחז' והוא ינחם".

ולפי מה שנחשבא יאירו הדברים, שכן הנהא הקדמוני חסוף ותעמק את הסודות אר פני ה', היינו את בחינת החרישה - שבה נראה שהקרקע נפסדת, וכמו כן החטא גורם שההעלמה על מצאוהו לא הולכת ומתגברת, ונפסד החרישה והסוכן.

ואו בא נח איש צדיק, ומסוך כלי מחרשה, כלומר שהצדיקים מלמדים את בני ישראל כיצד להתחזק על ההעלמה באופן נכון - שאינם חל' קרן וזעוד, אלא בבחינת חרישה שהוא הכנה לזריעה, ובכך חושב בני ישראל לחפך את הידיה לעליל, ולגלות את השית' בעולם, ולעשות לו ידיה בתחיתוהם.

עבודת ראש השנה מכה השבועה שנשבע השי"ת לאברהם אבינו אחרי עקידת יצחק

בחודש השביעי - עלשון שבועה

בראש השנה מציאים שני ספרי תורה: בספר הראשון קוראים מענין ימי חייו של יצחק אבינו, בימים הראשון על לידתו, ובימים השני כיצד הוא נעקד על גבי המזבח ופשוט את צואיו למען שמו יתברך [ומעשה זה היה בראש השנה (חזקת חז"ת)]. ובספר השני קוראים [בשני חומים] את פסוקי התורה על עיצומו של יום - "בחודש השביעי באחד לחודש מקדש קדש יזה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו יום תרועה יזה לכם".

והנה נמצא בחז"ל דבר חדוש, שהלשון 'בחודש השביעי' הוא מלשון שבועה, חל' (ויקרא כט טו) "בחודש השביעי ה' ברכה יהי קר' ליה לראש דשמיטה" - שבו נשבע הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו עליו. והוא היה דכונב יצחק ב' שבועות נאום ה'.

ויש בדברים אלו טללי חזקה וחזקו לשמירת ישראל, כמו שממשיך המדרש ואומר: "מה צורך היה לשבועה וכו'. עמד אברהם אבינו בתפילה ותחנונים לפני הקב"ה, ואמר לפניו: רבנו של עולם, גלי ודועך לפניך, בשיעה שאמרת לי קח נא את בנך את יחזקאל והיה בלבי מה להשיבך, והיה בלבי מה לאמר, 'אתמול אמרת לי כי יצחק יקרא לך דרך, ותעשיו אותה אומר לי והעלצו שם לעלל, אלא כשם שהיה לי מה להשיבך ובבשרו את צירי ולא השבתוך - כדורש לא אשמע וכו'. ואלהם לא יסח פו' - כך כשיהיו בניו של יצחק באים ליד עבודתו ומעשים רעים, והוא מוכיח להם עקדת יצחק אביהם, ועומד מכסא דין לכסא רחמים, והתמלא עליהם רחמים ורחמים עליהם ותופך להם מדת הדין למדת רחמים. אימור - בחודש השביעי".

לאור הנתיחה בנסיון העקידה היה אברהם אבינו בשלימות דברו ומעלו - ואר' שעמד בנסיון העשירי והגדול מסולם, והנה לקדש את שמו יתברך באדם נצלה ביוזם ששירי, ובאבות מעמד הוא ביקש ליסוד את הקדש עם השית' באופן נצחי בלי ניתק, ואחר שהוא ביקש על קדושתו, נענה לו ה' ונשבע שהוא יסוד תמיד לבניו את עקדת יצחק אביהם. ומכיון, שהשבועה היא ביטוי על החלטות ונצחיות הענין, יהיה מה שיהיה.

השית' רוצה את העבודה של כל יחיד

והדברים נערכים כך כל בימים אלו, ימי אדירת השנה ותחילת השנה, כאשר יהיה עושה את השבוע נפשו, מסתכל על העבר ומזכיר על העתיד, ומצא את עצמו לפעמים על קדושתו, נמצא להתחזק באמונה שגם עליו נאמר "אמרו לפני מלכותו, ותחיתו מפניו ומחבתו ימלך אותו, אבל כל כך קשה לו - דרי את אורו ידע את מצבו הפרטי, ואינו מצליח להסדיר את האמת והאסתר הימנה.

אם היה מדובר רק על מצות תשובה, נראה שכן הוא ידע שחטא ופגם, ומתוך כך הוא עב' בתשובה ומתחזק ומקבל על לבא וכו'. אבל להאמין שאכן המלכות השית' תלויה בו, להאמין שההחלטות הבריאה תלויה בתפלה שלו ובקול השופר שהוא ישמע - זאת כבר קשה לו להאמין בלב שלם, דרי לב ידע את מדת נפשו, והוא ידע בדיקו את אור עמוד, וכיצד יתכן שהוא במעשים קשה לו בעולמות העליונים והשית' מוכה לעבודתו.

ויש שהתחזקו בקריאת מעשה העקידה, ומתעוררים להאמין שגם בחינם יש חלקם של סיסרות נפשו, שדרי מציאותו של כל יחיד הוא המשך של עבודת האבות הקדושים, אולם לפעמים יהיה מרגיש קושי להתחזק בכך, שדרי מעשים אינם עולים [תמיד] בקנה אחד עם 'מעשה העקידה, ולכן לפעמים קשה לו לקבל חזקו מעצם קריאת מעשה העקידה.

אולם בסיום קריאת מעשה העקידה או הקדשה של השבועה שנשבע השי"ת לאברהם אבינו ותיקף לאחר מכן "ואמרת ב' שבועות נאום ה' כי יע' אשר עשית את הדבר הזה ולא חשבת את בנך את יחזקאל וכו', ותקיף לאדם סכן או קוראים בתורה את קריאת היום, שפחתה בתורה "בחודש השביעי", והיית מלשון שבועה - אותה שבעה שנשבע השי"ת לאברהם אבינו אחר מעשה העקידה. ונמצא, שכל עבודת החודש השביעי היא מסתה והארתה של אותה שבועה, שמבטאת את הנצחיות של רצון ה' בישראל, בכל מצב שהוא, כמו שאמרו חז"ל שאברהם אבינו שמה שהשית' שישבע לו שישכח תמיד את עקדת יצחק, ובכך עומד מכסא דין לכסא רחמים. ובכך מקבל ידיו אמונה ודעה בעולם נפשו, שגם אם עשה מה שיעשה והגיע לזיון שהיג', דרי אברהם אבינו עמד בימים ההם והוא את נצאצאיו עד סוף כל הדורות, וביקש עליהם מלפני השית', ובדאי גם עליו נאמרה אותה שבועה, ונמצא שמה שהשית' עומד מכסא דין תועבד רחמים, ומבקש מבני ישראל "אמרו לפני מלכותו" - הכל מסתה של אותה שבועה, שנאמרה דוקא על המצב בו הוא נזון.

כאשר מתבוננים לראש השנה עם הסתכלות שכו, או בנסף לחזקו שיתלם לשאוב מכו, יסלים גם לקבל מכו הסתכלות פנימית על עבודת היום. שדרי מתעסקים בתשובה ומעשים טובים, אולם ידיו מאמין שאחר ככלות הכל (ויותר נכון - לפני הכל) יש בו של שבועה, שהוא ביטוי לתקוותה ונצחיותה של השית' ונשמות ישראל, כי רוצה ה' בעמ' ובמלכותו אותו, בכל דורה ומצב בו הם נמצאים.

בדברים אלו עולה גם הכנה חדשה בבקשה במעשים בתפלת אדונו: "וכרע בוכיון טוב לפניך וכו', וכו' וכו' ה' אלתיב אבות הקדמונים אברהם יצחק וישראל עבדיך, את ברייתו ואת חסדו ואת השבעה אשר נשבעת לאברהם אבינו בדר המדינה, שדרי נחבא שכל עבודת החודש השביעי היא מכה אותה שבועה, שנערכה דוקא לעצבים הנמוכים אליהם עלול האדם ליפול, ואו מתעורר כח השבעה שנשבע ה' לאברהם אבינו, ואוהו או מוכיחים ומעוררים כעת, והשית' זוכר כל הנשכחות, ובכלל זה את עקדת יצחק ואת השבעה שהוא נשבע לאברהם אבינו, וסתר וחתם את בני ישראל לשנה טובה ומתוקה.

קומי אורי פי בא אורז

שיחת מלאכי השנה

והזכרת זכות ומעלה בדאי תעזור גם לפסק של הבית דין של מעלה. אנתנו מספרים פה על יציאת מצרים וקריעת ים סוף, שהיו פה כאלו שלא הבינו מדוע הבורא עושה נס לאלו בני אדם, אבל הוא ענה להם שאין להם שום הבנה והשגה מה זה יהודי, אפילו הפשוט ביותר...

- בטח כן, אני זוכר את זה כמו היום.

ואתם יודעים מה, בעצם זה לא סתם זכרונות מתעבר הרחוק. זו בדיוק הנקודה המרכזית של ראש השנה!

כיון שביציאת מצרים נשלמה המטרה של כל הבריאה - בשביל בניו אוהבו של הבורא, ולכן היה צריך אז להיות כזה גילוי רצוני שכל הבריאה כולה טפילה לישראל, ואין לאף אחד הבנה במעלהם וקדושתם, אפילו לא לנו המלאכים! לכן מאד מתאים שאנחנו נעמוד היום ונשוחח על מעלתם של ישראל, כפי שהתגלה בהשלמת הבריאה - ביציאת מצרים וקריעת ים סוף.

- נכון, תראה שם למטה את כל היהודים הכולים עם בגדים לבנים, ופניהם קורנות ושמחות, פעם כשהיית למטה באיזה שליחות, שמעתי צדיק אחד שהסביר שאפילו שיש לכל אחד משפט באופן פרטי, והולכים לדון אותו על כל מעשיו לטוב ולרע עם כל זה הם מאושרים ושמחים על כך שבדאי הבורא יתברך יבחר בהם שוב להיות לו לעם, והוא רוצה ומוחזק שהם ימליכו אותו. ובנוסף לזאת הם יודעים שגם אם ימור עליהם משנה כהפך הטוב - זה רק כדי לזכנם ולמקדם, אבל אין זה סתירה לבחירתם בהם ולדענו שהם ימליכו אותו.

עפני עה אין ישראל אצרים שירה בראש השנה

- אתה מדבר על השמחה שלהם בראש השנה על כך שהם נבחרים שוב להמליך את השירה, מעניין אם הם גם מבינים איזה זכות יש להם. הרי למטה לא רואים בכזו בהירות מה שאנחנו רואים פה.

הרי זה פלא פלאים, כל שנה אני מתפלא מחדש איך הם לא אומרים שירה בראש השנה! כל העולמות כולם מתחילים להמליך שלהם, ואני לא מדבר רק על כל הדומם צומח חי מדבר שיש בעשייה התחתונה, זה עוד כלום לעומת כל העולמות כולם - דהיינו כל היקום כולו, וכל המלאכים והשרפים החיות והאופנים, על כל הסוגים והמינים, כולם רוצים לומר 'המלך' - לתת להשירה את כתר המלוכה, ואינם יכולים לעשות כלום עד שביט דין של מטה ימליכו אותו, עד שכמה יהודים שם למטה יאמרו 'המלך'!

זה הרי פשוט נורא נורא!

שמעתי שפעם שאלו את השאלה הזו לפני מלך מלכי המלכים הבורא יתברך שמו - מדוע בניו לא אומרים שירה ביום הזה, והוא ענה שסוף כל סוף יש היום דין על העניין לקרות להם, ולכן אינם אומרים שירה. אבל ברור שמצד עצם מציאותו של יום הם אומרים פשוט לרקוד ברחובות משמחה ואושר.

- אתה ממש צודק. ואתה יודע מה - אולי הם צריכים לומר שירה אפילו יותר מבשלת הרגלים... כי בשלשלת הרגלים הם רואים שהשירה עשה להם נסים שונים. אבל היום? היום פשוט רואים בחוש איך כל העולמות תלויים רק בהם! הרי כל מה שהשירה מחדש שוב את הבריאה זה רק בשבילם ובגללם.

- אתה יודע מה אני תופס עכשיו?

הרי מקובל אצלנו שבתחילת בריאת העולם התייעץ הבורא עם המלאכים האם לברוא את האדם, והם אמרו לו שלא יבא אותו כי הוא עתיד לחטוא, והשירה תשליכם ארצה, והוא כן ברא את האדם. פעם, בהיותי בשליחות בעולם העשייה, שמעתי צדיק אחד שאמר שבגלל שהמלאכים דיברו כך על האדם, זה גרם שהוא נפל בסוף בחטא הנורא של עץ הדעת. אז אולי עכשיו, כשאנחנו עומדים בראש השנה ועוסקים במעלהם של ישראל, אנחנו מתקנים מה שאירע אז על ידי מלאכי מרום.

אגב, אותו צדיק הסביר גם שהבורא התייעץ עם המלאכים האם לברוא את האדם ואמר 'נעשה אדם' כדי לתת פתרון פה לטועים, והוסף והסביר שהבורא עשה כך דוקא בבריאת האדם, כי כל מציאותו של האדם היא היותו 'בעל בחירה', ולכן דוקא במהלך בריאת האדם רצה הבורא לתת פתח לטועים 'בבחירתם', ולפרש את דבריו שלא כהוגן.

בני ישראל - בעלי בחירה

- אתה אומר שהיהודים הם 'בעלי בחירה', מעניין שהענין הזה קשור לכך שהם זוכים להמליך את הבורא יתברך בראש השנה.

ואקדים - תמיד תמתיך איך יתכן שהיהודים יכולים להמליך את הבורא, הרי אם העם 'ממליך' את המלך, חייב להיות שיש להם מכנה משותף - כמו שיש לכל מין בבריאה מלך לעצמו: האריה מלך החיות והנשר מלך העופות וכו', אז איך יתכן שהבורא הגדול יהיה מלך על בני אדם, וכיצד יתכן שהיהודים - הנבראים קרועי החומר - ימליכו אותו עליהם.

התקבצו מלאכים זה אל זה, זה לקבל זה, ואמר זה לזה:

ראש השנה תלוי בבני ישראל בלבד

- תגיד, שמעת כבר מתי ראש השנה? מקודם אמרו שעדיין אין דיווחים, שמעתי שישאלו את הפמליא של מעלה, והם ענו שבני אל חי עוד לא החליטו למטה, והבית דין של מעלה תלוי בבית דין של מטה. נצטרך להמתין בסבלנות...

- ממש קשה לחכות, אני כבר חודש במתח, מהבוקר אני מחכה לשמוע מה קורה, אבל אנתנו לא יכולים לדעת כלום עד ששני יהודים שם למטה יראו את הלבנה ויבואו להעיד בפני הבית דין. לא יאומן איך כל העולם תלוי בהם!

- ממש כך. זה אפילו קצת מוזר. מילא בחדשים אחרים, כבר התרגלנו למציאות הזו שבורא העולם מסר את העתה הבריאה בידי בניו. אבל ראש השנה? היום בו הולכים לדון אותם! היום בו כל מעשיהם באים בכור הבחינה לשבט או לחסד, והתאריך של יום המשפט תלוי בהם! משונה קצת שנתנים לנידון להחליט מתי לדון אותו...

- דוקא אני סבור שזה מאד הגיוני. ואדבר, דוקא בחדש תשרי הכי מתאים שכל הבריאה תהיה תלויה בהם, כי בתשרי זה לא רק ראש חודש, אלא גם ראש השנה. והבורא דן שוב בשאלה הגדולה האם לחדש את הבריאה או לא. וכיון שכל מטרת הבריאה זה בשביל ישראל, אז מתאים מאד שכל המציאות של קידוש החדש וראש השנה תהיה תלויה בידיהם של ישראל...

- לי זה מזכיר מה שהיה במתן תורה, שהבורא ירד על הר סיני וחזקה לבני ישראל שיבואו לקבל את התורה, וכמו כן מיד שנה בשנה, כאשר הבריאה צריכה לחזור ולהתחדש, הבורא אומר שעדיין לא יכולים לחדש את החדש ואת השנה החדשה, אלא צריכים להמתין לבני ישראל. כנראה שהצפייה הזו איננה ענין טכני וצדדי, אלא שחלק מהמחשבה של היום זה הבטוי והגלוי הזה - שכל הבריאה תלויה בהם...

זכרונות יציאת מצרים וקריעת ים סוף

- שמעתם מה קרה?

בית דין של מטה קיבלו עכשיו עדות על קידוש החדש וקידשו את חודש תשרי, וכל העם אמרו 'מקדוש מקדוש', וגם כאן למעלה מתחיל עכשיו ראש השנה, על כל המשמח מעיך!

- וואי, איזה מות.

סתם מעניין, אולי שמעת מי היו העדים? גדולי ישראל? צדיקים?

- לא, שני יהודים פשוטים ממרכז הארץ, הם ראו את הלבנה תוך כדי טיול לילי, ויצאו מיד לירושלים - כמובן תוך כדי 'חילול שבת', כפי שהתירו ודרשו חכמי ישראל - וממש מקודם סיימו חברי הבית דין את קבלת העדות וקידשו את החדש.

- זה מדהים! כל פעם אני מתפעל מחדש, איך זה שכל הבריאה, כל העולמות כולם - מלמעלה עד למטה, הכל נקבע על פי שני יהודים פשוטים, ואפילו מותר להם לחלל עבור כך את השבת הקדושה! איך זה יתכן?

- מה אנתנו מבינים...

אני נזכר בתקופה המופלאה של יציאת מצרים, כל המלאכים פה התרגשו ושמחו שהשירה הולך לגאול את בני ישראל ממצרים, וכולם דיברו על כך שהציווי הראשון שהוא ציווה אותם היה מצות קידוש החדש. הסבירו אז שהוא רצה להראות להם, שלא רק שהוא מוציא אותם ממצרים, אלא שהוא גם מסיר בידיהם את ההנהגה של הבריאה כולה, עד שהתחדשות הלבנה וכל צבא השמים תהיה תלויה בידיהם!

- אני נזכר כמה שקרה אחרי שבועיים, כאשר הבורא בעצמו ירד לגאול את היהודים משם...

שאלו אותו למה שאנחנו לא נרד ונעשה את המלאכה הזו, איך בורא העולם אומר שרק הוא יכול לרדת ולהוציאם. הוא הסביר שאנחנו לא מספיק מבינים מה זה יהודי, ואנחנו עלולים להרוג את הבכורות של היהודים יחד עם הבכורות של המצרים, ורק הוא יכול להבחין בין יהודי למצרי, כיון שרק הוא יכול לראות את פנימיות ליבם הטוב של בני ישראל, מה שאפילו אנתנו לא יכולים לראות! לא יאומן.

- וכמה הוא צדק... הרי רק אחרי שבוע היו מלאכים שישאלו אותו מדוע הוא הולך לעשות ליהודים כזה נס של קריעת ים סוף ולהרוג את כל המצרים, הרי הללו והללו עובדי עבודה זרה, והוא ענה להם שום לא מבינים מה זה יהודי. כנראה שאנחנו באמת לא מבינים הכל...

בשביל ישראל שנקראו ראשית

- מה אתם עוסקים בזכרונות מתעבר, ראש השנה התחיל! תראו מה הולך פה, כולם פה זוחלים ורועים, הבריאה כולה פשוט רוענית!

- אנתנו לא מדברים סתם היסטוריה, אנתנו מספרים פה בשבחם של ישראל,

'סדר למשנה' בסדר קדשים | 'סדר למשנה' בפרקים שבמסכת חולין | שחיטת חולין נמשכת משחיטת קדשים | אביהם של ישראל קודש היא

הזרוע והלחיים והקיבה (חולין קל).

בשלהי מסכת חולין העוסקת בשחיטת חולין, עוסקת הגמרא בהלכות מתנות כהונה - זרוע לחיים וקיבה, וראשית הגז. בפשטות, טעם הדבר הוא, שכן אחרי שעוסקים בהלכות השחיטה, עוסקים בעוד ענינים שיש לסדר ולתקן אחר השחיטה - החל בבדיקת הטריפות, ניקור 'ציד הנשה', הלכות ביטול בשר בחלב וכו', ועד למתנות שיש להפריש ולתת לכהן.

ויש להוסיף על כך ביאור פנימי, בהקדם נקודה יסודית שיש לעמוד עליה בענין סדר המשניות שבסדר קדשים: שלכאורה קשה מדוע הביאו את הלכות שחיטת חולין בתוך סדר קדשים, ועוד, מדוע הקדימו את מסכתות 'זבחים' מנחות לחולין, הרי 'מעלין בקודש ואין מורידין', ולכאורה היה ראוי להתחיל בשחיטת חולין, ומשם 'לעלות' להלכות קדשים.

והבנת הדברים, שכן הצורה האמיתית של אכילת בשר היא באכילת קדשים, שבוה מעליה את החי לבחינת מדבר, וישתדל חלק יסודי מתיקון הבריאה. אולם הכתוב אומר ש"כי ירחיב ה' אלהיו את גבולך כאשר דיבר לך ואמרת אוכלת בשר כי תאווה נפשך לאכל בשר בכל אות נפשך תאכל בשר וגו'. וזאת מבקש ומצאנו אשר נתן ה' לך כאשר צויתך ואכלת בשעריך בכל אות נפשך" (דברים יב כז כח).

הרי לנו שהכתוב 'מתיר' לשחוט חולין כיון ש"ירחק ממך המקום" וגו', ומשמעות הדברים שבאמת עיקר המושג 'שחיטה' שייך לבית המקדש, מקום חיבור עליונים ותחתונים, מקום העלאת הבריאה לקונו.

ומעתה יש לומר, שבעומק, אין הכוונה רק שהכתוב 'מתיר' לאכול בשר מחוץ למקום המקדש, אלא שבכל אכילת בשר חולין יש אהרה משחיטת הקדשים. וכשם שצורכים להתפלל לכיוון מקום המקדש, וכך התורה נשפע מהארון והמנוחה וכו', כמו כן המושג 'שחיטה' בחולין שורשו בעבודת הקרבנות (ולכן אמרו חז"ל שלעם הארץ אסור לאכול בשר, אחר שאין לו שייכות לעבודת העלאת הבריאה).

בדברים אלו יובן סדר המסכתות בסדר קדשים - שכן אחרי שעסקנו בהלכות זבחים ומנחות, עתה יכולים אנו לעסוק גם בשחיטת חולין, שהיא נמשכת מעבודת הקרבנות, ולכן מסכת חולין באה דיקא לאחר 'זבחים' מנחות.

ובזה יש לפרש גם מה ששחיטה כשרה בזה (בכרת לא), שכן השחיטה היא העבודה היחידה ששייכת גם בשחיטת חולין, ולכן יש לה שייכות גם לזרים, ומטעם זה היא כשרה בזה.

ועוד יובן בזה אריכות דברי חז"ל (לעיל לה): בענין 'השוחט לשם הרים', לשם גבעות' וכו', שכן לשחיטת חולין יש שייכות לעבודת הקרבנות, ולכן צריך בה זהירות יתירה שלא להטות את המחשבה למחשבת איסור חז"ל.

אחר הדברים האלו נשוב לסדר המשניות במסכת חולין - שאחרי עסק השחיטה והכנת הבשר לאכילה וכו', מתעסקים במתנות כהונה, שכן בנתנית אותם מתנות איננו 'מפרידים' בין החלק של החולין לחלק של הכהן, אלא שנתינת המתנות מבטאת שבאמת גם החלק שנשאר ביד הישראלי הוא קדוש, ויש באכילתו עבודת ה'.

מובן איפוא מדוע אחרי שעסקנו בהלכות בהמת חולין שנשחטת וניתרת באכילה, ממשיכה המשנה ומגלה כיצד גם בהמה זו יש חלקים ששייכים לכהן. ולמדנו בא על הכלל כולו, שאכילתה של ישראל קודש היא, וגם הגשמיים שלהם היא בבחינת 'חולין' על טהרת הקדוש'.

דברי תורה עשירים במקום אחד

יחוד השבת: 'יחוד השבת ח"ג מלאכת החרוש'.

אשיחה בחוקי: 'מלך ח"ב מאמר סו'.

קומי אורי כי בא אורי: 'מלך ח"ב מאמר ק'.

מכון שבתך: מלך שבתך קדשים עמוד קסט'.

מי האיש: 'זוטרון חידושי ח"ב עמוד תכז ואילך, 'מלך ח"ב מאמר נג'.

החפץ חיים: 'מלך ח"ב מאמר ס'.

אורח ימים לראות טוב: קול הלשון שיעור מספר 42705618, הבינו ואחיה פרשת בשלה.

עד שלאחרונה שמעתי מאחד הצדיקים בבית דין של מעלה, שהסביר שבחינה מסוימת הבורא והיהודים הם 'מין במינו', מאחר ולכל שאר הנבראים אין כח ליצור ולפעול בבריאה שינויים אמיתיים, שזה עומק ההבנה של 'כח הבחירה', ורק היהודים הם 'בעלי בחירה', ומעשיהם משלימים ופעלים בכל העולמות כולם, וגם הבורא הוא כמוהו 'בעל בחירה' - כי הוא בחר לבדו את העולם, והוא מחיה ומתוה תמיד את כל הבריאה, והכל נעשה על ידו ובכוחו, וכיון שבנקודה המהותית הוא היהודים והבורא שווים, לכן הם יכולים להמליך אותו. ושיש לב, שההמלכה נעשית על ידי 'בחירתם' ורצונם.

שאלתי אותו, מה זה נקרא שיש נברא שהוא 'בעל בחירה' - איך יתכן שיש למישהו בחירה לעשות מה שהוא רוצה? וכי איננו חש על בשרו שבאמת הוא לא עושה כלום, והבורא מחיה אותו כל הזמן? כיצד יתכן שיש לו בחירה? אני פשוט לא מבין.

הוא סיפר לי בחיוך, שלמטה שואלים גם את השאלה זו, אבל הפך - 'הרי השי"ת מסר בידי הנבראים את הבחירה החופשית, אז איך יתכן שמצד שני השי"ת גם מחיה ומקיים ועושה הכל בכל רגע'. והצדיקים מסבירים שבאמת השי"ת עושה הכל כל הזמן, ו'הוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים', אבל הוא ברא בריאה מופלאה שנקראת 'כח הבחירה', והוא חידוש נפלא - אולי החידוש הגדול ביותר בכל מה שהוא ברא בכל היקום כולו, ומסר כח זה רק לבני אהוביו.

עד כאן דבריו של אותו צדיק, וכמה שאני מנסה להבין איך יתכן שיש לנבראים התחזותם 'בחירה חופשית' - אני פשוט לא מצליח. זה כנראה באמת המצאה נוראה ונפלאה שאין לנו שום דרך להשיגה.

קולות 'צאחורי הפרעו' - מי כענץ ישראל

- מה אנטנו במינים בסוגיית הבחירה. זה כנראה באמת סוגיא נשגבה שאין לנו השגה בה. הייתי מציע שנחזור למה שעסקנו מקודם - בעשבתם של ישראל, הרי אמרנו שבכך אנו מתקנים את מה שאירע על ידי המלאכים ביום בריאת האדם.

- אכן. הנה תראה את 'דוד', כן כן, שם בקצה הבית מדרש, עם הגלילית הבהוקת, תראה את המחשבות שלו, תראה איך הוא נזכר במעשים שונים שעשה, שלא היו לרצון לפני המלך, וזאת הוא חושב שמה שהוא חטא נבע מכך שהוא שוכח עד כמה השי"ת אוהב אותו. ולכן - לא רק שהוא מקבל על עצמו להתחזק ולא ליפול שוב באותו חטא, אלא הוא מבקש מהשי"ת שיעזרו לו לזכור תמיד כמה הוא אוהב אותו. תראה איך הוא מתפלל כעת תפילת זכרונות בבכיה, שיש לב מה הוא מפרש לעצמו בפסוק המרגש 'זכרתי לך חסד נעורך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה' - הוא מבקש מהשי"ת שכאשר הוא יהיה במקומות קשים יביעם במחנה רוחנית, 'בארץ לא זרועה', הבורא יזכיר לו את אהבתו אליו ויזכיר לו את פניו, הנה יתיר לו שמינה מחטא ועוון.

- ממש כך, מפעם. ואני שמעתי אתמול יודי שר בסעודת ליל רחג באהבה ושמחה זמן רב 'והשענא חבוקה ודבוקה בך', וראיתי שבמחשבתו הוא חשב וביקש 'תושיע אותי בכך שתזכיר לי תמיד חבוק דבוקה בך'.

- ואני שמעתי אתמול יודי אוכל רימון, ומסביר לנוכחים שבאכילת הרימון מעוררים את זכותם של פושעי ישראל, שגם הם מלאים מצוות כרימון. והמסביר הסביר שלכן יש לרימון 'כת' - בזה נרמז שאפילו המעשים של 'פושעי' ישראל בונים להשי"ת את כתר המלוכה. אחר כך הם שרו שזמן רב את התיבות הללו 'פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון'.

כשמעתי את דבריו התחלה חשבתי שדיבורים אלו לא עולים בקנה אחד עם היראה הנצרכת בראש השנה, אבל ראיתי מיד איך דוקא הדיבורים האלו עוררו אותם לתשובה עמוקה ופנימית. כנראה שכאשר מוזכרים ליהודי כמה הוא באמת טוב, זה גורם לו לרצות להסיף עוד ועוד בחשבה וקרבנה.

"ויזנו לך בך מלכות"

- מה שהכי מרגש אותי כל שנה מחדש זה לראות את השילוב המופלא של יום המשפט ויום המלוכה -

לעמוד בצד ולראות עין בעין את כל המעשים של היהודים עולים ובאים, עוד חבילה ועוד חבילה, עוד מעשה טוב ועוד אנהי של תשובה. כמויות בלתי נתפסות של מעשים דיבורים ומחשבות, מכל הסוגים ומכל המינים. מעשים משובחים ומתהדרים, מעשים שנעשו מתוך כוונת טובה לא רק בתכלית ההידור, וגם מעשים פחות טובים - אותם מסדרים ומתקנים בני ישראל בכח התשובה.

ואז הבורא את כל המעשים והדיבורים והמחשבות, והוא רואה איך מתוכם נובטת ועולה בקשתם ורצונם שהשי"ת יהיה מלך על כל הארץ.

ואז יום הדין נופך להיות מעמד ההמלכה - כל המעשים שנעשו מצטרפים יחד, כל הדיבורים והמחשבות של בני ישראל מתקבצים יחד לזעקה אחת גדולה - 'מלך'!

ואכן הבורא יתברך מקבל את בקשתם ומסכים ומתרגע לחדש את המלוכה לשנה נוספת.

כמה נפלא וכמה טוב יהיה, כאשר המלך הגדול יקבל את תפילותיהם של בניו במשך כל השנים, ותתגלה מלכותו בעולם לעיני כל בשר, ואז תתגבר למדי העולמה והטהרה, וכל הנבראים יבואו לעיר המלוכה, ישתחו לו בזה הקודש, ויתגברו כולם תחת מלכות המלך הגדול, בהנהגת בניו אהוביו -

"ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד"

אם סיסרא זיעל אשת חבר הקני

מוותו של סיסרא על ידי התקעה של החרב בראשו | העסק בהתגלות מלכות ה' בשירת חים ובשירת דבורה

חול (פסחים קיח): שהשירה 'החור' לרגי חים במלחמת סיסרא את מה שהוא 'לקח מהם' בקריעת ים סוף. וכמו כן בשירת חים או עוסקים בהתגלות מלכות ה' בתופעה, כמו שנאמר שם 'ה' ימלך לעולם ועד', וזה הפסוק הראשון בסדר מלכויות. מובן איפוא הקשר של תקיעת שופר של ראש השנה - שבכך אנו ממליכים את השירה - ליבנה של אם סיסרא על מות בנה, כאשר הוא הלך להילחם על גילוי כבוד מלכותו יתברך.

ואכן מצניו רמזים שונים המקשרים בין עבודת ראש השנה למלכת סיסרא. שכן יעל אשת חבר הקני הרגה אותו על ידי שהיא 'תקעה' בראשו יתד, כמו שנאמר (שופטים ד כא) 'ותיקח יעל אשת חבר את יתד האהול ותשם את המקבת בידה ותבוא אליו בלאט ותתקע את היתד בקרת', ורמי אמרו חלל ש'שופר' של ראש השנה של 'יעל פשוט' (ו"ה טו).

ועוד, שבשירת דבורה נאמר שיעל 'מחקה ראשו' של סיסרא, והוא מכוון כנגד 'ראש השנה', בו אנו מבקשים 'שנהיה לראש', ומבקשים על הרמת ונשיאות ראש של קומת הקדושה, ואצל סיסרא אנו רואים שראש קומת היפר הקדוש נמתק נמתק.

בתורה הקדושה נאמר שראש השנה הוא 'יום תרועה', וחלל למדו מכאן שיש לתקוע 'שברים' ותרועה, מאחר שהתרועה של 'יום תרועה' הוא 'יום יבא', וכתוב באימה דסיסרא 'בעד הלחן נשקפה וחיבב אם סיסרא - מר סבר גנוחי גנח וסר סבר ילולי ילולי' (ו"ה לג).

נמצא, שההבנה בפירוש לשון הכתוב במצות תקיעת שופר תלוי בבניה של אם סיסרא, והוא פלא. ויש לומר, שהנה בתקיעת שופר בראש השנה אנו ממליכים את השירה למלך על כל הארץ, ובכך אנו מכניעים את כוחות היפר הקדושה שמנסים למנוע ולהסתר את מלכותו יתברך. ומעתה יש לומר שהיבבה של אם סיסרא מבטאת את מלכת היפר הקדושה. שכן סיסרא היה שר צבא מלך כנען, והוא בא להילחם עם בני ישראל, ובכך להילחם על השירה ולמנוע את גילוי כבוד מלכותו. נמצא שמותו של סיסרא הוא הכנעת כח היפר הקדושה, ויש לכך שייכות להמלכת השירה בקול השופר.

כמו כן מסופר בגביא שדבורה הנביאה שרה שירה על אותו נס, ואנו קוראים מעשה זה בהפטרה של פרשת בשלח, אחרי שאנו קוראים בתורה על קריעת ים סוף. וכמו כן אמרו

הַחֶפֶץ הַיָּמִים

הסתכלות פנימית על שמירת הלשון
מתוך פרשת השבוע

המלכת ה' ב'כח הדיבור' שנברא בראש השנה - לעומת החטא הקדמוני

ויש להוסיף בזה, בהקדם דברי הרמ"ק מפולגא בספר כתובת פס"ם (פרשת תרומה), חל: 'קבלתי ממורי שיש לידע אם הוא מקושר בעולם החיים או להיפר בעולם המיתה - אם נפשו חשקה לדבר לשון הרע וליציגות וכיוצא, הוא קשור בעולם המיתה. ובהיפר - אם נפשו חשקה בתורה ובמעשים טובים, אז ידע בנפשו שהוא קשור בעולם החיים, ודפח"ח'. הרי לנו, שבבואו ליתן לאדם סימן אם הוא ברוך בעולם החיים או בעולם המיתה חל, נקט דוקא את ענין כח הדיבור.

ולפי מה שנתבאר שיש לכאור את עומק הדברים. שכן בראש השנה נברא האדם שהוא ה'מלך', בכח ה'נפש חיה' - 'רוח ממללא', ולעומת זאת ביום הזה הוא חטא בעץ הדעת [ששורשו בחטא הלשון, דהיינו פגם הדיבור ככל], ועל ידי זה נגזרה גזירת מיתה על כללות הבריאה.

נמצא, שבראש השנה אנו רואים להדיא ש"מות וחיים ביד הלשון", שכן האדם נברא עם 'נפש חיה', חיות קדושה, כדי להיות קרוב לאל ולדבר דיבורי תורה ותפילה, ועל ידי החטא הקדמוני ששורשו בכח הדיבור הוא נפל בחטא ונגזרה עליו מיתה. והנה בראש השנה 'ספרי חיים וספרי מותם פתוחים' (ראש השנה לב), והשירה יושב וחותך חיים לכל ה', ולכן הזמן גרמא לתקן את כח הדיבור, הן ב'עשה טוב' והן בתיוקן פגם הלשון. ועל ידי זה נזכה להיכתב ולהיחשב בספרן של צדיקים, לשנה טובה ומתוקה, שנה של טהרה הלשון וקרת ה', כמו שאנו מבקשים בראש השנה שוב בשנה 'חיים טובים', וכבר אמר דוד המלך עליו השלום 'מי האיש החפץ חיים וגו', נצור לשונך מרע'.

בראש השנה אירע החטא הקדמוני, שתחילתו ושורשו היה בכך שהנפש דיבר באוזן אדם והוא לשון הרע על השירה, וזה השורש לכל החטאים שבבריאה, עד עצם היום הזה (וכמבאר הרבה בספ"ק). מובן איפוא שבראש השנה מוטל עליו להתעסק בתיוקן חטא לשון הרע, ובכך לתקן את שורש כל החטאים.

ויש להוסיף בזה נקודה כללית בענין הקשר של 'כח הדיבור' לראש השנה. שהנה אחרי שבחשמת הימים הראשונים נבראו הדרות דומם צומח ח', ביום השישי ליצירה נברא האדם, שהגדרתו היא היותו 'מדבר', כמו שחננו אונקלוס מה שנאמר 'ויהי האדם לנפש חיה' - 'והיה באדם לרוח ממללא'.

וחלל תכלית בריאת כח הדיבור היא לדבר דיבורי תורה ותפילה להשירה, וכן רמזו בספ"ק בדברי חל' (בא ק) 'מבנה זה אדם, דכתיב אמר שומר אתה בוקר וגם לילה את תבעינו בעיר', הרי לנו שההגדרה של האדם היא היותו עומד ומתפלל להשירה. ויוספת בזה מה שבראש השנה - יום בריאת כח הדיבור - עומדים בני ישראל בתפילה שעות ארוכות, וממליכים את השירה בכח הדיבור ועסק התפילה.

וכך כתב השפת אמת (ראש השנה תרס"ד): 'בראש השנה נברא אדם, ועיקר מעלת האדם שהוא מדבר, ולכן בתחילה צריכין לשעבד הקול והדיבור לשמים. והוא קול שופר, ופסוקי מלכות וזכרונות שופרות'.

אהב ימים
לראות טובימי חילולא - ראיית הטוב
וקריבת ה' במשנתם של
צדיקי הדורותהרה"ק ר' אהרן יחזקאל ב"ר ירחמיאל משה מקאזניץ זצ"ל |
ג' תשרי תש"ב

כיון שכאשר האדם מגיע לשאול תחתית, אי אפשר להוציא משם רק על ידי גילוי אור גדול ונשגב.

וכמו שכל אחד יכול לראות בעצמו, שביום-יום קשה לו לשמוח בשמחה על עצם יחדותו, על כך 'שלא עשני גוי', שכן האדם נמצא כביכול 'מעל זה', שהרי הוא עסוק בתורה ומצוות, בחשובה על העבר וחיוזק לעתיד וכד'. אולם כאשר ירדתי נמצא בחשיכה ובעומק השאול, אי אפשר לחזק ולעורר רק על ידי החיבור לנקודה הכי פנימית ועמוקה, שורש נשמת ישראל.

נמצא, שדוקא כאשר נמצאים בבריאה עמיקתא, צריכים להגיע לאור הגדול של האיגרא רמא, ועל ידי יכולים להתהפך ולעלות מעלות רמות. ובהו יש לבאר מה שאמר הרה"ק ר' אהרן זצ"ל, שלעתים קשה לעורר ירדתי רמא ושלם בנקודה הפנימית והנסתרת, אחר שב"ה הוא עסוק בתורה ומצוות, וכיון שאינו נמצא בעומק החושך, אין לו שייכות עם 'יתרון האור'.

דברים אלו יכולים לחזק כל אחד משראל, כאשר הוא מרגיש לפעמים שאין לו מקום בבריאה עקב מעשים שונים, ועקב מצבו הפתיר בתורה ויראת שמים. אולם לפי מה שנתבאר עולה שאדברה - דוקא אז הזמן גרמא להתחבר לעצם נשמת היהדות, ולחיבור הכי פנימי שלו עם השירה, החיבור הנצחי והאמיתי שאינו תלוי בשום ענין חיצוני.

לאור, ועל מביא עמיקתא לאיגרא רמא, כנודע מעשים מופלאים בענין זה.

ויש לומר, ששורש ענין זה נעוץ במה שאמרו צדיקים שר' אהרן זצ"ל היה 'איש אמת', ולכן העלמא דשיקרא' לא יכול לסבול אותו. והנה, המושג 'איש אמת' יכול להתפרש בגוון של חריפות ותקיפות, באופן של 'קוב הדין את ההר' (והיינו בהתגברות מידת היראה והגבורה). אך מאידך גיסא יש לפרש הגדרה זו באופן נוסף: שהיה ברור אצלו המעלה הפנימית שיש לכל יהודי, באופן ששום דבר לא יכול לעצמו ולהסתיר את זה, יהיה מה שיהיה. ויש לומר, שאמת זו אמת הרה"ק ר' אהרן ביהודים אלו, ובכך חיבר אותם לפנימיות נשמתם, וממילא הם נמשכו אחריו בעבותות אהבה, והתקברו על ידו לעבודת ה'.

הארה זו - הנקודה הפנימית של נשמת ישראל, יכולה להתגלות (ויתר בנקל) דוקא כאשר נמצאים בעומק החושך, כמאמר הוור"ק (ח"ב קפד). על הפסוק 'יתרון האור מן החושך', שאין הכוונה שהאור הוא 'יתר' מהחושך (שכן זה 'פשיטא' ולמה לי קרא), אלא שהוא בוקע דוקא 'מתוך החושך', ואדרבה, לולא החושך לא היה מתגלה אותו האור [-לית נהורא נפיק אלא מן חשוכא]. וכן אמרו חל"ה שהבעלי תשובה מגיעים למקום שאין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. והיינו

אחד מהצדיקים המופלאים בדור שלפני המלחמה העולמית היה הרה"ק ר' אהרן מקאזניץ זצ"ל, שדרכו בקדושה היתה נעלמת ונסתרת. בבחינת 'נתיב לא ידעו עיני', ו'סביבו נשערה מאד', כנודע וכמפורסם. אחד מאנשי שלום והמקורבים אליו היה ר' שמעון מזעליחוב, מראשי ישיבת חכמי לובלין, שהיה בקיא בכל התורה כולה משם.

מסופר, שפעם אחת שאל ר' שמעון מזעליחוב את הרה"ק ר' אהרן, מדוע הוא עוסק רק עם אנשים רחוקים ואינו מתעסק להכניס בביתו לומדי תורה מעט פנימיות. וענה לו הרה"ק ר' אהרן: 'האמין לי ר' שמעון, יותר קל להכניס הרה"ק תשובה באדם הכי מגושם, מאשר להכניס פנימיות בבחור היושב ועוסק בתורה'. והדברים טעונים ביאור.

לבנות הדברים נתבונן בהנהגה הפלאית שהיתה להרה"ק ר' אהרן בקירוב נשמות ישראל, שהיה 'מוציא יקר מזולל כפשוטו משם, והסתובב אצלו יתידים רבים שהיו בשאול תחתית, והוא קירבם לתורה ומצוות. ומסופר, שלא היתה דרכו להאריך אחרי דיבור ושיחה כדי לקרוב, אלא 'ברביה בעלמא קני' - בכמה תיבות ספורות הוא פעל על האדם לצאת מהמקום השפל בו הוא היה, ולבוא להסתופף בבית ה', והיה לבבו נהפך במהירות מחושך

נערך בסייעתא דשמיא פ"י
הרה"ג חשה שניאור זלמן גרוסמן שליט"א
פאָרזאָרט מלל זכרון מרדכי בני ברק

הזכרה לסעודת שבת

בלשון המובנת לכל המשכחה

איסור הכנה מיום הראשון ליום השני של ראש השנה

סעודת ליל שבת

(א) היום הראשון של ראש השנה הוא יום טוב מדאורייתא, ואילו היום השני הוא יום טוב מדברבנן זכר לזמן שקידשו את החודש על פי עדים ולא ידעו באיזה יום נקבע ראש החודש.

ונחלקו האמוראים* האם שני הימים הם קדושה אחת ארוכה או שתי קדושות נפרדות. ולהלכה² חוששים לשתי השיטות ולכן אסור לעשות ביום הראשון פעולות כגון הדחת כלים או סידור הבית באופן שיהנו מהתוצאה רק ביום השני, משום איסור "מכין מיום טוב אחד ליום טוב שני". והשנה שהיום הראשון חל בשבת, האיסור הוא לפי כל הדעות משום "מכין משבת ליום טוב".

(ב) האחרונים דנו לגבי הבאת חפצים ממקום למקום, האם פעולה זאת נחשבת ל"הכנה" או להיות ואין זו פעולת "תיקון" כמו הדחת כלים אין זה נחשב להכנה³.

ולמעשה נוקטים בזה לאיסור, ולכן אין להוציא מאכלים מהמקפיא ואין להכניס שתייה למקרר ביום הראשון לצורך היום השני כי פעולות אלו מוגדרות כ"הכנה".

(ג) אך בשעת הדחק שאין שהות לחמם את המאכלים ולקרר את השתייה בלילה לצורך הסעודה, אפשר לסמוך על המקילין שלא החשיבו פעולות אלו בגדר "הכנה". ובתנאי שיעשה זאת בעוד היום גדול כדי שייראה כאילו עושה זאת לצורך היום הראשון. אבל אם ניכר מתוך מעשיו שעושה זאת לצורך היום השני אין להקל בזה אפילו בשעת הדחק⁴.

(ד) וממילא מובן דבשנה זו שהיום הראשון חל בשבת אין להוציא מרק קפוא מהמקפיא לצורך היום השני אפילו בעוד היום גדול, דהיות ואסור לחמם את המרק משום איסור ביטול, הרי ניכר שעושה זאת לצורך היום השני.

ודווקא מאכלים דוגמת פשטיד"א שמותר לחמם בשבת על גבי קדרה - כשמוציא אותם בעוד היום גדול אין ניכר שעושה זאת לצורך סעודת הלילה, על כן יש להקל בזה בשעת הדחק שאין לו שהות לחמם בלילה.

(ה) מאכלים העלולים להתקלקל בחום, ודאי מותר לכתחילה להכניס למקרר אף אם יהנה מהם רק ביום השני, כי שמירה על חפץ שלא יתקלקל אינו מוגדר כמעשה הכנה⁵.

כמו כן מותר לכתחילה להחזיר למקרר את כל המאכלים והמשקאות שהוציאו ממנו לצורך סעודת היום, כי חזרת חפץ למקומו הראוי אינו מוגדר כמעשה "הכנה"⁶.

(ו) יש ללמד את הנשים לומר "ברוך המבדיל בין קדש לקדש" לאחר צאת הכוכבים ואז יכולות לעשות את כל המלאכות המותרות ביום טוב⁷.

ברכת מאורי האש בלילה השני

סעודת ליל שבת

(א) בשנה זו עושים בלילה השני קידוש והבדלה יחד לפי סדר יקנה"ז⁸.

(ב) בהרבה בתים המנהג לברך "בורא מאורי האש" על הנרות שהדליקו לכבוד יום טוב, ואף שמצוה מן המובחר לברך על "אבוקה"⁹, מ"מ ביום טוב יש חוש מלאכת "מכבה" בקירוב שני נרות, הן מצד החלב שעלול לטפסף, והן מצד הפרדת הלהבות לאחר הברכה¹⁰, על כן מועדיפים לסמוך על עיקר הדין שאפשר לברך גם על נר גילי. ואותם המקריבים שני נרות ומפרידים אותם

אח"כ יש להם על מי לסמוך ובלבד שיהיה באופן שאין מוכרח שיטפסף חלב¹¹.

(ג) לעומת זאת נהוג בהרבה בתים להדליק נר קלוע כדי לקיים מצוה מן המובחר לברך על אבוקה, אך אין להשתמש עם נר שדולק רק מספר דקות כי מלאכת "מבעיר" הותרה רק לצורך האדם ולא לצורך ברכת "מאורי האש", על כן יש להדליק נר גדול יותר שידלק גם במשך הסעודה ועי"ז נהנים ממנו כמו משאר נרות יום טוב¹².

(ד) המדליקים נרות בוטרינה יפתחו את

דלת הזכוכית של הוטרניה קודם ברכת "מאורי האש" כדי לראות את הנרות בלי הפסק מחיצה¹³, ובדיעבד אם ברכו כשהמחיצה סגורה לא יחזרו ויברכו¹⁴.

(ה) בשעת הברכה יש לעמוד סמוך לנר באופן שאם היה החדר חשוך היו יכולים להשתמש לאור הנר¹⁵, על כן אם רבים בני הבית והאב מוציא את כולם בברכה, יש לפזר כמה נרות על השולחן כדי שכל אחד יעמוד סמוך לאחד מהנרות בעת שמיעת הברכה.

מקורות וצינונים

א. ביצה דף ה. ב. סימן ת"ר ג. עיין משנ"ב סימן תרס"ז סק"ה בשם המג"א והחיי אדם. ד. עיין ארחות שבת פרק כ"ב סעיפים קט"ג, קט"ה. ה. כדמוכח בשו"ע, סימן ש"ח ס"ד. ו. ארחות שבת שם סעיף קט"ה. ז. משנ"ב סימן רצ"ט סק"ל. ח. שו"ע סימן תע"ג ס"א. ט. שו"ע סימן רח"צ ס"ב י. עיין סימן תקי"ד ס"ב. יא. עיין סימן תק"ב ס"ב. יב. עיין שם בפוסקים. יג. שם. יד. שו"ע סימן רח"צ סט"ו. טו. משנ"ב שם סק"ל. טז. שם סעיף ד.

"הוי ריץ למשנה": גדולי ישראל התכנסו לקראת תחילת המחזור החדש בלימוד 'דף היומי במשניות' ע"י רבבות הלומדים *

הכינוס נערך במעונו של מרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א במעמד רווי הוד לקראת תחילת לימוד ששה סדרי משנה במחזור השנתי החדש שמתחיל בא' דרש השנה הבעל"ט *

הלפרין בזיכוי הרבים ובהרחבת מעגל הלומדים. במהלך האסיפה נשאו גדולי ישראל

"הדף היומי במשניות", עודד את המשך הלימוד כסדרו והביע את הערכתו לפעילותו של הרב שמואל

מעמד מרגש ורווי הוד נערך בבית מרן פוסק הדור הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, לקראת תחילת

המחזור השנתי של לימוד ששה סדרי משנה במסגרת 'דף היומי במשניות'. כאשר התוכנית בנויה על לימוד של דף משניות אחד ביום, והקצב הקבוע מאפשר לסיים את כל ששת סדרי משנה בתוך כשנה בלבד, כך שבימים אלו רבבות לומדים בכל העדות והחוגים בארץ ואף רבים בחו"ל, צפויים לציין בהתרגשות את סיום כל ששה סדרי המשנה.

בכינוס המיוחד שנערך לחיזוק לימוד 'דף היומי במשניות' בראשות מרן פוסק הדור שליט"א השתתפו מרן ורבנן גדולי ישראל, בהם ראש הישיבה הגאון רבי יהושע אייכנשטיין, האדמו"ר מביאלה, הגאון הגדול רבי בנימין דוד אלישיב, האדמו"ר מפינסק קרלין, הגאון המקובל רבי יצחק כהן, הגאון הגדול רבי יצחק שאול קנייבסקי, והפוסק הגאון הגדול רבי בן ציון קוק שליט"א.

ביראת הכבוד האזינו למשאו של מרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א שבדבריו ששיבח את מפעל

מבחן ייעודי על לימוד המשניות, החדש ולהצטרפותם של אלפי וביום קיום הכינוס השלימו את המספר המרגש שמאחוריו עומדים רבבות שעות וימים של התמדה בלימוד המשניות ע"י עשרות אלפי לומדים בכל הגילאים - זקנים עם נערים.

במפעל המשניות נערכים בימים אלה לפתיחת המחזור

דברי חיזוק על מעלת לימוד המשנה ושיבחו את היוזמה המאפשרת לרבבות עמך בית ישראל לקבוע סדר לימוד יומי ולסיים את כל ששה סדרי המשנה בתוך שנה אחת. בדבריהם עמדו הרבנים על כוחה של הקביעות היומית, המחברת בין פשט לעומק ומרוממת את הלומד בגוף וברוח. גדולי ישראל ציינו את דברי חז"ל: "במי אתה מוצא

מלחמתה של תורה, במי שיש בידו חבילות של משנה", והדגישו כי הלימוד הקבוע במשניות מעניק ללומדים ידיעה רחבה ומסודרת בכל חלקי התורה שבעל פה.

במעמד הונח לפני גדולי ישראל סט המשניות החדש שיצא לאור ע"י מפעל 'דף היומי במשניות' עם ביאור משולב שנכתב ע"י רבני ממלכת התורה "עוז והדר", כאשר במהדורה זו ש"ס המשניות מחולק לג' כרכים ובפורמט גדול.

מנחה המעמד - הסופר התורני הרב פריינד העלה על נס את ציון עריכת 150,000 אלף מבחנים שחלפו על לימוד ה'דף היומי במשניות' זאת במסגרת מפעל 'שיח התורה' שעורך בכל יום ויום

בערב ר"ה המונים מסיימים את ש"ס משניות בלימוד של שנה בלבד!

הזי רץ למשנה

בראש השנה מצטרפים ללימוד 'דף היומי משניות' ובעזרת שנה גם אתם תזכו לדעת ולסיים את הש"ס כולו!

שיעורים בדף היומי משניות: ניתן לשמוע בקול הלשון וכן בקו 'דף היומי משניות' שנתמפר: 02-548-8315

להצטרפות

תלמודי תורה / ישיבות / כוללים לקבלת ש"ס משניות ללא תשלום 56240240@gmail.com ניתן לפנות בדוא"ר:

ניתן להשיג את המשניות המבארות 'דף היומי' מריבית במוסדות המבארות בדוא"ר הארץ המקבילים על עצמם להצטרף ללימוד לקראת ראש השנה יובלו לקבל משניות ללא תשלום בכניסה לבית מדרש הגר"ח מייבסקי חצי. רח"ו יושבים 25 בני ברק.

משמיהי לב

ברורי הלכה בענינים אקטואליים

ע"מ לעורר לב המעיין

אינו אווזו שם וכיצד יוכל לתקוע ולהתעסק במה שאינו מקומו.

קצת טעם שאפשר שיוכל לתקוע

ה. ויש לדון כיון שיכול לתקוע באמצע התפלה והרי השומעים אווזים במלכיות וגם התבאר כשהשומעים אינם אווזים במקום ג"כ יוצאים בזה. א"כ י"ל דהוא ג"כ יכול לתקוע אע"פ שאינו אווזו שם ויועיל לצבור שאווזים שם במלכיות, ויש לחלק דלשמוע אפשר שאינו במקומו אבל לתקוע שזה מעשה צ"ע.

כשאווז בתחילה יוכל לתקוע

ו. ומ"מ י"ל דאם אווזו במלכיות אפי' בתחילה יוכל לתקוע כיון שאווזו במלכיות ותקנו לתקוע במלכיות אע"פ שאינו אחר הברכה יש לזה שייכות ויכול לתקוע.

המורם מהאומר

ז. כשאווז במלכיות יכול לתקוע אע"פ שאינו אווזו אחר סיום הברכה, אבל כשאווז קודם צ"ע אם יכול לתקוע.

תקיעה בלחש לא במיקומו

הנוהגים שתוקעים בתפילת מוסף דר"ה בלחש. הציבור הגיע לתקיעה והבעל תוקע אחז קודם, האם יכול לתקוע כשאווזו שלא במקום.

יסוד השאלה

א. יסוד השאלה כיון שאווזו באמצע שמ"ע וכשאווזו במקום שאמורים לתקוע יכול לתקוע, אבל כשלא אווזו במקום אפשר שהיו שלא במקומו ואינו יכול להתעסק בתקיעה באמצע שמ"ע.

התקיעה בשמו"ע בלחש

ב. המנהג לתקוע באמצע תפילת הלחש מקורו בס' המנהיג (הלכות ר"ה ס' כ"א) "וכן מעומד במוסף כשהיחידים מתפללים ואחד תוקע על סדר הברכות" וכ"כ השל"ה (מסכת ר"ה אות ע"ז) וכן מנהג החסידים והספרדים לתקוע בשמו"ע בלחש.

כשהשומעים אווזים במקום אחר

ג. והתקיעות הם במלכיות זכרונות ושופרות כמבואר בס' תקצ"ב ס"א ויסוד הדברים תקנו

הרותא רשמיערתא

נזכר באמניני הברכה לומר וכתוב

א. שכן לומר וכתוב ונזכר באמצע הברכה מה יעשה.

ב. ענה אמן או אמן יהא שמיה רבא סמוך לחתימה אם צריך לחזור, מעין החתימה סמוך לחתימה.

נזכר קודם סיום הברכה

א. הגאונים תקנו בעשי"ת זכרון בברכת אבות ובגבורות מי כמוך ובהודאה וכתוב ובשים שלום בספר וכיון שאין אלא תיקון הגאונים אין לחזור, ומבואר ברמ"א (תקצ"ב ס"ה) שאין מחזירין אותו ואפילו לא עקר רגליו רק שסיים אותה ברכה, ומבואר שכל זמן שלא סיים חוזר, ובמשנ"ב (ס"ק ט"ו) נראה שחוזר ואע"פ שיש כמה שמות שחוזר עליהם כגון ברכת החיים.

דעת השו"ע הרב

ב. אמנם בשו"ע הרב (תקצ"ב ס"ו) כ' ואם שכח לאומרום ונזכר קודם שסיים הברכה ששכח בה אומרה במקום שנוזכר, ומבואר שאומרה במקום שנוזכר ואינו חוזר לפני כל החיים, ואפשר שחשש ג"כ שצריך לחזור כמה שמות ולכן אומרה במקום שנוזכר.

במשיב הרוח שנוזכר באמצע

ג. והשו"ע הרב לשיטתו במשיב הרוח ומוריד הגשם דס"ל בס"י ק"ד ס"ז דאם נזכר קודם שסיים הברכה אומר במקום שנוזכר, ובמשנ"ב (ק"ד ס"ק ל"ב) חוזר למשיב הרוח וכן בבה"ל ד"ה דלא, משמע שחוזר למשיב הרוח ואומר כסדר, וכמש"כ כאן ששכח וכתוב שחוזר ואומר הברכה כסדרה.

בזכרנו ומי כמוך

ד. ומ"מ בזכרנו שנוזכר סמוך לחתימה מסתבר דחוזר ואומר מלך עוזר ומושיע ומגן שצריך להיות מעין החתימה סמוך לחתימה, ואע"פ שלשון השו"ע הרב על כל הד' דברים אומרים במקום שנוזכר, ומשמע קצת דקאי גם על זכרנו ומי כמוך והתם הרי צריך להיות מעין החתימה סמוך לחתימה, אמנם הדברים מבוארים לענין אתה חוננתנו דכ' (רצ"ד ס"ז) דאם שכח אתה חוננתנו ונזכר קודם שהתחיל השם, יתחיל אתה חוננתנו ויגמור משם על הסדר וחננו מאתך, והיינו שחוזר שיהיה מעין החתימה סמוך לחתימה והנ"ל צ"ל דמש"כ אומרה במקום שנוזכר, ומ"מ כשסמוך חוזר שיהיה מעין החתימה סמוך לחתימה.

ענה אמן ואמן יהא שמיה רבא סמוך לחתימה

ה. ויש לדון בענין הנ"ל שצריך להיות מעין החתימה סמוך לחתימה כששומע ואומר אמן יהא שמיה רבא או אמן, האם צריך לחזור על מעין החתימה סמוך לחתימה, וכגון לפני בא"י יוצר המאורות, שמע קדיש וענה אמן יהא שמיה רבא, האם צריך לחזור על אור חדש, ונראה שצריך לחזור מעין החתימה סמוך לחתימה, ואפשר אפי' שענה אמן כגון בישתבח לפני בא"י קל מלך ענה אמן אפשר ג"כ שצריך לחזור על ומעולם ועד עולם אתה קל.

דברי המטה אפרים

ו. ובמטה אפרים (תקצ"ב ס"י) כתב שאלא אמר וכתוב ונזכר אחר שאמר הקל ישועתנו יאמר במקום שנוזכר וכו' בני ברית בא"י הטוב שמך. ולא יחזור לתחילת וכל החיים כיון שאמר הקל שהוא ג"כ שם, וכ' דבפמ"ג ק"ד כ' אפי' יש כמה שמות חוזר ולדדי צ"ע, ואף שצ"ל מעין החתימה הרי התחיל וכל החיים והרי גם הקל ישועתנו אינו כ"כ מעין החתימה, עכ"ל. וצ"ל דמש"כ דחקל ישועתנו אינו כ"כ מעין החתימה היינו לנוסח אשכנז שאין מסיימים הקל הטוב אלא הקל ישועתנו ועזרתנו סלה ללא הקל הטוב. אבל לנוסח ספרד שאומרים הקל הטוב לכאורה הוי מעין החתימה סמוך לחתימה. ומ"מ בשווע"ר כ' אומרה במקום שנוזכר ומ"מ כתבנו דמסתבר דאף לדדי חזורים מעין החתימה סמוך לחתימה.

ראיה מדברי המשנ"ב

ז. ומצינו במשנה ברורה (סימן ס"ו סק"י) דאם שמע קדיש וקדושה בין גאולה לתפילה דלכתחילה ממתין בשירה חדשה ובדיעבד כל שלא אמר ברוך אתה ד' יכול לענות, ולאחר כן צריך להתחיל מראש שירה חדשה או עכ"פ מצור ישראל שהוא התחלת הענין, וגם הלא צריך לאמר מעין החתימה צריך לחתימה, ומבואר להדיא במשנ"ב דכשענה לקדיש או לקדושה צריך לחזור מעין החתימה, ומבואר כמש"כ דכשענה אמן יהא שמיה רבא צריך לחזור מעין החתימה ומסתבר דה"נ באמן לבד ג"כ.

המורם מהאומר

ח. לדעת המשנ"ב חוזר בכל הד' דברים שמזכירים למקום שאומרים וגומר על הסדר. לדעת השו"ע הרב אומר במקום שנוזכר, ומ"מ בזכרנו ומי כמוך חוזר מעין החתימה סמוך לחתימה. ושענה אמן יהא שמיה רבא סמוך לחתימה צריך לחזור שיהיה מעין החתימה סמוך לחתימה, ומסתבר דגם בענייני אמן כן.

באמזונתו יחיה

דברי תורה ממורינו המשגיח זיע"א

ראש השנה תשפ"ז

גליון קמו

יו"ל ע"י בית המדרש אמונת ישראל

פרנס החודש - בידך לזכות בזכות גדולה זו להנצחה / לע"נ יקירך

אמונת המועד

ראש השנה - יום האמונה

הנה אצל העקידה היה אברהם אבינו במצב של הסתר, וענים החשיכו לו. אך החזיק איתו באמונתו, וכענין זה קורה בראש השנה אחר שנסתלקה החיות מהשנה שעברה כנ"ל, ונשאר העולם בלא חיות, וע"י השופר מתחדש חיות חדש בעולם, ונעשה תחיית המתים. והיינו כי ראש השנה הוא יום האמונה, יום קבלת עול מלכותו ית"ש, וראש השנה היא יסוד השנה כדרך שהאמונה יסוד כל התורה, עד שסובר הרמב"ם שאין ראוי לחשוב מצות האמונה בבנין תרי"ג מצות כי האמונה יסוד קודם למצוות, וכשנעמד אברהם אבינו בנסיון האמונה אצל העקידה בזמן שענים החשיכו בעדו, אז זכה לשופר שהוא מאילו של יצחק, שהוא המפזר את הענים המחשיכים, ונגלה אור האמונה, ונמשך חיות חדש בעולם, ולכן תיבות ואנכי הסתר אסתיר פנ"י בגימ' תקע"ו בחד"ש שופ"ד בס"ה, שהרי התקיעות מבטלות את ההסתר פנים, ולכן קורין פ' העקידה בראש השנה.

(פרשת נביים ששינ')

קדושת בית המקדש - בא אצלינו

בראש השנה בא בחינת מקדש לעולם וקדושת ביהמ"ק מתפשטת בכל העולם, כי הוא ראשית הזמן כמו המקדש שהוא ראשית המקום, ולכן ברה"ה ויום הק' אין עלי' לרגל, כי אז בחינת המקדש באה אצלינו בכל מקום, ולכן מריבם הקט' מחזקוהו בתפילת ר"ה ויום הק' כי אז בחי' המקדש בא לנו ושם נעלה ונראה ונשתחוה לפניו, ולכן הנהגת ברה"ה ויום הק' שהבעל שחרית צועק המלך ממקומו ואינו נגש קודם אל העמוד, לרמוז שבחי' המלך בא אצלינו ומתפשטת בכל העולם, ומצאתי רמז לדברינו, בס' אמרי נעים איתא ראל"ש השנה' בבימט' ב"ת המקד' ש'.

ולכן כמו יעקב אבינו שאמר "מה נורא" המקום הזה האיליודיעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה", לכן נקראים ימים אלו "ימי הנוראים", ואין ישנים בהם, כדאיתא בירושלמי מאן דמירך בירושלם דמיך מזליה.

(אמונת עתיד, כי תבא)

בר"ה נמצאים בגן עדן - יום שכולו ארוך

הענין מה שב' הימים הם יומא אריכתא י"ל בפנימיות הענין. כימים זה הוושם בו אדרי"ג בגן עדן והתורה היא נצחית לכן בכל שנהאנו נמצאים אז בגי'ע. וכל איש הנלבב יוכל להרגיש בעתות רצון אתהגן עדן והמקומות של ר"ה. וכשם שלחמו טובלה בדבש ביום זה,גם קרבנו לחמו לאשי, תפלותיו החמים, האמורות בשלהבת י-ה,הם טבולות בדבש ובניעמות, ואנו מדושיני ענג ושמוחים במלכותיות, וע"כ יום זה הוא מבח' עוה"ב שהוא יום שכולו ארוך אין בו הפסק וחילוק של ימים, כי כ"ז הוא רק בעוה"ז שקיימת בחינה שלהתיישנות. אבל לעוה"ב אין שם ענין של התיישנות וע"כ אין חידוש של ימים בכל יום ויום אלא הוא יום שכולו ארוך. ובר"ה הוא מבחיו ע"כ הוא יומא אריכתא, ומיום זה אנו שואבים בחי' התחדשות לכלהשנה, ומתפללים על זה, "חדש" עלינו שנה טובה, שכל עבודת ד'של השנה ירי' בחידוש כאלו היום נתנה.

(אמונת עתיד, ר"ה)

ר"ה שחל בשבת

ראש השנה שחל בשבת - השם יתברך תוקע בעצמו

אחד"ל (ר"ה כט): כתוב אחד אומר (ויקרא כג) שבתון זכרון תרועה, וכתוב אחד אומר (במדבר כט) יום תרועה יהיה לכם, כאן ברה"ה שחל להיות בשבת כאן ברה"ה שחל להיות בחול, וכן הוא ברש"י, זכרון תרועה, פסוקי זכרונות ופסוקי שופרות. והנה הפסוק של "זכרון תרועה" כתוב בפ' אמור בפרשת המועדות, והפסוק של יום תרועה נאמר בפ' פנחס, ששם נאמרו קרבנות המוספין של המועדות, ולכאורה איפכא מיבעיא ליה לכתוב, כי בפ' אמור נכתבו עיקרי המצוות של המועדות וראוי שם לכתוב הפסוק "יום תרועה יהיה לכם", ובפ' פנחס שעיקר הפרשה רק מענין המוספין הול"ל זכרון תרועה דקאי על ר"ה שחל בשבת שאין בו מצות תק"ש.

אמנם ברה"ה שחל בשבת, כשאין ישראל תוקעין, אז הקב"ה בעצמו הוא התוקע, ואז מתקיים עיקר ענין התקיעה בשופר. ובספח"ק רמזו ברה"ה תקעו ב'חדש ש'ופר אותיות שב"ת, והיינו כי ברה"ה שחל בשבת מתקיים עיקר תק"ש.

ולכן תקע"ו בחד"ש שופ"ד בסכ"ה בגימ' שב"ת רא"ש השנה"ה. וכן שופר במילוי אותיותיו ש"ן וא"ו פ"א רי"ש, המורה על שלימות ענין השופר הוא בגימ' זכרו"ן תרוע"ה, ולכן דוקא בפ' אמור ששם הוא מקום עיקר מצוות המועדות נאמר "זכרון תרועה" שהוא ברה"ה שחל בשבת.

התקיעות והברכות - פנימיות וחיצוניות

ובספח"ק דברי חיים לראש השנה מבאר הענין שאין תוקעין ברה"ה שחל בשבת כי אם בב"ד, כי שבת הוא זמן העלאת העולמות, אך בעולם הזה החומרי אינו ניכר העלאת העולמות, שבנגלה אין נראה בגשמיות קדושת שב"ק כי עדיין לא נתקן העולם בתיקון הראוי. והנה כמו כן בכל המצוות שאנו עושים לא ניכר התיקון בחיצוניות העוה"ז, ורק בפנימיות העולמות נעשה התיקון.

ולכן בשבת א"צ לתקוע בשופר, כי פנימיות העולמות ממילא מתעלים בשבת, ובחיצוניות העולמות א"א לפעול גם עם מצות השופר. משא"כ בב"ד תוקעים בשבת, לפי שב"ד יש להם כח לפעול אף בחיצוניות העולמות, וכמ"ש בירושלמי (כתובות פ"א ה"ב) עה"פ "לא-ל גומר עלי", שאם נמנו ב"ד לעבר את השנה בתוליה חוזרים, ולכן יש להם כח בתק"ש לפעול בחיצוניות העולמות מה שאין בכח השבת לפעול, עכ"ד.

והנה בדברי האריז"ל כתוב לאמר שבר"ה פועלים את ההמתקה ע"י התקיעות עם הברכות של מלכיות זכרונות שופרות, ולכאורה יש להבין, דא"כ בשבת כשאין תוקעים בשופר למה אומרים את הברכות, והרי מצינו שתקנו בשבת שלא להתפלל י"ח ברכות מפני הטורה, וא"כ גם ברכות אלו יש בהם טורח באריכותם, ולמה הטריחו חז"ל לאמרם בשבת אם בלא"ה אין פועלים אז את ההמתקה ע"י השופר.

ונקדים דברי קדשו של המגיד ממעזריטש זצ"ל, בענין שאחז"ל על עשרה המאמרות שבראשית נמי מאמר הוא, וביאר שבראשית הוא שרש השתלשלות האותיות, ולכן עדיין אין שם אמירה, ע"כ תודה"ק. והנה כ"ז הוא שליטת הגמ' המשך בעמ' ב'

המשגיח זצ"ל היה רגיל לעורר לתלמידיו, להימנע מקריאת ספרים או גליונות בעת התפילה

ר"ה שחל בשבת

המשך מעמ' א'

כי בשני הימים האלה נכללים כל ימות השנה. וכפי שיחיד מקבל על עצמו הידורים בתורה ובמצוות בתחילת השנה אז באתערותא דלתתא הקב"ה גם כן נותן שנה בהידור יותר בברכות בבני חיי ומוזני ועל ישראל הדרתו.

(ראש השנה שחל בשבת, תשס"א)

בזכות השבת: 'אמירת' שופרות - 'כתקיעת' השופר

הנה בספר הקדוש טור ברקת (סימן תקפ"ב) כתב וז"ל: זכרון תרועה היינו בשבת. כלומר כי מזה תראה כמה מועיל תקיעת שופר בר"ה לישראל. דלא מבעיא אם הוא יום תרועה והוא בחול ותוקעין בו כי זה מועיל מאוד לערבב השטן. אלא אע"ג שהוא בשבת שאין תוקעין בו מ"מ זכרון תרועה זה יהי מועיל לכם. עכ"ל. היוצא מדבריו הק' הוא, כי גם הזכרת הפסוקים של שופר מועיל לישראל והשטן מתערבב בזכות הזכרתם. אבל אינו כמו התקיעה עצמה.

והנה בס' ערבי נחל (כפ' אמור בדרוש לר"ה שחל בשבת), הביא בשם המקובלים כי כשחל ר"ה בשבת, השבת עצמו הוא מועיל ופועל מה שהתקיעה צריכה לפעול, עיי"ש.

והנראה בזה, כי שבת הוא יום השביעי, בחינת השמיטה, והשופר הוא היובל כידוע, שהוא כסא הכבוד מקום החירות שמשם יוצאים עבדים לחרות, והכל מתקשרים לשורשם ושבים לאחוזתם. ובר"ה צריכים ישראל לשופר להוציאם לחרות עולם מכוחות הדין. אכן אין בכח הזכרון תרועה להגיע למקום שופר העליון מקום הסליחה והכפרה. אבל פסוקי השופרות בצירוף עם זכות השבת מועיל שפיר לזה, משל למי שרוצה להגיע למקום גבוה ואין ידו מגעת. אבל אם יקרב שלחן אל הכותל ויעלה על השלחן, אז יוכל להושיט ידו עוד למעלה ולהשיג את המבוקש. כן, ע"י זכות השבת שהיא השמיטה עולים למקום גבוה, ומשם ע"י זכרון התרועה משיגים את היובל.

[אמנם זהו דוקא אם יש לו את זכות השבת, והיינו רק אם יודע שתקיעה מועלת, ומ"מ מונע א"ע מלתקוע משום כבוד השבת כי חושש שמא ישכח ויעבידו ארבע אמות, אז השבת עצמו מצטרף אל הזכרון ומשיגים היובל. אבל במקדש ששם אין חשש שישכח ויעביד השופר ארבע אמות ברה"י, שם אין מצטרף השבת אל הזכרון תרועה, שהרי אינו נמנע מלתקוע מחמת חשש חילול שבת, ולכן שם צריכים תקיעה ממש].

(אמונת עתי, ר"ה שחל בשבת)

בשבת: הקב"ה תוקע - ומתקיים 'השיבנו ה' אליך ונשובה'

והנה, בראש השנה שחל להיות בשבת אין תוקעין בשופר ואז הוא זכרון תרועה. וידוע הויכוח שבין הקב"ה ונכנסת ישראל, שהקב"ה אומר, שובו אלי ואשובה אליכם. שיתחילו ישראל להתעורר מעצמם בתשובה. אבל כנס"י אומרת, לא כן אלא, השיבנו הוי"ה אליך ונשובה.

זהו החילוק שבין ר"ה שחל בחול לר"ה שחל בשבת, שכשחל בחול אנו מתחילין לתקוע בשופר ומעוררים בזה שהקב"ה ישיבנו אליו מחמת תשובתינו. והוא בחי', שובו אלי ואשובה אליכם. אבל בשבת שהאתערותא דלעילא נמשכת מעצמה אז מתקיים, השיבנו הוי"ה אליך ונשובה. שהקב"ה בעצמו מתחיל לתקוע בשופר, וכמ"ש (זכריה ט) והוי"ה אליכם בשופר יתקע. ואין צורך להתעוררותנו. ואז השופר הוא ביתר שאר ויתר עז.

זה נרמז בתיבת שופ"ר עם מילוי האותיות ש"ן וא"ו פ"א רי"ש שהוא בגימ' זכרון תרועה. כמובא כמ"פ בספר ערבי נחל שעיקר תוקף הגימטריא הוא עם מילוי האותיות. ולכן שופר במילוי האותיות שהוא עיקר תוקף השופר הוא בגימ' זכרון תרועה, שהוא בשבת כשאין אנו תוקעין אלא הקב"ה בעצמו תוקע. ואז מתקיים, השיבנו הוי"ה אליך ונשובה. ולכן הגימ' של תיבות אלה השיבנו הוי"ה אליך ונשובה [חסר ה' כדכתיב] עולה בגימ' שב"ת להוי"ה אליך"י. ואז מתקיים בחי' השיבנו באתערותא דלעילא בלבד.

(פרשת תבא תשנ"ו)

המשך בעמ' ד'

דבראשית הוא מאמר הראשון, אבל לשיטת הזוה"ק המאמר הראשון הוא יואמר אלקים יהי אור, ואיתא בזוה"ק יהי אור דא ראש השנה.

ו"ל להשוות דברי הגמ' עם דברי זוה"ק, כי הבריא יהי בה פנימיות וחיצוניות, ולכן מצד הפנימיות היה המאמר הראשון בראשית שהוא בחי' פנימיות, וכנ"ל מדברי המגיד ז"ל, שבראשית הוא למעלה מהשתלשלות אותיות, ומצד החיצוניות המאמר הראשון הוא יואמר אלקים יהי אור, שאמירה הוא המשכה לחיצוניות העולם הזה.

ובדרך זה יש לבאר פעולת התקיעות והברכות, שהתקיעות הם קול פשוט בלי חיתוך אותיות, והם בחי' הפנימיות מצד בראשית, והפסוקים והברכות הם אותיות מצד יואמר, ובהם ממשיכים התיקון לעוה"ז. ולכן אף בשבת כשא"צ התקיעות שהם פועלים בפנימיות, מ"מ עדיין צריך לומר הפסוקים והברכות להמשיך לתוך החיצוניות ולהמשיך התיקון למטה בעוה"ז הגשמי.

ואיתא שע"י כתיבת דברי תורה שעושים פעולה גשמית נעשה תיקון בעולם העשייה מה שלא נעשה ע"י אמירת ד"ת בלבד. וזה ענין שאומרים אצל פסוקי מלכיות זכרונות ושופרות, "ובדברי קדשך כתוב לאמר", "וע"י עבדך הנביאים כתוב לאמר", כי לפי האמור באמירת הפסוקים האלה ממשיכים תיקון למטה בעוה"ז.

וסדר ההדרגה הוא תורה נביאים כתובים, שהוא השתלשלות מלמעלה למטה, וזהו "כתוב לאמר" שהכתיבה היא השתלשלות לתוך עולם העשייה הנעשה ע"י הכתיבה, ולכן כתוב לאמר בגימ' למטה מעשרה.

תפילת המוספים - קיום מצוות עונג שבת

והנה מה שהזכרנו מענין טורח אריכות הברכות של מלכיות זכרונות ושופרות, אין הדברים אמורים אצל איידעלע יודין כאנשי חברתנו, שהרי באמת תענוג גדול הוא לנפש, וצדיקים היו מאריכים בפסוקים אלו כמה שעות ולא היו יכולים להפריד עצמם מנעימותם ועריבותם, וכמ"ש "כמו חלב ודשן תשבשע נפשי ושפתי רננות יהלל פי".

ומה מתוקים הם פסוקי המלכיות, והרי הם הבשר ודגים וכל מטעמים של עונג שבת, ויש בהם הנועם יראתך של השבת. וכן פסוקי הזכרונות, מה רב העונג של איש ישראל להיות נזכר לפניו ית', וכמ"ש השפת אמת בענין שאחז"ל אמרו לפני פסוקי זכרונות כדי שיעלה זכרונם לפני לטובה, שאף ע"פ שישיראל נזכרים לפני הקב"ה לדין, עכ"ז אינם חוששים על הדבר, ואדרבא מבקשים הם להיות נזכר לדין מגודל השמחה שזוכים שעולה זכרונם לפניו ית'. והיה ראוי לשפתי תפלת מוסף יאמרו "הריני מוכן לקיים מצות וקראת לשבת עונג".

קבלה טובה - בענין שבת קודש

והנה כל ההצלחות של שנה זו חלים בשבת, כי ר"ה חל בשבת, וכן יום ראשון של סוכות ושמני עצרת [ובשנה זו גם זאת חנוכה]. ולכן צריך להשתדל להתרצות עם השבת ולמצא חן בעיניה, וכמשל שכתב הערבי נחל שמאחר שהשבת הוא המליץ בעבורנו יש לנו להשתדל שתתרגע להליץ טוב עבורנו.

ולכן מאחר שמובא בספרה"ק שראוי לאדם שיקבל על עצמו בראשית השנה תוספת בהנהגה חדשה שלא נהג בה עדיין - וכמובא עובדא שהרה"ק מהרש"ב מליובאוויטש זצ"ל בהיותו בדרך לא רצה לשתות מים מהסאמווא, ושאלוהו שהרי אין שום חשש איסור בכך, והשיב שבשנה זו יקבל על עצמו חומרא זו שלא ישתה מים מסאמווא - לכן בשנה זו מהראוי לקבל ע"ג איזה הידור חדש במצות השבת, שמלבד שמירת דקדוק ההלכה, האיש הנלבב מוסיף למנוע עצמו מדברים של מה בכך, ומקיים דברי התנא דבי אליהו (פרק א) יעשה כולו תורה, שיום השבת צריך להיות קודש לה' ולא לדבר בו דברי חולין, ולזמר שירות ותשבחות, ויש מקום להוסיף הידורים במעלות השבת, בלימוד בשב"ק בבוקר לפני התפלה, לומר א בעסערען נשמות, א בעסערען עזרת אבותינו, להתקשר בשבת אחים.

ואיתא בספר מאור ושמש שראש השנה הוא זמן קבלת עול מלכות שמים על כל השנה, וכפי קבלת עומ"ש בכל השעות של ב' הימים נמשך לכל השנה,

מערדני
אשר

שאלות וחקירות
בענייני פרשת השבוע
י"ל ק"י מבין "מקדני אשד" בית שמש

חיישינן, מעדני אשר, מתוך שיעור הכנה לראש השנה בבית המדרש הגדול צאנז בית משה דוד.

ובספר שער המלך להאמן רבי מרדכי אבד"ק וויעליקאטש זצ"ל **כתב** ובראש השנה שחל בשבת אומר אני להזהיר גדולים על הקטנים שלא ישנו קודם חצות וכל שכן לאחר חצות שעת המנחה דרעווא דרעווין אשתכח עתיקא קדישא גלי רצון דיליה. והקב"ה כבודו ובעצמו משתעשע עמו.

Downloaded from <http://ajph.org/> at University of California, San Francisco on June 11, 2015

יִזְכָּה לְבִרְכַּת שָׁנָה טוֹבָה וּמִתּוֹקָה

זכה לברכת שנה טובה ומתוקה

בלב"ע ד' תשרי

יזכה לברכת כתיבה וחתימה
בנייה

גליון זה נודב ע"י ידידיו
הרב זאב דר מייט שליט"א ק"צ תתניח
 משכ"ב כ"ק מן הדמוציר מצאנו שליט"א
לרגל שמחת אירוסיו בנו
 הבה"ח המופלג בתוריש"א
כמו משה נתומה גי'ו
 מבחירי ישיבת צאנז חיפה
 עב"ד בת הרב יוסף אלהו **ברנשטיין**
 שליט"א ירושלים
וברכת מזל טוב לאביו
ידידיו הרב אברהם שטייט שליט"א
 משכ"ב דוד ימיו של כ"ק מן הדמוציר מצאנו שליט"א
 ולחמיו ידידיו **הרב נתן ורמר שליט"א**
 מזכיר כ"ק תתניח
 יחיה רעוה שבוכות ישיב וברכות
 יזכה לרוות חתם מזל יוצאי חליו

מחירי אוסטרליה נמוכים יותר מאלו של ארה"ב

הרי זה מציאות ומה עוזר על זה תפלה?

נפסק כהלכה אור"ח סימן תקפ"ג **יש אוכלים רימונים ואומרים נרבה וזכות כרמון**

יש להקשות: מה שייך תפילה על ריבוי זכויות הרי זה דבר מציאותי
אם יש זכויות או לא, משל למה הדבר דומה אדם מביט לבנו ומבקש
לבקואי תרבה ותוסוף לי זכויות בבנו וכי שייך לבקש על כזה דבר,
הרי זה תתלו קר באדם אם יוסיף זכויות ואלוהים ואם לא לא יתרחב,
א"כ מה שייך לבקש. כך מקשה בשו"ת דברי יציב אור"ח סימן רנ"ג, וכן מהה"ד
מבבלי על ראש השנה.

א. ע"פ מה שכתב בספר חובות הלבבות שער הכניעות פרק ז', וכן בארחת דקדוקים שער הנינוח, ותחפץ חיים בספרו שמירת הלשון שער הזכירה פרק ז', נאמר על אחד מן החסידים, שזכרו אותו לרעה, וכיון שהגיעו הדברים, שלח למנחה בו כלי מלא מזמרת ארצו, וכתב אליו הגיעני, ששלחת לי מנחה מזכירותך, וממלתך בזה, ואמר אחד מן החסידים הרבה בני אדם יבואו ליום החשבון, וכשמראים להם מעשיהם, ימצאו בספר זכיותם זכיות, ולא עשו אותם, ויאמרו לא עשינו אותם ויאמר להם עשה אותם אשר דבר בכך וספר בגנותכם, וכן כשיחסר מספר זכיות המספרים בגנותם, יבקשו אותם בעת ההיא, ויאמר להם אבדו מכם בעת שדברתם בפלגיו ופלוני, וכן יש מהם גם כן שימצאו בספר חובותם חובות לא עשו, וכשואמרים להם עשינו, יאמר להם נוספו עליכם בעבור פלוני ופלוני שדברתם בו, וראים דבר גורא אדם יכול לעבוד כל החיים וכל השנה לעשות מצוות, ואם חלילה מדבר לשון הרע נמחק כל מה ולא נשאר כלום ממה שהשיע.

אבל אם עושה תשובה על עון לשון הרע: כתב בחתם סופר בדרשות חלק א' דרשה לז' באדר דף ק"ע ע"מ ג' אזי מחזיקים לו מצוותיו ומתמלא הרמון כבתחילה.

וְכֹן כָּתַב בַּסֵּפֶר מַעֲרִיר לֵב חֶלֶק א' דף ק"ד ע"ב ש' שְׁכַל דְּבָרֵי הַחוּבָה הַלְבָּבוֹת וְדוּקָא כִּאֲשֶׁר אוֹתוֹ מִסְפֵּר לְשׁוֹן הָרַע עוֹמֵד בְּמַדְרוֹ, אֲבָל אִם הַמִּסְפֵּר נִתְחַרֵּט וְהֵלֶךְ וְהִשְׁתַּדֵּל לִפְיֵי אֵת חֲבִירוֹ וְהוּא נִתְפַּיֵּס, בְּכִי הָאִי גוֹנָא אֵינוֹ מַפְסִיד זְכוּתוֹ, וְגַם בְּכָהֵא גוֹנָא אֵין מִטִּילִין עֵלָיו מִן הַשְּׁמַיִם עֲיוֹנוֹת תִּכְרוּ כִּי שׁוֹפֵסִים.

ובבן איש חי דרוש ג' לשבת תשובה דף מ"ב **כתב לפי זה דבר נפלא:** כיון שבמים נוראים כל אחד מבקש מחילה מחבירו וגם ישראל מעצמן ומחלין אז לזה נמצא שאם לקחו אז מזה הזכות בימות השנה, הנה ועתה מחזירים אותם לאלוהים ולכן בימים אלו אנחנו אוזרים **"לתבנו בספר זכות"** הם הזכות שלנו אשר בחטאינו העבירו לאחרים, ועתה שאנחנו שבים ומבקלים מחילה זה מזה תכתוב אותם לנו.

לפי זה נפלא ביותר מה שמבקשים שירבו זכויותינו דהיינו שיזכה לעשות תשובה ובזה יחזור לו כל המצוות שלו, מעדני אשר.

ב. ע"פ מה דאמרינן בגמ' יומא פ"ו ע"מ ב' דבתשובה מאהבה זדונות ונעשו לו זכויות, ומבקשים שזנזה לתשובה מאהבה, כדי שהזכויות ירבו על ידיו שהעבירות ייפכו לזכויות, כך תירץ בשו"ת דברי יציב אור"ח סימן רנ"ג, וכן המהר"ד מבעלזא על ראש השנה.

ג. ע"פ מה דאמרינן בגמ' חגיגה ט"ו ע"מ א' זכה צדיק נטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן, וזהו שמבקשין שהזכויות מהאומות יהיה לנו, כך תירץ בלקוטי יהודה על ראש השנה בשם כ"ק מרן האדמו"ר מגור זצ"ל.

השיר והשבח לחיי עולמים

שאני זוכה להיכנס לשנה העשרים וארבע של קיומו של הגליון והתקבל הגליון בחיבה בכל רחבי תבל והרבה אדמו"רים ורבנים מרחבי תבל מזכירים בריבם מהגליון

חזיתי השנה למעמדים נדירים
לבחון את כל הש"ס אברכים המופלגים מארגון העולמי ושנתנם
בנוכחות כ"ק מרן האדמו"ר מהר"א מסאטמר שליט"א
שנהנה מאוד והביע קורות רוח מיוחדת ונהנה מסגנון של השאלות

מעמד מיוחד למאות נבחני ארגון ושנתנם של חסידי צאנז בהיכל הגדול בנוכחות כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א

דרשה מיוחדת בבית המדרש הגדול מחנובקא בעלזא שליט"א בבני ברק
בנוכחות כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א שנהנה מאוד

דרשה מיוחדת בבית המדרש הגדול לעלוב שליט"א בבית שמש
בנוכחות כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א שנהנה מאוד

**דרשה מיוחדת דינר בפניסק קרלין שליט"א
בנוכחות כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א שנהנה מאוד**

בעמוד 10 בפרק | פסל חנה ברחובות של קלי בית שמש בחסותה אלה

1. *Chlorophyll a* (mg/g) 2. *Chlorophyll b* (mg/g) 3. *Chlorophyll a + b* (mg/g) 4. *Carotenoids* (mg/g) 5. *Protein* (mg/g) 6. *Starch* (mg/g) 7. *Cellulose* (mg/g) 8. *Hemicellulose* (mg/g) 9. *Lignin* (mg/g) 10. *Phenolics* (mg/g) 11. *Flavonoids* (mg/g) 12. *Anthracenes* (mg/g) 13. *Terpenoids* (mg/g) 14. *Alkaloids* (mg/g) 15. *Saponins* (mg/g) 16. *Glycosides* (mg/g) 17. *Enzymes* (mg/g) 18. *Acids* (mg/g) 19. *Alcohols* (mg/g) 20. *Aldehydes* (mg/g) 21. *Ketones* (mg/g) 22. *Amides* (mg/g) 23. *Esters* (mg/g) 24. *Salts* (mg/g) 25. *Other* (mg/g)

_____

הרי אפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון?

אִיתָא בַרמ"א אור"ח סימן תקפ"ג ס"ק א' **יש אוכלים רימונים ואומרים** נרבה זכויות כרימון.

יש להקשות: מהא דאמרין בגמ' ברכות נ"ז ע"א, סנהדרין ל"ז על הפסוק שיר השירים ד' ג' כפל הרימון רקתך, מאי רקתך אמילו ריקנין שבשיראל מלאים מצוות כרימון, א"כ מאי רבובתיה הכלא, כן הקשה הפיר דאש אור"ח סימן תקפ"ו, וכן במסא יהודה אור"ח שם בתקפ"ו, וכן באהבת איתל עתל העיון יעקב בהשקפה למגלה ה' רב

א. הא דאמרינן התם דאפילו ריקנין מלאים מצות כרימון, בכל חייו קאמר, אבל הכא מתפלל בכל שנה ושנה שירבו זכויותיו כרימון א"כ פשו להו טפי. כד תירץ הפרי חדש אור"ח.

בב. אע"ג שכן היא, מ"מ כל אדם לעצמו אינו מחזיק עצמו בכך לכך מברך, כך תירץ במטה

ג. התם אע"ג שיש לו הרבה מצוות מ"מ אפשר דעבירות יש לו יותר, אבל כאן דנקט לשון ריבוי ר"ל שיהיו הזכויות מרובין מהעונות, ועל ידי כן נקרא צדיק גמור, כן תירג' במטה יהודה.

[illegible]

ה. ע"פ מה שכתב החתם סופר ממליץ ר"ע א"ר לתרץ קושיית הטורר אבן על הא דאמרין בגמ' דטבריה נקרא לתור לומר דאפילו הקנין שבה מלאים מצוות כרימון, והקשה הטורר אבן הא בגמ' דאמרין דכל ישראל קנין שבה מלאין מצוות, א"כ מה החידוש? שטבריה, ויתר, החתם סופר באחד מן התרוצים, דהא דאמרין שכל ישראל הקנין מלאים מצוות כרימון, ה"מ נגד אומות העולם, אבל לגבי ישראל רקנים הם במצוות, משא"כ טבריה אותם שחשבים גבי כל ישראל מלאים כרימון הוא קנין נגד גדולי טבריה, לפי הנ"ל אפשר לתרץ קושיא הנ"ל דאנו מבקשים שניהם מצוות נגד ישראל, מצוות נגד

הרי יש איסור דאורייתא של לא תנחשו?

הנה הרמב"ם לא הביא את ההלכה הזאת שאדם יהא רגיל לאכול בראש השנה כל הני מאכלים שמראים לסימן טוב.

וּבוֹשֻׁטִּים מֵהַרֶּשֶׁת ח"ט סימן ל"ה, וכן מובא בספר סגולות ישראל לה"ר ווססמן סופר ז"ל מערכת ר' אהרן בן יוסף (ה'תק"ל) שישאל את המהרש"ת קושית הג"ל בתב דלכן לא הביא הרמב"ם את ההלכה הזאת, משום שהרמב"ם ליטשט, וס"ל דכל הסימנים שאינו מהיקש הטבעי אין לעשות אותם, ולכתחילה סימן על העתיד, דכזה הוא בכלל האיסור שר לא תנחשו, וכמו שכתב בפקר "א" מהלות ע"ה"ס הלכה ז' וז"ל אין מחשינן עכו"ם שנאמר לא תנחשו כיצד הוא הנחש כגון אלו שאומרים הואיל ונפלה פיתי מפיו יארע תקלה וכן כל היוצא בדברים אלו כהן אסור.

יש להקשות: על אב"י דאמר לעשות כן, איך מותר לעשות כן, וכן על השו"ע דפסק לעשות כן מדוע לא הוא בכלל איסור של לא תנחשו, ובבב"מ סנהדרין ס"ה מבואר איזה נחש זה האומר פתו נפלה מפיו, צריך לדאוג מהזיק, א"כ ה"ה שאסור לומר בגלל שאכלתי דבר שמראה ליסמין טוב אז י"א איסור טוב כד הקשה המאירי הוריות י"ב ע"א, וכן במהרש"א שם.

שאני הכא דאינו ע

א. שאני הכא דאינו עושה את זה בשביל נחש שבגלל שעושה הסימנים יהיה כן, אלא עושהו לסימן טוב שרוצה שיהא כן ומתפלל שיהיה כן, ולא שתולה שכן יהיה בגלל שאוכל הדברים האלו, כך תירץ במאירי שם בהוריות.

ב. הא דאסור לעשות נחש דווקא בדבר ועי, כגון הואיל ונפלה פתית יבא חיוק, אבל בבחש דלבר טוב מותר לעשות, ובעטם החיולקו ואם משיב דבטוביה כיון דנפסק עליה האדם ואם בא בחללש וכמו דאיתא בגמ' ברכות ט"ז א' לא יצא מדו טובה מפי הקני' וחוזר בו, א"כ מותר לעשות סימן טוב שיבוא הטוב מהקב"ה, משא"כ ברהע כיון שהיבא בחללש, א"כ אם נותן סימן לא ער מראה שיש יבא בחללש, וזה אינו נכון בדברמיא שמיא אפשר שישתנה לכן אסור לעשות נחש, א"כ אכילת הסימנים שמראה רק דלבר טוב מותר לעשותם לנפש, ק' תירוצי במהרי"ם שם בהוריות.

הופיע הספר 'שררית צ'ינו לו'

לרבות וינרם חלה

יור וסחזי לרח = מוב רוממז'

תחקירות מעניינות על ל"ט מלאכות - ואיסורי ש

מסודר באופן קל ומרתק

להזמנות נא לפנות למערכת 0533166560

הודעה חשובה שאר הספרים אין להשיגם כלל

מי שמעוניין לתרום מהדורא חדשה שיפנה למערכת זכות הרבים תלוי בו

**מדוע לא תיקנו לבקש מחילה אדם לחבירו
בערב ראש השנה הרי ראש השנה יום הדין?**

קִימ"ל אור"ח סימן תר"ג ומקורו משנה יומא פ"ה ע"מ ב' **אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבירו.**

ולהרבה פוסקים: לא רק העבירות שבין אדם למקום אינו נמחל עד ירצה את חבריו, אלא גם העבירות שבין אדם למקום לא נמחל עד ירצה את חבריו, כד כתב החתם סופר יומא פ"ה ע"מ ב' וכן בר"ף על העיני יעקב, ועיני ברכי יוסף סימן תר"ו.

הנהגה בחתם סופר דרשות חלק ב' ע"ש **הקשה קושיא נפלאה**: לכאורה למה לא ששמעקב את הכפרה, ע"ש מה שתירץ שם בדרך דרוש.

ובחי' אדם כלל קל"ח ט"ו ח' כתב ערב ראש השנה הוא יום האחרון מן השנה, וקובלן חז"ל על מה העושה תשובה א"ר בשנה חסד כאליו שכל של השנה, וקבלו נהגו שכולם מתענים ומשימים א"ר חודש היום ומרבים בסליחות וביודוים, וכ' **ושיש כל אדם על לבו לשוב בכל לבו**, ומכל שכן בעבירות ושגבן אדם לחצורו, ולא ימותן עד ערב יום הכיפורים לבקש מחילה מחבירו, אלא יקדים עצמו למחוא.

יחזיקו הרה"ג יוסף דויטש שליט"א תירץ: ע"פ קושיא אודות שהובא בספ"א ואירוצות תהורו ימי נוראים ע"מ קפ"ו וז' לשונות הקשה בר ישראל מסלונט זצ"ל מדועו סידר הקב"ה את ראש השנה לבקש לפני יום כיפור, הן הדעת נותנת, שבתחילה יחול יום כיפור שבו ישובו עם ישראל בתשובה, ויזכו לסליחה ומחילה, ולאחר מכן יחול ראש השנה ונזכר מיד לשנה טובה, מדוע חל קודם לראש השנה, ועדיין עיונותיו עליו, ועלנו להיות תלויים ועומדים על דם כיפור, אלא ביאר אם היה חל יום כיפור בתחילה לא היינו מתעוררים אליו וכראוי, כי כל האדם אינו יכול להשתנות בבת אחת, בפתע תפאוס, על כן כאשר חל ראש השנה בתחילה ויודע האדם שיש תלויים חיו, וחי שמפחותו פורסותו ובראותו וכו' ומתעורר לבקש מות' א' שיתן לו הכל, מיד נפתח לבו בהכרת ה' תיבך, כך שבאנו יום כיפור שישוב בתשובה שלימה מנימק הלב, כשראנו שחל' על הפסוק 'אורי וישיע' אורי זה ראש השנה, וישיע זה יום הכיפור, היינו שחל'ק' מאיר את עיני האדם בראש השנה לשוב בתשובה כדי לבקש על חיו הקרובים ללב, תעוררו לשב לשוב בתשובה שלימה, ולפי ה'ל' האדם שפיר, ידוע כמה קשה לבקש סליחה וכל שכן את מי שצריך לפייס אותו, ולפי ה'ל' מובן מדוע תיקנו שפייס דווקא ערב יום כיפור משום שלב האדם אלא יכול להשתנות בבת אחת, אבל אחרי שעובר ראש השנה ועשרת ימי תשובה הלב נפתח, מימלא יתור קל לבקש סליחה, וכן מתפייס מוחל בלב שלם.

בוסדר היום בסדר תפלת י"ב כתב חידוש וז"ל אחר מוצאי ויח"פ נהגו לפייס איש את חברו ולשאלו מה מחילה מכל שגירתו ועון שעבר ביניהם, וטעם להתנהג כשברו שאין יוה"כ מכפר אלא בעצירת שבין אדם למקום ב"ה שנ' כתיב לפני ה' תטהרו, מה שהוא מכס לפני ד' תטהרו, אבל מה שבין אדם לחברו אינו מתכפר לו עד שירצא את חברו ואחר שפייסו למקב"ה על שגירתו שעבר לפניו בודו לבנימם פייסו כל אחד לחבירו להיותם נהיים מל

דבליקוטי מהרי"ח סדר תפלת נעילה **הביא את דבריו:** כתב ומנהיגנו ע"פ הפוסקים אינו כן.

מדוע אומרים בראש השנה זכר ליציאת מצרים?
הרי ראש השנה אינו זכר ליציאת מצרים?

בראש השנה בתפלה ובקידוש אנו אומרים ותתן לנו ה' אלוקינו באהבה את
ימים הזכרון הזה יום תרועה מקרא קודש "זכר ליציאת מצרים"

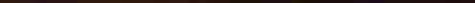
שאלה חשובה: על מה שקבעו בקידוש ובתפלה של ראש השנה זכר ליציאת מצרים, בשלמה קיימת שבת שהרי בעשרת הידידות שבמשנה תורה נכתב "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים" – במשנה תורה נכתב "וזכרת כי עבד היית" סוף פרשת ראש חודש נמי כתוב כי למען ידעו וידורותיכם כי משכית הויחבית את בני ישראל הוציאת אותם מארץ מצרים – יצאת בראש השנה זכר וזכרנו וזכרנו לא נמצא ולא נמצאנו במצרים בהן כלל. כן משה שבטלו הלוקט סדר ראש השנה סימן פ"ו בשם אחי' ר' בנימין זצ"ל.

איכא כמה תרועים

א. בראש השנה נמי ראוי לומר זכר ליציאת מצרים, לפי מה ששנינו בגמ' ראש השנה י"א **בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים ור' יהושע נמי בהא לא מפליג והתם יליף ליה מקראי**, הא למדת שבראש השנה נמי שייך לומר זכר **ליציאת מצרים**, כך תירץ בשבולי הלקט סדר ראש השנה סימן רפ"ו בשם אחיז ר' בנימין זצ"ל.

[illegible]

ג. בשעת יציאת מצרים אל היה לעם ישראל זכותם ונגאלו על של העתיד
ששאלו יצאנו לעשות מצרים, כשאדם עומד היה הדין בראש השנה וחושש השנה
שיתחבשו במצוות שעתיד לעשות אחרי אהרן השנה, וזה
השמה שמבקשים זכר ליציאת מצרים, תזכור שבמצוות החתבת על
התענית, אל וגם לו תחבת על המצוות שאנו עתידים לעשות, כך תזכור
במצוותי התורה והברכה מחובתי הגאון אשר ישע' בדרך שליש' ר"ם ישיבת מחנובא
בפאליס אלעזר שמואל' יד דבר.

חקירות נפלאות

[illegible][illegible][illegible]

ד' האם בראש השנה מותר לשחוט כמו בכל יו"ט? בשו"ת יהודה יעלה חלק א' סימן קס"ד אסר משום שאנו מבקשים רחמים צריכים לזהר לא לערר בעלי חיים, וכן בשו"ת שיח יצחק סימן ר"ע, מתוך ספר מעדני אשר ראש השנה חלק ו' ראש השנה

ה) תאם בראש השנה יש חיוב תוספת יו"ט כמו בכל יו"ט? הנה המהר"ל סימן ל"א תשובה שיש ושאין אוכלים יום ערב אחד שמעט עתידה הוא השנה מבקש יום ירי יסופי מחול על הקדש בהאי יו"ט, משום דיומא דדינא הוא, ועל דא תמתי' דאז' בל קדשה שפלה, ושמה על הכוס עיקר דאז' דאורייתא, ובש"ס תוים שנית להאנון וברי שלמה קלוגו סימן ס"א קשה על דאז' הוא ביום המפורש ודאז' אג' מפורש. **תשובה** יו"ט איז סיוק כל יו"ט דחייב תוספת מחול על הקדש, חזון דאז' הוא יום חיוב תוספת מחול על הקדש. **מחל יו"ט מעידא אס' תשפ"ב.**

ו} **האם החלומות שחולמים בראש השנה מתקיימים יותר?** כך כתב המהרש"א בברכות
 "ח"ע"מ ב' במעשה בחסיד שחלם בראש השנה, **מתוך ספר מעדני אשר ראש השנה חלק ז' ראש השנה**

זו מדוע אין תוקעין שופר בראש השנה שחל בשבת הרי זה מיקוח נפש? כמקשה הבורח טעם בספרו מרגינותא דרב ע"מ ר"ל, וכן בשו"ת דובב מישרים חלק א' סימן ק"ד, מתוך ספר מעדני אשר ראש השנה חל ל' ראש השנה.

ח מדוע נשים אינם חייבות בתקיעות שופר וכי להם אינו מגיע שנה טובה? כך מקשה בשו"ת מן השמים סימן א', וכן בספר דברי סופרים סימן מ"ח, מתוך ספר מעדני אשר חלק ז' ראש השנה.

ט' האם ננשים מותרות לתקוע בשבת כיון שאינם חייבות ולא בהילות לקיים המצוה לא שייך אצלם שמא יעביירונו? כ' הסתפק בשדי חמד כרך ד' מערכת הלמ"ד כלל קמ"א אות ט' מתוך ספר מעדני אשר מתוך ספר מעדני אשר הלם י' ראש השנה

[illegible]

א) מדוע גזרו שלא לתקוע בשבת שמא יעברנו הרי אפילו יעברו פטור החויא
טועה בדבר מצוה כך הקשה בספר האשכול סי'ט"ו, וכן בשו"ת מהר"ם שיק יו"ד סימן ר"ט, וכן בסמ"ג מצוה מ"ז, וכן בשו"ת חתם סופר אורח חיים סי' כ"א באצטע תשובה, וכן בתוס' חזש"ט סוכה כ"ג שנה"ב, וכן בשו"ת תלמי חתם סופר אורח חיים סימן מ"ח, וכן באבן עזר ומשכ"ה מהרדק מס' שבת סימן קע"ט, וכן בשו"ת מהרש"ם במפתחות חלק ד סימן ד"ו, וכן במנחת חנוך אורח חיים מהרדק מס' שבת סימן כ"ב וינצח אורח חיים א סימן א' ס"ק א', פתח ספר **מגדל אש** וכלכות שבת חלק א' יר"ח.

אברהם מדוע אין תוקעין בשופר של עבודה זרה כשראש השנה חל בשבת הר"ר
 [אברהם] שכתב בגמ' שבת קכ"ג דכל הכשר להצניע ומצניעו כמחורו והציא בשבת חר"ה
 וכל שאינו כשר להצניע וכל אינו חי"ב, ואמרנון לאפוקי ע"ש אשרה, ופירש
 ור"י יאסריו התאה נהניו מאסיס, ומשום חל ה' והציאו פטור, ח"א מדוע
 ביטלו מחור המצוה, ולא אמרנון בגמ' א"ת השנה חי"ב י"א ידעור ש"ל עבודה זרע לא
 יתקע ואם תקע יצא חר"ה דבידעב, ח"א הויה לא לתקן שיתקע בשופר של עבודה
 זרה, וזבא וכל חשש שמא יעבריו, אדפלוס ח"א יוציא לא יהא חי"ב, כן הקשה
 בשו"ת מנחת אהרן חלק ד' סימן קע"ה, וכן בשו"ת גניי שושן סימן מ"ד, וכן בשו"ת אבני ציון חלק ב'
 סימן קע"ה, וס"ל ו' מילין אומר אשר חל על שבת וא"ת השנה.

האזרות והעשרות ניתן לשלוח לחשבון הרב אשר אמשיל שוהדן שליט"א

הארות והערות ניתן לשלוח למחבר ד"ר אשר אשכיל שחזן שליט"א
M0533168560@GMAIL.COM | 053-3168560

מדוע רק במצות תשובה היה חריג אמיתי שהוא מעבר לים?
החב במפרש נצינים – כי המצוה הזאת שנינו מצוץ חיוס לא נפלתהו מן
 ולא חרקה הוה אל בשמים וכו' ולא מעבר לים הוה יקריב אליו הדבר מאד פריד וכלבנו
 עשתו, דלפי רוב ראשונים המצוות הזאת קאי על מצות תשובה.
יש להקשות – מדוע רק במצות תשובה מזהל לנו התורה שיהא לא מעבר לים, מדוע בשום מצוה
 לא היה חריג אמיתי מעבר לים רק במצות תשובה.

[illegible]

מתוך דרשה בישיבת ישמח לב בעלזא אשדוד הכנה לראש השנה

איזה עבירה דנים את האדם בתחילה בראש השנה?
בגמ' סנהדרין ד' ע"ב א' **אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה**, וברש"י תחילת דינו לעתיד לבא

[illegible]

הכל ברורה (ה'תש"ס) כתב לכן תוקעין בימים במקום שקורין חורבנות, כל שזכות חורבנות
הוא עלילות וזכרונות לטובה, ולפי זה אפשר ליישב מה חשקה בתורתם בלחם חורבנות
למה של שכתב ברבינו סעדיה גאון ואכן באפשרותו ד"ר מרס באחד מהטעמים מדוע תוקעין בשופר,
הדפוס של ראש השנה הוא כולו לשופר וזה כולו חורבנות, קשקת מה שיכיתו של בראש השנה
שדור של מלך תורה, של המל' את שפיץ, לדעת חורבנות ור ק"צ מה תורה.

הכל ברורה (ה'תש"ס) כתב מזהב
למה של שכתב ברבינו סעדיה גאון ואכן באפשרותו ד"ר מרס באחד מהטעמים מדוע תוקעין בשופר,
הדפוס של ראש השנה הוא כולו לשופר וזה כולו חורבנות, קשקת מה שיכיתו של בראש השנה
שדור של מלך תורה, של המל' את שפיץ, לדעת חורבנות ור ק"צ מה תורה.

הכל ברורה (ה'תש"ס) כתב מזהב
למה של שכתב ברבינו סעדיה גאון ואכן באפשרותו ד"ר מרס באחד מהטעמים מדוע תוקעין בשופר,
הדפוס של ראש השנה הוא כולו לשופר וזה כולו חורבנות, קשקת מה שיכיתו של בראש השנה
שדור של מלך תורה, של המל' את שפיץ, לדעת חורבנות ור ק"צ מה תורה.

מתוך דרשה במעמד הבחינה למאות בחורים בישיבת גור קרית גת על כל סדר מועד

ס האלו אנו מבקשים ביטוח חיים, זכרנו לחיים, בספר החיים מהו החיים שאנו מבקשים
ס האלו אנו מבקשים ביטוח חיים, זכרנו לחיים, בספר החיים מהו החיים שאנו מבקשים

דושי חר"ם פרשת נביים על הפסוק **"כי הוא חיך ואורח ימך"** כותב דבר נפלא שבאכול אדם יאמר אין צריך שום הודעה לאכול, ודושה שבלי אכול אין קיום לחיים שלו, ואז סובל חר"ם, ודחיים, אותו דבר התורה קודשת הוא חיך אין צריך שום הודעה ואין תיורון לאדם ישיר או סמואל למחור, דבררים שם הקיום לחיים שלנו ואין סובל דחיוי, ואם בימים האלו בנקשים ומתפללים חיים יכלי בקיעת עתים לתורה לא שייך חר"ם.

נאציס אנו מודעים **זכורו לחיים** כול פסח **נאציס** ותכנונו **ספר** **החיים למען אלהים** יש להקשות מאי אנו תולים את בקשתנו לחיים כדי של הקב"ה יחל חיים, מה זה קשור לשני, כך מקשה בקדושת יור ראש השנה, וכן ביטב פנים לראש השנה, ומתורה חנה, יש לעצמים חיים שם שחשבים לחיים, כמו שמבאר באר"ם ברכות "ח" ושעיה חיים חר"ם, לכן אנו מבקשים שיחיה לנו משה מאתח מבטיח את כל החיים זה תורה.

כיום שנמצאים במעמד הזה שטרודים למחייתם, אבל יודעים שהחיים אמתיים זה תורה
עם עיתים לתורה במסירות כרצון כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א בודאי שיזכו לחיים

מתוך דרשה בכולל גור בעראד במסגרת חדוותא סיום מסכת ביצה

מדוע מעוררים זכות במה שקשר אברהם את יצחק ולא במה שהעלהו לשוחטו
איתא בגמ' ראש השנה ט"ז עמוד א' אמר רבי אבהו למה תוקעין בשופר של איל

אמר הקדוש ברוך הוא תשקו לפני משפיר של אל
כדי שאזכרו לכם עקדת יצחק בן אברהם, ומעלת אל יעלים כאלו **עקדתם עצמכם לפני**
וכן בתפלת מוסף בראש השנה אמרם ועקדת יצחק לרועי היום תזכור בהמים.
יש קשלות מדוע מפוררים ומזכירים היותם מה שקשר אברהם ויצחק ורועל של יצחק, הרי
עצם זה השלעל מפורר וכן בני יחידו לקרבה וזה יותר גדול ממה שקשר לו את ידיו
ורגליו, ומדוע לא מזכירים את זה? משום ההבדל במה נפרטת ויהי אביא' ויבשל עני עולה, וכן בדשות שני ט"ו, בן דעת
לראש השנה ט"ו ט"ט, וכן בשקט שיהיה על ראש השנה ט"ו ט"ט, וכן בשקט שיהיה על ראש השנה ט"ו ט"ט.

[illegible]

ובדעת סופר ראש השנה **פירש** בזה באופן נפלא את כוונת הגמ' חנ"ל מעלה אני עליכם כאילו **עקדתם עצמכם**: דאם יצחק פחד שהיצר הרע יעבבנו א"כ אנו גם עקודים מבלי יכולת לעמוד **נגד היצר הרע ולנצחו**.

מתוך דרשה בבית המדרש הגדול בעלזא בית ישי באשדוד רובע ג'
הכנה ליום הדין

מדוע כשמודים להקב"ה על חכרת הטוב חייב להיות בקול רם?
בפרשת כי תבא ואמרת אליו הגדתי היום, ופירש רש"י שאינך כפוי טובה

[illegible]

מתוך דרשה בשבת ברכות המרכזי ל"כ מרן האדמו"ר מזוטשקא שליט"א
בחשתתפות מאות ובראשם רבני ואדמו"ר בני ברק

גליון זה נודב ע"י ידידיו
הרב שלמה הלוי אייזענסטאל שליט"א לונדון
לרפואת אמו האשה החשובה
מרת רייצעל בת טויבא
יהא רעוא שבזכות יזכוי רבבות בתורה
יקיים בה בטחת התורה
רפאות תחי לשרד ושקוי לעצמותי משל ג' ח'
ידידיו
סהלר שליט"א
נצאן טבריה
בנו במז"ט
גור דוד סהלר שליט"א
ובית בינוד שליט"א
שטס
רייך שליט"א
יכוי רבבות
ויעא חליון

גליון הר נודב ע"י ידידנו
הרה"ג מנחם מנדל ליפשיץ שליט"א בני ברק
לרגל שמחת הולדת בנו במז"ט
וברכות מזל טוב לאביו
ידידנו הרה"ג נפתלי לייב ליפשיץ שליט"א
ראש הקהל דחסידי צאנו בית שמש
ולחמיו הרה"ג שרגא גוטליב שליט"א בני ברק
יהא רעוה שבזכות יזכיר ברבות
יזכה לרעות נחת מכל ויצאי חלציו

גליון זה נודב
הרה"ג רבי ארזן
ר"מ בישיבת צאנז
לרגל שמחת הור
וברכת מזל טוב לאביו ה
ולחמיו ידידיו הגאון פ
בקהילת ג
ולזקניו הגאון בן
יהא רעונו שבזכו
יזכה לרעונו נחמ
ונצח ע"י ידידיו בניו חקרים וחשובים שליט"א
ג.ל.ב.ע צום גדליה - שנת תשפ"ב
ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידנו הרב זאב רזנברג שליט"א אלעד ליזכיו רבבות לרגל יום הדין הא רעוא שבזכות זיכוי רבבות זכה לברכת שנה טובה ומתוקה בספרן של צדיקים גמורים

מחמדי התורה

לע"נ זקני מו"ר
כ"ק מרן
האדמו"ר מערלין
הגה"ק רבינו
יוחנן בן רבי משה
בעל האמרי סופר
עלה בסעודה השמימה
י"ג לחודש
אדר א' תשע"ו
דמותו ינ עלינו
ועל כל ישראל

לע"נ אאמו"ר
הגה"צ רבי
חיים יעקב מנחם
שוורץ זצ"ל
דומ"צ ק"ק צאנז
בעל ה"זוהר יעקב"
נלב"ע
ליל שבת קודש
פרשת וישלח
ט"ז כסלו תשפ"ו

חמדת הדרוש

ציפהו זהב פסול

פסק הרמב"ם (פ"א מהל' שופר ה"ו), ציפהו זהב מבפנים או במקום הנחת הפה פסול, ציפהו מבחוץ אם נשתנה קולו מכמות שהיה פסול ואם לאו כשר, והוא מדברי הגמרא (ר"ה כז.), וכ"ה בטוש"ע (או"ח סי' תכפ"ו סעיף ט"ז), ומטעם דהוי חציצה.

ויש להקשות, ממה דאמרו (סוכה לו.), יקרי ירושלים היו אוגדים את לולביהן בזהב, ומסקינן התם דלא מיקרי חציצה, כיון דעשייתם לנוי וליכא בזה חציצה, וכן **פסק הרמב"ם (פ"א מהל' לולב הל' י"א),** הרי דהיכא שעשוי לנוי ליכא חציצה, ומ"ט דכאן בשופר פסול במקום הנחת הפה הא לנוי הוא עשוי.

א'

מכוח קושיא זו מוכרח דאין הטעם משום חציצה

המאירי (ר"ה שם), וכע"ז בחי' ריבב"ן, וכן **הרבינו מנוח** על הרמב"ם (הנ"ל) **תירוצו** - דעל כרחך מכוח קושיא זו חייבין אנו לומר, טעמא אחרינא לדין ציפהו זהב פסול, והטעם הוא דמי שתוקע בשופר ויש במקום הנחת הפה זהב, הרי **דאינו שומע קול שופר גרידא,** אלא שומע קול זהב גם כן, ולאו מטעם חציצה, אלא מטעם שאינו מקיים כמצוות חז"ל שאמרו **לשמוע קול שופר.**

ב'

בעיני נגיעה בחפץ

בש"ת אבני נזר (או"ח סי' תלב"ב) תירץ - עפ"י דברי הרמב"ן (ר"ה שם), הביאו המגיד משנה (שם), דכי היכי דבציפהו זהב פסול, כן מי שתקע והרחיק פיו מהשופר לא יצא ידי חובתו, הרי מדברי הרמב"ן דלאו רק מדין חציצה, דהא בתוקע ואינו נוגע בשופר ליכא חציצה, אלא מכאן שכוונת התורה שכחוהו תוקע יאה פיו נוגע בשופר, ולמאי **דכתב הרמב"ן (פ"ג דבכורות),** דאף דקיי"ל מין במינו אינו חוצץ היינו דווקא היכא דלא בעינן נגיעה, אולם היכא דבעינן נגיעה **אפילו מין במינו חוצץ.**

ובזה יתורץ, דכי היכי דחזינן דלא מהני מין במינו במקום דבעינן נגיעה, כן לא אמרינן כל לנאותו במקום דבעינן נגיעה, דכיון דבעינן נגיעה ממש אפי' דהוה לנאותו מ"מ לית כאן נגיעה ממש בשופר אלא בזהב.

ג'

אין כאן דין ואנווהו

עוד תירץ - לפי מה שכתבו התוס' (מנחות לב: ד"ה הא מורידין) בשם ר"ח, דרק ספר תורה צריכין שרטוט משום זה קלי ואנווהו, אולם תפילין לא שייך זה קלי ואנווהו, דמכוסין הן וכיוון דהם מכוסים לא שייך בזה זה קלי ואנווהו, לפי זה יובן היטב דבשופר לא שייך זה קלי ואנווהו כיון דבשעת המצווה של התקיעה מכוסה מקום הנחת הפה, ולא שייך בזה ואנווהו, ולכן לא אמרינן כל לנאותו שרי, כיון דאין בה מצווה של ואנווהו כשהוא מכוסה.

אולם, הגאון חלקת יואב (בהקדמה לספרו) - הקשה עליו מסוגיא דסוכה הנ"ל, דהא לגבי לולב אמרינן התם כיון דלנאותו ליכא חציצה, והתם גם כן מכוסה בשעת הנטילה מקום האגד, והשאינן בצ"ע, **ואפשר לתרץ -** דגבי לולב אינו מכוסה לגמרי ורואים את קצת הזהב, משא"כ בשופר הרי פיו, מכסה הוה לגמרי, ומש"ה לא שייכא ביה ואנווהו. (מחמדי התורה)

ד'

בשופר ליכא מצוה לנאותו וחוצץ

בש"ת ארץ צבי קווקולוב (ח"ב יו"ד סי' מ"ז) תירץ - דרבא דאמר כל לנאותו ליכא חציצה, היינו דווקא התם בלולב משום דסבירא ליה לרבא (סוכה לג.) דאיכא מצווה לכתחילה לאגד הלולב משום זה קלי ואנווהו, לכן כיון דמצווה לנאותו משם הכי אינו חוצץ, אולם בשופר כיון דליכא מצווה לכתחילה לצפות השופר בזהב, וכיון שכך שאינו חלק מהמצווה ודאי דאף להנאותו חוצץ.

והוסיף, דמכאן יש לנו חידוש בהאי כללא דכל לנאותו ליכא חציצה היינו **דווקא היכא דאיכא מצווה לנאותו ואז אינו חוצץ כלל,** משא"כ שופר וכדומה דליכא מצווה של לנאותו הרי בכה"ג אי עשה לנאותו גם כן חוצץ.

ה'

כיון דאינו דרך העברת פסול

בש"ת חלקת יואב (ח"א סי' ג') תירץ - עפ"י מה שכתבו התוס' (ר"ה שם ב"ד' שופר), דהא דאמרו במשנה דמי שדיבק שבירי שופרות פסול, טעמא דמילתא דכיון דכתיב **והעברת** שופר תרועה, וכיון שאינו דרך העברת שופר, שהיה היאך שבא מן ראש האיל ממש, ולא שברים לכך פסול, ואם כן הכי נמי בציפהו זהב אף דלנאותו הוא מכל מקום כיון דלא הוי דרך העברתו פסול.

ו'

אין קטיגור נעשה סניגור

אפשר לתרץ - עפ"י מה שכתב המהר"ל (הל' שופר), ציפהו זהב פסול דטעם הפסול הוא **דאין קטיגור נעשה סניגור,** דאין קטיגור שעשו בו הוהב נעשה סניגור, והשופר הרי הוא נכנס לפני ולפנים כדרך כהן גדול ביום הכיפורים, עכ"פ מדבריו דאין הטעם מפני חציצה, ובוה ירווח לך, דאיה"נ מטעם חציצה היה אפשר דהא כל לנאותו אין חציצה, וביותר נראה דאפילו לטעם דחציצה יאה פסול דכיון דלמהר"ל הרי זה מוכיח את העגל תו לא מיקרי להנאותו. (מחמדי התורה)

כתב הרמ"א
(או"ח סי'
תקפ"ה
ס"ד), נוהגין
להקרות
לפני התוקע

חמדת ההלכה

דין ההקראה לבעל התוקע

סדר התקיעות מלה במלה כדי שלא יטעה, ונכון הוא.

מקור וטעם המנהג

מקור המנהג **כתב הגר"א (שם סק"א)** הוא, ממאי דאיתא **במדרש חסירות ויתירות (פר' נשא) הובא בראש"ש (מגילה פ"א ס' כא)** דילפינן מברכת כהנים דכתיב **אמור להם** מלמד ששליח ציבור אומר על כל דיבור ודיבור, כן נמי כאן, וכמו דהתם טעם הדבר בכדי שלא יתבלבל השליח ציבור, כן נמי הטעם בתקיעת שופר.

רב או חשוב העדה הוא הבעל מקרה

ויש מקומות שנהגו, דרב בית הכנסת או האדם החשוב שבעדה הוא המקריא את התקיעות לבעל תוקע, מהאי טעמא שכתב השל"ה במנהג ההקראה, דאולי בעל התוקע עצמו אינו יודע לכוון הכוונות התקיעות, אזי החשוב שבציבור שמקרה הוא יכוון את הכוונה.

ובגוף דברי הרמ"א, בדין ההקראה, נחלקו הפוסקים להלכה, אם גם בתקיעה הראשונה מקריא המקרה לבעל תוקע, או לא, וצדדי הספק כתבו הפוסקים, מב' טעמים א' דכיון דכל הטעם הוא בכדי שלא יטעה וכדברי הרמ"א, י"ל דבתחלת דבריו אין אדם טועה וכמאמר חז"ל (ריש נדרים), אין אדם טועה בתחלת דבריו, ב' כיון דהתקיעה הראשונה סמוכה לברכות השופר, אזי בכדי שלא יאה הפסק בין הברכה לתקיעה, טוב הוא שלא להקריא תקיעה הראשונה.

פלוגתת הפוסקים וטעמם אם בתקיעה הראשונה מקריא

דשיטת המגן אברהם (סי' תכפ"ה ס"ק יח) בשם השל"ה, וכן הוא **במשנה ברורה (שם),** דמקרה אפילו תקיעה ראשונה, ובטעם הדבר כתב **במחצית השקל (שם סק"א),** דהשל"ה לשיטתו, שאם התוקע אינו יודע לכוון הסודות, יהיה לכל הפחות המקריא יודע, ושהמקריא יכוון הסודות, ולכן ראוי להקריא אף תקיעה ראשונה, אף שאין חשש שטיעה, אלא כדי שיכוון.

ובאלף המגן (שם סק"ו), כתב דאין להקריא תקיעה ראשונה וכנ"ל, דכל סיבת ההקראה היא כדי שבעל התוקע לא יתבלבל בתקיעות, ואין לחשוש שהוא יטעה כבר בתקיעה הראשונה, הרי לנו נפק"מ להלכה בטעם ההקראה, לטעם שלא יטעה אין אדם טועה בתחלת

המשך בעמוד הבא

**בפרוס עלינו ימי הרחמים והרצון הננו
בברכה לכל קוראינו**

**גדולי ומאורי ישראל רבנו ותלמידיהונו יושבי
על מדין פוסקי ההלכה וכל עמך בית ישראל
די בכל אתר ואתר**

בברכת שנה טובה ומתוקה

**יכתבו ויחתמו בספרן של צדיקים לחיים
טובים ארוכים בבריות גופא ונהורא מעליא
מערכת מחמדי התורה**

והאריכו בזה הפוסקים מאוד, דבשיירי כנסת הגדולה (הנ"ל), כתב שכמה פעמים קרא תגר על מנהג זה לתקוע בתפלת הלחש, ואמר כן לפני חכמים גדולים והורו שכן נכון, שלא לתקוע בתפלת הלחש, רק שלא בטלו המנהג היכן שהיה קבוע כן.

סברת השדי חמד דאין ספק מוציא מידי ודאי

וראיתי להשדי חמד (מערכת ראש השנה ס' ב' אות טז) שכתב, דלפי מה שהבאנו לעיל דכל טעמא שמקריין לפני הבעל תוקע הוא מטעם שלא יתבלבל, הא קי"ל אין ספק מוציא מידי ודאי, דכאן ודאי הוי הפסק שבתפלה, ומצד שני ההקראה מחשש שמא יתבלבל, והיאך ספק של שמא יתבלבל, יוציא מידי ודאי הפסק בתפלה.

דהלא כיון דמציינו פלוגתא בפוסקים, אי כלל תוקעין בשופר בתפלת הלחש, די לנו בזה שתוקעין, אולם זה הוי ודאי הפסק אם היה מקרה לפניו, דהא אפילו אם יטעה בתקיעות, הלא יוכל להשלים זה בחזרת הש"ץ ויתקע אז.

תפלת שבלחש אינו דומה לברכת כהנים

ואין לדמות, תפלה שבלחש לדין ברכת כהנים, דלא הוי הפסק, או להקראה של התקיעות שלאחר הברכה שאמרו בזה הפוסקים דלא הוי הפסק דהוי כדיון טול וברין, דהא התם ליכא כלל פלוגתא בדין התקיעה, ולא נחלקו בזה אי כלל תוקעין, לכך אפשר לומר דכיון דתקנו רבנן כן לא הוי הפסק כדיון טול וברין.

אולם כאן בתקיעות שבתפלת הלחש, כיון דמרום הראשונים והפוסקים וכנ"ל הוא שכלל אין לתקוע, די לנו בזה שאנו תוקעים, אולם אין ללמוד מזה למנהג ההקרה, דודאי הוי הפסק בתפלה, וְכֹלֵל זה לטעם שלא יטעה, אולם לטעם שאינו יודע הכוונה עדיין צ"ע כנלענ"ד.

תבאא לדינא

מקור הדיון להקראה - ממה שמקריין לכהנים (גר"א), **טעם ההקראה** - א' שלא יטעה התוקע, ב' שמא אינו יודע לכוון, **נפק"מ לדינא** - דלטעם שלא יטעה אין מקריין תקיעה ראשונה דאין אדם טועה בטחלה, לטעם שאינו יודע לכוון ל"ש תקיעה ראשונה לשאר תקיעות.

תפלת הלחש אם תוקעים - רוב הראשונים והפוסקים סבירא להו דאין תוקעין, בשו"ע הרב הביא דיש מקומות שתוקעים, **להקרות בתפלת הלחש** - כתב השדי חמד דאפילו לאלו שתוקעים אין להקרות דאין ספק של שמא יטעה יוציא מידי ודאי הפסק בתפלה.

דבריו ואין מקריין תקיעה הראשונה, לטעם דשמא אינו יודע לכוון, ל"ש תקיעה ראשונה משאר תקיעות, כנלענ"ד.

יישוב המשנה ברורה מדין ברכת כהנים

והנה יש לתמוה, דלפי דברי הגר"א הנ"ל דכל הא' מנהג נלמד מההקראה של שליח ציבור בברכת כהנים, הרי כי היכי דהתם מקריא כבר מתחלה ולא אומרים שבראש דבריו לא יתבלבל, העיר בזה המשנה ברורה בשער הציון (שם סל"א) ותייך, דשונה ברכת כהנים שנאמר בה מפורש **אמור להם** ולמדים מזה דין ההקראה, מה שאין כן להקראת התקיעות אין שום רמז לא מן התורה ולא מדברי סופרים, וכל מטרתה היא שהתוקע לא יתבלבל, לכך היכי דיש חשש של הפסק לא אמרינן האי.

וליישב הני דסבירא להו, וכמו דנהוג עלמא להקריא גם תקיעה ראשונה, הא דלא מקרי הפסק, כתב **באלף למנו** (שם ס"ק טו) דהוי כטול וברין לגבי סעודה דפסקינן (קס"ז ס"ו), דלא הוי הפסק, ה"נ כיון דנהוג דין הקריאה הוי כטול וברין דלא הוי הפסק.

אם תוקעים ומקרים בתפלת הלחש

ומצינו פלוגתא הפוסקים, באם יש דיני ההקראה רק בתקיעות דמיושב ובחזרת הש"ץ, או דגם בתקיעות שבתפלת הלחש, **ובערך השולחן** (ס' תקצ"ב) משם רבינו ירוחם, דכלל אין תוקעין רק בחזרת הש"ץ ולא בתפלת הלחש, וכן מצינו להרבה הראשונים, הובאו דבריהם בגדולי הפוסקים יעו' **בשיירי כנסת הגדולה** משם האור זרוע, ומהר"ן והרשב"א.

ועוד הוכיח כן, מהא דמרון המחבר לא הזכיר כלל דין דתקיעות, בסדר הברכות שבתפלת הלחש (בס' תקצ"ב), רק בדיני חזרת הש"ץ (שם ס' תקצ"ב), וכן רוב הפוסקים לא הזכירו כלל דבר התקיעות רק בדיני חזרת הש"ץ, וכתב **בשו"ת לב חיים** (ח"ב ס' ט"ו), דיש להוכיח כן גם מדברי **הרמב"ם והרא"ש**, דרך בחזרת הש"ץ תוקעים בשופר ולא בתפלת הלחש.

בשו"ע הרב דיש מקומות שנהגו לתקוע בתפלת הלחש

אולם בשו"ע הרב (ס' תקצ"ב), אחרי שכתב דיני התקיעה בחזרת הש"ץ, כתב דיש מקומות שנהגין לתקוע גם בתפלת הלחש, **ופסק** דבמקום שלא נהגו כך אין לתקוע לכתחלה, דהעיקר הוא כדברי הראשונים שאין לתקוע בתפלת הלחש, רק שאם כבר נהגו, לא אסרינן ליה, אולם לכתחלה להתחיל לנהוג כן, אסרינן,

לפשיעה, ורק אז חייבים, אולם אם היה אונס גמור גם הבה"ג יודה דאין נענשים דאונס רחמנא פטריה, והביא דכן משמעות ה"ן (ר"ה שם), דרך באונס הקרוב לפשיעה, מיושב כפשיעה ולכן מריעין לה.

ג'

כחולה שלא לקח תרופה מחמת אונס ישאר בחלי

במשך חכמה (פרשת אמור ד"ה זכרון תרועה) **תירץ** - דתקיעת שופר הוא זכרון לעקידת יצחק, והוא כמו עבודת הכהן גדול ביום הכפורים שמכפרת, והתקיעה היא כמו תרופה לחולה, ואם חולה לא יקח את התרופה לא יתרפה, ואפילו שאירע אונס למביא התרופה, אם כן, קח הוא גם בתקיעת שופר שאם אין את זכרון השופר שמכנסת זכרונות ישראל לאביהן שבשמיים, וכשלא תוקעין, זהו כמו החולה בלא תרופה שאין מתרפה אפילו באונס כך בתקיעות השטן במקומו עומד.

ד'

קיי"ל אונסא כמאן דלא עביד וממילא מריעין לה בסופה

בדברי שאול (להשווא ומשיב ר"ה שם), **ובשו"ת משנה שכיר** (ח"ב ס' קנ"ח) **תירצו** - דלפי **דברי הש"ך** המפורסמים (חו"מ ס' כ"א סק"ג) דקיי"ל אונסא כמאן דלא עביד, ולא אמרינן דכמאן דעביד, לכך שפיר כתב הבה"ג דכיון דכל טעמא דתקיעת שופר הוא בכדי לעררב השטן וממילא ליכא שום רע, לכך אפילו אם באונס לא תקעו הא מ"מ לא התעררב השטן, וממילא מריעין לה בסופה.

חמדת המועד

אם לא תקעו מחמת אונס האם נענשים

אמרו חכמינו ז"ל (ר"ה טז:), ואמר רבי יצחק כל שנה שאין תוקעין לה בתחלתה, מריעין לה בסופה, מ"ט דלא איעררב שטן.

ובתוס' (ד"ה שאין) כתבו בשם הבה"ג (ס' יז עמוד רכ"ה), דכוונת הדברים לא אם חל ראש השנה בשבת שאי אפשר לתקוע, אלא אם נאנסו ולא תקעו שופר בראש השנה שחל בימות החול, אולם **המהר"ל** (דרשות בה"ל שופר) כתב דדוקא אם לא תקעו במזיד, אבל באונס לא יארע להם כלום. **ויש לחקור**, לדעת הבה"ג דאיירי שנאנסו, ומחמת אונס לא תקעו, אמאי נענשים, הא קיי"ל בכל הש"ס, אונס רחמנא פטריה.

א'

כשנאנסו ולא תקעו יחזרו בתשובה ולא יארע להם רע

הטו"ז (ס' תקפ"ה סק"ז - ד"ה הטור) **תירץ** - דכוונת הדברים כך הם, דאם נאנסו ולא תקעו, היא סימן מן השמים כי מחמת סיבה שלעתידי יאונה להם רע בסוף השנה, ויצערו ויחזרו בתשובה, ועל ידי זה יתכפר להם, ולא יאונה להם רע על ידי שחזרו בתשובה, והרי דדברי הבה"ג והמהר"ל צדקו יחדיו.

ב'

מייירי באונס הקרוב לפשיעה

הב"ח (שם) **תירץ** - דיש ליישב דברי הבה"ג, דאיירי באונס הקרוב

נחמד ונעים

פרפראות בש"ס ובפוסקים ובמנהגי ראש השנה

מקדש הלבנה קודם תשעה באב, וקודם יום הכפורים, **דיראמי** **מאית** **הדין** וליכא שמחה.

ומובא במשנ"ב (סימן תר"ס טז), דעוד מצונו להלכה נהגו הנשים ביה"כ שלא יקשטו עצמן בתכשיטין שמתקשטין בהם בשבת ויו"ט מפני **אימת יום הדין**. ונשיית **מנחת אלעזר** ח"ב סי' סד קשה מד' תוס' (מגילה לא.) ד"ה במנחה קורין, שבמנחת יונה"כ פורין בעריות לפי שהנשים מקושטות לבש כבוד היום לפיכך צריך להוכיחם שלא יכשלו בהן, הרי מפורש שהלכו מקושטות ביה"כ.

והט"ז (סי' תריב) במה שהתיר המחבר, בשם **התרומות הדשן** (סי' קמ"ז), לניגוע במאכלים ביה"כ למי שאינו אוכל, דשאני י"כ **דאימת יום הדין עליו כל היום**, כמו דמצינו (בפ"ג דדמאי) בשבת שואלו ואוכל על פ"פ **דאימת שבת עליו**, ק"ו ביום כיפור דכל היום עוסק בתפלות, ולא זו ממנו **קדושת היום**. (עיין פרמ"ג א"א פ"ה ה"ל אות ו', דהמהר"ל אוסר, ואין היתר רק ליתן לתינוק שאינו יכול ליטול בעצמו).

אם העשרת ימי תשובה יש גם אימת הדין

בש"ת **שיח יצחק** (סימן רעו ד"ה ומה שהטור) כתב ליישב **תמיהת הטור** (סימן תקפב) מדוע אין אומרים וכן פתח הדף גם בימי התשובה, וכתב, **וכתי לראות כתי**, על טאו"ח להאי גאון **אפי רברבי ז"ל** המובא הרבה פעמים בש"ך, **כתב ע"ז** וז"ל על הטור בסי' ה"ל, יש לומר דנהגו כן **דאימת פחד** הדין שייר דוקא בפי' דביו"כ דהם מי דין בפרט, עכ"ל, וכעין זה כתב **בש"ת** **נונ"כ** (או"ח מהר"ל סי' לב) שעיקר הדין הוא רק ברה"ו ולא בימים שבשנתיים.

מצוות שמחה בראש השנה

המהר"ל (סימן קכח), הובא גם ב**נועד ביהודה** (קמא סימן לב), שיש מצות שמחת יום טוב גם בראש השנה, כמו שאר ימים טובים, ומקרא קודש הוא אלא שאין בו הלל, כמו שאר כתב **החת"ס** (או"ח סימן קסח) שכבר הסכימו רוב הפוסקים ראשונים ואחרונים דראש השנה יום שמחה הוא ואין להתענות בו, כמו כן הוכיח **השאת אריה** (סימן קב), שבראש השנה יש מצות שמחה, כמו שאר ימים טובים, יע"ש.

ויעני במשנ"ב (סימן תקצו סק"א) שכתב אין שיהיה יום הדין, מ"מ מצוה של ושמחת בחגך שייך גם בו, שגם הוא בכלל חג כדכתיב תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו, ונאמר בחנמיה ח' אכלו משמנים ושמו ממתקים וגו' כי קדוש היום לאדונינו ולא תעצבו כי זהות ה' היא מעושים.

מלך וציבור הכוונה על מי צריך להתפלל קודם

מלך וציבור מלך נכנס תחלה (ר"ה ח:)- הכוונה הוא דביום הדין הוא ראש השנה, האדם העומד להתפלל, ויש לפני שתי תפלות, "אל המלך" פירוש מה שנוגע לכבוד מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ו"ציבור" היינו תפילות להטיב עניני הצבור.

"מלך נכנס תחילה", שעיקר נגמנותו ותפלתו יהיה מה שנוגע לכבוד הבורא יתברך שיש צורך גלותו להשגה, וכמו שאומר הגמרא "דלא אורח ארעא דערקו מלכא אברא", ולכן לא ישיגו עבדו עצמו כלל. ואחרי שיעשה כן ממילא יתבטלו כל המשטנים והמקטרגים, ואז יתמלאו כל משאלות לבו לטובה. (תפארת שלמה- בשלה)

אדניי מרומי על ר"ה ויוה"כ וי' ימי תשובה

כתיב זה שמו וזרי נכתב ב"ה ונקרא בא"ד (קידושין עא.) ואמרנו בעלמא דהיינו בעוה"ז, אבל בעוה"ב נקרא ככתיבתו ב"ה, והכוונה כי בעוה"ז הוא מדת הדין שולט בשיתוף הרחמים כבראיתו ששיתף הקדוש ברוך הוא הרחמים והחיים, כמ"ל ביום בראה ה' אלהים וגו', וע"כ התבטא שם הרחמים והקריאה שם הדין, אבל עוה"ב כולו רחמים, ואז יהיה השם שלם קריאתו ככתיבתו.

דבעוה"ז נקרא אדניי, שהוא הזכרה מורה על הדין, שע"כ נקרא ר"ה שהוא יום הדין יום הזכרון, ושם אדניי מורה על זה, וא"ה הוא ר"ה, וי' הוא יום כיפור, וביניהם מלת דן, שבאותן י' ימים שבין ר"ה ליוה"כ הם ימי הדין, וע"כ בעוה"ב שכולו רחמים יהיה זכור ג"כ שהיא הקריאה משתנה כולו לרחמים, וגם בעוה"ז כשמוכיח השם בתפלות, יהיה עיקר כוונתו על הרחמים דאין לא למסורת שהיא הכתיבה כמ"ל בטור א"ח, וזה כוונת הכתוב דרשו ה' בהמצאו דהיינו שיהיה הדרישה והכוונה בלב בהמצאו ככתיבתו, אבל **קראוהו** אינו כן אלא בשם אחר, והוא השם בהיותו קרוב אליי כקריאתו שהוא

הכוונה ספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו

ספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו (ר"ה טז, ערך י.)- אפשר דר"ל שגם את המתים דין בראש השנה, וכבר כתב **הרמ"א** (סי' תרכ"א ס"ו), על מש"כ **המחבר** (שם) דנהגו לידור צדקות ביוה"כ בעד המתים, ומיכירין נשמותיהם, דהמתים גם כן יש להם כפרה ביום הכפורים, ו**במשנ"ב** (סי' ס"ק י"ח) ממנהר"ל, דכפרה נקרא גם היום הכיפורים בשלשן רבים, כי הוא **כפרה לחיים וכפרה גם למתים**.

ואפשר בעוד אופן, דהנה כי כן האדם ידונו אותו לפי שחונך וגודל בקטנותו ובמשך ימי חייו ע"י הוריו ומוריו, וכפי שהביא באוה"ח הק' (פר' כ' תביא), ולא ראי בן גדולים אשר חזה וראה מעשי הגדולים, ויכל ללמוד ממעשיהם, כראי האדם שלא זכה לראותן, ולכן כאשר האדם בן לגדולי התורה דינו שונה ממעשי מי שאבותיו היו כמותו, וזהו ספרי חיים, וספרי מתים פתוחים לפני, דדין החיים, יהיה לפי ספרי המתים (מחמדי התורה)

לכך נודרים צדקה דיום הדין כעת צרה

ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו- מה שנהגו לידור צדקות ושמן למאור ביום הכפורים יש לפשר דע"י שהוא יום הדין וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו כשעת צרה דמי' (ובעת צרה אימת חולין ב: דמות לידור, כיעקב דכתיב ביה וידד יעקב נדד) כדי שיעלה זכרונו לפניו לטובה. (נמוקי יוסף נדרים ב.)

אימת יום הדין- דינים להלכה מחמת אימת יום הדין

כתב הט"ז (סימן תקפד סק"א) דלכך אין **אומרים הלל** ברה"ו, דאע"ג שאנו בטוחים שנצא זכאים בדין, מכל מקום צריך להיות ירא וחדר מאימת יום וי"ט כן נזכר לזכות.

ובדבר החיים (סימן קלט), שפסבסין ומספריין בער"ה כדי להראות שאנו בטוחים בהש"ת שיוציא לאור משפטנו, אבל עכ"פ לא **ילבש ברה"ו בגדים** חשובים כמו בשאר י"ט ט"ק **שיהיה אימת הדין**.

ובש"ת הערות **תשובה** (ח"ג סימן סג) העיד על אביו **הכתב סופר** שהיה נוהג לעשן ביום טוב, וזולת בראש השנה שהיה נוהג מלעשן מפני **אימת הדין**.

ובמשנה (שבת טז), לא ישב אדם לפני הספר סמוך למנחה וכו' ולא לאכול וכו', וכן נפסק להלכה (סימן רלא), וקודם **נטילת לולב** בש"ע או"ח (סי' תרכ"ב ס"ב), וגבי **מקרא מגילה** (סי' תרצ"ב) ו**בהדלקת נר חנוכה** במג"א (סי' תרעב סק"ה) בשם מהרש"ל, ולא מצונו בש"ס ופוסקים איסור אכילה קודם תקיעת שופר.

וכתב בש"ת **הערוגות תשובה** (סימן קמז) דמשום **אימת הדין** אין לחוש שישחך מלשמוע התקיעה, וכמו שהתירו לקרות לאור הנר ביה"כ ולא חישינן שמא יטה כמבואר בה' שבת (סימן ע"ה), וזהו טעם ההיתר לאלו שנהגוין לאכול לפני יע"ש.

כתב בכף החיים (תקצו ס"ק ד), דיש אומרים כי **בליל ראש השנה שחל בשבת**, מותר לקרוא יחיד לאור הנר, והטעם דאין חוששים שמא יטה הנר לפי שאימת הדין עליו.

במצות השקל (או"ח תקנב) הביא מדברי הפוסקים דהמהרש"ל לא אכל דגים ברה"ו, שהיו חביבים עליו מאד, ו**מאימת יום הדין** מנע תאוותו מדבר שהיה חשוב אצלו, ויע"ש **בש"ת מעיל צדקה** (סי' מ"ג) הובא **שערי תשובה** (או"ח סי' תקפ"א) ובהרבה פוסקים, בדין טהרה ג"כ שייך להאי דאימת הדין.

והאחרונים דנו, ובפוסקים צדדו שלא למכור את העליות ביום ראש השנה אלא לפניו זה, מחמת שלא יפוג **אימת יום הדין** כיון שחוששים שהמכירה ביום ר"ה ויו"כ וכל הסובב לכך, יכול להביא שיפוג אימת יום הדין, ו**במטה אפרים** (תקפ"ד סעיף יז) כתב עוד טעם שלא למכור העליות בראש השנה, בכדי שלא **יקנה אדם שאינו מהוגן**.

ובמשנ"ב (סי' תקצו) דזה הטעם שכתבו **ברעיא מהימנא** וכפי שהביא הט"ז (שם) במה שפסק המחבר, **שמריעיה תרועה גדולה בסוף התפלה**, כדי לערעב השטן, שלא יקטרג עליהם אחר התפילה שהולכים ואוכלים ושותים ושומחים לומר **שאינם יראים מאימת הדין**.

ויע' במהר"ל (הלכות תשעה באב דף ג' ע"א) שלא היה

אדני היכל ההויה. (מהרש"א שם)

ע"י מלחמת התורה מונעים מלחמות בעולם

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם (ברכות סד:)- יבמות קכב, וע"ש)- אפשר הכוונה דהקב"ה גזור בראש השנה קצבה של מלחמות שצריכים להיות במשך השנה, ועל ידי תלמידי חכמים לוחמים במלחמתה של תורה, אז מלחמות האלו מורידים מן העולם את מלחמות אחרים, ומשום זה ת"ח מרבים שלום בעולם ע"כ. (חתם סופר)

ובזה יבואר קרא, על כן יאמר **בספר מלחמות ה'**, שנהיה כתוב בספר של המלחמות, המלחמות שיש בין הת"ח במלחמתה של תורה, וממילא **"ואת והב בסופה"**, שהמלחמות בתורה ממעטות את המלחמות האחרות שצריך להיות בשנה הזו, ויהיה שלום בסוף.

כמלך הנמשך ממעין התשליך מרמז למשוך עלינו הקב"ה כמלך

אין מושחין את המלכים אלא על המעין וכו' (כריתות ה)- לפי דברי חז"ל אלו יובן טעמא שהולכין בראש השנה לאמירת תשליך על ידי הנדר, על פי מש"כ רבינו סעדי גאון שענין תקיעת שופר הוא, שבראש השנה נאז ממלכתי הקדושת ברוך הוא עלינו ותוקעין לפניו לקבל עלינו עול מלכותו ית', וכמוש"כ "בחצוצרות וקול שופר, הרעו לפני המלך ה'", וזהו הטעם שהולכין אל הנדר - המעין, ששם הוא המקום שבו מושחין את המלכים, כמו כן נדרים ביום קדוש זה, מקבלין עלינו עול מלכות שמים, וממשיכים על ידי הנדר את המלוכה, (סידור אוצר התפילות סדר תשליך)

ירמזו הלצת זכות לישראל צדור הפרנסה מונעם לעשות טורח

בכסה ליום חגנו כי חוק לישראל הוא- לבמד"ש (ליקוט שמעוני ח"ב ר' תתל"א) בכסה ליום חגנו בכסה לשון כיסוי, הקב"ה מכסה עוונותיהן של ישראל, וצריך ביאור מה הטעם שיכסה ה' עוונותיהם של ישראל, אולם הענין הוא, דודאי ישראל רצונו רצון ה', רק טורח הכסותה הוא שרמזה להם שילאו ויכלו לעשות כרצונם, והנה אמרו (ביצה טז.) חק לישראל דמזוני, ובה יבין **"בכסה ליום חגנו"** היינו שבים ר"ה הקב"ה מכסה עונות ישראל, וטעמא מאי **"כי חוק לישראל הוא"**, ששית העוונות הוא מפני החסרון במוזני. (תורת משה להחת"ס- ר"ה)

עיקר ההתעוררות לתשובה צריך להיות קודם תקיעת שופר

אשרי העם יודעי תרועה- ואמרו חז"ל (שבת קי"ז), שופר החמה הוא יודעי מלאכה, ויבואר עכ"ל מאי דאמרו (אבות ג-), כל שיראת חטאו קודמת לחכמות, חכמות מתקיימת, והיינו דרצא לרמוז בזה, דהעיקר תשובה הוא לעשות עוד קודם תקיעת שופר, ורק אחרי תשובה וקבלת יראת שמים על עצמו איז יתקב בשופר שהוא חכמה, והיינו כל מי "שיראת חטאו" ששב בתשובה "קודמת לחכמות" שהוא השופר, שאמרו בה חכמה הוא ואינה מלאכה, איז **"חכמות מתקיימת"** ר"ל תקיעת השופר יתקוב על מה תשובה שישע, ואפשר דזהו שאמר הכתוב אשרי העם יודעי תרועה היינו שידעו מהות התקיעה שרק אחרי תשובה מהני השופר. (ספר נחמד ונעים)

חסד ה' לישראל שאין שמו נפגם בעוונותיהם

ה' ה' קל רחום וחנון- ואמרו (וי' ז'), אני ה' קדוש ושיחטא אני ה' אחרי שחטא, וכבר נתקשו הראשונים יע' ברא"ש (שם) למאי בעי ה' קודם שיחטא, והנראה לפרש עה"פ אני ה' לא שנית ואתם בני יעקב לא כילתם, והיינו דאם היה העוון פוגם באין סוף ב"ה, אז היה האדם מתחייב כליה, אולם כיון ש**"אני ה' לא שנית"** אין בו שינוי קודם שחטא האדם ולאחר החטא, לכך **"ואתם בני יעקב לא כיליתם"**, וזהו "אני ה' קודם שיחטא, ואני ה'" אחרי שחטא, שאין שום שינוי, וזהו רחמים גדולים מאד שיתברך, וזהו דאמרו הפוסק **"ה' ה' ר"ל מאי דה' ה' קודם ואחר שיחטא, הוא "קל רחום וחנון"** יש בה רחמים לישראל שאין בהם כליה ע"י העוונות.

והוסיף, דבהו יש לפרש דברי דוהמיע"ה (תהלים צ') סמיכות הפסוקים כי מעולם ועד עולם אתה קל וסמיל קל אתה תשב אנש עד דכא, ולהל"ל יבין היטב דכיון דהקב"ה **"מעולם ועד עולם אתה קל"** ואין בו שינוי בין קודם החטא בין לאחר החטא, לכך מהני תשובה ואין בהם כליה, לזה סמך **"תשב אנש עד דכא"** וכו' דמהני תשובה, (ישמח משה- פר' תשא)

חמדת אבות

עובדות מאבותינו ורבותינו מפרשת השבוע

בראש השנה יכתובנו...

שואב המים חיילק עבר ליד בית הבעש"ט, קרא לו הבעש"ט ושאל לשלומם, נאנח ואמר אוי רבי, רע זומר, רע עליכם, **סוחרים את דליי המים הכבדים על המדרגות הגבוהות**, ופרסנה מזה איננה. למחרת ראהו שוב ועיכבו שוב חיילק מה שלומם היום, השיב **תודה להש"ת יתברך על השי והקיים**, הרני ככר יהודי בא בימים **השבח לבורא עדיין שי לי כוח לשאת את דליי המים הכבדים** על המדרגות הגבוהות, וברוך השם איכשהו מתפרנסים מזה.

פנה הבעש"ט אל תלמידיו, ואמר זה עתה התיישבו ליד דברי החכמים, שאמרו אדם נידון בראש השנה, ועוד אמרו אדם נידון בכל יום (ר"ה טו), אלא לדלוילם בראש השנה נידון לא מזונויות של אדם קצובין לו, **וואו קבעו שיחילק מתפרנס כל השנה משאבתי מים**, אלא שאם יהיה חיילק **מורצה מאומנותו או לא**, על כך אדם נידון בכל יום, בכל יום ויום קובעים בשמים למעלה איך יאה חיילק מרגיש עצמו באותו יום, מורצה לא אינו מורצה.

ויע' בלשון הגורא שכתב, **הצליח** (ר"ה שם) דלמדי"א דאדם נידון בכל יום, **מה הרעש הגדול בראש השנה ותקיעת שופר ולמה תוקעין ומריעין ואומרים מלכות זכרונות ושופרות**, ואומר אני, שעל היות הם והכפורים יום מחילה וסליחה ופרה וגמר נידון של אדם, **על זה לא נתקל שום תנא**, ואם כן נקבעו עשרה ימי תשובה קודם ליוה"כ ל"כ, ולפ"ז אף שאדם נידון בכל יום, **מ"מ באחד בתשרי מתחילין ימי הרצון שהקב"ה נמצא אף ליחיד**, וזה קול רעש הגדול הזה.

ובשפת אמת (ר"ה שם), דלכאורה לפ"ז נידון בכל יום, אין שום תוספות דין בר"ה משאר ימות השנה וזה תימה הוא, לומר דר"י ס"ל כ"ו ופליג אכ"ר בדכ"מ איתא דר"ה הוא יום הדין, ונראה דמדה ר"י דבר"ה נידון על כל השנה אלא **דס"ל דנידון ג"כ בפרט בכל יום בפ"ע**, והביא מדברי הראב"ן (דף ק"ג) שתיקף, **דבר"ה כל העולם נידונים ביחד ובכל יום נידון כל אחד לבד**.

ובטורי אבן תירץ, דהא דאדם נידון בכל יום היינו האדם עצמו, אבל שאר צרכיו אינו נידון אלא בראש השנה לבד, ולכן ראש השנה יתיר חמור מכל שאר ימות השנה (יע"ש בקושא דאם נידון בכל יום היאן אומרים הלא כל השנה-טעם שאין אומרים הלא בראש השנה דספרי חיים וספרי מותים פתוחים, וזה היה אפשר לתקן, דאף נידון בכל יום אולם לא נמצא דספרי חיים וכו' לכך אפשר לומר ואכא"ל).

ויע' בערוך לר שכתב, דגם ר' יוסי ורבי נתן מודים **דיין הרבים של כל העולם** ובפרט של ישראל הוא בר"ה, בדכתיב משפט לאלקי עקב, רק מה דנתן במתניתין לך באי עולם עובדים לפניו כבני מרום, **דהיינו דר' יהודה**, על זה פליג וס"ל דידח נידון בכל יום, ולכן אמרין דמתניתין דלא כותייהו, והיינו גם הר"ן חילק בין רבים ליחידים, לענין דין דהנבואה ופירות דלרבים הוא לכלל דין בזמנו, וליחיד גוררין חלקין בהדברים האלה בר"ה, וכן גימטא לר' יוסי ולרבי נתן רק איפכא דלדידהו ח"י כלל בראש יתרון בר"ה.

ובבן יהוידע תירץ, דודאי ר' יוסי מודה שהאדם נידון בר"ה עם כל העולם על כל המעשים שעשה בכל השנה וע"פ מעשיו נגזר עליו על כל השנה הבאה מתחילתה ועד סופה, הן לטוב הן להפך.

אף ס"ל, דאדם דוקא נידון לבדו באי יום על מה שגזר עליו בר"ה בשביל אותו היום, שאם נגזר עליו טובה והוא עשה מעשים רעים שאינו ראוי לאותה טובה **שתננה אותו הפסקה של הטובה שפסקו לו בראש השנה בעבור אותו היום**, וכן להפך אם נגזר עליו רע בר"ה באותו היום, והוא עושה מעשים טובים בו ביים **דנחה ממנו גזירת הרע ותשתנה לטוב**, ועל דרך זה נידון האדם בכל יום ויום, דהיינו על פסקה שפסקו לו בר"ה על כל יום ויום של השנה כולה הן לטוב הן להפך, אף על גוף המעשים שעשה בכל יום ויום הן לטוב הן להפך נידון הוא בר"ה הבאה אחת השנה.

חמדת הפלאות

עיון בדברי רבינו ה"פלא יועץ"

כתב רבינו ק"ה בספרו פלא יועץ (ערך ראש השנה) **ומצוות היום להתעורר מאד בהרריו תשובה**, ובפרט בשעת התקיעות, שאז מלך יושב על כסא דין, ואפילו מלאכי מרום יאחזמו רעד, וראוי בכל קהל ישראל שיעמד הזקן שבהם לפני התיבה קדם התקיעות ויאמר להם **דברי כיבושין, בכתב או בעל פה**, ויקרא בגרון כשופר ידים קולו, להודיע לרבים מה נעשה כהיום הזה, כמה כחה של תשובה וכדומה לפי צחות לשונו וכו'.

ראיתי להעלות ע"ה **הכתב**, חלק מהדרשה לפני התקיעות, שאמרנו בבית מדרשו בית מדרש הכללי בקטמון, שנת תשפ"ב.

אשרי העם יודעי תרועה (תהלים פט, טז), ובמדרש אשרי העם אלו ישראל שידעו לרצות את בוראם בתרועה, ונלאו כל חכמים לב לחבין, מהו הרציו שמרצים ישראל בתרועה, ועוד במדרש שבשעה שישיראל **נוטלין שופרותיהם בידיהם**, מיד מתמלא עליהם רחמים.

ואפשר על פי מה שפי' הבעש"ט, הובא בכתר אור (פ' תצא), ע"פ משל, למדינה שהיה להם אדם גבור, ובטחו עליו כל בני המדינה, ולא למדו נימוסי המלחמה, כי סמכו עצמם על הגבור שהיה ביניהם, ואח"כ בעת המלחמה שרצה הגבור להכין כלי יזינו לשואו, נתחכם וגנב ממנו כלי יזינו אחד לאחד, עד שלא נשאר לו במה להלחם וגם אנשי המדינה שסמכו עליו נלכדו עמו.

וה"ש אשרי העם יודעי תרועה, ר"ל כשהעם אינם סמוכים על הגבור, רק הם עצמם יודעים תרועת המלחמה, ואז באור פנין יחלפון לקראת המלך וכמ"ש הסוחר נהגו להתענות ער"ה ואינו סומכים על הגדולים, ואם אמר כן כדורו כ"ש עתה, אפשר שהגבור בעצמו אינו יודע נימוסי המלחמה ואין לו כלי יזין.

ולהלן יבין ההמשך, שידעו לרצות את בוראם, שהרציו הוא כל אחד ואחד מכין עצמו, ושב בתשובה ואינם סומכים רק על הגבור שבהם, וזהו הרציו הגדול, בתרועה, ולזה אמר בשעה שנוטלים שופרותיהם **בידיהם**, שכל אחד לוקח עצמו לשפר עצמו במעשיו **דין** ומכין עצמו לתשובה, ואינו שת רק להגדולים וכדברי הבעש"ט, אזי מתמלא עליהם רחמים.

טעם דשופר מצוותה שלא כדרך גידולה

ואפשר עוד, למה שראיתי מובא בשם **השפת אמת**, דהנה אמרו חכמינו ז"ל (סוכה מה): עה"פ עצי שיטים עומדים, אמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחי, כל המצות כולן אין אדם יוצא בהן **אלא דרך גידולת**, שנאמר עצי שיטים עומדים.

והנה יצאתה **מצוות שופר**, שדרך הגידול שלה, **הרחב** הוא על ראש הבהמה, והקצר עולה ללמעלה, ולכאורה לפי זה אי דרך גידולו היה צריך לתקוע מהחלק שסמוך לראש הבהמה ולא להיפך.

וחידוש, דלדמנו בא, דכל מטרות השופר, **להפוך עצמו ממה שהיה עד עכשיו**, ולהיטיב דרכיו אחרת ממה שנהג עד עתה, ולזכר זה תקנו חכמים לקחת שופר דווקא שלא כדרך גידולו, ללמדנו דעיקר מטרות השופר, שיהפוך עצמו ממה שנגדל עד עתה.

ואפשר, דלכך עיקר זמן התעוררות תשובה בימי ר"ה, הוא **דווקא בעת תקיעת שופר**, ולזה אחד מן הטעמים לוקחים השופר להזכיר אילו של יצחק, דשם בקש הקב"ה מאברהם אבינו דבר שאינו דרך גדולה של העולם.

א' שזכה לכן רק אחרי ק' שנה, ב' מצוות העקידה שהיא האב שוחט הבן, וכל זה אינו מן דרך גידולו, ולכן כאשר אנו באים בעת תקיעת שופר, להשטין מקטרג, ושוחט חינונו להש"ת וכונו **לגדל** בנינו ובני בנים, עיקר תפלתנו **שיאה זה דרך גידול**, שנוכל לגדלם ולחנכם, בדרך גידולם, לתורה לחופה ולמעשים טובים, בעל צד ומכאוב, לא ברוחניות ולא בגשמיות.

בקשתנו שנוכה לגדל בנינו דרך גידולם ברוחניות ובגשמיות

ואת הזכות הזאת אנו מבקשים **בזכות השופר**, דשם עיקר השופר הוא שלא כדרך גידולו, להראותנו שצריך להפוך הדרכים, כן בקשתנו מהקב"ה, וכי דרך גידול הוא, שאב צריך לשהות ליד מיטת בנו בחוליו, ולראותו צער ומכאוב, ולהתנות לו נפשו ולבשך מזון ותופרה, ובפיו יאמר לרופאיו אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה, במקום לגדלו ולחנכו למצוות ומעשים טובים.

ולאזאת אמר המדרש, ובשעה שישיראל **נוטלין שופרותיהם בידיהם**, ומתבוננים הלא היה צריך לקחת על צד ההפך **שיאה כדרך גידולו**, אולם כהנ"ל שללמדנו שעיקר הדבר להפוך את דרכיו, מיד מתמלא עליהם רחמים, ומרמז עליהם, ומשפיע להם שיוכלו לגדל את בניהם כדרך גידולם.

תפלתנו שלא יהא ח"ו מחלת גידולים- אלא דרך גידולם כפשטות

ואפשר בעוד בקשה וזכות לעם ישראל, דהנה עמך ישראל צריכים רפואות גדולות, בפרט למחלה הנוראה, אשר גידולי גידוליו ה"ש שם שמות בארץ, וקטנים וגדולים לא פסח עליהם כובד משא מחלה זו, ואין זה מן דרך של דרך גידולו, וח"ו נהפכה דרך גידולו, לגידולים, וגידולי גידוליו, ולזה אנו מבקשים, וכונו לגדל בנים, אולם שיאה זה דרך גידוליו ולא ח"ו להגדולים שאינו מדרך גידוליו.

ולכן נוטלים להשופר, לבקש מהקב"ה שיהפך מחלת גידולים אלה, לדרך גידוליו לגדל בנים ובני בנים עוסקים התורה ובמצוות.

ס"ק ט"ז) כתב שלענ"ד שלא לעשותו, והנראה דהיום אין לעשותו מטעם אחר דכל בעל תוקע מוכן לו עוד שופר שיכול לתקוע בו לעת הצורך, ויש עוד בעלי תוקעים בכל מקום ומקום, הרי שנשתנה זמננו מזמננו, שמצינו בפוסקים שפעמים היו מחכים לשופר עד סוף היום ממש וכדו'. **תנשבות ב' דבר** זה חקר הצל"ח (ברכות ד:), וכתב להדיא דמי ששב ב' פעמים מיראה הרי שהם נעשים כזכיות, ואציין לשון קדשו, נמצא מה שזוכה בתשובה מאהבה בפעם ראשון צריך בתשובה מיראה לכפול שני פעמים, הרי להדיא מדבריו דמי ששב ב' פעמים מיראה אמרין ביה דנעשין לו זכיות כמו בתשובה מאהבה.

והוספתי בזה- שראיתי בספר פני מנחם להפתחא זוטא שהביא דברי הצל"ח אלו, והוסיף לזה דברי האוהב ישראל (פ' האזינו), דכיון דבזה"ז מי שעושה עבירה הוא ע"י הצרות הרבות והרי כל העוונות שעושים הם שגגות לכך אפי' אם עושה תשובה פעם אחת מיראה ע"י נהפכו לזכיות.

ותשובה ג' אמר תנא חז"ל (שבת יב.) הנכנס לבקר את החולה בשבת, ואומר לו שבת הוא מלועוק ורפואה קרובה לבוא, רבי יהודה אמר המקום ירחם עליך וכו', **והקשו התוס'** (שם ע"ב) מה תפלה הוא, הא כבר נחתם גזר דינו של האדם ביוה"כ, **ותירצו התוס'** דהא דהנכנס לבקר את החולה אומר לו וכו' איירי בשבת בין ר"ה ויוה"כ, הרי לנו אמרת חז"ל השייכת רק לשבת שובה לחד מהתי' דהתוס'.

שאלה א' סגולה מצאנו בדברי הפוסקים, שאם בעל התוקע אינו יכול לתקוע בשופר, יעשה כן ובהו יוכל לתקוע

לחידודא

שאלות ותשובות ע"ד החידוד בעינינו ר"ה ועשית

בשופר, מהו הסגולה? והאם נהגו כן היום להלכה לעשות האי סגולה?

שאלה ב' אמרו חז"ל (יומא פו:) השב מאהבה זדונות נעשו לו זכיות, מיראה זדונות נעשו לו כשגגות, ויש לחקור במי שעשה תשובה מיראה ונעשו לו כשגגות, באם יחזור עתה בתשובה על אלו השגגות מיראה האם יתפכו לזכיות?

שאלה ג' היכן מצינו מאמר חז"ל בש"ס, לגבי שבת, וכן גם קיי"ל להלכה, וסבור כולי עלמא דהוא בכל שבת ושבת, וכתבו בני התוס' (לחד מהתי') שדבר זה שייך רק בשבת תשובה?

תשובה א' כתב מנחם אברהם (סי' תקפ"א) דההגולה הוא הפוך השופר, ולומר בתוך השופר ההפוך ויהי נועם, וכן הביאו השע"ת והרבה פוסקים, אולם כתבו שלא לעשותו, דהשע"ת כתב דבתקיעות דמעמנו אם יעשו כן יהיה הפסק, וכו' נמי אין הסגולה בדוקה, **והמשנה ברורה** (שם)

שבת

ראש השנה
א - תשרי תשפ"ו
חולין קלה - קמא

מתיקנות הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

יומא דהילולא של הרבי הקדוש רבי אהרן יחיאל הושפטיין מקוזניץ זצוק"ל בנו של הרבי הקדוש רבי ירחמיאל משה מקוזניץ זצוק"ל נסתלק ג' תשרי (תש"ג)

כה סיפר כ"ק מרן הרבי הקדוש בעל הברכת משה ממעלות זצוק"ל: אחד מאדמו"רי פולין סיפר לי, שפעם הדומן ביחד עם רבינו הקדוש מקוזניץ זצוק"ל, באחד ממרחצאות המרפא בגרמניה. ויהי בחצות הלילה הקצתי לפתע משנתי לקול דפיקות עזות שנשמעו על דלת חדרי. כשיגשתי לפתוח, נדהמתי לגלות את רבינו מקוזניץ עומד בפתח, ושואל אותי בתמימות, אולי אני רוצה להעביר עמו ביחד את הלילה הארוכה... סירבתי והתחמקתי במענה, שאני עייף מסדר היום המייגע שנצטוויתי בו בפקודת הרופאים.

חזרתי לעלות על יצועי ותיכף שקעתי בשינה עמוקה, אולם לא חלף זמן רב ושוב התעוררתי לקול נקישות עזות בדלת. היה זה שוב רבינו מקוזניץ שעמד בפתח, והציע שוב לפני את משאלתו הקדומה. לא הבנתי מה זה יכול להיות, והנצלתי שוב בפניו, שאני עייף מאד מגיעת היום העמוס. כשמוע זאת רבינו מקוזניץ, אמר בלחש כמדבר אל עצמו, אך זה הוא הדבר שלא נוכל להעביר ביחד את הלילה, אזי ניגש ונתפלל ערבית.

באותו רגע נלפתתי בבעתה, ובשרי נעשה חידודין חידודין, לפתע מזכרתי שטרם התפללתי תפילת ערבית. רק עתה נתחורר לי פתאום, מדוע כה טרח הוא סתם ורצה להקציני משנתי פעמיים. והתפעלתי עמוקות לראות גדל טוהר מידותיו, שלא רצה להעליבני על מה שנשכח ממני דבר כזה. ואדרבה, במקום זה הוא העליב את עצמו פעמיים, כאילו הוא סתם ורצה להעביר את הלילה על דא ועל הא, ולשם כך הוא מקיץ אותי באמצע הלילה... בוא וראה גדל מעלות ומפעלות הצדיקים.

הנאשם החמוד יצא 'זכאי' לגמרי במשפט בזכות קבלה אחת

כולם נדרכים, הנשימה נעצרת. ואז, מכריז השופט בקול ציני ופסקני: "הנאשם זכאי".

הנאשם נמנע התעלף, הוא לא היה מסוגל לעכל את הבשורה הטובה. איך יתכן זאת, לא כלא, לא קנס כספי, כלום, 'זכאי', ממש בלשון הרבי הקדוש מסקולען, 'זכאי'. איך זה יכול להיות. איך שייך שסוחר בחומרים האסורים שנתפס על חם על ידי השוטרים עצמם, יזוכה כלל. לאחר זמן התברר גדל הנס. העורך דין 'המתחיל', הוא נכד של השופט... הסבא לימד אותו לאחרונה את מלאכת המשפט, והוא רצה כעת להוכיח לכולם, שנכדו הוא עורך דין מוצלח, עד שאפילו בתיק מסובך כל כך, הוא מצליח להוציא את הנאשם 'זכאי' לגמרי. אכן לא היה שום סיבה מוצדקת לזכות את הנאשם, אך מה לא עושים למען הנכד... פלאי פלאים. קבלה אחת ויחידה קיבל היהודי על עצמו, 'נחת תפילין בכל יום', ובזכות שהוא קיים את זה בשלימות, הוא זכה לפעול בזה ישועה מפתיעה כל כך.

סיפור מרטיט זה הוא חיזוק גדול מאוד לכולנו לקראת יום הדין והמשפט, ראש השנה. הקב"ה שהוא השופט הארץ, אינו רק 'סבא' שלנו, השופט הוא 'אבא' שלנו, 'בנים אתם לה' אלוהים' (דברים כ, א). 'אבינו' שבשמים' בוודאי רוצה להראות לכל העולם כולו ולכל המקורגים והמסטינים, שאהבת הבנים מנצח במשפט, ולכן כל בניו אהובי יוצאים 'זכאים' בדין. הדבר מובן מאליו שאין 'סליחה ומחילה' בלי 'חרטה'. לכן מן הראוי לנו לעשות כאותו יהודי, לקבל על עצמינו בקלות וכוונת ולעמוד בהם, ובכך להוכיח שאנו מתחרטים על העבר ומקבלים לחזור בתשובה באמת וברצינות, ובוודאי נזכה בס"ד ש'אבינו שבשמים' יוציא לאור משפטינו.

המשנה בדף היומי שלנו (חולין קלה), 'שילוח הקן נוהג בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית'. בזהר הקדוש (תיק"ג, כג.) מבואר טעם מצוות שילוח הקן, כדי שלאחר שיקימו 'שלח' תשלח את האם ואת הבנים תחך' (דברים כב, ז), תצטרע האם עד מאד, ותפרח ממקום למקום לבקש ולחפש את בניה. ועל ידי כך יתגלגלו רחמי הקב"ה על בניו שבלולת, שבכיוול צריכים לחפש אחריהם ולהוציאם מן הגלות.

ויצא זה מציון (ו"ה לג), שחז"ל למדו מנין התקיעות שופר מהפסוק (שופטים ה, כח) 'ותביא את כסירא', אמו של כסירא הייתה בוכה ומייללת על בנה 'כסירא' אחרי שהוא נהרג, למה הוא עדיין לא חזר הביתה. ומבארים הספרים הקדושים, שבדוקא למדים חז"ל התקיעות שופר מפסוק זה, כדי שה יעורר בביכול שהשינה הקדושה תבכה על בניה בגלות, למה הם עדיין לא זוכים לחזור מן הגלות, וכעין מה שמבואר בזהר הקדוש בטעם מצוות שילוח הקן.

ועל פי זה יבין הטעם שאין תקיעים בשופר כמראה השנה כל בשבת (כמו בשנה זו). דנהג ש פוסקים הסוברים שאין לעשות שילוח הקן בשבת, ומבאר מרן בעל שבת הלוי זצוק"ל (ש"ת שבת הלוי חלק א סימן לב) טעם הדבר, כי מבואר בזהר הקדוש (שם), שבשבת אין צורך בכיוול לעורר רחמים על ישראל על ידי בכיית האם על בניה, כי בשבת הקב"ה בעצמו מלמד זכות על ישראל.

ועל דרך זה גם אין צורך בשבת לתקוע בשופר ולעורר הבכיה של אמו של כסירא על בנה, כי בשבת קודש 'אבינו שבשמים' בעצמו מלמד זכות על בניו אהובי - כלל ישראל, שכולם יזכו לכתיהם וחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים לאתלר לחיים טובים ולשלום.

ביאור נפלא למה אין תוקעים שופר בראש השנה שחל בשבת

סיפור מוזעזע קרה ביהודי 'תינוק שנשבח' מארה"ב, שלא עליו החליט להתחיל לסוחר בחומרים אסורים. ביום בהיר אחד דפקו שני שוטרים סמויים בביתו, והוציאו מכיסם סכום עצום וביקשו לקנות כמות גדולה מיהו. היהודי שלא חשד בצדומו, הביא להם מיד כמבקשם. תיכף הוציאו השוטרים אזיקים, ולקחו אותו לבית כלא.

בהמשך כשהוא שוחרר עד יום המשפט, החליט היהודי האומלל לקחת את העורך דין המובחר ביותר בארה"ב, בתקווה שיוכל לזכותו אפילו במשפט מסובך כזה. אמנם כאשר שמע העורך דין את הפרשיה המסובכת, אמר מיד לנאשם: דבר אחד בלבד אני יכול לעשות עבורך, אני ינסה לפעול בכל הדרכים, שהעונש יעמוד 'רק' על עשרים וחמש שנים בכלא...

היהודי המסכן לא ידע את נפשו מרוב צער ויגון. בצד לו יצא למסעדה הקרובה. שם במסעדה היה יהודי זקן, אשר ראה והבחין מיד, שהאיש שנכנס עתה למסעדה, לבקש ממנו מבורל ומפוחד. יהודי יקר, מה קרה לך - שאל אותו. סיפר לו היהודי בקצרה כל הצרה הצרורה שנחתה עליו.

היהודי הזקן נאנח מאד והצטרע בצערו, ואמר לו: אכן מצבך קשה מאוד, מסיפור כזה בלתי אפשרי לצאת בקלות, אך יש לי עצה טובה עבורך, והוא, לפנות לצדיק הדור, לבקש ממנו ברכה. היהודי החליט, שאין לו מה להפסיד. ואכן בעצת היהודי הזקן, הוא נכנס בקדוש פנימה אל הרבי הקדוש מרן בעל ה'תעם אליעזר' מסקולען זצוק"ל.

היהודי הזקן סיפר לרבי את כל צרת האיש. הרבי שמע והאזין, הבטיח על האיש שכאמור היה תיעוק שנשבח, ולאחר כמה שניות קבע ואמר: 'אם תבטיח לי להתחיל להניח תפילין בכל יום, אני מבטיח לך, שתיציל מהמשפט, ותצא זכאי'.

היהודי לא היה יכול להאמין, זה הרי ממש הפך מהמצאות, לצאת 'זכאי' ממשפט סבך כזה. כמה דקות נלחם עם עצמו, להבטיח או לא. עד שהתרגשות גדולה אמר: 'אני מבטיח להתחיל להניח תפילין כל יום'. שמחה גדולה התפשטה על פניו הקדושים של הרבי, והבטיח לו, שבזכות היות אכן יצא 'זכאי' לגמרי מכל המשפט. היהודי הזקן דאג לו מיד תפילין כשרות ומהודרות, ולימדו לו כל ההלכות, ואכן מאותו יום ואילך התחיל האיש להניח תפילין כל יום ויום.

כאשר הגיע יום המשפט, נפחד הנאשם לראות, שהעורך דין המומחה ביותר בארה"ב, שכבר קיבל ממנו סכומי עתק לבוא למשפט, פשוט לא הגיע, ואף הדיע על כך מראש לבית משפט שלא יוכל להגיע, וישלח במקומו את אחד מעובדיו, שהוא עורך דין שהתחיל לאחרונה לעבוד במשרדו. העורך דין ידע טוב טוב, שהמקסימום שאפשר להשיג במשפט קשה כזה הוא, להיות בכלא 'רק' עשרים וחמש שנים, ולכן חשב, שדבר קטן כזה יוכל גם התלמיד 'המתחיל' לבקש ולסדר.

הנהגת השבט על פסל האשמים כשכל כולו רועד, במקום העורך דין הטוב ביותר שהוא הזמין, פשוט עשו ממנו ליצנות, והעמידו לו עורך דין החלש ביותר מכל העולם. בקיצור, המצב נושא ומחריד עד לאין ערוך.

השופט דופק עם הסדן והמשפט מתחיל: שני השוטרים במשטרת ניו יארק מספרים את כל מה שהיה, כל מה שעיניהם ראו. והם ביקשו מכבוד השופט להחמיר עד מאד בעונש הנאשם. מיד ניצב העורך דין 'המתחיל' על גליון, והחל טוען עם השופט דקות ארוכות, זה אומר בעד הוא אומר נגד, כך זמן רב.

לאחר כשעה הסתיים הדיון, והשופט מתחיל להקריא את פסק הדין.

לקבל על
עצמינו
קבלות
טובות

בשבת קודש פרשת שבט חזון, בורא עולם הפנה אותי להיות בבית חולים הדסה עין כרם. לפני כמה שנים שמתי לעצמי מנהג, כשאני נוסע לשבת קודש, לקחת איתי את הספר הקדוש "דבר חיים". ממור הרבי הקדוש הדבר חיים ממדברנה זצוק"ל, גם כשמירה בדרכים, וגם לזכות ללמוד בשבת קודש בספר.

בשבת קודש כשלמדתי בספר הקדוש ומצאתי את הקטע הנורא, נזכרתי כמה ווארט הזה של הרבי הקדוש חזק ייחודים בכל העולם. הפסוק בסוף פרשת דברים (ג, כא), **וְאֵת יְהוֹשֻׁעַ צִוִּיתִי בַּעַת הַהוּא לְאֹמַר עִנִּי הָרֹאֵת**, כותב על זה הרבי הקדוש הדבר חיים וכן לשון קדשו:

"וְיָמָז הַכְּתוּב בְּדֶרֶךְ בְּרָכָה וְהַבְּטָחָה לְיִשְׂרָאֵל, 'הוֹשֻׁעַ' מְלֻשׁוֹן, 'יְשׁוּעָה', 'וְאֵת יְהוֹשֻׁעַ צִוִּיתִי', הַקֵּב 'כִּבְיָכּוֹל מְצֹה אֶת הַיְשׁוּעָה' בַּעַת הַהִיא, 'אֲשֶׁר בְּכָל עַת שְׂאִישׁ יְהוּדִי יִצְטָרֵךְ לַיְשׁוּעָה, 'לְאֹמַר' וְיִתְפַּלֵּל וְיֹאמַר בְּקִשְׁתּוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁנִי' לְהוֹשֻׁעַ מְצִרְתּוֹ, 'עִנִּי הָרֹאֵת', מִיֵּד תִּהְיֶה הַיְשׁוּעָה מְזֻמֶּנֶת לוֹ, וְתִהְיֶה נִרְאִית עֵין בְּעֵינֵי' עַד כֵּאן לְשׁוֹנוֹ הַקְּדוֹשׁ.

אחרי הלימוד בספר, כשלמדתי חומש רש"י, בורא עולם האיר לי ווארט נפלא בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא. הפסוק בפרשת דברים (א, לח), **'הוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון הָעֶמֶד לִפְנֵי הוּא יָבֵא שְׂמָה אֹתוֹ חֶזֶק. 'אֹתוֹ חֶזֶק, כְּשִׁיהֲדִי צִרִיךְ לַחֲזִיק בַּעַת צִרְתּוֹ לֹא עֲלֵנוּ, הַחֲזִיק עֲבֹדוֹ הוּא, 'הוֹשֻׁעַ' בֶּן נֹון הָעֶמֶד לִפְנֵי, 'הוֹשֻׁעַ' מְלֻשׁוֹן 'יְשׁוּעָה', דַּע לֵךְ יְהוּדִי, הַיְשׁוּעָה מִמֶּשׁ 'עֶמֶד לִפְנֵי, אַחֲרֵי שֶׁרָק תִּתְפַּלֵּל לִפְנֵי הַקֵּב"ה, מִיֵּד תִּזְכֶּה לְרֹאוֹת בְּעֵינֶיךָ אֶת הַיְשׁוּעָה הַעֲמוּדָת מִזֶּכֶר עֲבֹדֶיךָ.**

לאחר מכן בשבת במנחה, כאשר קראו את הפסוק בפרשת ואתחנן (דברים ג, ח), **'וְצִוּ אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְחִזְקֵהוּ וְאָמְצֵהוּ**, חשבתי בסייעתא דשמיא, שגם כאן מרומז ענין זה, **וְחִזְקֵהוּ וְאָמְצֵהוּ**, כשאדם נצרך לחזק גדול וישועה גדולה, יש לו לעשות דבר אחד, להתפלל להקב"ה, ומיד - **'וְצִוּ אֶת יְהוֹשֻׁעַ'**, הקב"ה 'מְצֻוֶה' עֲבֹדוֹ אֶת הַיְשׁוּעָה' שיזכה לראותו תיכף ומיד בעיניו, אמן.

דברי אלקים חיים

מאביהם של ישראל עמוד צלותהון דישראל מרן הרבי הקדוש בעל הבאר יעקב מנדבורנה זצוק"ל

ביאור נפלא איך מועילים כל שנה מחדש הקבלות טובות שכלל ישראל מקבלים עליהם ביום הדין בראש השנה

הצופה לרשע וחפץ בהצדקו (מוסף לימים הנוראים 'וכל מאמינים'). נראה לבאר הכוונה בעז"י, דהנה דרך העולם אשר בכל שנה כשבאים הימים האלו, מתוודה כל גבר חי על חטאיו ומקבל על עצמו שלא ישוב עוד לכסלה, ומבקש מהש"ת שיקבל תשובתו ברחמים, ויאמינהו שמכאן ולהבא באמת יפרוש מדרכיו וממעליו הרעים, ועל סמך זה יכתבהו בספר החיים. וכה יעשו שנה בשנה לעת תקופת השנה.

אמנם בפועל תיתכן מציאות שלאחר עבר הימים הקדושים, חוזרים לשיגרת החיים כמו לפני הימים הנוראים מבלי שום שינוי, על אף אותן קבלות טובות שקיבלו על עצמם לפני כן. אמנם לעומת זאת דרך העולם היא, שאם יבקש אדם מחברו שילווהו מעות באמונה על דיברתו שיפרע לו חובו, אם אכן כה יעשה לפרוע החוב, לאדם נאמן ייחשב ויהיו מלווים לו גם להבא, אך אם לא יעמוד בדברו פעם ופעמים יפסיד חזקת נאמנותו בעיני בני אדם ושוב לא ילווהו עוד על סמך דיבורו.

ואם כן באילו פנים ניקום קמיה מלכא ביזמא דינא לבקש מלפניו שיאמין לנו במה שאנו מקבלים על עצמנו שנשפר את דרכינו, והלא גם לפני שנה ושנתיים הבטחנו. וידע כל אינש בנפשיה אם אכן עמד בדברו אם לאו, ואם כן באיזה תקווה יכולים עוד להיאחז.

אבל העצה לזה היא, שיתבונן האדם בעצמו היטב קודם גישתו בתפילות ובתחנונים של הימים הקדושים, ויפשפש וימשמש בנגי נפשו, ויכיר באמת בפחיתותו ופגלותו מצדו, ומתוך הכרה זו יגש אל הש"ת כביכול להתוודות על חסרונותיו ולקבל על עצמו מכאן ולהבא להיטיב את מעשיו. כי באופן זה שיהיה מכיר בעצמו עד כמה השחית ופגם בנפשו ונתרחק מאור פני מלך חיים, והריהו כלי ריק מכל זכות וחסר התלהבות דקדושה לעסק התורה וליראת שמים שטורה, יש מקום לקוות שישתדל באמת לתקן וליישר את אורחותיו כאשר קיבל על עצמו.

והש"ת שהוא היותו מחשבות ובוהן לבבות יראה, שהאף אמנם שגם בעבר קיבל על עצמו ואף על פי כן לא עמד בדברו, אמנם עכשיו קבלתו איתנה וחזקה יותר, ובוודאי יעמוד בדברו, שהרי התבונן עתה והכיר בחסרונותיו באמת, ואם כן יש לקוות שלא ישוב לכסלה עוד. וכאשר מסופר על **הרה"ק הרבי ר' זישא מאניפולי זצ"ל** שהיה מתוודה בכל לילה טרם עלותו על יצועו ואומר, "ריבנו של עולם, אף שכבר אמתול הבטחתי להיטיב את דרכי, ובעוה"ר לא עמדתי בזה, אך עתה הריני מתכין לכך באמת גמורה".

ובזה יבואר **'הצופה לרשע וחפץ בהצדקו'**, שהש"ת הטוב והמיטיב חפץ להצדיק את בריותיו ולמצוא להם זכות, כדי שעל סמך זה יכתבם ויחתמם בספר החיים, ובשלב כך הריהו **'צופה'**, רצ"ל מתבונן **ומצפה** כביכול שהרשע דאתמול יכיר ברשעו בהכרה אמיתית וברורה, כדי שמתוך כך יקבל עליו באמת להשלים ולתקן חסרונותיו, וע"כ כך יוכל הש"ת להצדיקו במשפט.

וזהו שאמר רז"ל (ראש השנה ט"ז). "בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרוץ", כלומר שכל אחד ואחד עובר לבדו (כמבואר בגמרא שם י"ח. ורש"י). כי כאשר הש"ת רואה כביכול שכל אחד בפני עצמו מקבל על עצמו ולחוסף ולשפר בתורה ובתפילה וביראת שמים בכלליות ובפרטיות, אז בוודאי ובוודאי יש לקוות שכל אחד אכן יעמוד בקבלותיו הטובות מבלי לשנות, ואז יוצא דבר מלכות מלפניו שכל הבקשות שיבקש האדם הזה יתקבלו ויתמלאו. אבל העיקר הוא שכל אחד יפשפש במעשיו ויכיר בחסרונותיו מבלי להמות את עצמו ואת אחרים, ויהיה דורש ומבקש בכל לב ובכל נפש להתעלות ולהתרומם ממצבו אשר הוא שם.

ועל זה הדרך תבין כוונת המדרש (ויק"ר כ"ט, ד) **"אשרי העם יודעי תרועה"** (תהילים פ"ט, ט"ז), וכי אין אומות העולם יודעים להריע, כמה קרנות יש להן וכי. אלא שהם (ישראל) מכירין לפתות את בוראם בתרועה וכי". כלומר שיש בהם את החכמה והדעת לומר את הדיבורים הנכונים ובאופן הנכון, אשר בזה הם מפייסים את הש"ת כביכול.

והיינו כדאמר, שקודם כל צריך האדם להכיר את המציאות אשר בה הוא נתון, ולזכור מה עלה בגורל הבטחותיו וקבלותיו הקודמות, וכל כיצא בזה דברים נוקבים ויורדים עד השיתין שבנפש אשר על ידם נשבר לבו בקרבו לשבירי שברים, וממילא הבטחותיו וקבלותיו שמקבל על עצמו עתה, הן אמיתיות בוודאי בלי שום סיג ופגם של רמאות והולכת שולל ח"ו. ובה הקב"ה מתפייס לו באמת ומקבל את הבטחתו בלי עוררין, ודן אותו כמי שכבר קיים את כל הבטחותיו וקבלותיו. וכלפי זה אמרו רז"ל (שבת קי"ז): "תקיעת שופר וכו' חכמה ואינה מלאכה", רצ"ל שהעיקר בזה אינה המלאכה החיצונית של תקיעת השופר בפועל או אמירת הוידוי בפה, אלא העיקר היא החכמה הפנימית, לדעת איך לפייס את בוראם מתוך הקבלה האמיתית שבלב פנימה. וכדבר האמור (תהילים י"ט, ט"ז), "יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך", רצ"ל ש'אמרי פי' יעלו בקנה אחד עם 'הגיון לבי', ואז שניהם יחד יבואו לפניך לנחת רוח. וחכמה זו יש רק לישראל קדושים, ולא לאומות העולם.

יעזור הש"ת שכל התפילות של כלל ישראל, ושלנו בתוכם, יתקבלו לרצון לפני הקב"ה, ונהיה נענים על כל בקשותינו במידה טובה מרובה, והש"ת יכתוב את כלנו בכתובה וחתומה טובה לאלתר לחיים ארוכים טובים לשמחה ולשלום, ונתברך בברכת שמים מעל. וכל התקיעות והתרועות של כלל ישראל יתחברו כאחד, לעורר במהרה ובזמן קרוב את התקיעה הגדולה של משיח צדקנו, וזכה בחיים חיותינו לחזות בבנין בית מקדשנו ותפארתנו בב"א.

ישר כח למכון 'דבר חיים' מתוך הספר 'באר יעקב' דברים מועדים

מעייבות ההיית

שיעור חמש
רש"י

אמרים נעימים מפז ומפנינים מועיין מים חיים
בעל שם טוב הקדוש והלמדיו ז"ע וע"ה
שנאמרו בנעימה מפי פה מפי מרגליות
כ"ק אדמו"ר מטעמנו ודאר שליט"א

נופת אמרים, אוצרות יקרים, מרגליות ופנינים, בעינינו הסימנים, לעורר הלבבות, בעובדות קודש משולבות

וממילא יהיה גם כן למעלה הנהגת עוז וחדוה, ולא יהיה כעס לפניו יתברך, ולא יוכלו להגביר את מידת הדין על ישראל.

בזה ביאר את המשך דברי הכתוב **וילכו כל העם לאכל ולשתות ולשלח מנות ולעשות שמחה גדולה כי הבינו בדברים אשר הודיעו להם**, ויש לדקדק מהו שאמר **ולעשות שמחה גדולה**, שהיה לו לומר **ועשו שמחה גדולה כי הבינו בדברים אשר הודיעו להם**. גם יש להבין, מהו שאמר **כי הבינו בדברים אשר הודיעו להם**, מה הבנה עמוקה הוצרכה להיות בדברים אלו.

רק הביאור הוא, כי הבינו בני ישראל בצורך המוטל עליהם לעורר שמחה וחדוה בשמי מעלה, ועל כן מה שנאמר **וילכו כל העם לאכל ולשתות ולשלח מנות**, היה מתוך מטרה ותכלית, **ולעשות שמחה גדולה**, לעורר השמחה הגדולה בשמי השמיים על ידי שמחה של מצוה, וכל זה **כי הבינו בדברים אשר הודיעו להם**, שידור לסוף הכוונה בדברי נחמיה אליהם, מה שאמר להם **כי חדות ה' היא מעוזם**, להבין כי בכך יעוררו את מידת הדין והחסד ביום הדין, ומשך צריכים להיות גם כן בשמחה.

והאמת היא, כי מבואר בטור (אור"ח סי' תקפ"א) בשם המדרש (ירושלמי ראש השנה פ"א ה"א), שצריכים בני ישראל להיות סמוכים ובטוחים על השם יתברך, שיוציא את דינם לאורה, ועל כן עליהם להיות שרויים בשמחה בזה היום.

עיקר עניין אכילת הסימנים בבקשות שמעוררים על ידם

איתא בגמרא (תרו"ט יב): **"אמר אביי, השתא דאמרת סימנא מילתא היא, לעולם יהא רגיל למיחזי בריש שתא קרא ורוביא כרתי וסילקא ותמרזי"**, ובשולחן ערוך (אור"ח סי' תקפ"א ס"א): **"וכשיאכל רוביא, יאמר יהי רצון שירבו זכותינו"**, כרתי, כינורו שונאני, סילקא, יסתלק אויביו. תמרזי, יתמו שונאיו. קרא, יקרע גזר דינו ויקראו לפניו זכותיו.

בכל הנוגע לסימנים אלו, צריכים לזכור את תכלית מכוון מטרם, להיות סימנא מילתא על העניינים שצריכים להתפלל לקראת השנה הבאה עלינו לטובה, ושלא לעשות מן העיקר טפל ולעשות מן הטפל עיקר.

ויש להסמך בזה מה שמספרים בדרך צחות, על יהודי שהגיע לעיירה אחת, ונוכח לראות כיצד בליל שיש אחר חצות הלילה, מתיישבים רבים וטובים מבני העיר לסעודת אל לבבם בבית המדרש. שאל אותם האם הוא סעודת סיום, אך המסובים השיבו לו בשלילה, וכאשר שאל מה פשר סעודה זו, השיבו המסובים ואמרו לו, כי מנהג קדום הוא בעייתם שהכל מתאספים בליל שיש לסעודת מצוה. שאל אותם האיש, מה סעודת מצוה היא, אכן הללו לא ידעו להשיבו דבר.

משך, פנה האיש לחפש אחר זקני העיירה, עד שמצא את זקן העיירה שזכר היטב קורות דברי הימים ושנות קדם, וניגש לשאלו אותו אודות מנהג תמזה זה. השיב הזקן וסיפר לו דברים כהווייתם, כי הנה לפני עשרות שנים התגורר בעיר יהודי ירא שמים מרבים, שהיה עורך תיקון חצות מדי ליל שיש בביתו עצמות, וכך היה יושב בביתו בליל שיש כשהוא מקונן על חורבן בית מקדשו ותפארתו.

השמחה ביום ראש השנה לצד אימת הדין

עומדים אנו סמוך ונראה לימי ראש השנה הבאים לקראתנו לשלום, וכמובן שהדבר מצריך התבוננות רבתית מצד האדם, להבין אל נכון גודל מהות ימים אלו, וזה הוא תפקידנו בימי ההכנה לקראת יום ראש השנה.

יכולים להאריך רבות בענייני עבודות הימים הבאים לקראתנו, ימי ראש השנה, אמנם אנו נתמקד בדברינו אודות עניין אכילת הסימנים, להזכיר בזה מדברי הצדיקים ז"ע.

תחילת דבר שומה על כל אחד לזכור, כי הגם שיום ראש השנה הוא יום הדין, יום הרת עולם, בו יעברו לפניו כל באי עולם כבני מרון, והרבה צדיקים ז"ע התעסקו בעניין זה, להתכונן כראוי מתוך חרדת הלב ואימת הנפש מפחד יום הדין, מכל מקום לא ידעו גיטא צריכים להיות גם כן בשמחה בזה היום הגדול, וכמו שנאמר על יום ראש השנה (נחמיה ה'): **ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזם**.

א"ו הרה"ק רבי יחיאל מוואשערעל ז"ע כתב בספרו הקדוש **אילנא דחייא** (פרשת שופטים ב"ה כ"א), כי הנה ידוע (פרי עץ חיים שער ראש חודש פרק ב') שישנם י"ב צירופי שם הו"ה כנגד י"ב החודשים, והצירוף של חודש תשרי הוא וו"ה (משנת חסידים ליל ראש השנה פרק א'), וזה מורה על שמחה, כמאמרם ז"ל (בראשית רבה מב, ג.) אין ווהי אלא לשון שמחה. ויש להסמך בזה מה שכתב היערות דבש (חלק א' דרוש ה'), שבחודש תשרי אין השם יתברך כועס, שהרי אמרו רבותינו ז"ל (ברכות ז.) כי בכל יום הקדוש ברוך הוא כועס וכעסו נמשך לרע, וכמו שנאמר (תהלים ל, ה.) **כי רגע באפך**, אמנם כי בעשרת ימי תשובה אין השם יתברך כועס כלל, ולכן אלו ימי חפץ וימי רצון לפני השם יתברך, ולכן הצירוף של חודש תשרי הוא ווהי, שכאמור מורה על לשון שמחה.

על פי זה כתב לבאר את הכתובים (נחמיה ח' ט - יב) **ויאמר נחמיה הוא התרשתא ועזרא הכהן הספר והלויים המבינים את העם לכל העם קדש היום קדש הוא לה' אליקים אל תתאבלו ואל תכבו כי בוכים כל העם כשמעם את דברי התורה ויאמרו להם לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ולשלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזם והלויים מחשיים לכל העם לאמר הסו כי היום קדש ואל תעצבו וילכו כל העם לאכל ולשתות ולשלח מנות ולעשות שמחה גדולה כי הבינו בדברים אשר הודיעו להם**, כי הנה איתא בזהר (ח"א סדק) באתערותא דלתתא איתער לעילא, ולכן אלו יהיו בני ישראל עצבים ביום ראש השנה, על ידי זה יומשך למעלה גם כן הנהגת עצבות, ולכן הזהיר נחמיה אל העם **אל תתאבלו ואל תכבו**, שלא יתאבלו ולא יכבו, בכדי שלא יומשך על ידי זה הנהגת עצבות וכעס בשמי מעלה.

זה הוא גם כן מה שהוסיף ואמר להם **ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזם**, שלא יתעצבו אל לבבם בימי הדין, **כי חדות ה' היא מעוזם**, שהרי אנו רוצים ותפוצר שלא יבוא השם יתברך לידי כעס באלו הימים, ועל ידי התנהגותנו למטה תיעורר הנהגת הבורא יתברך למעלה, ולכן בכדי שיהיה חדות ה' בשמי מעלה, עלינו להזהר שלא להתעצב ולכבדו באלו הימים.

הוא מה שאמר הכתוב **והלויים מחשיים לכל העם לאמר הסו כי היום קדש ואל תעצבו**, היינו שאמר להם זאת הנביא כצופן סוד, אשר ידעו להבין קדושת היום, וכי על ידי מה שלא ייעצבו יזכו לצאת זכאים בדין, כי על ידי שיתנהגו בשמחה,

א מסופר על הגאון רבי יצחק דוד גוטפארב זצ"ל מנקי הדעת שבירושלים, שהגיע בימי חודש אלול לחדר ההתמנהגות בבית דין, וכאשר שאלו אותו לסיבת ביאתו, האם הגיע להעיד עדות או שמה תבעוהו לדין תורה, נענה ואמר, כי אין לו כל שייכות לדין תורה כזה או אחר, אמנם סיבת ביאתו לבית הדין הוא, כי רצה לראות כיצד אנשים מתנהגים לפני גשתם לדין תורה, וכיצד מנסים הם להצדיק את עצמם בטענה כזו או אחרת, וחרדים הם עד מאד מהמצפה להם בבית הדין, וזאת בכדי שיוכל להתעורר אף הוא גם כן להתנהג באופן לא כלפי הדין הגדול של ימי ראש השנה, להכין את עצמו מתוך פחד ויראה מיום הדין הגדול.

כי קדוש היום לאדונו
לקראת שבת שובה ויום הכיפורים
התקיים

שיחת הכנה על ידי כ"ק אדמו"ר שליט"א

ביום חמישי פרשת האזינו בשעה 22:30

בהיכל בית מדרשו

השיעור חודש"י מתקיים מדי ליל שיש בשעה 10:30 המלווה מלכה מתקיים מידי מוצש"ק בשעה 10:30

השיעור פרקי אבות מתקיים בשבת קודש אחה"צ, חצי שעה לפני זמן הדלקת הנרות

בביתו"ד רח" סוקולוב 7 בני ברק

לשמיעת שיעורים בקול הלשון ישיר 3718539-073 ובקו השיעורים 3181833-072

חלה עגולה שהיו קוראים אותו בגאליציה בשם **ראדי"ש**, ואמר על גימטריאות ורומים ופרפראות בשם החלה, והיה ניכר על החסיד ששוחק הוא על עניין זה.

שאל אותו הרה"ק החידושי הרי"ם ז"ע מדוע שוחק הוא על דברים אלו, שכן בודאי גלוי וידוע היה להרה"ק החידושי הרי"ם ז"ע גדול עומק דבריו של הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב ז"ע, אשר דבריו הינם תורה מן השמים, ואינם דברים של מה בכך. החסיד השיב ואמר, כי הנה כאמור היו רמזי של הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב ז"ע בשם החלה 'ראדי"ש' שהוא כפי הנהוג לכנות את החלה העגולה בגאליציה, אמנם היו נוהגים לאכול את החלה העגולה גם כן במקומות אחרים, בהם אין מכנים את החלה העגולה בשם 'ראדי"ש', ונמצא כי כל הרמזים האלו אינם עולים יפה רק בגאליציה, ולא בשאר המקומות.

לשמע דבריו הגיב הרה"ק החידושי הרי"ם ז"ע ואמר לו, כי אם הוא טוען כי על דברי הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב ז"ע, אם כן הרי הוא מכניס ספיקות בקיום מצות התפילין. החסיד לא ירד לכוונת רבו הרה"ק החידושי הרי"ם ז"ע, והתפלל על דבריו. יבאר לו הרה"ק החידושי הרי"ם ז"ע את כוונת דבריו, כי הנה המקור לארבע פרשיות שבתפילין, הוא כמבואר בדברי חכמינו ז"ל (סנהדרין ד) מלשון הכתוב (דברים יח) 'והיו לטפוט בין עיניך', אשר טט בכתיב הוא שתיים ופת באפרקי הוא שתיים, ומכך למדו חכמינו ז"ל שצריכים ארבע פרשיות בתפילין, הרי כי חייבו חכמינו ז"ל בכל המקומות להניח ארבע פרשיות בתפילין, מכוח שמות 'טט' ו'פת' בכתיב ובאפרקי, אם כן הוא הדין לרמזי הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב ז"ע אודות אכילת החלה העגולה בשמה 'ראדי"ש' כפי שהיא מכונה בגאליציה. הרי שצדיקים ז"ע מצאו רמזים וסודות בכל מנהג שנהגו בימים אלו.

ואכן כך הובא (בן יוסף ראש השנה אות תרצ"ו) גם כן בשם **אא"ה הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע**, וכן הובא (שמח תשמע עמ' 55 בשם דברי מאיר) על הרה"ק **רבי מאיר מפרעמיסלאן ז"ע**, מה שנהגו בימים הנוראים להרבות הטיבול בדבש, כי הוא שטובלים את החלה בדבש, וכן את התפוח בדבש, רמז יש בדבר, כי **דב"ש** נוטריקון דייב באיצי ש"טענשטעט, שהכוונה בשפה הפולנית, רבונו של עולם תן לנו מזל, הרי לנו רמז במנהג ישראל בימי ראש השנה, שהרמז הוא בשפת המדינה.

ואפשר לרמז באכילת החלה העגולה שכאמור כינויה **ראדי"ש**, והנה **ראדי"ש** בגימטריא **תקס"ו**, שהוא מניין התפילות שהתפלל משה רבינו ויזכה להיכנס לארץ ישראל (מדרש אגדה דברים כג), כמורמו בלשון הכתוב (דברים כג) 'ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר', האמור אצל תפילותיו של משה רבינו, כי ואתחנן' בגימטריא **תקס"ו**. ואכן חלה הוא מלשון תפילה, על דרך (שמות לב, יא) 'ויחל משה את פני ה' אלקיו', על כן אוכלים בראש השנה חלה עגולה המכונה **ראדי"ש**, לעורר את תפילותיו של משה רבינו על בני ישראל, להשפיע בכות תפילות אלו על בני ישראל שפע רב וכל טוב סלה.

ויש להוסיף לרמז עוד, כי מה שאוכלים את החלה העגולה, שצורת העיגול אין לה סוף, הרי זה להורות להשם יתברך, שישפיע על בני ישראל שפע רב עד אין סוף, והנה כל זה הדברים אין היצר הרע מכיר בהם, ואינו יכול לקטרג על בני ישראל, כי אינו יודע את כוונת בני ישראל באכילתם מזל זה, ועל ידי זה זוכים להשפיע כל טוב סלה.

אכילת תפוח בדבש

נהגו להטביל תפוח בדבש בימי ראש השנה, ולומר יהי יצון שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה, וכמו שהביא **הרמ"א** (אורח חיים תפ"ג ס"א).

שמעתי **מהרה"ק השפע חיים ז"ע**, לרדק מהו שאומרים 'שנה טובה ומתוקה', ולכאורה היה די שיאמרו 'שנה טובה', כי שנה טובה בודאי מתוקה היא, ומה צריכים להגדש שנתהי השנה גם כן מתוקה.

רק ביאר רבה, כי יודעים ומאמינים אנו כי כל מעשה השם יתברך טובים הם, ואף כבואו וזה על האדם, הרי הוא צריך להאמין כי מעשה השם יתברך טובותם, אמנם או אז אין הדבר מתוק וערב לחיכו של האדם, כי סובל הוא מן הרעה, מה שאין כן כבוא אליו דבר טוב, אז מלבד מה שיועד הוא כי הדבר טוב הוא, הינו גם כן מרגיש במתיקות ועריבות הדבר, ולכן במקשים שנהיה הפנה 'טובה מהרה"ק', ישמלכו מה שדעי כי כל הבא עלינו הוא לטוב לנו, עוד זאת נרגיש במתיקות ועריבות הדברים.

ואכן קדושה רבה יש בתפוח והדבש שטובלים בימי ראש השנה, וכמו שהובא על הרה"ק **רבי יששכר בער מראדושיץ ז"ע** שידוע היה באותות ובנפלאות שהתחוללו אצלו, כי פעם אחת הגיע אליו יהודי שהיה לו כאב חזק בפצע שנעשה על ראשו, והרופאים אמרו לו כי הדבר מסוכן עד מאד, ואם לא יתרפא מחוליו עלול הוא לבוא עד שערי מות, אל שאל הצליחו הרופאים לרפואת אל הפצע שעל ראשו. על כן הגיע אל הרה"ק רבי יששכר בער מראדושיץ ז"ע, אשר הוציא מהארון משחה אחת, ומשח על ראשו במקום הפצע, וכיסה את הפצע עם מטלית, ואמר לו לחזור אליו לאחר מעת לעת, ואכן למחרת היום חזר היהודי אל הרה"ק רבי יששכר בער מראדושיץ ז"ע, והנה כשהורידו את המטלית ראו כיצד עלתה קרום על המכה, והחלה רפואת המכה.

באותה שעה היה אצלו הרה"ק **רבי נתן דוד משידלאווצא ז"ע**, אשר לנוכח המראה הגדול, ביקש מהרה"ק רבי יששכר בער מראדושיץ ז"ע שישגיג לו גם כן ממשחת שפירא זו, שיוכל להושיע גם כן את הנזקקים לרפואה. אמנם הרה"ק רבי יששכר בער מראדושיץ ז"ע אמר לו, כי אין זה כל משחה מיוחדת, אלא לקח את שיירי התפוח

באחד השבועות חלף על יד ביתו אחד מבני העיירה בשעת עריכת חיקון חצות, והתעורר עד מאד לנוכח בכיתויו הנוגות על חורבן בית המקדש, ועל כן ביקש רשות להצטרף אליו לאמירת תיקון חצות, ואכן בעל הבית הסכים לדבר, וכך התחיל היהודי השני לבוא בכל ליל שיש לביתו של המקדש, והיו שניהם מקוננים על חורבן בית המקדש. במשך הזמן הצטרף אליהם יהודי שלישי, ועם הזמן נוספו בכל שבוע אנשים נוספים, שהגיעו לקונן על חורבן בית המקדש בליל שיש אחר חצות הלילה.

כאשר הצטרפו כבר יהודים רבים באמירת תיקון חצות בביתו של האיש, הציע אחד המשתתפים כי מן הראוי להעתיק את אמירת תיקון החצות לבית המדרש, למען יהיה מקום לכל מבקש ה' לבוא ולקונן על חורבן בית המקדש, ואכן כך עשו, והחלו לקבוע את תיקון החצות בליל שיש בבית המדרש המרכזי.

כמוכן שהדבר היה לצנינים בעיני הרע, שלא יכול היה לראות כיצד מתאספים עשרות אנשים לקונן על חורבן בית המקדש, ומשכך חיפש כיצד יוכל לבטל את הדבר, ואכן באחד הימים עלה בדעת אחד המשתתפים, כי לאחר מעמד גדול ונכבד כל כך של תיקון חצות ברוב עם, מן הראוי הוא שתות לחיים, ואכן החל להביא בכל שבוע משקה, שיוכלו לאחל לחיים האחד לשני.

ברם, ישראל קדושים הם, והדבר המשיך להתגלגל, כשבאחד השבועות שלאחר מכן, הביא אחד האנשים העריגי ותופנים, ובהמשך הביא אדם אחר דגים, עד שחלה בדעת אחד המשתתפים כי יעולים להביא גם כן חלות לנטילת ידיים, וכך נעשה הדבר למנהג קבוע של ממש, שהיו מתאספים מאות האנשים לאמירת תיקון חצות, ולאחר מכן התיישבו לסעוד את לבבם בסעודה דשנה.

ברבות הימים, אירע לאחד מן המשתתפים מקרה, וראה כי לא יוכל להשתתף באמירת תיקון חצות, אך במחשבה שנייה הרר בדעתו, כי הגם אומנם שאינו יכול להשתתף באמירת תיקון חצות, מכל מקום יכול הוא לבוא להשתתף לאחר מכן בסעודת המצוה שלאחריה, ואכן כך עשה. משראה כי הדבר יכול להיות, נקבע בלבו למנהג קבוע אצלו, להגיע אחר חיקון חצות כדי להשתתף בסעודה רבנית זו. בעקבותיו היו אנשים נוספים שאימצו לעצמם מנהג זה, ולא השתתפו עוד באמירת תיקון חצות, אלא הגיעו להשתתף בסעודת המצוה שלאחר מכן. אט אט נוספו אנשים שנהגו עצמם מנהג זה, עד שהיהודי שהיה מקונן בביתו על חורבן הבית המקדש, נוכח לראות כי בסדר תיקון חצות אין איש מבלעדי, על כן החליט לחזור ולשוב לביתו לאמירת תיקון חצות בתחילה, אמנם כל בני העיר המשיכו להגיע לסעודת המצוה שלאחר תיקון חצות, עד שברבות השנים השתקע סיבת סעודה זו, וכבר נקבע המנהג לסעודת מצוה בליל שיש, ללא כל שייכות לתיקון החצות.

הדברים אמורים אף כלפי אכילת הסימנים, אשר כאמור יסודו בדברי הגמרא, וצדיקים ז"ע עשו עסק גדול במעבודת אכילת הסימנים, אמנם צריכים להיזהר שלא לעשות עסק מאכילת הסימנים בעלמא, אלא ליעד ולזכור כי מנהג קדוש הוא, ולידיע כי בכך מעוררים זכות על ידי התפילות והבקשות שמבקשים לפני השם יתברך.

ואפשר להוסיף בזה, מה שאמרו צדיקים ז"ע, כי מה שנהגו החסידים לישב יחד ולאחל לחיים זה לזה, יכולים לפעול על ידי כך ישועות גדולות, כי השטן רואה את החסידים וישיבים לאכול סעודה, הרי הוא מניח לזה, ואינו מדמה בנפשו כי באמצעות אכילה זו ימשיכו ישועות והשפעות גדולות, ולכן הברכות שמברכים זה את זה בברכת לחיים, פועל גדולות ונצורות.

כי שן לומר גם כן לעניין אכילת הסימנים, אשר השטן עומד ומבקש לקטרג על בני ישראל, ואינו מניח להם בתפילות הימים הנוראים להעלות תפילותיהם יפה, אמנם בראותו כי מתישבים לאכול סעודה, הרי הוא שש ושמח בדבר, ואינו מונע מהם את הדבר, וכך יכולים לפעול ישועות ולהשפיע גזירות טובות על ידי אכילת הסימנים.

וצריך כן אחד לדעת, כי באלו הסימנים נגזרים סודות עמוקים ונשגבים, שאם תיקנו חכמינו ז"ל לאכול מאכלים אלו, בודאי עניינם אלו בזהים הינם מינית אנוש וממית לחייתנו, און אף נשתדל כפי שן השתגנו להבין את עניין הסימנים ואכילתם.

אכילת חלות עגולות

הנה נבנו בני ישראל קדושים לאכול במועדי חג התשרי לאכול חלות עגולות, והגם שיש שנהגים לאכול גם כן בשאר המועדים, אמנם מקור המנהג באכילת חלות עגולות הוא בחודש תשרי.

הרה"ק המנחת אלעזר ז"ע (דברי תורה תניינא אות ז') הביא מעשה שהיה, אצל אחד מחסידיו **הרה"ק החידושי הרי"ם ז"ע** שמתחמת גזירות המלכות ברוסיה לעקור את היהדות, הוצרך להימלט על נפשו, ועל כן הגיע לגאליציה, שם שהה בימים הנוראים בצל הרה"ק **רבי אליעזר מדזיקוב ז"ע**.

כאשר חזר החסיד לגור וסיפר לרבו הרה"ק החידושי הרי"ם ז"ע כי היה בראש השנה אצל הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב ז"ע, בירר אצלו הרה"ק החידושי הרי"ם ז"ע על ימי ראש השנה בצילו של הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב ז"ע, וסיפר החסיד, כי בליל ראש השנה דיבר הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב ז"ע אודות אכילת

ב. אם כי צריכים לדעת כי כינה התורה בשבעים לשונות (סוטה לב), ועל כן יש יסוד לכל לשון ולשון בלשון הקודש. וכן מסופר על הרה"ק מהר"א מבעלזא ז"ע, כאשר היה בבאד האמבאר בגרמניה, שמע כיצד אומרים גויי המקום 'יא וואהל', כשהמכוון הוא 'אמת', ושאל הרה"ק מהר"א מבעלזא ז"ע את מקורו הרב החסיד רבי חיים טעם כ"ץ ז"ל, אמר וידוע הוא מאין מקור מילה זו 'יא וואהל'. משאל ידע להשיב, נענה הרה"ק מהר"א מבעלזא ז"ע ואמר, כי המקור הוא בדברי הכתוב (בראשית מב, כא) 'אבל אשמים אנחנו', ותרגם אונקלוס 'בקושטא', הרי 'שאל' הוא אמת, ומכאן הוא המקור ללשון 'יא של' 'יא וואהל' שכוונתו גם כן אמת, כי כל דברי אמונת העולם מקורם ורשומם דברי התורה. ואכן היה הרבה צדיקים ז"ע שקלחו בדברים משפת המדינה, ואומות העולם, וקידשו אותם, וכמו שהרה"ק רבי אייזיקל מאקליב ז"ע חזר את גינויו הקדושים בשפה ההונגרית, וקידש ככך את תיבות הגינון בקדושתו העליונה.

הארץ וכבשה', שהוא ברכה לאדם, והרי אתם קרויים אדם ואין אומות העולם קרויים אדם (במזמור ס"א), נמצא הוא ברכה לבני ישראל, וביום השבת נאמר (בראשית ב.י) 'ויברך אלקים את יום השביעי', שהוא ברכה על השבת, ועל כן יהודי האוכל דג שבשבת, הרי הוא זוכה לברכה משולשת, כי הצטרפו יחד שלוש הברכות, היהודי השבת והחוט המשולש לא מהרה ינתק, ולכן אוכלים דגים בשבת.

על כן נראה, כי בראש השנה שחל להיות בשבת הוא ביותר, כי בראש השנה מבקשים לעורר את זכות האבות, אשר קרויים גם כן 'החוט המשולש', כמבואר בספרים הקדושים (פרי צדיק פרשת וישלח אות א'), ולכן על ידי שאוכלים דגים בראש השנה ומעוררים זכות חוט המשולש, מעוררים בהם גם כן את זכות האבות, להמשיך על ענייני הישועות.

אכילת מייע"ר וציממ"ס

וזכרנו, בשנות ילדותי כאשר בלתי ניתן היה להשיג את כל הסימנים כולם, על כן נחמשים אחר סימנים אחרים שיכולו לאוכלם, ואז היו הרבה שאכלו מייע"ר (היום מבושלים, אשר גור באדיש הוא מייע"ר שהוא מלשון ריבוי, זיך מעין, ועל כן היו אומרים על הגזר 'היי רצון שירבו זכויותינו', וכבר הביא המגן אברהם (ס"ה תקפ"א) שיכולים להוסיף לאכול מאכלים שונים המרמזים על ענייני הסימנים לפי שמות כליהם.

בחצר הקודש בעלזא היו מביאים ציממ"ס, שהוא גזרים מבושלים בדבש, והיו אומרים עליו 'היי רצון שירבו זכויותינו'.

אם בעניין אכילת הגזרים, אפשר להוסיף מה ששמעתי מהרה"ק רבי יענקל'ע ממשטוראוסק ז"ע, מעשה שהיה אצל הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע, שפעם אחת הגיע לעריכת שולחנו בל"ג בעומר יהודי מארץ ישראל, שהיה מורגל בכל שנה לעלות לאתרא קדישא מירון ביום ההילולא, אלא שבאותה שנה מחמת טרדותיו הוצרך להיות בחוץ בל"ג בעומר, והייתה נפש עגומה עליו. הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע הבחין בכך שיהודי זה נפשו דוויה מחמת שאינו נמצא בארץ ישראל במירון, על כן שלח לו שריים ממאכל הציממ"ס, ואמר לו, דאס איז מייע"ר, כשהוא מבטא זיכה זו באופן הנומה לתיבת 'מירון', ובכך נכנס אצל היהודי שמחה עצומה, עד שהרגיש כי הוא נמצא במירון על ידי ציונו של רבי שמעון בר יוחאי, והחל מרקק ומשורר את הפייט 'בר יוחאי', בשמחה עצומה.

והנה הדברים ידועים, כי בשנים קדמוניות היו נוסעים על ראש השנה לציונו הקדוש של רבי שמעון בר יוחאי, לפי שאמר על עצמו (עירובין ס"ה) 'יכולני לפטור את העולם כולו מן הדין, ועל כן מה צריכים יותר מזה בכדי לצאת זכאים בדין, על כן היו מסתופפים על ימי ראש השנה בצילא דחנא קדישא רבי שמעון בר יוחאי'.

והנה אמר הרה"ק רבי ישראל מרוזין ז"ע, כי הזכרת שם הרה"ק רבי לוי יצחק מבראדיטשוב ז"ע, לא צריכה כל שרה אספה, הוא סגולה להמתקת הדינים. ואמר על כן בנו הרה"ק רבי אברהם יעקב האדמו"ר הוקו מסאדיגורא ז"ע, כי אף הזכרת שם העיר בארדיטשוב בלבד, כוחו יפה לעורר המתקת הדינים, וזאת על פי דברי הגמרא (יומא כ"ח) שהיו שואלים בבית המדרש אם האיר פני המזרח עד שבחברון, וזאת בכדי להזכיר זכות האבות הקרובים בחברון, הרי שבחזרת שם העיר בלבד, כבר מתעורר השפעת זכותם, אם כן הוא הדין בחזרת שם העיר בארדיטשוב.

ולענייני יש לומר, כי הוא הדין בהזכרת שם 'מירון', אשר כבר הדבר מעורר את כוחו של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי לפטור את העולם כולו מן הדין, ובפרט לפי מה שהביא הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע (עבודת ישראל פרשת וישלח בדי"ה ויאמר לו) לפשר את הכתוב (בראשית ל"ה) 'לשמך יעקב לא יקרא שמך עוד, רובך יעקב כי אם ישראל יהיה שמך', כי הצדיקים עליהם הושגה בענוה ופסולת רוח, אמנם כאשר רואים הם גזירה באה על ראשי קהל עדת ישורון, עליהם לצאת מענוות רוחם ולהתנהג בדרך שררה ותקיפות לבטל את הגזירה, וזהו 'שמך יעקב', השם יתברך אומר לצדיק, כי בעצם שמו יעקב, היינו לשון ענוה ושפלות, על ידי (משל כ"ד) 'יעקב נודד', אמנם יש זמן אשר 'לא יקרא שמך עוד יעקב', והוא בעת צרה ליעקב, אשר אז 'כי אם ישראל יהיה שמך', ישראל הוא לשון שררה ומשילות, שאז צדיק הולך להתנהג בדרך תקיפות לבטל את הגזירה מעל ישראל. והביא הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע, כי כן מבואר בזהר הקדוש (ח"ב ס"ט) שהיה רבי שמעון בר יוחאי יושב עם תלמידיו, וראה כיצד חשיכה גדולה נופלת על הארץ, ואמר בר יוחאי בעלמא, ובזה כבר היה די להביא לידי ביטול הגזירה. והוסיף, כי כן היה אצל הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק ז"ע, אשר ידוע גודל ענוות רוחו, אמנם בכל זאת כאשר היה גזירה על בני ישראל, היה צועק כלפי מעלה, 'מילעך איז אויף דער ועולל', ובזה היה די לפטור את הגזירה.

נמצא, כי אם מזכירים ביום הדין את 'מירון', הדבר מעורר את הזכות של רבי שמעון בר יוחאי, וכפי שהזכיר ואמר בר יוחאי בעלמא והיה די בזה להביא לביטול הגזירה מעל ישראל, כן הוא בכל שנה על ידי שמזכירים את שם 'מירון', מבטלים הרבה גזירות ודינים מעל בני ישראל, וזהו על ידי שאוכלים את המאכל 'מייע"ר', וכדברי הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע הנזכרים.

יעזור השם יתברך, כי על ידי שבני ישראל עורכים את יום ראש השנה כראוי, מקיימים את כל הסימנים ומבקשים את הבקשות הראויות לבקש בזה היום, שעיקר מכוון הבקשות האלו הוא על ידי ענייני רוחניות, שזה הוא תכלית כל הבקשות ביום ראש השנה, ולכן מבקשים שנוכח לשנה טובה ומתוקה, ושיחדש עלינו גזירות טובות, ויקרע רוע גזר דינו, וירבו זכויותינו, שכל מה הוא בקש על ענייני רוחניות.

השם יתברך ישיפע לכל אחד השפעות גדולות, שירבו זכויותינו, ונוכח לבני חיי מוזוני, לגדל דורות נאמנים לה' ולתורות מתוך פריסה הברכה ובריות גופא ונוראה מעליא, ונכח לשנה שנתה ומאמרי, לפי שאפשר לרמוז בשנה לשאלתנו שנת תשפ"ו - ת"א שנת פ"רייליך ז"ין וכן ת"מ"ד ש"טענדיג פ"רייליך ז"ין, יהיה שנה שמחה לכל בית ישראל, שנת גאוולה וישועה, אמן כן יהי רצון.

בדבש מראש השנה, טחן את התפוח הדק היטב, וזה הוא המשחה בה ריפא את החולה.

שיקיע רוע גזר דינו ויקרא לפניך זכויותינו

הנה על הקרא אומרים 'היי רצון שיקרע רוע גזר דינו ויקרא לפניך זכויותינו, ויש לבאר מה השייכות לחבר את שני הבקשות גם יחד, 'שיקרע רוע גזר דינו', יחד עם 'ויקרא לפניך זכויותינו'.

רק נראה בזה, על פי מה שכתב הט"ז (ס"ה תרכ"ב ס"ק ו') להעיר בנוסח אמרינו (סדר 'אבינו מלכנו') 'אבינו מלכנו קרע רוע גזר דינו', שיש לכוון אמירתו 'אבינו מלכנו, קרע, רוע גזר דינו', היינו לחבר את תיבת 'רוע' לתיבת 'גזר דינו', כי בודאי אין אנו מבקשים שיקרע השם יתברך את החלקים הטובים שיש בגזירות שנגזרו עלינו, בפרט אשר לפעמים אין אנו יכולים לבד להביא את חלק הטוב שבגזירות שנגזרו עלינו, ועל כן אין בקשתנו אלא על החלקים הרעים שיש בגזירות אלו, אותם יקרע השם יתברך, ולכן מדגשים 'קרע רוע גזר דינו', לקרוע רק את החלק הרע של הגזירה.

בזה יש לבאר גם כן אמרינו 'היי רצון שיקרע רוע גזר דינו', שהוא גם כן מכוון על עניין זה, לקרוע את החלק הרע שבגזר דין, ולהותיר את החלקים הטובים שבגזר דין, ועל זה מסמכים ואומרים 'ויקרא לפניך זכויותינו', שיתיר השם יתברך את החלקים הטובים שנגזרו עלינו, שהם רוע זכויותינו אשר יעלו ויבואו לפניו.

שירבו זכויותינו

על הרובא מבקשים 'היי רצון שירבו זכויותינו, ולכאורה כיצד שייך לבקש שיתרבו זכויותינו, הלא אין הדבר תלוי אלא בנו, אם נרבה את מעשינו הטובים ירבו זכויותינו, ואם נמעיט בעשיית המעשים הטובים, ימעטו זכויותינו, ומה בקשה שייך על זה.

הובא (מהרי"ד לראש השנה בדי"ה איתא בשו"ע) בשם הרה"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ע לבאר בזה, כי בקשתנו היא על המצוות והמעשים טובים שנעדיים אנו לעשות, ומבקשים אנו לפני השם יתברך שייכנס גם כן זכויות אלו לזכותנו כבר עתה, וזה על פי דברי הזהר הקדוש (ח"ב קכ"א) שהקדוש ברוך הוא מצרף את המצוות שיעשו בני ישראל לאחר מכן, ומזכה אותם על ידי זה.

והוסיף לבאר בזה יותר, כי מאחר וכלל הוא בדינו (אבות פ"ד מ"ב) מצווה גוררת מצווה, נמצא כי המצוות והמעשים טובים העתידים להיעשות על דינו, שורשם במצוות ובמעשים טובים שכבר עשינו, שהם הגורמים ומביאים אותנו לעשות עוד ועוד מצוות ומעשים טובים, וממילא שייך להחשיב כבר את המצוות והמעשים טובים עובדינו, לזכותינו ביום הדין.

הרה"ק הבאמ"ר חיים ז"ע (סידורו של שבת חלק א' שורש ד' ענף ב') מאריך בעניין זה, כי בעוד שאצל בני ישראל השם יתברך דן אותם על שם העתיד, ועל פי מעשיהם אשר יטייבו לעשות ברבות הימים, הרי שאצל אומות העולם אין השם יתברך דן אותם אלא על פי מעשיהם בזה העת והעונה, ואין מסמך להם על כך שייטיבו דרכיהם, ומי שאינו ראוי לשכר פעולותיו אינו מקבל שכר, לעומת האיש היהודי שהשם יתברך משלם לו שכרו על חשבון העתיד להיות, שייטיב את מעשיו וישרר את הליכותיו, וכן הריחב בזה הרה"ק הבני יששכר ז"ע (מאמרי חודשי ססלו סבת מאמור ב' אות כ"ח) לפי דרכו.

שיתמו שונאינו וישיתלקו איבינו

על התמר אומרים 'היי רצון שיתמו שונאינו', ואילו על הסלקא אומרים 'היי רצון שישתלקו איבינו', ויש להתבונן מדוע אומרים בכפילות הלשון, שאחר שבקשנו כבר שיתמו שונאינו, מה יש עוד לבקש שישתלקו איבינו, הרי כלו ותמו כבר שונאינו.

רק אפשר לומר, כי הכוונה על שני מיני שונאים, יש את שונאי ישראל המהפחשים ומבקשים להרע לבני ישראל, אכן לעומת זאת ישנם את המקטרגים שהם גם כן שונאים אותנו, ובפרט ביום ראש השנה בו חרים המקטרגים ומחפשים כיצד יוכלו לקטרג על בני ישראל, ועל כן מכוונים גם כן בשם איבינו.

לכן אומרים בתחילה 'היי רצון שיתמו שונאינו', כשהכוונה על שונאי ישראל המבקשים להרע אותם, ואילו מה שאומרים 'היי רצון שישתלקו איבינו', הכוונה לסלק את המקטרגים מעל ראשי עדת בית ישראל, שלא יוכלו לקטרג ולהשטין על בני ישראל.

אכילת דגים בראש השנה

המגן אברהם (ס"ה תקפ"א) הביא, שאוכלים דגים בראש השנה, ואומרים עליו 'היי רצון שפנה ונרבה כדגים', וכן נוהגים שלומי אמוני בית ישראל.

הרה"ק האמרי נועם מדיוקוב ז"ע (לראש השנה אות י"ב) כתב לרמז בזה, כי לשון הכתוב 'וידג' לר"ב בקר"ב האר"ץ, הוא בגימטריא רא"ש השנ"ה, להורות על אכילת דגים בראש השנה. ויש להוסיף עוד רמז ששמעתי, כי וידג' נטריקון ווייל' יודן ד'ארפן ג'העאלפן ויערן, שיושעו כל ישראל בכל מיני הישועות.

והנה למעשה נוהגים לאכול דגים בכל שבת ושבת, ובאמת הובא בפוסקים (רוח חיים א"ר ס"ה תקפ"ג ס"ק ה') כי בפרט יש להיזהר לאכול הדגים בראש השנה שחל להיות בשבת.

ואפשר לומר בזה, כי הנה כתב הבני יששכר (מאמרי השבתות מאמר א' אות י"א) טעם ואוכלים דגים בשבת, כי הנה מצאנו בסדר בריאת העולם שנאמר בשלושה ימים הראשונים, הברכה, ביום החמישי נאמר (בראשית א' כב) 'ויברך אתם אלקים לאמר פרו ורבו ומלאו את המים בימים', שהוא ברכה על הדגים, ביום השישי נאמר (בראשית א' כו) 'ויברך אלקים את האדם וגו' ויברך אתם אלקים ויאמר להם אלקים פרו ורבו ומלאו את

הרה"ק רבי אריה לייב די שפאלע זיידע זי"ע

ו' תשרי תקע"ב

תשובה של אמת

שמעתי מאיש נאמן, ששמע מהגה"צ רבי בנימין ראבינאוויטש זצ"ל חבר ביד"ץ העדה החרדית, שאצל הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע היה עבודת עבודה בכל ליל שבת קודש אחר תפילת ערבית, שהיה רוקד וקידו קודש עילאין לכבוד השבת, והיה זה מעמד נורא הוד.

באחד השבתות, בעת תפילת מנחה או קבלת שבת, אירע מקרה אצל הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע, כאשר בשגנה נכבה על ידו אחד הנרות שעמדו בסמיכות אליו בבית המדרש. בתחילה, המשיך הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע בסדר עבודות כבאשונה, כשהוא ממשיך להתפלל את תפילתו מתוך חיות והתלהבות גדולה, אמנם עם סיום תפילתו, כאשר הגיעה השעה בה היה הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע עורך את ריקודיו הקדושים, השמטי הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע את עצמו על כסאו, כשפניו הקדושות חווירו עד מאד, און ער האט זיך געווארפן פאר פחד, לנוכח פחדו וחרדתו על שאירע לו דבר חטא ואון זה, לכבות את הנר בעיצומו של שבת קודש.

תלמידיו הקרובים, שנוכחו לראות בצערו העמוק של הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע, החלו להרגיעו בדברים שונים וכחוננות שונות, כשרובם ככולם ביקשו לומר לו, כי הדבר עוד אירע בעוד היום הגדול, בטרם שקיעת החמה, וממילא לא היה בדבר אף סוך של איסור, ואין לו להצטער על הדבר, אך למרות דבריהם לא קיבל הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע את הדבר, והמשיך לישב על כסאו בצערו כי רב על חילול השבת שנעשה בו.

באותה שבת הגיע הרה"ק רבי רפאל מבערשאד זי"ע תלמידו של הרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע לשבות בצל הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע, אשר ידוע היה הרה"ק רבי רפאל מבערשאד זי"ע בבית האמת הנדירה שהייתה אצלו, שכעוד כל הללא דעלמא לא היה משנה מוצא מפיו מן האמת, ועל כן אמר הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע, כי אם הרה"ק רבי רפאל מבערשאד זי"ע יאמר לו את הדבר, כי אכן אירע המקרה בעוד היום גדול וקודם כניסת השבת, אז תנוח דעתו בכך.

כמובן שהנוכחים מיהרו לקרוא את הרה"ק רבי רפאל מבערשאד זי"ע, בעודם אומרים לו כי למען שלימות בריאותו של הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע, יראה לשנות נא מן האמת, ולומר כי הדבר אירע בערב שבת, ולא בעצם יום השבת.

אמנם כאשר הגיע הרה"ק רבי רפאל מבערשאד זי"ע אל הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע, שאל אותו הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע, כי הנה כל הנוכחים אומרים שכיבוי הנר היה קודם שקיעת החמה, על כן רוצה הוא לשמוע ממנו מתי אירע הדבר. השיב הרה"ק רבי רפאל מבערשאד זי"ע ואמר, כי לא כן הוא, אלא כיבוי הנר אירע לאחר שקיעת החמה, אלא שמבואר בספרי הקדמונים (תולדות יעקב יוסף פרשת מצורע ב"ה ועוד י"ל ביאור), כי פעמים מביא השם יתברך דבר חטא בשוגג אל הצדיק, וזאת בכדי שהצדיק בעת עשיית תשובתו בשלימות הנרצה, יעורר את כל החוטאים השקועים בהבלי חטאיהם לשוב בתשובה שלימה, ועל כן מאת ה' הייתה זאת שיבוא דבר כיבוי הנר על ידי הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע, בכדי לעורר על ידי זה אנשים רבים לשוב בתשובה שלימה.

פעם אחת ספרתי את דבר המעשה בפני מחותני האדמו"ר מוידנשויב בארא מארק שליט"א, והוסיף לי, כי שמע אחר לאחר הדברים מצאו מסילות ללב הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע, חתן קם לקרוא את ריקודיו הקדושים כבכל ליל שבת קודש, ופנה ואמר לכל הנוכחים, כי הנה זה יראו מה יכלו לגרום לו, שאם היה שומע לקול דבריהם ומקבל כי הדבר אירע קודם שקיעת החמה, כי אז היה מסתלק מן העולם בלא שישבו בתשובה על דבר חטא זה, אמנם עתה הרה"ק רבי רפאל מבערשאד זי"ע הרגיעו בדברי אמת, כי אכן דבר חטא הוא, אלא שצריכים לשוב בתשובה שלימה על זה, ואף אפשר שאחרים יתעוררו על ידי זה גם כן לתשובה שלימה, ולא ימות הוא עצמו מן העולם בלא תשובה.

מדברי תורה

הובא (זכרון לראשונים, מרום הרי"ם אות פ"ה) בשם הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע לפרש את דברי הפייט (פיוט 'כל מקדש' ליל שבת קודש) 'עוור לשוונתים בשבעי בחריש ובקציר עולמים', וביאר בזה, כי הכוונה היא 'עוור לשוונתים בשבעי בחריש', שיעזור השם יתברך לאלו השונות ביום השבת ומחרישים מלדבר בו, 'ובקציר' וכן יעזור השם יתברך לאלו המקצרים דיבורם, 'עולמים' בכל ששת ימות השבוע, כי צריך האדם בכל ימי המעשה לקצר את דבריו ושלא להאריך בשיחה, וביום השבת יש לו להיזהר עוד יותר שלא לדבר כלל, אלא לשנות מדבוריו חול במשך כל יום השבת.

זי"ע ועכ"א

א. טופר על הרה"ק רבי ברוך ממעוז זי"ע שאמר, כי כאשר הוא רואה קאזאק הרי הוא מפחד ממנו עד מאד. ובאם עוד יש בידי של הקאזאק חרב או חנית, או אז הרי הוא מפחד ממנו הרבה מאד, עד שהוא רץ להטמין את עצמו בחריז חררים מחמת גודל הפחד שמתעורר אצלו. אמנם בכל זאת, הפחד הזה אינו מתקרב כלל אל הפחד שיש לו מספק ספיקא של איסור דרבנן.

שלא לדחוק לישועה אצל הצדיקים

סיפר הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע דבר פלא, כי אחד מחסידיו הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע, לא נפקד בזרע של קיימא במשך שנים ארוכות, ומפעם לפעם היה נכנס לרבו הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע לבקש ולתפלה בו שיברכהו בבנים, אמנם בכל פעם ופעם היה הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע דוחהו בדברים, ולא היה מברכו בברכת הבנים. פעם אחת הדגיש החסיד את הסאה, והפציר ברבו הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע בהפצרות מרובות עד מאד, כשמניו וגמור היה אצלו שלא להניח לו עד שיביטח לו באומר ובדברים כי יפקד בזה של קיימא, וכך הלך והגביר את הפצרותיו, עד שלנוכח התעקשותו, אמר לו הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע, כי הוא נשבע לו, שלא יהיו לו בנים לעולם.

כיון ששמע החסיד את השבועה מפי רבו הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע, נפל לבבו בקרבו, וכבר חשב כי אפסה תקוותו לבנים. אלא שהגיע לאוזניו שמעו של הרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע, ונכרכו אודותיו סיפורי אות ומופת, על כן החליט ליסע אל הרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע, ואולי האי וכלי האי יעלה בידו לפעול אצלו ישועה.

אותו חסיד יהודי אמיד הוא, בעל בעמיו ומופלג בעשירותו, וכיון ששמע כי הרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע שרוי בדחקות גדולה, והעניות שוורת בביתו תמיד, ומאחר והיה זה בפרוס ימי חג הפסח, החליט החסיד לקנות כל צרכי פסח בהרחבה גדולה, וכיכיל להביא עמו את כל צרכי הפסח בעבור עצמו, אלא שיתאכסן בביתו של הרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע, ובוה יוכל להיות להרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע שפע רב על ימי חג הפסח, וקיווה שבכך יוכל לפעול אצלו בניקל ישועה לבנים.

כפי שאמר כך עשה, והחסידי נסע אל הרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע כשהוא לוחץ עמו צרכי פסח בהרחבה גדולה, וכך יכלו לערוך את שולחן הסדר של הרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע בפאר והדר, דבר שהיה הרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע מורגל אליו, ועל כן בהתקדש ליל החג, כאשר נכנס הרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע להסב על שולחן ליל הסדר, ונוכח לראות ברוב הפאר וההדר שהתאפשר אודות נדיבות לבנו של החסיד, על כן שאל את החסיד, מה יוכל להכיר לו טובה על הדבר.

לשמע הדבר, החל החסיד לכתוב בכייה גדולה, וסיפר לו את שקרהו אצל רבו הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע, כיצד לאחר ריבוי ההפצרות נשבע לו רבו שלא יהיה לו בנים. תכף הגיב הרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע ואמר, אזוי, אם כן אני נשבע לך, כי עוד בשנה זו תזכה להיפטר בבן זכר.

המשיך הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע לספר, כי באותה שעה התעורר רעש גדול בשמי השמים, שכן היה בדבר שבועת צדיק מן שבועת צדיק, כשהרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע נשבע שיזכה האיש להיפקד בבנים עוד בזה השנה, ואילו הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע נשבע שלא יהיה לו בנים, והיו צריכים לעשות כדל לדחות שבועה אחת מפני חברתו, וכמובן שמאחר ומדובר היה בקדושים מופלגים אלו, עורר הדבר רעש גדול בכל פמליא של מעלה.

כיון שהביאו את הנידון לפני בית דין של מעלה, הכריעו ואמרו, כי צריכים לבדוק מי מבין שני הצדיקים לא נשבע מעודו, אפילו על דבר אמת, או אז יקבלו את שבועתו. ואכן בדקו ומצאו, כי הרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע לא נשבע מעודו אפילו על דבר אמת, ואילו הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע נשבע על דבר אמת.

ומעשה שהיה כך היה, כאשר פעם אחת עורר הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע רחמים רבים על החשד הנאול, והזכיר את מאמרם ז"ל (סנהדרין דף טז) אין בין דוד בא אל בלדור שכולו זכאי או בלדור שכולו חייב, ונשבע הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע, שמתדי יהיו משומדים ואפיקורסים שלא יעשו תשובה, כשבכך ביקש הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע לעורר לפני השם יתברך, שלא יוכל להיות לעולם מציאות של דור שכולו זכאי, ועל כן לא ימתן עד שיהיה דור שכזה, אלא יגאל את בני ישראל כבר עתה, בהיותם דור שכולו חייב.

על כל פנים, משנוכחו לראות כי הרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע לא נשבע מעודו אפילו על דבר אמת, ואילו הרה"ק די שפאלע זיידע זי"ע נשבע כבר, על כן קיבלו את שבועתו של הרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע, ולתקופת השנה נולד לאותו האיש בן זכר, כשבועת הרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע.

סיים הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע ואמר, כי בכל זאת מכאן יש ללמוד כי לא טוב הדבר, ואין לו לאדם לדחוק את השעה, להפציר בצדיק שוב ושוב לפעול עבורו ישועה, כי סופו של אותו בן זכר היה, כי יצא לחרבות רעה, וממנו נולד המסור הנודע שהלשיק על בית הדפוס בסלאוויטא של בני הרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע, ועל ידו נסב הדבר שישבו בניו של הרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע בבית האסורים מן ממושו, ועינו אותם בעינויים קשים ומרמים, על כן מזה עלינו ללמוד, שאין לדחוק את הקץ.

מזקחת חיים

ענינים בפרשת השבוע מתוך שיעורו השבועי של
מורינו הגאון הגדול רבי חיים אלעזר ווייס שליט"א
נאב"ד ביתר עילית

ראש השנה
תשפ"ז

שומע כעונה ועניית אמן הוי על הנוסח או על התוכן והמסתעף בשמיעת תקיעת שופר.

ובשורת אבני נזר או"ח סי' מ' העיר ע"ז וז"ל ובעיקר מה שחידש ר' עקיבא איגר שאם יצא כבר אינו מוציא בלא עניית אמן. קשה לי משופר דלא שייכא ב' עניית אמן על התקיעות. ומפורש בתוס' ראש השנה (דף כ"ח ע"ב) דביבור המתחיל ומנא תימרא דאף על פי שיצא מוציא. שהקשו אהא דתוקעין כשהן יושבין ואחר כך כשהן עומדין. והא עבר משום בל תוסיף. ואפילו למאן דאמר אינו עובר אלא בזמנו. הכא נמי כיון דאי מתרמי ציביא אחרינא הדר תקע להו זמני' היא. הנה דאף שיצא מוציא אחרים אף דלא שייך בתקיעות עניית אמן

ובקהלות יעקב בברכות ס"ו כו הביא מחכם אחד שהעיר דאולי גם במקרא מגילה לא שייך שיועיל עניית אמן כיון דבעינן קריאה ככתבה וכלשונה ועניית אמן בלא שומע כעונה אינו אלא כמסכים ומאשר דברי הקורא אבל לא שהוא קורא ע"ש.

והיינו דהעיר דבקריאת מגילה לא שייך כלל עניית אמן כיון דאמן הוי רק על התוכן ולא על הנוסח ובמגילה שיש דין קריאה ככתבה וכלשונה ולא סגי קריאה של אמן וא"כ בודאי לא מהני והא מפורש בשו"ע דבקריאת מגילה אמרינן אע"פ שיצא מוציא.

אולם לענ"ד להוכיח דאמן הוי כקורא כל הנוסח ויצא אף במגילה, דהא גם בהלל יש דין קריאת הנוסח ויש דינים בקריאה שיהא כסדרן וכדומה ומ"מ מצאנו במסכת סוכה דף לח עמוד ב' הלאה גבירתא איכא למשמע ממנהגא דהלילא; הוא אומר (תהלים קי) הללו עבדי ה' והן אומרי' הללויה מכאן שאם היה גדול מקרא אותו עונה אחריו הללויה וכו' הוא אומר אנא ה' הושיעה נא והן אומרים אנא ה' הושיעה נא מכאן שאם קטן מקרא אותו עונין אחריו מה שהוא אומר הוא אומר ברוך הבא והן אומרים בשם ה' מכאן לשומע כעונה וכו'.

ומפורש שם שגם בהלל אפשר לצאת ע"י אמירת הללויה על כל מה שאומר הקורא, דהא מבואר שם בהוא אומר ברוך הבא והן אומרים בשם ה' מכאן לשומע כעונה, הרי דכשעונה הללויה לא הוי מדין שומע כעונה, כיון שענה הללויה דהיינו שהללויה הוי כמו אמן, הרי דאמן מהני אף היכא שיש דין קריאה.

ומתבאר מהגמרא דאמן לאו דוקא אלא דכל שמאשר דברי הקורא הוי כעניית אמן. (אולם להפריך בס' תנב לפי גיסת הרמב"ם אין ראיה לדין זה)

והרה"ג ר' זלמן הגר שליט"א אמר דבזה יש ללמד זכות לאלו שעונין ברוך הוא וברוך שמו כשיצאים ברכה מחבריהם והפוסקים העירו בזה, דלהל"ל י"ל דגם הברוך הוא וברוך שמו הוי כמאשר דברי תבירו ע"כ. וא"כ אה"נ דגם במגילה מהני אמן ואישור וקיום דברי הקורא. וי"ל דהפוסקים שהציבור אומר בשעת קריאת המגילה הוי כעניית אמן.

וביותר י"ל דברכת אשר הגיא בסוף הוי כמאשר מה ששמע והוי כמו הללויה שבהלל ולכן יצא אף שכבר יצא המשמיע דהוי כמו שעונה אמן. או דכשעונה אמן על ברכת אשר הגיא יכוון גם שהאמן הוא על קריאת כל המגילה.

ובשורת אבני נזר הנ"ל האריך לתרץ דברי הרעק"א שיש חילוק בין תקיעת שופר לברכת הגומל ושאר הברכות. והוא ע"פ מה שחידש דכיון

במסכת ברכות דף נד עמוד ב' רב יהודה חלש ואתפח, על לגביה רב חנא בגדתא ורבנן, אמרי ליה בריך רחמנא דיהבך ניהלן ולא יהבך לעפרא. אמר להו פטרתון יתי מלאודיי. והא אמר אביי בעי אודויי באפי עשרה דהוו בי עשרה. והא איהו לא קא מודה לא צריך, דעני בתרייהו אמן. ומבואר דכשיצא חיוב הודאה מפי אחר צריך לענות אמן.

ובטור אורח חיים סימן ריט כתב בשם הרא"ש וז"ל ופי' א"א ז"ל אע"ג דשומע יוצא בשמיעה בלא עניית אמן היינו דוקא כשהמברך חייב ג"כ בברכה אז יוצא השומע בלא עניית אמן אבל הכא כיון שהם לא היו חייבין בברכה זו לכך הוצרך הוא לענות אמן ולא חשיב ברכה לבטלה כיון שהם לא נתחייבו בה שהם נתנו שבח והודאה למקום כדרך בני אדם שמשבחים למקום על הטובה שמזמין להם לפי זה אם בריך אחד הגומל לעצמו ושמע אחר וכיון לצאת יצא בלא עניית אמן ע"כ.

והיינו דהרא"ש ביאר דהא דמבואר בגמרא דבעינן שהשומע יענה אמן היינו משום שהמשמיע לא היה מחויב בברכה זו ואף שלא נתחייבו לא חשיב ברכה לבטלה כיון שהם נתנו שבח והודאה למקום כדרך בני אדם שמשבחים למקום על הטובה שמזמין להם, אלא דכיון שלא נתחייבו לכן צריך השומע לענות אמן.

אולם בהגהות רעק"א באו"ח סי' ריט ביאר, דהא דמבואר בגמרא דרק כשענה אמן מהני, היינו משום דבעובדא דגמרא מיירי דהמשמיע אמר בריך רחמנא דיהבך ניהלן ולא יהבך לעפרא, והשומע צריך לומר נוסח אחר דהיינו שגמלני כל טוב, ולכן בעינן שיענה אמן דאז הוי כמו שהוא ג"כ משבח ויצא בה.

ומבואר דשיטת הרעק"א דשומע כעונה הוי כמו שמוציא בפיו אותן התיבות שאמר המשמיע, ולכן כיון שהמשמיע אמר בריך רחמנא דיהבך ניהלן ולא יהבך לעפרא, והשומע צריך לומר שגמלני כל טוב לכן אינו יוצא בה, משא"כ בענה אמן יצא, ומשום דאמן הוי כמאמת הדברים ומודה על מה שאמר המשמיע על הענין ועל התוכן, ולא כמו שאומר אותן התיבות שאמר המשמיע אלא אמן על תוכן הדברים.

ואילו הרא"ש דס"ל בהא דברכות דלכן בעינן עניית אמן כיון שהמשמיע לא הוי בר חיובא, ומבואר, דבאופן שהמשמיע היה בר חיובא יכול להוציא את השומע, אף שהמשמיע אמר בריך רחמנא דיהבך ניהלן ולא יהבך לעפרא, ואילו השומע צ"ל שגמלני, מ"מ יצא השומע, והיינו משום דדעת הרא"ש דגם שומע כעונה לא הוי על אותן התיבות שאמר המשמיע, אלא על התוכן ולכן יצא השומע מדיון שומע כעונה.

בדברי הרעק"א דבהא דאע"פ שיצא מוציא הוי רק כשענה אמן, והאם מהני עניית אמן בהלל ומגילה ובדומה.

ובעיקר דברי הרא"ש דמשום דאינם מחויבים אינו יצא בלא עניית אמן. הקשה הגאון ר' עקיבא איגר ז"ל הא כל הברכות אף על פי שיצא מוציא. ומכאן יצא לדון בדבר החדש. דאם יצא אינו מוציא בלא עניית אמן.

הרא"ש בברכות דף נד, ובטור כתב דשם לא היו ברכה לבטלה אף דלא היו בר חיובא שהם נתנו שבח והודאה למקום כדרך בני אדם שמשבחים למקום על הטובה שמזמין להם, וא"כ מבואר בדברי הרעק"א דאין חשש ברכה לבטלה על המשמיע בעינין שהשומע יענה אמן.

בקשיית הקבא דקשייתא בר"ה שחל בשבת למה לא נתקע בבין השמשות.

בקבא דקשייתא סק' צט, העיר להרעק"א דאף שחז"ל גזרו שלא לתקוע בשבת לא עקרו המצוה ובעבר ותקע קיים המצוה, א"כ יקשה דאם גם באפוקי יומא לא גזרו בבין השמשות, אמאי לא נתקע בכל ר"ה שחל בשבת בבין השמשות של מוצאי שבת ע"ש.

ועיין במרחקת חיים ירח האיתנים ס' א' מה שכתבתי בזה דהגזירה דשמוא יעבידו היא אולי יעבידו קודם זמן המצוה, וא"כ יש חשש אולי יעבידו קודם בין השמשות, ובה לא אמרין לא גזרו שבות בבין השמשות, דרך באופן שהחשש אולי יעבור על האיסור בבין השמשות אמרין דבבין השמשות לא גזרו, אבל היכא דהגזירה היא אולי יעשה קודם בין השמשות לא אמרין כן, וע"ש דחל' בב' תירוץ התוס' במגילה דף ד' ע"ב.

ועיין בחלקת יואב שדן מצד ממ"נ, דהיינו דממ"נ דכל הצד שלא גזרו שבות בבין השמשות היינו דמספק יש לתלות דהוי לילה, אבל כאן אין לומר דההיתר יהא משום שיש לתלות שהוא לילה דהא כל הצד לתקוע היה אם הוי יום ע"ש.

ובזה מצאנו פלוגתא החכם צבי והקרבן נתנאל לגבי טבילה בע"ש בין השמשות, דהקרבן נתנאל בפרק ב' דשבת סק' ק' העיר כן על החכם צבי, ודעת החכם צבי נראה דאף בתרתי דסתיי אמרין לא גזרו שבות בבין השמשות.

והגאון ר' אברהם גנחובסקי זצוק"ל העיר על הקבא דקשייתא דהא כאן ממ"נ אסור דאם הוי יום אסור לתקוע ואם הוי לילה ג"כ אסור, דהא ליל שני הוי יו"ט ואסור לתקוע ביו"ט שופר שלא לצורך, וא"כ כאן לא שייך לא גזרו שבות בבין השמשות כיון דאם הוי לילה אסור לתקוע.

ונראה ע"פ השאגת אריה ס' קג דמותר לתקוע בר"ה בשופר אף שלא לצורך משום הואיל וכהא דביצה דף ק"ע ע"ב דהואיל וקודם טיבול שרי לאחר טיבול נמי שרי, וע"ש שהקשה למה לא נימא שיהא מותר לתקוע בכל יו"ט משום הואיל ואישרי בר"ה ע"ש.

וא"כ לדבריו י"ל דאם בין השמשות הוי לילה מותר לתקוע דמותר לתקוע ביו"ט של ר"ה בשופר אף שלא לצורך ומותר אף בליל ר"ה.

ובמכתבי לש"ב הרה"ג ר' יצחק מאיר וויס כתבתי עוד בזה.

והיינו דאם ר"ה הוי שני קדושות י"ל דלא הוי ממ"נ, כיון דאחד מהמים הם חול ולכן לא שייך להקשות שיהא אסור ממ"נ כיון דאחד בודאי חול, וא"כ אם הוא לילה י"ל דאין איסור דאם הוא לילה י"ל דמותר ד"ל דהלילה הוא חול אם הוא שתי קדושות.

אולם י"ל דאף דאפשר דהוא לילה מ"מ להצד שאנו גזין שהוא לילה א"כ בעומד בלילה הוא בודאי יו"ט דכן צריך לנהוג ואכתי שייך להקשות ממ"נ.

אולם אכתי י"ל דאף דכשעומד במציאות בליל ב' לא הוי כספסוף וצריך לנהוג דהוי ודאי יו"ט, מ"מ בעומד בין השמשות ואנו גזין דאולי הוי לילה י"ל דלא שייך ע"ז ממ"נ, דע"ז יש לדון דהלילה הוי חול ולא שייך ממ"נ, וזה אי נימא כהבנת החכ"צ שהבאתי לעיל דכל ההיתר בבין השמשות לא הוי משום תליה אלא דלא גזרו בין השמשות והוי היתר גמור ולכן לא גזרו אף באופן שהוא תרתי דסתיי, וא"כ בבין השמשות י"ל דאם ר"ה הוי שני קדושות י"ל דליל השני חול ואין כאן ממ"נ.

וברור דכל הקושיא של הגאון הנ"ל היינו רק אי נימא שיש איסור מלאכה בעצם בתקיעת שופר ביו"ט אבל לתי' אחד בתוס' בחולין דף פד דכל האיסור הוי משום שמוא יעבידו ועיין בזה בט"ז בהלכות תקיעת שופר א"כ בליל יו"ט ליכא איסור תקיעה.

דעיקר המצוה הוא השמיעה, הא דבעינן שישמע מבר חיובא, היינו משום דמ"מ בעינן שיפעל התקיעה במעשה. והיינו שיתקע כדי שישמע או שיתקע שלוחו. אבל אם אחר תוקע כדי שישמע. הרי הקול נכנס ממילא באזניו ושמיעה איננה מעשה. כמ"ש הרא"ש נדרים (דף ע"ב ע"ב) דשמיעה הוי מידי דממילא. ואינו יוצא בקול זה שבא ממילא לאזניו כמו שאינו יוצא בספר תורה שהניחו לו אבותיו. ועל כן אם מי שאינו בר חיוב תוקע דאינו יכול לעשות שליח. כמו שאין העבד נעשה שליח לקבל גט אשה מיד בעלה. אינו יכול לצאת בשמיעה. כיון דשמיעה אינה מעשה. ובקרא כתיב תקעו.

ולפי זה אף על פי שיצא מוציא אפילו בלא טעמא דערבות. דשייך במצוה ויכול ליעשות שליח. ולא חשיב מצוה שבגופו. שהרי המצוה השמיעה. ה'י ממי שמחויב או אינו מחויב והוא שומע בעצמו. רק שצריך שיפעול השמיעה במעשה ושפיר מהני על זה שליחות. מה שאין כן בברכות דלא שייך שליחות על מעשה הברכה דהוה מצוה שבגוף, ותדע שאם אינו שומע אינו יוצא [אפילו למאן דאמר לא השמיע לאזניו יצא] ולא שייך בזה שליחות. רק משום שומע כעונה אתנין עלה. ואם העונה בעצמו אינו מחויב ולא הוה ברכת חיוב אינו יוצא בזה. וצריך לטעמא דערבות. ובהא אינו יוצא בלא אמן ע"ש.

דא' ליסוד האבני נזר מהא דמוציא אשה בתקיעת שופר כשהתוקע כבר יצא, ומבאר דין זה באופן אחר.

ונראה להביא ראי' לדברי האבני נזר דבתקיעת שופר לא בעינן לערבות אלא דהתוקע הוי שליח, מהא דמבואר בשולחן ערוך אורח חיים סימן תקפט סעיף ו' אע"פ שנשים פטורות, יכולות לתקוע וכן אחר שיצא כבר, יכול לתקוע להוציא ואכל אין מברכות ולא יברכו להן.

הנה והמנהג שהנשים מברכות על מצות עשה שהזמן גרמא על כן גם כאן תברכנה לעצמן, אבל אחרים לא יברכו להן אם כבר יצאו ואין תוקעין רק לנשים, אבל אם תוקעין לאיש המחוייב, מברכין לו אע"פ שכבר יצאו, כמו שנתבאר סימן תקפ"ה סעיף ב' בהגהה א' (ד"ס).

וצ"ע דמאי שנא הברכה מעצם התקיעה, דלמה לגבי הברכה אמרין דאם כבר יצא לא יברך להם, ואילו התקיעה מבואר שיכול לתקוע להם אף שכבר יצא, דהא כיון שכבר יצא הא דיכול להוציא אף שכבר יצא הוי מטעם ערבות, וא"כ בנשים אף אי נימא דיש ערבות לנשים הא הנשים אינן מצוות על תקיעת שופר, וע"ז הא ליכא ערבות דכמו שאינו יכול לברך הברכה לנשים משום ערבות, והיינו משום דלא שייך ערבות בזה כיון שאינן מצוות בתקיעת שופר, וא"כ איך מוציאן כשכבר יצא בעצם התקיעות, ומוכח דכדרי האבני נזר דבתקיעת שופר לא בעינן לערבות, אלא דהתוקע הוי שליח של השומע, ולכן יכול להוציא הנשים שדלחן יכול להיות אף לנשים.

אולם יש לבאר דברי השו"ע לפי דברי העמק שאלה דכל מצוה שלא כתבה התורה שיעור למעלה כמו כזית כזית מצה דאף שאינו חייב לאכול רק כזית אבל כל כזית וכזית שאוכל יש לו מצוה והוי מצוה קיומית ולפ"ז גם בשופר כל כמה שתוקע עוד בשופר מקיים מצוה וכיון שמה שהוא תוקע עוד הוא מקיים מצוה לכן יכול להוציא אשתו בתקיעה מדיון שומע כעונה

ובעיקר הערת האבני נזר מתקיעת שופר, היה אפשר ליישב דהא דבעינן אמן היינו כדי שברכת המשמיע לא יהא לבטלה, ומשום דהרעק"א ס"ל דהא דאע"פ שיצא מוציא אין הכוונה דנחשב דהמשמיע הוא בר חיובא, דערבות אין הכוונה דהוי כמו שהמשמיע חייב אלא דהוי כשליח של השומע ולא הוי ברכה לבטלה, וע"ז י"ל דהא דלא הוי ברכה לבטלה הוי רק כשענה השומע ענה אמן והוכיח שמאשר דברי המשמיע אז לא הוי ברכת המשמיע ברכה לבטלה, אבל בתקיעת שופר ומוגילה והלל, דליכא ברכה לבטלה לא בעינן אמן. דאף בלא אמן איכא לדון דאע"פ שיצא מוציא, וכל העניינת אמן בעינן רק כדי שלא יהא ברכת השמיע לבטלה.

אולם אף שחילוק נכון הוא בעצם, אבל הרעק"א שכתב חידושו על דברי

עמיק הפרשה

מאמרים שנשמעו מפי מוריני הגה"ח
ר' משה פרידמן שליט"א

כפיית הרע על ידי קול השופר

לבעליהן (עי' רמב"ם הל' שמור"פ פ"ה הי"ד), וכן מצאנו בספרי (פר' בהעלותך פסקא עז) שענין השופר שתוקע בו בראש השנה הוא משום חירות זו": "המליכוהו עליו תחילה ואחר כך בקש מלפניו רחמים כדי שתזכר לו ובמה בשופר של חירות ואין שופר אלא של חירות שנאמר (ישעיה כז, יג) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול". ומזה נלמד שעל ידי תקיעת השופר יש כח ביד האדם לצאת מהשעבוד האמור לחירות רוחנית, על ידי שיתעורר ויתחבר לענין של התקיעות בשופר.

מהות קול השופר - כפיית הרע

מזה שיש בשופר כח להוציא את האדם מעבודת לחירות והיינו שיגביר בו את כח הטוב על הרע, מבואר שיש בכח תקיעת השופר להגביר את כח הטוב הכללי של כל העולם על כח הרע שבועול, ולתקן את העולם כפי שהיה קודם טטא אדם הראשון. והענין מבואר בדברי הרמח"ל שם, שם ביאר שכח השופר הוא כח כפייה, והוא ענין נשגב על פי סוד שזו היא מהות ענין התקיעות לכפות את הרע שיהא נכנע לכח הטוב, ועל ידי כפייה זו באה החירות שיש בשופר שכשאיין לכח הרע שליטה על הטוב יוצא הטוב וכל הבא מכח הטוב מעבודת לחירות, וכן כל אדם בפרטות יכול על ידי השופר למצוא פתח לצאת משעבודו ליצר הרע להיות בן חורין ולשלוט על צד הרע שהיה בו.

עבודת התשובה - עבודת השופר

ונמצא שכח השופר הפועל על האדם הוא כח התשובה, שמסלק האדם את כח הרע מאותו ונעשה בן חורין משעבודו לרע. ועל כן כאשר יבקש אדם לקשר נפשו לפעולת השופר בדרכי העבודה, הרי שלענין עבודת הש"ת כח השופר הוא התשובה, ועבודת התשובה היא הנותנת כח לשופר לפעול את פעולתו על האדם שישתלק מן הרע ויצא לחירות.

כפיית הרע שהיתה כמ"ת ושתיה לעת"ל

כל זה הוא לענין האדם הפרטי, אולם כן הוא גם לגבי כפיית הרע של כל הבריא, אף כפייה זו נפעלת על ידי כחו של התקיעה בשופר, וזו תהיה שלימות התיקון דלעתיד לבוא שתבוא כל הבריא וכל העולמות לתיקונם השלם, וזה יהיה בהקדם כפיית כח הטוב את כח הרע שיהיה הטוב שולט בעולם, וזה יהיה על ידי התקיעה בשופר 'והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול' שאז יתבטל כח הרע בביטול גמור, אמנם כבר היה מעולם תיקון כזה בשעת מותן תורה אז התגלתה פנימיות הבריא, וכדי שיוכל העולם להכיל את גודל הגלויים שהיו אז היה צריך תחילה לכפות את הרע תחת הטוב, ולזה גודל המעמד הר סיני תקיעת שופר כדכתיב (שמות ט, יט) "ויהי קול השופר הולך וחזק מאד", וכחו של קול השופר פעל אז לכפות את הרע תחת כח הטוב כפי שלא היה מיום ברא ה' אדם על פני האדמה.

אך הגילוי שיהיה לעתיד לבוא יהיה בשלימות שאז יהיה כח הרע כפי שהיה בעיקרו בעת בריאת העולם שלא היתה לו מציאות ותכלית לעצמו אלא שמש היה לצורך הטוב בלבד, ויתקן אז אף מה שלא נתקן במעמד הר סיני.

התעוררות שופר דמ"ת ושופר דלעתיד בר"ה

ומבאר הרמח"ל שבעת תקיעת השופר בראש השנה, מעוררים אנו ומחזקים את הגילוי והתיקון שהיו במעמד הר סיני, ומכניס את התיקון שיהיה

הקדמת סדר השופרות בענין מתן תורה

סדר השופרות הנאמר בתפילת מוסף של ראש השנה נפתח באמירת "אתה נגלית" העוסקת בסדר הגילויים הנוראים שהיו במעמד הר סיני במתן תורתנו הקדושה, והיא ההקדמה לסדר הפסוקים מתורה נביאים וכתובים בענין השופרות.

ולכאורה יש לתמוה מה נשתנה סדר שופרות מסדר המלכויות והזקרון, בהם ההקדמה היא מענינו ומדתו של יום ראש השנה, בין במלכויות בה מהללים ומשבחים להשי"ת בקבלתנו את עול מלכותו באמירת "עלינו לשבח", ומקוים ומצפים לשלימות גילוי כבוד מלכותו יתברך בעולם בתפילת "ועל כן נקוה", והוא משום שבימים הזה מתגלה כבוד מלכותו יתברך והקדוש ברוך הוא יושב על כסא מלכותו, וכן ההקדמה לפסוקי הזכרונות היא מענין הזכירה שהשי"ת זוכר כל מעשי יצורי העולם, והוא מענין ראש השנה שהוא יום הדין כי יביא השי"ת חוק זכרון להפקד כל רוח ונפש.

ומדוע זה שינו אנשי כנסת הגדולה בתיקון ההקדמה לפסוקי השופרות ותחת לעסוק בענין תקיעת שופר של ראש השנה וכדו' נתקנה הברכה על קול השופר שהיה בזמן מתן תורה וכל עניני הגילויים שהיו באותו המעמד, וצריך ביאור.

שליטת הרע על כח הטוב

והענין יבואר על פי מה שכתב רבינו הרמח"ל במאמר החכמה (ענין מלכויות זכרונות שופרות) שכשברא הקב"ה את העולם ברא בו שני כחות כלליים, כח הטוב וכח הרע, ובשעת בריאת העולם היה הטוב שולט על הרע שליטה גמורה, וכל כח הרע לא היה לו ייעוד בעולם כי אם להטפל אל כח הטוב, וכמו שאמרו חז"ל בסנהדרין (טז:) על הנחש הקדמוני 'חבל על שמש גדול שאבד מן העולם' שהיה נחש יכול לשמש את האדם לטוב, אבל מלבד לשימוש הטוב לא היתה לו שום תכלית לעצמו. אולם משחטא אדם הראשון נפחתה מעלת הבריא והתגבר כח הרע בעולם עד כדי שמאז ועד עתה ההנהגה השולטת בעולם היא מכח הרע וכח הטוב נכפה תחתיו ומשתעבד אליו, וכללות הטוב בעולם אין לו חירות.

השעבוד אל הרע באדם הפרטי

שעבוד זה ישנו בפועל לכל אדם באשר הוא כל עוד לא יבוא העולם לתיקונו השלם, שכל אדם יש לו תחומים וענינים מסויימים ברוחניותו ובעבודתו את השי"ת שאינם מתוקנים עדיין, והוא נצרך לעבוד לשבר טבעו בעמל וגיעה כדי לתקנם, וכל זה הוא מחמת שפלות הבריא כולה שהרע שולט בה ומשפיע על כל חלקי הבריא שלא יהיו מושלמים בכח הטוב, ומזה נמשך גם לכל אדם בפרטות שלא יהיה מתוקן כדבעי, וכל עוד לא פרץ האדם את גדרו של הדבר המיצר עליו הרי הוא משועבד בענין זה לכח הרע שבועול, ומנעשים שבכל יום שהאדם יודע על דברים שהוא נוהג בהם שאין ראוי שיהיו כן, אך הוא אינו שולט בעצמו להגדיר ולפרוש מדרכו הנלוה, ולכשיצליח בעזר בוראו לשבר את טבעו ולשנות דרכו יצא בזה מעבודתו לחירות.

כח החירות שבשופר

ומצאנו בשופר שיש בו מצד עצמו כח חירות וכגון בשנת היובל שעל ידי התקיעה בשופר ביום הכפורים משתחררים את כל העבדים וחוזרין השדות

בשופר בראש השנה, ואין לא למד עדיין שאין תקיעות אלו התקיעות דלעתיד בגאולה השלימה.

ערבוב השטן מהגאולה הפרטית

ומבאר התולדות יעקב יוסף זי"ע על פי מאמר הבעל שם טוב זי"ע על הפסוק (תהלים טז, ט) 'קרבא אל נפשי גאלה', שכשם שיש גלות כללית לכל בני ישראל ומצפים אנו לגאולתנו הקרובה במהרה, כך יש לכל אחד גלות פרטית בנפשו, ועל זאת יתפלל כל חסיד להיות לגאול את נפשו מיד היצר הרע, ובכל שנה ושנה בתקיעת שופר מתעורר לכל הפחות אדם אחד מישראל בתשובה שלימה ונפשו נגאלת מיד היצר הרע, ומזה מתערבב השטן ונבהל.

בכל שנה ב"ה מתחיל מהלך הגאולה

וביאור הדבר הוא שעיקר ערבוב השטן מכחו הרוחני של השופר ולא מקולו הגשמי, (שהרי בחודש אלול אינו מתערבב מקול השופר), והיינו כח כפיית הרע שנתבאר, והוא כח השופר שהיה במתן תורה ושיהיה לעתיד לבוא, ומזה ידא השטן מאד כי לעתיד לבוא יבטל לגמרי כח מכח קול השופר, וכשמוע השטן את קול השופר בראש השנה שומע הוא את הקול הרוחני שנשמע במתן תורה ושישמע לעתיד לבוא, אלא שאינו שומע אותו בעוצם כחו שיהיה לעתיד, אולם מכל מקום נפעלת פעולת השופר גם בראש השנה, והתקיעות שבכל שנה הן חלק ממהלך אחד שיסתיים ויושלם בגאולה העתידה במהרה בימינו, שכן זהו קול שופרו של מלך המשיח שיעורר את בני ישראל שישבו כולם אל ה'.

יישוב טעם הרמב"ם

ומיישב התנ"י" זה את הקושיא על הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד) שנתן טעם לתקיעת שופר 'רמז יש בו כלומר עזרו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וזכרו בוראכם', והלא בגמ' מפורש הטעם שהוא לערבב השטן ולא לעורר הנרדמים, אולם להנבאר אתי שפיר שהוא ענין אחד, שטעם ערבוב השטן הוא מחמת התעוררות הנרדמים מקול השופר.

(מתוך שיעור כא אלול ה'תשפ"א)

לעתיד לבוא, והביאור הוא שבזמן מתן תורה התחדשה הבריאה ואז היה חידוש הבריאה מצד הפנימיות שבה, דהיינו שבראית חיצונית העולם היתה בששת ימי בראשית ובראית פנימית העולם היה במעמד הר סיני עם מתן תורתנו, ואז התחדשה שליטת הטוב כפי שהיתה בתחילת הבריאה, וכן וביותר יהיה לעתיד לבוא שתתחדש כל הבריאה ותבוא לתקונה השלם יתחדש שוב ענין כפיית הרע תחת הטוב על ידי השופר. וכן בכל שנה ושנה מתחדשת הבריאה בראש השנה, וצריכים אנו להעמיד את הבריאה המחודשת שיהיה בה עולם מתוקן ולא עולם מקולקל כמו שהוא עכשיו, ולזה תוקעים אנו בשופר שעל ידו נכפה הרע תחת הטוב, ובה נפעלת התעוררות כח הניקון שהיה במתן תורה, וכן מתכונן בזה התיקון שיהיה לעתיד לבוא.

ביאור סדר השופרות

על כן פותחים את סדר השופרות בענין הגילויים שהיו במתן תורה כי הוא גופא הענין הנתקן על ידי תקיעת השופר בראש השנה, וכן הוא בסדר הפסוקים, הפסוקים הראשונים - של תורה אמורים מענין שופר של מעמד הר סיני, והפסוקים האחרונים - של נביאים עוסקים בתקיעת השופר שתהיה לעתיד לבוא 'וכתקוע שופר תשמעו', 'תקע בשופר גדול', 'וה' אלקים בשופר יתקע', והפסוקים האמצעיים - של כתובים עוסקים בתקיעת השופר שתוקעים כהיום הזה, כי בהם מעוררים את התקיעות דמתן תורה ואת התקיעות דלעתיד.

מדוע מתערבב השטן ממנהג תמיד

נתבאר לעיל שכפיית הרע נפעלת לכל אדם בפרטות גם כן, בהתעוררו בתשובה על ידי השופר לכפות את יצרו הרע תחת כח הטוב שבו. והדברים מבוארים עוד בסה"ק תולדות יעקב יוסף (פ"י וילק) על מה שאמרו בגמ' ראש השנה (טז) "למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כדי לערבב השטן", וכתבו התוס' שם (ד"ה כ"ד) בשם הערוך שערבוב השטן הוא משום שבשמעו את קול השופר טועה הוא לחשוב שבא קיצו העתיד לבוא בעת תקיעת השופר הגדול שאז יבלע המות לנצח (ישעיה כה, ח) ויבטל השטן הוא מלאך המות הוא היצר הרע, ונבהל זהו הערבוב. והקושיא נודעת מדוע נבהל השטן הלא כבר במשך אלפי שנים תוקעים בני ישראל

הר"ף; מורשתו, פועלו ומפעליו (כה)

רבי יהודה אלמדארי - הייחודים שבדמותו ותורתו

חלק נוסף המפליא ומעורר השתאות אודות תורתו של רבי יהודה אלמדארי היא, כי בעוד שכאמור במשך מאות שנים לא ידעו על קיומו של האיש ושל תורתו, הרי שעם התנוועק קיום חיבורו, הולכים ונמצאים העתקות שונות של חיבורי השונים, כאשר מתוך ההעתקות הולכת ומתבהרת, כי תורתו התפשטה למרחקים, בכל ארצות המזרח, החל ממצרים ועד לפרס, כשאף באיטליה ובקורפו נמצאו העתקות מכתב יד, ולאחרונה אף התגלה דבר חידוש, כי ישנה העתקה מחיבורו על מסכתות שונות בסדר מועד, כסוף מסכת עירובין, ותענית, מגילה, ומועד קטן שנכתבה באשכנז, ובכך ביקשו לבאר (מאמר 'פירוש רבי יהודה אלמדארי על הר"ף סדר מועד', אות ג') מה שבהגהות מורדכי על בבא מציעא (רמז תמ"ג) הועתק קטע שלם מלשון 'דבני יהודה', כשהדברים מופיעים בחיבורו של רבי יהודה אלמדארי לכתובות, שהוא דבר חידוש עד מאוד, כיצד מחבר אשר ישב במקום מרוחק מהשפעתם של חכמי אשכנז, התפשטו דבריו למרחקים, והועתקו העתקות בארצות רחוקות אלו, כאשר אף זה הוא בחינה נוספת של 'ישמעו רחוקים ויבואו'.

עוד זאת נקדים, כי מאחר והפרטים הולכים ומתבהרים מתוך חיבוריו של רבי יהודה אלמדארי, הרי שהדברים מתחדשים בכל עת ועת, עם הופעת חלקים נוספים של תורת רבי יהודה אלמדארי, התורמים לגילויים נוספים אודות דברי ימי וקורות ימי חייו, על כן אין בידינו עדיין לקבוע במסמרות מאומה, אלא להביא במעט את הידוע לנו אודותיו, בזהירות הנדרשת, כאשר התורה פרשיות פרשיות נתנה, ולא חתומה וסתומה.

בסדרת המאמרים הקרובה, נתייחס לאחד מן המיוחדים שבמפרשי הר"ף, הוא רבי יהודה אלמדארי, שכבנוג דא ניתן להמליץ את דברי הכתוב (קהלת ז, ט) 'אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מוכמנה שאלת על זה', כי הנה במשך מאות שנים לאחר תקופת הראשונים, לא היה ידוע כמעט מאומה על קיומו של תורתו, ואף על עצם אישיותו, של רבי יהודה אלמדארי, ורק מזמן הרב חיד"א שהיו לפניו כמה כתבי ידות של חיבורי רבי יהודה אלמדארי, אשר במשך השנים המה הולכים ונדפסים, נודע קימעה קימעה על קיומו של חכם גדול כמוהו, ועדיין ייחודיותו גדולה ועצומה היא, וכפי שנתייחס אליה בהמשך הדברים.

עם זאת שומה עלינו לציין, כי בשונה משאר הראשונים, אשר היו דברים הידועים עליהם בעצם, אצל רבי יהודה אלמדארי כל הידוע לנו הוא רק על פי חיבוריו וכתבי ידות ההעתקות השונות של חיבוריו, אשר רק באמצעותם ומתוכם נודע לנו פרטים על חייו ופועליו התורניים של רבי יהודה אלמדארי.

אחד החלקים המיוחדים שבדמותו, היא היותו חכם שלכאורה חי ופעל במקביל לתקופת הרשב"א, אלא שכל חייו ופועלו הייתה בחאלב, היא ארם צובא שבדמשק, מקום בו לא ידוע לנו כלל על מידת השפעתם של הראשונים חכמי התוספות האשכנזיים והצרפתיים, ומתוך חיבורו נודעים לנו חלקי דברים, המבהירים לנו את מידת השפעת תורתם על הארצות הרחוקים, בבחינת 'ישמעו רחוקים ויבואו'.

סוגיית בפרשת השבוע

שיעור בסוגיות מתוך פרשת השבוע
מפי הגאון רבי משה פרידמן שליט"א
מראשי הישיבה

מתוך שיעור הנמסר לבני חבורת "צמאים לדעת סודה"
בישיבה הגדולה משכנו

דין שמחה בראש השנה

מצד מקרא קודש, אף שאין הכרח לומר שראש השנה שוה לשאר הרגלים לענין מצות שמחה.

מאידך, מצינו בפוסקים שנקטו דיש בראש השנה ממש מצות שמחה ככל שאר מועדי השנה, וכן פירש הב"ח (על דברי הטור שם) את דברי המרדכי שראש השנה איקרי "חג", שהוא בכלל "ושמחת בחגך". ולפי זה יש לומר דהמחלוקת אם מותר להתענות בראש השנה אינה רק מחלוקת אם בפועל מותר לאכול או להתענות, אלא תלוי אם ראש השנה מצד עצמו הוא בכלל דין שמחה, או שעיקרו יום דין ומקרא קודש, ורק מחמת קדושת היום אסור להתענות.

ומעתה יובן היטב מה שמצינו כמה נפק"מ בדברי הפוסקים, דלאחר שנבין מהו גדר האכילה בראש השנה, יש לדון אם דינה כסעודת יום טוב ממש או לא. ובזה יתבאר הנידון לענין מי ששכח "יעלה ויבוא", וכן לענין סעודת הלילה וסעודת היום, וכן לענין אכילה בערב ראש השנה, ועוד כמה נפק"מ.

ולפי זה נמצא דגם לשיטות הראשונים הסוברים שאסור להתענות בראש השנה, עדיין יש לחקור מהו יסוד האיסור. האם משום דיש בראש השנה דין שמחה ממש, והרי הוא בכלל "ושמחת בחגך", או דלעולם אין בו דין שמחה, אלא דכיון שהוא "מקרא קודש", אסור לבטל קדושת היום על ידי תענית.

ומעתה יש נפק"מ גדולה בחקירה זו לענין מי ששכח "יעלה ויבוא" בברכת המזון בראש השנה. דהנה מבואר דיני ברכת המזון, דבמקום שיש חיוב סעודה מצד קדושת היום, כגון בשבת וביום טוב, אם שכח "יעלה ויבוא" צריך לחזור ולברך, ואילו במקום שאין חיוב סעודה גמור, כגון בחול המועד, אינו חוזר ומברך על שכחת "יעלה ויבוא". ולפי זה יש לדון בראש השנה, דמחד גיסא הרי להלכה אסור להתענות בו וחייבים לעשות בו סעודת יום טוב, אך מאידך גיסא הרי מצינו בראשונים שסברו שמותר להתענות בראש השנה.

ומכאן זה כתב המג"א (ס' קפ"ח), דכיון שמצינו ראשונים הסוברים שמותר להתענות בראש השנה, אף דלדין להלכה אסור להתענות, מ"מ לענין ברכת המזון אין לנו לומר שיש כאן חיוב סעודה גמור עד כדי כך שאם שכח "יעלה ויבוא" יא חייב לחזור ולברך. שהרי עצם חיוב האכילה בראש השנה אינו מוסכם בראשונים.

אמנם האליה רבה (ס' קפ"ח) והמטה אפרים (הלכות ראש השנה) והובא במשנ"ב (ס' קפ"ח סק"ט), חולקים על המג"א וסוברים דכיון דקיימא לן להלכה שאסור להתענות בראש השנה, וחייב

דעות הראשונים אם מותר להתענות בראש השנה

הטור (ס' תקצ"ז) הביא מחלוקת ראשונים אם מותר להתענות בראש השנה. ולכאורה יש לתמוה, דהלא ראש השנה אינו כשאר הימים טובים, שהרי הוא יום הדין, יום שבו כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון, ואם כן מהו הצד לומר שיש בו דין שמחה ככל שאר הרגלים. מאידך גיסא, הרי מבואר להדיא בראשונים שאין להתענות בו, ויש לעמוד בזה מהו יסוד הדבר.

ונראה דשורש הנידון הוא בגדר קדושת היום, דהנה יש לחקור האם ראש השנה בכלל שאר ימים טובים לענין דין שמחה, והיינו דאף שהוא יום הדין, מכל מקום הוא בכלל "ושמחת בחגך", וכשם שבכל יום טוב יש חיוב שמחה ואסור להתענות, כך גם בראש השנה. או דילמא ראש השנה חלוק משאר הרגלים, ואין בו דין שמחה בעצם, אלא דיש בו דין מקרא קודש, ומכאן קדושת היום חייבים לכבדו באכילה ובשתיה, ואין להתענות בו.

ונפק"מ רבתי יש בזה, דאי נימא דראש השנה בכלל דין שמחה, הרי שהאכילה והשתיה הן מעצם עבודת היום, וכשם שבשאר ימים טובים אי אפשר לקיים את קדושת היום בלא אכילה ושתיה, כך בראש השנה. אבל אי נימא שאין בו אלא דין מקרא קודש, אפשר שהאכילה אינה מצד עצם מצות שמחה, אלא רק מדיני קדושת היום, ולכן יש מקום לדון אם חיובה שוה ממש לחיוב הסעודה בשאר ימים טובים.

וזהו שבין הראשונים עצמם מצינו לכאורה שני מהלכים. דהמרדכי והאור זרוע (ס' רנ"ז) כתבו בשם הראשונים, דמהפסוק בנחמיה (ח, ט) "לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים וגו' כי חדוות ה' היא מעוזכם", למדנו שצריך לשמוח בראש השנה. אלא דמדברי קבלה אלו אין מבואר שיש כאן מצות שמחה מן התורה, אלא שיטת עבודה בראש השנה שהיא באכילה בשתיה ובשמחה. אמנם המרדכי הוסיף טעם אחר, דכתיב (תהלים פא, ד): "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו", ומכיון שראש השנה נקרא "חג", הרי הוא בכלל דיני החג, ובחג ודאי אין להתענות.

מחלוקת הפוסקים לדינא, והנפק"מ בזה

ולהלכה, הנה בשו"ע הרב (ס' תרכ"ט) כתב ד"מקרא קודש" נאמר גם על ראש השנה, ולכן מצוה לקדש על היין ולענג את החג באכילה ושתיה ובכסות נקיה, מפני שהוא מקרא קודש. ומשמע מדבריו דעצם חיוב האכילה והשתיה יכול להתבאר

אמנם בפני יהושע (שם) דחה ראייה זו, דאפשר לומר דאין הכרח שהיה חיוב לאכול בשר ביום ראש השנה עצמו, אלא שהיו אוכלים בשר בליל ראש השנה, ואילו ביום היו יכולים להתענות. ולפי זה אין להביא ראייה מעצם מה שהיו שוחטים בהמות בערב ראש השנה שיש חיוב אכילת בשר ביום ראש השנה, ועל דרך דעת המג"א הנ"ל דדוקא אם שכח ביום ראש השנה לומר "עלה ויבוא" אינו צריך לחזור, אבל אם שכח בליל ראש השנה לומר "עלה ויבוא" צריך לחזור ולברך, כיון דגם דעת הסוברים שמותר להתענות בראש השנה היינו דוקא ביום החג ולא בלילה.

אבינו מלכנו' בראש השנה שחל בשבת

ובספר מגן אבות להמאירי כתב, שהיה מנהגם לומר "אבינו מלכנו" אף בראש השנה שחל בשבת, דלא כמנהגנו שאין אומרים "אבינו מלכנו" בשבת. וביאר שם את מנהגם, דהיו גאונים שסברו שמותר להתענות אף בראש השנה, משום שימים הללו ניתנו לתשובה ולעמידה בדן. ולפי שיטתם אין כאן סתירה בין קדושת ראש השנה לבין אמירת "אבינו מלכנו", שהרי אדרבה, עיקר עניינם של ימים אלו הוא תשובה ותחינה לפני הקב"ה.

ואף דאגן לא קיימא לן להלכה שמותר להתענות בראש השנה, מ"מ לענין אמירת "אבינו מלכנו" שפיר יש לומר, דהא אין באמירתו משום ביטול שמחת היום, אלא אדרבה, הוא מעצם עבודת היום, להתעורר בתשובה ובבקשת רחמים.

לשמוח בראש השנה כדי להראות שאנו בטוחים בדן

אכן להלכה קיימא לן דאוכלין ושותין ושמיחין בראש השנה. ואף דראש השנה הוא יום הדין, ואין זו שמחה של הוללות ח"ו, אלא שמחה של קדושה וביטחון, שאנו עומדים לפני המלך ומאמינים כי הקב"ה חפץ בתשובתנו וברחמי הרבים יכתבנו ויחתמנו לחיים טובים ולשלום.

וזהו אחד היסודות הגדולים בצורת עבודת ראש השנה: מחד גיסא עומדים אנו באימה וביראה לפני יום הדין, ומאידך גיסא "אוכלין ושותין ושמיחין", מתוך ביטחון בהקב"ה ובחסדיו, ומתוך האמונה כי נצא זכאים בדן.

ונמצא שאין השמחה בראש השנה סתירה לאימת הדין, אלא אדרבה, היא היא תוצאת האמונה והביטחון. כי מי שיודע שהדין הוא לפני אבינו אב הרחמן, ושאונו מבקשים מאת הקב"ה "מלוך על העולם כולו בכבודך", הרי אף בתוך היראה יש מקום לשמחה, באשר בטוחים אנו כי נזכה לכתובה וחתימה טובה.

ויהי רצון שנזכה לעבוד את ראש השנה באימה ובשמחה, בתשובה ובביטחון, ויקויים בנו "כי חדות ה' היא מעוזכם", ונזכה כולנו לשנה טובה ומתוקה, לכתובה וחתימה טובה, אכ"ר.

אדם לעשות בו סעודת יום טוב, הרי דדינו לענין זה ככל יום טוב, ואם שכח "עלה ויבוא" צריך לחזור ולברך.

ושוב כתב המג"א (שם) לחלק בין סעודת הלילה לסעודת היום. ובסעודת הלילה, אם שכח "עלה ויבוא", צריך לחזור ולברך, ואילו בסעודת היום אינו חוזר. והביאור בזה הוא, דהטעם שהראשונים התיירו להתענות בראש השנה הוא משום דלא גרע מתענית חלום בשבת, דמצינו דאף על פי ששבת הוא יום של קדושה ועונג, מ"מ במקום תענית חלום מותר להתענות בו, וכל שכן בראש השנה, שעומד האדם בדן, יש מקום לומר דמותר להתענות לצורך תשובה ותפילה.

אלא דכל זה אינו אלא ביום השבת, שהרי אף המתענה תענית חלום בשבת אינו מתענה בליל שבת, משום שחיוב עונג שבת בלילה עומד בפני עצמו. ולפי זה יש לחלק אף בראש השנה. דבליל ראש השנה יש חיוב סעודה גמור, ולכן אם שכח "עלה ויבוא" צריך לחזור ולברך, אבל ביום ראש השנה, כיון שיש מקום בראשונים לומר שמותר להתענות מחמת שהוא יום הדין, אין חיוב הסעודה ברור כל כך, ולכן אינו חוזר. וכן פסק להדיא בסידור הרב בעל התניא.

אכילה בערב ראש השנה מבעוד יום

עוד נפק"מ מצינו בזה לענין המנהג להתענות בערב ראש

השנה. דיש הנהגים להתענות כל היום, ויש המתענים עד חצות. וכתב המטה אפרים (הלכות ראש השנה) דאף מי שמתענה בערב ראש השנה, צריך לאכול מבעוד יום קודם כניסת היום טוב, והיינו דומיא דמי שמתענה בערב שבת, שאף על פי שהתענה במשך היום, צריך לאכול קודם כניסת השבת כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה.

ואספר בזה עובדא קדישא מהרה"ק מהר"י הורוץ' מדזיקוב זי"ע, שהיה מתענה בערב ראש השנה, ומתחילה היה נוהג לטעום מעט מבעוד יום קודם כניסת ראש השנה, וכדברי המטה אפרים הנ"ל. אולם בסוף ימיו חזר בו ואמר ד'חומרא גדולה היא' לומר שצריך לטעום קודם ראש השנה, שהרי יש מן הראשונים הסוברים שמותר להתענות אף בראש השנה עצמו. ואף דאגן לא קיימא לן הכי, מכל מקום אין פשוט לומר שבערב ראש השנה חייב הוא לאכול כדי שלא יכנס ליום כשהוא מעונה. ולפי זה יש בזה מקום להקל יותר, דהרי עצם האכילה בראש השנה אינה מוסכמת אצל כל הראשונים בתורת חיוב גמור.

חיוב באכילת בשר בראש השנה

עוד יש להביא בזה את דברי תרומת הדשן (סי' רע"ח), דהנה בגמ' חולין (פג.) מבואר שבערב ראש השנה היו משחיטין את הבהמה בעל כרחו של המוכר, מפני שהיה הדרך לשחוט בשר לכבוד ראש השנה. ומכאן כתב תרומת הדשן שיש ללמוד דיש חיוב לאכול בשר בראש השנה.

במשעולי החסידות

להבין ולהשכיל בדברי רבותינו תלמידי בעש"ט הקדוש

גיליון קלא | ראש השנה פ"ו

תפארת עוזמו אתה – תפיסת מציאות ה' המתחדשת בכל שנה בישראל

שמחה... וזהו ובצלע"י שמחו כי התחלת היחוד הוא מר"ה שאז מתחיל לתקן את הצלע ונגמר בשמחת תורה ע"י השמחה. וזהו ובצלע"י שמחו.

'הרצון רוצה בזה': והנה בעניין משמעות היותו של הש"ת פנים בפנים מול ישראל כתב בקדושת לוי נצבים, שהוא רצונו ית' תמיד להשפיע טובות וברכות לעמו ישראל, והדבר שהוא ברצון נקרא 'פנים'. וכשאנחנו ראוים לזאת הנה הוא מול ישראל בבחי' אחרון הדינו בצורה ובכיוון שהש"ת אינו רוצה בו. לעומתה, עמידת ישראל מול הש"ת בבחי' פנים נעשית על ידי אמירת 'מלכויות' ו'זכרונות'. ושניהם צריכים להיות בבחינות פנים.

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם. ובו יבואר הגמרא (ר"ה ד' ע"ב) אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם אמרו לפני זכרונות כדי שתעלה זכרונכם לפני לטובה. כי הכלל, הוא הבורא ברוך הוא דרכו להטיב וברפת לישראל וזה רצונו כמשפיע טובות וברכות לעמו וחס ושלום כשישראל אינם ראוים להשפיע עליהם טובות אין זה רצון הבורא ברוך הוא אדרבא רצון הבורא ותענוגו כמשפיע טובות על ישראל והם ראוים להשפיע עליהם כל הטובות והברכות וחס ושלום להיפך אין זה רצון הבורא. והכלל הוא, **דבר אשר הרצון רוצה בזה - הבחינה הזאת נקרא פנים**, ואשר אין הרצון רוצה בזה - נקרא אחרון. וזהו הרמז בגמרא אמרו לפני מלכויות, שמה שתמליכו אותי - יהיה בבחינת פנים. וזהו אמרו זכרונות, והזכירה תהיה לפני בבחינת פנים ולא בבחינת אחרון, ועל ידי זה כדי שתעלה זכרונכם לפני לטובה. כי בזה שאני משפיע טובות - רצוני בזה להשפיע עליכם טובות כדי שתהיו בבחינת פנים. וזהו כדי שתעלה זכרונכם לפני, בחינות פנים לטובה, שרצוני בזה על הטוב להשפיע.

והדברים נפלאים. שהנה באמירת מלכויות, אפשר עוד להבין שהכוונה שנמליכוני עליו ברצון שלם והוא נקרא פנים. אבל בזכרונות מה שיד לומר שניזכר לפניו או שיוזכר אותו בבחי' פנים, ואל אצל בני אדם שיד לומר שיוזכר אדם מסוים מפניו או מאחריו וענין 'דחיותה' לר"מ מאחריו, אבל אצל הש"ת מדוע לא תהא הזכירה שלנו היא תמיד מכל הצדדים שלנו. וזה בכלל השאלה הידועה שבפשוט ומהות אמירת פסוקי מלכויות וזכרונות, שאינן עוסקות בעצם המלכות ה' מצינו או בזכירת מציאותו ונפלאותו או בהזכרת הבריאה והברואים לפניו, שהיא לכאורה מה שהיה מתבקש ביום הדין והרחמים. אלא הם עוסקות בעצם המלכות המלכות והזכירה שיש להש"ת לברואיו ועליו. א"כ כיצד על ידי אמירת מלכויות או זכרונות לפניו בבחי' פנים, ומה עליית זכרונות לפניו תלוי באמירת פסוקים המעידים על תמונת הזכרון של הש"ת. וזאת גם השאלה מדוע אנו גם תוקעים בשופר עצמו וגם אומרים את פסוקי השופרות. וביותר צריך להבין את דבריו הנשגבים בהמשך הקדו"ל, שעל ידי שאנו 'נעבים לפני ה' בבחי' פנים' נעשה לנו הקב"ה בבחי' 'אלקנים' שלכם, שהוא כמשמעותו של השפעת כל הטובות עליו. ודינו שגם הוא עומד בבחי' פנים כנ"ל, ומה שייכות הגדרת 'אלקנים' לעמידת פנים בפנים. כהמש"ש שם.

וזהו הרמז בפסוק אתם נצבים היום כולכם לפני ה', אתם היום לפני ה' בבחינת פנים. וזהו אלהיכם, כי המדה המשפיע טובות לישראל - המדה הזאת נקרא אלהיכם, כלומר בזה שאתם נצבים היום לפני ה' בבחינת פנים על ידי זה יושפע עליכם כל הטובות הנרמז במלת אלהיכם כנ"ל. כי מלת פנים הוא מלשון פונה וזה טובות השם יתברך שרוצה להפנות לעמו ישראל לטובה אבל בהרעה אין רוצה בהם יתברך נקרא אחרון שאין השם יתברך פונה לזה.

'היה בפני עצמה': ולהבנת העניינים נחזור כאן על מה שביאר בספר סוד ישרים על ראש השנה אות כ"ו, בשפת זמנינו, אודות מושג ה'נסירה' ותוצאותיה, שהיא מחשבת 'תפיסת הבריאה' את עצמה כהווה בפני עצמה. שאינה תלויה בדבר ובאיש, ויש לה גם בחירה חופשית לעשות כרצונה. תפיסה עצמאית 'נסורה' ונפרדת מהמציאות האמיתית של מציאות ה' המכללת כל, תפיסה עצמאית ונפרדת ומתעצמת מחדש בכל שנה ביום יצירתה הראשונה.

ויען שבראש השנה מתעורר תמיד מציאות הנסירה כ"ד בהאר"י הק' ז"ל, כי בא מתחיל להתעורר מהתחלת הבריאה. שבכל ר"ה פותח הש"ת מחדש תפיסת הבריאה, שהיה לה הויה בפני עצמה עם בחירה חופשית, וממחמת זה יכולה הבריאה להתרחק כ"כ בהעלם הסתרה עד שלא יכירו כלל את מקור שורשה.

והכוונה בתפיסת הבריאה למציאות התודעתית היסודית של האדם וכיצד שהוא תופס ומבין את עצמו ואת כל הברואים שעמו כולם כהווה הויה עצמאית. ובאמת הם 'בדמותו ובצלמו', על בוראם - המוסתר מגנו עיניהם מהמבטת להרגיש שהוא סביב קיומם וכל מציאותם, ולכן גם הם כמיכל כמו הבורא - מרגישים וחווים לגמרי כאילו 'מציאותם מעצמותם', ובחירתם חופשית לעשות הכול. ותחושה זאת של 'נסירה' וניתוק של הוית

'מלחים שני נסרים': בבית אהרן לראש השנה וכן ליוהכ"פ ולסוכות ושמע"צ, בעוסקו בעבודות חודש תשרי, מביא כמה פעמים את המדרש רב ויקרא פרשה ג פסוק ג, שהווידי של עיוה"כ צריך להיות כמו ש'מלחים שני נסרים ומדבקין זה לזה'. והוא דבר פלא, מה ענין הנסרים וקרעי המטה לענין התשובה והווידי, וכתב שזה רומז למראות קודש הארז"ל, שבימים אלו עסקו בהם הצדיקים בגלוי בדורות הקדומים, להסביר את עבודת הקודש הנסתרת של חודש זה, ויום ה'כס'ה שבו.

יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו (שש"ע נה) אמר רבי ביבי בר אבבי, כיצד אדם צריך להתוודות ערב יום הכפורים. צריך לומר; מודה אני כל רע שעשיתי לפניך, בדרך רע הייתי עומד, וכל רע שעשיתי עוד לא אעשה כמותו. יהי רצון מלפני ה' אלהי - שתמחול לי על כל עונותי ותסלח לי על כל פשעי ותכפר לי על כל חטאתי. הה"ד יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו וגו'. ר' יצחק ור' יוסי בר חנינא ר' יצחק אמר כאדם שהוא מלחים שני נסרים ומדבקין זה לזה. ר' יוסי בר חנינא אמר כאדם שהוא מלחים שתי כרעי המטה ומדבקין זה לזה.

ומובן לכל בר דעת כי אין לאנשים כערבנו בזמננו שום יכולת הבנה פנימית ועצמאית בעניינים עצומים אלו, ורק כמה שהביאו והבינו מציאות תלמידי הבעש"ט וכתבו בלשונו, אנו יכולים קצת לעסוק בדבריהם, וכל זאת רק כתינוק הולמד בחושם. ולכן נביא במדויק את שלושת ההגדרות והעבודות ה' שבעניין זה. ושם בב"א דימה את הלחמת הנסרים הוה שהיא חלק מבניין שלם שנתן הש"ת שיבנה תמיד על ידי ישראל והצדיקים 'בכל יום', ושהלחמה זאת נעשית באופן הרוק בשלימות ובלי 'שום דבר המדבק' אלא שני הנסרים 'מתדבקין מאליהם' זה לזה, ושהו הבניין הוא תכלית הבריאה והואוהו 'צריך להיבנות עדי עד'. והוא מציין ששמע"צ אף את אביו כמה פעמים 'שהיה מדבר מזה הבניין'. וזה העניין הראשון שהנסירה הוא צורך הבניין השלם והתדיר.

ונוכל לומר. כפי ששמעתי דאמרי אינשי אם יחלק אדם שני נסרים שיודבקו יחד ולא יהיה ביניהם שום איור רק ידבקו בשלימות יחד אזי הם מתדבקים ונעשים כאחד ואין נצרך להם שום דבר המדבק כי הם מתדבקים מאליהם. וזהו דבר ברור. ולזה אנו אומרים להתקין לו ממנו בנין עדי עד. היינו שיבנה הבנין עדי עד. כי זהו תכלית הבריאה שברא הקב"ה בתחילה את עולמו ואח"כ נתן זאת לישראל אשר הם יבנו תמיד את הבנין. כמו שאנו אומרים המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית כי בכל יום נבנה העולם. היינו ע"י התורה והמצוות והיחודים אשר צדיקים עושים בכל יום זהו בנין העולם. וזה הבנין צריך להבנות עדי עד. וכפי ששמעתי כמה פעמים מא"א אדמו"ר זצוק"ל שה"י מדבר מזה הבנין.

'פנים בפנים': ובהמשך דבריו שם בשם הרב הצדיק ר"ש נוקארלין, שבניהו זו של הנסרים המוחלקים על ידי ישראל הוא כל כוונת ר"ה ויוהכ"פ (וסוכות), והיא גם בניית הצלע מאדמ"ר ע"י הקב"ה, כי צלע הוא לשון שבר, שהוא עומד הנסירה. וזהו העניין השני שתכלית הנסירה היא כדי שיוכלו העולמות לעמוד פנים בפנים מול הקב"ה על ידי הבניין השלם של הצדיקים וישראל.

שמעתי פעם אחת מא"א אדמו"ר זצוק"ל שד"ר קודם הקפות מן הפסוק ובצלע"י שמחו ונאספו וכו'. ועוד פעם אחרת אמר מה זאת שמרגלא בפומי דאינשי לומר שאנחנו שמחה כמו בשמחת תורה קודם הקפות. ודיבר בזה הרבה... ויבן י"א אלקים את הצלע ע"י מה שאמר הרב הצדיק נוקארלין. צלע"ע הוא לשון שבר. שתיק ונבנה את הכלים השבורים. וזהו עיקר הכוונה מר"ה... כי זהו עיקר כוונת הנסירה. כי מתחלה הוכרח להיות ד"ו פרצופים בכדי שלא ישלטו החיצונים. כפי דאיתא בספרים קדושים. אמנם תכלית כוונת הבריאה היתה כדי שיתייחדו כל העולמות ביחוד גמור נסר אותם ונעשה היחוד פנים בפנים ונשלם הבנין. וזהו ויבן י"א אלקים את הצלע. שתיקן ונבנה מה שהיה שבור.

והענין השלישי הוא שהבנין והתקון לשברים וחיבור נסרים אלה אלו מתחיל ב"ה ביראה ותשובה ונגמר בסוכות ובשמחת' ובאותם הבחינות והיחודים עצמם רק שהוא ע"י שמחה.

גם עוד כתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. שמאלו תחת לראשי ברה"ה וזהו לראשי. וימינו תחבקני בסוכות. ועיקר {הבנין} מזה העולם הוא ע"י עבודת ומעש"ט ויחודים שצדיקים עושים בזה העולם. בונים הבנין בכל יום ומתקנים העולמות... וכפי דאיתא במדרש כשני נסרים כי שמחליקין ומדבקין יחד. מקודם ה"ה הנסירה ואח"כ ע"י הבנין שבונים וצדיקים, שיתקנים שני הנסרים יחד. ואח"כ וירחמנו. משפיע הקב"ה לזה העולם כל טוב כשנעשה יחוד גמור ברה"ה ויו"כ. ואח"כ הם אותן הבחינות והיחודים בעצמם נעשים ג"כ בסוכות ושמע"צ ע"י

עוד "ל איני זוכר כ"א ראשי פרקים. והוא ויצא יעקב מבאר שבע. ר"ל כשיצאה נשמת יעקב אבינו ע"ה בחזר האבות מעולם הנשמות הנקרא בחי' באר שבע כנודע אשר צורתו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד ית'. אז וילך חרנה. שברחו כל חרון אף וכל המסמנים והמקטרגים היוצאים לעקמיק שאלו הלהותחן. ופיגע במקום יו"ט. **שבא למקום הזה אשר היה יצאנו לארץ מצרים** וכן **לביחי** וכן **דורמינא**. כי אז השמש... והנה ה' נצב עליו היינו **שכל הייחוד נצב עליו** ויאמר גו' אנכי עמך היינו **מה שאני אנכי ומתאר את עצמו כביכול בבחי' אדם** מספר שם מ"ה הק', **הוא עמך ע"י בניתך**, ושומרת גו' דברתי לך. היינו **שכל ההתנהגות יהיו על דרך**. ויפקד יעקב משנתו ויאמר גו' לא ידעת. היינו **מה שאני** (נעשית בבחי' **אנכי לא ידעת**), וזה המקום כי אם **בית אליהם**. והמשכיל יבין כי' ויבין דבר מתוך דבר. וזה שער השמים שכל התפלות נכנסים בו. והמשכיל יבין כי' ויבין דבר מתוך דבר.

ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו וכו'. **אדם מזוגת אדמה**. אחר שנעשה הכל מפואר ומהודר רצה השם להראות מעשיו שיראה {האדם את} הכל והמציאות {היא ש}לבד מאדם, לא ישוי {כל בעיה} כי אם כל אחד עצמו. {לכן} ברא השם את האדם והוא כוח כולל מעליונים ותחתונים **אשר יוכל לדמות הכל בנפשו**. וזה מהות אדם **ויבין וידמה**, לא ימצא כמו האדם} **וזאת** וזהו נעשה אדם בצלמנו כדמותנו **בכף הדמיון**. כי לא ישגר אלא **הדומה** חזתו - **כדומה**.

ולחיות שהאדם יהיה **ממיר א"ע** בהבנת תפיסתו לחיות **בפני עצמו עם בחירה חפשית**, זאת אי אפשר בלתי הסתרה, וכמו שמצינו בהתחלת הבריאה כשעלה ברוחו הפשוט ית' שיהיה יתכן תפיסת הבריאה עם היות בפני עצמה בבחירה חפשית, **אוי אמר ויפל א' אלחים** תדרמה על האדם ויישן וגו'. **כי הויה בפני עצמה אי אפשר בלתי הסתרה**.

לכן בעת וכאשר מוחשבת 'תפיסת הבריאה' את עצמה מתחזקת יותר ויותר מדי דוד
עם יהודים המדעים והחכמה המעשית, כהוויה עצמאית בעלת בחירה חופשית במדע
ושליטה מתרחבת בעולם וכל משאביו החומריים והטכניים. והוא גם מתחזקת בכל אדם
פשוט עם יגדלו ובשלו ובכתיב בממון ובנים במשך חייו. לכן צריך האדם היהודי ירא
משמע לחוק בדתו ובמורשתו מלאכה מה'פנים', שלו, את המעשה האחרון של עני השכלת
הדיוע כל ועמידתו לפניו. אחרות שהיו לא חומד תופני המציאות שהוא גוב והבסיס
המשותף מהעבר והאחור שלהם שהוא היה הכרחי ליצירתו וקיומו, אלא מהעד של ה'פנים'
העד המתקדם והעליון של התננים והערכים התכליתיים שראשי ציורם, שהם גם של
ממטרותיהם העתידיים, העומדים לפניהם שאותם הם מכנים ומקיימים וזאת על ידי קבלת
מלכותו וההיכרות בעמידה לפניו ואילו, עם פסוקי ומצוות השופר. (כבאורך בגיליון קכ"ח יא תצא
(פ))

דהנה ידוע כי ביום בראו ה' אלהים **האדם** על הארץ. נברא אז בסוד ד"ו פרצופין בבחי' אב"א. והיה בחי' נסירה. ונפרדו זה מזה להיותם אנפין באנפין בחי' דו"ט ולהקימם בשיעור קומה ויחודם למימיו אנפין באנפין. וידוע **שכל הנשמות** היו כלולים באדם הראשון ו**מסתמך גם אצלם היה בחי' נסירה** כמו וכאשר בא עת קימת קומתם השלימה אז הם מתייחדין אנפין באנפין... והנה ככל שחואו סוד הנסירה **בכללות ופרטי כל נשמות ישראל** להקים קומת כל אחד ואחד. כן הוא כביכול בבחי' קומה השלימה דלעילא בסוד **קודשא בריך הוא ושכינתיה**. כי קו"ה וישראל חד אינו. וכביכול הבורא ב"ה וי"ש הנכבד והנורא **מתייחד עם האור והמקור שורש נשמות ישראל** וכונדוע. כי כביכול הוא ג"כ בבחי' דו"ט בבחי' ד"ו פרצופין **הוא גם כביכול בבחי' וסוד נסירה** למימיו אנפין באנפין למימיה קומה שלימה בראו וחבורא דחא.

וע" הנסירה כביכול ידרו ניצוצין קדישין ממקום קדוש, והש"י רצה להיטיב לעם קדוש אשר ע" ארתותם דלתת ביורא באהבה ודביקות לה' ית' יעלו ג"כ כה ניצוצין קדישין בתורתם לרום שמים העליונים ו**להקים קומה שלמה לעולמים בסוד ופתחים איש אל אחיו** ואז יגדלו ועשו פשר, וזלזולת השפעות טובות ונהורין עליאן וביצוין קדישין וכל מינו וחדו לכל העולמות ממשח רבות עילאה קדישא. וכשיעלו בני ישראל ע" מעשיהם הטובים כל הנ"ק אז יהיה ה' **אחיו ושמו אדיר.**

אלפי שני דהאי עלמא, ולכן בכל פסח יש בחי' צי"מ וכן בכל רגל כידוע ויש ג"כ בכל שנה מעין דלעתיד שהוא שמע'צ ושמת'ת.

ואפשר שאמירת המלכויות אינה כהמלכת ה' כעין הנעשה בקרי"ש, אלא הזכרה ושיחה בצורת הרבות של מלכותו ית' שאותה אנו מבקשים ברה"ל גלות ולהמשיך לחדשם בתפסותיו ובדעותיו, חלק התפסות ההקפיות במציאות ה' שעצמם מציאות העוה"ז ההולכות ומתבטלות בכל דור ודור כפיסת התרחבות 'תפיסת הבראיה את עצמה כנפרדת ונבדלת' במדעים ובהשכלה. וכדברי הרמ"ם הידועים על 'כעו שנת דור ודור' שבכל דור וירדת השנה חדשה. השנה ותפיסה המתבטלת רק אצל ישראל ומשם לכל העולם. (וכאבוד גיליון קי"ז שנת ה'ת"ש) וכדברי הקדו"ל שאמירת מלכויות צ"ל להיות פנים בפנים. והכוונה שיהיה צרפון חדש של ישראל בתפיסת מלכות חדשה נכונה מידי דור ודור ולא רק כהכרח ונחתן מהדור הקודם, ועל זאת מתפללים ובכן יתקדש שמך על ישראל וירושלים וכו' על כל הברואים נשאר רק הפחד והאיומה.

'ידועי המקום': ולכן היא גם אמירת הזכרונות. שפירוש זכרונות הוא שהקב"ה מתחבר אליו כפי שאנו תופסים ומדמים אותו ואת את עצמנו ביחס אליו, דהיינו שפונה ומנצח אליו כפי שאנו בתפסותנו המצומצמת פונים אליו ותופסים אותו, ולא כמו שהוא יודע אותו ותופס אותו בדיעתו העצמית ברומנו ושגבו, שכלפיה אין אנו כלום. וכפי שהסביר באורך הרמ"ם מהאמיל בחנה אריאל כי תבוא, בהבדל בין ידיעת ה' בתקע מדיעת עצמו, ובין ידיעתו הבאה מירידה והשפלה אל דימוי ותודעת הנבראים את עצמם אחר נסירתם ממצביאות האמיתיות.

ומ"ש אמרו לפני זכרונות. יש להקדים ביאור מ"ש במדרש ע"פ וידוע אהרן כשנאמר לו לו משה הוא אשר אמר ה' לאמר בקרובי אקדש, כיון ששמע אהרן שבניו ידועי המקום הן שחק. וצריך להבין פ' ידועי המקום, הלא אין כל דבר נעלם והנסתרות והגלות הוא יודע. אך ידוע בדיעת עצמו ידוע את כל הנמצאים כולם, פ' דאפי הנמצאים כמו שהם לעצמם בבחי' יש ודבר נפרד לעצמו וידוע אותם הוא ית' בדיעתו עצמו. כי באמת אין בהם שום ענין מציאות וזלתי כחו ית', שמהווה מאין ליש והוא ית' וכחו אחדות גמור לכן בדיעת עצמו יודע גם את כל הנמצאים {שהם רק כוחו ית'}. מובן שידיעתו ית' את הנמצאים הוא בענין אחר מזה שהם ידועים אצ"ע {כיש ודבר נפרד}. וכמ"ש אחו"ל אמול אמר כי ביצחק יקרא לך זרע ועכשיו אומר העלהו לעולה קוב"ה ידע בגוונא אחרא. וכך גם את מציאות כל הנמצאים לעצמם יודע הוא ית' בגוונא אחרא לגמרי דהיינו בדיעת עצמו דלית מאן דידע ליי בר איהו וכמ"ש בפני לא ראו ולא ראינו האדם.

אמנם יש צדיקים גדולים שהם נעלים כל כך עד שידעתם עצמם מתעלה ומשתווה לזכותה וטהרתה לידיעת ה' אותם.

אך אעפ"י שאין האדם יכול לראות ולדעת אותו, {ית'}. אך ע"י עבודת הצדיקים הגדולים במס' ובשהגהה ופירוש מגיעה למעלה זו שזקיק להקב"ה גליא שגם בהיותם אדם נברא, ידועים ויודעים את עצמם מתאחדת לגמרי עם ידיעת הקב"ה אותם ולא בגוונא אחרא. והוא ידועי המקום הם ר"ל כמו שהם בעצמם יודעים א"ע הם ידועים למקום ג"כ בענין אחד דוקא.

אבל ברה"ל הנה ידיעת ה' משתפלת אל ידיעת הנבראים ודומות את עצמם, ובכך טוטנת חוקף וחיות לידיעה זו ולכל קיומה להמשיך לקיים את עצמה בנשמות, כענין ויחזור אלקים את נח, וישובו המים וכו'.

ועד"ז יובן גם בענין הזכרון דנח ואשר אתו תבינה דכתי' ויזכור אלקי' וכו' ועבר אלקים רוח על הארץ וישבו המים. והוא פלאי מה שייד זכירה הלא אין שכחה לפני כסא כבוד. אך הענין הוא דאין שכחה הוא בענין ידיעת עצמו דוקא שהוא בגוונא אחרא. ולכן אף שנה נשכח מן עיני ה' ירדה למטה ממנו וע"י כך הוה בגוונא אחרא כנ"ל ביצחק דגם שיעלוה לעולה יתקיים המאמר כי ביצחק יקרא לך זרע. אך ויזכור אלקים את נח הוא בחינת הנוהג של נח ששמש. והיינו כענין הג"ל בידועי המקום שידיעת עצמם ידיעת המקום מתאחדת. רק שענין 'ידועי המקום הוא' ידיעה הוא ממהל למעלה שע"י עבודתם הנפלאה הגיעו למעלה זו להתעלות לייחוד ידיעתם עם ידיעתו ית' אותם למעלה. והזכירה היא בהיפך שמלמעלה נמשך ידיעתו ית' להתאחד למטה עם ידיעת הנזכר ממנו את עצמו וזהו לשון זכירה.

ולכן תפיסת 'ידיעת עצמו' צריכה אצל היהודים להיות ככל האפשר באופן של פנים בפנים, דהיינו באופן הכי קרוב לתפיסה הרצויה, של עמידה לפני ה'. ולכן פסוקי הזכרונות מדברים על סוגי הזכירות של תפיסת הנבראים את עצמם לפני ה' ויציד הם נזכרים לפניו בתפסות אלו. ופסוקי הזכרונות הם הממון הפנימי ביותר שיש אצל יחודי בחיבור שבין תפיסתו וזכרונות' את עצמו, ולבין תפיסתו את מלכות ה' ובדרך עטייתו על עצמו. והיא האמירה הפנימית שלו כלפי הש"ת. הקול הפנימי בלי שום דיבור האומר שאני מלא ונדוש 'במצביאותו מעצמות' אלא עומד לפני ה' בשברון ליבו, באמונתו, ממליכו ומבקש את אורו והשפעתו. כל זאת בשופר עצמו שממנו נותנת בפקסוקי השפירות. כעבר השופר הוא מ"ת, ומתקד שופר של משיח, ובהוה הוא כל תהילות ה' הנאמרת בתקע שופר. וכלל הדברים האמורים ב'מנוחת הבעש"ט ותלמידיו' במשליהם (באורך גיליונות לא יואלץ כי תבא פ"ד) וענינו הרוחות את נפילתן וערעורן של קדושות רבות בעולם וב'ישראל', בתפיסת מציאות ה' בהנהגת הצדיקים, ומבין האחדות שכלל"ל. ועל זאת ראוי אנו להתפלל, שיתפסו במחשבותינו תפיסות חדשות של מציאות ה' ומלכותו שמים, ובאמת וידיעתו את עצמם יהיו ככל האפשר קרובים לידיעת ה' אותם כעומדים לפניו במלכותו עליו ומשפיעים אותה מתוך שלום ואחדות, וממילא תהיה בהם הברכה של שנה טובה ומתוקה. אכ"י.

הכול באופן נכון של יכולת חסד של תנועה והנעה [אנרגיה] ויכולת משמעת וגבולות של גבורה שיצא הדבר אל הפועל. איוון נכון בין הכוונה שלטובת העסק ובין טובת רוחו. וכן ברוחניות באיוון נכון בכוונה לשי"ש ובכוונה לעצמו המוכרחים בכל יחודי להיות לפי ערכו. כוח הדימוי העצמי הנכון והמאוזן היא יכולת התפארת של האדם. שבו הוא מפאר את מושא דמיונו, ובו מופא את עצמו, אף בלא ידעו והוא שיתחו כל היום. ואם הדימוי אינו נכון ומעופף לכוון וגבולותיו – 'חסדו ונבורותו', והוא חופף להיות לשחוק, ו'חוכא' (חוכא ואטלולא) מהלך, ור"ל שנים רבות אינו מרגיש בשחוק הנעשה ממנו בעליונים ובתחתונים. ולכן מידת תפארת היא ממוצעת בין 'חסד וגבורה', והיא גם מידת נרא. שטרא ופחד מאוד להידמות באופן של אמת לקל עליון. ולכן נתן אמת לעיבק, שצריך כל הזמן לאמת מחדש את הדימוי הזה שיש בו עמך ואתה אבינו. נגד כל הרשעים הלועגים ואומרים אנו ישראל ח"ו. ולכן 'תפארת עומדו אתה'.

'כמראה שקוראין בל"א שפיגל': וכמו שכתב בעבודת ישראל נשא, שהצדיקים הם המפתחים ומגלים את תפיסת מציאות ה' בעולם והוא כפי 'הפנים והצורה' שהם עומדים לפני ה' ומדמים אותו, כך הם ממשכים יותר את התגלותו והתדמותו לעיניהם בפנים וצורה שלו כדמות אדם חושב על כסא מלכותו. והוא הנקרא 'אספקלריא', 'כמראה שקוראין בל"א שפיגל' שהצורה שמראין כנגדו, דמיונו ממש נראה מתוכו. והוא פנים אל פנים.

הנה התרגום המלא על וירד {על הר סיני, הוא} ואתגלי. הענין הוא, כי לא יצויר אליו ית' הממלא על עצמו בכל עת ומן וליט אתו פניו מינה כלל לומר שירד על הר סיני, על כל תיקן ואת בפירושו, שגלות הורדה הוא ענין התגלות אשר נגלה כעת לעין כל כי הוא נעלם מעין כל ח"ו. וכן ח"ו סילוק שכנינו, היינו הסתרה חלילה מהברואים. ואולם אחר שהכשירו מעשיהם לגורל הדוככותם והסתר מסך המבדיל נגלה להם ית' כשבעד הנכבד וראו אורו פנים אל פנים כדכתיב פנים בפנים דבר ה' עמכם. והנה כתיב ודמות כמראה אדם עליו כו', היינו כמראה ששקוראין בל"א שפיגל שהצורה שמראין כנגדו, דמיונו ממש נראה מתוכו. והוא פנים אל פנים, שכפי הפנים והצורה שפונים אליו ית' ככה מגלה הצורה, וידוע שההסתכלות הוא צפת בדיקות במראה... כן בוודאי להיפך כשרואין ומסתכלין במנוון טוב ובחיר מביאין בו יותר בהירות, ככה כשמוכזין בני ישראל מעשיהם ומטהרין רמ"ח אבריהם ויש"ח גידיהם כבלאו קומתם איי המה מרכבה אליו ית', ובכיוולו נצטויר בציוויר ודיוקן אדם. אמנם מאן יזכר הלאה הנורא שיהיה מרכבה אליו יתברך בבחינת ישראל אשר כך אתפאר בגוונא דיליה. און זה כי אם אותם הצדיקים אשר הם בבחינת מ"ה לפני ה'. בעונה גדולה.

וזה הנקרא בקדו"ל לעיל 'אלקים', שהוא הדמות המצטיירת באספקלריא על ידי 'הפנים והצורה שפונים אליו יתברך'.

'תורת הבעש"ט ותלמידיו': והנה 'תפיסת הבראיה את עצמה' הולכת ומתחזקת בכל דור ככפירה ומינות הבאים מהמדע וממהשכלה, המתחזקת את הנפרדות של תודעת האנושות ממקור חוצצה. והנה היא מוחזקת את תפיסת מציאות ה' הבאה מה'סוכב כל עלמין' דהיינו מעניינים המקיפים את כל הבראיה אשר אי כו"י אנוש להבנים, כי אם על ידי אמונת הבראיה. כמו גבולות הקיום והזמן ומקור החיים ומהות התודעה, כמו גם עצם קיומם של כל כך הרבה חוקים שנתגלו בידי המדע המאפשרים את עצם קיום החיים על האדמה. אמנם בגלל שהעניינים המציאותיים הקרובים אליו נתגלו על ידי המדע באופן פעולתם ואת 'העולם כמנהגו נוהג' שבהם ביתר שאת ועוד, גילוי המאפשר שימוש בלתי מוגבל לנחות האנושות, אף שמהעניינים הרחוקים ישנם קושיה יותר חזקות, כמו הבנת דתו פעולת גלי האור (הקוונטים) של בוח סתירות המוכחות שתלוי את בדידת הבדוק. ותופעת ה'חורים השחורים' הסותרים במוחש את כל תורת כוח המשיכה והכבידה. הנה הם נטועים בתפיסת הבראיה תחושת 'מציאות מעצמות' של כפירה ומינות ובחירה חפשית לעשות ככל העולה על דוחם, ולכן מתחדשת מציאות ה' הממלאה כל עלמין בתפיסת מלכותו יתברך בעולם דוקא רק על ידי ישראל בתורות והארות חדשות, כיצד היא עמידת ישראל לפני ה' היא עדיין 'פנים מצרים' כבניינים חדשים הבאים דווקא מהצלעות השבורות. למרות ההסתרים המתגברים. וככל תורת הבעש"ט ותלמידיו, שראה את ערכה הבעש"ט עצמו כנעילת נשמתו ברה"ל שנת תק"ו. תפיסות המוכחות בנכונותם בקורותיהם המופלאות של ישראל בכל הדורות, ואין שמלכותו יתברך אותה הם עושים על עצמם ומקבלים ומשפיעים אותה בכל דור בצורות חדשות של אומץ תורה קדושה ומלכות, היא ברכתם והיא מציאה ומקימת אותם לכל אורך הדורות. וכמ"ש הר"י הילל מפאליש'ש במאמרו לשבת חזון.

והנה כמה שיש 'שה' בממד הר סיני, הוא עליו נפלא לגבי קיום התורה והאבות, עד שבהתעוררות מוחין הנגלים בשעת מ"ת התחילו להסתלק מוחין הקודמים. כן הוא עד"ז ריחוק הערך ממה שנגלה עתה ע"י מ"ת, לגבי מה שיתגלה לעתיד ע"י משיח ב"א כמ"ש כי תורה מאתי תצא. חידושה של תורה... ולכן בסוף הגלות הוא תגבורת קליפת האפיקורסות שהו"ע מלחמת גוג ומוגוג... ומכאישים מציאות אלקות לגמרי, הגם שהאיר מעין גילוי דלעתיד ע"י דא"ח... ועז"י נאמר כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, דהיינו לכשיגיע הסתר אלקות כזה כמו קודם צי"מ בגשמות ורוחניות, בתוקף עול מלכות ועול דרך ארץ ובהסתר אלקות, עד שיכולו לאמר בחוצפה אפילו על מציאות גילוי אלקות הנגלה ע"י תורת הבעש"ט ותלמידיו שהם דבר שקר ח"ו כמ"ש ואל ישעו בדברי שקר. והוא סימן שהאור חדש דלעתיד דקבא נגלה למעלה ולכן נסתלק גילוי הקדום לגמרי. וכשם שאנו נאמר עתה תראה דוקא, כמו כי לעיל אראנו נפלאות דסדכ"ל למטה ברא' חושית כמ"ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה. ולכן מרמזים זה בכל שנה ושנה כי כשנתחדש בפרט חיות על השנה, בפרט יש בו מכל מה שיש בכלל בשית

חמידא דאזרייתא

פניני הלכה מאת הרב"ג רבי יעקב פרודמן שליט"א

קיום מצוה בתוקע בשופר בראש השנה שחל להיות בשבת

קרבן פסח שלא למנויו הוא איסור דאורייתא, ואם כן מאין לנו להתיר אכילת קרבן פסח שלא למנויו משום חינוך.

ב' לגבי תקיעת שופר, כאשר קטן תוקע בשופר בשבת, אזי בסופו של דבר הרי הוא מקיים מצוה, כי אפילו גדול התוקע בראש השנה שחל להיות בשבת, הרי הוא מקיים את מצות התקיעה, מה שאין כן אכילת קרבן פסח שלא למנויו אין בו שום מצוה, כי המצוה הוא להאכיל קרבן הפסח רק למנויו, ואם כן מה מקום יש להתיר לעשות כן משום חינוך.

הרי לנו להדיא בדברי הגרעק"א, כי התוקע בשופר בראש השנה שחל להיות בשבת, קיים את חובת מצותו, ומצוה קא עביד, כשהדבר היה פשוט להגרעק"א כביעותא בכותחא, עד שלא הוזקק אף להביא כל הוכחה לדברים אלו, אלא כתב כן בפשיטות.

דברי הבית שלמה בקיום אבילות בניגוד לדברי חכמינו ז"ל שאין אבילות בימי המשתה

ד. לעומת זאת מצאנו בדברי הבית שלמה (ויד סי' רכ"ב) שיצא לדון, לגבי המבואר (כתובות ד.) כי שבעת ימי המשתה דוחים את שבעת ימי האבילות, ולכן אם התחילו ימי המשתה, דוחים את האבילות, ואפילו את אבילות יום ראשון שהוא דין דאורייתא, מכל מקום שבעת ימי המשתה דוחים אותה. ויצא לדון, האם חתן המתאבל תוך כדי שבעת ימי האבילות, אם נידון כמקיים מצות האבילות, או שמאחר ושבעת ימי המשתה דוחים את ימי האבילות, אינו נחשב כמקיים את מצות האבילות.

וכתב בתוך דבריו, כי פשוט הדבר שאינו מקיים בכך את מצות האבילות: "שתקע הדבר ולא יאמר, דכיון שיש כח ביד חכמינו ז"ל לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה, עקרה לגמרי, ואם יטול לולב או יתקע בשופר ביום טוב שחל להיות בשבת ויברך עליו, ודאי דהוי ברכה לבטלה", הרי שפשוט היה לו להבית שלמה להיפוך, כי המקיים תקיעת שופר או נטילת לולב בשבת, אין בו כל קיום מצוה, וברכתו לבטלה.

דעת רבי שלמה קלוגר זצ"ל שיש לברך שהחיינו ביום השני אחר שתקע בשבת

ה. הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל בחכמת שלמה (סי' תקפ"ח סי' ה) הביא גם כן נידון זה, לגבי המבואר בדברי השולחן ערוך (אורח סי' ת"ר סי' א) שאין לומר שהחיינו ביום השני על תקיעת שופר, הואילו וכבר תקעו בשופר ביום הראשון, אכן אם חל היום הראשון להיות בשבת, שאז לא תקעו בשופר ביום הראשון, שוב יכולים לברך שהחיינו ביום השני. ויצא לדון, במי שתקע בשופר ביום הראשון שחל להיות בשבת, האם יוכל לברך שהחיינו ביום השני, והכרעתו כי לא קיים בזה את מצות תקיעת השופר, ועליו לברך שהחיינו על תקיעת השופר ביום השני.

דעת פרי הארץ שאין לברך שהחיינו ביום השני אחר שתקע בשבת

ו. לעומת זאת, בספר התשובות הקדום פרי הארץ (ח"ב סי' י'), הובא על ידי הרב חיד"א בברכי יוסף (אורח סי' ת"ר אות ד), דעתו ברורה, כי קיים בזה את מצות תקיעת השופר, ואינו יכול לברך שהחיינו על תקיעת השופר ביום השני.

למותר לציין, כי הדבר תלוי במחלוקת הגרעק"א והבית שלמה, האם תקיעה בשופר בראש השנה שחל להיות בשבת, נחשבת כקיום מצוה, או שאין בה כל קיום מצוה.

הנה ידוע הדין (ראש השנה כט:) כי אין תוקעים בשופר בשבת, וזאת משום גזירה שמא יעבירו ארבע אמות ברשות הרבים. כך גם אמרו (סוכה מג) שאין נוטלים לולב בשבת, וזאת גם כן משום גזירה שמא יעבירו ארבע אמות ברשות הרבים.

מעתה יש לדון, מה דין אדם התוקע בשופר בשבת או נוטל לולב בשבת, האם קיים בזה מצות עשה מן התורה, או שאינו נחשב כמקיים מצות עשה כל עיקר.

א. דברי האחרונים בגדר תקנת חכמינו ז"ל שלא לתקוע בשופר או לנטול לולב בשבת

שלושת הצדדים בהשפעת חכמינו ז"ל בתקנתם על קיום המצוה; איסור, פטור, עקירה

א. שורש הדברים בחקירת גדר דברי חכמינו ז"ל שאין תוקעים בשופר בשבת וכן שאין נוטלים לולב בשבת, מה הוא גדר תקנתם ביחס לקיום המצוה, כשלושה צדדים בדבר.

א' חכמינו ז"ל אסרו לקיים את המצוה, על אף שעדיין האדם מחויב לקיימה, וזאת משום שהדבר נחשב לשב ואל תעשה, שיש כוח ביד חכמים לבטל דבר מן התורה בשב ואל תעשה (יבמות ז').

ב' חכמינו ז"ל פטרו את האדם מן החיוב לקיים את המצוה, ושוב אין עליו כלל חיוב לקיים את המצוה, אמנם עדיין מעשה התקיעה בשופר, או מעשה נטילת הלולב, נחשבת למעשה מצוה.

ג' חכמינו ז"ל עקרו את כל מהות מעשה המצוה של התקיעה בשופר, או של הנטילה בלולב, ושוב המקיים את מעשה התקיעה בשופר או הנטילה בלולב, אין כל משמעות מצוה למעשה.

ומצאנו בזה מחלוקת מפורשת בין גדולי האחרונים, וכפי שנביא את תמצית דבריהם.

הבנת המגן אברהם שמשום חינוך התירו להאכיל קרבן פסח לקטן שלא למנויו

ב. המגן אברהם (סי' שמ"ג ס"ג ג) כתב, בעניין איסור ספייה לקטן, אשר אסור לספות לקטן מאכלות אסורות או שאר ענייני איסור, ועם כל זה, הביא את דברי רבינו ירוחם (נתיב א' חלק א', יג), כי ככל והדבר נצרך לדין חינוך, מותר לספות לקטן דבר איסור. וכגון מה שכתב ההגהות אשרי (ראש השנה פ"ד סימן ד) שנותנים לקטן לתקוע בשבת, על מנת לחנכו במצוות, או מה שכתבו התוספות (פסחים פה. ב"ה שו"ת) שמוותר להאכיל קרבן פסח לקטן, הגם שקטן אינו יכול להימנות על קרבן פסח, ואין קרבן פסח נאכל שלא למנויו (פסחים סא), מכל מקום משום חינוך התירו להאכיל קרבן פסח שלא למנויו.

תמידת הגרעק"א על המגן אברהם שיש לחלק בין ההיתר לתקוע בשופר לקטן בשבת לבין להאכילו קרבן פסח שלא למנויו

ג. הגרעק"א (ירוש ויחידו מערכה ח') יצא לתמונה על דברי המגן אברהם בכוננת דברי התוספות לגבי קרבן פסח בתרת, א' שהרי חילוק גדול יש בין תקיעת שופר בשבת לעומת אכילת קרבן פסח שלא למנויו, כי תקיעת שופר בשבת הוא איסור דרבנן כנ"ל מחשש שמא יעבירו, ואילו אכילת

התורה, על כן בזה שפיר סבירא להו להתוספות, שלא קיים את המצוה אף מן התורה, מה שאין כן בנוגע לתקנת חכמינו ז"ל שלא לתקוע בשופר או שלא ליטול לולב בשבת שהוא משום שמא יעבירו, הרי דנים אנו את התקוע בשבת או נוטל לולב בשבת, כביכול נעשה הדבר והעביר את השופר או הלולב ארבע אמות, כלום נפגמה מצוותו על ידי זה, הרי אין כל שייכות בין בית מיוחד זה לעצם אי קיום המצוה, ולכן שפיר נחשב שקיים את המצוה, ודברי הגרעק"א מיושבים על נכון.

יישוב דעת הבית שלמה עם דברי הר"ן

יב. בזה יש להשלים, כי הנה כפשוטו דברי הר"ן מבוארים כדעת הגרעק"א, שעל אף גזירת החכמים שלא לקיים מצוה באופן מסוים, מכל מקום העובר על דבריהם, עדיין נחשב כמקיים את המצוה. אך עדיין יש מקום לחלק, כי עד כאן לא נאמר דברי הר"ן אלא באופן שלא אסרו חכמינו ז"ל את עשיית המצוה, אלא חכמינו ז"ל הורו על צורה מסוימת בקיום המצוה, כגון שאמרו על קיום מצות סוכה שאמור להיות גם כן שולחנו בתוך הסוכה, ולא אסרו את הישיבה כששולחנו בתוך הבית, אלא אמרו שאין מקיימים כך מצות סוכה, על כן יש לומר כי אף אם עבר ועשה כן, עדיין נחשב שקיים את המצוה. מה שאין כן לענין תקיעת שופר או נטילת לולב בשבת, הרי בזה אסרו חכמינו ז"ל לעשות פעולה זו מחמת בית מיוחד שמא יעבירו ארבע אמות ברשות הרבים, ואם כן בזה יש לומר כי העובר ועושה פעולת מצוה זו של תקיעת שופר או נטילת לולב בשבת, אינו מקיים כל מצוה אף לדעת הר"ן.

מחלוקת התוספות והר"ן אינה מביאה למחלוקת הגרעק"א והבית שלמה

יג. נמצא, כי מחלוקת התוספות והר"ן אינה בהכרח מוכיחה את מחלוקת הגרעק"א והבית שלמה, וכפי שהבאנו כי דברי התוספות יכולים להתקיים אף לדעת הגרעק"א, ודברי הר"ן יכולים להתקיים אף לדעת הבית שלמה.

דברי הפרי מגדים לצאת ידי חובה מן התורה בסוכה שסככה בדבר המקבל טומאה מדרבנן

יד. יש להוסיף בזה עניין נוסף, מה שהביא הביאור הלכה (סי' תרכ"ט ס"א ב"ה צומח) את דברי הפרי מגדים (סי' תרכ"ט מ"ו ס"ק א') המסתפק בהא דקיימא לן (א"ח סי' תרכ"ט ס"א) שאין מסככים בדבר המקבל טומאה, מה הדין במסכך בדבר המקבל טומאה רק מדרבנן, האם נאמר שמן התורה יוצאים ידי חובה בסוכה זו, הואיל ומן התורה אין הסכך מקבל טומאה, או שמא מאחר ומדרבנן הסכך מקבל טומאה שוב אין יוצאים בה ידי חובה מן התורה. ומסקנת הפרי מגדים, כי במקום שאין לו סוכה אחרת, יאכל לכל הפחות בסוכה זו, ואם כי אינו יכול לברך על אכילה זו, מכל מקום יקיים בזה ידי חובת אכילה בסוכה מן התורה. ולכאורה היה נראה לשייך את הדברים לענין דברינו, אם יוצאים ידי חובת דבר מן התורה, כשהוא מקיימה בניגוד לתקנת חכמינו ז"ל, ואם כן היינו יכולים להוכיח בזה דעתו כדעת הגרעק"א.

חילוק בין דברי הפרי מגדים לעיקר נידוננו

טו. אך נראה כי לא קרב אל זה, כי עד כאן לא נאמר דברי הבית שלמה רק באופן שחכמינו ז"ל הורו להדיא על צורת קיום מסוימת במצוה, כגון שהורו שלא לעשותה בשבת, או שלא לישב בסוכה באופן מסוים, אשר בזה אכן אנו אומרים כי אינו מקיים את המצוה ככל והוא עובר על תקנת חכמינו ז"ל, אמנם לענין דברי הפרי מגדים במסכך בדבר המקבל טומאה מדרבנן בלבד, הנה חכמינו ז"ל לא התייחסו לצורת קיום זה בפני עצמה, אלא הגדירו מה דבר המקבל טומאה, וממילא אנו רוצים לפסול את הסוכה באופן זה, ומשכך מובן הדבר כי מן התורה מקיימים בה מצות סוכה, שכן מן התורה אינה ראויה לקבל טומאה, ומה בכך שמדרבנן היא ראויה לקבל טומאה, והדברים פשוטים ביותר.

ג. הדינים התלויים במחלוקת אחרונים זו

חיוב הליכה לשמוע תקיעת שופר במקום בית דין קבוע

טז. בספר מרחקת חיים (ירח האיתנים סי' א' אות א') העלה למצוא שני עניינים התלויים ועומדים במחלוקת זו של הגרעק"א והבית שלמה.

הכרחת האבני נזר כדעת הגרעק"א מאחר ולדעת הבית שלמה נחשב הדבר לביטול בקום ועשה

ז. האבני נזר (יר"ד סי' קמ"א ס"ק י"א) מכריח כדעת הגרעק"א, כי הנה כאמור מבואר בגמרא (יבמות ז'): הטעם שיכלו חכמים לבטל את מצות התורה לתקוע בשופר או ליטול לולב, הוא לפי שיש כוח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה, והנה אם אנו אומרים כי חכמינו ז"ל בתקנתם ביטלו את החשבת מעשה התקיעה בשופר או הנטילה בלולב כמצוה, כך שאף המקיים את פעולת המצוה, אינו נידון כמקיים את המצוה, אם כן הרי זה נחשב כביטול בקום ועשה, ולא ביטול בשב ואל תעשה, וממילא יש להוכיח מכך שהדבר נחשב כביטול בשב ואל תעשה, הרי שאין בכלל התקנה עקירת החשבת הפעולה כמעשה מצוה, אלא תקנה בעלמא שאין חיוב לקיים מצוה זו.

ב. מחלוקת הראשונים בקיום מצות סוכה מן התורה שלא כתקנת חכמינו ז"ל

תמיכה החלקת יואב על הגרעק"א מדעת התוספות שאין מקיימים מצות סוכה מן התורה כשעושה שלא כתקנת חכמים

ח. החלקת יואב יצא להקשות בספרו קבא דקושייתא (קושא צ"ט) על דעת הגרעק"א, כי הנה מפורש בדברי התוספות (סוכה ג. ב"ה דאמר לך) על מאמרם ז"ל (סוכה כח): "מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית, בית שמאי, פוסלין. ובית הלל, ממשירין. אמרו להם בית הלל לבית שמאי, לא כך היה מעשה, שהלכו זקני בית שמאי וזקני בית הלל לבקר את רבי יוחנן בן החורנית, ומצאוהו שהיה יושב ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית, ולא אמרו לו דבר. אמרו להם בית שמאי, משם ראיה, אף הם אמרו לו, אם כן היית נוהג, לא קיימת מצות סוכה מימך", וביארו בזה התוספות, כי אמרם "לא קיימת מצות סוכה מימך", הכוונה שלא נחשב לו כלל לקיום המצוה אף מדאורייתא, וסיבת הדבר, כי מאחר וגורו חכמים שלא לישב ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בבית, שוב אין יוצאים בה ידי חובת סוכה אף מן התורה, ואם כן הוא הדין לענין תקיעת שופר בשבת, מאחר וחכמינו ז"ל אסרו לתקוע בשופר בשבת שמא יעבירו ארבע אמות ברשות הרבים, שוב אין יכולים לקיים את מצות תקיעת השופר בתקוע בשבת אף מן התורה, והניח את דברי הגרעק"א בתימה.

יישוב דעת הגרעק"א כדעת הר"ן שיוצאים ידי חובת עיקר הדין גם כעושה אחרת מתקנת החכמים

ט. אכן כבר כתבו (מנחת אלעזר ח"ד סי' ס"ק י"ב) ליישב דעת הגרעק"א, שכן הגם אומנם כי כדעת התוספות מבואר שבמקום שחכמינו ז"ל גזרו על צורה מסוימת של קיום המצוה שאין לעשותה שוב אין יוצאים בה ידי חובה אף מן התורה, מכל מקום הר"ן (פסחים כח: מדפי היר"ף ב"ה כל מ') יצא לחלוק על דברי התוספות, כשדלעתו "לא קיימת מצות סוכה מימך", היינו לא קיימת מצות סוכה בשלימות מימך, אמנם בוודאי שקיים את מצות התורה לישוב בסוכה מן התורה, כי הרי ישב ראשו ורובו בתוך הסוכה. נמצא, כי נפתח הדבר בדברי הראשונים, ואם כן יכולים ליישב את דעת הגרעק"א כדעת הר"ן.

תימה שהגרעק"א יתמה על המגן אברהם כשתמיחתו תואמת רק לפי דעת הר"ן ושלא כדעת התוספות

י. אם כי הדברים דחוקים, כי בסופו של דבר הגרעק"א בדבריו יצא לתמוה על דברי המגן אברהם, ולפי המבואר שדברי הגרעק"א אינם עולים בקנה אחד עם דברי התוספות, רק עם דברי הר"ן, מה מקום ראה הגרעק"א לתמוה על דברי המגן אברהם, הרי דברי המגן אברהם עולים יפה לדעת התוספות, והגם כי הגרעק"א בחר לו את הר"ן לשיטתו, אין בכך בכדי לתמוה על דברי המגן אברהם.

יישוב דעת הגרעק"א עם דברי התוספות

יא. וכתב בספר ציצ' הקודש (ח"א סי' נ"ה ס"ז ז') ליישב בזה באופן נפלא, והוא כי לעולם כל מקום שגזרו חכמינו ז"ל בעניין קיום המצוה מחמת חשש מסוים, יש לנו להחשיב את העובר על תקנתם כאילו התקיים בו חשש זה, ומשכך בכל הנוגע לאוכל ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית, שהחשש הוא שמא יימשך, אם כן דנים אנו את האוכל באופן זה, כאילו נמשך באמת אל תוך הבית, ונמצא לא קיים את עיקר המצוה מן

כן דעתו כי מידי ספק לא יצאנו, ובמקום שנראה ונדחה וחזר ונראה, יש להחשיבו כספק.

החשבת 'נראה' בתחילת החג שחל להיות בשבת

כא. מעתה יש לומר, כשחל יום ראשון של חג הסוכות בשבת, ובשבת זו אירע דבר הנ"ל שההדס מתחילה היה ראוי ליטול בו, שהיה כשר לברכה, ולאחר מכן עלו בו ענבים שחורים ונדחה, ושוב ליקט את הענבים וחזר ונראה, הנה לדעת הגרעק"א שרדיין יש פעולת מצוה בנטילת לולב ביום השבת, אף כי פטורו מקיום מצוה זו, מכל מקום נראה כי יש מקום להגדיר את ההדס כ'נראה' בתחילת השבת, הואיל וכבר בתחילת השבת הוא הזמן הראוי להתקיים בו פעולת המצוה, ומשכך הדס זה נידון כנראה ונדחה וחזר ונדחה.^א

מה שאין כן לדעת הבית שלמה, שעקרו חכמינו ז"ל בתכלית את פעולת נטילת הלולב בשבת, שאין בה כל מצוה, אם כן יש לומר שאין להחשיב את תחילת כשרותו של ההדס בתחילת השבת כ'נראה', שכן במשך כל יום השבת עדיין מוגדר הוא כנדחה, ולכן כאשר ליקט את ענביו השחורים וחזר והכשיר את ההדס, יש להחשיב את ההדס כנדחה ונראה שהכשירוהו.

ביטול שופר של עבודה זרה בערב ראש השנה משום נדחה ונראה שאינו לכתחילה גבי שופר

כב. דבר זהו ניתן לומר גם כן לגבי שופר בשבת, כי מבואר בדברי הרמ"א (או"ח סי' תקפ"ד, סי' א') כי שופר של עבודה זרה צריך נכרי לבטלו מערב ראש השנה, והטעם בזה כתבו הנושאי כלים (מג"א סי' תקפ"ז סי' ו'), כי הגם שלגבי מיעוט הענבים בהדס נדחה ונראה כשר, זה הוא משום שבידו למעט את הענבים, אמנם לגבי ביטול השופר שאין ביד ישראל לבטלו, רק ביד עובד כוכבים, אם כן גם נדחה ונראה אינו כשר, ולכן יש לבטל את השופר מערב ראש השנה.

שני ימי ראש השנה כחייב תקיעה אחד

כג. והנה עלינו להקדים בזה עוד, מה שנחלקו הראשונים (מחזור ויטרי סי' ש"ב; ראבי"ה סי' תקל"ד; רא"ש ראש השנה פרק ד' סימן י"ד) אם חייב התקיעה בשני ימי ראש השנה נידונים כחייב אחד, או כשני חייבים, ואין כאן מקומו להאריך בעניין רחב זה, ובה תלוי ברכת שהחיינו על תקיעת השופר ביום השני, שהוזכר לעיל, והכרעת השולחן ערוך (אורח סי' ת"ר סי' א') כי הוא חייב אחד.

החשבת 'נדחה' ונראה בשופר של עבודה זרה שביטולו ביום ראשון של ראש השנה שחל להיות בשבת

כד. מעתה, אם נאמר כי חייב התקיעה שבשני הימים חייב אחד הוא, אם כן באופן שביטולו את השופר באמצע יומו הראשון של ראש השנה שחל להיות בשבת, אם כן לדעת הגרעק"א ששייך לקיים את פעולת המצוה על ידי תקיעה בשופר בראש השנה, יש להגדיר את השופר כנדחה בתחילת היום ונראה, אשר כאמור לגבי שופר אין להתיר באופן זה. מה שאין כן לדעת הבית שלמה, שחכמינו ז"ל הפקיעו את מהות המצוה שבפעולת תקיעה בשופר ביום שבת, אם כן אין יומו הראשון של ראש השנה מוגדר כזמן בו 'נדחה' השופר, אלא עדיין הוא כערב ראש השנה, ולכן מאחר ובתחילת יומו השני של ראש השנה, כבר היה השופר מבוטל, אם כן הרי הוא שופר שנראה כל היום כולו, וכשר לכתחילה לתקוע בו.

המורם מכל דברינו

דעת הבית שלמה כי חכמינו ז"ל עקרו את מהות המצוה מפעולת תקיעה בשופר או נטילת לולב בשבת בדעת הגרעק"א אפשר להציע שני צדדים
א. חכמינו ז"ל אסרו על קיום המצוה, הגם שעדיין חובתה מוטלת על האדם
ב. חכמינו ז"ל פטרו את האדם מקיום המצוה, הגם שעדיין מהות המצוה קיימת עדיין בעשיית פעולה זו, אך אינה חובה על האדם.

הראשון הוא לעניין תקיעת שופר, אשר מעיקר הדין (ראש השנה כ"ט:) במקדש היו תוקעים גם כן בראש השנה שחל להיות בשבת, ולאחר מכן היו תוקעים במקום של בית דין קבוע (ראש השנה כ"ט:), ומעתה יש לדון באדם הנמצא בסמיכות למקום שיש בית דין קבוע אשר תוקעים בשופר גם בראש השנה שחל להיות בשבת, אם נאמר כדעת הגרעק"א שהתוקע בראש השנה שחל להיות בשבת מצוה קא עביד, אם כן בוודאי יש לומר שיש עליו חיוב לילך ולהמציא את עצמו במקום בית דין קבוע, בכדי שיוכל לקיים את חיובו זה אשר עליו. מה שאין כן לדעת הבית שלמה, שהתוקע בראש השנה שחל להיות בשבת אינו עושה כל מצוה, והיינו משום שחכמינו ז"ל הפקיעו בתכלית את מהות מעשה מצוה של התקיעה ביום השבת, אם כן פשוט שאינו צריך להמציא את עצמו במקום בית דין קבוע, כי אין עליו כל חיוב של תקיעת שופר.

היתר הכנסת עצמו למקום המקדש בשבת חול המועד שם היו חייבים ללולב מן התורה

יז. השני הוא לעניין נטילת לולב, אשר כמבואר בגמרא (סוכה מא.) מעיקר הדין, לא היה לולב נטיל בשבת בכל מקום רק ביום הראשון, ואילו בבית המקדש היה לולב נטיל במקדש כל שבועה. אלא שכאמור חכמינו ז"ל תיקנו שלא ליטול לולב בשבת, הן בכל מקום ביום הראשון, והן במקדש כל שבועה. מעתה, אדם הנמצא בשבת חול המועד סוכות במקום הסמוך למקום המקדש, אשר במקום המקדש יש חיוב מן התורה ליטול את הלולב גם בשבת חול המועד, אלא שחכמינו ז"ל הפקיעו ממנו קיום חובה זו, אם כן לדעת הגרעק"א אשר אם יטול את הלולב יקיים בזה מצוה, יש לומר שהוא בגדר מכניס את עצמו לידי אונס שלא יוכל לקיים את המצוה, שהוא דבר שאינו ראוי לעשותו כמו שהעירו הפוסקים (ר"ש ב"א שבת קלד: ב"ה אב), מה שאין כן לדעת הבית שלמה שגם אם יטול את הלולב בשבת לא יקיים כל מצוה, והיינו כי חכמינו ז"ל עקרו לגמרי את מהות המצוה מפעולה זו, אם כן אין כל מניעה לאדם להכניס את עצמו למקום המקדש, כיון שאף במקום המקדש אינו מוגדר כאנוס מלקיים את המצוה, אלא שחכמינו ז"ל עקרו ממנו לגמרי את קיום המצוה.

הערת מרקחת חיים כי אף לדעת הגרעק"א אין חיוב על האדם לקיים את הפעולה אלא רק אפשרות קיום פעולת מצוה

יח. אכן בהמשך דבריו העיר המרקחת חיים (ירח האיתנים סי' א' אות ב'), כי נראה יותר בדעת הגרעק"א, שאין הכוונה רק שחכמינו ז"ל אסרו את קיום המצוה, ואילו עדיין נותר מצד החיוב שלימות החיוב על האדם, אלא בוודאי שחכמינו ז"ל פטרו את האדם מקיום המצוה, ושוב אין עליו חובה אף לדעת הגרעק"א, אלא שעדיין שם מצוה יש על קיום פעולה זו, אך אינה מחויבת עליו כל עיקר.

דחיית שני הדינים הנ"ל לאור הכנה זו בדעת הגרעק"א

יט. ואם כן יש לדחות שני עניינים אלו הנוכחים, כי אף לדעת הגרעק"א יש לומר שאין אדם חייב להמציא את עצמו למקום שתוקעים בשופר בשבת, הואיל וחכמינו ז"ל הפקיעו ממנו בתכלית את החיוב. כך גם, אף לדעת הגרעק"א אין לומר שאדם העולה ובא בשבת חול המועד למקום המקדש, מוגדר כמכניס את עצמו לידי אונס בקיום המצוה, הואיל ואין עליו כל חובה לקיים את המצוה, ואינו מכניס את עצמו לידי אונס בזה.

דיני נראה ונדחה וחזר ונראה

כ. אמנם התעוררתי בזה בדיבור חברים, כי יש למצוא חילוק בין דעת הגרעק"א לדעת הבית שלמה, אף לפי הבנה זו הנוכחת בדעת הגרעק"א, שחכמינו ז"ל פטרו את האדם מקיום המצוה לגמרי.

והוא, בהקדים סוגיית הגמרא (סוכה לג:) לגבי הדס שנראה ונדחה וחזר ונראה, היינו שהיה ראוי בתחילת החג לקיים בו את המצוה, ולאחר מכן עלו בו ענבים שחורים שפסלוהו, אלא שבהמשך ליקט את הענבים וחזר והכשיר ההדס לקיים בו את המצוה, ואין בזה הכרעה ברורה בדברי הגמרא, כשהכרעת השולחן ערוך (אורח סי' תרמ"ז סי' ב') להכשיר בנראה ונדחה וחזר ונראה.

עם זאת, הביאור הלכה (סי' תרמ"ז סי' ב' ד"ה וואיל) מאריך להוכיח, כי יש מקום גדול לחשוש לכמה שיטות הראשונים המחמירים בדבר, ועל

פניני הרמב"ן

מאת האנן הרב ישוראל מאיר קענט שליט"א
אבדק"ק אדע (ארה"ב)
ראב"ד ביד"צ אודע מיטוור לדיני ממונות ואישות

(ג) נקוט רק מילתא הדא, דפרשתא-פרשת מועדים דאמור, לפי "חלות המועדים" "דשנה הראשונה", קעסיק, וראש השנה "דשנה (פעם) ראשונה", חלה בשב"ק, לפי זה הקרא דקאמר שם בהך פרשתא-אמור-ביום טוב של ראש השנה, כל מלאכת עבודה לא תעשו והקרבנם אשה לה' (ויקרא כ"ג, כ"ה) "על ראש השנה, שחל בשב"ק", קאי, ואתי שפיר היטב, האי תנא דבי רבי שמואל, דהביא הקרא, כל מלאכת עבודה לא תעשו, למעוטי מיניה תקיעת שופר דאינה אסורה בשבת-על דחכמה ואינה מלאכה היא (כ"ל, אות א') דלמיבחר קראי (עפ"י שכתבנו מחילה, כי מאיה קרא שהיא-אפשר למעוטי הך "תקיעת שופר-חכמה ואינה מלאכה", ואינה אסור בשוי"ט) ודאי דעדיף לן להביא קרא-כל מלאכת עבודה לא תעשו, דמיירי ביום טוב של ראש השנה שחל להיות בשב"ק" (כדלעיל, אות הקדום) ע"כ מה שכתבנו ואמרנו פעם, והוא ע"ד הפלפול קצת, כמו שנהגו רבותינו ז"ל מימים ימימה, לדרוש באלו השבתות על דרך זה.

(ד) והנה, על דברי רש"י הנ"ל ("זכרון תרועה"-זכרון פסוקי זכרונות, כ"ל אות ב') הקשה רבינו הרמב"ן, וז"ל, והיה צריך (רש"י) להביא גם פסוקי המלכיות, מן המדרש, שלא יתכן, שיזכיר פסוקי הזכרונות ושופרות, ולא יזכיר המלכיות, וכבר דרשו אותם וכו', אבל כל זה, אסמכתא מדבריהם, ומפורש אמרו (שם ל"ד, ע"ב) הולכין למקום שתוקעין, ואין הולכין למקום שמברכין, פשטא, הא דאורייתא והא דרבנן, לא צריכא, דאע"ג דהא ודאי והא ספק, אבל זכרון תרועה, כמו, יום תרועה יהיה לכם (במדבר כ"ט, א') אמר, שריע ביום הזה, ויהי לנו לזכור לפני השם וכו', עיי"ש, מבואר פלוגתא רש"י והרמב"ן, ז"ל בזה, אם פסוקי מלכיות זכרונות ושופרות, דאורייתא או דרבנן, וקשה מאד (לענ"ד) למה לא השיג הרמב"ן על רש"י, דדברי הש"ס ראש השנה כ"ט ע"ב, דהאי פ"י קרא, "זכרון תרועה" ("מקראות של תרועה יאמרו-ובשב"ק-כדלעיל ראשית דברינו) אידיה ליה, ולפי זה ע"כ דקרא זה, "זכרון תרועה", אין פה, דיאמרו מקראות של תרועה, כי אם בתקיעת שופר מיירי" (כפי הרמב"ן ידיה, לעיל) וחזינו דהרמב"ן ז"ל, הקשה כן על רש"י בחזק, ז"ל הרמב"ן בפרשת בהר, על הקרא, ביום הכיפורים תעבירו שופר בכל ארצכם (ויקרא כ"ה, ט) כתב שם רש"י, וז"ל, ביום הכיפורים, ממשע שנאמר ביום הכיפורים, איני יודע שהוא בעשור לחדש, אם כן למה נאמר בעשור לחדש, אלא תקיעת בעשור לחדש דוחה שבת בכל ארצכם, ואין תרועת ראש השנה דוחה שבת בכל ארצכם, אלא בבית דין בלבד ע"כ, והרמב"ן אחר הביאו דברי רש"י אלו, כתב ע"י, ובזה"ל, והנה הרב (רש"י) מפני בקיאותו

כתיב ביה-לא תעשה כל מלאכה (אין לזה קרא "מיוחד" האי דיצתה תקיעת שופר ורדיית הפת וכו', הנ"ל) דאם לא כן, "ולאו ממשמעו דקרא אימעוטי", לא שייך לומר, מה שכתבו התוס' הנ"ל (בראש השנה, דין) "והוא מצי לאתווי, כל מלאכה לא תעשו" (קרא דשבת, לא תעשה כל מלאכה) כנ"ל, דברים אלו פשוטים המה, העליתיו על הכתב, למען יבואו הדברים הלאה, ביתר בהירות.

(ב) נביא בזה, אמירתא עתיקתא, מה שאמרנו פעם, לתרץ קושיית התוס' הנ"ל (כמדומה, שכבר הבאנו בגליון, פעם) וזה החלי (ככתובה אצלנו, עם קצת ציונים והוספות-כאשר יראה הלומד) קרא כתבא בתוה"ק, דבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהי לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קודש (ויקרא כ"ג, כ"ד) ופרש"י, זכרון תרועה, זכרון פסוקי זכרונות ופסוקי שופרות (ראש השנה, ל"ב ע"א) לזכור לכם עקדת יצחק, שקרב תחתיו איל (ראש השנה ט"ו, ע"א) ע"כ, מבואר מזה, דרשינ"ל פ"י האי קרא, "זכרון תרועה", כדעת רבי לוי במסכת ראש השנה כ"ט ע"ב (כ"ל, אות א') והפ"י, שיאמרו "המקראות של תרועה", וכדלעיל דברי רש"י-ראשית דברינו (א"ה) אף דבש"ס הנ"ל אידיה דברי ר' לוי, ראה להלן אות ד' משי"כ בזה) ולפי זה ע"כ צריך לומר, דהאי קרא ("זכרון תרועה") "בראש השנה שחל להיות בשבת" מיירי, בה אין תוקעין בשופר, "רק אומרים בה מקראות של תרועה", ויקשה זה מאד להתקבל, פעם ראשונה-כתובה בתורה-יום טוב של ראש השנה, בשחל בשבת מוקמינן לה, "דאין תוקעין בה בשופר" (עוה"ס, לדברי רש"י קיימינן, דפ"י "זכרון תרועה", שאמרו מקראות של תרועה, ולפי זה ע"כ צריך לומר, אין מנוס, דמיירי הך קרא-זכרון תרועה, בשבת קודש, דאלת"ה תקשה על מה חסירה קרא "עיקר הדבר-מצות תקיעת שופר" ברה"ק, זכר רק "מקראות של תרועה", וע"כ דבר"ה שחל בשב"ק דבר הכתוב, וק"ל ידוע בזה, ת"י הנפלא של הגרע"א ז"ל, בהקדם דברי הרמב"ן ע"ל בפרשת אמור (ויקרא כ"ג, י"א, באה"ד, וע"ע במשך חכמה על הקרא (במדבר כ"ח, י"ח) דג"כ נקט כן) דמקראות דפרשת אמור, בימים טובים חלו לישאל "בשנה ראשונה", קאי ראה בפי ראב"ע על הקרא בפרשת אמור, והניף את העומר לפני ה' וצונצונם "ממחרת השבת" יניפנו הכהן, ויקרא כ"ג, י"א) ולפ"י מידוע, דמשה רבינו שירד עם הלוחות שניות-ביום הכיפורים, חלה יום זה "יום ב' בשבוע", כ"ה בתוספת במסכת בבא קמא פ"ב ע"א ד"ה כדי עיי"ש, הרי יום טוב של ראש השנה בשנה זו, "בשבת קודש חלה" (ורש"י) ביום ב' בשבוע, עשרה ימים לפני-רה"ה, בשב"ק (הא) ובזה א"ש האי קרא דפרשת אמור דראש השנה כתובה, "זכרון תרועה", "מקראות של תרועה יאמרו" (ואין תוקעין בה בשופר, כאמור לפרש"י) כיון דבשנה ההיא-שנה ראשונה דיר"ט, חלה ראש השנה, בשבת, ע"כ דברי מין הגרע"א ז"ל.

יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין, אבל לא במדבר וכו' (בספר ראש השנה כ"ט, ע"ב).

ובנמיא, מנא הני מילי, אמר רבי לוי בר לחמא, אמר רבי חמא בר חנינא, כתוב אחד אמר, שבתון זכרון תרועה (ויקרא כ"ג, כ"ד), ולא תרועה ממש, אלא מקראות של תרועה יאמרו. רש"י וכתוב אחד אמר, יום תרועה יהיה לכם (במדבר כ"ט, א') לא קשיא, כאן ביום טוב שחל להיות בשבת, כאן ביום טוב שחל להיות בחול, אמר רבא, אי מדאורייתא היא, במקדש היכי תקעינן, ועוד, הא לאו מלאכה היא, דאיצטריך קרא למעוטי, דתנא דבי רבי שמואל, כל מלאכת עבודה לא תעשו (במדבר כ"ט, א') וראה להלן יצתה תקיעת שופר ורדיית הפת, שהיא חכמה ואינה מלאכה, אלא אמר רבא, מדאורייתא מישרי שרי, ורבנן הוא דגזור ביה, כדבריה, דאמר רבה, הכל חייבין בתקיעת שופר, ואין הכל בקיאי בתקיעת שופר, גזירה, שמא יטלנו בידו, וילך אצל הבקי ללמוד, ויעבינו ד' אמות ברשות הרבים, והיינו טעמא דלולב והיינו טעמא דמגילה, ע"ב מדברי הש"ס.

(א) מבואר מדברי הש"ס, דעת ר' לוי בר לחמא, דאסור התקיעה בשבת קודש (בשחל יום ראש השנה בשבת) "לפנין לה מקרא, דפרשת אמור כתיב בה, זכרון תרועה מקרא קודש (ויקרא כ"ג, כ"ד) אלא דהש"ס קא דחי ליה, מתרי טעמי, האחד, דאי דאורייתא הוא במקדש היכי תקעינן (והרי במשנה שניה, יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת-במקדש היו תוקעין, כ"ל ראשית דברינו) שניה, דמתנא דבי רבי שמואל, דתקיעת שופר (ורדיית הפת) חכמה ואינה מלאכה היא, וא"כ א"א לקרא למעוטי ("זכרון תרועה" מקרא קודש, דהתקיעה אסורה ברה"ה שחל בשבת) ועל קושיא זו השני, הקשו התוספתא כאן בד"ה כל מלאכת עבודה לא תעשו, בזה"ל, ביום טוב כתיב, והוא מצי לאתווי (קרא) כל מלאכה לא תעשו (לא תעשה כל מלאכה-שמות כ"ח, קרא כתיב בעשרה הדברות, בשב"ק, עיי"ש בציונים) דאף ביום השבת לא איתסר, אע"ג דלא כתיב בה עבודה ע"כ, דברי התוס' אלו, קנו מוקדם, גם ממסכת שבת ק"ז ע"ב ד"ה והתנא, וביתר ביאור, עיי"ש (א"א להביא הכל, ביום כדי לעיין שם) היוצא מדברי התוס', דנקט, דאין חילוק בין קרא, לא תעשה כל "מלאכה", דכתיב בשבת, או כל "מלאכת עבודה" לא תעשו, דכתיב ביום טוב, משניהם אפשר למעט, הא מילתא דתנא דבי רבי שמואל, דתקיעת שופר (ורדיית הפת) אינם נכללים בל"ת דקרא (דתקיעת שופר, אינה לא בגדר "מלאכה", ולא בגדר "עבודה", כי אם רק בגדר "חכמה", וק"ל) גם יוצא מדברי התוס', דדברי תנא דבי רבי שמואל, הנ"ל ("יצתה תקיעת שופר וכו'") "ממשמעו דקרא אימעוטי", גלל כן אפשר למעטה מאיזה קרא שתהא, מקרא דיום טוב-כתיב ביה-כל מלאכת עבודה לא תעשו, גם מקרא דשבת-

בתלמוד, והכל לפניו כשלחן ערוך, אינו חושש, וסותם הברייתות, והן מטעות לשאר בני אדם, שידוע הוא וברור בגמרא (ראש השנה כ"ט, ע"ב) כי התקיעות כולן, של ראש השנה היו הכיפורים, ואפילו של רשות, מותרות הן בשבת, לפי שהוא חכמה ואינה מלאכה, ותוקעין היו בדין תורה, בשבת של ראש השנה ושל יום הכיפורים, בכל מקום, ע"כ דבריו ז"ל, מבואר השגת הרמב"ן על רש"י בזה, דאיסור תקיעה בשבת אינה אלא דרבנן (ורש"י מסתימת דבריו) נראה, דין דאורייתא קאמר, ככל השגת הרמב"ן, ואם כן ההשגה, למה לא תקיעה בן הרמב"ן במקום, ועל רש"י דמן בפרשת אמור - הנ"ל אות ב', איך נוכל לפרש קרא, "זכרון תרועה", מקראות של תרועה, ואין תקיעת שופר דוחה שבת (ע"כ צריך לומר כן, לפירוש זה - זכרון תרועה - מקראות של תרועה, דהקרא מיירי בראש השנה שחל בשב"ק, דא"כ תקשה מאד על מה חסירה תורה "מצות תקיעת שופר דר"ה", והחלה באמירת המקראות, כאמור לעיל אות ב') אחרי דמה"ת אין איסור תקיעה בשבת יו"ט, קושיא זו תקשה לי מאד, וביותר, שלא מצאנו מי שיעמוד על זה.

(ה) כדי לתרץ הדברים, נביא בזה דברי אדוננו הפני יהושע בריש פרקא בתרא דראש השנה, וז"ל שם, ואף לפי מה שאבאר בסמוך - בשיטת רש"י (עיי"ש בפני יהושע, קשה להעתיק הכל) דמלבד האי חששא דשמא יעביירונו (על תקיעת שופר - ברה"ש שחל להיות שבת) שהוא איסור סקילה, יש עוד חשש - איסור דאורייתא - "מצד התקיעה עצמה, שהיא חכמה ואינה מלאכה", אפילו הכי יש בו איסור שבות דאורייתא, כדאשכחן כהאי גונא טובא, שיש כמה שבותין שאסורין מדאורייתא, כמו שכתב הסמ"ג (עש"ן, רכ"ד) לענין הזהה לטמאי נפש שהיו בימי משה, אעפ"י שאינו אלא שבות, והרבה גדולים הסכימו עמו, ומייתי ראיה, מדאמרין בפרק במה מדליקין, משה גזר כמה גזירות ותיקן כמה תקנות, ואם כן הכי נמי, לענין הן שבות דתקיעה, יש לומר גם כן, כן, וכן מבואר בכמה מפורשים קדמונים וכו', ונהי דשבות כהאי גונא, אפילו שהוא מדאורייתא, אינו דוחה עשה דתקיעה, אפילו הכי אסור לתקוע, כיון דלא בקיאי בקביעי דירחא, ואם כן יבוא לידי איסור שהוא שבות דאורייתא, שלא במקום מצוה, ובסמוך אבאר (בר"ה, בתוס' בדר"ה) בהו נמי לאו הבא מכלל עשה, עיי"ש.

חידש לן הפני יהושע, דבר חדש, דתקיעת שופר, כיון דהיא "חכמה" ואינה מלאכה, איסור שבות בתקיעה, "דאסירא מדאורייתא" (כמו שצוין לעיל-כאן, דבריו ז"ל) יש בה, בתקיעה בשבת (מלבד דשבת יעביירונו, כנ"ל) והו"ל גזר ולא מהא דמשה רבינו תיקן כמה תקנות (וכדאורייתא חשיבא, ראה לעיל עו"ה, לשון הפני"ל) לפי זה י"ל, דעל קרא זה, "זכרון תרועה", דיאמרו בה מקראות של תרועה (כנ"ל אות ב', פרש"י) על זה לבד אין להקשות, איך אפשר לפרש הקרא ("זכרון תרועה") שיאמרו מקראות של תרועה, ומה יוצא דאין מצות תקיעת שופר בשבת, ראה לעיל אות הקדום) כיון דמכ"מ, איסורא דאורייתא יש כאן, לתקוע בשבת (לפירוש הפני"ל, דתקיעת שופר - חכמה - אינה מלאכה, שבות דאורייתא יש בה) וכמו שכתב הסמ"ג, לענין גזירת שמא יעביירונו (תריץ בזה קושיית התוס' פסחים צ"ע, ע"ב, ד"ה שחל) על הקרא, ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא (במדבר ט, ו) (למה לא הוזע עליהם עיי"ש, דהיתה זאת בשב"ק, ושבות

יש בהזאה בשב"ק, ומה יוצא, דהתורה "התחשבה" בהאי שבות נהגה אז, ועל כן כתבה תורה "ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא", וד"ק, וע"פ בשרית חתם סופר חלק אורח חיים סימן קמ"א, אמנם קרא דפרשת בהר, "דפירש רש"י פ"י הקרא עצמה" (ראה לעיל, אות הקדום) "דהקרא עצמה, קאמר, איסור תקיעת שופר בראש השנה שחל בשבת", על זה שפיר הקשה הרמב"ן "דהקרא עצמו" א"א לפרש כן, כיון דסוף סוף הרי זה רק שבות, אלא דנאסרה בזמן התורה (התורה רק "התחשבה" עם איסור זה, לא ליכתוב אותה בפירוש, כנ"ל) וד"ק, עיי"ן בזה, אולי יש בזה איזה ממש.

(ו) ויש לפרש בהני אימורין (דברי רבינו הפני יהושע, דלעיל) הפיוט-ליום ב' דר"ה, ל"ד שמעון הגדול (בשנה זו - מפיוט יום א') חכם חנניו לתקוע בזה חודש, יום זה אם יקרה בשבת קודש, וזכרון תרועה מקרא קודש (האי "חכם", צ"ב, מהו ומהו פ', ועוד, דדבריו ל' ב' ש"ס ראש השנה כ"ט ע"ב, דקרא "זכרון תרועה" מיירי בשב"ק, אידחי ליה, כדלעיל ראשית דברינו) ועמד בזה מרן החת"ס (ראה חידושי חתם סופר - ראש השנה כ"ט ע"ב) (דף ק"ח מדפי הספר, ד"ה גזירה) עיי"ש בציונים, המקור לדבריו ז"ל ("חכם", ר"ל, תקיעת שופר, "חכמה" ואינה מלאכה (חנניו), נקט האי לישנא, דר"ה "חכמה" בראת האדם היתה-זה היום תחת מעשך, כדוגמת "חכמה" דאילן-ראשית הצמיחה) "לתקוע בזה חודש" (פ', ראש השנה חלה "באחד לחודש", ראה פ' המחזור-פ' כן) גלל כן, "יום זה אם יקרה בשבת קודש-זכרון תרועה מקרא קודש", והרי זה לאור הנ"ל דברי הפני יהושע, דתקיעת שופר, על שהיא "חכמה" ואינה מלאכה, שבות דאורייתא יש בה, וע"כ לא דחי מצות התקיעה, שבת קודש ("התורה רק התחשבה" עם איסור זה "דשבות" - גלל כן כתבה תורה רק, "זכרון תרועה מקרא קודש", לא קרא "מפורש" איסור התקיעה בשבת, כנ"ל אות הקדום, ראה לעיל אות הקדום) יש להמשיך לפי זה, להלן בפיוט שם, טבעו "אם בחול" יבואם-צו לתקוע" בכל גבולכם-יום תרועה יהיה לכם", ויפלא, "צוה" (בחדריק תחת אות צ', וקמ"ץ תחת אות ו') הו"ל לומר (בזה הפי', צוה הקב"ה, לתקוע בראש השנה, אבל צו"ר, כדכתיב במחזור, הפי', אחרים יצו, והכי בעינו עוד ציווי לתקיעת שופר, בראש השנה "שחל בחול", יתר על ציווי "ציוות תורה", בתמיכה, "שחל הפני יהושע הנ"ל, ד"שבות ישינה" (וכדאורייתא דמיא, כנ"ל כמ"ס) יש לן בתקיעת שופר, על שהיא "חכמה" ואינה מלאכה (מלבד שבות דשמא יעביירונו, כדלעיל דבריו דל-אות הקדום) הרי זה שבות זה שייך גם "ביו"ט", ע"כ בעי לזה "ציווי" (היתר) מחז"ל, דשבות זה ("חכמה ואינה מלאכה", שייך גם "ביו"ט") לא יעקור דין תורה, ויתקעו "ביו"ט של ר"ה שחל בחול" לקיים הדין תורה, וזהו המשמך לתקיעה, "חכם" חנניו וכו' (קא' על תקיעת שופר, "חכמה ואינה מלאכה", ע"כ, יום זה אם יקרה בשבת קודש-זכרון תרועה מקרא קודש", וזה, גלל האי שבות דתקיעה, "חכמה ואינה מלאכה", וכדאורייתא דמיא, כדלעיל דברי הפני"ל) לכן, טבעו אם בחול יבואם, "צו" (חז"ל, "צו"ה) לתקוע בכל גבולכם, להורות לן, דביו"ט של ר"ה "שחל בחול", אין שבות זה דתקיעת שופר-חכמה ואינה מלאכה" ("חכם חנניו", כנ"ל) נהוגת (אף בדבעש שייך שבות זה, גם "ביום טוב", כאמור) ואינה עוקבת בזה מצות התקיעת שופר, וד"ק.

ז) סליחות: ערב ראש השנה, ישראל קדושים לדורותיהם, אומרים ברטט, הפיוט לרבינו גרשום מאור הגולה, "זכור ברית", קאמר שם רגמ"ה, אבדנו מארץ טובה בחפזון, ארכו הימים ודבר כל

חזון, בישראל חדלו פרזון, במשמנינו שלח רוזן וכו', ובבית השני לאחריה, גולה אחר גולה, גלתה יהודה כולה וכו', עיי"ש, לא ראינו פ"י מספיק בזה (מה דנאמר, בבית ראשון הנ"ל, אבדנו מארץ טובה בחפזון וכו' וכו', כל פ"י האריכות הזה, ומאי קאמר, ומה דנאמר-בבית השני, "גולה אחר גולה", כפול נראה, אחרי דכבר קאמר מקדם, אבדנו מארץ טובה בחפזון וכו', ומהו "גולה -אחר- גולה" וכו', בקיצור, הדברים מחוסרים ביאור לעני' ע"כ, לפרשם בטרט) נצנצה המחשבה, כי בבית הראשון (וסליחה הנ"ל, אבדנו מארץ טובה בחפזון וכו') המדובר, "בגלות בית ראשון", ועל פי מה שאמרו במשנה סוטה פרק ט' משנה י"ב, משמתו נביאים הראשונים, בטלו אורים ותומים (הי זה, בחורבן בית ראשון, לא מיד, כי אם אחר חורבן בית הראשון, הרבה, ראה בספר שפת אמת-סוכה מ"ט ד"ה בא"ד-וא"ת (ועוד) שבהרי"ן וכו', "ופסקו אנשי אמנה" (שבסוטים בה) באמת, ואינו דואגין לשום חסרון וניק, תפא"י) ונטל טעם הפירות (כל אלו בעת חורבן בית ראשון ה', ראה בשפת אמת הנ"ל, יש בזה אריכות דברים-עוד חזון א"י) נקדים עוד דברי הש"ס גיטין פ"ח ע"א, דרש מרימר, מאי דכתיב, וישקוד ה' על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק ה' א-להינו (דניאל ט, י"ד) וכו', אלא צדקה עשה הקדוש ברוך עם ישראל וכו', עולא אמר, שהקדים שתי שנים, ליוגושנתם (דברים ד', כ"ה) ופרש"י שם, עולא אמר, היינו צדקה, שמיהר להביא הרעה לסוף ח' מאות וחמשים (שנה) דהיינו, ב' שנים קודם ונוגושנתם, דהיא בגימטריא, ח' מאות וחמשים ושתיים, ואם שוה ע', ונוגושנתם, היה מתקיים בהם (קרא כתיב, לאחר, ונוגושנתם) כי אבד תאבדון (דברים ד', כ"ז) ע"כ דברי הש"ס.

(ח) וא"ש ומבואר היטב, דברי הסליחה (נא) אבדנו מארץ טובה בחפזון (קא', על "חורבן בית ראשון", "בחפזון" היתה, כנ"ל דברי הש"ס גיטין-דמיה"ר הקב"ה גלותו והחורבן-שנתיים קודם מספר קצוב בקרא, "ונוגושנתם") ארכו הימים (ר"ל, אריכות ימים אחר חורבן בית ראשון, "מתו הנביאים הראשונים", "בטל אורים ותומים", כדלעיל אות הקדום) ודבר כל חזון (קא' על "מיתת הנביאים הראשונים" וביטול אורים ותומים-שני אלו, אורעו ביחד-אחרי אריכות ימים דחורבן בית ראשון-כנ"ל אות הקדום) ושניהם כלולים בהאי "ארכו הימים-ודבר כל חזון", ביישראל חדלו פרזון (פסקו אנשי המחלוקה והתחילה הדאגה מצער וניק-כנ"ל דברי התפא"ר, התחילו ליטב בערי "מובצרים" להשמר, מובן, וא"צ לפנים, כי דרך הפיוט-לחרה, ע"כ פרט זה דפסקו אנשי אמנה, השמיענו בחרו, חדלו "פרזון", וק"ל) במשמנינו שלח רוזן (כדלעיל דברי המשנה, דניטלה טעם הפירות משרבח ביהמ"ק, "ובחורבן בית ראשון" היתה זאת, ראה דברי השפ"א אות הקדום-שכ"כ פ"י) ואחר כך, קאמר בסליחה (זכור ברית וכו' דלעיל) "גולה אחר גולה" גלתה יהודה כולה, קא' זה, על "גלות בית שני", "גולה אחר גולה", דייקא (גולה דחורבן בית שני, אחר גולה חורבן בית ראשון, החכר מקדם, אבדנו מארץ טובה וכו', כמשנת) פ"י זה יקר עלי מאד, כי הדברים מיושבים ומאירים, בעזהש"ת. בצאת השנה, ובפרש"י שנה חדשה-תשפ"ז הבעל"ט, הנני בזה לאחל להמוני הקוראים הע"י, להם ולכל הגוים אליהם, שנה טובה ומתוקה-בכל הפירושים והמובנים, בגשם ורוח, יקויים בכולנו הקרא בשנה הזאת, מה שאומרים ישראל בערגה, עשרות פעמים, בימים הקדושים האלו, והביאותים אל הר קדשי ושמתחים בבית תפלותי, בעגלא ובזמן קריב, ברנה ובשמחת עולם, אמן ואמן.

פסקי דינים • תשובות • הוראות

היכל הורא

מבי מדרשא "היכל הורא" • מיסוד סדר ההוראה מרן ה"קנה בשם" זי"ע
בראשית בנו טאב"ד ויכל הורא הנאון הגדול רבי משה בראנדסרופער שליט"א
מנהל פסקי דינים ובנין שית היכל הורא • ידע"ע אדמו"ר רבינו שלמה "היכל הורא"

גליון קסט * ראש השנה תשפ"ז

בין כותלי ההיכל

לקראת ימי הסוכות הבעלי"ט באו אל מורינו הגאב"ד שליט"א בהיכל הורא משלחת של תלמידי חכמים בראשות הרב הגאון משה אנגלרד שליט"א ראש ארגון "תיקוני עירובין" מעיה"ת בני ברק יע"א שמצודתו פרושה על כל ארץ הקודש ואף בחוץ לארץ שמתייעצים אתם, והם מזכים את הרבים בכל ימות השנה בהעמדת הדת על תילה דיני עירובין והם מהווים כתובת מרכזית לכל מי שחפץ לעשות עירוב או לבדוק אם העירוב הקיים כשר כדת וכדין.

ועתה באו לעורר שהיות ודיני הסוכה יש בהם הרבה קוים מקבילים לדיני עירובין, והנה בדיני עירובין לא כל יד אדם מממששת בהן והעוסקים בעירובין רובם ככולם יהודים תלמידי חכמים שהם בעלי מלאכה אחת ידיעת ההלכות ופרטי ההלכות לפרטיהן ולדקדוקיהן, אולם בבנין הסוכה שיד כל אדם מצויה בו וכל אחד שיש באפשרותו לבנות סוכה מקים דפנות ומניח עליהם סכך והוא בטוח שהסוכה כשרה כהלכתה ולא ידע שמצד ההלכה הדפנות אינן דפנות והסכך אינו סכך, ובפרט בימינו אלה נתחדשו דינים רבים ומסובכים ביותר הקשורות לסוגיות החמורות שבש"ס כגון עניני דפנות הקשורות לסוגיות החמורות במס' עירובין בהגדרת המחיצות, ועניני הסכך הקשורים לסדר טהרות בדיני טומאת כלים נגעים ואהלות וכו'.

על כן בראותם את גודל החיצות להורות את העם את דיני הסוכה הקימו ועדת רבנים שיתנו שיעורים ובמקרה הצורך יבואו באופן אישי לבדוק את הסוכה אם היא כשרה כהלכתה, וכן בקשו ממורינו הגאב"ד שליט"א שיצטרף אל קריאתם של גדולי הרבנים.

ואמר להם מורינו הגאב"ד שליט"א שדבר גדול עשו בישראל, ואמננו לפעלם ישר, וכן ראוי לכל ירא שמעים שילמד הדינים, ובעינינו הרבנים המקרים של יהודים שבאמצע חג הסוכות באו לברר על כשרות סוכותיהם או שנתעוררו מעצמם או שמישהו הסב את תשומת לבם, והוהויר שהרבה מן הסוכות היו פסולות מעיקרן, הן בסוכות פרטיות והן בסוכות גדולות שבת כנסיות ובני שיבות ששם הדבר מצוי יותר וכידוע קדירה דבי שותפי לא חמימי ולא קרירי לדוגמא: סוכה העשויה כמין גא"ם והחליף מקום הספח והקנה בדופן הג', חיבור שתי דפנות כהלכתן זו לזו, אם מועיל לבדו בשתי דפנות וכו' וכו', וכמו כן עורר על סוכות שבונים לעיל חגיגות בתי אהל וכדומה, שבהן הפירצה מרובה.

והוסיף מורינו הגאב"ד שליט"א שלא לחינם כתב הרמ"א (סי' תרל ס"ה) בשם המהרי"ל:

ונהגו עכשיו לעשות מחיצות שלימות, כי אין הכל בקיאין בדין המחיצות (כל פ"ב), ומי שאין לו כדי צרכו למחיצות, עדיף אז לעשות ג' מחיצות שלימות, מד' שאין שלימות. וכתב במשנה ברורה (ס"ס ס"ח) ר"ל שלא ע"י עצות של לבדו וצורת הפתח, ובהלכות של ר' יצחק גיאות ראיתי שכתב ג"כ דלמזוה מן המובחר בעיני שיהיה ג' דפנות הסוכה סתומות מכל רוחותיה ולא יהא מקום פתוח אלא מקום הפתח בלבד.

ומורינו הגאב"ד שליט"א הצטרף לקריאתם של הרבנים ובירכם בכל עוז שחפץ' בידם יצליח וגודל הזכות שיש להם לזכות את הרבים לקיים מצוות ה' כהלכתן.

והוסיף ואמר שמן הראוי שכל ירא ה' יכנס לסוכתו קודם התקדש חג הסוכות לבדוק אם הסוכה כשרה כתיקונה וכמו שכתב במטה אפרים (ס' תרכ"ח) וז"ל: קודם שילך לבית הכנסת ישלול לילך לתוך הסוכה ויעיין בה אולי ימצא עוד מעוות שיוכל לתקן קודם חג שיהיה הכל בתכלית השלימות ויקיים מצות סוכה כהלכתה.

ובזכות זה נזכה כולנו לישב בסוכת עורו של ליתן בעגלא ובזמן קריב.

סדר שאלות ותשובות
שענה על שו"ת היכל לצי סדרו הטאב"ד שליט"א

בא לבית הכנסת באמצע תקיעות דמעומד אם צריך לברך

מי שאיחר לבוא לבית הכנסת לאחר שתקעו תקיעות דמיושב, ועתה אווזים קודם תפילת מוסף, הרי שלענין הברכה "על תקיעת שופר" הדבר תלוי במנהגי קהילות הקודש: אלו הנוהגים לתקוע באמצע תפילת מוסף בלחש יכוין שאינו רוצה לצאת ידי חובתו בתקיעות אלו ובתקיעות דחזרת הש"ץ יברך קודם שיתפלל מוסף ואחר התפילה יבקש מהבעל תעם שישמע לו את מספר התקיעות שהחסי ואליו המתפלל תעם הנוהגים לתקוע רק בחזרת הש"ץ יברך קודם שיתחילו התקיעות דמלכויות.

ועצה טובה היא להורות לבעלי התקיעה שקודם תקיעות דמעומד יכוונו לבם להוציא גם את השומעים שאיחרו לבוא לבית הכנסת לאחר תקיעות דמיושב שבתקיעות אלו הם יוצאים ידי חובתם דאורייתא'.

חיוב מזוזה בסוכה שנבנתה לשם סוכה קודם שלשים יום לחג כשמשמששים בה עוד לפני החג לאכילה ולניה

אלו שבונים סוכות לימי החג כבר מלפני י"ה ובר"ה משתמשים עם הסוכה לאכילה ושינה בלאים מחוץ לעיר לאותן שאין להם מקום לאכול וללון בבית של ההורים והם מתאכסנים בסוכה של ההורים. הרי אף שאותן סוכות יש להם צורת הפתח באופן שבנוי בקנה מלאך וקנה מלאך על גביהם - שהוה משמש כמשקוף וב' מזוזות, אעפ"כ אינו חייב במזוזה כל שאינו משתמש בזה לאחר חג הסוכות רק קודם לחג'.

1. בימוק הדברים כתב מורינו הגאב"ד שליט"א בתשובה (היכל הורא חלק ג' הורא מ"א), בשולחן ערוך (א"ח סימן קצב סעיף ד') שכתב, אע"פ שתקיעות מעומד הן מצוה מדבריו סופרים אעפ"כ אין מברכין עליהן כמו שמברכין על כל מצוה מדבריו סופרים לפי שנפטרין בברכה שבירכו על תקיעות מיושב וכו' ואם עבר ושח בין התקוע בין השומעין אין צריך לברך על תקיעות מעומד ואף שהפטר שתי מצוות בברכה אחת ושח ביניהם צריך לחזור ולברך על מצוה השנייה כמ"ש בסימן ח' וביסמין כ"ה, מכל מקום כיון שאלו התקיעות מעומד ומיושב הן כעין מצוה אחת שהתורה חיבה אותה לשמוע תשע תקיעות בראש השנה ותקנו חכמים לשמוע אותן על סדר ברכות מלכות וזכרונות ושופרות אלא כדי לערבב את השטן (פירוש כדי שיתערבב מיד בתקיעות שלפני התפילה ולא יקטרג בתפילה) על כן נהגו כל ישראל לחלק את התקיעות של תורה ושל דברי סופרים לשתי פעמים ותוקעין מיושב כדי לקיים מצוה מן התורה ומברכין עליהן וגומרים את המצוה של דברי סופרים בתקיעות מעומד שעל סדר הברכות כמו שתקנו חכמים, ע"כ.

וממה שכתב "לפי שנפטרין בברכה שבירכו על תקיעות מיושב", נראה דמעיקר הדין יש מקום לברך גם על תקיעות דמעומד ומה שאין מברכים הוא רק משום שכבר נפטרו בברכה דתקיעות דמיושב, ומעתה אם לא יכון התקוע להוציא את הצרכים לא יד יד חובתן דאורייתא אין השומעים יוצאים בתקיעות אלו אלא בחיובם של תקיעות דהרבנן.

2. בשו"ת היכל הורא שכתב"י השיב מורינו הגאב"ד שליט"א ונימק, דנהג יש לדייק ממה שכתב בשו"ע יו"ד סי' רפ"א דסוכת החג בחג וכו' פטורים מן המזוזה ומשמע דוקא בימות החג אבל לא לפניהם ולאחריהם ופטור לדברי הדעת קדושים (סי' רפ"א קט"ז) וכן במקדש מעט ס"ק לז' שאם אחר החג משתמשים כמה ימים במקום הסוכה כדירה שחייבת מיד במזוזה ומדבריו רצית לדייק דאין נפ"מ בין משתמש לאחר הסוכות לבין משתמש לפני הסוכות ושהכל זה רצית לומר דכל הבונים סוכותיהם קודם ראש השנה ומשתמשים בה שישמש של קבע כגון לדור שם אף קודם ימי הסוכות דחייבת במזוזה ובאמת נראה דאין לחוש לזה חזא דלא מצונו שחששו הפוסקים לדברי הדעת קדושים ובפרט דחזוין דנחלקו הפוסקים במי שדר בדירת קבעה כל ימות השנה ובסוכות מסיר הגג ומניח שם סכך אם לאחר החג צריך להסיר המזוזות ולקבען מחדש משום תעשה ולא מן העשיר הרי להדיא דכל שיש לה שם דירת ארעי היא פטורה מן הסוכה ובפשוט שם דירת ארעי היא כשאינה קבעה שלשים יום. ועיין עוד בשו"ת שבט הלוי (ח"ב סימן קנ"ג).

ולאמיתו של דבר נראה דאין לדמות דין זה למה שכתב הדעת קדושים דאם דר בה אחר החג חייבת במזוזה דמאי שנא אם משתמש בו קודם חג הסוכות להשתמש בו אחר חג הסוכות, זה אינו דבאמת חילוק גדול יש בין משתמש בה קודם חג לבין משתמש בה אחר החג דשעושה שימוש בסוכה קודם חג ודאי מייירי שבנה הסוכה לשם סוכה בלבד ולא לשם דירת קבע [ואף שמשתמש בה עכשיו שמשמש של קבע מכל מקום עיקר מטרתו היא להשתמש בה שימוש של דירת ארעי, דא"כ יצטרך לנענע הסכך קודם חג הסוכות]

ולכן אף אם משתמש בה תשמיש של קבע קודם החג אלא חל על המקום שם דירת קבע, ועדיין הוא פטור מן המזוזה אולם לא כן הוא כשרוצה להשתמש בה לאחר הסוכות דאז מיד שכונתו אתה קודם חג הסוכות חל עליו חיוב מזוזה דכיון שרוצה להשתמש בה לאחר סוכות חל עליו שם דירת קבע שהרי אחר החג אינו צריך שיהיה עליה שם דירת ארעי והוה ככל בית שדרים בה דירת קבע שחייבת במזוזה ונראה דזה הנהיג חז"ל דהנהיג שכתב דבריו במי שרוצה להשתמש אחר חג דוק אלא הוה כמ' דינו אם רוצה להשתמש קודם חג. נמצא דאפילו לדברי הדעת קדושים מה שמשתמשים קודם חג הוא פטור מן המזוזה.

מילי דהודא

נשאל מורינו הרב שליט"א מאחד האדמו"רים שליט"א שמשמש גם כבעל תוקע בבית מדרשו, יכול לנוח קמעה ולשבת בין סדר לסדר בתקיעות דת דאורייתא, כדי שיוכל להמשיך סדר התקיעות זה נחשב להפסק.

השיב לו מורינו הרב שליט"א: שבאמת אינו הפסק ואדורה כן נכון לעשות לכליחה, ובהו יבין מה שהריבה לנאו למצא הנהגה על מה שנדפס מחזורים לאחר כתיבתו מסדרי התקיעות מדישיב התיבה 'שב', והרבה תלו בה דרין ורזין דרין אולם הדבר פשוט שכונות תיבה זו היא שיארמ המקראי לבעל תוקע שב והוא יש קמעא. וטעם הישיבה היא על דרך מה שאמרנו בתוספתא מגילה פ"ג ה"ב: בית הכנסת שאין להם מי שיקרא אלף אחד עומד וקורא וישב ועומד וקורא וישב ועומד וקורא צריך לישוב ביום קריאה לקריאה, וכמו כן כאן כדי לתון ריוח בין הדבקים להפסיק בין סדר לסדר

הלכה ודוּדאָה בישדאל

תשובת מורינו הגאב"ד שליט"א אודות כשרות הדונג שבכוורת הדבש לאכילה
כמו שרבים נהגו לאכול בליל ראש השנה הדבש עם הדונג

דאז איז דהרי לדברי ר' יעקב דאפשר לאכול מה שעוף טמא משריץ דהיינו אפילו נתמצה מגופה אינו נאסר דזה לא אסרה תורה ושוב אין חילוק בין דבש לדונג.

ובאמת מדברי הפוסקים מוכרח להדגות מותר באכילה הדנה מצונו בדין אתרוג הכבוש בדבש דאמרין בדבש כבוש כמבושל (ע"פ' ששהדש במצב עולי' ע"פ' ששהדש בבורה' י"א תרמ"ט ס"ד) לגבי אתרוג הכבוש בדבש, והרי הדבש בהיותו בחלת הדבש הוא במצב עולי' ואם הדוגה אסור עם הדבש יסע האכילה דהרי בדבש כמבושל ונאסר אסור הדבש יסע הדבש שנכנס בדבש, עיין שו"ע י"ד' (פ"ה ס"א) איסור שנשנה עם היתר מעת לעת בצונן, מקרי כבוש, והרי הוא כמבושל ונאסר כולו, ע"כ. והנה איך דבש בדורים בלי דוגה, ואם הדוגה אסור עם הדבש צריך שיהיה אסור, ואם הדבש מותר באכילה הכרח שגם הדוגה מותר באכילה.

על כן הוריתי דיכול להמשיך במסחרו כמו שנוהג עד עכשיו בדש עם חתיכות דונג, ויאכלו ענוים וישבעו.
יהי רצון שלא ניכשל בדבר הלכה ותתחדש לנו שנה טובה ומתוקה

משה בראנדסדארפער

מן הטמא טמא, ולפי זה הדונג עצמו אסור באכילה.
אולם לאחרונה התברר שעל אף שהדבורה הצעירה
מייצרת את הדונג עוד טרם יצאה לאסוף את הצוף
מכל מקום היא מייצרת את הדונג לא מגופה אלא
מהצוף שהדבורים הבוגרות מאספות ומניחות בכורת
ושבו חזר הדונג להתייר הראשון כמו שהתיריו את דבש
הדבורים בוגר בכורת (דף ע"ב).

בגמרא בכורות (שם) שני טעמים להיתר דבש דבורים:
דילי: אמר להו רב ששת - תניתוה: היוצא מן הטמא -
טמא, והיוצא מן הטהור - טהור והני נמי מטמא קארי.
מיתבי: מפני מה אמרו דבש שרץ עוף טמא, מפני
שנכנסות אותו לגופן, ואין מצות אותו מוגופו! דתני,
דאמר כר' יעקב, דאמר: דובשא רחמנא שריה, דתניא,
ר' יעקב אמר: אין את זה תאכלו מכל שרץ העוף. וכן
אתה אוכל ואין אתה אוכל שרץ עוף טמא, שרץ עוף
טמא בהדיא תניב! אלא שרץ עוף טמא אי אכל, אוכל,
אבל אתה אוכל מה שעוף טמא משרץ, ואיזה זה - זה
דבש דבורים. ועל פי דברי ר' יעקב דיליף לא מרמא
בכתי ש' לומר דאל תהיה תורה אלד דבש ולא דונג,
ולכאורה זה היה סברת האוסרים, ומכל מקום אין מזה

בס"ד, יום רביעי יג לחודש הרחמים חודש אלול
תשפ"ו לפ"ק

בבי מדרשא היכל הוראה ירושת"ו

אודות מה שנשאלתי מבעל מאפיה שעכשיו לקראת ראש השנה מייצר מאפים רבים הכוללים דבש דבורים וליכן שמחיר הדבש הוא גבוה, הוא רוכש את חלות הדבש ישירות מהמגדל קודם הוצאת הדבש מהחלות (הדבורה בונה מערכת שלמה מדוגנ שנקראת חלת דבש המורכבת מאתם יתאים ששוישים אותן מכלאות הדבורים ויש להם הצולא שממנו יוצאים מכירים או מופק מחלות עד יחיסום (דומה) בדרך זו הוא חוסך הרבה כסף אותו היה צריך לשלם לבעל המכוורת על ההפקה של הדבש, אלא שדא עקא שבעל המכוורת מפיק דבש נקי וצולו, ואילו הוא שמפיק את הדבש בעצמו הדבש אינו צולו ויש צולול אלא מכיל בתוכו גם חתיכות של דוגנ שמעכירות אותו. ועתה שמע מאחד שכשרות הדוגנ אינה ברורה ואפשר שהוא אסור אכילה.

ואמרתי לו שמעולם לא שמענו שנמנעו מלאכול את הדונג ואדרבה כך היה מנהגם של צדיקים שהיו מניחים על שולחנותיהם כלל האוכל והיוני דבריו

שלא חימומו אותו ולא הפרידו בין הדבש לדונג (מבוא)
בספרים: שדש"י היינו טעקליק שהו הדבש ע"י השמן (דונג)
ע"יין בספר אלף למטה על המטה הפארים (סיעה תתקנ)
הקס"ו בפרק ה'ר"ק בן מנחם מקריץ' יז"ע בספר מדרש פנחס ח'
הובא בספר לקט יושר שהביא מנהגיו של רבו בעל תרומת הדשן
שהיה בן של חכמי סאבא דבש חי הוא טוב למאכל בראש השנה
דבש דבורים הוא מן המוכרים על הדבורים עומץ למפסטי כ' עושם
נקמה לפעמים, ומה שיוצא מהם הוא מתוק, וסמין דלבר שאנו
יוצאים מידת הדין למידת השרים, ובאמת יכיר בתוב כן בבית
הסוף (ס' תתקנ) כשם הגותא שרי' אש השנה ס"ה (ד' וז"ל)
ואו' נהוגין לאכול בראש אל' דבש חי ומטבילין את
הראש דבש ודוקא חי סימן לחיים, ע"ז". וכן ראנו
שהעידו על הרה"ק מרן ממר"א מבבלי דאז ע"י שדש"י
מנהגו לאכול בראש ראש השנה דבש חי וז"ל הנה

בשנים האחרונות רצו חכמי המדע לומר שהדוג
אינו נוצר כמו הדבש בעוד שהדבש נוצר מצוף
הפרח (הדבורה אוספת מהפרחים ומקיא אותם לא תוך
החלת הדבש) ואינו מתמנהג בגופה של הדבורה ואילו
הדוג נוצר בגוף הדבורה כשהיא בימייה הראשונים
עוד קודם שיצאה לאסוף צוף וכתכנה שהוא נוצר
מגופה של הדבורה, על סף כדבריהם נוצר פולמוס
רחב בין גדולי הרבנים אם הדוג מותר באכילה שהרי
על הדבש אמרו בגמרא שהוא מותר מאחר שהדבש אינו
מתמנהג בגופה של הדבורה ואילו הדוג לדברי חכמי
המדע הינו נוצר בגופה של הדבורה וקיימת לו חשיבות

[illegible][illegible]

ומני קבלת קהל במרכז "היכל הוראה" בירושלים רח' הרב זוננפלד 3 ט' 02-5322775

א-ה מפתח עד 9:00 בערב בוצין	שבת וימינו עד 11:00 עד 1:00 ומשעה קודם הרה"ג עד הרה"ג	שבת וימינו עד 11:00 עד 1:00 ומשעה קודם הרה"ג עד הרה"ג

ע"פ תקנות מנחם אלהים נש"ד" א"תולדות דפוסות או אשקיה בכולת דחיו, בלל עד דומן בימים ובכולת.

בית מורינו הגאב"ד שליט"א
הרה"ג שמעון עודד בראנדסדורפר שליט"א כמח דקות מההיכל
רחוב רבינו גרשון 5 (בנימין) קומה 1 א-ס פל 0527155774

בית מורינו הגאב"ד שליט"א
הרה"ג שמעון עודד בראנדסדורפר שליט"א כמח דקות מההיכל
רחוב רבינו גרשון 5 (בנימין) קומה 1 א-ס פל 0527155774

יִרְמְיָהוּ **איגוד הדבנים** תלמידי היכל הוראה באר"ק העונים לשואלים דבר ה' זו הלכה

מבי מדרשא

פסקים והוראות מבית מדרשו של
מרן הגאון הגדול רבי משה שאול קליין שליט"א

גליון בד
ראש השנה פ"ז

הנאה ממפעלים המחללים שבת

שאלה: האם מותר לקנות תוצרת ממפעלים המחללים שבת רח"ל ע"י פועלים יהודים.
יש לדון בזה משום כמה איסורים, א. מעשה שבת. ב. נעשה בו איסור בפרהסיא. ג. לפני עיוור.

מעשה שבת בישראל שעשה בשבילו

בשו"ע (סי' ש"ח ס"א) נפסק כר"י דמעשה שבת בשוגג אסור בו ביום ובמזיד אסור לו לעולם ולאחרים מותר במוצ"ש, ובמג"א שם (סק"ב) כתב: ג"ל דלמי שנתבשל בשבילו הוי ג"כ דינו כמו הוא עצמו, כמ"ש ביו"ד סי' צ"ט ס"ה דה"נ טעמא משום קנסא, ומיהו מדברי הרב"י שם משמע דווקא התם חיישינן שיאמר לעכו"ם לבטלו אבל הכא הא בלא"ה צריך להמתין בכדי שיעשה כשבישלו עכו"ם ולישראל לא חיישינן דאין אדם חוטא ולא לו עס' רנ"ג ס"א, ע"כ, וביאור דבריו הוא, דבתחילה כתב דלמי שנתבשל בשבילו הוי דינו כמו בישל לעצמו, והביא ראיה לכך ממש"י ב"ד (סי' צ"ט ס"ה): אין מבטלים ביטול איסור לכתחילה וכו', ואם במזיד, אסור למבטל עצמו אם הוא שלו וכן למי שנתבטל בשבילו, ע"כ, וחזו"ן דהקנס הוא ג"כ למי שנתבטל בשבילו וה"נ יש לקנס במעשה שבת גם למי שנתבשל בשבילו, אמנם אח"כ כתב המג"א דאין לדמות מעשה שבת לביטול איסור לכתחילה, דהב"י (שם) הקשה אמאי מדוע אסור למי שנתבטל בשבילו הרי קי"ל (ב"מ ה') דאין אדם חוטא ולא לו, ותיירצו, א. דאם היה מותר בנתבטל בשבילו, חיישינן שמא יאמר לגוי לבטלו. ב. אפי' בישראל חיישינן שיאמר לו פעם אחרת, כיון שביטול איסור לא משמע להו לאינשי דאיכא איסורא במילתא. ולפ"ז כתב המג"א דא"ל לדמות ביטול איסור למעשה שבת, דהרי במעשה שבת ליכא למיחש שיאמר לו לעשות פעם אחרת, דאם יאמר לגוי בלאו הכי יאמר אסור בכדי שיעשה, ואם יאמר לישראל אע"פ שאינו אסור בכדי שיעשו מ"מ האיסור היא איסור חמור לכל וממילא לא חיישינן שיאמר לאחר דאין אדם חוטא ולא לו.

מחלוקת האחרונים בדעת המג"א

ובפשטות נראה מדברי המג"א שחזר בו מכח דברי הב"י וס"ל דאף למי שנתבשל בשבילו אסור רק כלאחרים, וכ"כ בא"ד (סק"ב) ובמאמ"ד (סק"א) ובהתל"ד (סק"ב) ובשו"ע הרב (סי' ש"ח ס"א) ובמ"ב (סק"ה) שהקריעת המג"א כדברי הב"י שדינו כלאחרים, אמנם יש מקום עיון בדברי המג"א, דבסד"ד ציין למש"כ בסי' רנ"ג ושם כתב (סי' ס"ה) דהיכא שעבר ושהה באיסור אסור לו ולבני ביתו דב"ב חשובים כמי שנתבשל בשבילם, ומשמע דס"ל להלכה דמעשה שבת שנעשה בשבילו דינו כמו הוא עצמו, וכ"כ הרב בקונטרס אחרון (סי' תק"ט ס"ה) לענין בישול מיו"ט לחול: ואע"פ שאח"כ כתב בשם הבית יוסף להקל בזה מכל מקום הרי בסיומן רנ"ג (סי' ס"ה) כתב בפשיטות דאנשי ביתו דינו כמי שנתבשל בשבילו משמע בהדיא דמי שנתבשל בשבילו אין דינו כאחרים אלא כולו בעצמו והוא הדין לאנשי ביתו, ע"כ, וכן מנאר בבית מאיר (תק"ל ס"ה) שהביא דברי המג"א (סי' תתק"ח סק"ב) שכתב שהעושה מלאכה בחול המועד דמי לעושה מלאכה בשבת שאסור לו לעולם והוא הדין לבנו, וציין לריש סי' ש"ח, והקשה הבית מאיר זאיני יודע מי הגיד לו נבואה זו דהוא הדין לבנו? ותיירצו שם דהמג"א לשיטתו בסי' ש"ח דהוא הדין למי שנתבשל בשבילו, ומצינו למימר שכל מה שעושה או מבשל היינו לצורך בנו נמי, מפני שידע שימות וירש בנו מלאכה זו, עכ"ל, ומבואר ג"כ שהבין בדברי המג"א שדעתו להכריע לאסור למי שנתבשל בשבילו, וכ"כ בנהר שלום (סק"ב) בד' המג"א להחמיר* במי שנתבשל בשבילו.²

סתירה בדברי המ"ב והשוועה"ר

ויל"ע בדברי המ"ב (סק"א) שכתב: אסור לכל אדם [כשהשהה באיסור] וכ"כ לבני ביתו דאסור כיון דנתבשל בשבילם, ע"כ, ומשמע מדבריו דס"ל דמי שנתבשל בשבילם הוי כמבשל עצמו, ואילו בסי' ש"ח פסק דלמי שנתבשל בשבילו הוי כלאחרים, אמנם יש לדחות דכיוון רק לומר דמי שנתבשל בשבילו חמיר יותר אולם לא משום זה ישתנה הדין, אמנם בדברי השוועה"ר צ"ע, דבסי' רנ"ג (סכ"ד) כתב להתיר בדיעבד בעבר והחזיר בשבת בשוגג ומצטמק ויפה לו, ומ"מ התיר רק לאחרים אבל לא למחזיר עצמו ולמי שהחזר בשבילו, והוא דלא כמ"ש הוא בעצמו (עי' לעיל) דמי שנתבשל בשבילו הוי כלאחרים, ויל" דרך לענין הנאה בשבת עצמו החמיר במי שנתבשל בשבילו, אבל לענין קנס דלאסור עולמית בזה היקל דהוי כלאחרים, אמנם העומד לנגדו הם דברי השוועה"ר בה' יו"ט (סי' תק"ט ס"ה) דמבשל ביו"ט לצורך חול אסור עולמית אף למי שלנתבשל בשבילו, וע"ש בקו"א (הערתו דבריו לעיל) שביאר דבריו שם, וכדבריו פסק המ"ב (סי' תתק"ז ס"ה) ע"ש ובשעה"צ שם ס"ק ק"ח) דבבישול ביו"ט לצורך חול אסור לו ולב"ב לעולם,³ וצ"ע דסותרים דברי עצמם שכתבו בסי' ש"ח דלמי שנתבשל בשבילו לא אסור לעולם? וצ"ל כמ"ש בקצות השולחן (בה"ש סק"ב) לחלק בין דברי המג"א בסי' רנ"ג למ"ש בסי' ש"ח, דבסי' רנ"ג דמיירי בשהיה יש להחמיר יותר משום דקיל בעיניו ויש לחשוש שמא יאמר לו לעשות כן, אבל בסי' ש"ח מיירי בבישול דאורייתא ושם אין לחשוש שמא יאמר לו דבדואי לא ישמע לו בדבר חמור כזה, וע"כ לא החמירו במי שנתבשל בשבילו, ועפ"י ז"ל גם לענין בישול ביו"ט דקיל ליה לאינשי כיון שהותר לבשל ביו"ט, וע"כ יש לחשוש שמא יאמר לו לעשות כן ולכן החמירו בהם אף למי שנתבשל בשבילם,⁴ ולענין הלכה: כיון שרוב האחרונים הסכימו להקל במי שנתבשל בשבילו דהוי כלאחרים, אין להחמיר בזה.⁵

מומר שעשה מלאכה בשביל ישראל אחר

אמנם יש לדון במומר שבישל לצורך ישראל אחר, דהפרמ"ג (סי' שכ"ה א"א ס"ק כ"ב) כתב: ולא עוד אלא בחוש שטותא אם בשלו לצורך ישראל אסור לו למי שנתבשל בשבילו לעולם אם היה המצוה מזיד, [ועיין סימן ש"ח ס"א ומ"א סוף סק"ב בזה], וכל שכן במומר לעכו"ם כהא גוונא אם בישל המומר מעצמו לישראל במזיד אסור למי שנתבשל בשבילו דלא שייך אין אדם חוטא ולא לו, ע"כ, ופשטות דבריו הוא דכיון דלא שייך במומר טעמא דאין אדם חוטא ולא לו, ע"כ כמי להא דלמי שנתבטל בשבילו שאסור,⁶ וכע"ז כתב בשו"ת כתב סופר (א"ח סי' ב) בנדון שלנו שמבשל הפונדק בקביעות מידי שבת בשבתו לאחרים דמקפידין לאכול מבוסל ב"י וזה פרנסתו של פונדק זה תמיד בחול ובשבת, בוודאי קנסא קנסו רבנן לאלו שנתבשל בשבילם כמו להמבשל עצמו, הגם כי בשביל זה לא יחדלו מלפשוט דהא אוכלים בשבת עצמו, אנו אין לנו אלא קנס חכמים לאסור למבשל במזיד לעולם דה"ה למי שנתבשל בשבילו, ע"כ, הנה כתב גם הוא כד' הפמ"ג לאסור למי שנתבשל בשבילו, אך הוסיף שם דבעינן שיהא עושה כן בקביעות, דאל"כ אולי לא ירצה לעשות כן לשבת הבאה, וכן צריך שיהיו האחרים מקפידים שיעשו מלאכה זו בשבת דווקא [דמקפידין לאכול מבוסל ב"י].⁷ ויש לעיין בטעמו מדוע הצריך שיקפידו שתהא עשיית המלאכה בשבת דווקא?

א. וביאר שם טעם האיסור דס"ל דאף במי שנתבשל בשבילו טעם האיסור הוא משום שלא יתקיימו מעשיו הרעים, דאם תתיר למי שנתבשל בשבילו לאכול מהתערבות נמצא שתתקיימו מחשבתו, ולפ"ז יש לאסור מוט"ם גם במעשה שבת שנתבשל בשבילו. ב. ע"ש שכתב בדבריו הפמ"ג משמע שהסתפק בזה. ג. ואף שברדב"ז (ח"ב אלפס ק"א) כתב דלבני ביתו הוי כלעצמם כיון דמישתרשי וכ"כ בפר"ח (סי' צ"ט סק"ג), מ"מ בקו"א שם מוכח שאסור מדיון מי שנתבשל בשבילו ולא מדיון הרדב"י. ד. וכעין מה שהחמירו בגמ' לענין בכדי שיעשו בשהיה ולא החמירו במבשל. ה. ומ"מ בדברי הקו"א שם אינו משמע כן כ"כ. ו. ויל"ע בדבר שקל בעיני הבריות וכמ"ש. ז. וע' במנחת יצחק (ח"ג

נעשה מלאכה בשבילו ולא ניחא ליה בזה

ולבאר דבריו נקדים דברי האחרונים בדיון המבטל איסור לכתחילה לאחרים באופן שלאחרים לא היה ניחא להם בביטול האיסור, הט"ז (י"ד סי' צ"ט סק"י) כתב בשם המהרש"ל דהא דאסור ביטול איסור לכתחילה למי שנתבטל בשבילו, היינו דוקא שידוע זה שנתבטל בשבילו וניחא ליה, אבל אם לא ידע ממנו ולא ניחא לה, הרי הוא כשוגג ומותר, אבל הפר"ח (שם ס"ק י"ג) חולק ע"ד המהרש"ל וסובר דאפילו היכא דלא ניחא להו ג"כ אסור, דהרי ס"ס אהני מעשיו הרעים שאוכל התעורבות שנתבטל בשבילו ואיכא למיחש שיבטלנו פעם אחרת להאכילו לאחר מאוהביו, וביאור מחלוקתם הוא, דלמהרש"ל החומרא שהחמירו בביטול איסור לאחרים הוא מצד מי שנתבטל בשבילו, דחיישינן שיאמר לו פעם אחרת לבטל בשבילו, וא"כ כשלא ניחא להו אין לחשוש שיאמר לו פעם אחרת שהרי לא ניחא להו, משא"כ הפר"ח הבין דהחשש אינו מצד מי שנתבטל בשבילו שיאמר לו לבטל, אלא החשש מצד המבטל דחיישינן שיבטל עוד פעם בשבילו, ולפ"ז אין נפק"מ אם ניחא להו או לא, והשתא נבוא לדון מעשה שבת למי שנתבטל בשבילו, דהרי המחמירים למדו להלכה מדין מי שנתבטל בשבילו, וע"כ כשלא ידע מי שנתבטל בשבילו שעושה מלאכה בשבילו בשבת, תליא בפלוגתא דמהרש"ל והפר"ח אם יש לאסור כמדין אורק כשוגג, וע"כ כתב בכת"ס דביעין שיהא ניחא ליה למי שנתבטל בשבילו שיעשה מלאכה בשבילו בשבת כי רוצה מאכלים טריים, ונמצא שנקט להלכה כהט"ז דבלא ניחא ליה הוי כשוגג, וכ"פ הפרי תואר (שם סק"ט) והעתיקו הפמ"ג (שם משב"ס סק"י) כהט"ז והמהרש"ל שמי שנתבטל בשבילו ולא ניחא להו, דינו כשוגג ואין לאסור עליו, וכן בחכמת אדם (כלל ג"ב ס"ז) פסק דאם ביטל בשביל אחר והוא לא ידע מזה מותר לו לאכלו

עשה מלאכה בשבת בכדי למכור לאחרים

אמנם יש לעיין טובא בדברי המהרש"ל והט"ז, דבשוע"י (י"ד סי' ק"ט ס"ד) פסק: המוכר בשר ואח"כ נודע שהבהמה לא נבדקה כהוגן דינו כמוכר דברים שאסורים מדברי סופרים, ע"כ, וכ"פ הרמ"א (ח"מ סי' ר"ד ס"ג): מוכר לו מבהמה שלא נבדקה כראוי הוי כאיסור מדברי סופרים שהרי הבדיקה היא מדברי סופרים, ע"כ, ונמצא דס"ל להמחבר והרמ"א דכל בהמה שלא נבדקה אסור ללוקח לאכלו, ובש"ך (ס"ק כ"ח) הקשה ע"ד השו"ע דהרי בהמה שלא נבדקה נפסק בשו"ע (סי' ל"ט ס"ב) דבדיעבד מותרת באכילה וא"כ אמאי פסק בשו"ע שאסור מדברי סופרים? ותייב"ח הש"ך דמקור דברי השו"ע הם דברי הריב"ש (סי' תצ"ט) שהקשה קושיא זו ותיצ"ח: וכל' והלא בהמה שנשחטה בחזקת היתר עומדת כל' ואם נטלה הריאה ולא נבדקה כשרה וכו', לא היא, דהיינו אם פעם אחת אירע כן באונס או בשוגג, אבל שיעמוד מי שידוע לנו שאינו יודע לבדוק ויבדוק תמיד ושנאכל על סמך בדיקתו זו ודאי אסור לדברי הכל, ואע"פ שאין בדיקה זו אלא מדבריהם, והוי כהריא דאין מבטלין איסור לכתחילה דאם בטלוהו במזיד אסור, וכן כ' המחבר בסי' צ"ט ס"ו דאיסור של דבריהם אם בטלוהו במזיד אסור, ע"כ, ועדיין צ"ע בדברי הש"ך דאף שהוא אסור לו אבל אמאי נאסר לאכלו גם ללוקחים שקנו ממנו? והמעין בדברי הריב"ש יראה שכתב לתר"ז זה וז"ל: לאחרים מותר היינו לאחרים שלא נתבטל בשבילם אבל למי שנתבטל בשבילו אסור לו כמו למי שבטלו, וכן כתב הרשב"א ז"ל, וכאן הרי הוא כנתבטל בשבילו כל הקהל למי שירצה לקנות, ואע"פ שלא נעשה בשביל אדם מיוחד אלא על הסתם בשביל מי שירצה לקנות, הרי הוא כמי שנעשה בשבילם ביחוד כדאמרינן גבי האב בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר, ע"כ, ומכל' מוכח דאף שלא ידעו הקונים שמבטל בשבילם ולא ניחא להו בכך, מ"מ אסרינן להו כמו כל איסור שנתבטל בשבילם, והוא סותר לדברי הט"ז והמהרש"ל וצ"ע.

ונ"ל לחלק בין מי שנתבטל בשבילו מצד שהוא חבירו וידידו ובין מי שנתבטל בשבילו כיון שרוצה למכור לו, דמי שנתבטל בשבילו ולא ניחא ליה בזה הרי אין

סיבה שיעשה כן שוב בשבילו כיון שלא ניחא ליה בזה ולא מרויח כלום ממעשיו, אבל אם עושה כן בכדי למכור לו הרי ס"ס מרויח ממעשיו שעשה בשבילו, וע"כ שפיר איכא למיגזר גם למי שנתבטל בשבילו כדי שלא תתקיים מחשבתו, ובהו אי"ש דהא דפסק הריב"ש ופסקו כוותיה המחבר והרמ"א איירי בעושה ע"מ למכור ובכה"ג שפיר יש לאסור גם למי שנתבטל בשבילו, אבל נידון דמהרש"ל והט"ז איירי בעושה כן מחמת ידידות וקורבה ובכה"ג אי לא ידע ולא ניחא ליה מותר, ויל"ע בדברי הגרעק"א בהגהותיו (צ"ט ס"ק י) שהביא דברי הריב"ש וכתב ע"ז דהוא דלא כהט"ז דמדבריו משמע שאפילו אם מי שנתבטל בשבילו לא ידע מזה ג"כ יש לאסור, ומשמע דס"ל דסותר אהדדי, וצ"ע בדבריו דהיה צריך להקשות טפי דמדברי השו"ע והרמ"א נסתרים דברי המהרש"ל, ולענ"ד נראה דאינם סותרים כלל וכדאמרו דיש לחלק בין עושה ע"מ למכור לעושה מחמת קורבה, ולפי"ז בכל המפעלים המחללים שבת ע"י מומרים לחלל שבתות, אף שלא ניחא לקונים בחילול שבת שלהם יש לאסור להם כדי שלא תתקיים מחשבתם הרעה, ודלא כמ"ש הכת"ס דאף במוכר מאכלים בעינן שיהיו הקונים מקפידים שהמאכל יתבשל באותו היום.

מעשה שבת של תינוקות שנשבו

ועדיין יש עלינו לברר דין מעשה של שבת של חילוניים בזמנינו, וחקרו בזה אחרוני זמננו וכמה פוסקים כתבו דדינם כשוגגים ואין לאסור מעשה שבת שלהם, אמנם הכת"ס (שם) כתב דבאומר מותר יש לאסור למי שנתבטל בשבילו אם הוא יודע את ההלכה וז"ל: ולפום הריטא נ"ל היכא דמבשל שוגג אומר מותר ומי שנתבטל בשבילו מזיד, אסור לזה שנתבטל בשבילו כמו אם מבשל עצמו מזיד ומבשל לעצמו, דכיון שהמבשל שוגג יש לחוש שיצוה לו פעם אחר שיבשל בשבילו והמבשל שוגג ואומר מותר יעמוד בשגגתו פעם אחרת, ע"כ, והדברים מחודשים הם מאוד כמ"ש הכת"ס עצמו שם, אולם מלבד זה כבר כתבתי באריכות (שאילת משה שערי עדה בישראל סי' ד' פ"א) לגבי החילונים בזמננו שדינם כמזידין, דוקא קראים וצדוקים שנתחנכו לפרש התורה שלא כדברי חז"ל הקדושים והם סוברים בטעותם שזה הפירוש בתורה לכן נחשבים תינוקות שנשבו, אבל אותם שנתחנכו שלא על דרך התורה רח"ל והם יודעים שיש תורה ויש ישראל שמשמרים אותה אינם נחשב כאונס, וכשם שכן לגבי לא יחשב אונס מחמת שאבי למדו לנגנו, ולכן אלו החילונים אם יעשו בשביל אחרים כ"ש שיהא אסורים עולמית, ועי' בשו"ת שבת הלוי (ח"ב סי' קע"ב) שמצדד ג"כ דחילונים שבארה"ק אינם חשופים כתינוקות שנשבו שהרי מי לא יודע מהם משבת קודש'.

נעשה בו איסור בפרהסיא

בשו"ע (סי' רמ"ד ס"א) פסק: אם בנו אינם יהודים לישראל בית בשבת באיסור נכון להחמיר שלא יכנסו בו, ע"כ, והטעם משום שנעשה בו איסור בפרהסיא יש להחמיר בו ולאסור לכל, וכתב שם המג"א (סק"א) דמ"מ לאסור מדינא כיון שהישראל לא ציווהו לעשותה, ורק בקבר שעשה הנכרי לישראל אסור מדינא לישראל זה כיון שציווהו לעשותו בשבילו חמיר טפי ע"ש, וחומרא זו פסק ג"כ בשו"ע (סי' תרס"ד ס"א) דאם קצצו נכרים ערבה בציווי ישראל בשבת יש להחמיר ולאסור, והוא מדברי תשו' הרשב"א (ח"א סי' רי"א) שהחמיר מחמת רינון ע"ש, ומ"מ לדינא פסק דמותר בכדי שיעשו דלא חמיר מעשה נכרי ממעשה ישראל לאחרים ע"ש, והנה בוודאי אין להקל בכה"ג במלאכה שנעשתה ע"י ישראל, דהרי וודאי דהגאי הוא ביותר, וכ"כ בערוה"ב (א"ח סי' ס"ה) וכ"כ בקרן לדוד (א"ח סי' צ"א) וכ"פ מרן בעל שבת הלוי (ח"ד סי' ל"א אות ג') דכ"ש הוא שיש לאסור בדבר שנעשה בו מלאכה בפרהסיא ע"י ישראל".

העולה לדינא יש לאסור להשתמש בדברים שיוצרו בשבת ע"י ישראל ע"מ למכורם בשוק, ומ"מ כשאינו יודע ברור שאלו הם הדברים שנעשו בשבת יש לצדד להתיר משום רובא דהתיארא ואכמ"ל.

סי' ע"ט) שהביא שני ביאורים בהסבר דברי הפמ"ג, דבמחזה אברהם (סי' מ"ח) הבין שאסור רק בכדי שיעשו (וכפי שאכתוב לקמיה), וחיליה מדברי הפמ"ג עצמו בחקירותיו (משב"ס סי' רע"ו סק"ה) שהסתפק אם נאסר בכדי שיעשו במומר ולא כתב דייאסר לעולם, אולם הקהילות יעקב (ח"ב השמטות ד') ביאר ד' הפמ"ג שהוא לענין לאסור לעולם, וכ"מ שם מהא דהשוה מומר לחש"ו והתם כתב להדיא דאסור לעולם. ח. חוט שני (ח"ב פ"ב עור פטרי דינים במעשה שבת אות י"ט) שהסתפק בזה אי הוי כמעשה שבת בשוגג, וע"ש שו"ת שבת הלוי (ח"א סי' ס"ב) שחקר בזה, וכתב דכשחזרו בתשובה אין לאסור בדיעבד. ט. וגם נמצא לפי"ז שהאומר מותר יוכל לאכול את המאכל במוצ"ש כיון דשוגג הוא, ואילו מי שנתבטל בשבילו ייאסר בזה עולמית, והוא תמוה. י. אמנם החזו"א (י"ד סי' א' ס"ק י"ו סי' כ"ח) כתב דדינם כתינוקות שנשבו כיון שאין אנו יודעים להוכיחם והם אנוסים, וכן מבואר בשו"ת בני ציון החדשות (סי' כ"ב) ובשו"ת מלאכה להועיל (סי' כ"ב) שהרי רוב מחללי שבת אין דעתם בזה לכפור בעיקר אמתנות, אלא מנהג אבותיהן בידיהם, וכן כתב בשו"ת שווא ומשיב לענין האנשים מאמריקא שאינם נפסלים ע"י חילול שבת שלהם. יא. יש עוד להאריך בדיון לפני עיוור ואכמ"ל.

שיעורי הלכה

הרה"ג רבי מנחם מענדל גייר שליט"א

שנאמו בבורי הדדי ישעה אשדוד

ראש השנה תשפ"ז

עניני קידוש על הכוס
בשבת וי"ט

♦ בדין נשפך היין מכוס של קידוש ♦

א. שאני יו"כ דמכין שחז"ל לא יכלו לתקן שיהא כשירה על היין בקרבן, דהכוונה שהבר חיובא שמברך על הכוס של ברכה יטעום מהיין, שהוא כעין נסכים על המזבח שאומרים שירה עליו, בכה"ג תיקנו רק את ענין ההודאה להקב"ה על שברא יין המשמח ומכין ששייך לתקן גם ביו"כ שלא יהא גנאי לכוס של ברכה ע"י שהרץ הנימול יטעם תיקנו כן, משא"כ בקידוש שיכול הבר חיובא ששייך לקידוש לטעום מהכוס תיקנו לא רק ענין השירה בפה"ג על היין, אלא הוסיפו על כך שיהא דומה לקרבנות שהשירה היא על היין שמנסכין על המזבח ולכן תיקנו שהטעימה של בר חיובא השייך לקידוש מעכבת שהיא הטעימה מהיין ולצורך הקידוש כמו שמנסכים על המזבח בשעת הקרבת הקרבן ואמירת השירה.

ד. ולאחר העיון חשבתי לחלק בין כוס טעימה של קידוש לכוס של ברכה דשאני כוס של ברכה שבזה עיקר התקנה הכוס היא הברכה על הכוס מדין שירה על היין, וחייב הטעימה היא רק כדי שלא יהא גנאי לכוס של ברכה, משא"כ בקידוש עיקר התקנה לקדש על הכוס היא מדין וקראת לשבת עונג שיקיים העונג על ידי שתיית היין בשעת הקידוש על היין ולכן ענין הטעימה מעכבת בקידוש, ולכן אם נשפך יין הקידוש יביא כוס אחר ויברך עליו בפה"ג, כדי שיתענג מהיין בשעת הקריאה דשבת בשעת הקידוש. אלא שלפי"ז מסתבר שהמקדש או אחד השומעים ושתה לבד מלא לוגמיו וכדברי הרא"ש פסחים פ"ו סי"ח ז"ל "דלא מיקרי שתיה של הנאה בפחות ממלא לוגמא, ואנן בעינן שיהיה האדם מכוס של ברכה"

א. הנה המחבר פסק בסימן רע"א סט"ו שאם נשפך היין של הקידוש יביא כוס אחר ויברך עליו בפה"ג וישתה, והמג"א הוסיף דהכוונה דאם לא היה לו כוס אחר או שהפסיק ביניהם צריך לחזור ולקדש, והרמ"א לא העיר ע"ז ומוכח דמודה לדין זה שהטעימה מעכבת בקידוש ומשמע דהברכה דפה"ג הוא להתיר הטעימה, והקשה הבית מאיר יו"ד סי' רס"ה דמדברי הרמ"א והמג"א סי' תרכ"א שכתבו לענין ברית מילה ביוהכ"פ שמברכין הגפן ונותנין לשתות לרך הנימול אע"פ שהקטן אינו בר חיובא, ומשמע דכוס של ברכה, ענין הברכה הוא שירה והודאה להקב"ה שברא יין, והשתיה היא רק כדי שלא יהא גנאי לכוס של ברכה, דאילו היתה הטעימה מכוס של ברכה מעכבת, היה צריך להיות טעימה מבר חיובא, ממי שמבין ענין השירה, אלא מחדש הבית מאיר שצריך לומר שהרמ"א והמג"א חזרו בהם בסי' תרכ"א ממש"כ כאן בסי' רע"א, וסוברים למסקנא דגם לענין קידוש כל ענין הטעימה הוא רק כדי שלא יהא גנאי לכוס של ברכה, והענין שלא יהא גנאי הוא רק דין לכתחילה וממילא אם נשפך בקידוש אינו צריך לשתות עוד. עכ"ד הבית מאיר.

ב. אולם לענ"ד ממשמעות הפוסקים שנקטו להלכה לענין קידוש שאם נשפך היין צריך לחזור ולברך ולשתות על כוס אחר, מוכח דס"ל דהרמ"א והמג"א לא חזרו בהם, ורק לענין מילה ביו"כ כתבו שיש לתת לרך הנמול לטעום דרך שם אמרין דהטעימה האורק כדי שלא יהא גנאי לכוס של ברכה.

טעימת החינוק מכוס של ברכה במילה ביוהכ"פ

ג. ונראה לבאר החילוק בין קידוש למילה ביו"כ בשני אופנים.

♦ בגדר ברכת בפה"ג בקידוש ובכוס של ברכה ♦

באמצע הסעודה שאינו חייב בברכת הנהנין לא יברך וכך הכריע בקונטרס אחרון סי' רצ"ט סק"ב. והנה למסקנת השו"ע"ר שברכת בפה"ג בקידוש הוא רק כדי להתיר הטעימה, א"כ אם המקדש אינו טועם מהקידוש ואחד השומעים טועם אין צריך המקדש לברך בפה"ג, אבל מצאתי בשם החכם צבי שסובר שהברכה הוא חלק משירה על היין ששותים, ולכן המקדש צריך לברך אע"פ שאינו טועם מדין שירה על היין מכאן דברכת היין הוא

א. בשו"ע הרב רע"ב בקו"א ס"ב חזר בו מדבריו בסי' ק"צ ס"ב דמה שהצריכו לברך על הכוס בפה"ג הוא כעין שירה על היין שמנסכין על המזבח והברכה היא שירה על היין ששותים אחרי קידוש וההוכחה לכך דאם נאמר שהברכה היא חלק משירה קשה דא"כ במקדש באמצע סעודה כשכבר בירך על היין בתחילת הסעודה, למה לא יברך שוב בפה"ג כדי לומר שירה על היין, ולכן הוכיח דהשתיה העיקר והבפה"ג בא להתיר שתיית היין ולכן

חלק מהשירה של הקידוש, ולכאורה קשה על שיטתו, למה בפורס מפה ומקדש, באמצע הסעודה אינו צריך לברך בפה"ג.

האם ברכת בפה"ג בקידוש היא מדין שירה על היין או מדין ברכת הנהנין

ב. ונראה לבאר סברת החכם צבי דס"ל דעיקר השירה על היין הוא נוסח הקידוש ולא ברכת בפה"ג ולולי חובת ברכת הנהנין לא היינו מחייבים את המקדש לברך בפה"ג בקידוש כי שייך לקיים דין שירה על היין על ידי נוסח הקידוש, אולם מאחר שחייבים לברך ברכת בפה"ג

בקידוש מחמת חוב הטעימה, לכן תיקנו שתהא הבפה"ג שהוא שבח על היין כחלק מהשירה, ונראה להמתיק ענין זה עפ"ד הגרשז"א שהוא כעין שבח ע"ז שהקב"ה המציא לו היין למצות קידוש, ולכן מחמת זה לבד לא תיקנו לברך בפה"ג בקידוש, כי לא תיקנו ברכה מיוחדת רק על ענין זה, אבל באופן שממילא צריכים לברך ברכה זו להתיר הטעימה אחר הקידוש תיקנו שיהא ברכה זו כחלק מהשירה על היין לכן צריך המקדש בעצמו לברך בפה"ג אע"פ שאינו טועם, ולכן בפורס מפה ומקדש באמצע הסעודה שמדין ברכת הנהנין פטור מברכת בפה"ג, אינו צריך לברך ברכה זו מדין שירה על היין ומקיים זאת ע"י קידוש.

♦ מי צריך לטעום מהכוס של קידוש ♦

ב. ומוכרח לומר דהמ"ב נקט להלכה דעיקר הסיבה לטעימת יין בקידוש הוא שיהא שירה על היין, שמנסכין על המזבח דלכן צריך ענין הקידוש וענין הטעימה שנחשב כניסוך של המזבח ואע"כ בדיעבד ניתן לצרף שתיית שנים וממילא הדרא קושיא לדוכתיה האין מועיל שתייתו של מי שכבר יצא ידי קידוש עבור המקדש.

ג. ונראה ליישב בדרכת בפה"ג עצמו נחשב לשירה על היין, דהיינו השבח על הגפן הוי שירה על טעימת היין ומכיון שיש לשומע שמשלים בטעימתו שיעור מלא לוגמיו שייכות לחובת ברכת בפה"ג מכיון שחובת בטעימה הוא כדי להשלים השיעור מלא לוגמיו למקדש וממילא חייב בברכת בורא בפה"ג, א"כ נמצא שהן הטעימה של המקדש והן הטעימה של השומע בפה"ג כדי לשתות יש להם שייכות לברכת החובה של בפה"ג וא"כ מתקיימת כאן ע"י שניהם ענין השירה על היין בשעת הקידוש.

♦ באיזה אופן יכול המקדש להוציא את חבירו בברכת בפה"ג אע"פ שחבירו כבר יצא חובת קידוש ♦

לטובת המקדש להשלים השיעור למקדש וצריך לברך בפה"ג עבור זה, שייך בה דין ערבות מצד המקדש.

ב. אולם לכאורה יש להעיר, האין מועיל השלמת שיעור שתיית מלא לוגמיו של השומע עבור המקדש, הלא ביארנו מקודם סברת המ"ב, דלכן צריך להיות הטעימה של כוס הקידוש ע"י מי שיוצא ידי חובת קידוש וכדברי המ"ב הנ"ל, דרך מי שיש לו שייכות לקידוש שייך ביה ענין שירה על יין דלטעם של גנאי לכוס של ברכה לכא' לא משנה מי שותה מזה והלא המשלים שיעור מלא לוגמיו שכבר יצא ידי קידוש ושומע רק בפה"ג לכא' אינו שייך לשירה שהוא לכא' נוסח הקידוש על היין. וצ"ע.

א. בשו"ת להורות נתן ח"ז סי"ז כתב לדון במי שכבר קידש ומ"מ רוצה לצאת ברכת בפה"ג מהמקדש בכדי שיוכל לשתות מהיין והמקדש יכול לשתות רק מעט ואינו יכול לשתות מלא לוגמיו וע"כ נותן לחבירו לשתות מכוס הקידוש להשלים שיעור מלא לוגמיו, דבזה סגי גם אם חבירו יצא ידי קידוש דהא כיון שהמקדש עצמו צריך לברכת בפה"ג נמצא דהברכה הועילה לעצמו ובכה"ג שפיר מוציא את חבירו בברכה זו, ואף שאין חבירו צריך להקידוש" עכ"ד הלהורות נתן, ומסתברים דבריו דאע"פ שמה שמוציא השני בברכה הוא רק מדין ערבות כדברי רש"י ברה"כ ט, ובדרך כלל הוא כשחבירו גם לא שמע הקידוש וצריך לברכת בפה"ג אבל מחמת עצמו כאן הרי כבר קידש, ויצא יד"ח בפה"ג, אבל מכיון שצריך לשתות

ניתן לקבל את הגליון במייל: s963096@gmail.com

הגיליון יז"ל ע"י מולד הכנה לשבת 'חסדי ישעיה' אשדוד

ע"י שומע יקדו של ראש המלך מוריס דה"ג רבי מנחם מענדל גינר שליט"א בעמדות תורה וחסד

להשירות ותנועות והנצחות פלא 0533107868 או באייל s963096@gmail.com

• א הכנה זו שבת קודש מוט לימוד התורה •

פטרון מערכת דעהו
נחנבד לעי' הרה"ח
זאב ב"ר משה ע"ה
חזן ראה"ח מרת
פעיל ב"ר טובי ע"ה

מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

דעהו

דע את אלקי
אביך ועבדהו

מהודות זכרון ברוך. לעי' הרה"ח ברוך ב"ר פנחס ע"ה - חזן מרת שיינדל מלכה ב"ר אברהם ראובן ע"ה - הרה"ח יעקב צבי ב"ר מנחם ע"ה - חזן רחל מינדל ב"ר יחזקאל ע"ה

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורכבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

מזי מעלת הדין יחיד לועזות בית דין של שלשה | מדוע נמלך הקב"ה עם המלאכים על בריאת האדם אם בסופו כבר נעשה מקדוש? | איך אפשר לשמח בראש השנה בעוד שאין אנו יודעים היכן יצא הדין? | יצירת 'נשמת החיים' היא באופן של 'בחילת יתיר' | תיקון לחטא אדם הראשון בראש השנה - ע"י 'זכירת בחיים' | מהו עומק נקודת הבחירה של איש הישראלי?

פנימיות הנפש הנמצאת מכוסה וגנוזה לאורך כל ימות השנה. והקב"ה דן את האדם על פי מעמקים נעלמים אלו, ומכאן זה יוצא האדם זכאי בדין בראש השנה, [וכפי שיתבאר ביתר להלן בעז"ה].

עצם הדין והמשפט הם מהעניינים העמוקים השייכים להש"ת

איברא, כי כל עצם עניינם של הדין והמשפט הוא דבר נעלם ונשגב מאוד. וכדרך שרואים בבתי הדין הדנים כאן למטה, כי כדי שהדינים יכוננו אל האמת ויצאו דין אמת לאמתו, צריך הקב"ה כביכול להופיע ולהתייצב בעדת הדיינים ולסייע בידם, כדברי חז"ל על הפסוק (תהלים פב, א) 'רש"י בראשית יח, א' 'אלקים יצב בעדת אל-ה'. הרי שמצד עצמם - בלתי הסיוע האלוהי העליון - לא היו הדיינים יכולים להוציא את המשפט לאור כפי הראוי ממש.

בידור הדין לאמתו הוא מבח סיוע עליון בלבד

והטעם בזה הוא, כי כל מהות הדין והמשפט תלויה במדת האמת, שכן תכלית כל הדין והמשפט היא לברר את המציאות ולעמוד על אמתית כל דבר. והרי מקורה של מדת האמת הוא נשגב ונעלם, והוא מדה אלוהית ממש, כענין שאמרו חז"ל (שבת נה) 'חותמו של הקב"ה אמת', 'וחותם' הוא דבר המיוחד לבעל החותם לבדו, ואין לאחר בלתו, כי רק בזה מוכיח החתימה כי הדבר שייך אליו בלבד. ואם חותמו של הקב"ה הוא 'אמת', הרי שמדת האמת היא ענין אלוהי השייך אך ורק להש"ת.

ומעתה, כיון שכל בית דין היושבים לשפוט, עליהם לברר ולהכיר את האמת, מן ההכרח הוא שהקב"ה בעצמו יבוא ויפיע שם לכוון ולהדריך אותם אליה. והרי זה כענין דכתיב (מכה ז, ט) 'תתן אמת לעיניך', כלומר שיעקב אבינו קיבל את האמת מאיתו ית' בדרך מתנה, כי רק מכח נתינה זו זכה לקבל איזו שייכות למדת האמת. והכי נמי בדין, אין לדיינים שום אפשרות ויכולת להגיע אל האמת ולהעמיד אותה על תילה אלא אם כן יקבלו אותה בדרך מתנה מן השמים.

ובענין זה אמרין בגמ' (שבת י) 'כל דין שדן דין אמת לאמתו אפילו שעה אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית'. והיינו נמי מאחר שלא ניתן לדון דין אמת לאמתו' כי אם ע"י השתתפותו של הש"ת העושה מעשה בראשית, המסייע ביד הדיין להוציא כאור משפטו ודינו^(א).

פטרון הגליון - תשרי

נחנבד ע"י דודנו הנכבד
מודיע צבי אביגדור באלזאם הי"ד
לע"א אמו
האהבה פערל ב"ר משה יוסף ע"ה
נלבע י"ז תשרי תשנ"ד לפ"ק

לפניך נגלו כל תעלומות והמון נסתרות שמבראשית:

הקב"ה דן את האדם בראש השנה עפ"י עומק פנימיות נפשו

א

הדין והמשפט של ראש השנה הם עמוקים ונעלמים מאוד

'איהו חג שהחודש מתכסה בו, זה ראש השנה'

תקעו כחדש שוקר בכסה ליום חגנו, כי חק לישאל הוא משפט לאלקי יעקב (תהלים פא, ד-ה). בגמרא (ר"ה ת) דרשו חכמינו ז"ל פסוק זה על יו"ט של ראש השנה, יום הרת עולם, אמרו שם 'איהו חג שהחודש מתכסה בו, הוא אומר זה ראש השנה'.

כל עניינו של ראש השנה וטעם תקיעת שופר הם חזק סתום ונעלם

הנה מה שראש השנה מכונה בלשון הכתוב בשם 'בכסה ליום חגנו', הוא מפני שכל עניינו של היום הטוב הלאה הוא אכן מכוסה וגנוז. כי הרי בפשטות לא נודע הטעם למה נקבע יום זה ליום טוב, גם לא נתפרש בתורה במפורש טעמו של יום, ואף ענין היותו יום הדין הגדול והנורא, אלא נאמר בו אך זאת (במדבר כט, א) 'ובחודש השביעי באחד לחודש וגו' יום תרועה יהיה לכם'.

וכבר עמד בזה הרמב"ן ז"ל בפירושו (ויקרא כג, כז), וזה לשונו: 'לא פירש הכתוב טעם המצוה הזאת, למה התרועה, ולמה נצטרך זכרון לפני ה' ביום הזה יותר משאר הימים, ולמה צוה להויתו מקרא קודש כלל. אבל מפני שהוא בחדש של יום הכפורים, בראש החודש, נראה שבו יהיה דין לפניו יתברך, כי בם דין עמים, בראש השנה ישב לכסא שופט צדק,

ואחרי כן בעשרת הימים ישא לפשע עבדיו. נרמז בכתוב הענין כאשר נודע בישראל מפי הנביאים ואבות קדושים, עכ"ל'.

הרי כי מצד תורה שבכתב נחשב יום זה ומצותו כחוק נעלם, המורה על כל עצם מהותו של היום הקדוש הזה, שהוא יום עמוק ונעלם מאוד, כטעם 'בכסה ליום חגנו'. וזהו שגרמז בכתוב 'תקעו בחודש שופר וגו', כי חוק לישראל הוא, כלומר שכל עניינו של החג ומצות השופר שבו, הם בגדר 'חוק' שאיננו מפורש בגילוי. ורק מכוחה של תורה שבעל פה ומסורת אבותינו הקדושים דור אחר דור, נודע לנו כי יום הדין הוא, ונקבע להיות בו 'משפט לאלקי יעקב'.

בעשרת ימי תשובה מתגלה עומק הדין שבשורשו

וכשם שעצם מהותו של יום זה ממיר ונעלם מאוד, ככה ממש גם הדין הנעשה בו הוא נעלם ונותר ביותר. כי ביום הזה מתגלה עומק הדין כפי שהוא בשורשו העליון, ומתוך זה גופא נמתקים כל הדינים הנמשכים למטה, כנודע מדברי האריז"ל (ע"ה ש"ג פ"א) שאין הדינים נמתקים אלא בשורשם. ואמנם שרשים רבים ועמוקים יש לו למדת הדין, גבוה מעל גבוה, בעומק לפנים מעומק, וכולם מתעוררים בימים קדושים אלו, שכל מהותם היא בבחינת 'מעמקים', וכפי שמתנה ישראל לומר בהם מזמור 'מעמקים קראתיך ה' (תהלים קל: שתי"ב ראש השנה), להורות על שבימים אלו מתעורר ענין 'מעמקים', המורים על עומק הדין בשורשו.

גם באדם מתגלה אז עומק פנימיות הנפש

וכשם שהוא בעולמות עליונים, כך הוא ממש בגופו האדם למטה. שבימים אלו מתעוררת בחי' 'מעמקים', שהוא עומק

א. ועומק יש בדבר במה שנחשב הדין שדן דין אמת לאמתו כשותף במעשה בראשית' דייקא. וזה, עפ"י מה שאמרו ז"ל במדרש (ברית ת, ה) שכאשר בא הקב"ה לברוא את אדם הראשון, אמרה האמת 'אל יברא', שכולו שקרים. נמצא שמדת האמת לא הסכימה על בריאת האדם. אמנם למעלה מן האמת' גרידא ישנה דרגת 'אמת לאמתו', המורה לדין אלוהי ממש, ומדרגה נעלה זו של אמת, היורדת ביותר לעומק מעלת האדם [כפי שיתבאר בהמשך המאמר בעז"ה], הסכימה על יצירתו.

ש'אין דן יחידי אלא אחד'

דבר זה הוא יסוד מאמרים ז"ל במשנה (אבות פ"ד מה) **אל תהי דן יחידי, שאין דן יחידי אלא אחד**. בכך הורו לנו חכמינו ז"ל, שעיקר הדין ושלימותו אינו אלא **אצל הדין יחידי**, כי הוא לבדו יכול לעמוד על האמת, ואין ביכולתו של שום נברא לחקות אותו בכך, ולהגיע בעצמו אל האמת לאמתה בטוהרת.

דהנה מה שהגדירו חז"ל את דינו של הקב"ה בשם 'דן יחידי', אין הכוונה רק לכך שהוא דן לבדו - בניגוד לשלשה דינים שכלל בית דין, **אלא עיקר המכון הוא, לדרגה אחת ורוממה יותר בבירור הדין והמשפט**.

הנברא עומד על האמת רק מתוך סבירות וצדדים שונים

שכן בדיני בני אדם יש צורך בשלשה דיינים, האחד נוטה לימין, השני לשמאל, ומתוך כך מתעוררים צדדים שונים לכאן ולכאן, עד שבא הדין השלישי ומכריע ביניהם. ונמצא שבדין כזה מתבררת האמת רק מתוך משא ומתן וחשבונות רבים, עד שע"י כל הסברות והצדדים מגיעים לבירור האמת.

הקב"ה רואה את האמת בעצמותה

שונה מכך הרבה הוא מדרגת המשפט של הקב"ה, ה'דן יחידי'. שכן אין לו יוצא לאור מתוך גילוי נקודת האמת בעצמותה ממש, בלי שום צדדים ונשיות שונות. והיינו ש**הקב"ה רואה את האמת כמצאית מחולטת ובורה, עד שאין לפניו שני צדדים כלל, וממילא אין לו צורך בחשבונות וביחורים כדי להכריע את האמת**, כי הוא עומד על האמת מצד שהיא באמת נכונה, וחו' וכו'. והנה התגלות האמת שכוז, בכל כך בהירות, שייכת אך ורק לגבי הקב"ה ה'דן יחידי', ושום בן אדם אינו יכול להידמות אליו בכך.

כ'י המשפט לאלקים הוא'

על כל פנים למדנו, שכל עצם הדין והמשפט - הנובעים ממדת האמת, מדתו העליונה של כביכול ית' - הם ענין אלוהי, בסוד הכתוב 'כי המשפט לאלקים הוא' (דברים א' י), הנובעים במקום גבוה ונשוא מאוד, הנעלם מכל רעיון.

הנה ביתר שאת אמורים הדברים בנוגע הדין והמשפט שבים הנורא הזה, כאשר כל הדין מיועד להעשות עפ"י עומקו ושורש דוקא, במקום גנו ונסתר ביותר, וכפי האמור לעיל שכל עצם משפטו של ראש השנה נובע ממקור נעלם ונשוא מאוד, בבחינת 'בכסה ליום חגנו'.

סיכום ותמצית

ראש השנה הוא יום פנים נעלם מאוד. וגם הדין שבו הוא עומק ביותר. וכמו כן מהעדרות פנימיות נפש האדם, בח' 'ממעמקים' הדין האמת, המכריע מהשיקולים להשי"ת כלבד, אלקים ניצב בעדת א-ל. אין דן יחידי אלא אחד' - הקב"ה רואה את האמת בעצמותה ללא שום דיון וצדדים.

3

יצירת האדם ותיקונו השלם - ממקור עליון הנשגב מבית אנוש

יצירת האדם בראש השנה - משרוש נעלם ונשגב מאוד

והנה יסוד זה שחצנו כאן, שהדין ביום המשפט נובע ממקום נעלם ונסתר למעלה מהשגת אנושי, הוא גם היסוד

והשורש ליצירת האדם שנברא ביום הזה, יום הששי לבריאה. **כי כל עצם יצירתו של האדם השתלשלה ממקום נעלם וגבוה מאוד הנשגב מהשגת כל נברא**.

מה אתם מדיינים, כבר נעשה אדם'

וכך אמרו חכמינו ז"ל במדרש (בב"ר ה' ה), זה לשונם: 'בשעה שבא הקב"ה לברוא את אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים, וחבורות חבורות, מהם אמרים אל יברא, ומהם אמרים יברא וכו'. עד שמלאכי השרת מדיינים אלו עם אלו, ומתעסקין אלו עם אלו, בראו הקב"ה. אמר להן מה אתם מדיינים, כבר נעשה אדם', עד כאן.

ולא נבוא עתה להאריך בביאור הדינים הרבים שנעשו על בריאת האדם [וכבר נתבאר בדברינו בארוכה במקום אחר]. את זאת יש לומר: כי **אילו היינו באים לדון על פי חשבון וסברה שכלית על בריה הלוו האדם, אם כדאי לבראו או לאו, אזי היה מקום רחב לשאת ולתת בדבר, ולדון בו בהרבה צדדים**, יברא או אל יברא, שכן ישנו מקום לקטרג ולומר 'מה אנוש כי תזכרנו' (תהלים ת' ה) מנחירין לה', וכי 'עתיד הוא למחשי קמן' (זה"ק ח"א כה. וראה עד שם ח"ג סט), ומאחר שיבוא לידי חטא, שוב כיצד תגיעה נשמתו לידי תיקונה. ועל דרך זה ישנו עוד טענות רבות מדוע שלא לברוא את האדם, עד שמצד שורת הדין והחשבון היה נראה לכאורה שעדיף שלא יברא.

האדם נברא ממקור עליון שלמעלה מחשבונות ודיונים

ומה שגרם בסופו של דבר להכרעת הקב"ה לברוא את האדם, אכן אין לו הסבר הגיוני המובן על פי שכל הפשוט. **אלא שבראינו נובעת ממקור נעלם ונשגב, ממקום שלמעלה מן השכל**, שבו אין מקום כלל לדיונים וחשבונות. חזו שאמר הקב"ה למלאכי השרת 'מה אתם מדיינים, כבר נעשה אדם', כלומר שלפי האמת יצירת האדם היא ענין נעלם שאינו עומד לדין כלל.

[ואע"פ שנתחילה אכן נמלך עמם הקב"ה בדבר יצירת האדם, כדברי רש"י בפסוק (בראשית א' כו) 'נעשה אדם', אין הכוונה שהמלה זו באה להכריע את עצם המשקל אם לבראו או לא, אלא, רק היתה זאת מצד מדת ענוותנותו של הקב"ה, כפי שפירש רש"י שם. אבל באמת כבר נעשה האדם ממקום שלמעלה מכל אלו הדיונים. ויבואר עוד להלן בעז"ה].

בשרוש הנעלם זוכה כל אדם בדין בראש השנה - בסוד 'בכסה ליום חגנו'

וכשם שכל עצם יצירת האדם נמשכה ממקור עליון נעלם ונשגב, שאין שם חשבונות ודיונים כלל, כך הוא ממש לגבי הדין הנעשה עליו בכל שנה ביום בריאתו - בראש השנה, כי ע"י התעוררות מקור עליון זה שממנו נברא, זוכה האדם לצאת זכאי בדין בכל שנה.

כי הרי **תכלית יצירתו של האדם היתה ודאי בכדי שיהיה זכאי ולא חייב, ואשר בכך יוכל להגיע אל שלימות תיקונו וישרו**. ומצד תכלית נשגבה זו - אותה עלתה לפניו יתברך כבר בראשית היצירה - הוא אורח או סוף סוף, על כל פנים בומן האחרית, יצא האדם זכאי בדין.

ועל אף שאין הדבר מובן לגמרי על פי השכל החיצוני, שהרי לכאורה כיצד ניתן להבטיח שכל אדם אכן יזכה בדין, אחר שיש לו בחירה חפשית, ויבדו לבחור בטוב ובהיפכו. הנה דבר זה אכן נכלל בכלל הסתירה הידועה שבין הידיעה לבחירה, ששכל האנושי אינו יכול להשיגה על בוריה, וכפי שכתב הרמב"ם ז"ל (פ"ה מהלכות תשובה ה"ה) שעל דבר זה נאמר (ישעיה נ"ה ט) 'כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי',

והיינו שהיישוב לכך אכן יסודו במקור נעלם שלמעלה מבית אנוש (ואבחמ"ל). אך מכל מקום זון דבר בורר, כי לבסוף יצא האדם זכאי בדין. **וכן הוא בכל שנה ושנה, שבשרוש הנעלם זוכה כל אדם מישראל בדין ביום המשפט הקדוש**.

וכפי האמור, גם יציאה זו של האדם זכאי במשפט בראש השנה, נכללת בסוד 'בכסה ליום חגנו'. כי כשם שכל עצם הנהגה הוא מכוסה, סמרי ונעלם, כמו כן הדין הנעשה בו ביום הוא נעלם ביותר, ואין שום נברא שיש לו השגה בעומק המשפט הזה.

השמחה השורה בראש השנה - מבח זכיותו בו ע"פ עומק הדין

ומכאן אותה זכיה נעלמת בדין שבים ראש השנה, **שורה ביום זה שמחה יתירה בדרך אתנסיא**, וכמו שכתב הטור (אורח סי' תקפ"א) שרוחצין ומסתפרין בערב ראש השנה, על פי המדרש (ירושלמי פ"א ה"ה) 'אמר רבי סימון, כתיב (דברים ה' ז) 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו וגו', רבי חנינא ורבי יהושע אמרים, איזו אומה כאומה זו שידעת אופייה [-מנהגיו ודיןיו] של אלקיה. שמנגנו של עולם, אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים וכו', לפי שאינו יודע איך יצא דינו, אבל ישראל אינן כן, לובשים לבנים ומתעטפים לבנים וכו', ואוכלים ושותים ושומחים בראש השנה, לפי שידועת שורקב"ה יעשה להם נס'.

והיינו שכלל ישראל מובטחים שייצאו זכאים בדין, ומכאן בטחון זה הם אוכלים ושותים ושומחים בראש השנה. וכל זה מכיון שבשרוש הדין אכן בוודאי זוכים המה בדנים.

הקב"ה דן את בני ישראל ע"פ היסוד 'ועמך כולם צדיקים'

ועומק הענין הוא, מכיון שאכן במקור שורשם כל בני ישראל הם צדיקים וחכאים, כפי שנאמר בהם: (ישעיה ס"א) **'ועמך כולם צדיקים'** [וכפי שיתבאר ביתר להלן בעז"ה]. והקב"ה שהוא דן יחידי, יודע את סוד העומק הזה, ולכן הוא דן את בני ישראל מצד שורשם העליון, ובכך הוא מזכה אותם בדין.

בית דין של ישראל נקרא 'בית דין של זכות'

וכפי שנתבאר לעיל, הקב"ה מופיע בעדת הדיינים כדי לסייע בידם להשיג את האמת לאמתו שבדין. ולעניינינו הכוונה היא, שגם הדיינים למטה ישתדלו לדון את כלל ישראל על פי שורשם הפנימי, ובכך יוכלו לעורר ולהוציא את זכויותיהם של ישראל.

ובענין זה איתא בזהר הקדוש (ח"ב י' רמז) **שכל בית דין של ישראל הוא 'בית דין של זכות'** (ראה עוד מלות ז' ו' והטעם הוא, מפני שהם דנים את בני ישראל במדה שכולם צדיקים בעצם. לפיכך אפילו במקום שנוטה הדבר לחובה ח"ו, מכל מקום מאחר שהאדם נחשב צדיק בעצמותו, שורת הדין נותנת שידונו אותו לכף זכות, ושיתדלו ביותר לברר ולמצוא לו פתח זכות⁽²⁾).

'ויגבה ה' צבאות - בראשית' - התרוממות הדין למקור נעלם ונשגב

ולפי מה שנתבאר שבראש השנה ויום הכיפורים נמשך הדין ממקום גבוה ונעלם ביותר, יובן את הנאמר בתפלת ימים אלו את הפסוק (שם ה' טו) **'ויגבה ה' צבאות במשפט, והאל-הקדוש נקדש בצדקה'**. כלומר, השית' מגביה את המשפט למעלה עד מקור שורשו, כאן בחינת 'אמת לאמתה', שהיא חותמו של הקב"ה, אשר רק הוא לבדו עומד עליה, ומכאן מדרגה עליונה זו הוא עשה צדקה עם ישראל, להצדיקם ביום דין ולהשפיק עליהם רחמים וחסדים.

נמצא אפוא, שכל בריאת האדם - שהוא עיקרו ותכליתו של כל מעשה בראשית - נעשה עפ"י מדת 'אמת לאמתו'. ומעתה, כאשר הקב"ה משפיע כח זה אל הדין שיוכל גם הוא לדון דין 'אמת לאמתו', נעשה הוא בכך שותף להקב"ה במעשה בראשית.

ב. ומהאי טעמא נתגלה ענין זה - שהקב"ה מופיע בעדת הדיינים - דוקא לאחר שקיים אברהם אבינו את מצות מילה, כפי שנאמר בפרשה (בראשית יח, א) 'זירא אליו ה' באלוני ממרא, והוא יושב פתח האוהל, ופירש': 'שב' כתיב, ביקש לעמוד, אמר לו הקב"ה, שב ואני אעמוד, ואתה סימן לבניך שעתידי אני להתייצב בעדת הדיינים והן יושבין, שנאמר 'אלקים ניצב בעדת א-ל'.

בהקדם מה שביארו בזהר הקדוש (ח"א ג'ג) שהפסוק 'ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ' קאי על מצות מילה, עיי"ש. והיינו, שבמצבה זו מתגלה יסוד זה - שכל איש ישראל חושב בעצם כצדיק. יסוד זה מצוינו גם במשנה נדרים לא) 'קונם שגזל הנאה לערלים, מותר בערלי ישראל'. והטעם, מפני שכל איש ישראל - גם זה שלא נימול בפועל - נחשב כמהול. הרי שבמצות מילה מתגלה היסוד שיעמך כולם צדיקים.

ועל כן דוקא בכאן אחר קיום מצות מילה, רמזה התורה על הופעתו של הקב"ה בעדת הדיינים, כי הוא יתברך הרואה את צדקותם העצמית והפנימית של ישראל, מתייצב לצד הדיינים ומסייע אותם שידונו גם הם את עמו מתוך אותה הסתכלות עמוקה של זכות.

שמאל, ורק לאחר מכן להכריע ביניהם. ועל דרך זו ממש היה גם הדין אצל המלאכים על יצירת האדם, הללו אמרו יברא והללו אמרו אל יברא, כעין הדיינים הדנים ושוקלים בין הצדדים השונים.

אולם כל דיונים הללו לא שייכים אלא כלפי חלקו החיצוני של האדם, שבו הוא דומה לחיית היצורים. אמנם **כשאנו באים לדון בנוגע חלקו הפנימי, בחי' נשמת חיים, בחינה זו אינה ניתנת לדיון כלל**, שכן שורשה במדת הכתר שלמעלה מעלה מן החכמה, וממילא אין שום מקום למלאכים לדון בו ולצדד בזה אם יברא אם לאו, שהרי אין ביכולתם להשיג כלל חלק עמוק זה שבנפש, שהוא למעלה מהשגה, והוא בחי' אלקות ממש כביכול. רק ה'דן יחידלי' המביט על נקודת האמת בעצמותה, הוא המבין ומשיג את חלק נעלה זה שבאדם, הנמשך ממקום שלמעלה מהשגה והשתלשלות.

'נשמת חיים' אין לה בחירה לעבור על רצון ה'

ובאופן פשוט מתבאר הדבר, כי אם אמנם מצד חלק החיצוני שבאדם יש לו בחירה חפשית, ובידו גם לא לשמוע בקול ה' אלקות, ומצד זה אכן עלול הוא לחטוא, ועל כן שפיר שייך לדון ולקטרג על כל עצם יצירתו ש'עתידי הוא למחטי קמך'. **הרי שמצד הנשמת חיים' אשר באפיו, שהיא חלק אלוך ממעל ממש, בוודאי אין שום פגמיות ויכולת להמרות את פי בוראו**, שהרי חלק זה הוא בחי' אלקות, והוא נמצא תמיד באמנה איתו יתברך, בלי שום מקום אפשרות להיפרד ממנו כלל. ומעתה, על חלק זה לא חלים שום קטרוגים ומשגיגים מצד המלאכים העליונים, ואין שום עיכוב לברוא את האדם.

'כבר נעשה אדם' - מצד הנשמת חיים' שנברא בכח נפיהה

על כן, כאשר התייבשו מלאכי השרת לדון אלו עם אלו בדבר יצירת האדם, אם יברא או לא, וזה כלפי חלק החיצוני שלו, בחי' נעשה אדם', כבר בראו הקב"ה, ואמר להם: 'מה' אתם מדיינים, כבר נעשה אדם', כלומר, **האדם כבר נברא מצד חלק הנשמת חיים' שבו, שכלפיו אין שום מקום לדיון וספק**. והקב"ה אדון כל הנשמות, שהוא לבדו מכיר ומשיג את חלק זה שבנפש, ברא בעצמו על ידי נפיהת פיו כביכול, שכן מצד חלק פנימי זה בוודאי יצא האדם לבסוף, בוודאי יגיע אל תכליתו ושלימותו הנרציה שבעבורה נברא.

סיכום ותמצית

'וייצר' - שתי יצירות: נעשה אדם' ונשמת חיים, חיצוניות ופנימיות, כתר וחכמה, יום השישי ושבת קודש. כנגדם שני ימי ראש השנה המתאחדים ל'יומא אריכתא'. הדיון בין המלאכים אינו אלא על חלק החיצוני - שניתן להבין ולהשיג, ולא על חלק אלוך ממעל - שרק ה' יחידלי עומד עליו. **'כבר נעשה אדם' - מצד הנשמת חיים' שנברא בכח נפיהה.**

ד

'ויפח באפיו נשמת חיים' - מדרגת 'חילא יתיר'

והנה שני חלקים הללו שבנפש האדם - נעשה אדם' ונשמת חיים' - מקבילים כנגד שתי בחינות יסודיות הנזכרות במעשה בראשית, ואלו הן: **'טוב' ו'רעים'.**

'נעשה אדם' הוא בבחינת 'טוב' - כמדרגת מעשה בראשית

כי הרי נתבאר שמאמר 'נעשה אדם' של יום השישי דומה לשאר המאמרות שבהם נברא העולם בששת ימי המעשה. ומצינו בכל ימי הבריאה שכולם נאמר (בראשית א, ד) **'וירא אלקים כי טוב'**. והענין בזה, שכולם נבראו בכח המידות העליונות של הבורא עולם ב"ה, הנכללות בגדר 'טוב' (ואכמ"ל). נמצא אפוא, שמדרגת מעשה בראשית שייכת למדת **'טוב'**. וממילא גם חלק הנעשה אדם' - שבו דומה האדם לשאר כל היצורים - הוא בבחינת 'טוב'.

'ויאמר אלקים', כדוגמת שאר המאמרות של מעשה בראשית. ומצד חלק זה דומה האדם לכל היצורים שנבראו בששת הימים. בנוסף לזה נכללת בו יצירה שניה ויותר - חלק הנשמת חיים' שבו, שלא נברא בכח מאמר ודיבור, כי אם ע"י **'ויפח באפיו נשמת חיים'**, מתוכיותו ומפנימיותו כביכול, והוא חלק האלוך ממעל שנחנן בו האדם, שעולה בזה על שאר כל הברואים.

'נעשה אדם' - יום השישי, 'ויפח באפיו' - שבת קודש

והשתי יצירות אלו שהשתתפו בבריאת האדם, מתייחסות לשני ימים של מעשה בראשית, יום השישי ויום השביעי. היצירה של מאמר **'נעשה אדם'**, הדומה אל הנבראים שנבראו במאמרות במשך ששת ימים, שייכת ליום השישי, שבו נאמר מאמר זה, והיא בגדר מלאכה של ששת ימי המעשה. מאידך, היצירה של **'ויפח באפיו נשמת חיים'**, שאינה ככל מעשה בראשית שנברא במאמרות, אינה בגדר 'מלאכה' כלל, אלא היא בבחינת 'שבייתה' ומנוחה. על כן היא מתייחסת במהותה ליום השביעי - שבו שבת אלוך מכל מלאכתו של עשרה מאמרות.

נמצא, שביצירת האדם משולבים יחד כוחו של יום השישי וכוחה של שבת קודש. ואף על פי שגם נפיהת הגשמה התרחשה בפועל ביום השישי, מכל מקום מצד מהותה היא יצירה של יום השביעי, אלא שמצד התכליתות של שתי היצירות והתאחדותן בנפש האדם, נתוהו שתיים ביום אחד.

שני ימי ראש השנה הם כנגד פנימיות ו'יומא אריכתא' שבאדם, והם בבחי' 'יומא אריכתא'

וכנגד שתי בחינות יצירות הללו - יום השישי ויום השביעי, שבהם חלקי החיצוניות והפנימיות שבאדם - **נקבעו שני הימים של ראש השנה, שכנגד יום השישי ויום השביעי של ימי בראשית**. וכן כתב האריז"ל (שערי' ראש השנה דרוש ב') ששני ימי ראש השנה הם בסוד חיצוניות ופנימיות, עיי"ש. ולפי דבריו הכוונה היא לבחינות הפנימיות והחיצוניות הנכללות באדם עצמו שנברא ביום זה¹, וכשם ששתי יצירות הללו מתכללות ומתאחדות בתוך נפש האדם ליצירה אחת, כך **נמשך נחשבים שני ימי ראש השנה כקדושה אחת ול'יומא אריכתא'** (ראה ביצה ד' וברשי' ד"ה אמורה).

יום א' - בחינת 'כתר', יום ב' - בחינת 'חכמה'

ויציא מילתא גם במה שמבואר בדברי האריז"ל (שם), דרוש ג') שביום הראשון של ראש השנה מתקיימת הנסירה במדת **כתר**, ואילו ביום השני היא מתקיימת בספירת **חכמה**.

'כתר' - התגהה שלמעלה מהשתלשלות, 'חכמה' - דרד השתלשלות

כי הרי נתבאר שבדבריו פעמים רבות, שמדת הכתר היא הושרש להתגהה שלמעלה מסדר השתלשלות. מאידך, ספירת החכמה היא הראשית של סדר השתלשלות והתגהה הקבועה, כשעם הכתוב (תהלים קד, כ) **'כולם בחכמה עשית'**.

וכן הדבר ממש בנפש האדם, חלק החיצוני של האדם, בחי' **'נעשה אדם'**, הוא חלק מסדר השתלשלות של העשרה מאמרות, ושייך לספירת החכמה. כנגד יום השישי של ראש השנה, בחי' **חיצוניות**. ואילו בחי' **'ויפח באפיו נשמת חיים'** נשגב וגבוה מכל השתלשלות הספירות, אלא נמשך ממהותו ועצמותו ב"ה כביכול, וזהו כמדת הכתר שלמעלה מהנהגת השתלשלות, כנגד יום הראשון של ראש השנה, בחי' **פנימיות**.

הדין למעלה על יצירת האדם לא היתה אלא על חלקו החיצוני - בחי' 'נעשה אדם'

ומעתה על פי הדברים האלה נמשך ונאמר, **כי כל מה שנמשך הקב"ה כביכול עם מלאכי השרת על עסק בריאת האדם**, (כמאמרם ד"ל שחובא לעיל), **לא היה זה אלא כלפי חלק הנעשה אדם' שבו**, [אשר בו אכן נרומה המלכה זו, כדורשתם ד"ל מלשן 'נעשה' בלשון רבים]. כי דוקא חלק זה שמקורו בספירת החכמה - שיש מקום לבארה לשכל הטבעי והחיצוני - ניתן היה לדיון על פי השכל אם אכן נכון וראוי לבראור או לא. והדין בו דומה במהותו לדן הנעשה בבית דין של שלשה, שיש מקום לנסות בו לצד ימין או לצד

הפעלת הדין מתוך הנהגת ה'לטיבך באחירתך'

וכל זה נובע מן הסיוד של **'הלטיבך באחירתך'** (דברים ה, טו), והיינו, שכל תכלית הבריאה אינה אלא להטיב לאלו שנבראו לשמו יתברך בזמן האחרית, והקב"ה צופה ומביט כיצד ובאיזה אופן תתגלה הטבה זו לישראל. ומאחר שהם צדיקים בעצמם, הרי כאשר דנים את הצדיק' איז כל מהות הדין אינה אלא ההשתדלות להביא אותו אל תכלית הטוב שבעבורה נברא.

סיכום ותמצית

'יצירת האדם בראש השנה היא משורש נעלם ונשגב מאוד, למעלה מחשבונות ודיונים, ממקום 'ועמך כולם צדיקים, ושם הוא זוכה בדין בוודאי, 'ויגבה ה' צאת-ו במשפט'. בית דין של ישראל הם בית דין של זכות, מכח הסיוע האלוך העליון. 'הלטיבך באחירתך'.

..... 1 .....

שני ימי ראש השנה - פנימיות וחיצוניות הכלולות בנפש האדם

נבוא בעז'ה להעמיק יותר בענין חלק 'צדיק' זה הגננ בקרב כל איש ישראל, להבין אותו על פי שורש הדברים.

'וייצר' ה' אלקים את האדם' - שתי יצירות'

הנה נאמר בתורה בענין יצירת האדם (בראשית ב, ז) **'וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים'**, ודרשו חז"ל (בר"ר י, והא ברשי' שם) **'שתי יצירות'**, כלומר שהואדם הוא נברא הכולל בתוכו שתי יצירות.

'נעשה אדם' - בריאה חיצונית, כשאר כל הנבראים

וביאר ענין שתי יצירות אלו הוא, דהנה אנו מוצאים בפסוקים לגבי יצירת האדם שתי בחינות: מתחילה כתוב (שם א, טו) **'ויאמר אלקים נעשה אדם'**, לשון 'ויאמר' הנאמר כאן הוא ענין זה שנאמר בשאר נבראי מעשה בראשית, שנבראו כולם בכח עשרה מאמרות, וכמו שנאמר בכולם 'ויאמר אלקים'. ומצד בחינה זו דומה יצירת האדם לשאר כל היצורים.

'ויפח באפיו נשמת חיים' - חלק אלוך ממעל ממש

אמנם כל זה אינו אלא חלק אחד שבאדם - הבחינה התחתונה שבו. אך בנוסף לכך ניתוספה באדם מעלה יתרה ויצירה עליונה יותר, שעליה נאמר בהמשך 'וייצר ה' אלקים את האדם וגו' **ויפח באפיו נשמת חיים'**, לשון 'נפיהה' מורה על דרגה מיוחדת ושונה לחלוטין, שאין דומה לה בכל מעשה בראשית.

שכן בניגוד ללשון 'דיבור ואמירה' הנאמר בכל היצור, המורה על כך חיצוני לבדב של הבורא יתברך, הפועל ה'נפיהה' עניינה: הוצאת כח מתוך הפנימיות והעצמיות ממש, **כי כל הנופח - מתוכיותו ומפנימיותו נופח** (ליקוטי אמרים פרק ב' בשם חזו"ר). מעתה, הפסוק 'ויפח באפיו נשמת חיים' מרמז שנשמת האדם היא חלק אלוך ממעל ממש שניתנה בו מתוך פנימיותו יתברך, ובוה עלתה מעלתו על כל שאר הנבראים.

וכן ביאר בזה הרמב"ם ז"ל שם בפירושו, וזה לשונו: 'ירמח לנו הכתוב הזה מעלת הנפש יסודה וסודה. כי הזכיר בה שם מלא, ואמר כי הוא נפח באפיו נשמת חיים, להודיע כי לא באה בו מן היסודות כאשר רמז בנפש התנועה, גם לא בהשתלשלות מן השכלים הנבדלים, אבל היא רוח השם הגדול **מפיו דעת ותבונה, כי הנופח באפי אחר מנשמתו ית, בן**, עכ"ל.

'שתי יצירות': נעשה אדם, ו'ויפח באפיו נשמת חיים'

יצא מזה, שנכללו בנפש האדם שתי בחינות של 'יצירה'; יצירה אחת - היא חלק האדם אדם' שבו, אשר נוצר בכח

ג. ואין כאן המקום ליישב מה שלכאורה נראה קצת סתירה לדברינו אלה, שהרי לפי מה שאמרנו עולה שיום השישי הוא בחי' חיצוניות, בחי' נעשה אדם, ויום השביעי הוא פנימיות, ו'ויפח באפיו', וזה לכאורה היפך ממה שכתב האריז"ל שיום א' של ראש השנה הוא כנגד פנימיות העולמות ויום השני הוא בבחי' חיצוניות. ויש בזה ביאור ארוך בענין התכללות פנימיות וחיצוניות, ואכמ"ל.

אולם חלק הנשמה שניתוסף באדם, שהיא חיות נעלה הנמשכת מעצמותיו יתברך, שהוא למעלה מן המידות והספירות השובות, אינו מוגדר כ'טוב' גרידא, שהרי הוא ית' מרומם וגבוה הרבה מגדר ה'טוב', אלא הוא מכונה בשם 'חיים', שכן הוא חיות עצמית הנמשכת ממקור החיים, מתי החיים ב"ה.

'לטוב לנו כל הימים' - ימות החול, 'לחיותנו כהיום הזה' - שבת קודש

ומאחר שנתבאר ששני חלקי האדם הם יצירות של ימות החול ויום השבת, נמצא שה'טוב' שייך לבחינת ימות החול, ואילו ה'חיים' הם חלקו של יום השביעי. ועל שתי מדרגות אלו אמר הכותב (דברים ד, טו) 'יצונו ה' אלקינו לעשות את כל החוקים וגו' לטוב לנו כל הימים, לחיותנו כהיום הזה'. דייק הכתוב כאן שתי המדרגות: 'לטוב לנו כל הימים' בלשון רבים - כנגד ששת ימי המעשה; 'לחיותנו כהיום הזה' בלשון יחיד - כנגד יום שבת קודש, דמאחדות ברא דאחד.

חיבור שתי המדרגות ע"י 'טוב מאוד' הנאמר ביום הששי

[וביום הששי, כאשר נגמרה מלאכת הבריאה, ובתוכה גם בריאת האדם מצד מאמר 'נעשה אדם', אמר הכותב (בראשית שט, לא) 'וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד'.] הענין, כי מאחר שהושלמו כל חלקי ה'טוב' שבמעשה בראשית במשך ששת הימים, מעתה צריכה להתגלות מדרגת ה'חיים', השייכת לקדושת יום השביעי. ולא עוד אלא שהיא צריכה גם להתחבר ולהתאחד עם ה'טוב' הפשוט של הבריאה.

והנה חיבור עליזון זה נעשה ע"י בחינת 'טוב מאוד'. שכן 'טוב מאוד' מורה על תכלית מדרגת הטוב, והוא השלב הקרוב ביותר אל ה'חיים', המעלה את הטוב ומחבר את שתי המדרגות לאחדים. ודבר זה נאמר בגמ' יום הששי, ממש בנקודת המחברת את היום הששי עם יום השבת, כדי לכלול יחד את יום הששי - שבדרגת 'טוב', עם יום השבת - שבבחינת 'חיים'. והרי זה כענין 'יומא אריכתא' של שני ימי ראש השנה, שהם התחברות והתכללות בחינות 'טוב' ו'חיים' (כאחת).

'טוב' - סדר הרגיל, השייך בו בחירה. 'חיים' - חילא יתיר, למעלה מן הבחירה

ויובנו הדברים ביותר, עפ"י מה שנתבאר בגליון הקודם בענין מדרגות 'טוב' ו'חיים'. בחינת 'טוב' מורה על סדר הרגיל והמחולק, הפשוט, ואילו 'חיים' היינו ההתגברות בחילא יתיר, יתר מן השיעור והמדד.

עוד נתבאר שם, שבמדרגת טוב ישנו עדיין מקום לבחירת האדם, שזו שו"י סוף שו"י לבחור ברע לעומת הטוב ח"ו. אמנם בנוגע ל'חיים' אין שום מקום בחירה, שהרי אין אדם הבחור מרצונו במוות. וכאשר מתעוררת דרגה זו אצל האדם, נישלה ממנו האפשרות לגמרי לבחור בהיפך מכן.

'יוסף באפיו נשמת חיים' - בבחינת 'חילא יתיר'

וכך הוא הדבר ממש בענייננו, בחינת 'טוב' היא המדרגה הכללית של כל הבריאה, שבה ברא הקב"ה את כל היקום כולו דרך עשרה מאמרות ובסדר השתלשלות. אמנם לאחר מכן התגבר הבורא כביכול בבחי' חילא יתיר, והוסיף לברוא יצור נעלה שלא עפ"י סדר השתלשלות ושלא בדרך 'מאמר', אלא באופן של 'יוסף באפיו נשמת חיים'.

ומצד בריה נעלה זו של 'חיים' אין עוד מקום כלל לבחור בהפך. ויהי לומר, כי כאשר זוכה האדם להרגיש את נקודת החיים שבקרב, את החלק אלוך ממעל' שבו, שוב אין לו בחירה כלל לעיזוב אותה, ולהידיק בהיפך ממנה.

וכשם שכביכול ב"ה התגבר בחילא סגיא ובאופן למעלה מסדר השתלשלות כדי לברוא 'נשמת חיים' זו, כך מוטל גם על האדם להתחזק בעבודת הש"ת באופן של 'חילא יתיר'. והיינו שעלינו לעבוד את הבורא לא רק בכח חלק הטוב אשר בקרבנו, בחי' 'נעשה אדם', אלא להשתדל לעורר את ה'נשמת חיים' שנטע בנו הש"ת, את נקודת חיים עמוקה הגנוזה בתוכנו, הדבוקה ביוצא ובוראה בדבק תמיד. וכאשר

נקודה פנימית זו מתעוררת ומתגלית באדם, שוב אינו יכול לפרוש ולהיפרד כלל מהש"ת, כי שם לבבנו שואף וזורח.

סיכום ותמצית

שני החלקים שבאדם הם בחינת 'טוב' ו'חיים'. 'לטוב לנו כל הימים' - ימות החול, 'לחיותנו כהיום הזה' - שבת קודש, ומתאחדים ע"י 'טוב מאוד' של יום הששי. 'טוב' - סדר הרגיל, 'חיים' - יתר מן המדרגה. יצירת ה'נשמת חיים' בכח חילא יתיר, ובבחינה זו אין בחירה להיפך.

ה

תיקון חטא עץ הדעת בראש השנה - הבחירה ב'חיים' לעומת ה'טוב'

עץ החיים' ו'עץ הדעת' - כנגד חלקי הטוב והחיים שבאדם

והנה כנגד שני חלקים הללו שבנופש האדם, עמדו בגן עדן שני אילנות: 'עץ החיים' ו'עץ הדעת טוב ורע', שהם השורש ומקור לכל עצי הגן, ומזה היה האדם מקבל מזונו כדי להזין את כל גופו.

'עץ הדעת' - שבשורשו העליון הוא רק 'טוב' - מזין את חלק ה'טוב' שבאדם, שהוא החלק שנברא במאמר 'נעשה אדם'. ו'עץ החיים' זן ומפרנס את ה'נשמת חיים' שבו, והיינו שתי' אכילה ממנו היה האדם קונה קשר ודביקות אמיתית בהקב"ה, שהוא חי החיים).

נקודת הבחירה של האדם - אם הוא יצירה של 'נעשה אדם' או של 'נשמת חיים'

וע"פ יסוד זה יאירו עינינו להבין את עומק פגמו של אדם הראשון באכילתו מן העץ הדעת. כי על פי מה שנתבאר שנפש האדם כלולה משני חלקים: חיצונית ופנימיות, 'טוב' ו'חיים', נאמר כי עיקר נקודת הבחירה של כל אדם באדמות היא - לקבוע מהי הגדרת עצם יצירתו, האם הוא מחשיב את עצמו כיצירה של 'נעשה אדם' בלבד - בדומה לשאר הנבראים, או שהוא מכיר בכך שהוא יצירה נעלה מזה, בבחינת 'יוסף באפיו נשמת חיים', אשר בהתעוררותו שוב אין בידו לבחור ברע ובמוות.

על האדם להכיר שאמיתות מהותו היא 'צדיק'

ביתר עומק, ביד האדם להסתכל על עצמו כאילו כל מהותו ועצמותו תלויות ועומדות רק בכח בחירתו הגלויה, וממילא גם כל תכליתו ותיקונו אינם מובטחים, אלא בידו להרשיע ולהאדיב עדי עד חלילה. ומאידך גיסא, בידו להכיר שאמיתות מהותו היא 'צדיק', בהיותו חלק ממשל ממש הדבוק בקונו בהכרח, וכל עבודתו אינה אלא להתאים עצמו וכל מעשיו וענייניו למה שהוא באמת בעצם שורשו. אבל סוף כל סוף מן ההכרח שתתגלה ותצא לפועל אמיתות מהותו ועצמותו.

פגם אכילת עץ הדעת - הגברת חלק ה'טוב' על ה'נשמת חיים'

ומעתה נבין שזה היה עומק הנסיון והחטא של אדם הראשון באכילת עץ הדעת. כי במה שהקדים לאכול ממנו קודם שאכל מעץ החיים, - על אף שבוודאי לא היתה כוונתו לחלק הרע' שבעץ ההוא, רק לחלק ה'טוב' שבו, מכל מקום - במעשה זה הגביר את חלק ה'טוב' שבו על חלק ה'נשמת חיים' שלו, הגיוון מן העץ החיים. ובכך קבע את עצמו לדעת להיות רק בריה של 'נעשה אדם' בלבד, כדוגמת שאר היצורים, והעלים את מעלתו המיוחדת והנפלאה להיותו מציאות של 'חיים' וחלק בלתי נפרד מן הש"ת כביכול.

המיתה שנקנסה על אדם הראשון - כדוגמת שאר הברואים שאינם נצחיים

ומטעם זה נקנסה עליו מיתה באותה שעה, כפי שאמר לו הקב"ה (שם ג, ט) 'כי עפר אתה ואל עפר תשוב'. ועומק הביאור בזה הוא, כי אילו היית בוחר לדבוק בעץ החיים,

בעורר את חלק ה'נשמת חיים' שבקרבך הנמשכת משמי מעל, אזי היית קונה לעצמך חיות נצחית, כדרך שהקב"ה הוא חי עולמים, וממילא היה מתקיים בך 'ואכל וחי לעולם' (פסוק כב). אמנם מכיון שבחרת לאכול מן העץ הדעת, ובכך השווית את עצמך לשאר הברואים שנוצרו מן האדמה, הנה כשם שאין בהם נצחיות, אלא כולם כבדו יבולו וכלבוש יחלופו, כך גם גוף האדם העפר מן האדמה, נישלה ממנו החיות הנצחית, ויזכר לעבור את כור היתרון של המיתה, עד שיקום שוב לעת התחייה לחיי נצח.

העסק בראש השנה לתקן את חטא אדם הראשון שביום הזה

והנה בכל ראש השנה, יום בריאת האדם, שבו ביום נברא ובו ביום חטא (אדר"נ פ"ב), כל עבודתנו ביום קודש זה היא לתקן את חטא אדם הראשון, ולהעמיד שוב את מעלת האדם על תילה ומדרגתה הנכונה.

הבקשה על 'חיים' - התחדשות יצירת האדם באופן שיתגבר בו חלק ה'נשמת חיים'

ועל כן כל בקשותינו בימים אלו סובבות את ענין ה'חיים', 'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים', וכו', וכהנה רבות. ועיקר הכוונה בבקשות אלו הוא, לעורר את יצירת האדם מחדש באופן שיתגבר בו חלק ה'נשמת חיים', והוא זה שישמשו בו - לעומת בחי' ה'נעשה אדם', ובכך נתקן את פגם האדם שדבק בחלט הטוב החיצוני בלבד.

כמו כן עבודתנו למטה היא, להשתדל ולהתגבר בחילא יתיר, ולעורר בקרבנו את הרצון וההשתוקקות להידבק בנקודת 'חיים' זו, בבחינת 'ואחם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום' (דברים ד, ט). באופן שנגרש כי זו לבדה היא עיקר המהות והעצם שלנו, עד שלא נתייה לנו בחירה כלל לעזוב אותה ולהינתק ממקור חיינו ח"ו.

הנפיהה בקול השופר מעוררת 'יוסף באפיו נשמת חיים'

וגם קול השופר שאנו תוקעים ביום הגורא הזה, מרמז על ענין נעלה ונשגב זה. ויבאר הדבר עפ"י מה שנתבאר בדברינו במקום אחר בארוכה, שהתקיעה והנפיהה בשופר בראש השנה מעוררת את התחדשות יצירת האדם בבחי' 'יוסף באפיו נשמת חיים' ביום הזה. ולפי דברינו כאן היינו לומר, כי קול השופר מעורר תתחדש יצירת האדם באופן שיתגלה בו ה'נשמת חיים' דייקא, והיינו שיבוא האדם לידו הכרה שלמה שהוא עצם מהותו, ושעל ידי כך יהיה תמיד דבוק בבוראו ובעבודתו.

ע"י התעוררות חלק הפנימי שבנפש מתבטלים כל המשגיגים

ובהתעוררות נקודת חיים זו, מתבטלים ונכנסים כל המשגיגים והמקסיגים העומדים עלינו. שכן כפי שנתבאר לעיל, כל האפשרות לקטרג על האדם אינה אלא לכפי חלקו החיצוני, בבחי' 'נעשה אדם' גרידא, שבו אכן יש מקום לדון בשכל האנושי אם יצליח בשליחותו ואם טוב לו שנברא. אולם חלקו הפנימי, בחי' 'נשמת חיים' שבתוכו, אינו עומד לדיון כלל, כי מצד חלק זה בלתי אפשרי שלא יגיע אליהו לתיקונו ותכליתו, ומצידו נחשב כל אדם מישראל בהכרח כצדיק העושה רצון קונו.

והקב"ה הן יחיד ללכל באי עולם, מלך החפץ בחיים, הוא לבדו היוצא ומכיר את שורש העומק הזה של האדם, וממילא הוא דן אותו על פי נקודה עמוקה ונעלמת זו, ובכך הוא כותב וחותם אותו בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים, חוכר יצוריו לחיים ברחמים, למענך אלקים חיים, אמן.

סיכום ותמצית

עץ החיים' ועץ הדעת' מזינים את חלקי הטוב והחיים של האדם. פגם אדם הראשון באכילתו מן העץ הדעת - שהגביר את חלק הטוב שבו על ה'נשמת חיים'. עיקר נקודת הבחירה של האדם הוא: אם הוא יצירה של 'נעשה אדם' או של 'נשמת חיים'. על האדם להכיר שאמיתות מהותו היא 'צדיק'. תיקון לטא הראשון בראש השנה ע"י בקשת ה'חיים' דייקא. הנפיהה בקול שופר מעוררת התחדשות יצירת האדם בה'הגברת הנשמת חיים'. וע"ז מתבטלים כל המשגיגים שעל ה'נעשה אדם'.

ד. ויציבו מילתא במה שנועד שגם התורה הקדושה כלולה משני חלקים: הנגלה והנסתר, חיצונית ופנימית. ומבואר בתיקוני זוהר (פ) שנגלות התורה - בחי' חיצונית - נמשכת מעץ הדעת, ופנימיות התורה שורשה בעץ החיים. ואשר על זה קאי הפסוק הנוכח לעיל 'יצונו ה' אלקינו לעשות את כל החוקים וגו' לטוב לנו כל הימים, לחיותנו כהיום הזה'.

עייש, ונמצא כי לאמתו של דבר היתה מסירות נפשו בשעת העקידה, מעשה של זכיה בחיים. כי אכן זו היא פנימיות כל מסירות נפש, בחירה בחיים אמיתיים.

אבל ישמעאל לא הבין בכלל את ענין מסירות הנפש, ואפילו את ברית המילה לא הבין כנכון, והסתכל על כך כענין של חבלה בעצמו למען ה' וכדו'. ועל כך ענה לו יצחק אבינו שהוא מוכן אפילו להיהרג לגמרי למען ה', כי לפי הבנתו של ישמעאל הרי זה הוא ברית זוהי מסירות הנפש, ואכן כאשר נצטוו אברהם אבינו על העקידה "קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת", הסתפק ושאל את הקב"ה האם כוונתו על **ישמעאל** (סנהדרין 105ט), כי מסירות נפש של הריגה שייך ביותר על ישמעאל.

ועומק הדברים הוא, כי מסירות נפש היא ענין של **חזרה אל השרש**, ושרשם של אומות העולם מתייחס אחר **הנחש** אשר הטיל וזממה בחוה. והוא שייך ביותר אל ענין **המיתה** שנאמר "ואל **עפר** תשוב" (בראשית י"ט), שהרי הכתוב אומר "ונחש **עפר** לחמו" (שם, ע"פ פסוק ס"ה), ולכן שייכים אומות העולם למסירות נפש למיתה. מה שאין כן כלל ישראל **שרשם באלקים חיים**, ולכן מסירות נפשם היא **התקשרות והתעלות למקור החיים**.

וזה היה ענין **אילו של יצחק**, אשר בזה הפירוד את הפסולת שנאחזה ביצחק, אשר מצידה היה צריך **שחיטה והריגה**. וזהו שאמר הכתוב "וירא והנה איל אחר **נאחו בסבך קלעיו**" (בראשית י"ב, כט), כי זה היה החלק של יצחק אבינו שהיה לחיצונים אחיה בו, ואותו הפירוד ממנו והכניסותו באיל. ולכן **שחטו** את האיל, כיון שחלק זה אכן צריך שחיטה ומיתה, אבל **יצחק עצמו** זכה אל **חיים**.

ואיתא בזה"ק (ח"א קיט) כי ענין העקידה היה כדי לכלול את אברהם ויצחק, עייש. אבל הרי אברהם הוא בחי **חסד** ויצחק הוא בחי **דין**, ובפשוט אין זה שייך שיתכללו ביחד. אכן זה הוא רק כאשר הדין של יצחק אינו בתיקונו, שאז נראה כי הוא מחייב דינים קשים כמו **מיתה**, כענין מסירות נפש של אומות העולם. אבל כאשר נפרד הפסולת של יצחק בשעת העקידה, נעלה הדין ממותק, דין של **חיים**, ואז היה יכול להתכלל בבחי' החסד לאברהם. ורמז של דבר, כי ההבדל בין **אברהם ליצחק**, הוא **ז' ואל' עול' בני ג' מ' ע**, שם **א'** שהוא בחי' **פלא עליון** הממתיק את הדין, וזהו מה שעל ידי שחיטת האיל, נכלל יצחק באברהם כגיל.

וענין זה הוא ענין ראש השנה, שנאמר "ועשיתם עולה" (במדבר כ"ב), ודרשו חז"ל **שהאדם עצמו נהיה בראש השנה כמו עולה**. (מובא בא"ר אחת חקא"ת, ח). ובפשוטו בראי אצל **העריבים** היא שהאדם יקריב את עצמו לקרבן, אבל צריך ביאור שהרי אין לנו קרבתו כאלו, אבל הכוונה היא כמבואר לעיל, שיתעלה האדם בבחי' קרבן **בהתרוממות מעולם גשמי**. וזהו יוכה לחיים נעלים ואמיתיים, אשר זה הוא כל ענין העקידה, כמו שנתבאר. ועל **חיים** אלו מבינים לבקש ביום ראש השנה, ואומרים וזכרנו לך **חיים מלך חפץ בחיים**, שהרי אין הקב"ה חפץ במיתה אלא בחיים, והרי כי ענין **מסירות נפש** הוא רק כדי **לכוח בחיים נעלים**. ולכן נוטלים שופר של איל לזכור את אילו של יצחק, אשר בזה יתגלה ענין הבחירה בחיים כנכון.

ואמרו חז"ל 'אמר רבי עקיבא, שכלהכתי לעריבא, היו קורין לדכרא יובלא' (ר"ה כ"א), והדיין אשר אצל **העריבים בני ישמעאל** מכנים את האילי' בשם 'יובל'. והענין הוא, כי ישמעאל סבר בענין העקידה שיצחק מסר את עצמו למיתה, כענין מסירות נפש באופן שאומות העולם מבינים. אלא הנהגה היא, שיצחק זכה בעקידה לבחי' **דכרא**, שהוא בחי' חיים גובר לעיל מדברי האר"ה, וזה היה כל תכלית מסירות נפשו, לבחור **להתעלות אל חיים נעלים**. ולכן קרא הדכרא' בשם **יובלא**, שהוא ענין של **חזרה אל השרש**. כמו שביאר הרמ"ש (ויקרא כ"ה, ט) בקריאת שם שנת היובל, שהוא על שם מה שהשדות והעבדים חוזרים לבעליהם הראשונים, עייש. ולכן בירר רבי עקיבא **מתוך העריבים עצמם**, שגם האיל של יצחק הוא בחי' יובל, וכל ענין מסירות נפש הוא רק **בחירה בחיים**.

וענין החזרה אל השרש שהוא בחי' יובל' ואמית ענין מסירות נפש, מתגלה עוד אצל ישמעאל, כמו שנאמר כי "ותקח לו אמו אשה מארץ מצרים" (בראשית כ"א), ופירש רש"י 'ממקום גדול', שבאר 'חלה שפחה מצרית', היינו דאמרי אנשי זרע חוטא לאוריא אעיקרא קאי, הרינו שבשוינוא ישמעאל חזרה רגל אנו **לשרש**, כי היא היתה ממצרים. וזהו גם ענין מה שנאמר אצל מכירת יוסף "והנה **אורחת ישמעאלים** באה ממצרים וגמליהם ושואים נכאת וצרי

יום הדין

ב

הקב"ה הוא עד הנעשה דין

כי אתה הוא דין ומוכיח ויודע ועד (פיוט ונתנה תוקף).

בדיני נפשות אמר רבי עקיבא **אין עד נעשה דין**, ומבאר בגמ' (ר"ה כ"ו), כי זה הוא בדיני נפשות דוקא שאמר הכתוב "ושפטו העדה וגו' והצילו העדה" (במדבר לה, כד-כה), שצריכים הם **לדון לכף זכות**, ומי שראה בעצמו את המעשה קשה לו ללמד זכות.

ובזה נבין את ההרגשה המיוחדת כלפי הקב"ה שהוא **דיין** אף על פי שהוא **יודע ועד**, כי הקב"ה **מלמד זכות** על עם קרובו אפילו אחר שהוא בעצמו רואה את כל המעשים והרי הוא **יודע ועד** עליהם. לפי שאין לימוד הזכות של הקב"ה מחמת חסרון ידיעות פרטי המעשה והידידים חז"ל, אלא אף ורק מחמת רצונו להטיב לבני ישראל ולהנחותם לתחייה.

זכרנו לחיים

א

מסירות נפש אמיתית היא בחירה בחיים

למה תוקעין בשופר של איל, אמר הקב"ה תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם

(ר"ה ט"ז).

אמרו חז"ל על הפסוק "ויהי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם" (בראשית כ"ב, א), והדיין אחר דבריו של ישמעאל שהיה מתפאר על יצחק בזה שהוא גימול בן י"ג שנה נעל מיתה, ואז ענה ואמר לו יצחק 'באבר אחד אתה מרביא, אילו אמר לי הקב"ה זבח עצמך לפני, לא הייתי מעבך' (סנהדרין 105ט). ובפשוטו כך הוא האמת, אשר ברית מילה לבדה אין בה **מסירות נפש** כל כך, ואילו לנהיג את עצמו להילקח לשחיטה ומתן להמית את עצמו, הרי זה מסירות נפש.

אבל בעומק הדברים מבואר, כי אמית ענין מסירות נפש בפנימיות איננה **להמית** את עצמו, אלא **אדרבה לכוח לחיים אמיתיים**. כי ענין מסירות הנפש הוא, שהאדם **מוותר על החיים הגשמיים המדומים**, והוא בוחר בחיים נעלים ומרוממים [וזהו ענין חיוב מסירות נפש בעבודת החמדות, שבה מראה האדם שאין הוא מסכים לחיות בחיים נמוכים ושפלים שבהם נכשלים בעבודתו כאלו, אלא הוא בוחר להתעלות לחיים רוחניים נעלים]. אבל בצעם שייך להיות מסירות נפש כזאת של **בחירה בחיים אמיתיים כמו בעד האדם בחי' חיותו בעולם הזה**, כאשר הוא בוחר לחיות באופן נעלה ומרומם בדבוקות בקב"ה, וזהו ענין **ברית המילה** באופן נכון, שהוא **בחירה בחיים נעלים** של ברית קודש עם הקב"ה.

ושרש הדברים הוא, כי מתחלת בריאת האדם בגן עדן מקדם, טרם נגזרה גזירת המיתה, היו חיי האדם בעולם הזה צריכים להגיע לתכליתם בעת השלמת עבודתו בזה העולם, אשר אז היה **עולם ומתעלה יחד עם גופו אל עולם נעלה יותר**. כמו שהתקיים אצל אלהו הנביא, אשר בגמר עבודתו בזה העולם נתעלה ברכב וסוסי' אלו לשמי מרומים בעדו בחייו. וזו היא צורתה האמיתית של עבודת מסירות נפש, לבחור לוותר על החיים הגשמיים במדרגתם הנמוכה של זה העולם, ולהתעלות לחיים מרוממים יותר של דבוקות במדרגה פנימית ועליונה. ומפני שאין העולם כמצב נעלה זה של אדם הראשון קודם החטא, נגזרה גזירת מיתה הגורמת לפירוד בין הנשמה והגוף, ושוב אי אפשר להתעלות בחיים נעלים נעלה יותר. ולכן יש את עבודת הקרבתו, שבהם מקריב האדם כהמה על גבי המזבח, ומתבונן כי מה שעושים עמה היו צריכים לעשות בזה, וזהו ענין של מסירות נפש להריגה ומיתה. אבל אמית הענין של מסירות נפש, הוא בחירה בחיים אמיתיים כמבואר.

וזה נתגלה בעת עקידת יצחק, אשר בפשוטו היה נראה כמו **ציווי לשחוט**, שהרי אמר הקב"ה "והעלהו שם לעולה". אבל לאמתו של דבר אכן זה **לחיים**, כמו שכתב האר"ה (שם) "ויאמר כי עד אז היתה לו נשמה של נוקבא שאין לו חיות. ורק בשעת העקידה זכה לחיים כאשר קיבל נשמה בבחי' דכר,

דברים נעימים

דבריו נועם ומפראות על הפרשה ומועילי העשה

סימנים בליל ראש השנה

א

סימני זכירת נסות ישראל אצל הקב"ה

אמר אביי השתא דאמרת סימנא מילתא היא, יהא רגיל למיחוי בריש שתא קרא ורוביא כתי' וסילקא ותמרי (הר"ח י"ב ס' סו"ט ו').

יש לבאר מה הוא ענין ה**סימנים**, מה יש בזה יותר מתפלה רגילה, וכן יש להבין מה מיוחד ענין עשיית הסימנים **לראש השנה** דוקא, הרי 'סימנא מילתא היא' הוא דבר נכון תמיד.

ונקדים את המבואר בספרי הרה"ק בעל התניא ז"ע באריות, אשר ענין יום ה'הכורז' של ראש השנה הוא, מפני שבראש השנה הקב"ה **זכר את מדת המלכות** שהיא חיות כל הבריאה, ע"י דבדוקה. ומה שמדת המלכות צריכה זכירה מיוחדת, יש לבאר זאת על פי דברי הגמ' שהאשה נקראת **אבידה** בעל'ה (קדושין כ"ב), והרי אבידה היא דבר **שנשכח** ונאבד מבעלי. ולכן גם **מדת המלכות** היא כנסת ישראל הנשכחת בכחי' של אשה כלפי בעלה הקב"ה, הרי היא כמצב של **אבידה ושכחה**. וצריך בעל האבידה לחזור אחר אבידתו ולזכרה, וזה נעשה בכל שנה כאשר הקב"ה **"זכור מעשי עולם"** בראש השנה.

ובזה נבין את טעם עשיית הסימנים' בליל ראש השנה, כאשר אנו מבקשים להיזכר לחסד ולרחמים. כי דין השבת אבידה הוא, שאם יש לבעלים **'סימן'** בדבר האבוד, הרי זה גורם **שלא יתייאש** מן החפץ, ועל ידי זה הרי הוא עדיין מקושר אליו, ולכן חייבין להתזכרה אליו (ב"מ כ"ו). כי עיקר תיקון **האבידה** הוא כאשר **זוכרים** ממנה, והפך האבידה שהיא בחי' שכחה, וזה נהיה על ידי ה**סימנים**. ובפנימיות הדברים היינו, אשר **הסימן** הוא **'רוש'** הנשאר בחפץ מאז היותו שייך לבעליו. ורושם זה נשאר גם בשעת האבידה מחמת **הזכרון** שיש לבעליו ממנו, ועל ידי זה תחזור האבידה לבעלה אשר **לא התייאש ושכח** ממנה. וזה הוא ענין מה שחיוב השבת האבידה נקרא **'חייב להזכיר'** (שם כ"א), ואכן הרי הוא עדיין האבידה כדי להשיבה (שם כ"ב). כי **'כרוז'** הוא אותיות **'זכור'**, לפי שהיו מכריזים על האבידה כדי לראות אם הבעלים עדיין **זוכרים** אותה. וזה הוא ענין ה**סימנים'** שאנו עושים בראש השנה, על אודות **מדת המלכות** הנבנית ונוכרת מחדש ביום זה. ומומים אנו כסימנים אלו, כי **לעולם לא התייאש הקב"ה מנכונת ישראל**, ועדיין הוא מקושר עמה וזכור אותה בכל מצב.

והנה קיימא לן 'יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש' (שם כ"ב), ולענייננו יש לפרש, כי בליל ראש השנה יש ענין של **'תרומה'** לבחי' ז"א, בבחי' ויתכונן "ויפל ה' אלקים תרומה על האדם" (בראשית כ"א), אשר באותה שעה לקח ממנו את הצלע לבנות ממנה את חות אשתו, והוא בחי' **אבידה אחת מצלעותיו** אשר לכן נקראת אותה **אבידה** (קדושין כ"ב ד"ה אבידה). ושינה זאת היא בחי' **העדר הדעת'**, ולכן הוא בבחי' של **'יאוש שלא מדעת'**, כמו על קל אומר אבי כי **'יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש'**, כי במאמ' זה כושבת התרומה שנים **'שמינים'**, אשר בהם זכר הקב"ה את מדת מלכותו, ואפילו כאשר נראה מצב של **אבידה**, **אין כאן יאוש ושכחה** מפני הסימנים. ובהו חזק אביי לשיטתו, והוא בעל הממרא שצריכים לעשות **סימנים** בראש השנה, כי על ידי זה מראים שגם בבחי' של 'יאוש שלא מדעת', בכל זאת **אין כאן יאוש ושכחה**.

ויש לרמז על כך בלשון חז"ל (ב"מ שם) 'הלכתא כוותיה דאביי ביציל קמי', כי **'יציל'** רמז ל **תקיעת שופר** שצריכה להיות לפי תנא קמא בקרן של **'ר'קע'** (ר"ה כ"ו). והיינו שאין השמועיה **'איל אלקים אבידה'** שם נקראים בית הדין של מעלה הדנים ביום הדין (ע"י ברית כהונת שלם מאמר אילו של יצחק פוסק) [ובמקורא רמזנו בפסוק "יום תרועה יהיה לכם" (במדבר כ"א, א)], כי **'יום תרועה יהיה לכם'** עם 'קמי' הוא בגי' **אָלָה**, כנגד תת"ק התרומים ומזה הקולל של השופר]. והיינו שאין מפני **כח השופר** המעורר את זכרוננו לטובה, לכן פוסקים כמו אביי אשר 'יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש'.

ולוט **הולכים להוריד מצרימה**" (בראשית לו, טז), ובמקום "א ביראו בוה, ים מכירת יוסף הצדיק היתה התחלת הגלות, ובא הקב"ה להראות באותו פרק את ענין התורה אל השרש, וכאשר רואים **ישמעאלים** היורדים **מצרימה** מפני שהוא שורשם, הרי זה מורה על כך שעתידיים כלל ישראל לעלות ממצרים ולחזור אל שורשם בארץ ישראל.

ונסיף רמז על הפסוק הנזכר, כי הנה **"ארחת ישמעאלים באה"ה** הוא בגי' **"שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד"**, ותיבת **"מגלעד"** היא נוט' **"על ע"** היינו גילוי העדות על אחדות ה', והוא ענין אחיות **"עד"** רבתי שיש בפסוק שמע ישראל אשר בו **מעידים** כלל ישראל על כך. והתיבות **"ומגלעד נשאים נבטא וצרי ולט"** ע"כ עולים בגי' **"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"**, שהוא שלימות ענין האחדות, וזה שייך גם כן לעבודת ראש השנה בענין החיים שנתבאר, כי על זה אמרו חז"ל **"שופר אחד אמר חרמנא"** (רי"ה טו, ב), כי השופר הוא **גילוי האחדות**, בחי **התורה אל השרש האמיתי** במסירות נפש של **בחידי בחיים**.

תקיעת שופר

השופר מורה על גילוי סודות התורה לעתיד לבא

שופר של ראש השנה וכו' ושני הצוצרות מן הצדיקין (רי"ה טז, ב).

בגמ' מבואר שלא היו נוהגים כן אלא **"בשערי מזרח ובהר הבית"** (בלבד (סס כו, ב)), והוא על פי הפסוק **"בחצוצרות וקול שופר הרעו לפני המלך"** (ז', תהלים צד, ה), ודייקן מזה כי לפני המלך זה הוא דבעינן חצוצרות וקול שופר, אבל בעלמא לא, ויש לדייק מדוע נקטה הגמ' בדבריה את הלשון **"שערי מזרח"**, איזה שייכות יש בין דין זה לישערי מזרח.

ויש לומר בזה כי **החצוצרות** מקושרים ביותר **למשערי רבינו**, כמו שמצינו **"בזבוב מצוה מיוחדת של עשה לך שתי חצוצרות כסף"** (בבבב י, ב) ועי' שם (שם), ואילו **השופר** שייך יותר לענייני **של משיח**, אשר אז **"תקע בשופר גדול"** (ישעיה כו, יז), ומשם רבינו הוא בחי חלק הנגלה **שבתורה**, כי הוא היה הסריסו למתן התורה הנגלית לנו ולבנינו, ומלך המשיח שייך לבחי **התורה לעתיד לבא**, אשר הוא ענין גילוי סוד טעמי התורה ומסתר צפונותיה (רש"י שם יט, ב), ויש לומר כי לכן כאשר באים ביחד **החצוצרות עם קול השופר**, יש ענין של **בושה**, כאשר גלות התורה מתביישים מפני פנימיותה אשר התגלה לעתיד לבא, ולכן ראשי התיבות **"בחצוצרות וקול שופר הרעו"** הוא **"בושה"**, להורות על הבושה המתעוררת בהתקבץ שניהם יחדיו.

והנה אמרו חז"ל **"הנעלבים ואינן עולבים, שומעין חרתפן ואינן משיבין"**, עושין מאהבה ושמתין ביסורין, עליהן הכתוב **אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו"** (יומא כג, ב), על ידי הבושה מסתלק **אור הפנים** שם שאמרו חז"ל **"המלבין פני הבריו בריים כאילו שופך דמים"**, דחויא ליה דאילו סומקא ואתי חורא" (ב"מ נח, ב), ולכן מי שמבטיש וסובל את עלבונו, וזה **להתחדשות אור הפנים** שהוא בחי **"כצאת השמש בגבורתו"**, ובמקומא ביראו כי **גילוי סודות התורה לעתיד לבא**, יהיו מבח מה התורה סובלת את **"עלבונו של תורה"** (אבות פ"א מ"ב) במשך כל השנים, ולכן תוכה לגילוי חדש של **"כצאת השמש"** בגילוי סודותיה בעת הוצאת אמה מנרתקה לעתיד לבא.

ולפי זה יש לבאר כמה, כי כאשר היו עושים תקיעות בחצוצרות וקול שופר, אשר זה גרם **"בושה"** לבחי התורה הנגלית, היו תוקעים כך בישע **המורה** דוקא, שהוא מקום התחלת **זריחת אור השמש**, ולא היו עושים זאת בכל מקום, אלא דוקא שם בבית המקדש בישע המורה, כי הוא עיקר מקום **זריחת אור פני ה'** המאיר בבחי השמש המתחדשת אל הנעלבים ואינן עולבים, להורות כי על ידי **סבילת העלבונו של התורה הק'** בכל שנות הגלות, תבא אל **התחדשות אור הפנים** בגילוי סודותיה לעתיד לבא.

מלכיות

בראש השנה מבקשים לחזור לבחי' כבוד והדר תעשרהו, ועי"ז יהיה הקב"ה מלך הכבוד

שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד (מספיקו מלכות).

הנה אדם הראשון בגן עדן היה במצב גדול של **כבוד**, וכמו שכתוב עליו **"כבוד והדר תעשרהו"** (תהלים ה, ו), ואמרו חז"ל כי ביקשו הנבראים כולם להשתחוות אליו, עד שאמר להם **"בואו נשתחוה נכרעה נברכה לפני ה' עושינו"** (תהלים צד, ה), והיוק ח"א רכא), ואכן הנשמה נקראת בשם **כבוד**, כמו שכתוב **"עורה כבוד"** (תהלים טו, ט), והיא זכתה לתכלית הכבוד כאשר היה אדם הראשון **בגן עדן** אשר הוא **מקום הכבוד** [ולכן נאמר **"כבוד ה' יאספך"** על זמן הפטירה של אדם, כי אז הוא עולה אל הגן עדן].

אבל על ידי החטא, איבד אדם הראשון את מדרגתו, ותחת **הכבוד** הגדול אשר נחל בתחלה, התבייש כעת **בבושה גדולה** והיה צריך לכסות את ערוותו **בושות**, והתחבא **בבושה גדולה** מפני הקב"ה, עד **שגירשו הקב"ה ממקום הכבוד** לגמרי [ואז נתעלמה נשמת האדם אשר היא בחי' **כבוד**, בתוך מסתרי הגוף העכור המבוזה].

וכאשר אנו מגיעים לראש השנה, שהוא יום יצירת האדם בגן עדן מקדם, מבקשים אנו לתקן את החטא, ברצוננו **לחזור אל בחי' הכבוד** השבושן אשר היה אדם הראשון בגן עדן, ועל כך באה בקשתנו **שאו שערים ראשיכם** אלו **שערי הגן עדן** הנעולים בפנינו, ומבקשים אנו כי יחזרו ויפתחו בפנינו, ואז נמליך עלינו את הקב"ה בשלימות, ודוקא אז יתגלה כי אומרים על הקב"ה **"ויבא מלך הכבוד"**, כי כאשר האדם נמצא במצב מכובד, אזי יכול הוא להשיג קצת את כבודו של הקב"ה מקור כל הכבוד, ועל ידי זה יתגלה **מלך הכבוד**.

זכרונות

ותזכור כל הנשכחות ותפתח את ספר הזכרונות (פיסו ונתנה תוקף).

בפשוטו צריך ביאור, כי מאחר שהקב"ה **זוכר את כל הנשכחות**, ואין שום שכתה לפני כסא כבודו, למה צריך הוא **לפתוח את ספר הזכרונות**, ולמה הוא צריך בכלל ספר כזה.

אבל התשובה היא, כי ישנה הנגהה עליונה, אשר מצידה ישנם נשמות כאלו שנגזר עליהם להיות במצב של **"שכחה"** מלפני ה', כאשר הם נדחים למקום **שלא יזכרו ולא יפקדו** למעלה, אבל על אותן הנשמות תיקן הקב"ה את **"ספר הזכרונות"**, אשר שם רשומים את כל הנשמות הנשכחות, כדי שיהיה גם להם תיקון בסופו של דבר, ואת זה הספר מוציא הקב"ה בכל שנה בראש השנה, **וזוכר גם את כל הנשכחות האלו** ומביא אותם לתיקונם.

וזה נרמז במה שאמרו חז"ל (עירובין סו, ב) כי **"ספר"** הוא דבר **שאינו בו רוח חיים**, והטעם הוא על פי הנ"ל שהספר למעלה הוא על הנשמות השייכות אל **השכחה**, והרי שכחה הוא **בחי מיתה**, כענין **"גידור על המת שישתכח"**, ואכן הספר נעשה בשביל אלו שחם בבחי' שמת ומיתה, שגם הם יהיו שם למזכרת, [ומה שמצינו אצל מדרכי הצדיק ששמו היה כתוב **בספר הזכרונות"** (אסתר ה, א-ב), הרי זה מפני שהצדיק מוריד את עצמו למקומן של **הנשמות החדשות**, כדי להעלותן ולתקנן].

אבל ספר **התורה** הוא בבחי' אחרת, כמו שמצינו לגבי **הלוחות** שנאמר כי היו בבחי' **"חירות ממלאך המות"** (שמיני ל, א), ואפילו האותיות **ס' ו'** שבלוחות המרומים על הס"מ, שהוא בחי' **שכחה כמ"ש האריה"ה** (ענין שט"ו פ"ח), גם הם **בכנס** היו עומדים' (שם קד, ב) כי היה בהם **חיות**.

שופרות

הספיקות שיש בסדר התקיעות, מפני שורשם הנעלם הנעלה מאד מהשגתנו

תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו כי חוק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב (תהלים פ"א, ד).

תקנו חכמים לתקוע בראש השנה מאה קולות אשר יש בהם תתקן טרומיטין (עי' טושי"ע אריה תקצ"ז), והגיעו לחשבון אלו הקולות לפי **שנסתפחו** אם קול התרועה ואם גנחיו, שגון או ילול ילילי' (רי"ה דל), ובספק זה נחלו **כמה וכמה ספיקות**, ובכדי לצאת ידי כל הספיקות הגיעו לחשבון תקיעת מאה קולות.

והנה הכלל בדברי תורה הוא כי **אלו ואלו דברי אלקים חיים** (עירובין יג, ב), והיינו אשר לכל מחלוקת וספק בדברי התורה יש מקור ושורש **הנעלה מן ההתחלוקות**, ובבחי' זו הרי הם **שניהם אמנם**, ויותר מזה אמרו, כי **דוקא** מן השרוש הנעלה **המאחד** את הכל, ממנו נובעים כל **הספיקות**, כי מפני אשר הוא נעלה הוא יורד ומתפשט בעולם הזה, ולכן דנים עליו **בכמה מיני אופנים** בכדי לנסות לקבל איז אחיזה בו, ולפי זה נאמר בענין הספיקות אשר בקול השופר גם כן, כי דוקא היות ושורש ענין **קול השופר נעלה כל כך**, לכן הרי הוא **קול שכולל בו את כל מיני הספיקות** אשר יכולים להיות בו, כי אין שום **תפיסה אמיתית** בקול שופר פשוט או **הנעלה מן הכל** ועל כן כולל את כל הספיקות הללו.

והנה ידוע כי ענין **תקיעת שופר** הבאה בדרך של **נפיהה** בכח, הרי היא באה לעורר את כח **הנשמה**, אשר עליה נאמר **"ויפח באפיו נשמת חיים"** (בראשית ב, ז), והוא מפני אשר ראש השנה הוא יום **יצירת האדם**, ולכן מעוררים בו את כח **הנפיהה** שהוא שורש ענין **הנשמה**, והנה יצירה זו באה באופן שונה מכל **מעשי בראשית**, כי כולם נבראו על ידי **המאמרות** שבהן נברא העולם, אשר הם בחי' של **דיבורים בורים ומובנים הניתנים להשגה**, ואילו נשמת האדם נוצרה באופן של **נפיהה שאינו ענין של דיבור כלל**, אלא הוא בכח הנשימה אשר היא שורש כל **הדיבורים**, והרי היא כענין **קול פשוט** לפני ההתחלוקות בד' המצאות הפה לדיבורים מובנים, אכן נשמת האדם מושרשת בדיבור עמוק ונעלה מאד, אשר הוא בחי' נפיהה מגולה את תוכיותו ופנימיותו של הנופח (ליקו"א תניא פ"ב), וזה **אינו יכול להיות מושג מושבן** כמו שאר הדיבורים, ולכן הוא בחי' **קול השופר**, שהוא **קול הנעלה מן ההתחלוקות** לדיבורים מושגים בשכל הפשוט, וזה הוא טעם מה שנפלו בו כל **הספיקות** וכמו שנתבאר, כי אין **בדיבור ברור אין ספיקות**, וזה הוא בחי' כל **המאמרות** שבהם נברא העולם, שהם **בורים בלי שום ספיקות ושאלות**, אבל הנפיהה של נשמת רוח החיים אשר היא בחי' קול השופר, איננה דיבור ברור, ולכן התרבו בה כל **הספיקות**.

וזהו ענין הכתוב **תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב**, כי הנה **"בחדש שופר"** הוא בגי' **תתק' הטרומיטין**, ועליהם אמר **תקעו** כמספר **בחדש שופר**, וממשיך הכתוב ואומר כי כל אלו הקולות באים מפני **בכסה ליום חגנו**, לפי שקול השופר מושרש במקום **הנעלה מאד** אשר הוא **מכוסה** ונעלם מן ההשגה, ולכן נפלו בו כל הספיקות, וזהו **"בכסה ליום חגנו"** שהוא בגי' **"ספק"**, הבא מפני ששורש אשר הוא **מכוסה** מאד, ומסיים כי **חק לישראל הוא אשר הוא חק בלי טעם**, ומנסר דוקא **לישראל אשר הם קרויים אדם** (נבמות סא, ו), ועליהם נאמר **ויפח באפיו נשמת חיים**, ולכן יש להם שייכות אל הנפיהה של **קול השופר** אשר אי אפשר לבאר את ענייניו פה, והוא **חק לישראל**.

וענין **ספק** זה הבא בתקיעת **השופר** בראש השנה, הנובעת מן השורש הנעלה של נשמת החיים אשר באדם, המתעוררת **ביום יצירת האדם**, הרי היא מתגלית עוד ביום זה, כי הרי יש **יש מימי טובים של ראש השנה**, אשר יסוד עניינים מן מפני **הספק** שהיה בכל שנה אם יהיה אלול חסר ויהיה מיד ראש השנה, או שמא יהיה החדש מלא ויחול ראש השנה רק למחרתו. ונמצא כי יש בכל יום ראש השנה **ספק גדול**, והוא לפי שאי אפשר לעמוד על סוד קודרת שורש ראש השנה כני"ל, וספק זה הוא על יומו הראשון של ראש השנה אם הוא **ל אלול** או שהוא כבר **ראש השנה**, וזה מרומז גם כן בזה הפסוק, המורה על מה שיום זה **מכוסה** ונעלם, ועל כך אמר **בכסה ליום חגנו**, שהדבר **מכוסה** הוא אף יום חגנו והיינו **ראש השנה** [שהוא בגי' י' פעמים **"ליום"** דע"כ], או שמא הוא **"ליום"** נוט' יום' ותיבת **"חגנו"** בגי' **"אלול"**, דהיינו **יום ל אלול**, כי תקיעת שופר עולה למקום נעלה כל כך, מקום אשר בו כל הספיקות נכללות כאחד.

תיקון הנשמות הנדחות בראש השנה

שיחת הכנה לר"ה
בעיר לעיקוואד תשפ"ב

מסילת המועד

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

מאמר א'

השתחו לה' בהדרת קודש:

כל אדם ממליך את הריבונו של עולם לפי ערכו

צדיקים שאבו חיות מן המוספים של ראש השנה לכל השנה כולה | כולם מקבלים על עצמם מלכות שמים אבל כל אחד במדרגה אחרת | הבינוני מתגעגע לזמנים הטובים שלו | מה יעשה אדם שכבר אין לו זכרונות טובים? | החיזוק ששואבים מן הזמן של התיקון השלם | לא מוכרחים להמתין עם תחילת התיקון עד ביאת המשיח

אך בקושי רב זוכר את הפעם האחרונה בו הרגיש שהוא עומד לפני המלך! הוא ירד למקומות שבהם הוא כבר אפילו לא יכול לדבר בלשון עבר! הוא כבר לא יכול לומר ה' מלך! הוא זה שאומר היום: "ה' ימלוך לעולם ועד: **אני יודע היום בודאות מוחלטת כי יום יבוא ומלכות ה' תתגלה בכל העולמות! היא תתגלה בכל המקומות שבעולם - גם במקומות הנדחים והשפלים ביותר, ואז הריבונו של עולם יחוס וירחם גם עלי והוא יהיה המלך שלי.**

"אני יודע היום שגם אדם שפל ופחות כמוני - א' פארווארפענע נשמה ווי איך בין' - אדם שלא הניח עבירה שבעולם, גם נכלל בהבטחה הגדולה של הריבונו של עולם: ששום נשמה מישראל לא תאבד ולא תידחה חלילה! לבלתי ידח ממנו נדח!

"אני מכריז ואומר היום את דברי הנביא ישעיה (כו, ג): **"יְהִי בַיּוֹם הַהוּא יִקָּע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וְיָבֹאוּ הָאֲבָדִים בְּאֶרֶץ אֲשׁוּר וְהַנְדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְהַשְׁתַּחֲוִי לַה' בְּהַר הַקָּדוֹשׁ,** ואני יודע בוודאי שגם אני אבוא לידי תיקון! יום יבוא וגם אני אהיה בגדר צדיק! ומן העתיד הזה, אני כעת לוה לוקח כוחות וחיזוק מצד הקדושה, ואני מתחבר כבר כעת עתה למלכות שמים".

להתחיל את התיקון כבר מעכשיו

ונמצא כי העבודה של ראש השנה היא רק עבודה אחת - קבלת מלכות שמים. אלא שכל אדם מגיע אליה לפי המדרגה שלו: אצל אחד העבודה היא בעיקר עבודה של זכרונות - לקבל עליו עול מלכות שמים מתוך זכרון העבר שלו. ואצל השני היא עבודה של שופרות - אין לו במה לבוא לריבונו של עולם - 'ער' האט נישט קיין שום פנים' - כבר אין לו שום זכרון, אבל הוא יכול להתחזק ולקבל עליו עול מלכות שמים, מתוך האמונה שיש לו בתיקון שיקבל לעתיד לבוא יחד עם כל הנשמות הנדחות. הוא כבר תופס את עצמו כעת - 'ער' כאפט זיך שוין צו' - הוא כבר מתחיל כעת להתעסק עם תיקון הנפש שלו.

הצדיק חי תמיד עם מלכות שמים
הצדיק הוא זה שעמד כל השנה לפני המלך, הוא לא עשה שום תנועה שאינה ראויה לאדם שומד לפני המלך - ובצדק הוא יכול להכריז היום: "ה' מלך". הריבונו של עולם הוא אצלו מציאות חיה וקיימת. כל הסדר היום שלו מושפע מן הידיעה שיש לו מעליו בורא שמים וארץ, עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיו בספר נכתבים, והוא יכול לומר היום בכל לב ונפש: **"הריבונו של עולם הוא המלך שלי. אני יודע ממנו וזוכר אותו בכל עת ובכל שעה! הוא ית' הוא האחד יחיד ומיוחד שיש לו עלי השפעה ושליטה - ואין עוד מלבדו כלל!"**

הבינוני בונה את המלכות שלו על הזכרונות הטובים שלו

הבינוני לעומתו - אשר השוויית' ה' לנגדי תמיד שלו, לא היתה כל כך כדבעי למהוי. היו לו זמנים ומצבים שהוא כחך קמעה שיש בורא ומנהיג לעולם - כבר אינו יכול לעמוד ולהכריז בכל התוקף שהריבונו של עולם הוא מלך - בלשון הווה, אבל הוא עדיין יכול לדבר בלשון עבר, ולומר: "ה' מלך". הוא חי בעיקר עם הזכרון הטוב שמלוה אותו מאותם ימים שהיו מנת חלקו קודם שחטא ונפל למדרגת הבינוני. ועם הזכרון הזה, זכרון שהוא לעיתים אף מעורפל ועמום וכמעט נשכח מליבו לגמרי, הוא ממליך את הריבונו של עולם ואומר:

"הריבונו של עולם היה פעם המלך שלי. היו לי זמנים טובים בעבר - ימים יפים כל כך... ליבי יוצא מקרבי מרוב נגעושים לאותם זמנים יקרים - 'מון ווי נעמט מען נאכאמאל אויזענע טעג' - הייתי נתן כל הון דעלמא לחזור לאותם זמנים". ועל ידי הנגעושים והכיסופים הללו יש בכוחו לחזור ולהתעלות למעמדו ומצבו הראשון.

הרשע מתנחם עם התקווה שיש לכל נשמה בעולם

אפס, כי הרשע - אשר חטא והרשיע והתרחק מן הריבונו של עולם עד שכמעט אין לו זכרונות מן העבר. הוא

העבודה של מלכויות זכרונות שופרות

אחת מן העבודות הגדולות של ראש השנה היא בוודאי העבודה של 'מלכויות זכרונות שופרות', וכמו שאמרו חז"ל במסכת ראש השנה (כב:): **"אמר הקדוש ברוך הוא אמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות מלכויות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיבא לפני זכרוניכם לטובה ובמה בשופר",** כביכול הריבונו של עולם בעצמו מבקש את העבודה מכלל ישראל. ואכן אצל צדיקים היתה העבודה הזאת ממש פלאי פלאים. צדיקים ממש התרפקו על כל תיבה... מלך רבינו זי"ע שמעת: "מיין חיות דקדושה פונעם גאנצן יאר איז פון די פסוקים". החיות דקדושה שלי של כל השנה היא מהפסוקים הללו. ראו אצלם את הנפשי יצאה בדברו... הם פשוט לא יכלו להתנתק מאמירת הפסוקים הללו.

ומלבד כל הסודות הטמונים בכל תיבה ומלבד כל העניינים הכרוכים ב' הסדרים הללו של מלכויות זכרונות שופרות, יש בהם דברים שאנו יכולים ללמוד מהם ולקחת לנו דרך בעבודה; לדעת איך לגשת לפסוקים הללו ולהתקרב לריבונו של עולם על ידם.

צדיקים בינונים רשעים - עבר הווה ועתיד

הנה ביום הגדול הזה של ראש השנה בו אנו ממליכים את הריבונו של עולם, אנו ממליכים אותו על העבר ההווה והעתיד, אשר הם כנגד ה' מלך. ה' מלך! לעולם ועד. וג' הסדרים של מלכויות זכרונות שופרות הם לעומת ג' הזמנים הללו - עבר הווה ועתיד.

מלכויות הוא כנגד ההווה, כי ביום זה אנו מכריזים שהריבונו של עולם הוא כעת המלך על כל העולם כולו. **זכרונות הוא כנגד העבר,** כי מזכירים בו דברים שאירעו בעבר, ואומרים שהריבונו של עולם זוכר את כל המעשים שהיו מאז ומקדם. **ושופרות הוא כנגד העתיד,** כי שם כבר מדברים מן השופר גדול ומקיבוץ נדחי ישראל אשר יהיה לעתיד לבוא.

כולם אכן אומרים את הסדרים הללו של מלכויות זכרונות שופרות, אמנם חילוק רב יש בין אדם לרעהו, בשיניות ובקשר שלו לפסוקים הללו, והדבר תלוי ועומד בג' המדרגות של צדיקים בינונים ורשעים.

גדלות האדם שמתגלה בראש השנה

מה בין שלושת הרגלים לראש השנה? הניצוצות הקדושים שנפלו בין אומות העולם | בראש השנה בודקים מה אירע בינתיים עם כל ניצוץ וניצוץ | האדם נזכר מאיזה מקום גבוה הוא נפל ומוציא בכפי מר | העבודה של האדם לבנות צילם אלוהים של אמת | ביאור התיבות "מבקשי פניך יעקב סלה"

ראש השנה הוא יומו של אדם הראשון

ראש השנה הוא יום מחדש ביותר ואינו כשאר כל המועדים. כי שלושת הרגלים פסח סוכות שבועות, הם כנגד האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, והם ימים טובים שבאים לזכר המאורעות שאירעו לכלל ישראל - זרע אברהם יצחק ויעקב, ואילו ראש השנה אינו כנגד האבות - אלא כנגד אדם הראשון. ראש השנה הוא יומו של אדם הראשון! וכאשר מדברים בראש השנה אודות אדם הראשון - מדברים מן האדם שקודם החטא. כי ראש השנה הוא 'זכרון ליום ראשון' וזכרים בו אין היה אדם הראשון נראה קודם החטא. ונמצא אפוא, כי בכל הימים טובים, כאשר מדברים אודות כלל ישראל - אשר הם אלו שממשיכים את הענין של אדם הראשון - כבר מדברים ממדרגת האדם לאחר החטא, ואילו בראש השנה עוד מדברים מן האדם קודם החטא.

הניצוצות שנפלו אחר החטא

אדם הראשון היה הבעל מדרגה הכי גדול בעולם! הוא היה יציר כפיו של הריבון של עולם בכבודו ובעצמו! הריבון של עולם נפח בו נשמת חיים במדרגה הגבוהה והנשגבה ביותר, וכי מה שייך לדבר... אמנם אחרי החטא, אחרי שאדם וחווה התפתו מן הנחש והזוהמא שלו התפשטה בהם וחלחלה בקרבם, התמעטה קומתו של אדם הראשון והשתנתה עד מבלי היכר. כל המעלות הנשגבות וכל האורות העליונים שקיבל בנשמתו בשעה שנברא, נלקחו ממנו והסתלקו מאיתו. היצירה הגדולה ביותר של הריבון של עולם איבדה מעתה את כל הודה ותפארתה! וככל שהדורות עברו וחלפו, כך הם הלכו והדורות והתמעטו, והמושג 'האדם' הלך והידלדל, הלך ונפחת. ובשפה פנימית יותר: חלקים רבים וטובים מאדם הראשון, מאות אלפים ניצוצות קדושים, התערבו בתערובת טוב ורע והתמזגו על פני כל העולם כולו ובין כל אומות העולם. ומעתה צריך העולם לעבור מעברים רבים ומהלכים שלמים - א' טיפא א' באהלתקנע וועג! - עד אשר יתלכסו ויתקבצו כל הניצוצות הללו ויחזרו לשורשם הקדוש.

כל העבודות של בני האדם בכלל ובפרט, כל הגלויות והייסורים שכלל ישראל עברו מיום היותה יהודה לגוי, הם חלק מן המסע הגדול והארץ, שהעולם צריך לעבור עד אשר יבוא הכל לתיקונו. ניצוצות רבים ממתנים עידן ועידנים לתיקון. הם מוטלים ומושלכים אי שם במקומות נדחים, מעבר להרי החושך ובמעמקי הקליפות, ועיניהם יוצאות וכלות ליום שהריבון של עולם ייזכר בהם כביכול. ליום שבו יתמלאו רחמים עליהם ויקבצו אותם אחד לאחד ויעלו אותם למקור שורש מחבתם.

נקודות:

ביום שזכר כל היצור לפניך בא והריבון של עולם זוכר בו את כל הנשכחות, נזכר באחת גם האדם במקור שורשו והוא יודע מי הוא באמת! איזו גדלות יש בו! לאלו עולמות עליונים הוא שייך! ומן הפגישה הזאת - עם הגדלות שלו עצמו - נופלת עליו מורא ופחד

ממנו - וכמה כבר חזרו למקומם? הריבון של עולם יושב על כסא המשפט, ובקורת רועה עדרו הוא מעביר לפניו את כל הניצוצות הפזורים בארבע כנפות הארץ ואת כל הנשמות הנדחות בין העמים, ובדוק ובוחן: מה מצבו של הענין של אדם הראשון - 'זיו האלט מען מיט איהם אויף די וועלט' - והיכן אוזחים עם הענין של התיקון השלם. כמה ניצוצות כבר הגיעו לידי תיקון? וכמה ניצוצות עוד נעים ונדים בעולם ועדיין ממתנים לתיקון? וכמה ניצוצות כבר עשו כברת דרך ועוד קמעה והם יגיעו למנוחתם?

והכי נמי לכן הדיון של ראש השנה אינו פוסח על שום יצור נברא - וגם אומות העולם באים בדיון ביום זה. כי כאמור ניצוצות רבים נבלעו ושקעו בין אומות העולם, ובראש השנה עובר הריבון של עולם על כל החשבונות; על כל מה שאירע בעולם במציאות הבראית עד עצם היום הזה, והוא מסדר את ה'תוכנית' לקראת השנה הבאה באופן שהעולם יגיע לתיקונו ולתכליתו, עד אשר יחזור האדם למצבו וצביונו הראשון - 'צו זיין אריגינאלע צורה' - ולמדרגה שהיה קודם החטא.

האדם נרעש ונפחד מן הגדלות שלו

בו ברגע שהריבון של עולם מעלה לפניו לזכרון את אדם הראשון קודם החטא - מתעוררים כל הנשמות לזכור את מקור שורש מחבתם! וכל אדם לפי ערכו נזכר: אני הייתי פעם אדם הראשון קודם החטא! הייתי גדול יותר מן המלאכים! היו לי את כל המדרגות ואת כל האורות שבעולם! וכאשר האדם נפגש עם הגדלות האמיתית שלו - אזי נופלת עליו באחת אימה וחרדה גדולה, שהוא כלל אינו מבין מהיכן היא נחתה עליו לפתע. הוא מרגיש כמו בן כפר נבער מדעת שמוצא את עצמו בפתע פתאום באומון המלוכה! הוא עומד שם נבהל ומשתומם ואבריו דא לדא נקשן, למול הדר גאונו של המלך.

האדם נרעש ונפחד מן הגדלות שלו! הוא מעולם לא ידע שיש גדלות כזאת בעולם! לא עלתה על דעתו אחד מיני אלף שיש לו שייכות למדרגות והשגות כאלה! כל השנה הוא היה עסוק עם שפלות ופחיתות! עם יצר הרע! ותאזנות עולם הזה! וכי איזו שייכות יש לו לגדלות! הוא הלא מלא ניסיונות כל היום! ולמה יחשוב לרגע שהוא אדם גדול! הוא נפל למקום של שכחה - הוא כבר לא זכר מי הוא בכלל.

אבל ביום הזה, ביום שזכר כל היצור לפניך בא והריבון של עולם זוכר בו את כל הנשכחות, נזכר באחת גם האדם במקור שורשו והוא יודע מי הוא באמת! איזו גדלות יש בו! לאלו עולמות עליונים הוא שייך! ומן הפגישה הזאת - עם הגדלות שלו עצמו - נופלת עליו מורא ופחד.

תכלית בריאת האדם: להיות מוכנה למלכות שמים

כל בריאת האדם נועדה כדי לגלות את המלכות של הש"ת בעולם! היו אומרים לריבון של עולם יש מלכות שהוא רוצה לגלות, והאדם הוא המרכבה למלכות הזאת. וככל שהאדם מכיר את גדלותו, הוא מבין עם אלו מדרגות נשגבות הוא נברא, כך הוא עשוי יותר ויותר עד גדלות ה'. וכמו שאנו אומרים: "והופע בחדר גאון עוף על כל יושבי

תבל ארצה" - ואין היא תהיה ההופעה הזאת? "וידע כל פקיד כל אמת פקעלו" - האדם אשר הוא הפקיד הנבחר ביותר עליו אדמות, ידע בבירור שאתה בראת אותו עם הגדלות הזאת, וממילא, הוא יכיר ויבין את הגדלות שלך! וזאת היא ההמלכה של ראש השנה - אשר הולכת בחדא מחתא עם יום הזכרון ויום הדין: כי כאשר האדם זוכר לאיזו גדלות הוא שייך, אזי הוא מכיר שכל המציאות שלו כעת אינה המציאות האמיתית שלו. הוא מבין שהוא אדם גדול לאין ערוך ממה שהוא חושב! וממילא הוא מבין שכל הגדלות הזאת היא רק דוגמא ומשל מן הגדלות של הש"ת בכבודו ובעצמו כביכול - ואזי הוא מקבל השגה חדשה בגדלות הבורא ונופלת עליו יראה ופחד מהדר גאון עוזו יתברך שמו. וכד בכד נכנס בו רצון וחפץ עצום לשוב למעמדו הראשון, והוא עושה חשבון הנפש - 'ער נעמט זיך אפיר' - ובדוק את כל ההיסטוריה שלו: איך הייתי נראה קודם החטא? איך אני נראה כעת לאחר החטא? ועל ידי זה הוא עושה תשובה שלימה.

להעמיד את הצלם אלוהים כנכון

עוד ענין ביצירה של האדם שיש לנו לכאור קמעה: כתיב (בראשית ט, ו): "בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם" - האדם הוא יצירה אלוהית שהיא דמיון ומשל לאדם העליון. והנה חלק מן היצירה של הצלם אלוהים, הוא מה שהש"ת חתם את היצירה הזאת בחותם שלו - שהוא 'אמת'. כי צלם אלוהים שאינו חתום בחותם של אמת - לא מעלה ולא מוריד, ואין לו שום משמעות. כי צלם אלוהים משמעו, שהאדם הוא כמו ציור ותמונה מדמות דיוקנו של האדם העליון כביכול, נו, לכאורה דבר שהוא רק חיקוי, זה סתם שקר! וכמו שיכולים לראות מענין תלמידי רב: פעמים שיש תלמיד שמחקה את דרכי רבו עד קצה האחרון. אם רוצים לראות איך הרבי הקודם התנהג, יכולים לבוא לתלמיד הזה ולראות דוגמא חיה מכל תנועה של הרבי. ויבוא השואל וישאל: "וכי התנועות הללו הם תנועות של אמת? וכי הוא באמת דוגמא של הרבי?" הנה התשובה לזה מובנת מאליה: אם הוא תלמיד אמת של רבו, אם הוא קיבל ממנו חלק מן הנשמה וזמן החיות שלו - הוא איש אמת. והוא אינו אלא כמו אדם שמדליק נר מנר, שאין המשמעות שהנר השני מחקה את הנר הראשון, אלא תיכף משעה שהנר השני דולק - הרי הוא דולק בדיוק כמו הנר הראשון! אבל אם הוא אינו תלמיד אמיתי, אלא הוא רק עסוק בלחקות את הרבי - אין בתנועות הללו ולא כלום. אין בהם שום נשמה ושום חיות. ולענייננו: 'צלם אלוהים' משמעו, שהאדם דומה לריבון של עולם מצד האמת שלו. הוא לא סתם חיקוי זר וחיצוני, אלא הוא המשכה אמיתית של אלוהות. הוא שומאיר וזורר באור אלוהי. הוא אדם שהתעצם באחדות הבורא, וכל כולו דבק בריבון של עולם - ולכן הוא ראוי לתואר 'אדם' שהוא מלשון 'אדמה לעליון'.

ומנגד, אם הוא רק דוגמא חיצונית לאדם העליון, הוא רק ציור יבש גרידא - בלי חיות וכלי נשמה, אזי הוא חלילה שקרן גמור. הוא בחינה של עש שנקרא 'אדום', שפושט את טלפיו ואומר ראו טהור אני. ולכן צריך האדם שהיה חתום בחותם של אמת: כי זהו עיקר הבחינה של האדם: אם להיות צלם אלוהים של אמת? או צלם אלוהים של שקר? והעבודה של האדם היא, שהוא יהיה בעל צלם אלוהים שאין בו שמץ ורכב של שקר. ולכן בראש השנה, בזה היום שהריבון של עולם ברא את הצלם אלוהים, ומזכירים בו לאדם איך הוא

כי זכר כל המעשים לפניך בא: גם כל הניצוצות באים בדיון

ראש השנה הוא יום הדין לכל באי עולם! מי לא נפקד כהיום הזה! כולם עולים וגאים בזכרון של הריבון של עולם: גם הניצוץ הדל והנשכח ביותר - עולה לזכרון לפניו ית' ביום הזה! הבית דין של מעלה מוציאים את הספרים של אדם הראשון, ועוברים שוב על כל ה'חומר' שיש שם: איך היה אדם הראשון נראה קודם החטא - ואיך הוא נראה היום? כמה ניצוצות נאבדו

כי יעקב אבינו הוא מדת האמת, וכמו שכתוב (מ"כ ז כ): "תָּמַן אֶמֶת לַעֲקֵב", והוא דומה לאדם הראשון קודם החטא: הוא אומר: יש לו את הצלם אלוקים שחתום בחותם האמת בתכלית.

בשעת תקיעת שופר מתעוררת הפנימיות האמיתית של האדם. הצלם אלוקים שלו יוצא ומתגלה החוצה! ועל זה אנו אומרים תיכף אחר התקיעות: "אֲשֶׁר יִקְרָא יִזְעַק וְיִתְרַעַה ה' בְּאוֹר פְּנֵי יְהִלְכוֹן". והאריה"ק יש לו כוונות על 'הארת פני התוקע'. וכאשר כלל ישראל תוקעים בשופר ומתעוררים מן התרדמה העמוקה שלהם, אזי הפנים של הבעל תוקע - אשר עיני עם ועדה בו תליות - מאיר וזורח באור נעלה ונשגב. החלק אלוק ממעל שלו - מפציע ויוצא יותר ויותר!

את הפנימיות שלו. אם הוא בר אוריין ואדם קצת נעלה יותר - יש לו איזה חן רוחני, דרוק של עדינות נסוכה על פניו. ומנגד אם הוא אדם גס והמוני, גם רואים על פניו את הגסות הרוח שלו.

וזהו אצל שאר כל אדם, אבל אצל צדיקים ראו את אור הפנים באופן בורר. הנשמה שלהם ממש האירה וזרחה מתוך הפנים שלהם! ונמצא שהרושם של החותם של אמת שיש על הצלם אלוקים, בולט וניכר על ידי אור הפנים - כי שם רואים אם האדם הוא אכן צלם אלוקים אמיתי וראוי לשמו, או שהוא רק דמיון וחיקוי של הדבר האמיתי.

ועל זה אנו אומרים בראש השנה כבר בתפילת ערבית: "זֶה דֹר דִּרְשׁוּי מִבְּקָשֵׁי פִנְיֶי יַעֲקֹב סֵלָה", כי כלל ישראל מבקשים שיזכו לקבל מבחינת הפנים של יעקב אבינו.

..... 1 .....

בשמן יגילון כל היום:

הדין של ראש השנה מביא את האדם לידי שמחה

הבכיה של ראש השנה נובעת מן הבכיה של 'במסחרים תבכה נפש' | איך יכולים לא לזכור כאשר נזכרים בגדולת האמיתית של האדם? | היראה והשמחה משמשות כאחד יחד | הן מלך צריך למסור דין וחשבון על כל תנועה | תקח כבוד והערכה מעצם זה שאתה יהודי | ההתעוררות שאדם מרגיש בראש השנה נובעת מן הבכיה הגדולה של הריבונות של עולם

הוא נזכר שהוא בן מלך והבכי בא מאליה

ראש השנה הוא זמן שנופלת בכיה על האדם - 'עם ויזיין זיך פון זיך אליינס' - מטבעו ומעצמו. כי כאשר מזכירים לאדם את המדרגה הראשונה שלו - הוא כבר לא צריך התעוררות נוספת... הבכיה שלו היא כבר מעין הבכיה של (ירמיה יג, יז): "בְּמִסְחָרִים תִּבְכֶּה נַפְשִׁי מִכֶּנֶן גָּהִי, אֲשֶׁר הָיָה הַבְּכִיָּה שֶׁל הַשִּׁי"ת "על גאווה של של ישראל שניטלה מהם ונתנה לאומות העולם", וכמו שאמר חז"ל במסכת חגיגה. כי הבכיה של הריבונות של עולם על גאווה של ישראל מתעוררת בראש השנה, וכל אדם מרגיש זאת בנפשו. הוא נזכר שהוא בן מלך! הוא נזכר שהוא יציר כפיו של הקדוש ברוך הוא! והוא מביט עליו ורואה כמה הוא לקוי ופגום! כמה הוא רחוק ממעלת הבן מלך! כמה הוא רחוק הגאווה דקדושה! ועל זה הוא בוכה בכיה גדולה עד מאד.

ועל זה אומר הארי"ה הק' כי מי שאינו בוכה בימים הללו הרי זה סימן שאין נשמתו שלימה. כי האדם מצד עצמו, אם הוא רק 'שטיקל מענטש', עליו לזכור איזה סוג אדם הוא היה באמת, ואם אינו זוכר וזה כבר כל כך נשכח ממנו, אזי פשיטא שאינו שלם. ועל זה מבקשים קודם תקיעת שופר: "יִבְחָר לָנוּ אֶת נִחְלָתָנוּ אֶת אֲנָוֵנוּ יַעֲקֹב אֲשֶׁר אָהֵב סֵלָה" - כי בעמדתו לעת האמת של תקיעת שופר, אנו מבקשים שזוכה לגדלות האמיתית שלנו! לגאון יעקב! וכאשר אנו מבנים כמה רחוקים אנו מהגאון יעקב שלנו, אזי התקיעות שלנו הם אכן גנוחי גנח וילולי יליל.

ככל שהתביעה גדולה יותר כך השמחה גדולה יותר

אמנם זאת צריך לדעת: הבכיה של ראש השנה - אינה בכיה שסותרת את השמחה! היראה וחרדת הדין של הימים הנוראים - אין בהן שום סתירה לשמחה! אלא אדרבה הן מסייעות לאדם להגיע לידי שמחה.

כי דין אין משמעו שאומרים לאדם: אתה לא טוב! אתה לא שווה מאומה! אתה אדם שפל ועבד נקלה! אלא אדרבה אומרים לאדם: "אתה כל כך חשוב ויקר, שדורשים ממך להתנהג לפי האמת שלך! יש בך מעלות גדולות ונשגבות ולכן אי אפשר לוותר לך כמלאך נימה מן האמת! אתה אדם כל כך נכבד ונעלה, ואתה מוכרח להתאים את מעשיך למעמד שלך. אתה מוכרח לדמות את מעשיך לריבונות של עולם! אתה צריך להיות דומה לעליון!". כאשר התביעה הזאת יורדת ונוקבת עד עומק השיטין, והאדם מרגיש בנפשו הרגש עמוק של כובד ראש ואחריות

ולכן הוא מחפש כבוד והערכה. אנשים מחפשים ערך עצמי וביטחון עצמי, אלא שבמקום לקחת את ההערכה שלהם מן המקום הנכון, מכך שהם דומים לבוראם - הם לוקחים כבוד מדברים חיצוניים. מדברים ריקים שאין בהם ממש. אמנם אדם כזה, אינו מגיע לשום קורת רוח ודעתו לעולם אינה מתקררת. הוא לעולם אינו שבע ומרוצה. הוא אינו מגיע באמת לשום סיפוק הנפש. הוא יכול לקבל עוד כבוד ועוד כבוד, אבל באמת הוא מרגיש ריק מכל וכל. הוא רק מלא צער ועגמת נפש. כי אם הוא כבר שכח מן הגדלות שלו, הרי הפשט הוא בזה, שהוא אינו יודע דבר וחצי דבר מחייו. הוא שרוי בייאוש מר כל כך שהוא כלל אינו יודע איזו 'רחמנות' הוא. הוא רואה את עצמו כמו עוד 'מספר' בין מיליארדי אנשים בעולם! הוא תמיד מרגיש: אף אחד אינו צריך אותי ואין בי שום משמעות ותועלת לעולם!

הריבונות של עולם בוכה על אלו שאינם בוכים

גם אם אדם אינו בוכה על עצמו בראש השנה - הריבונות של עולם בוכה עליו. וכל אידיש נשמה מרגישה את הבכיה הזאת, ואין שלא יהיה, באיזה רגע בראש השנה הוא מרגיש התעוררות בנפשו: היכן אני נמצא בעולם? למה אני כל כך רחוק? אני רוצה להתקרב אליו? למה יש כל כך הרבה 'רוחוקים' בעולם? אני רוצה שכל העולם יתקרב אלי! הוא זועק מנהמת ליבו: "שְׂאֵר שְׂעָרִים רִאשִׁיכֶם וְהִנְשְׂאוּ עֹלָם וְיִבְאוּ מִלֵּךְ הַכְּבוֹד" - אני רוצה להיות מרכבה למלכות הריבונות של עולם! אני רוצה להיות באופן שראוי לאדם שהוא מרכבה למלכות ה' בעולם!

והבכיה הזאת היא הגנוחי גניח והילולי יליל של השופר של ראש השנה. כי גדול ורב כוחה של מצוות תקיעת שופר לקבץ את הניצוצות הנדחים, ואת כל אותם חלקי הקדושה ששקועים בקליפות והסטרטא אחרא. ובראש השנה כאשר תוקעים בשופר, הם נזכרים כולם בשורשם ובמקורם, הם נזכרים מאיזה מקום גבוה הם נפלו, ומורוכ געגועים וסיכופים לחזור לשרשם. הם גועים כולם בבכיה גדולה עד לב השמים, ובבכיה הזאת הם מורגשים רחמים גדולים ומבורים והם זוכים לתיקון.

על מעשי - הוא נהיה בשמחה עצומה. כי ההרגש העמוק של האדם, עובד כך, שכל שותובעים ממנו ודורשים ממנו עוד ועוד, כך שמח ומאושר יותר ויותר. כי הוא מבין בדעתו, שהסיבה שמצפים ממנו ליותר היא - כי הוא שווה יותר! הוא יכול להגיע ליותר! והאדם הוא באמת יצירה גדולה ועצומה, ומצד היצירה שלו, הוא רוצה שאכן יתייחסו אליו כפי האמת שלו. שיתייחסו אליו כמו אל 'אדם גדול'.

תבכה על זה שאינך בוכה

וזהו עוד כוונה בדברי הארי"ה בדבר הבכיה של ראש השנה: כי אם אדם אינו בוכה מתוך שמחה? אם הוא חפץ להימלט מיום הדין, ורק מחפש דרכים איך להקל מעליו את אימת הדין - אזי צריך בדיקה אחריו. ואדרבה, על זה גופא עליו לזכור בכיה גדולה: "אם אני בלחץ מהמדרגה שותובעים ממני - ואני שמח בכך, אזי זה סימן ששכחת מי אני. שכחת את האמת שלי! שכחת את הפנימיות שלי! הלא הזכות הגדולה ביותר של האדם היא, שמעמידים אותו בדין נוקב כזה! שעושים איתו דין וחשבון על כל תנועה! שמתייחסים אליו כמו אל בן מלך - שכל הגה שיצא מפיו מתפרסם בכל העולם.

"למה אני זוכר איזה אדם גדול אני, כל דבר שאני חושב ואומר ועושה, גורם להמפכה בעולם - 'עם קערט א וועלט' - וכולם העולמות העליונים רועשים ממני. אני אכן צריך לדעת איך חושבים ואין מדברים! אני צריך לתת דין וחשבון על כל תנועה שלי!"

נקודות:

גם אם אדם אינו בוכה על עצמו בראש השנה - הריבונות של עולם בוכה עליו. והבכיה הזאת היא הגנוחי גניח והילולי יליל של השופר של ראש השנה. כי גדול ורב כוחה של מצוות תקיעת שופר לקבץ את הניצוצות הנדחים, ואת כל אותם חלקי הקדושה ששקועים בקליפות והסטרטא אחרא. ובראש השנה כאשר תוקעים בשופר, הם נזכרים כולם בשורשם ובמקורם

השי"ת ברא את האדם יחידי בעולם - והוא מרגיש שהוא רק אחד ממיליארדים

כל כך הרבה בעיות נפשיות שכיחות בזמננו, רק מחמת שאנשים אינם מעריכים את עצמם כראוי. הוא אינו יודע מי הוא באמת! הוא אינו מאמין שבעברו נברא העולם, כמו שאמר חז"ל (סנהדרין פ"ד מ"ה): "למה נברא האדם יחידי שחייב אדם לומר בשבילי נברא העולם!" האדם נברא בראש השנה - אדם יחידי בעולם - כי כל הבריאה נבראה עבורו. ובעומד הנפש של אדם מרגיש שהוא 'נברא יחידי בעולם',

מסילת המועד

מתוך שיעור מסילת ישרים
פר' כי תבוא תשע"ט

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

מאמר ב'

מלפניך משפטי יצא:

עיקר הדין הוא על מהותו של האדם ולא על מעשיו הפרטיים

הדין הגדול בשמים: מתי מהות האדם - טובה או רעה | הם טוענים: מה שהאדם הרגיש התקרבות זה גופא חטא גדול | אם האדם מרגיש שכל העבודה שלו אינה אלא דמיונות - אין לו שום דרך להתחזק ברוחניות | השופר מעורר את הנקודה הפנימית שבאדם - שכולה אמת | האמת של איש ישראל מערבת את השטן למגרי | מול האמת הזאת גם היהודי בעצמו פורץ בכייה גדולה

ראש דברך אמת:
השופר מגלה את
האמת שבפנימיות
כל איש ישראל

בליל הסדר בעת אכילת מצה, בראש השנה בשעת תקיעת שופר, כפורים כאשר אתה מקיים 'עד דלא ידע' - אין לזה באמת שום שייכות אליך! זה לא אתה! זה לא האמת שלך! זה כולו דמיונות! 'אתה' הוא הלא זה, מי שאתה במשך כל השנה, וכל ההתעוררות ורגשי הקודש שהיו לך, אין להם באמת שום קיום והם רק עורבא פרחי!.

ועם הדיבורים הרעים והאכזריים הללו היה חלילה עולה בידו לשבור ולהחריב את כל ההתקרבות לריבונות של עולם שהיתה מנת חלקו עד עתה! הוא היה לוקח את כל הזמנים הנעלים הללו - 'די אלע הייליגע מינוט' ואת כל אותם מצבים בהם ידע האדם והרגיש בבירור, שכעת יוצאת ומתגלית האמת שלו - והיה הופך אותם על פיהם! הוא היה עושה מהם תל שממה - 'אש אין פארך' - וליציג אותה גדולה. ולקראת השנה הבאה - כאשר 'יהודי' זה היה רוצה להתקרב קצת לריבונות של עולם - הוא כבר היה מתייחס מתחילה וראש: 'אני עוד זוכר איך רימתי את עצמי בשנה שעברה, הייתי כזה בעל דמיון, שחתי את עצמי ללעג ולקלס - 'איך בין געווען א שטיק חוץ' - למשל ולשנייה ממש. חשבתי שאני באמת רוצה להתעורר ואני באמת מרגיש שרפי אש והתלהבות לפני תקיעת שופר! אני כל כך רימתי את עצמי כאשר עמדתי שם בבית הכנסת ואמרת את פסוקי המלכיות, וחשבתי שאני אכן מתכוון לתיבות שאני מוציא מפיו, ואני באמת רוצה כבר לראות איך ש'צדיקים יראו וישמחו וישרים יעלוזו'! אני הייתי שבו בכזה דמיון נורא כאשר אמרת - ואפילו היו לי אז כמה דמעות בעיני - 'וכל הרשעה כולה כעשן תכלה'! אני כבר סיימתי עם הדמיונות הללו! בשנה זו אני כבר לא אתן לעצמי ליפול שוב לדמיונות! אני כבר יודע היטב מי אני באמת! אני אדם מגושם! מה שאני רוצה באמת, זה תענוגים ותאוות! אני מחפש כבוד ומעמל! אני אוהב את העולם הזה!'. כך עד לאחת היה מרגיש האדם כתוצאה ממה שגזרו וקבעו בשמים על מהותו! כלומר, הקולות והמחשבות הללו שעלו ליהיו לעלות בקרבו, הם עצמם הביצוע והיישום של גור הדין, שהתקבל מחמת טענת המשמאלים; שהעצמיות שלו מושחתת ורוקבת עד היסוד.

השופר מגלה בשמים את מהותו
האמיתית של האדם

וכאן בדיוק אנו וקוקים מרה ליצעה טובה! של השופר: הריבונות של עולם נתן לנו מצווה גדולה שייקר סגולתה

הוויכוח הגדול שיש בשמים אודות מהותו האמיתית של האדם

הפשט של כל העניינים האמורים הוא כן: אין אמת ונכון שבראש השנה דנים כל אדם על כל המחשבות, דיבורים ומעשים של כל השנה. אבל עיקר הדין שנערך ביום זה הוא על עצם מהותו של האדם. בשמים מביאים כל אדם במשפט: 'וה'מיימינים' צועקים: "עצם מהותו של יהודי הוא יקר וחביב עד מאוד! הוא כולו טוב! והא ראינו: ראו את כל המעשים טובים שעשה במשך כל השנה! ועל מה שהמקטרגים טוענים כאן, שיש לו לעומת זה הרים וגבעות של חטאים ועוונות? אין לכל זה שום שייכות לדיון שלנו! כל אלה הם כלל לא חלק מן היהודי! ליהודי אין שום שייכות אמיתית לחטאים! כל ההתנהגות הלא טובה שלו נובעת אך ורק מטעות אחת גדולה!".

לעומתם עומדים המשמאלים וזועקים מרה: "האדם הוא מהות של רע! הוא חפץ ברע ועושה רק רע כל היום! צאו והביטו, ותראו את הקרונות העמוסים בחטאים ועוונות שהבאנו לכאן; ממה שעולל והשחית כל השנה.

ומה שאדם רוצים לבטל כאן את כל הררי העוונות הללו במחי יד, מחמת המצוות ומעשים טובים שלו, מחמת כל הפעמים שהיתה בו אהבה ויראה וכדומה! הרי אין לו כל שייכות עם זה! זה כלל לא הוא! אדרבה זה גופא גם חטא גדול, הוא רימה אז את עצמו וחשב שהוא אדם ירא שמים וכבר רכש לעצמו איזו מדרגה, בו בזמן, שגם אז היה אדם מגושם ששקוע בחומריות". וזה משפט קשה מאד: כי מלבד המשפט על הגשמיות של האדם, הרי כל העתיד הרוחני שלו תלוי בזה. כל ההתקרבות שלו לריבונות של עולם תלוי באופן שמסתכלים בשמים על מהותו.

אם דברי הסטרא אחרא היו
מתקבלים לא היה נשאר
מן האדם שריד ופליט

אילו חלילה היה עולה ביד הסטרא אחרא לנצח במשפט - היה היצר הרע מקבל כוח גדול לבוא אלינו כאן למטה, ולפתות את האדם: "בכל עת שיש בך איזה הרעש של התעוררות במשך השנה;

איך מערבבים את השטן בראש השנה

נבוא לבאר קצת את העבודה של תקיעת שופר: השופר של ראש השנה הוא עצם נפלאה שהריבונות של עולם נתן לנו כדי לזכות בדין; וכמו שהזכרנו (ח"א קצ). מכנה את השופר 'עייטא טובא'. ובתוס' במסכת ראש השנה (ט: ד"ה כדי) בשם הירושלמי איתא, שבשעה שמתחילים לתקוע בשופר נעשה השטן 'בהיל ולא בהיל', וכאשר תוקעין בשנית הוא הופך להיות כולו 'בהיל'. הרי אומר: השטן מתערבב ומתבלבל מקול השופר, ועל ידי זה אנו יוצאים זכאים בדין. ועלינו להבין אפוא מה עניינו של השופר; מהו העצה טובה שיש כאן? ומה הפשט בה שאומרים שתוקעים בשופר כדי 'לערכב את השטן?' ובכלל, איך אכן יש מקום בעצם יום הדין, לוותר על עומק הדין? וכי יתכן שיחטא האדם כל השנה ועל ידי התקיעות שלו יוותר לו על הכל? וכי לית דין ולית דיין חס ושלום!?

ענין הבכיה של ראש השנה

ידועים הדברים שאמר האר"י הק' (שהש"כ ר"ה בהקדמה) שמי שלא נופלת עליו בכייה בימים הללו סימן הוא לו שאין נשמתו שלמה. ולא נעתיב כאן לבאר איך מפרשים את הדברים הלכה למעשה, אך זאת נאמר, שבוודאי אין הכוונה שבחורים ואברכים יהיו עסוקים עם השאלה, האם בכיתי או לא, ולהיכנס מחמת זה לעצבות ולחלישות הדעת, אבל על כל פנים כך אמר האר"י, וצריכים להבין את יסוד הענין של בכייה זו.

ראש השנה: יום של 'אמת'

ראש השנה מתייחד בזה שהוא 'יום של אמת'; וכמו שאומרים ב'ונתנה תוקף': "ותשכ עליו באמת", ובתפילות ובקידוש אומרים: "כי אתה אלוקים אמת ודברך אמת וקיים לעד". וגם האר"י הק' אומר שכל הכוונות של שופר טובים סביב מדת האמת. ונבוא לבאר גם את זאת על פי עבודה ולבאר; מהי האמת שמתגלה בראש השנה.

נקודות:

כאשר היצר הרע רואה את האמת הגדולה הזאת - שמתגלה כעת בכל העולמות על ידי הקול שופר - הוא עומד נבהל ומשתומם. הוא ממש נכנס לסירוף הדעת - ואינו 'מאמין' למה שמתרחש לגד עיניו: הוא כבר חשב בדעתו שעלה בידו לנצח את האדם; אבל כעת נודע לו שהוא מעולם לא הכיר את האדם הלו! אין לו מושג קלוש מיהו באמת היהודי הזה! הוא כלל לא מבין דבר במהותו של יהודי!

וזהו מאי דאיתא בחז"ל (ר"ה ז'): שבראש השנה יצא יוסף הצדיק מבית האסורים. ולפניו הכוונה היא, כי אכן בכל ראש השנה יוצא הצדיק שגנוה בתוך כל ייחודי לחרות! הוא מתגלה בזה היום בפועל - "ובאו האובדים בארץ אשור והנודחים בארץ מצרים" - ואי כוללים להמליך את הריבונות של עולם כנכון. כי כל זמן של נגלה אותם כוחות הנפש העמוקים - לא יכולים להמליך את הריבונות של עולם, זה נראה ממש כמו 'ליצנות': אתמול חטאת נגד הריבונות של עולם - והיום אתה בא להמליך אותו! 'היינט שרייטט 'המלך'! אולם כאשר יוצא ומתגלה 'יוסף הצדיק שבנפש', אזי מתברר שכל החטאים אין להם שום שייכות איתו.

תאמין שבפנימיות אתה איש נעלה ומרומם

וענין זה נוגע לכל אדם: כי דרכם של בני אדם שיש להם נטייה לדון את עצמם לחובה והם מלאים טענות על עצמם. כאן הוא בא בטענה למה לא עשה כפי כוחותיו, וכאן הוא מאשים את עצמו וטוען שכלל לא התחיל לעשות מאומה וכדומה - וכך אכן צריך להיות. אדם צריך אכן לבחון את מעשיו בכל עת ולחיות עם חשבון הנפש. אמנם אסור לאדם להישאר שם, אלא עליו לזכור שכל התביעות הללו נובעות מצד עצם הטוב שבו, וממחת שמצד עצמו הוא אכן 'אדם גדול', לכן גם ישנם עליו תביעות גדולות כאלה.

וכל אחד צריך גלגול את הפנימיות שלו, ואם אינו מצליח לגלות זאת בפועל - עליו להאמין שכן הם פני הדברים. עליו להאמין בכך באמונה שלימה! הוא צריך לחזור ולשנן לעצמו: **בעצם אני איש קדוש! יש בי קדושה שאי אפשר לפגום בה ולא לעמעמע אותה בשום אופן! אני מחובר בעצם רק לרוחניות - רק לדברים שבקדושה.**

החלטת אחת: לא להיות איש המוני

כלל הדברים: צריכים לצאת מחודש כזה עם החלטת חזקה שמוכרחים להיות עובד ה'. להגיע לידיעה ברורה שלעתידי לבוא יהיה ברור כשמש מה בין עובד אלוקים לבין אש לא עבדו; כמו שאומר הנביא מלאכי (ג. יח): ויתגלה מי גילה את העצם של הבורא וימלא לא גילה, שיצייר לעצמו שבעולם האמת יתהלכו להם העובדי ה' האמיתיים ויהיה חוקו על מצחם "אנא עבדא דקדושה בריך הוא" - ועל שאר האנשים לא יהיה חוקו כך. "שבטם וראיתם" - בביאת המשיח תראו כולכם שאדם זה עובד ה' ואדם זה אינו עובד ה'. הם שניהם מתפללים באותו בית המדרש ויושבים על אותו ספסל, אבל הם שני אנשים שונים לגמרי.

ואת ההחלטה להיות 'עבדא דקדושה בריך הוא' מוכרח האדם לרכוש לקנין בנפשו בעודו צעיר

לימים. אם האדם לא יתחנך בכל כוחו ובכל נפשו להיות עובד ה' - הוא בוודאי יגדל להיות איש פשוט. בעולם האמת הוא יכה על חטא ויתחרט על כך - אבל אז כבר יהיה קצת מידי מאוחר... כל בחור צריך לקחת החלטה נחושה: אני לא רוצה להיות עוד איש המוני שמסתובב כאן בעולם הלך ושוב, ואינו יודע על מה ולמה ירד לעולם. אני לא רוצה לעשות מעשים כמצוות אנשים מלומדה! אני רוצה לעבוד את הריבונות של עולם עם חיות ושמחה ומתוך רצון פנימי ואמיתי. ויהא רעיונו שנוכח להכין את עצמו לקראת הימים הללו כראוי ונזכה לאור הנפלא של ה' אורי בראש השנה!'

אבל כעת נודע לו שהוא מעולם לא הכיר את האדם הלו! אין לו מושג קלוש מהיו באמת היהודי הזה! הוא כלל לא מבין דבר במהותו של יהודי! הוא רואה כעת את כוחותיו הנעלמים של האדם - ואינו לו מילה אחת בפיו לענות כנגד זה. הוא ממש בולע את לשונו מרוב תדהמה! ככל שרק יעבוד כל השנה כדי לפתות את האדם ולגרות בו את כל היצר הרע' - יבואו לפתע המאה קולות של ראש השנה ויבטלו אותו מכל וכל! הם יגלו את המקום הגנוה שבאדם, את נכחי הנפש הגנויה ביותר, המקום ששם היהודי לא רוצה לחטוא בשום אופן חס ושלום! הוא מוכן עכשיו להישבע שמעולם לא היתה עולה על דעתו כזאת.

בכל עת שמגיע זמן של 'אמת' - צריכה האמת הזאת להתגלות ובימות המשיח כאשר האמת מתגלה בכל כוחה וגבורתה, יתגלה שכלל ישראל מעולם לא חטאו - 'די גאנצע זאך הייבט זיך גארנישט אן' - ואין להם שום שייכות עם ענין של חטא! בו ברגע שהכח הזה מתגלה - נכנס השטן לטשטוש מוחלט; כמו שכתוב (תהלים דז. ה): 'הָרִים כְּדֹנָן יִנָּסוּ מִלִּפְנֵי ה' השטן פשוט הולך ונמס מגדול האמת שמתגלה בעולם.

על היהודי 'הזה' אין שום קטרוג

וכאשר השטן נכנס לבהלה - יוצא היהודי זכאי בדיון; אשר ה'זכאי בדיון' הזה סובל ב' משמעויות: הוא יוצא זכאי בדיון שדנו אותו על צדקה מהותו, כי כבר נתגלה שבעצם מהותו הוא כולו טוב. ובכך גם נמתקים כל הדינים ששורים על האדם, כי הלא האדם 'הזה' מעולם לא חטא. והגם אמת שלא התנהג כשורה במהלך כל השנה, אמנם אם הוא מכיר בכך, שבעצם הוא צדיק, והוא מקבל על עצמו כעת להיות צדיק גם בפועל ממש - מתייחסים אליו כמו אל צדיק והוא הולך ונכתב ונחתם בספרן של צדיקים.

התביעות עצמן הן הוכחה למעלות

הכי נמי שגם אחרי ההמתקה הזאת לא מוותרים לגמרי על הדיון, ועדיין ישנו ענין של שכר ועונש. אבל כאן נכנסת עוד משמעות לכך שיצא זכאי בדיון: עצם זה שיש עליו דין, עצם זה שבאים אליו בטענות ומענות - זהו זכות עבורו. **כי כל הטענות הללו אינן נובעות מכך שמחזיקים אותו לאדם שפל ומחוט, אלא מן ההיפך הנגזר ממש. מהטענות הללו רואים עד כמה מעריכים אותו בשמים.** הטענות הן: "הלא אתה לא כך גדול בעצם! אתה קדוש וטוהר בעצם! נו, למה אתה לא מתנהג כך גם בפועל? אם יש בך כזה אור גדול - למה בפועל אתה עושה דברים שאינם ראויים לאור כזה? למה אתה משתטה כל כך?!" זה נקרא זכאי בדיון: שהדין עושים איתו, הוא מתוך הכרת ערכו האמיתי - ולא בדרך של חובה ובאופן שלילי, ונמצא שהדין עצמו מבטא את גודל קדושתו ומעלתו.

נקודות:

אכן בכל ראש השנה יוצא הצדיק שגנוה בתוך כל יהודי לחרות! הוא מתגלה בזה היום בפועל - "ובאו האובדים בארץ אשור והנודחים בארץ מצרים" - ואי יכולים להמליך את הריבונות של עולם כנכון. כי כל זמן של נגלה אותם כוחות הנפש העמוקים - לא יכולים להמליך את הריבונות של עולם

על נקודת יוסף שבכל יהודי יכולים לצעוק היום 'המלך'

כל יהודי הוא בבחינת צדיק; כמו שכתוב (ישעיה ס. כא): 'וְיִצְמַח קֶלֶם צְדִיקִים', כל יהודי יש בו בחינה של 'יוסף הצדיק', שזהו מקום עמוק בנפש אשר שם הוא מוכן ומוזמן למסור את נפשו להש"ת. אלא שהסטרא אחרא וכל גודנא דיילת הצליחו לסגור ולאסור את האור הזה בעומק הנפש, והאור הזה - היוסף הצדיק הזה - אינו יכול להתגלות. אבל בראש השנה - ובפרט על ידי הקול שופר שנשמע 'מעלמא דחירות' - יוצא היוסף הצדיק שבתוך כל אחד ואחד מעבודת לחרות.

הוא: לעורר ישנים מתרדמתם! קול השופר הולך ומעורר באדם את המקומות החבויים ביותר שישנם בעומק נשמתו! התשר"ת מגיעים למקומות הנסתרים והנעלמים שבנפש - שהאדם עצמו אינו ער אליהם וכבר שכת מקיומם לגמרי. **בשעה שנשמעים בעולם 'המאה קולות' הללו - שמבטאים את עומק ליבו של כל יהודי - אזי באחת מתגלים ונחשפים כל המקומות הנעלמים שבאדם, ושם מתגלה נקודת העצם של כל יהודי.** נקודה קדושה וטוהרה, זכה תימיה ונקייה, ללא שום פגם ודופי. רואים שם את האמת של כל יהודי! את האמת האמיתית שלו! נקודה כזו שכאשר מביטים בה אך לרגע, תיכף מבינים שכל חטא ופגם שנמצא באדם - אין לו שום שייכות לעצמיותו והוא רק תוצאה ממעשי היצר ופיתויי הבעל דבר.

הוא מגיע למצב שהוא מוכן למסור את נפשו

בו ברגע שהאמת של האדם מתגלה וזכרונות עולה לטובה במרומים, וגורמים את דינו לפי נקודת העצם שלו, אזי מתגלית האמת הזאת בנפש האדם גם כאן למטה. "כל החטאים שעשיתי וכל מה שפגמתי אין להם שייכות אמיתית אלי! אני כלל לא יכול להאמין שאני פגמתי בכאלה עניינים! זה ממש לא נדבק אלי! אני הייתי אז פשוט שיכור כלום, ממש כמו שוטה ופחל! הרוח שנות נאחזה בי ועשתה איתי כרצונה! אם הייתי מרגיש באותן דקות אפלות וחשוכות, אפילו רק אחד מיני אלף מהאור והאמת שאני מרגיש עכשיו, לא הייתי מעלה על דעתי לעשות כאלה מעשים שפלים! אני יודע בבירור שאז הייתי במציאות של שקר - וכעת אני נמצא במציאות של אמת! האמת שלי יצאה כאן לאור עולם - אי אפשר לטעות בזה כלל! עם האמת הזאת אני מוכן כעת למסור את כל חיי ומאורי הריבונות של עולם."

הבכיה כבר פורצת עכשיו מאליה

כאשר האמת של האדם יוצאת לאור; כאשר כוחות נסתרים ונעלמים שכלאה נפתחים לפתע - אזי הנפש כבר בוכה מאליה... היא מרגישה כעת איך היא יוצאת לפתע מבית האסורים, מבור תחתית וגיא צלמוות, לאור עולם. כל כאבה וצער, כל היגון והמרירות שהצטבר ונאגר אצלה בכל הזמנים הללו שהייתה אבלה וחופיה - משתחררים באחת, והיא מתפרצת בבכיה נוראה שעולה ובוקעת את כל הרקיעים.

וזאת היא הבכיה שנופלת על האדם בראש השנה - אשר זהו גם כוונת השופר; כדברי הגמרא (ר"ה ג.): "גנווי גנח ילולי ילל". כי בראש השנה מתגלה נקודה עמוקה - נקודה קדושה וטוהרה - בעומק נפש האדם, שהוא מעולם לא הקדיש לה שום תשומת לב. הוא מעולם לא נפגש עם העומק הזה! והאדם בוכה לעצמו: "היכן הייתי עד היום? איך הייתי שבו בשקר נורא כזה כל השנה? איך נתתי ליצר הרע להשמיע בקרבי קולות של ייאוש? איך האמנתי לו אפילו לרגע אחד שאני כזה אדם מושחת ושלייל?!"

היצר הרע מכיר לפתע את האמת של היהודי - והוא מתבלבל לגמרי

כאשר היצר הרע רואה את האמת הגדולה הזאת - שמתגלה כעת בכל העולמות על ידי הקול שופר - הוא עומד נבהל ומשתומם. הוא נשאר קפוא על עומדו, הוא ממש נכנס לטירוף הדעת - ואינו 'מאמין' למה שמתרחש לגד עיניו: הוא כבר חשב בדעתו שעלה בידו לנצח את האדם; הבית דין של מעלה קבלו את הקטרוג שלו על האדם - בשתי ידיים! הטענה שלו, שהוא כבר עובד איתה עוד קודם בריאת האדם: "מה אנש כי תזכרנו", התקבלה בתשואות חן קדם כל הפמליא של מעלה.

פעם אחת עמד הרה"ק מרוזין ז"ע ב'שמונה עשרה' של מעריב בליל ראש השנה למשך זמן ארוך מאד, וראו במחזור אשר היה מונח לפניו כי הוא ערנדו עומד בברכה הראשונה, וכך עמד על מקומו ולא נע ולא זע במשך הרבה זמן.

אחר שהמתינו זמן רב, ניגש בנו הרה"ק רבי שלום יוסף ז"ע למקומו של אביו הק', והפך עבורו את הדף של המחזור. ואחר זמן מה ניגש שוב והפך דף נוסף, וכך עשה כמה פעמים. עד שכעבור זמן לא רב, סיים הרה"ק מרוזין את תפלתו ופסע לאחוריו. שאלו החסידים את רבי שלום יוסף מה הפשט בזה המעשה, ואיך העיז לעשות כן. ענה ואמר להם: 'דער טאטע דאוונט פון אינעווייניג, ער דאוונט נישט פון אויסערווייניג. דער טאטע איז געשטאנען אין אזא פחד פאר'ן בורא כל עולמים. אז ער האט נישט געקענט איבער מישן דעם בלעטל, ממילא איז ער געבליבן שטיין, האט ער נישט געקענט ווייטער דאווענען. איך האב איבער געמישט דעם בלעטל, האט ער ווייטער געדאוונט, און געקענט ענדיגן דאווענען.' (אבי מתפלל מחור הכתב, הוא אינו מתפלל בעל פה. ואבי עמד בכזה פחד גדול לפני הבורא כל עולמים. עד שאל היה יכול להפוך את הדף, ולכן נשאר ער עומד, ולא היה יכול להתפלל הלאה, ואני הפכתי לו את הדף, והמשיך להתפלל, וכך היה יכול לסיים את תפלתו.)

על פי מעשה זה פירש פעם הרה"ק רבי מרדכי חיים (ר' מנחם) סלאנימער ז"ע את הפסוק שכתוב על אברהם אבינו, שאמר לו הקב"ה 'שא נא ענין וראה מן המקום אשר אתה שם צפונה ונגבה וקדמה וימה' (בראשית יב, יד), ומפרש שם האור החיים הק' ז"ל: 'עשה לו נס עצום, שיוכל לראות מצפון לדרום ומערב למזרח במקום אחד, מבלי שיוצרך לסובב'. ובפשטות צריך ביאור מה היה הצורך בנס עצום זה, וכי לא יכול היה אברהם אבינו להסתובב בעצמו לד' הצדדים. ואמר רבי מרדכי חיים, כי על פי זה המעשה מובן הדבר היטב, כי אברהם אבינו היה עומד בפחד עצום כזה לפני ה', עד שלא היה מסוגל לזוז ולהסתובב כלל, ולכן עשה הקב"ה נס שיוכל לראות לכל הצדדים מבלי להניע את אבריו.

.....

הרה"ק רבי יוסף ברוך מנישטאט ז"ע המכונה 'דער גוטער איד' [בנו של הרה"ק בעל מאור ושמש ז"ע], ביקר פעם אצל ידידו הרה"ק הרבי ר' אליעזר מדיקוב ז"ע, כאשר היה כבר לעת זקנותו. אמר הרה"ק אל הגוטער איד: 'איך האב צו איך צוויי בקשות' (שו"י שני בקשות מאיתכם). הראשון היה בקשר למה שנהג ללבוש בשב"ק 'בעקישטע' לבן, וכעת ביקש ממנו שיחיד לו הדבר באמרו: 'איך וויל מיר אויסטוהן די ווייסע בעקישטע' (אני רוצה לפשוט את הבעקישטע' הלבן), כאשר ברצונו ללכת מהיום עם 'בעקישטע' שחור גם בשב"ק. שאל הגוטער

איד: 'פארוואס? וואס עפעס?' (על מה ולמה?). ענה הרה"ק ואמר: 'ונגעהייט בין איך געוועהן אין אזא מדרגה פרייטאג צו נאכט'ס, אז איך האב נישט געקענט קוקן אויף קיין מענטש, ווען איך האב מיר אנגעטוהן דעם שווארצן בעקישטע, האט עס מיר געריבן אויפ'ן ליב אזויווי א זאק, האב איך מיר געמוזט אנטוהן א ווייסע בעקישטע, היינט אויף די עלטער... [נאנח] אָה...' (בעצורעוויי הייתי במדרגה כזאת אשר בליל שב"ק לא הייתי מסוגל להסתכל על אדם, וכשלבשתי את הבעקישטע' השחור, היה זה משפטי עורי כמו שק, ולכן הייתי מוכרח ללבוש 'בעקישטע' לבן, אבל היום בזקנות... אה...), ואמר זאת בנוסח שמשמעו אשר ממילא לא נהיה ממנו שום דבר, והוא כבר לעת זקנותו, ולכן רוצה הוא לחזור ללבוש בעקישטע שחור.

ענה לו הגוטער איד' כי לפני שהוא מסכים לבקשה הזאת, רוצה הוא לשמוע מהו הדבר השני. אמר לו הרה"ק שהוא רוצה להפסיק להתפלל בראש השנה לפני העמוד את תפלת 'מלכויות זכרונות שופרות', והוסיף: 'כאָטשיג דאס איז מיר א ביסל א שָאָד, וויל בשעת איך זינג 'אין קצבה' צימבלען צו די מלאכים' (אפילו שזה הוא קצת הפסד בשבילי, כי בעת אשר אני משורר 'אין קצבה' מסייעים המלאכים לשירי ומחאים את כפיהם), ולא הוסיף לברר טעם לרצונו, אבל אמר שהוא רוצה להפסיק גם בזה. אמר לו הגוטער איד: 'אויב אזוי, אויב די מלאכים צימבלען צו ביי אייער אין קצבה, בין איך שוין גארנישט מתיר, די ערשטע זאך אויך נישט' (אם כך, שהמלאכים מסייעים כאשר אתם משוררים 'אין קצבה', אני מסכים לו לברר הראשון - לפשוט את בגדי הלבוש).

.....

מעשה בחסיד אחד מחסידי ראזוואדוב שהיה מצפה כמה שנים להיושע בבנים, והיה מזכיר את עצמו כמה פעמים אצל רבו הרה"ק מראזוואדוב ז"ע ועדיין לא נושע. פעם אחת כאשר היה הולך למסעיו, נקלע למקום אשר שבו שהה גם הרה"ק בעל 'אמרי נועם' מדיקוב ז"ע אחיו של רבו, וכנס החסיד אליו להזכיר את עצמו לפניו להיושע בזש"ק. אמר לו האמרי נועם: 'אויב וועסטו קומען צו מיר אויף ראש השנה, זאג איך דיר צו אַ בן זכר' (אם תבא אלי לראש השנה, הריני מבטיח לך בן זכר).

כשמעו את הדברים נפל החסיד במבוכה גדולה, כי מצד אחד רצה לנסוע לדזיקוב אחר הבטחה מפורשת כזו, ומצד שני לא רצה לעזוב את רבו מראזוואדוב בראש השנה. החליט החסיד לשטוח את ספיקותיו בפני רבו הרה"ק מראזוואדוב בעצמו, וכנס אליו וסיפר לו דברים כהווייתם, שהיה אצל אחיו הרב מדיקוב והוא הבטיח לו בן זכר אם יבא אליו לראש השנה. אמר לו הרה"ק מראזוואדוב: 'מיין ברודער איז נישט קיין ליגענער... ער האט דיר צוגעזאגט א בן זכר, וועסטו געהאלפן ווערן מיט א בן זכר! איך האב נישט קיין שום קפידה, פֿאַר צום ברודער געזונטערהייט' (אחי איננו שקרן... אם הוא הבטיח לך בן זכר, הרי שיתושע בכן זכר! איך לי שום קפידה, סע לאחי לחיים ולשלום).

ויהי בליל ראש השנה אחר התפלה, כאשר עברו הציבור בראזוואדוב לפני הרה"ק מראזוואדוב להתברך בברכת 'לשנה טובה', החזין וראה באותו החסיד, והנה גם הוא בין העוברים לפניו. שאל אותו בפליאה: 'מ'האט דאך געשמועסט'?! (הרי סכמנו משהו?) - שהוא נוסע לדזיקוב, ואיך הוא כעת כאן בראזוואדוב. ענה החסיד כי החליט שלא לנסוע, והסביר את טעמו ונימוקו, כי אם יסע לחרב מדזיקוב ויוושע - אחר כל השנים שהיה אצל רבו בראזוואדוב ולא נושע, מה יאמרו העולם: 'אז דער רַב קען נישט, און ער קען יא... וויל איך נישט!' (שהרב מראזוואדוב אינו יכול, והרב מדזיקוב כן יכול... איני רוצה בזה!). אמר לו הרה"ק מראזוואדוב: 'אויב אזוי, זאג איך דיר צו א בן זכר!' (אם כך, הרי אני מבטיח לך בן זכר!), ואכן נושע באותה שנה.

[ויש לפרש את הענין בזה, כי שני הצדיקים לדבר אחד התכוונו, כי הוא היה צריך לעשות איזו פעולה בבחינת 'מסירות נפש' כדי להיושע. וזו היתה כוונת האמרי נועם שאמר לו לבא אליו לר"ה, כי דבר זה קשה עד מאד לחסיד של רבי אחר. אמנם אחר שכבר היתה לו הסכמה מאת הרה"ק מראזוואדוב, ובכל זאת ויתר על ההבטחה לבנים למען כבוד רבו, הרי עשה בזה ג"כ מעשה של מסירה, ושבו היה ראוי לישועה].

.....

כ"ק מרן רבינו הזקן מסטישין ז"ע נהג על פי דרכו בקדוש כמו אבותיו הק' לבית ראפשיץ, אשר הסתיר את עבודתם והשגותיהם בהסתרה עצומה. ובפרט נהג כך בזמנים נעלים כמו שבתות וימים טובים, כאשר עבדו את עבודתם בקדוש בבדיקות נעליות, והיו צריכים להסתיר את הדבר באלף עוקאין, ואכן כאשר רבינו הזקן התפלל או ערך את שולחן הטהור, היתה ההתעוררות מרובה כל כך, עד שאפילו אבן דומה היה יכול להתעורר. אבל הוא היה תיכף ומיד מבטל את כל הרושם הנעלה, באמצעות כל מיני תחבולות שונות, הכל כדי שהרושם של התעוררות יפוג, ולא יישאר מזה כל זכר.

פעם סיפר על כך בנו כ"ק מרן רבינו ז"ע, כאשר דיבר אודות אביו הק', והתבטא בתוך דבריו ואמר: 'דער טאטע ווי ער איז דעמאלט געוועהן!' (אבי כשהתפלל 'מלכויות זכרונות שופרות' בתפלת מוספין ברה"י מי יודע באיזה מדרגה עליונה היה אז!), וסיים, כי אמנם תיכף ומיד כאשר עקר רבינו הזקן את רגליו בסיום תפלתו, התחיל לומר 'ווערטלעך' (דברי חידוד ושחוק) להסתיר את עבודתו, שלא יישאר שום רושם מתפלתו הנשגבה. ושנה אחת אף ניגש מיד אחר התפלה לאחד מן הניצבים שם, ושאל אותו: 'וואו איז דער טאטע? ער איז נישט געקומען אויף ראש השנה, ער איז געווען קראנק צו קומען? זאג אים אז איך וועל אים צורעכט מאכן...' (היכן אביך? הוא לא בא לכאן לראש השנה, וכי היה חולה מכדי לבוא? אָמור לו כי אטפל בו...).

בעל ה"זרע שמשון" רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זיע"א
הבטיח ברכות וישועות מופלגות לעוסקים בתורתו וכך כתב בהקדמה לספרו:
"ועינכם תחזינה בנים ובני כשתילי זיתים סביב לשולחנכם
בתים מלאים כל טוב גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם"

"כליות שומרות שבת"

שיעור מס' 290 | ראש השנה תשפ"ז

חלילה כוח למזיקים), עכ"פ לא יוסיף כוח בחיצונים ובזכות עונג השבת להיה רשות למידת הדין לעכב ולמנוע את השפע הגדול ורוב הטובה.

גברת פ' המתגוררת בשכונת בית וגן הירושלמית. נוהגת מזה שנים להאיר את אור השבת גם בסביבתה, היא מדליקה נרות מוקדם. ומיוזמתה מוסיפה נר אחד נוסף עבור הנשמות הטועות, "רבשע" היא מתפללת, כמה תניקות שנשוב לי כך בעולמך. לו היית מאיר להם מעט, לו היית מטעמים מעונג השבת, וטעמה הקסום בוודאי הם יישוב בקסמה וישבו אליך במהרה, אני מדליקה נר נוסף לזכותם בכדי שתאיר את אור השבת בבשמתם כך נוהגת פ' זה שנים רבות מיוזמתה האישית, לכן היא התרגשה עד דמעות כשמשמים שלחו לה הוכחה כי רוצה ה' את מעשיה כדלהלן:

בשאיפתה להאיר את אור השבת על סביבתה נוהגת פ' לצאת לקראת שבת לביה"ח "שערי צדק" הסמוך למקום מגוריה, לעבור בין המחלקות ולהציע לנשים המעוניינות נרות שבת. באותה הזדמנות היא מציעה להן לבחור ממיטב עלוני השבת. לפני כשבועיים פ' פוגשת באחת המחלקות גברת חרדית, כששני נרות דולקים ליד מיטתה. גב פ' הציעה לה ממיטב העלונים. אך אותה הגב' מבקשת נר נוסף, שכן כחסידת בעלזא חפצה היא לקיים את בקשתו של האדמו"ר מבעלזא שליט"א שביקש השבוע מכל מי שמתאפשר לה - להדליק נר נוסף. עבור הנשמות הטועות,

בקשת הרבי מבוססת על הסיפור דלהלן: המנהג בבעלזא היה שביום י"ג מידות הכינו את הנרות ליום הקדוש, יהודי אמיד נכנס לחזות בעבודת הקודש יחד עם ילדו הקטן מאיר'ל, הם הביטו בהתפעלות כיצד "כ"ק מרן מהר"ד זיע"א קוצץ את הפתילות ומכין את הנרות, כשסיים אמר: "נר זה אני מכין עבור אחי" המצאיים בצבא ואינם יכולים לערוך את היום הקדוש כראוי!". אחר כך לקח הרבי עוד פתילה ואמר: "הנר הזה אני מכין עבור היהודים הנידחים בכל קצווי תבל - פון בעתמען ביז סאן פרנסיסקו (מבוהמיה ועד סן פרנסיסקו), שאינם יודעים בכלל שעכשיו בא היום הקדוש!". פרצה לה מלחמת העולם מאיר'ל, הילד איבד את כל משפחתו והגיע לאמריקה, החליף את שמו ונתרחק מאוד ל"ע. פעם נסע לעסקיו לסן פרנסיסקו וראה שם מבנה שכתוב עליו "בית הכנסת", כשנכנס ראה יהודים עטופים בקיטלאך וטליתות. כששאל: מה זה? השיבו לו: הלא עכשיו יום הכיפורים, לובשים בגדי לבן ומבקשים סליחה מהש"ת. אז נזכר מאיר'ל במעמד ההירוא עת היה ילד קטן עם פאות מסולסלות ושמע מפי קדשו של הרבי שמדליק נרות עבור היהודים הטועים מבוהמיה ועד סן פרנסיסקו! גילוי הקודש עורר את נשמתו של מאיר'ל לחזור בתשובה שלימה.

וואס וועט זיין מיט'ן לעכטל פונעם זיידן?!" (מה יהיה עם הנר של הסבא?), שאל כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א את עסקני מוסדות התשובה בהוסיפו בקשה כי הנשים הצדקניות ידליקו כל ערב שבת נר נוסף בעבור הנשמות הטועות,

מעשה טוב של יחיד בכוחו שכל העולם ייזכר לטובה, במאר רבנו ה"זרע שמשון" זוקק'ל את עניני הויכרונות. צ"ל שענין זכירה זו ע"פ הכתוב "לזכר עולם יהיה צדיק", שהצדיק הוא מועיל לזכר העולם, שאף אם כל הציבור לא יעשו תשובה מספקת, אי אפשר שלא יהיה ביניהם איזה יחיד שעשה תשובה שלמה, ובזכותו אנו מתפללים שיהיה הקב"ה זוכר לטובה את כל הציבור. כדאמרין ביומא: "גדולה תשובה שאפילו יחיד שעשה תשובה מוחליל לו ולכל העולם". מטעם רבנו זיע"א: זהו סוד הערבות של הנשמות, וא"כ בערבות שיש לו על כל ישראל כבר פרע בתשובתו השלמה שעשה, וכשפרע הערב בעד הלווה - נפטר חובו של לוה עם המלווה.

ע"פ דברי רבנו הנ"ל, שעונג השבת משפיעים שפע ללא גבולות ובכוח של כל יחיד להזכיר את כל העולם לטובה, אולי דווקא בשנה כזאת שר"ה חל בשבת ולעת כזאת כשעם ישראל כה זקוק לכוח השבת להמתקת הדינים אולי זו צו השעה, בשנה כזו לענג את השבת, לכבדה, להוסיף בכבודו וקדושתה, לשם כל ישראל אולי השנה חובתנו לצאת מהגבולות והמגבלות להתפלל שעונג, טעם ומתיקות השבת ימתיקו את הדינים עבור כל עם ישראל.

יחיד נזכה שיתחדשו כליותינו לעבודתו יתברך לטעום ולחוש את נועם הנשמות, עונג הרוחות ועדן הנפשות, השבת הקדושה בוודאי תשפיע מזיו אורה, קדושתה וברכתה. שנה טובה ומתוקה שנת נאולה וישועה לכל בית ישראל אכ"י"

חזונו הוכיחה שעדיין אינה שומרת תורה ומצוות. היא שיתפה את בנות המשפחה שישובו שבעה על אביהם זצ"ל בפרטים המדהימים: "לפני למעלה מעשרים שנה סבלתי ממחלה נדירה בכליות, הדרך היחידה להצילי הייתה מציאת תורם לכלייה. פניתי לארגון 'מתנת חיים' של הרב הבר זצ"ל, לנסות למצוא תורם מתאים. שעון החול הלך ואז, חיי היו בסכנה. כמה הייתה גדולה השמחה כשהגיעה ההודעה שכלל הנראה נמצא עבורי תורם מתאים. מדובר באדם משכמו ומעלה שרצה להיטיב עם הזולת, לעשות חסד בגופו ומעוניין לתרום כליו, האנונימי את בקשתי שיאיל לשקול את מוחשו את החלטתו שכן מדובר במתנת חיים כפשוטו. התורם נענה לבקשתי והסכים לשקול שנית. את המתן והחרדה של אותם ימים, לעולם לא אשכח, לעומת השמחה שאפפה אותי כאשר התבשרתי שהתורם החליט לתרום, אותה אין לתאר במילים בעל ואני עם התורם, גילינו לפנינו את אביכם זכרוננו לברכה - אישיות משכמו ומעלה שחיפש פשוט לעשות טוב ליהודים. התרומה אכן הצילה את חיי, באתי לנחם ושוב להודות אך ביעקב כדי לשתף אתכן בשני פרקים מדהימים בסיפור, משתף בתשואות את הרב מאיר ביניק בשם הרב אליעזר שרייבר הי"ו סיפור שפורסם ברבים ע"י "מתנת חיים".

בשבת הראשונה שלאחר התרומה לא חשתי טוב. רופא המשפחה בדק אותי היטב, אך לא נמצא שום ממצא חריג. שבוע נוסף חלף ושוב מגיע יום שבת. אצלנו בבית, היה זה עוד יום חול בשרשרת ימות השבוע, והנה שוב הרגשתי גורא איומים, ביום א' כשפניתי לרופא המשפחה, הופתתי בדחיפות לבדיקות עומק בחדר המיון, אך כל המדדים חזרו תקינים לחלוטין. בשבת הבאה, בשבת חזרו ההרגשות הללו בשלישית, התחלנו להפנים שיש דברים בגו. החלטנו לנסות לבדוק עם התורם, כך התוודענו לסיפור מדהים, כפי ששיתף בשעתו אביכם התורם ז"ל. **כוכור** לכם, אמר אבא ז"ל, בלעלי ולי, כשהחלטתי לתרום כליו היה איה עיכוב בהחלטה, ולקח לי שבוע נוסף לקבל את ההחלטה הסופית. אגלה לכם את שאירע באותו שבוע: כשנודע לי בשעתו שהנתמים עדיין אינם שומרי תורה ומצוות, קיבלתי פיק ברכיים. היה לי קשה עם המחשבה שהכליה שלי תחלל שבת. אך מצד שני מדובר בהצלת נפשות, והתורה מצווה להציל כל נפש מישראל, וגם ישראל שחוטא - ישראל הוא.

הלכתי לשאול דעת תורה, ונפסק לי שעלי להמשיך בתהליך התרומה. הודעתי ל"מתנת חיים" שאני מוכן לתרום. לאחר שהודעתי לכם, בני משפחתי, שהתנגדו נחרצות להחלתי, הביאו מקורות וציטוטים מדברי חז"ל והפעילו עלי מכשב לחצים כי עלי לחזור מהחלטתי. **חזרתי** שוב לרב הפוסק ושיטפתי אותו בקונפליקט שנוצר עם בני משפחתי. הרב פסק לי שעל פי התורה זו מצוותך להציל נפש מישראל, ואין להם כל זכות להתערב בנושא. הרב גם הציע לי, אין זה מחובתך לשתף אותם בפרטים ומנגד תתפלל שהנרתמת תשוב בתשובה, והכליה שלך תמשיך לשמור שבת. נראה שהתפילות שלי התקבלו, אמר לי אביכם התורם ז"ל. אביכם ז"ל תיאר במתיקות לשונו כיצד הכליות שלו רגילות זה שנים רבות להתענג בשבת, לחוש בטעמו המתוק של יום המנוחה, להתענג על מאכלי השבת הערבים, להסב עם כל בני המשפחה לסעודות מנפוקות, לצלילי שירה וזמירות, שירות ותשבחות. **הכליות** שלי שהתרגלו לחוש פגע בשבוע טעם של עולם הבא, כנראה שזן לא מסוגלות לוותר על העונג הזה". התבררתי מעידה שהמסר לחלל היטב בליבה ובלב בעלה, ומאו ועד היום הם שומרים שבת ומתענגים על צוף טעמה.

כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים", שנאמר: "נחלת יעקב אביך". לא כאברהם ולא כיצחק, בלא כיעקב, דכתיב ביה: "ופרצת ימה וקדמה" (שבת קיח). מקשה רבנו ה"זרע שמשון" זיע"א: איך ייתכן שיהיה לאחד נחלה בלי מצרים, דהיינו בלי תחומין וגבולין, שאפילו ייתנו לו כל העולם יהיו לו מצרים וגבולין? ועוד, אם יהיו הרבה שיענגו את השבת, איך יכול ליתן בעולם הזה נחלה בלי מצרים לכל אחד? אלא העניין הוא, שמידת החסד של הקב"ה רצונה להתפשט לטובת הבריות, אמנם מידת הדין מעכבת ואינה רוצה שתתפשט כרצונה. אך ביום השבת מתבטאות הקליפות, כדאיאת בזוהר (ויקהל ג), וזהו "ממור שיר ליום השבת" - ליום ששבתו המזיקים מן העולם. ולכן דייק לומר "כל המענג את השבת" ולא אמר "כל המשמר את השבת", אע"פ שבעונג הזה נמשך אחר הנאת גופו (המסוגל לתת

ביום הדין הקרוב ישאלו אותך: עסקת פפריה

דאגת למצפים לזיווגם? הוכחת אכפתיות למי שעדיין לא הקים את ביתו? אם כן - יש לך עם מה לגשת ל"כל נדרי" || כל הפרטים על היוזמה הקריטית של גדולי ישראל שליט"א לימי הרחמים והרצון הבעל"ט

לראות!

צריך להיות עיוור צבעים כדי לא להבחין בחיוורון המצוקה על פניהם של המצפים לזיווג.

צריך להיות עיוור כדי לא להבין שזו מזמן לא בעיה נקודתית, אלא תופעה ההולכת וגדלה לצערנו.

צריך להיות חירש כדי לא לשמוע את הזעקה האילמת הבוקעת מליבם החושש של אלפי בחורים ובנות ישראל, הורים וראשי ישיבות, שכל מה שהם חולמים הוא - לראות את החופה מבפנים, להקים בתים, לבנות דורות.

השדכנים כמעט קורסים מהנטל, והם, אנה הם באים?

בחורים ובנות ישראל טובים ואיכותיים, שרואים בעיניים כלות את החברים סביב ממשיכים הלאה, בונים את חייהם, והם?

הם נשארים בתחנה, שהולכת ומתמלאת, ואין שדכנים שיוכלו להתגבר על הכמות הזו.

צריך להיות יהודי עם לב אכפתי ומרגיש כדי להבין: זהו.

צריך להפסיק להסתמך רק על שדכנים מדופלמים.

אם אנחנו לא רוצים ח"ו למצוא את עצמנו בטרגדיה - חייבים להפוך את הדאגה לשידוכים למשהו שכולנו חושבים עליו, עוסקים בו, ואכפתיים לגביו!

לגלות אכפתיות!

הזעקה שלהם מגיעה לשולחנם של גדולי ישראל שליט"א, עיני העדה הרואים בעיניים כלות את קמטי הדאגה, את הכמעט ייאוש, את המצוקה ההולכת וגדלה.

והם, גדולי ישראל שליט"א, קוראים לנו, לכולנו, גם לך, בקריאה נרגשת:

הגיע הזמן לגלות אכפתיות!

גם אם אינך שדכן, גם אם מעולם לא הצעת שידוך, זה בידוך!

מכיר בחור המצפה לזיווג? מכירה בת ישראל שממתינה בדממה

עגומה להקים בית? אנא, הקדישו מזמנכם למענם, אל תתנו להם להישאר בתחנה.

תחשבו עליהם!

תנסו להציע אותם למכרים, להורים, לשדכנים, נסו לברר אצל אחרים האם הם מכירים שידוך מתאים.

חשבתם על רעיון מתאים?

אל תהססו להרים טלפון, להציע, לבקש פרטים, להציע גם לצד השני.

קיבלתם תשובה חיובית ראשונית? תמשיכו הלאה, אל תעצרו, תעשו הכל כדי שעוד בית ייבנה, שעוד בחור ובת ישראל יגאלו ויחצו את הים.

לזכות בסנגור!

חודש אלול הוא הזמן שכולנו מחפשים זכויות ליום הדין.

אנשים מוכנים לעשות הכל כדי לזכות לשנה טובה ומתוקה. תנו להם להרחיק עד קבר צדיק עלום שם באנטארקטיקה - והם נוסעים.

אבל האמת היא שהזכויות האמיתיות, העוצמתיות ביותר, לא נמצאות מעבר לים.

הם כאן, איתנו.

בבניין המגורים שלנו,

באנשי הקשר שלנו,

בבית הכנסת,

בעבודה,

בשכונה,

במשפחה.

בחורים או בנות ישראל בגיל שידוכים, שרק צריכים משהו שיהיה אכפתי לגביהם.

הם לא יכולים להמתין לשדכנים.

הם צריכים אותנו.

ואנחנו צריכים אותם.

הם יהיו הסנגורים שלנו ביום הדין!

"כל המקבלים על
עצמם ומקיימים
קבלה זו, יזכו
שבזכות חסד עצום
זה יתעוררו עליהם
רחמי שמים מרוכים
לכטל כל המקטרגים
ויזכו לשנה טובה
ומבורכת, ויפתחו
להם שערי בריאות,
רווחה, אורה
וישועה"

ורביה?

לפעול ישועות!

את הסוד הזה גילה מרן החתם סופר ז"ע:

בערב יום הכיפורים, בזמן שכל בית ישראל עוסקים בהכנות אחרונות, בתשובה וטהרה, מצא החתם סופר את הזמן לעסוק בשידוך לנערה יתומה.

הוא יכול היה להמתין לאחר יום הכיפורים, הוא יכול היה לשלוח שדכנים, אבל לא!

הוא דחה את הסעודה, את ההכנות, את העיסוקים הקדושים ביום זה - ולא הרפה עד שהשידוך יצא לפועל למזל טוב.

ורק כששתו 'לחיים', הסביר מול עיניהם הנדהמות של תלמידיו:
"ברוך השם, כעת יש לי עם מה לגשת ל'כל נדרי'!"

ובואו נבין: לא מדובר כאן על אדם מן השורה, זה מרן החתם סופר! מי שהעמיד את הדת על תילה, שלימד תורה לאלפים, שכל חייו היו מקשה אחת של תורה ועבודת השי"ת.

ואם החתם סופר רוצה לעצמו את הזכות של עיסוק בשידוכים כדי לגשת ל'כל נדרי' - מה נאמר אנחנו?

האם יש משהו שמכון לוותר על הזכות הזו?
זה לא עולה כסף,
זה כן דורש אכפתיות.
10 דקות ביום של אכפתיות.

10 דקות ביום של לחשוב על הזולת, של לעשות פעולות למענם, של להשתדל עבור מי שהלב שלו כמעט נשבר מציפייה.

את היוזמה הזו ביקש מרן אביר הפוסקים, הגאון רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א, להתניע:
לגרם לכמה שיותר יהודים להקדיש בחודש הרחמים והרצון 10 דקות ביום לעיסוק בשידוכים.
מי יודע כמה בתיים יכולים להיבנות בזכות ההצטרפות של כולנו למאמץ הזה?

מי יודע כמה זכויות הדבר ישפיע על כולנו?
מי יודע כמה עגמת נפש, ואנחות, וצער, ומבוכה, זה יכול למנוע מאיתנו בשנה הבאה עלינו לטובה?
מרן הגרש"א שטרן שליט"א אף ביקש למנות שליח מיוחד, שיעלה לצינו של מרן החתם סופר בעיצומו של ערב יום הכיפורים, ויעתיר בתפילה על כל מי שיצטרף למיזם הזה ויעשה בפועל למען המצפים לזיווג!

כן, ביום הקדוש הזה, יעמוד השליח ויזכיר את שמך בציון הקדוש, אצל מי שהשידוכים היו אצלו הזכות איתה הוא ניגש ל'כל נדרי'!

הוא יהיה הסנגור שלך ביום הדין!

כתיבה וחתימה טובה!
 כותבים מתחילת הזמן
 וגומרים את הזמן
 ב-גמר חתימה טובה!

'היא שיחתי' - פלטפורמה ייחודית להקלדת חידושי תורה

**לומדים < עמלים < כותבים < מקריאים
 והכל מוקלד!**

**מערכת טלפונית חכמה ופשוטה לתפעול
 מותאמת לשפה לימודית**

ניתן לשלוח ולקבל קבצים דרך המייל

**אברך יקר! החבורות עליהן עמלת יעלו על הגליון
 בקלות ובמהירות והשטייגער שלך יגיע לרמה אחרת!**

להצטרפות

'נדרים פלוס' < 'תורה דיליה' < 'היא שיחתי'

< שירות מיוחד ללא תשלום נוסף >

מסובסד ע"י המערכת לתקופה מוגבלת יהיה ניתן לקבל את החומר
 המוקלד מודפס בנקודות חלוקה, כפי המופיע ב'נדרים פלוס'

מספר המערכת להקלטות

033-064-600

לפניות ובירורים 050-418-5988

מוסדות - יש ליצור קשר במייל MY0504170394@GMAIL.COM

מיוחד לנרשמים!! - גישה ישירה לחלקים מהותיים מהקורס לכתיבת חידושי תורה

מבית תורה דיליה על ידי הרב ירוחם חיטובסקי

המערכת נבדקה ע"י המומחים מטעם בית הדין מיסודו של מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל
 ונמצאה ראויה לשימוש לכתחילה ללא כל חשש מפגעי הטכנולוגיה למיניהם

"לא אִשְׁפַּח בְּקוֹדֶיךָ לְעוֹלָם"

הרב משה רובינף - לוד
553 דפי גפ"ת

הרב חיים יונסון - אשדוד
917 דפי גפ"ת

הרב משה שטיינר - ירושלים
1106 דפי גפ"ת

הרב יוסף חנו - אופקים
75 דפי גפ"ת

הרב חנו בן ציון מושקוביץ - אשדוד
617 דפי גפ"ת

הרב משה ולדמן - בית שמש
108 דפי גפ"ת

הרב ישראל לוברום - ביתר עילית
430 דפי גפ"ת

הרב שלמה חי בן זקן - בני ברק
191 דפי גפ"ת

הרב אלכסנדר הירשביין - בני ברק
217 דפי גפ"ת

הרב יהודה קלרמן - בני ברק
106 דפי גפ"ת

הרב שלמה חטו - בני ברק
314 דפי גפ"ת

הרב יוסף יהודה שפיצר - בני ברק
713 דפי גפ"ת

הרב משה שורצברג - בני ברק
313 דפי גפ"ת

הרב משה אייזנשטיין - בית שמש
78 דפי גפ"ת

תוכנית ההפקדות הטובה בעולם!

כל דף שנבחנת עליו יישאר שלך לתמיד, כמונח בכספתא. בזכות תוכנית המבחנים הייחודית של "ושננתם", בהם אתה נבחן בכל פעם מחדש גם על הדפים שהפקדת במבחן הקודם.

זכרון
נחמה

מצטרפים ל'ושננתם' בקו ושננתם
02.535.9220 שלווחה 3

בשמחה רבה הנני להודיע כי בעזהשי"ת
לקראת יום הקדוש
יערך אי"ה

שיעור מיוחד ומרתק במדאח ובאומד
בסדר עבודת הכהן גדול
ביום הכיפורים

מפי מודינו

הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א
רב דבית המדרש היכל צבי דחסידי צאנז

ביום רביעי ה' תשרי
בשעה 8:30 בערב
בהיכל בית מדרש "היכל צבי"
רח' ישא ברכה 17

תפילת ערבית אחרי השיעור

ומהראוי שכל אדם שיש לו לב להבין
ולמד קדם יום הכיפורים
פרוש סדר העבודה
(מטה אפרים)

מה
נחזור
היה
מדאח
כהן
גדול

"עס וועט זיך זאגן אנדערש די עבודה"